

ÜNİVERSİTEDE GÖNÜLLÜ OLMAK

Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Algıları,
Eğilimleri ve Deneyimleri Araştırması:
İstanbul Üniversitesi Örneği

TURING

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu

Huzur Mah. Fazıl Kaftanoğlu Cad. No:2

Seyrantepe-34394 Sarıyer/İstanbul

Tel: 0212 282 81 40

www.turing.org.tr - turing@turing.org.tr

ÜNİVERSİTEDE GÖNÜLLÜ OLMAK

Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Algıları,

Eğilimleri ve Deneyimleri Araştırması:

İstanbul Üniversitesi Örneği

Editör

Murat Şentürk, Yusuf Adıgüzel, Büşra Turan

ISBN: 978-975-7641-57-5

Birinci Baskı: Kasım 2016

Yayına Hazırlık: GNG Tanıtım

Tashih ve Redaksiyon: Ensar Alemdar,

Muhammed Fazıl Baş, Sedat Doğan, Ümit Aksoy

Kapak & İç Düzen: M. Yusuf Karaca

Baskı-Cilt: Limit Ofset

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi

No: 2-4 D: ZA-13 Zeytinburnu-İstanbul

Tel: 0212 567 45 35 limitofset@gmail.com

Matbaa Sertifika No: 28397

Proje Yürütücüleri

Yrd. Doç. Dr. Murat Şentürk

Doç. Dr. Yusuf Adıgüzel

Proje Koordinatörü

Büşra Turan

Proje Ekibi

Buse Öztekin

Büşranur Aycibin

Fatma Zehra Yıldırım

Feriha Zengin

Furkan Başarşlan

Gamze İpek

Gamze Şahin

Gamze Yiğit

Gizem Köylü

Gülfem Tural

Hafize Zeynep Bilici

Hatice Bektaş

Hilal Çakmak

Lale Allahverdiyeva

Mehmet Güder

Melek Kırtıl

Nensi Güzeliş

Nezihe Bükmeci

Nilay İnkaya

Nursen Tekgöz

Ömer Faruk Altay

Pelin Karabulut

Rıdı Şilan Karagöl

Selin Dizbay

Semra Gülen

Sibel Kaya

Zehra Karasu

Araştırma Destek Ekibi

Esen Kaygusuz

Fatma Zehra Yeşil

Gökçe Uğın

Nuran Demirbilek

Nursena Işık

Sinem Erden

Yasemin Cüre

İçindekiler

1. Giriş: Gönüllülüğü Araştırmak	15
<i>Ömer Faruk Altay, Furkan Başarslan, Nancy Güzeliş</i>	
1.1. Gönüllülük ve Gönüllülüğe İlişkin Kavramlar	17
1.2. Gönüllülük ve Gençlik	23
2. Araştırmanın Metodolojisi	31
<i>Büşra Turan</i>	
2.1. Nitel Araştırma Metodolojisi	34
2.2. Nicel Araştırma Metodolojisi	38
3. Nicel Araştırma Bulguları.....	43
<i>Hatice Bektaş, Selin Dizbay, Gülfem Tural</i>	
3.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Bilgileri	43
3.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gönüllülük Deneyimleri	59
3.3. Gönüllü Olmayan Katılımcıların Gönüllü Olmama Nedenleri	85
3.4. Katılımcıların Ailelerinde ve Sosyal Çevrelerinde Gönüllülük Deneyimleri	94
3.5. Katılımcıların Yardım ve Bağış Faaliyetleri	95
3.6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gönüllülük Algıları	99
3.7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gönüllülük Eğilimleri	113

4. Nitel Araştırma Bulguları 155

Hilâl Çakmak

4.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler 155

4.2. Katılımcıların Gönüllülük Deneyimleri 160

4.3. Katılımcıların Gönüllülük Algıları 207

4.4. Katılımcıların Gönüllülük Eğilimleri 292

4.5. Katılımcıların Gönüllülüğe İhtiyaç Duyulan Alanlara İlişkin Görüşleri 300

4.6. Sonuç Yerine 307

5. Gönüllülük Çalıştayı Raporu 309

Nursen Tekgöz, Semra Gülen

5.1. Dünyada ve Türkiye’de Gönüllülük Trendleri 310

5.2. Üniversitelerde Gönüllülük: Sorunlar ve Beklentiler 316

5.3. Üniversitelerde Gönüllülüğün Yaygınlaştırılması İçin Öneriler 326

5.4. Sonuç Yerine 335

6. Sonuç: Üniversitede Gönüllü Olmak 337

Murat Şentürk, Büşra Turan

6.1. Deneyimi Olan Öğrencilerin Gönüllülük Alanları ve Faaliyet Türleri 342

6.2. Öğrencilerin Gönüllü Olma ve Olmama Nedenleri 344

6.3. Gönüllülük Algıları ve Eğilimleri 355

6.4. Öneriler 361

7. Kaynakça 367

8. Ekler 371

Teşekkür

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi ve Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu desteğiyle gerçekleştirilen "Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Projesi" kapsamında gerçekleştirilen "Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Algıları, Deneyimleri ve Eğilimleri: İstanbul Üniversitesi Örneği" araştırmasının sonuçlarını içeren elinizdeki bu kitap, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı kapsamlı bir saha araştırmasını içermektedir. "Öğrenci işi" olarak nitelendirilebilecek -ancak başından sonuna kadar profesyonelce ve amatör bir ruhla yapılan- bu çalışmada, iki yıl boyunca yer alan lisans öğrencileri yılmadan, azimle çalışarak araştırmayı tamamladılar. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen tüm aşamalarda aktif rol alan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğrencileri hem araştırmanın nasıl yapılacağını yaşayarak öğrendiler hem de başından sonuna gönüllü çalışmanın güzelliklerini ve zorluklarını gördüler. Gönülden çalışan ve birçok işi başaran değerli öğrencilerimize, proje ekibimize ne desek yetersiz kalır. Her birine gönülden teşekkür ediyoruz. Gönülden gönüle giden yol, bu teşekkür için umarız yeterli bir güzergâh olur.

Araştırmanın saha uygulaması sırasında yaklaşık 2500 öğrenci arkadaşımıza gönüllülük meselesini hatırlatmış olduk. Özellikle gönüllü deneyimi olmayan arkadaşlarımız neden gönüllü olmadıklarını sorgulamaya başladılar. Araştırma ekibini oluşturan öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimi, her iki tarafa da çok şey öğretti. Nitel ve nicel araştırma kapsamında kendileriyle ilgili bilgileri ve gönüllülük meselesine dair görüşlerini bizlerle paylaşan tüm katılımcı öğrencilere değerli desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

Proje kapsamında alanda uzman kişilerin katılımıyla tam gün süren bir çalıştay gerçekleştirdik. Çalıştayın düzenlenmesinde ve yürütülmesinde bize her daim destek olan ve İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Sosyoloji Anabilim Dalı altında Sivil Toplum Kuruluşları ve Sosyal Sorumluluk Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı'nda ders veren Hülya Denizalp'a şükranlarımızı sunuyoruz. Söz konusu çalışmaya şehir dışından ve içinden katılan değerli öğretim üyelerine, kamu kurum ve kuruluşlarının yetkililerine, STK ve özel sektör temsilcilerine ve kıymetli öğrencilere çok teşekkür ederiz.

Proje öncesinde ve sırasında çok sayıda kişinin uzman görüşünden yararlandık. Sayısız talebimize olumlu yanıt veren akademisyenlere, STK gönüllülerine ve profesyonellerine ve tüm uzmanlara çok teşekkür ediyoruz. Adlarını sayamayacağımız kadar çok olan bu değerli kişilerin katkıları, projenin ilerlemesinde yol gösterici oldu. Hepsine minnettarız.

Bu çalışmanın gerçekleşmesi için bizlere destek veren Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'na ve kurumun Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Bülent Katkık'a, bütün Yönetim Kurulu Üyeleri'ne, özellikle projenin hızla ilerlemede önemli roller üstlenen Tülay Taşdemir'e ve Begüm Yavaş'a bizlere destek oldukları için teşekkür ederiz. Projenin çeşitli aşamalarında kurumsal imkânlarını bizlerle paylaşan SER Danışmanlık'a, özellikle Ömer Özdiñ'e ve Refik Söylemez'e teşekkür ederiz. Yine tanıtım toplantımız sırasında bize destek olan Mehmet Sönmez'i şükranla anmak isteriz. Proje boyunca her an destek olabileceğini hissettiren, yanımızda duran İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü hocalarına, asistanlarına ve öğrencilerine, özellikle Prof. Dr. İsmail Coşkun'a katkılarından dolayı teşekkürü borç biliriz.

Projedeki danışmanımız Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı Başkanı Yrd. Doç. Dr. Mustafa Otrar'a desteğinden dolayı teşekkür ederiz. Nicel araştırmanın saha uygulamasında yardımlarını esirgemeyen araştırma destek ekibine; nicel ve nitel araştırmaların tüm süreçlerinde ellerinden gelen gayreti gösteren proje ekibimize hem teknik hem de manevi desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

Projenin yazılması, yürütülmesi, sonuçlandırılması gibi tüm aşamaları yoğun bir çalışma temposu gerektiren ve iki yılı bulan bu süreçte bizleri anlayışla karşılayan ailelerimize şükranlarımızı sunuyoruz.

31 Ekim 2016

Murat Şentürk, Yusuf Adıgüzel ve Büşra Turan

Takdim

Kamu yararına çalışır dernek statüsünde bulunan Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, 1930 yılından itibaren gümrük ve trafik mevzuatı hakkında özel statü ve görevlerle yetkilendirilmiş, kendisine verilmiş olan resmi görevlerin yanı sıra; turizm, otomobil, kültür-sanat, eğitim, tarih ve spor gibi pek çok alanda öncü olmuş ve örnek çalışmalara imzasını atmıştır. 6 Kasım'da 93 yılını geride bırakan Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, kurulduğu günden bu yana kamu yararına sürdürdüğü hizmetleriyle ve sosyal sorumluluk projeleriyle çalışmalarına devam etmektedir.

Ülkemizin gençleri için daha iyi bir gelecek sunan eğitim projelerini desteklemeyi kurum politikası haline getiren Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu olarak İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Araştırma Merkezi ve Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde yürütölen Gönüllölük Akademisi ve Gönüllölük Eğitimleri Projesi'ni desteklemekten mutluluk duymaktayız. Zira bu proje hem gönüllölük gibi önemli bir konuya odaklanmış hem de başından sonuna kadar bizzat gönüllölü öğrenciler eliyle yürütölmüştür.

Üniversite öğrencileri arasında gönüllölölüğü yaygınlaştırması ve ölke çapında yürütölen gönüllölölük çalışmalarına önemli katkılar sağlaması düşüncesiyle destek olduğumuz bu proje, gençlerin toplum yararına yürütölen faaliyetlerde daha aktif roller üstlenmesine öncölük edecek ve daha iyi bir toplum idealimize bizleri bir adım daha yaklaştıracaktır.

Bu kitapta siz değerli okuyuculara proje kapsamında elde edilen saha çalışmalarının tüm çıktılarını ve Gönüllölölük Çalıştayı sonuçlarını takdim etmekten dolayı çok sevinçliyiz. Bu çalışmanın üniversite öğrencileri başta olmak üzere tüm gençler arasında gönüllölölüğün yaygınlaşmasına önemli bir katkı sağlamasını ümit ediyoruz.

Selam, sevgi ve saygılarımla.

Dr. Bülent KATKAK

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu

Yönetim Kurulu Başkanı

Önsöz

Gönüllülük alanı, modern anlam ve içeriği ile Türkiye’de gelişmekte olan bir alan. Özellikle sivil sektör ve STK’lar bu konuda çok uzun süredir aktifler ve ciddi bir duyarlılığın oluşmasında rol üstlendiler. Artan duyarlılıkla gönüllülük arayış ve deneyimleri gençler arasında ve diğer yaş gruplarında giderek daha yüksek bir ilgi ile yaygınlaşmaktadır. Son dönemde kamu kurumlarının da konuya ilgi ve desteğinin arttığı gözlemlenmektedir.

İstanbul Üniversitesi muazzam büyüklükte bir üniversite. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi’nin yüz bin civarındaki kayıtlı öğrencisinin dışında lisans ve lisansüstü örgün eğitimle her yıl binlerce genç insanı eğitim ve öğrenim görmek üzere bünyesine katmakta, aynı şekilde her yıl binlerce mezun vermektedir. Bütün bunlarla birlikte denilebilir ki olağan üstü genç, dinamik bir enerjiye ev sahipliği yapmaktadır. İstanbul Üniversitesi yönetimi geleneksel kurumsal örgüt ve yapıların dışında yeni kurumsal yapılar, araç ve mecralar geliştirerek üniversitenin enerjisinin en verimli bir biçimde açığa çıkarılması, kullanılması ve genç kuşakların topluma, geleceğe hazırlanmasında yoğun bir çaba içerisinde. İstanbul Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Sosyoloji Anabilim Dalı bünyesindeki Sivil Toplum Kuruluşları ve Sosyal Sorumluluk Yönetimi İkinci Öğretim Tezsiz Yüksek Lisans Programı bu yöndeki çok sayıda uygulamalardan sadece ikisidir.

Bu araştırma, İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin gönüllülük deneyim ve potansiyelinin açığa çıkarılması yönündeki ilk çalışmadır ve “Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Projesi”nin sadece bir ayağını oluşturmaktadır. Proje; İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin gönüllülük ve sosyal sorumluluk alanında arayış ve yönelimlerinin tespitinin yanında, gönüllü ekiplerin oluşması, bu ekiplerin eğitimi, en mühimi de İstanbul Üniversitesi gönüllüleri ile STK sektörünü, hazırlanan Gönüllü Ol İstanbul portalı aracılığıyla bir platformda buluşturmayı sağlamaya yöneliktir. Bu yanı sıra “Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Projesi” araştırma, eğitim ve uygulama mecralarının yapılandırılmasına yönelik sonuç odaklı bir çalışmadır.

“Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri” Projesi, hazırlık çalışması dâhil, toplam iki yıldır üzerinde çalıştığımız bir proje. Projenin gerçekleştirilmesinde İstanbul Üniversitesi, Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi, Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi ve Sosyoloji Bölümü projenin taşıyıcısı ve üreticisi oldular. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden, Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Yusuf Adıgüzel ve Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Murat Şentürk yüksek bir enerji ve titizlikle çalıştılar. Aynı şekilde İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nün

enerjik ve motivasyonu yüksek öğrencileri projenin her aşamasında önemli bir rol üstlendiler. Öğretim üyelerimize ve öğrencilerimize müteşekkirimiz. Onların varlığı ile bu proje hayat buldu. Hepsine canı gönülden teşekkür ederim.

Birçok projede olduğu gibi desteklerini esirgemeyen başta Rektörümüz Prof. Dr. Mahmut Ak, Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Halis Yunus Ersöz, Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hayati Develi ve Genel Sekreterimiz Metin Küçük olmak üzere İstanbul Üniversitesi yönetimine teşekkür ederim.

Projenin fon desteğini bütünüyle Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu üstlendi. Çok güzel bir ilişki ve işbirliği yakalandı, birlikte çabalandı. Bu bağlamda Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu mutfağındaki arkadaşlarımıza hassaten teşekkür ederim. Bu anlamda Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'na, yönetimine, Başkanlığı'na, dostumuz, arkadaşımız Nurettin Yaşar Beyefendi'ye çok teşekkür ederim.

Araştırmanın gönüllük ve sosyal sosyal sorumluluk çalışmaları vadisinde yeni araştırma, uygulama ve deneyimlerini teşvik edici olması dileğiyle,

Saygılarımla.

Prof. Dr. İsmail COŞKUN

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü
ve Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi Müdürü

*Bu araştırmaya emek veren
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi
Sosyoloji Bölümü Öğrencilerine,*

1. Giriş: Gönüllülüğü Araştırmak

Bugün dünyanın hemen her şehrinde binlerce insan, hiçbir maddi karşılık beklemeden bilgilerini, becerilerini, zamanlarını, maddi ve manevi potansiyellerini dünyayı daha yaşanabilir bir yer hâline getirme amacıyla kullanmakta, bunun için *gönüllü* olmaktadır. Modernliğin, aydınlanmanın vadettiği dünyanın birçok sorunu ortadan kaldırmadığını hatta bazılarını yaygınlaştırdığını ve/veya derinleştirdiğini söylemek mümkündür. Gelir dağılımındaki adaletsizliklerin varlığını sürdürmesi, yoksulluğun artması, çevrenin ve ekolojik dengenin bozulması, suçun ve madde bağımlılığının yaygınlaşması vb. sorunlar sivil inisiyatiflere ihtiyacı beraberinde getirmektedir. Bu açıdan *gönüllülük* toplumsal ilişkilerde ve gündelik hayatın birçok alanında önemli bir işlev üstlenmeye devam etmekte ve bu işlevin gelecek yıllarda çok daha hayati anlamlar kazanacağı görülmektedir.

Modern toplumun oluşumuyla birlikte seküler bir yapı kazanan toplumsal ilişkiler içerisinde insanların bir arada yaşamalarının bir gereği olarak değişik toplumsal meselelerde farklı hassasiyetler oluşturulması ve gönüllü bir biçimde birbirlerine destek olmalarının sağlanması gönüllülük müessesesi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Eğitim alanındaki ilerlemeler, Batı'da refah devletinin yükselişi ve toplumsal yapıdaki birtakım gelişmeler yeni bir toplumsal düzen oluşturmuştur. Bu yeni toplumsal koşullarda bireylerin kendilerini ifade etmek, toplumsal talepleri kamusalılaştırmak, yakıcı sorunların çözümüne katkıda bulunmak için harekete geçmek ve sivil inisiyatifi güçlendirmek için gönüllü çalışmalara yöneldiği görülmektedir. Dinin gündelik hayattan geri çekildiği Batılı toplumlarda sekülerlik üzerine kurulmuş, bireyin kendisini tatmin etme arayışı içerisinde gelişmiş bir gönüllülük anlayışından bahsetmek mümkündür. Ülkemizde çeşitli konularda sıklıkla yapıldığı gibi sahip olduğumuz gönüllülük anlayışı Batılı uygulamalarla kıyaslanmakta ve bir anlamda içeriği, anlamı ve biçimi değişime/dönüşüme uğratılmaktadır. Bahsedildiği gibi gönüllülüğün Batılı deneyimindeki temeli sekülerlik üzerindedir ve burada bireyin iç tatmini odak noktasını oluşturmaktadır. 1990'lı yıllarla birlikte bu seküler görünüm giderek kendini iş dünyasında da hissettirmiş, büyük işletmelerin okul başarılarının dışında farklı kriterler aramaya başladığı görülmüştür. Yükseköğretim mezunlarının arttığı bu yeni dönemde iyi okullardan mezun olmuş başarılı öğrencilerin iş başvurularında aranan en önemli kriterlerden biri gönüllülük olmuştur. Söz konusu işletmelerin bireylerin özgeçmişine bakarak üniversite yıllarındaki sosyal çalışmalarını kontrol ettikleri gö-

rülmektedir. Bu trend o kadar hızlı bir biçimde yaygınlaşmıştır ki kişilerin sosyal çalışmaları ve gönüllülüğe dayalı aktiviteleri neredeyse okullarının isimlerinden ve kişisel başarı düzeylerinden önce gelmeye başlamıştır.

Ülkemizde ise gönüllülük insanın dini ve toplumsal sorumluluğundan hareketle gelişmiş, çeşitli müesseseler etrafında kurumlaşarak varlığını sürdürmüştür. Burada gönüllülük diğerkâmlık,¹ yardımseverlik vb. kavramlarla yakın ilişki içerisinde ve bu dünyaya ait olduğu kadar *sonraki hayat* için de önemlidir. Bu bağlamda ülkemizde gönüllülüğün farklı bir tarihsel ve toplumsal bağlamı olduğu dikkatlerden kaçırılmamalıdır. Bununla birlikte hem sahip olduğumuz değerler hem de dünyanın gündeminde olan yeni eğilimler dikkate alındığında gönüllülük meselesinin ait olduğu tarihsel ve toplumsal bağlamda ele alınarak yaygınlaştırılmasına yönelik adımlar atılması gerektiği söylenebilir. Uzun yıllar farklı toplumsal problemlerin çözümüne katkı sağlayan gönüllülük müessesesinin özellikle gençlerde yeniden hayat bulması, gelecekte hem toplum hem de gençler açısından önemli kazanımları beraberinde getirecektir.

Gönüllü faaliyetlerinde görev alarak toplumsal bir yarar üreten bireyler diğer insanlarla birlikte iş üretebilmekte, yeteneklerini geliştirebilmekte, ilgi alanlarını genişleterek çözüm odaklı düşünebilmekte ve ufkunu genişletebilmektedirler. Gönüllü işlerden kazandığı vizyon ve enerji bireyin iş hayatında daha başarılı olmasının önünü açmakta, bu yanı sıra kişi topluma iki kez fayda sağlamaktadır. Manevi doyum ve tatmin motivasyonlarını yükseltmekte ve bu durum çalışılan kurumlarda uyumlu ve sorumluluk üstlenebilen bireyler olarak öne çıkılmalarını sağlamaktadır. Zira gönüllülük bireylere mevcut sorunların çözümünü başkalarından beklemek yerine kendi enerjisini sorun çözmeye yoğunlaştırma yeteneği kazandırır. Tüm bunlar gönüllülük müessesesinin topluma sağladığı faydanın yanı sıra gelen artı kazanımlardır. Gönüllülük toplumu oluşturan bağları kuvvetlendirmesi ve genel refah düzeyini iyileştirmesi yönüyle toplum için vazgeçilemez bir değerdir. Gerek gönüllülük aracılığıyla edinilen bireysel kazanımlar gerek bu bireylerin çalışmaları sayesinde gerçekleşen toplumsal iyileşmeler gönüllülüğün önemini göstermektedir.

---

1 Diğerkâm: Kişisel yarar gözetmeksizin başkasına yararlı olmaya çalışan (kimse), özgeci (Türk Dil Kurumu, 2016)

1.1. Gönüllülük ve Gönüllülüğe İlişkin Kavramlar

Toplumun geleceği için yadsınamayacak bir öneme sahip olan gönüllülüğün ne anlama geldiği, neler ifade ettiği, neleri içine alıp nelere işaret ettiği elbette cevaplanması gereken sorulardır. Bununla birlikte altı çizilmelidir ki “*Gönüllülük nedir?*” sorusuna verilecek olan cevap ne kadar önemliyse “*Gönüllülük ne değildir?*” sorusunun cevabı da o kadar önemlidir. Bu sorulara cevap ararken ilk olarak belirtilmesi gereken literatürde *herkes tarafından kabul görmüş ve sınırları net* bir gönüllülük tanımlaması yapılamadığıdır. Bu noktada gönüllülük kavramından ince çizgilerle ayrılıyor da olsa bu kavramı besleyen birtakım kavramları ayırt etmek, tanımlamak yerinde olacaktır. Bu bölümde gönüllülük kavramına ve bu kavramla ilişkili olan bazı kavramlara değinilmektedir.

Güder’e göre gönüllülük, bir bireyin maddi karşılık beklemeden ya da başka bir çıkar beklentisi içinde olmadan toplumun yararına olduğu düşünülen bir hedefe ulaşmak için yalnızca içinden gelerek ve doğru olduğuna inanarak, bir toplumsal girişime ya da bir sivil toplum kuruluşu bünyesindeki etkinliklere destek olması biçiminde tanımlanabilir (Güder, 2006’dan akt., Genç, 2011, s.23). Benzer şekilde özgür irade ve *finansal kazanç bekleme* gönüllülüğün temel ilkeleri arasında zikredilmiştir (Çakı, 2011).

Smith’e göre gönüllülük; “bio-sosyolojik (yemek, uyumak vs.) olarak ve ekonomik olarak gerekli olmayan (geçimini sağlamak için çalışmak vs.), sosyo-politik olarak zorlanmayan (birisinin vergilerini ödemesi, dışarıya çıkmadan önce giyinmek vs.) ancak daha ziyade manevi faydalar beklenen faaliyetlerdir. Böylece gönüllülük işten, kölelikten veya zorunlu askerlikten ayrılır” (Smith, 1981’den akt., Dulkadiroğlu, 2016, s. 16-17).

UNV’ye (The United Nations Volunteers) göre ise gönüllülük insan ilişkilerinin temel bir dışavurumudur; insanların içinde yaşadıkları topluma iştirak etme ve diğerleri için önemli olduklarını hissetme ihtiyaçlarıyla ilgilidir. Gönüllü çalışmanın esası olan sosyal ilişkiler bireyin ve topluluğun refahı için kritik bir öneme sahiptir. Gönüllülük etiği hepsi de yaşam kalitesine anlamlı şekilde katkıda bulunan dayanışma, karşılıklık, aidiyet, karşılıklı güven ve güçlendirme gibi değerleri barındırmaktadır (UNV, 2011, s. xx.). 2015 yılında yayımlanan raporda “*Kime gönüllü denir?*” sorusu ise şu şekilde cevaplanmıştır: Herhangi bir zorlama olmadan hür iradesiyle zaman ve yeteneğini (emeğini) problem çözme ve

yarar üretmek noktasında sarf eden kişilere gönüllü denir (UNV, 2015, s. 12). Gönüllü Kuruluşlar Derneği (The Association for Voluntary Organizations–AVSO) ise gönüllülük (volunteering) ile gönüllü hizmeti (voluntary service) birbirinden ayırmaktadır. Gönüllülük için “Ara sıra ya da düzenli, yarı zamanlı ya da tam zamanlı olabilir; uygun sağlık bakımı ve üçüncü şahısların mesuliyet sigortasının yanı sıra cebinden çıkan ücretlerin karşılandığı, iyi bir uygulama olduğuna emin olunan resmi gönüllüleri kapsar.” tanımını kullanılmaktadır. Gönüllü hizmeti ise “Sınırlı zaman içerisinde sürekli yapılmakta olan özel, tam zamanlı proje tabanlı gönüllü etkinliktir” (akt., Çevik, 2012, s.2). Buradan hareketle gönüllülük olgusunun tanımının, gönüllü kavramı üzerine bina edildiği söylenebilir.

Pearce’a göre gönüllüler çoğu zaman emekleri için hiçbir karşılık beklemez ve maddi bir karşılık elde etmezler. Buna karşın onlar doğal afetlerde acil kurtarma görevlerinden siyasi seçim kampanyalarının saha görevlerine; eğitim politikalarının yürütülmesinden kitlesel muhalefet hareketlerine kadar birçok önemli alanda ağırlıklarını hissettirirler. Bir diğer ifadeyle, profesyoneller para için, gönüllüler tutku için çalışırlar (Pearce, 1993’ten akt., Genç, 2011, s.23).

Gönüllülüğün ne olduğu kadar ne olmadığına da önemli olduğu belirtilmişti. Omoto ve Snyder gönüllülük ile hayırseverlik kavramlarının birbirinden ayırt edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Hayırseverlik para veya eşya bağışlama gibi davranışları kapsarken gönüllülükte insanlar zamanlarının, kaynaklarının ve enerjilerinin önemli bir kısmını diğer insanlar için harcamaktadırlar. Ayrıca gönüllülerin yardım davranışları, gönüllülerin kendilerinin arayıp buldukları, genellikle uzun süre devam ettikleri ve önemli miktarda zaman ve çaba harcadıkları davranışlardır. Bunun yanında, gönüllülerle yardım ettikleri kişiler arasında önceden bir bağ veya etkileşim olmadığından, yardım etme davranışının bu formunda, gönüllülük hizmetleri ihtiyaç sahiplerine herhangi bir zorunluluk hissettirilmeden verilmektedir (Snyder & Omoto, 2001). Diğer bir deyişle, gönüllülükte bir zorlama olmamalıdır ve kişiler herhangi başka bir kişi veya kuruluş tarafından karşılıksız çalışmaya itilmemiş olmalıdırlar (Omoto & Snyder, 2002’den akt., Yıldırım, 2010, s. 79-80). “Snyder ve Omoto’ya göre (2008) gönüllülük, hayırseverlik ve hayır amaçlı vermektir; gönüllülerin çalışmaları ise sadece para veya mal bağışlamaktan öteye giderek ayırt edilebilir” (akt. Dulkadiroğlu, 2016, s. 16).

Gönüllülük ve hayırseverlik ayırımına temas edildiği bu noktada, literatürde gönüllülüğü tanımlarken kullanılan kavramların tanımlarının yapılması ve tüm

bu kavramların birbirinden ayrılması ihtiyacı doğmaktadır. Bu bağlamda öne çıkan kavramlar hayırseverlik, altruizm, bağışçı vb. kavramlardır.

İlk olarak *hayırseverlik* kavramına bakılacak olursa bu kavram “hayırsever olma durumu, iyilikseverlik, yardımseverlik, hayırperverlik” olarak tanımlanmış, *hayırsever* kelimesinin anlamı ise “1. sıfat Yoksullara, düşkünlere, yardıma muhtaç olanlara iyilik ve yardım etmesini seven, iyiliksever, yardımsever, hayırperver 2. Halkın yararı için okul, çeşme, hastane vb. yaptıran” şeklinde verilmiştir (Türk Dil Kurumu, 2016). Bununla birlikte hayırseverlik “sivil toplumun kendi refahını (well-being) sağlaması açısından yeni bir yaklaşım” olarak değerlendirilmiş, gelir eşitsizliğinin azaltılmasını sağlayan “toplumsal bir dayanışma türü” olarak nitelendirilmiştir (Doruk, 2010).

Her ne kadar tanımlarda birbirlerinin anlamlarını karşıladıkları ifade edilse de *hayırseverlik* ve *yardımseverlik* kavramlarının arasında da ince bir farklılık olduğundan bahsetmek gerekir. Buna göre hayırseverlik daha çok maddi yardımlarla, bağışçılıkla ve *zengin olmakla* ilişkilendirilirken yardımseverlik kavramı emek yoğun yardımlarla, beden gücünden yararlanılarak yapılan iyiliklerle ilişkilendirilmektedir. Somutlaştırmak için birer örnekle ifade edilecek olursa bir huzurevine yapılan aynî ve nakdî yardımlar hayırseverlik olarak tanımlanabilecekken yaşlı bir bireyin pazar torbalarının taşınması yardımseverlik olarak kabul edilmektedir.

Bu noktada hayırseverlik ve filantropi üzerine düşünmek de yararlı olacaktır. Hayırseverlik kavramının karşılığı olarak kullanılan *philanthropy*, Yunanca’da sırasıyla sevgi ve insan anlamlarına gelen “philien” ve “anthropos” kelimelerinden oluşur ve kelime anlamı “insan sevgisi”dir (Raiborn & ark., 2003, s. 47’den akt., Balıkçioğlu & Karacaoğlu, 2007). Fakat dikkat etmek gerekir ki hayırseverlikte odak nokta hayır olgusu iken filantropide insan sevgisini odağa alan bir yaklaşım geçerlidir. Terminolojik açıdan da belirtildiği üzere hayırseverlikte, hayırda bulunma durumuna karşı duyulan bir sevgi söz konusudur. Filantropide ise bizzat insanın iyiliğine yönelik bir eğilimin olduğu görülmektedir.

Altruizm kavramı da gönüllülük üzerine bir yaklaşım geliştirme noktasında önemli bir sosyal davranış biçimidir. Latince kökenli *alteri* (başkası, diğer) sözcüğünden ilhamla ilk defa Fransız düşünür Auguste Comte tarafından kullanılmıştır (Online Etymology Dictionary, 2016). Türkçe’de diğerkâmlık ya da özgecilik terimleriyle karşılık bulan kavram; sosyal, moral ve etik orijinli olan duygu ya da eğilimlerin tümünü taşımakla birlikte diğer insanları düşünme, kişisel yarar

gözetmeden başkalarına yararlı olmaya çalışma ve onlara yardım etme duygusunu da içermektedir. “Dini duygular, ahlaki duygular, iyilikseverlik” (Palaz & Boz, 2008) gibi kavramlarla da ilişkilendirilen bu kavramda diğerlerini ve belki daha doğru bir ifadeyle *toplumu kendinden önde tutma hâli* ön plandadır.

Gönüllülükle ilgili bir başka terim olan ve Batı Ortaçağ 15. yüzyılında Latince *donatorem* (nominative *donator*) kökeninden gelen *donor* kavramı, kelime anlamı olarak *verici, donör, bağışçı* (eng. *giver*) şeklinde karşılık bulmaktadır. Ertuç’a göre bağışçı (*grantmaker/granter*) üçüncü sektör girişimleri için sosyal sermaye veya bağış sağlamak amacı olan bir kuruluş ya da kişidir (Ertuç, 2007, s. 114).

Uluslararası literatürde konuya ilişkin olarak kaynağı Latince *voluntarium* kelimesi olan *voluntary* (eng. adjective), *volunteer* (eng. noun) terimleri kullanılmaktadır. Bu kavramlarda kişinin özgür iradesiyle bireysel, toplumsal organizasyona katılımı söz konusudur. Kavram köken olarak Ortaçağ Avrupası’nda kişinin kendi isteği doğrultusunda askeri güce dâhil olmasıyla ilişkilendirilmiştir (Online Etymology Dictionary, 2016). Herhangi bir *otoritenin baskısı olmaksızın toplumsala dâhil olma hâli* kavramın temel noktalarından birini oluşturmaktadır. Günümüz Batı toplumlarında volunteering, volunteerism kavramlarının bulduğu karşılık bu nokta ile yakından ilişkilidir.

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Gençlik Forumu’na (2001) göre gönüllü davranışını tanımlamak için üç ölçüt söz konusudur. Bunlar (i) Kişinin kendi özgür iradesi ile yapılır, (ii) finansal kazanç sağlamak için değildir, gönüllünün etkinliklerdeki masrafları karşılanmalıdır, (iii) yapılan çalışmalar hem üçüncü kişiler hem de gönüllü insanlar için faydalıdır (Leigh & ark., 2012 ve EU Report, 2010’dan akt., Çevik, 2012, s. 3).

Günümüzde *non-governmental organization* (devlet harici organizasyon) modelinin etkisiyle, Batılı literatürde olduğu gibi ülkemizde de gönüllülüğü sivil toplum kuruluşlarına bağlı olarak tanımlama eğilimi vardır. Bu durum kendisini gönüllülükle ilişkili tanımlamalarda çok açık bir şekilde gösterebilmektedir. Örneğin Güder’e göre gönüllü; sahip olduğu fizikî güç, zaman, bilgi, yetenek ve deneyim özelliklerinden birini veya birkaçını, STK’nın olağan veya proje bazındaki çalışmalarını için sunabilecek, STK’nın işleyişine katkıda bulunabilecek durumda olan ve bunun karşılığında parasal bir kazanç beklentisi taşımayan bireydir (Güder, 2004, s. 49). Yaman’a (2003, s. 99) göre ise gönüllülük “bireylerin toplumsal sorumluluk anlayışıyla, çıkar gözetmeksizin bilgi, zaman, beceri, deneyim ve kaynaklarını -kendi özgür iradeleriyle- bir sivil toplum kuruluşunun

amacı doğrultusunda kullanmaları”dır. Gönüllülüğün, sivil topluma katılımı sağlaması yönüne dikkat çekilen bir başka kaynakta ise “bireyin maddi karşılık beklemeden ya da başka bir çıkar beklentisi olmadan insanların genel anlamda yaşam kalitesini arttırmak, kamu yararı amacına ulaşmak için doğru olduğuna ve yapması gerektiğine olan inançla bir toplumsal girişime, bir sivil toplum kuruluşu ya da gönüllü katılıma olanak sağlayan hukuki, kurumsal yapılar bünyesinde etkinliklere destek olması” şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Palabıyık, 2011). Özgür iradeyle ve üçüncü kişilerin yararı amaçlanarak gerçekleştirilen faaliyetlerin *bir sivil organizasyon aracılığıyla yapıldığı takdirde* gönüllülük kapsamında ele alınabileceğini ifade eden bu tanımlarda, bir kurum aracılığıyla gerçekleştirilmeyen fakat bireysel sivil girişimler olarak hayat bulan faaliyetlerin dışında bırakıldığı görülmektedir.

STK’nın ücretli çalışanlarından farklı olarak bir gönüllü, kendisinden istenen her görevi kabul etmek ya da yerine getirmek zorunda değildir. Gönüllü kavramına uygun olarak üsteleneceği görevleri seçme hakkı vardır. Gönüllünün öncelikle üsteleneceği görevleri benimsemesi gerekir. Gönüllünün her görevi üstlenmek zorunda olmaması, üstlendiği görevleri yerine getirmemesi veya eksik yapması hakkını gönüllüye vermez. Bir başka deyişle gönüllü, profesyonel çalışan olmakla birlikte, üstlendiği görev ne kadar basit olursa olsun bu görevi “profesyonelce” yerine getirebilmelidir. Gönüllülük amatörlük değildir. Gönüllü bireyi sivil toplum kuruluşlarındaki profesyonellerden ayıran özellikler bu şekilde belirtilmiştir. Bununla birlikte sivil toplum kuruluşları tarafınca gönüllü kişilere “ücretsiz iş gücü” olarak bakılmaması gerektiği bilakis onlara “profesyonelce” muamele edilerek toplumsal ve kurumsal faydanın gözetilmesi gerektiği de ifade edilmiştir (Güder, 2004, s. 50).

Sivil toplum kurumlarında gönüllü bireyler daha çok zaman ve emekten fedakârlık ederek profesyonel yönetici ve çalışanlar nezaretinde belli projeler kapsamında toplumsal, bireysel ve kurumsal artı değer üretmektedir. Bu üretim tarzı kendini daha çok demokratikleşme, toplumsal barış, vatandaşlık, evrensel değerler vb. kavramlara atıfla göstermektedir. Bununla beraber gönüllü ve gönüllülüğün kavramsal sınırlarının değişmesi de söz konusudur. Zira “*Gönüllü ve gönüllülük nedir?*” sorusuna verilen cevapların çoğunluğundaki ortak noktalar ilk elden toplumsal fayda üretmek olarak gözlenmiştir. Bunu destekleyen ikinci nokta ise herhangi bir bireysel çıkarın gözetilmemesidir. Ancak mevcut gönüllü ve gönüllülük literatürüne bakıldığında, sivil toplum kuruluşlarında zaman ve emek kul-

lanarak maddi kazanç sağlanmasa veya böyle bir niyet olmasa dahi bireysel faydalar elde edilebilmektedir. Bu bireysel faydalar mevcut STK’larda yabancı dil öğrenme/geliştirme, sosyal ve kültürel sermaye edinme, iletişim kurma kapasitesi ve yeteneği kazanma vb. şekillerde kendini göstermektedir. Öyleyse bu noktada *gönüllülük faaliyetlerinin* bireysel ve kurumsal zeminlerde farklı anlamlar kazandığını ya da farklı boyutlarda kazanımlar edindirdiğini söylemek mümkündür. Bireysel gönüllülük faaliyetlerinde gönüllü birey nispeten diğerkâmlık dürtüsünü daha yoğun yaşarken yani kurumsal çalışmaların edindirdiği birtakım kazanımları edinmeksizin karşılıksız değer üretme ve bunu transfer etme özelliği gösterirken; kurum aracılığıyla gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerinde gönüllü, toplumsal fayda üretmekle birlikte kurumun iktisadi koluna katma değer üretmekte ve nispeten bağışçı konumunu kazanmaktadır. Nitekim “insan serveti” oldukları ifade edilen ve herhangi bir beklentisi olmaksızın “toplumsal bir sorumluluğu yerine getiren” kişiler olarak tanımlanan gönüllülerin “kuruluşların hizmetlerini etkin ve verimli şekilde sunmasında, kurumun sürdürülebilir vasfı kazanmasında” büyük rol oynadığından (Güngör & Çölgeçen, 2013) bahsedilmiştir. Burada belirtmek gerekir ki bu durum kurumsal gönüllülüğü bireysel gönüllülüğe ya da bireysel gönüllülüğü kurumsal gönüllülüğe üstün kılmamaktadır. Burada önemli olan bu iki gönüllülük tipinin de (sivil) topluma çeşitli düzeylerde katkı sağlamalarıdır.

Tüm bu gelişmeler ve kavramsal ayrımlarla birlikte gönüllü ve gönüllülük olguları Türkiye açısından bakıldığında etimolojik olarak ve kavramsal arka plan yönünden belki de hiçbir toplumda rastlanmayacak bir içeriğe sahiptir. “Gönül” kelimesi bir isim olarak “*sevgi*, istek, düşünüş, anma, *hatır* vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı” anlamına gelirken “*istek*, *arzu*” kavramlarını da karşılamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2016). Gönüllü kelimesinin sözlükteki karşılığı ise şu şekildedir: “1. *sıfat* Bir işi yapmayı hiçbir yükümlülüğü yokken isteyerek üstlenen, 2. Çok istekli, 3. *isim* Seven kimse veya sevgili” (Türk Dil Kurumu, 2016). Gönüllülük kavramının bu iki kelimedenden türemiş olması elbette rastlantı değildir. Gönüllü olma hâlini ifade eden kavram “diğerkâmlık, şefkat, diğerleri için kaygı duymak, cömertlik, sosyal sorumluluk ve toplum ruhu gibi temel insani değerleri” (Dulkadiroğlu, 2016, s. 13 ve 17) içerirken istekli olmaya, özgür irade ile eylemeye atf yapmakta ve fakat aynı zamanda bu eylemlerdeki *sevgi*, *hatır* gibi duygulara işaret etmektedir.

Bu noktada gönüllülük eylemini gerçekleştiren kişi olarak gönüllünün kim olduğu sorusuna yanıt vermek mümkündür. Buna göre gönüllüler, içinde yaşadıkları

toplumun ve dünyanın bir parçası olduklarının bilincinde olarak sorumluluk hisseden ve bu sorumluluk bilincinin bir yansıması olarak da önemsedikleri, değerli/anlamli buldukları gönüllü işlere kendilerini ve emeklerini veren ve böylece gönüllülüğü bir yaşam biçimi hâline dönüştüren kişiler olarak tanımlanabilir.

1.2. Gönüllülük ve Gençlik

Türkiye’de gönüllülüğün yetersiz düzeyde olduğu yaygın bir görüştür (Yaman, 2003; Yeğen & ark., 2010). Bununla birlikte yetersiz olanın bireylerdeki *gönüllü olma hâli* değil, *toplumsal bir kurum olarak işleyen ve sürdürülebilir gönüllülük* olduğunu söylemek gerekir. Bir başka deyişle Türkiye halkı; toplum için, başkaları için elini taşın altına koyma noktasında istekli görünmektedir. Nitekim çeşitli toplumsal olaylar ve afetler karşısında özellikle gençlerin bir dayanışma içerisinde çeşitli gönüllü çalışmalara dahil olması bunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir (UNV, 2013). Ancak kabul etmek gerekir ki bu çalışmalar söz konusu olayların etkisi ortadan kalktığında zayıflamaktadır. Türkiye’de olaydan bağımsız olarak sürdürülebilene, zamana ve toplumsala yayılmış, *kurumsallaşmış bir gönüllülüğ*ten bahsetmek zordur.

Gönüllülük meselesinin Türkiye toplumundaki yerini anlamak için gönüllü çalışmalarının tarihsel seyrine göz atmak faydalı olacaktır. Toplumumuzda gönüllü ve gönüllülük olgularının kökenleri vakıf kültüründe aranabilir. Bununla birlikte toplumumuzda gönüllülük müessesesinin *gönüllü olma hâli* üzerinden şekillendiğini ve bu yönüyle değerlendirildiğini söylemek de mümkün. Bu durum gönüllülüğün bir kurum olarak sürdürülebilirliğinin tesis edilememiş olmasıyla ilişkilendirilebileceği gibi gönül kavramının içini dolduran dürtülerin bu toplumda önemli bir yere sahip olmasıyla da ilişkilendirilebilir.

Gönüllülük olgusunun günümüzdeki mahiyeti ve işlevi şüphesiz sivilleşmenin tarih sahnesindeki serüveniyle bağlantılıdır. Avrupa’da burjuvazinin zenginleşmesi beraberinde devlete karşı bir güç odaklanmasını gündeme getirmiş; burjuvazinin ekonomik ve sosyal haklar bağlamındaki taleplerinin *sivil hak* olarak verilmesi söz konusu olmuştur. Sivilleşmenin, sivil hakların, sivil toplumun tarihsel seyrinin göz önünde bulundurulması ve toplumsal yapıların geçmişle bir bütün hâlinde değerlendirilmesi gönüllülüğün günümüzdeki niteliği hakkında gerçekçi bir kavrayış elde edilmesi için zorunludur. Bu noktada altını çizmek gerekir ki

gönüllülüğün mahiyetine etki eden bu toplumsal süreçler Türkiye’de Batı’dakinden farklı bir seyir izlemiştir. Dolayısıyla günümüz Türkiye toplumunda gönüllülüğü tanımlarken, gönüllülüğün işlevini ifade ederken, gönüllülüğü tüm boyutlarıyla ele alıp değerlendirirken bu topluma özgü gerçeklikleri denkleme dâhil etmek bir zorunluluktur.

Türkiye’de sivil toplum ve kuruluşları için Osmanlı-Türk toplum yapısında önemli bir toplumsal işlevi yerine getiren vakıf medeniyetini irdelemek günümüze ulaşan belli toplumsal bilinç, zihin şemaları ve de sosyal pratikler açısından gönüllü ve gönüllülük olgularını daha anlamlı hâle getirebilir. Ancak vakıf ile sivil toplum kuruluşları benzer özellikler gösterse de birbirinden farklı içerik ve işleve sahip toplumsal organizasyonlardır. Yediyıldız’a göre “Osmanlı-Türk siyasal ve toplumsal yapısında vakıfların ve genel olarak hayırseverlik faaliyetlerinin köklü bir geleneği” bulunmakla beraber “sivil toplum modern bir kavramdır ve geçmişten günümüze intikal etmiş kurumlar olarak vakıfları bu kavramla ifade etmemiz” pek mümkün değildir (Yediyıldız, 2006, s. 7’den akt., Üzmez, 2015 s.17.). Vakıflar ile sivil toplum kuruluşları arasında “bireylerin hür iradeleri ile kurulmuş olmaları, belirli bir kaynağa sahip olmaları ve bu kaynağı harekete geçirerek çalışmalarını ve de belirli bir hedefe yönelik olarak kurulmaları bakımından önemli benzerlikler vardır. Lakin sivil toplum, devletten ve ekonomiden ayrılmış, üzerinde devlet denetimi olmayan, gönüllü bir temelde katılımçılığı ve demokratikleşmeyi hedefleyen örgütsel bir yaşam biçimi olarak düşünülürse Türkiye’de sivil toplumun geleneksel vakıf sisteminden ayrı ve bu sisteme oranla çok daha genç ve olgunlaşmamış olduğu görülmektedir” (Yeğen, Keyman, Çalışkan & Tol, 2010’dan akt., Üzmez, 2015 s. 17).

Cumhuriyet döneminde ilk olarak 1939 Erzurum Depremi ile birlikte sivil savunma temasıyla ilksel şekillerini gösteren sivil örgütlenme modeli 1959 yılında kabul edilen 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ile hukuki bir hükme bağlanmıştır. Bu anlamda devlet, sivil toplum örgütlenmesinin yerini dolduran bir niteliğe sahipti. 1980 askeri darbesi sonrasında yürürlüğe giren 1982 Anayasası’na istinaden sivil toplum örgütlerinin kapatılması, Türkiye’de sivil toplumun gelişmesinde de önemli bir engel teşkil etmiştir. Bu engeli aşmak 1999 Depremi’nin neticeleri çerçevesinde bir gereklilik olmuştur. 1950’lerde sivil toplum kuruluşlarının kamusal alandaki boşluğunu devletin doldurduğu bir politika söz konusuysen; bu durum 1980’lerde değişmiş, sivil toplum örgütlenmelerinin devlete karşı bir güç temerküzü oldukları yönünde bir görüş hâkim olagelmiştir. Bu noktada 1999 Depremi

dolayısıyla yaşananlar her iki durumdan farklı olarak bize şunu göstermektedir: Sosyal devletin işlevsiz olduğu durumlarda, sosyal devletin kilitlendiği olağanüstü koşullarda, özel alanın yok olup kamusallaştığı istisnai meselelerde sivil toplum, devletin sosyal politikalarını özelleştirme aracı olmaktan ziyade devletin siyasa dışı alandaki toplumsal işlevini destekleme, tamamlama görevini yerine getirebilmektedir (Yeğen & ark., 2010).

Nitekim 1999 Depremi tecrübesi Türkiye'deki devlet ve sivil toplum kurumlarının toplumsal işleyiş ve de işlevlerinin sorgulanmasına kapı aralamıştır. Bu tecrübeyle devletin sosyal felsefesi ve icrası konusundaki yeterliği bir anlamda test edilmiştir. Depremzedeleri molozlar altından kurtarmaktan günlük ihtiyaçların karşılanmasına kadar pansuman görevi gören faaliyetlerin sivil toplum örgütleri tarafından gerçekleştirildiği genel kabul gören bir gerçeklik olmuştur. Bu durum sosyal devlete muarız bir yapının varlığına delil olmaktan ziyade kamusal alandaki eksikliğin giderilmesi, tamamlanması, desteklenmesi girişimini ifade eden bir olguyu gösteriyor. Yeğen ve arkadaşlarının (2010) da ifade ettiği gibi 1999 Depremi sonrasında yaşananlar Türkiye'de sivil toplumun hem yapısal bir dönüşüm geçirmesini tetiklemiş hem de toplumun bu konuya bakışında anlamlı değişikliklere yol açmıştır.

Türkiye'de 1980'lerdeki kırılmaların da etkisiyle 1999 Depremi'nin ardından gönüllülük olgusu da değişimlere uğramıştır. "TÜSEV tarafından yapılan Türkiye'de sivil toplumla ilgili ilk geniş kapsamlı ve uluslararası karşılaştırmalı bir araştırma olan Sivil Toplum Endeksi Projesi de STK'larda gönüllülüğe ilginin ve teşvikin 1999 Marmara depremiyle başladığını ve 2000'li yıllar içinde artan etkinlikler temelinde artış gösterdiğini ortaya koymaktadır" (TÜSEV, 2006, s. 48'den akt., Soytürk, 2008, s. 35).

Kısaca Türkiye'de sivil toplumun seyrine değinildikten sonra bu noktada Simmel'in *kültüre* yaklaşımını (2009) dikkate almak ve sivil toplum ile gönüllülük arasında bu yaklaşımla uyumlu bir perspektif geliştirmek anlamlı olacaktır. Buna göre her toplum, kültürel üretim ve inceltimine mahsus olarak kendine has toplumsallıklar ve nesnellikler meydana getirmektedir. Bu noktada şuna dikkat etmek gerekir ki toplumsal olgular, toplumların etkilendikleri coğrafya, iklim, siyaset, üretim, tüketim, toplumsal hareketler bağlamında toplumsal psikoloji vb. faktörlere bağımlı olarak tüm toplumlarda *tek biçimli* (uniqe) bir yapı arz etmekten ziyade her toplumun kendi kültür ve uygarlık tasarımlarına, kendi kültür ve uygarlık inceliklerine uyan insanın amaçlı bir eylemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nitekim Agerhem da toplumların dini ve kültürel özelliklerinin ve bunlarla birlikte tarihlerinin, politik durumlarının ve hatta coğrafi koşullarının gönüllülüğün algılanmasında ve uygulanmasında etkili olduğundan bahsetmiştir (Agerhem, 2004'den akt., Çakı, 2011). Saha araştırmasına dayanan ve sonuçlarıyla bunu destekleyen çalışmalar da mevcuttur (Palaz & Boz, 2008). Dolayısıyla Türkiye'de gönüllülük olgusu da bu coğrafyaya özgü bir gerçeklik olarak ele alınmalı; geçmişinden, mevcut durumundan ve gelecek tasavvurundan kopuk bir değerlendirmeye tabi tutulmamalıdır.

Gönüllülüğün topluma katkısının yanında bireye de çok çeşitli kazanımlar sağlaması elbette yadsınamayacak bir konudur. Özellikle potansiyel iş gücünü temsil eden genç bireylerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak olan gönüllülüğün bireye kazandırdıklarından bahsedilmesi, modern sivil toplumla olan ilişkisi üzerinden birtakım değerlendirmelere tabi tutulması kaçınılmaz görünmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi ve ihmal edilmemesi gereken bir husus, Türkiye toplumunda gönüllülüğün özünün toplumsalla ilişkili olduğudur. Bir başka ifadeyle gönüllülüğün esasen toplum için ya da toplumlar üstü bir kavrayışla *insanlık* için olduğu söylenebilir.

Gönüllülük; tanımı itibarıyla ve ifade ediliş biçimiyle, kültürden kültüre farklılık gösterse de tarih boyunca her toplumda görülen bir olgu olmuştur. İnsanların farklı amaçlar güderek katıldıkları gönüllülük faaliyetlerinin evrensel olarak kabul edilen değeri, özgür iradeyle herhangi bir karşılık beklemezsizin topluma faydalı olma isteğidir. İnsanların çok farklı sebeplerle gönüllü faaliyetlere katıldığı bilinmektedir. Yoksulluğu azaltmak, sağlık ve eğitim hizmetlerine katkıda bulunmak, çevre sorunlarını önlemek bunlardan sadece birkaçıdır. Gönüllü çalışmalarda yer alarak insanlar toplumun refahını yükseltmekte ve toplumsal barışa katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda gönüllülük birçok STK'nın, sosyal ve siyasal hareketin merkezini oluşturmakta; kamu sektöründe varlığını sürdürürken, özel sektörde de niteliğini artırmaktadır (Leigh & ark., 2011).

Gönüllülüğün birey ve toplum açısından kazanımları olduğu, şimdiye kadar yayınlanan ulusal ve uluslararası literatürde üzerinde mutabık olunan bir görüştür. Gönüllülük faaliyetlerinin toplumsal refahı sağlayarak ülke gelişimine katkısı ve bireyler arası ilişkilerin güçlenmesindeki konumu, gönüllülüğün toplumsal gelişim açısından kritik bir rol oynamasına sebep olmuştur. Bu bağlamda özellikle son yıllarda birçok ülkede gönüllülük çalışmalarının arttığı görülmektedir. Buna yönelik olarak gerek sivil toplum kuruluşlarında gerek kamu kuruluşları ve özel

sektörde olmak üzere gönüllülük ile ilgili çalışmaların kapsamı da bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. Ülkemizde ise gönüllülüğün son yıllarda sivil alanın gelişmesiyle beraber daha yaygınlaşmış olmasına rağmen Avrupa ve ABD'ye oranla oldukça arka planda kaldığı söylenebilir. Bununla beraber ülkemizde gönüllülük faaliyetlerinin son yıllarda gelişmekte olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Ülkemizde köklü bir geçmişe sahip olan geleneksel gönüllülük anlayışına rağmen mevcut sivil toplum modeline uygun gönüllülük faaliyetlerinin artırılmasının gerektiği de açıktır. Bu bağlamda sistemli bir şekilde yapılacak gönüllülük faaliyetleri önem kazanmaktadır. Elbette bu yaklaşım geleneksel gönüllülük anlayışının içeriğini boşaltmayı hedeflememektedir. Toplumsal kodlarda bulunan gönüllülük anlayışının yeni formlarda yeniden var olmasının sağlanması ve bu anlayışın yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

Gönüllülük toplumsal ayrışmayı azaltan, sosyal içermeye katkıda bulunan bir işleve sahiptir. Engelliler, yoksullar, yaşlılar, göçmenler gibi nispeten sosyal hattan uzakta kalan toplumsal kesimlerin gönüllülük faaliyetlerinin merkezinde olması bunun en açık işaretidir. Zira gönüllülük, toplumsal işlev olarak “kişinin eşitsizlik karşısında adalet ve hakkaniyet duygularını hayata geçirme ve bir topluluğun refahı için müşterek bir çıkara dayanan sosyal uyumu tesis etme arzusunu da ifade eder” (UNV, 2011, s. 2). Bu arzu Tocqueville'de (2016) demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan *sivil toplumun* oluşmasına ön ayak olması açısından da artı bir değer taşımaktadır. Bununla birlikte gençler arasında gönüllülüğün yaygınlaşması amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, sivil toplumun ve dolaşısıyla demokrasinin geliştirilmesi temel bir hedefi ifade etmemektedir. Esasen *toplum için* olduğuna inanılan gönüllülüğün toplumsal bütünlüğü ve refahı tesis etmede oynadığı rol, söz konusu diğer hedeflerin ötesinde bir değer taşımaktadır.

Literatürde sivil katılım, sosyal bağlılık (*social connectedness*), toplumsal katılıma bağlılık (*commitment to community involvement*) gibi kavramlarla ilişkilendirilen (Kay & Bradbury, 2009; Gil-Lacruz, Marcuello-Servos & Saz-Gil, 2016) gönüllülük, gençlerin kendi toplumlarıyla kurduğu ilişkiyi güçlendiren bir niteliğe sahiptir. Gönüllülük özellikle gençlerde bireysel ve kolektif vatandaşlığı güçlendiren, sosyal katılımı teşvik eden stratejilerin temel bir ögesi olarak görülmüştür (Social Exclusion Unit, 1998; Home Office, 1999; Home Office Citizenship Survey, 2001, 2003, 2005'ten akt., Kay & Bradbury, 2009). Gönüllülüğün “gençlik politikalarının temel taşlarından biri” hâline geldiği de ifade edilmektedir (Çakı, 2011).

Gönüllülük, gençler arasındaki bağlılığı sağlamak suretiyle sosyal katılımın (*social participation*) ve sivil bağlılığın (*civic engagement*) tesis edilmesinde rol oynamakta ve aynı zamanda gençleri donanımlı bireyler olarak güçlendirmekte, topluma bağlamakta ve sosyal sermaye edinmelerine aracılık etmektedir. Gönüllü olmak genç gönüllülerin birbirileri ve “diğerleri”yle olan etkileşimini artırmakta ve bu artış diğerkâmlık duygusunun gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda gönüllülük faaliyetleri gençlere, kişisel gelişmelerini sağlama ve kabiliyetlerini artırma noktasında topluma daha aktif bir şekilde bağlanmalarını sağlayan fırsatlar sunmaktadır (Kay & Bradbury, 2009). Ayrıca gönüllülük yetişkin gönüllülüğünün bir erken göstergesi olarak kabul edilmekte (Gil-Lacruz & ark., 2016) ve bu yönüyle bir başka önem kazanmaktadır.

Gençler gönüllülük meselesinin en önemli paydaşlarından biri olarak “kalkınma açısından önemli bir potansiyeli temsil eden” bireyler şeklinde nitelendirilmişlerdir. Bununla birlikte gönüllülük, gençlerin becerilerinin artırılması, istihdam edilmelerinin kolaylaştırılması ve suça karışma oranlarının düşürülmesiyle de ilişkilendirilmiştir. Zamanlarını “başkalarına yardım etmeye, onlar için önemli değişimler yaratmaya, yeni deneyimler kazanmaya, yeni insanlarla tanışmaya ve eğlenmeye” harcayan gençlerin kazanımlarının altı çizilmiş; bunun hem genç bireylere hem de topluma ciddi yararları olduğundan bahsedilmiştir. Bu yararlar sorumlu yetişkinliğe geçişten “aktif bir yurttaş” olarak toplumsal katılımın gerçekleştirilmesine, tecrübelerin başkalarına aktarılmasının kolaylaşmasına kadar genişletilebilir (UNV, 2011, s. 56-57).

Gönüllülüğün hem birey hem de toplum için göz ardı edilemeyecek faydalarının olduğu herkes tarafından kabul edilebilir bir gerçektir. Gönüllülüğün bu niteliğinin altı çizilmiş ve özellikle gençler için “çift yönlü bir yol” olduğundan bahsedilmiştir; gönüllülük “gençlerin kişisel gelişimine katkıda bulunurken aynı zamanda yaşadıkları toplum üzerinde değişim ve olumlu bir etki yaratır. Toplum içi işbirliği, farklı kültürler arasında daha iyi bir kültürel anlayış, sosyal sermaye ve kaynakların daha verimli kullanımı, insanlar arasında vatandaşlık bilincinin yerleştirilmesi gönüllülük sayesinde hız kazanan ve gelişmeye devam eden süreçlerdir” (UNV, 2013).

Gençlik, insan hayatının sosyal etkileşimde bulunma imkânlarının hayatın diğer alanlarına göre daha fazla olduğu bir dönemdir. Nitekim bireyin toplumsal hayata dair ilk tecrübelerini yaşadığı dönem de bu dönemdir. Ülkemizde gençlerin toplumsal hayata katılımları, gerek çalışma gerekse öğrenim hayatla-

rıyla başlamakta ve gençler gündelik hayatlarını toplumsal hayata katılımlarıyla şekillendirmektedirler. Bu noktada dikkat edilmesi gerekir ki gençlerin gündelik hayatlarını değerlendirme biçimleri, toplumu şekillendiren en temel unsurlar arasında yer almaktadır. Öyleyse gönüllülüğün gençlerin hayatlarının bir parçası hâline gelmesinin toplum için hayati bir öneme sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira toplumsal ayrışmanın azalması, sosyal içermenin ikmal edilmesi ve refahın yaygınlaşması için gönüllülük özellikle gençlerin elinde sürdürülebilir bir form kazanabilecektir.

Nüfusumuzun büyük bir kısmını oluşturan gençlerin yapacakları gönüllülük faaliyetleri, ülkemizde gönüllülüğün gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda özellikle üniversiteler, sahip oldukları genç ve eğitimli insan kaynağı açısından oldukça büyük bir potansiyeli oluşturmaktadır. Bu sebeple üniversitelerde yapılacak gönüllülük faaliyetlerinin artması, ülkemizde bir dönüşümü ve gelişimi de beraberinde getirecektir. Ancak ülkemizde üniversiteli öğrencilerin gönüllülüğüne ilişkin kapsamlı bir çalışma bugüne kadar yapılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmaların az olması üniversitelerde gönüllülük faaliyetlerinin mevcut durumunu görmeyi ve “*Üniversitelerde gönüllülüğü nasıl arttırabiliriz?*” sorularının yanıtını bulmayı zorlaştırmıştır. Elinizde tuttuğunuz kitap, bu açmazları aşmak ümidiyle yürütülen bir çabanın ürünüdür.

2. Araştırmanın Metodolojisi

İstanbul Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde bir Gönüllü Akademisi oluşturmak ve söz konusu akademide verilecek gönüllülük eğitimlerini ve diğer eğitimleri belirlemek amacıyla yürütülen Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Projesi kapsamında, Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Algıları, Deneyimleri ve Eğilimleri: İstanbul Üniversitesi Örneği başlıklı bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Temel hedefi gönüllülük kavramının gençlerde bulunduğu karşılıkları belirlemek olan bu çalışmada, hem nitel araştırma tekniklerine hem de nicel araştırma tekniklerine yer verilmiştir. Başka bir deyişle söz konusu çalışmada karma yöntem kullanılmış, nicel araştırma teknikleriyle birlikte nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmış, her bir araştırma sırasında eş zamanlı yürütülmekte olan diğer çalışmanın kazanımlarına başvurulmuştur:

“Karma yöntem araştırması, felsefi varsayımları ve kuramsal çerçeveleri içeren farklı araştırma desenlerinin kullanılmasını, nitel ve nicel verilerin toplanmasını ve söz konusu iki veri türünün birleştirilmesini kapsayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu araştırma yaklaşımının temel varsayımına göre, nitel ve nicel yaklaşımlardan yalnızca bir tanesinin kullanılmasındansa, birlikte kullanılması araştırma problemi ile ilgili daha kapsamlı bir anlayışın oluşturulmasına imkân sağlamış olur” (Creswell, 2016, s. 4).

Sosyal ve beşeri bilimler alanında gün geçtikçe daha sık tercih edilen karma yöntem, nitel ve nicel verilerin ikisinin birden edinilebildiği durumlar için en ideal yaklaşım olarak görülmüştür. Hem nitel çalışmanın hem de nicel çalışmanın avantajlarına sahip olmakla birlikte nicel ve nitel yaklaşımların sınırlılıklarının asgari düzeye indirilmesine imkân tanınması, karma yöntemin tercih edilme sebebidir (Creswell, 2016, s. 217-218). İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin gönüllülük algıları, eğilimleri ve deneyimlerine dair söz söylemek amacıyla yürütülen çalışmada karma yöntemin tercih edilmesi de, yöntemin bu niteliğiyle ilişkilidir.

Yakınsayan paralel karma yöntem deseninin ve keşfedici sıralı karma yöntem deseninin bu çalışmanın desenini oluşturan desenler olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmanın desenine dair ayrıntılı bilgileri vermeden önce söz konusu iki karma yöntem desenini öz bir şekilde tanımlamak yerinde olacaktır.

Yakınsayan paralel karma yöntem deseni; nitel ve nicel verilerin beraber toplandığı, ayrı ayrı analiz edildiği ve bulguların birbirlerini doğrulayıp doğrula-

madığını belirlemek için karşılaştırmaların yapıldığı bir karma yöntem desendir (Creswell, 2016, s. 219). Keşfedici sıralı karma yöntem deseni ise öncelikle nitel verilere ulaşılan ve sonrasında nitel bulguların nicel araştırmanın inşa edilmesinde kullanıldığı bir karma yöntem deseni olarak tanımlanabilir (Creswell, 2016, s. 226). Söz konusu araştırmanın deseni, bu iki karma yöntem deseninin bir bileşimi olarak düşünülebilir. Araştırmanın, amacından uygulanmasına kadar, kimi bileşeni yakınsayan paralel karma yöntem desenine uygun düşerken kimi bileşeni keşfedici sıralı karma yöntem deseni ile benzerlik göstermektedir.

Nitel ve nicel araştırma bulgularının birbirleriyle karşılaştırılarak değerlendirildiği yakınsayan paralel karma yöntem deseninde, nitel ve nicel örneklem büyüklüklerinin ciddi farklılıklar göstermesi, verileri karşılaştırmanın ne kadar sağlıklı olduğunu sorgulayan tartışmalara konu olmuştur. Araştırmacılar bunu çeşitli şekillerde aşma yoluna gitmişlerdir. “Nitel araştırma katılımcılarının daha geniş bir örneklemin kullanıldığı nicel araştırma boyutuna dâhil edilmesi” bu yollardan biridir (Creswell, 2016, s. 222). Bu araştırmada ise nitel araştırma katılımcıları bilinçli bir şekilde nicel araştırma örneklemine dâhil edilmemiştir. Zira nicel araştırmada kullanılan ölçme formunun nitel araştırma verilerinden yararlanılarak oluşturulduğu ve formların farklı yaklaşımlar çerçevesinde de olsa birbirleriyle önemli benzerlikler taşıdığı bu araştırmada, nitel araştırma boyutunda daha önceden görüşlerine başvuru katılımcıların nicel araştırma kapsamında tekrar görüş bildirmeleri doğru görülmemiştir. Nitel araştırmadaki katılımcıların bildireceği görüşlerin, daha önce bu araştırmanın sorularıyla temas kurmamış diğer katılımcılardan farklı bir boyut taşıdığı düşünülerek, kendilerinin nicel araştırma örnekleminin dışında tutulmasına karar verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu araştırmanın deseni oluşturulurken nitel çalışma grubunun ve nicel örneklem büyüklüklerinin birbirinden çok farklı olması bir sorun olarak görülmemiştir. Öyle ki nitel ve nicel araştırmalar farklı felsefi yaklaşımlardan beslendikleri gibi, amaçları ve varmak istedikleri noktalar da birbirinden oldukça farklıdır. Karma yöntemin kullanıldığı bu araştırmada nitel ve nicel veriler birbirini besleyecek veriler olarak ele alınmıştır. Araştırmada söz konusu verilerin ilişkilendirilerek değerlendirilmesi, veriler arasında bir kıyaslamaya gidildiği ya da bunların birbirlerinin test edilmesinde kullanıldığı düşüncesini doğurmamalıdır. Bununla birlikte araştırmada nitel ve nicel araştırmaların münferit analizlere tabi tutulması, yakınsayan paralel karma yöntem deseni ile uyum içerisinde.

Keşfedici sıralı karma yöntem deseninde amaç, “evren için daha iyi ölçme yöntemlerini geliştirmek ve birkaç bireyden... toplanan verilerin evrene genellenip

genellenemeyeceğini görmektir” (Creswell, 2016, s. 226). Bu araştırmanın deseniyle keşfedici sıralı karma yöntem deseni arasındaki ilişki buradan ileri gelmektedir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılmasının en temel sebeplerinden biri, nicel araştırmada kullanılan ölçme formunun mümkün olan en kapsamlı şekilde hazırlanabilmesi için nitel araştırma verilerinden yararlanılmış olmasıdır. Buna göre nitel araştırmanın saha uygulaması, nicel araştırmanın saha uygulamasından önce yapılmış ve nitel saha uygulamasından hareketle nicel saha uygulamasının geliştirilmesi mümkün kılınmıştır. Bununla beraber keşfedici sıralı karma yöntem deseni, pek çok noktada bu araştırmanın deseninden farklıdır. Söz gelimi nitel araştırma verileri yalnızca nicel araştırmanın kurgulanması, ölçme aracının temalarının belirlenmesi, nicel bulguların genel geçerliğinin tartışılması için kullanılmamış; münferit bir analize tabi tutularak raporlaştırılmış ve sonuç raporunda nicel verilerle ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir. Ayrıca toplanan verilerin evrene genellenip genellenemeyeceğini görmek bu araştırmanın amaçlarından birini oluşturmamaktadır. Sonuç ve tartışma bölümünde zaman zaman buna benzer değerlendirmelerin yapılmış olması söz konusuysa da bu, araştırma deseninin niteliğini belirleyecek düzeyde olmamıştır. Bu araştırmada nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanılmasının en temel sebebi, her iki araştırma yaklaşımının da kendi içerisinde barındırdığı sınırlılıkları en aza indirerek söz konusu yaklaşımların güçlü yanlarından aynı anda faydalanabilmektir.

Karma yöntemin kullanıldığı bu araştırmada nitel ve nicel araştırmaların çalışmalarına aynı zamanda başlanmış, saha uygulamaları ise farklı zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Buna göre ilk olarak nitel araştırmanın saha uygulaması, ardından nicel araştırmanın saha uygulaması tamamlanmıştır. Bunun temel sebebi ise, nitel araştırmadaki saha tecrübelerinin ve erken bulguların nicel araştırmanın kurgulanmasında kullanılacak olmasıdır. Bununla birlikte iki araştırmada kullanılan tekniklerin farklı oluşu süreci şekillendiren unsurlar arasındadır. Ayrıca bu farklılık iki araştırmanın saha uygulamasında aynı araştırmacı ekibin çalışmasını da mümkün kılmıştır.

Bir öğrenci araştırması olarak yürütülen araştırmada toplamda yaklaşık 40 öğrenci görev almıştır. Bunların büyük bir kısmını İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü lisans öğrencileri oluşturmakla beraber araştırmada lisansüstü öğrenciler de görev almıştır. Araştırma sürecinin en başında nitel ve nicel alt ekipler oluşturulmuş, bu ekipler saha öncesi dönem ve saha sonrası

dönemlerde kendi araştırmaları üzerine yoğun çalışmalar yürütmüştür. Aynı zamanda belirli dönemlerde tüm araştırma ekibi bir araya gelerek ortak çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ortak çalışmaların, hem nitel saha uygulamasına hem de nicel saha uygulamasına ekipteki tüm öğrencilerin katıldığı düşünüldüğünde, merkezi önemde olduğu anlaşılacaktır.

Nitel araştırma ve nicel araştırmaların veri analizi ve raporlaştırılması da söz konusu alt ekiplerdeki öğrenciler arasından belirlenen yazım ekipleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Burada belirtmek gerekir ki araştırma sonuçlarından hareketle hazırlanan bu kitapta, Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimi Projesi'nin bir başka bileşeni olan çalıştayın da raporuna yer verilmiş ve Sonuç ve Tartışma bölümünde söz konusu rapordan da yararlanılmıştır. Nitel araştırma, nicel araştırma ve alıştay raporları değerlendirilerek sonuç raporunun yazılması, nitel ve nicel raporların yazılmasında alt ekiplerin çalışmalarından ve çalıştayın gerçekleştirilmesinden sorumlu olan iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.1. Nitel Araştırma Metodolojisi

2.1.1. Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında yrtlen nitel araştırma, kendi içerisinde tek bir araştırma olduğu gibi, saha uygulaması kendisinden sonra başlayan nicel araştırmaya da pek çok konuda katkı sunmuştur. Nitel araştırmada elde edilen veriler, nicel saha uygulaması sırasında kullanılan lme formuna nihai halinin verilmesinde kullanılmış, bununla birlikte kendi içerisinde çözümlenerek raporlaştırılmıştır.

Bireylerin toplumsal meselelere yükledikleri anlamları keşfetmeyi önceleyen nitel araştırma yaklaşımına, bu araştırmada İstanbul niversitesi ğrencilerinin gönüllülük meselesine dair algılarını, deneyimlerini ve eğilimlerini anlamak için başvurulmuştur. Nitel araştırmalarda, bir gerçekliği anlamaya çalışırken genel eğilim, meseleye "znelere yakın durarak ve içeriden biri olarak" (Kuş, 2012, s. 117) yaklaşmaktır. İstanbul niversitesi ğrencilerinin gönüllülük meselesinde nerede durduklarını anlamayı hedefleyen bu araştırmayı, yine İstanbul niversitesi öğrencilerinden oluşan bir proje ekibinin gerçekleştirmiş olması, nitel araştırmada aranan öznelere yakınlık, içeriden biri olma gibi unsurları doğal olarak gerçek kılmıştır. Böylelikle bu durum araştırmanın geçerliğini olumlu yönde etkileyerek araştırmaya katılan öğrencileri anlama noktasında kolaylık sağlamıştır.

İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin gönüllülük alguları, deneyimleri ve eğilimlerinin betimlenmesi amacıyla yürütülen nitel araştırmada derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilerek öğrencilerle yakın temaslar kurulmuştur. Yüz yüze gerçekleştirilen mülakatlar sırasında araştırma sürecinde hazırlanan yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Görece büyük bir çalışma grubunun olduğu bu araştırmada derinlemesine mülakatlar toplamda 20 kişiden oluşan bir ekip tarafından gerçekleştirilmiştir. Saha uygulaması sırasında çok sayıda araştırmacının görev alacak olmasından kaynaklanabilecek sorunları aşmak için, saha öncesi dönemde sık sık ortak çalışma toplantıları düzenlenmiş, araştırmacıların mülakatları gerçekleştirirken ortak bir bakışa sahip olmalarına özen gösterilmiştir. Aynı zamanda saha uygulaması öncesinde araştırmacılara eğitim verilmiştir. Mülakatların büyük çoğunluğunda tek bir araştırmacı görev alırken az sayıdaki mülakat ikişer araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.1.2. Çalışma Grubu

Evreni temsil etmek gibi bir amacı bulunmayan nitel araştırmalarda hedef, genellikle konu ile ilgili temas edilmemiş noktalara temas etmek, özellikle zayıf kalmış noktalarda veri elde etmek ve konuyu derinlemesine araştırmaktır. Bu sebeple nitel araştırmalarda çalışma grubunu belirlemek için genellikle amaçlı örnekleme tiplerine başvurulur. Öğrencilerin gönüllülük meselesini nasıl algıladıklarının, gönüllülüğü nasıl deneyimlediklerinin ve gönüllülük konusunda hangi eğilimlere sahip olduklarının ayrıntılı bir şekilde betimlenmesini amaçlayan bu araştırmada da çalışma grubu maksimum çeşitlilik gözetilerek oluşturulmuştur. Söz konusu çeşitliliği sağlayacak kırılma noktaları katılımcının *cinsiyeti*, *öğrenim gördüğü fakülte*, *sınıfı* ve *gönüllü olup olmama durumu* olarak belirlenmiştir. Buna göre her fakülteden 1. ya da 2. sınıfa devam etmekte olan biri kadın diğeri erkek iki kişi ve 3. ya da 4. sınıfa devam etmekte olan biri kadın diğeri erkek iki kişi olmak üzere dört kişi ile derinlemesine mülakat yapılması hedeflenmiştir. Aynı zamanda bu dört kişiden ikisinin gönüllülük deneyimi olanlardan diğeri ikisinin ise gönüllülük deneyimi olmayanlardan seçilmesine dikkat edilmiştir. Bazı fakültelerde karşılaşılan çeşitli zorluklar dolayısıyla dört kişiye ulaşılamasa da, toplamda hedeflenen sayının üstünde mülakat yapılmış ve fakülte ortalaması dört kişinin üzerinde olmuştur. Mülakat yapılacak katılımcılarla irtibat kurma noktasında ilgili fakültedeki kişilerden yardım alınmış, çalışma grubu kriterlerine uygunluk gözetilerek kişiler belirlenmiştir. Bu kişilerin onaylarının alınmasıyla görüşmeler

gerçekleştirilmiştir. Mülakatlarda mekân olarak katılımcıların öğrenim gördükleri kampüsler, kampüs bahçeleri, fakülte kantinleri ve sınıflar kullanılmıştır.

Tablo 1. Nitel Araştırma Çalışma Grubunda Maksimum Çeşitlilik İçin Belirlenen Kriterler

Çalışma grubu kriterleri	
Cinsiyet	Kadın, Erkek
Fakülte	İstanbul Üniversitesi Fakülteleri ¹
Sınıf	1-2, 3-4
Gönüllülük durumu	Gönüllü, Gönüllü Olmayan

Araştırmada toplam 106 derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Bunlardan 13 tanesi 11 farklı kulübün yöneticileriyle ya da üyeleriyle gerçekleştirilen mülakatlardır. Kulüp yöneticisi ya da aktif üyesi olan öğrencilerle gerçekleştirilen mülakatlar pilot görüşme olarak tasarlanmış ve görüşme kayıtları analiz edilerek mülakatlarda kullanılan yarı yapılandırılmış form hazırlanmıştır. Ayrıca bu görüşmelerden nihai nitel araştırma raporu yazılırken de yararlanılmıştır. Mülakat yapılan 93 katılımcının 50'si gönüllülük deneyimi olan ve/veya halen gönüllülük faaliyetinde bulunan, 43'ü ise herhangi bir gönüllülük deneyimi olmayan kişilerdir.

2.1.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen derinlemesine mülakatlarda, araştırma ekibi tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat formu tercih edilmesinin nedenleri arasında söz konusu formların “görüşme süresince soruları yeniden sıralama, soruları esnek bir şekilde ifade etme, dilin düzeyini ayarlama, mülakatın akışına göre soru ekleyip çıkarma” (Berg & Lune, 2015, s. 133) gibi avantajlara sahip olması yer almaktadır. Aynı zamanda çok sayıda araştırmacının görev aldığı bu araş-

¹ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İktisat Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İşletme Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Orman Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi, Veteriner Fakültesi.

turmada formların, esnek de olsa belli bir çerçeveye sahip olması, mülakatların belirli temalar etrafında analiz edilmesini mümkün kılmıştır.

Derinlemesine mülakatlarda kullanılan forma uzun ve aşamalı bir süreç sonunda son hali verilmiştir. Bunun için öncelikle, genelde *gönüllülük* özelde *gençlik ve gönüllülük* literatürü incelenmiştir. Araştırmanın ana temalarını oluşturan gönüllülük algısı, gönüllülük deneyimleri ve gönüllülük eğilimleri başlıkları temel alınarak kulüp yöneticileriyle yapılacak olan ön görüşmelerde kullanılmak üzere yarı yapılandırılmış bir form hazırlanmıştır. Ön görüşmelerin analiz edilmesiyle alt temalar belirlenmiş ve derinlemesine mülakatlarda kullanılacak formun taslak hâli hazırlanmıştır. Söz konusu form, gönüllülük deneyimi olanlar ve gönüllülük deneyimi olmayanlar için ayrı ayrı kullanılacak iki farklı versiyonda geliştirilmiştir. Zira saha uygulaması öncesindeki süreçte, uygulamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için en uygun olanın iki ayrı form kullanmak olduğu belirlenmiştir. Bu iki versiyon yalnızca soru düzeyinde farklılaşmakta, aynı başlıklar ve temalardan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış mülakat formu (a) kişisel bilgiler, (b) aile bilgileri, (c) gönüllülük deneyimleri, (d) gönüllülük algısı ve (e) gönüllülük eğilimleri ana başlıklarından oluşmaktadır.

Mülakat formunun hazırlanmasında temel olarak nitel araştırma ekibi çalışmış, bununla birlikte çalışmaların çeşitli aşamalarında tüm araştırmacı ekibi görev almış ve proje danışmanlarının değerlendirmelerine başvurulmuştur. Hazırlanan form alandaki uzman akademisyenlere, gönüllülere, STK profesyonellerine gönderilmiş ve sorular hakkındaki değerlendirmeleri alınmıştır. Form, alan uzmanlarının görüşleri ile yeniden düzenlenmiştir. Son aşamada ise öğrencilerle pilot görüşmeler yapılmış ve bu görüşmelerde yaşanan problemler dikkate alınarak forma nihai hâli verilmiştir. Bütün bu aşamalar titizlikle ve katılımcı bir anlayışla sürdürülerek hem formun kapsayıcı olmasına özen gösterilmiş hem de iç tutarlılığı sağlanmaya çalışılmıştır.

2.1.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırma kapsamında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlar sırasında tüm konuşmalar ses kayıt cihazlarıyla kayıt altına alınmış, daha sonra bu kayıtlar deşifre edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde söz konusu deşifre metinleri kullanılmıştır.

Analiz işlemine öncelikle analize dâhil edilmek istenen temel konular tespit edilerek başlanmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat formunda kullanılan temalar ve burada yer alan sorulardan faydalanılarak, analize dâhil edilmek istenen konular kategorize edilmiştir. Her bir kategorinin altına ilgili kategoride merak edilenlerin ne olduğu yazılmıştır. Böylelikle deşifre metinlerinin okunması sürecinde dikkat edilecek hususların altı çizilmiş, deşifre okumalarının verimliliği artırılmıştır. Söz konusu okumalar yapılırken ilgili alıntılar kategorilerin altına yerleştirilerek dinamik bir dosya oluşturulmuştur. Alıntuların hangi katılımcıya ait olduğunun bilinmesi ve analizin ilgili katılımcının özellikleri dikkate alınarak yapılabilmesi için, deşifre okumalarıyla eş zamanlı olarak bir kod tablosu hazırlanmıştır. Kod tablosunda analizi kolaylaştırıcı bilgilere yer verilmesine özen gösterilmiştir.² Söz konusu alıntılar kod tablosundaki temel bilgilere referans verilerek yapılmış ve bu sayede kategorik dosya üzerinden, katılımcılar ve görüşleriyle ilgili kapsamlı bilgilere ulaşmak mümkün kılınmıştır. Tüm deşifreler okunup ilgili alıntılar uygun kategorilerin altına yerleştirildikten sonra ikinci aşamaya geçilerek oluşan bu dosya üzerinden kategorik okuma yapılmıştır. Kategorik okuma yapılırken veriler tematik olarak değerlendirilmiş ve eş zamanlı olarak yazım aşaması başlatılmıştır. Kategorilerin altında toplanan alıntular, kategorik okuma sırasında ortaya çıkan bağlamlar çerçevesinde birleştirilmiştir. Bu sürecin ardından metin bütünlüklü bir çerçeveye oturtularak nitel rapor yazım aşaması tamamlanmıştır.

2.2. Nicel Araştırma Metodolojisi

2.2.1. Araştırma Modeli

İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin gönüllülük algılarını, deneyimlerini ve eğilimlerini ölçmek amacıyla yürütülmüş olan nicel araştırmada tarama çalışması gerçekleştirilmiştir. “Tarama çalışması bir araştırma evreninin eğilim, tutum ya da görüşlerini bu evrendeki bir örneklemeyle çalışarak nicel ya da sayısal olarak tanımlamaya imkân sağlar. Bu araştırmalar örneklemeden evrene genelleme yapmak amacıyla, veri toplamada yapılandırılmış mülakatlar ve anketleri kullanan kesitsel ve boylamsal çalışmaları içerir” (Fowler, 2008’den aktaran Creswell, 2016, s. 13). Yapılandırılmış ölçme formunun kullanıldığı araştırma kesitsel bir çalışma olup 2015-2016 eğitim yılında gerçekleştirilmiştir. Aynı amaçla gerçek-

---

² Kod tablosu için bkz. EK – 1 Nitel Araştırma Kod Tablosu.

leştirilen nitel araştırma verileriyle birlikte değerlendirilerek sonuç raporunun yazıldığı nicel veriler, ayrıca raporlaştırılarak bu kitapta sunulmuştur.

2.2.2. Evren ve Örneklem

İstanbul Üniversitesi örneğinde yapılan araştırmada evren, lisans eğitimi alan öğrenciler olarak belirlenmiştir. Bir başka deyişle araştırmaya yalnızca İstanbul Üniversitesi fakültelerindeki öğrenciler dâhil edilmiş, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ise evrenin dışında bırakılmıştır. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ve ön lisans öğrencilerinin araştırmanın dışında bırakılmasının nedeni, söz konusu öğrencilerin araştırma odağının dışında kalmasıdır. Bu araştırmada, gönüllü faaliyetleri için önemli bir potansiyele karşılık geldikleri düşünülerek görece uzun yıllar üniversitede öğrencilik yapan, dolayısıyla daha uzun ve fiili bir öğrencilik hayatı yaşayan bireyler odağa alınmıştır. Araştırma kapsamında İstanbul Üniversitesi'ndeki tüm lisans öğrencilerine ulaşmak mümkün olmadığından, uygulama belirli bir örneklem üzerinden gerçekleştirilmiştir. Örneklemde yer alması gereken öğrenci sayısının belirlenebilmesi için İstanbul Üniversitesi Bilgi İşlem Dairesi ile iletişime geçilmiş ve fakülte bazlı öğrenci sayılarına ulaşılmıştır. Araştırmanın örnekleme, oranlı küme örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. 73 bin 787 öğrencinin yer aldığı evrende %95 güven seviyesi ve %2 kabul edilebilir hata payı ile yapılan hesaplamada örneklem 2 bin 326 olarak tespit edilmiştir. 22 fakülteye orantılı kümeleme uygulanmış, 2 bin 326 kişi her bir fakültenin mevcuduna göre %3,15 oranı ile dağıtılmıştır. Saha uygulaması sonunda toplamda 2 bin 445 öğrenciye ulaşılmış, bunların 103'ünün formunun eksik ya da hatalı doldurduğu tespit edilmiştir. Bir başka deyişle söz konusu araştırmada analizler 2 bin 342 form ile yapılmıştır.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kadın	1200	51,2	51,9	51,9
Erkek	1114	47,6	48,1	100,0
Toplam	2314	98,8	100,0	
Cevapsız	28	1,2		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 2’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin 1200’ü (%51,2) kadın; 1114’ü (%47,6) olduklarını bildirmiş, 28’i (%1,2) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Tablo 3. Fakülte Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hukuk Fakültesi	207	8,8	8,8	8,8
Edebiyat Fakültesi	420	17,9	17,9	26,8
İktisat Fakültesi	346	14,8	14,8	41,5
İşletme Fakültesi	81	3,5	3,5	45,0
Siyasal Bilgiler Fakültesi	64	2,7	2,7	47,7
İletişim Fakültesi	125	5,3	5,3	53,1
İlahiyat Fakültesi	141	6,0	6,0	59,1
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	110	4,7	4,7	63,8
Fen Fakültesi	132	5,6	5,6	69,4
Orman Fakültesi	58	2,5	2,5	71,9
Mühendislik Fakültesi	247	10,5	10,5	82,5
Su Ürünleri Fakültesi	12	,5	,5	83,0
İstanbul Tıp Fakültesi	83	3,5	3,5	86,5
Eczacılık Fakültesi	39	1,7	1,7	88,2
Diş Hekimliği Fakültesi	31	1,3	1,3	89,5
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	87	3,7	3,7	93,2
Veteriner Fakültesi	32	1,4	1,4	94,6
Sağlık Bilimleri Fakültesi	50	2,1	2,1	96,7
Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi	35	1,5	1,5	98,2
Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	13	,6	,6	98,8
Spor Bilimleri Akademisi	19	,8	,8	99,6
İstanbul Devlet Konservatuarı	10	,4	,4	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 3'te ise örneklem grubunun fakültelere göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin 207'si (%8,8) Hukuk Fakültesi; 420'si (%17,9) Edebiyat Fakültesi; 346'sı (%14,8) İktisat Fakültesi; 81'i (%3,5) İşletme Fakültesi; 64'ü (%2,7) Siyasal Bilgiler Fakültesi; 125'i (%5,3) İletişim Fakültesi; 141'i (%6,0) İlahiyat Fakültesi; 110'u (%4,7) Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi; 132'si (%5,6) Fen Fakültesi; 58'i (%2,5) Orman Fakültesi; 247'si (%10,5) Mühendislik Fakültesi; 12'si (%0,5) Su Ürünleri Fakültesi; 83'ü (%35) İstanbul Tıp Fakültesi; 39'u (%1,7) Eczacılık Fakültesi; 31'i (%1,3) Diş Hekimliği Fakültesi; 87'si (%3,7) Cerrahpaşa Tıp Fakültesi; 32'si (%1,4) Veteriner Fakültesi; 50'si (%2,1) Sağlık Bilimleri Fakültesi; 35'i (%1,5) Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi; 13'ü (%0,6) Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi; 19'u (%0,8) Spor Bilimleri Fakültesi; 10'u (%0,4) İstanbul Devlet Konservatuarı öğrencisidir.

2.2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında nicel alt ekip sorumluluğunda hazırlanan ve tüm ekibin dâhil olduğu çalışmalarla geliştirilen yapılandırılmış ölçme formu kullanılmıştır. Söz konusu form oldukça uzun ve aşamalı bir süreç sonunda son halini almıştır. Bunun için, nitel araştırmadakine benzer şekilde, genelde *gönüllülük* özelde *gençlik ve gönüllülük* literatürü incelenerek çalışmalara başlanmıştır. Ayrıca formun geliştirilmesi sürecinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğrencilerine gönüllülük konulu kompozisyonlar yazdırılmış, bunlar nicel alt ekip tarafından tek tek okunarak analiz edilmiş, temaların ve soruların belirlenmesinde kompozisyonlar aracılığıyla elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Hazırlanan taslak ölçme formu gönüllülük meselesiyle yakından ilişkili on uzmana gönderilerek söz konusu uzmanlardan kapsamlı değerlendirmeleri alınmış ve nicel araştırmada kullanılacak form geliştirilmeye devam edilmiştir. Hazırlanan form ile 57 üniversite öğrencisi üzerinde pilot uygulama gerçekleştirilmiş, buradan elde edilen veriler analiz edilerek ve araştırmacıların saha tecrübelerinden yararlanılarak forma son hali verilmiştir. Bununla birlikte araştırmanın bir başka ayağını oluşturan nitel araştırmada elde edilen veriler, nicel araştırmada kullanılan formun geliştirilmesi süreçlerinin tamamında yol gösterici olmuş; form, nitel araştırma uygulamasında kazanılan perspektif üzerine inşa edilmiştir.

Kendi içerisinde alt sorular içeren 50 soruluk yapılandırılmış ölçme formu (a) sosyodemografik bilgiler, (b) gönüllülük deneyimleri, (c) gönüllülük algısı ve (d)

gönüllülük eğilimleri ana başlıklarından oluşmaktadır. Anket tipi kapalı uçlu soruların ve Likert tipi soruların kullanıldığı formda yaşam doyum ölçeğine de yer verilmiştir.

2.2.4. Verilerin Toplanması

İstanbul Üniversitesi lisans öğrencileriyle yapılandırılmış ölçme formu kullanılarak yapılan bu araştırmada toplamda 32 kişilik bir ekip görev almıştır. Verilerin toplanmasından ve girişlerinin yapılmasından sorumlu olan ekip, saha uygulaması öncesinde eğitim verilerek sürecin her aşamasına ilişkin bilgilendirilmiştir. Aynı zamanda kendileriyle saha uygulaması sırasında karşılaşılabilecekleri güçlüklerde yol gösterici olması açısından, araştırma kapsamında hazırlanan saha yönergesi paylaşılmıştır. Araştırmanın saha uygulaması matbu formlar aracılığıyla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bir araştırmacının uygulamayı aynı anda en fazla 3 katılımcıyla gerçekleştirmesine müsaade edilmişse de uygulamalar ağırlıklı olarak aynı anda tek bir katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Her bir araştırmacı belirli fakültelerde görevlendirilmiş; kampüsler, kampüs bahçeleri, fakülte kantinleri ve sınıflarda öğrencilerle irtibata geçmiştir. Kendilerine araştırmanın amacı ve mahiyeti anlatılarak, formu doldurmayı kabul eden öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir. Veriler 4 haftalık bir süreç içerisinde toplanmış, eş zamanlı olarak veri girişleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ekipte bulunan 2 kişi süpervizörlükle görevlendirilmiş, verilerin toplanması ve girişlerinin yapılması noktasında tüm süreçleri kontrol altında tutmuştur.

2.2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analiz edilmesi işlemleri bilgisayar ortamında yapılmıştır. Temel analizler yapılmadan önce tüm veriler çeşitli ön analizlerle kontrol edilmiş, tamamı ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilmiştir. Böylelikle veriler saha uygulaması ya da veri girişi sırasında meydana gelmiş olabilecek hatalardan temizlenmiştir. Analizler, şüpheli ya da eksik olduğu tespit edilen 103 form dışarıda bırakılarak, 2342 form ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen nicel verilerin analiz edilmesinde IBM SPSS Statistics Version 22 programı kullanılmıştır. Bu programda elde edilen betimsel analizlerin tabloları hazırlanmış ve söz konusu tablolardan hareketle nicel araştırma raporu yazılmıştır. Aynı zamanda çeşitli değişkenler arasında çapraz analizler yapılmış, söz konusu analizler özellikle Sonuç ve Tartışma bölümünün yazılmasında kullanılmıştır.

3. Nicel Araştırma Bulguları

İstanbul Üniversitesi lisans öğrencilerinin gönüllük alguları, deneyimleri ve eğilimlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen nicel araştırma verilerinin paylaşıldığı bu bölümde söz konusu veriler, ölçme aracını oluşturan ana başlıklar dikkate alınarak sıralanmıştır. Buna göre bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin (a) *sosyodemografik bilgilerine*, (b) *gönüllülük deneyimlerine*, (c) gönüllülük algularına ve (d) gönüllülük eğilimlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmada elde edilen verilerle ilgili cinsiyet ve fakülte değişkenleri için çapraz tablolar oluşturulmuştur. Çapraz tablolardan elde edilen bulgulara *Sonuç ve Tartışma* bölümünde yer verildiği için bu bölümde sadece temel bulgular bulunmaktadır.

3.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Bilgileri

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin ve bu öğrencilerin ailelerinin çeşitli sosyoekonomik ve sosyokültürel bilgilerine ilişkin betimleyici veriler paylaşılmıştır.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kadın	1200	51,2	51,9	51,9
Erkek	1114	47,6	48,1	100,0
Toplam	2314	98,8	100,0	
Cevapsız	28	1,2		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 4'te görüldüğü üzere, cinsiyet sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 1200'ü (%51,2) kadın; 1114'ü (%47,6) erkek yanıtını vermiştir. Öğrencilerin 28'i (%1,2) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Araştırmaya toplam 2342 kişi katılmıştır.

Tablo 5. Doğum Yılı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1988 ve öncesi	69	2,9	2,9	2,9
1989-90	74	3,2	3,2	6,1
1991-92	272	11,6	11,6	17,7
1993-94	854	36,5	36,5	54,2
1995-96	890	38,0	38,0	92,2
1997 ve sonrası	183	7,8	7,8	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 5'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin 69'u (%2,9) 1988 ve öncesinde, 74'ü (%3,2) 1989-1990 yıllarında; 272'si (%11,6) 1991-1992 yıllarında; 854'ü (%36,5) 1993-1994 yıllarında; 890'ı (%38,0) 1995-1996 yıllarında; 183'ü (%7,8) 1997 ve sonrasında doğmuştur. Doğum yılları dikkate alındığında araştırmaya katılan en büyük öğrenci 1970, en küçük öğrenci ise 1999 doğumludur. Araştırmaya katılan öğrencilerin ortalama doğum yılı yaklaşık olarak 1994'tür (1993,97).

Tablo 6. Fakülte Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hukuk Fakültesi	207	8,8	8,8	8,8
Edebiyat Fakültesi	420	17,9	17,9	26,8
İktisat Fakültesi	346	14,8	14,8	41,5
İşletme Fakültesi	81	3,5	3,5	45,0
Siyasal Bilgiler Fakültesi	64	2,7	2,7	47,7
İletişim Fakültesi	125	5,3	5,3	53,1
İlahiyat Fakültesi	141	6,0	6,0	59,1
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	110	4,7	4,7	63,8
Fen Fakültesi	132	5,6	5,6	69,4
Orman Fakültesi	58	2,5	2,5	71,9
Mühendislik Fakültesi	247	10,5	10,5	82,5

Su Ürünleri Fakültesi	12	,5	,5	83,0
İstanbul Tıp Fakültesi	83	3,5	3,5	86,5
Eczacılık Fakültesi	39	1,7	1,7	88,2
Diş Hekimliği Fakültesi	31	1,3	1,3	89,5
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	87	3,7	3,7	93,2
Veteriner Fakültesi	32	1,4	1,4	94,6
Sağlık Bilimleri Fakültesi	50	2,1	2,1	96,7
Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi	35	1,5	1,5	98,2
Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	13	,6	,6	98,8
Spor Bilimleri Akademisi	19	,8	,8	99,6
İstanbul Devlet Konservatuvarı	10	,4	,4	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 6’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 207’si (%8,8) Hukuk Fakültesi; 420’si (%17,9) Edebiyat Fakültesi; 346’sı (%14,8) İktisat Fakültesi; 81’i (%3,5) İşletme Fakültesi; 64’ü (%2,7) Siyasal Bilgiler Fakültesi; 125’i (%5,3) İletişim Fakültesi; 141’i (%6,0) İlahiyat Fakültesi; 110’u (%4,7) Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi; 132’si (%5,6) Fen Fakültesi; 58’i (%2,5) Orman Fakültesi; 247’si (%10,5) Mühendislik Fakültesi; 12’si (%0,5) Su Ürünleri Fakültesi; 83’ü (%35) İstanbul Tıp Fakültesi; 39’u (%1,7) Eczacılık Fakültesi; 31’i (%1,3) Diş Hekimliği Fakültesi; 87’si (%3,7) Cerrahpaşa Tıp Fakültesi; 32’si (%1,4) Veteriner Fakültesi; 50’si (%2,1) Sağlık Bilimleri Fakültesi; 35’i (%1,5) Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi; 13’ü (%0,6) Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi; 19’u (%0,8) Spor Bilimleri Fakültesi; 10’u (%0,4) İstanbul Devlet Konservatuvarı öğrencisidir. Fakülte yoğunluklarının birbirinden farklı olması, örneklemin, oranlı küme örnekleme yöntemi kullanılarak, fakültelerin öğrenci sayılarıyla doğru orantılı olarak belirlenmesinden kaynaklanmaktadır. Bir başka deyişle araştırmaya katılan öğrencilerin fakülte dağılımları, İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin fakültelerdeki sayısal dağılımıyla paralellik göstermektedir. Buna göre araştırmaya en çok 420 (17,9) öğrenci ile Edebiyat Fakültesi’nden, en az 10 (0,4) öğrenci ile Devlet Konservatuvarı’ndan katılım gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Sınıf Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sınıf	428	18,3	18,3	18,3
2. Sınıf	629	26,9	26,9	45,1
3. Sınıf	660	28,2	28,2	73,3
4. Sınıf	562	24,0	24,0	97,3
5. Sınıf	43	1,8	1,8	99,1
6. Sınıf	20	,9	,9	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 7’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin 428’i (%18,3) 1. sınıf; 629’u (%26,9) 2. sınıf; 660’ı (%28,2) 3. sınıf; 562’si (%24,0) 4. sınıf; 43’ü (1,8) 5. sınıf; 20’si (%0,9) 6. sınıf öğrencisidir. Fakültelerin büyük çoğunluğunun 4 yıllık eğitim verdiği düşünüldüğünde 5. ve 6. sınıflardaki görece düşük yoğunluk anlaşılabilir olmaktadır.

Tablo 8. Mezun Olunan Lise Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Lise (Resmi ve Gündüz Öğretimi Yapan Liseler)	554	23,7	23,7	23,7
Lise (Y. Dil Ağırlıklı Program Uygulayan Liseler)	36	1,5	1,5	25,2
Özel Lise	93	4,0	4,0	29,2
Anadolu Lisesi	937	40,0	40,0	69,2
Yabancı Dille Öğretim Yapan Özel Lise	19	,8	,8	70,0
Fen Lisesi	121	5,2	5,2	75,1
Özel Fen Lisesi	33	1,4	1,4	76,6
Askeri Lise	5	,2	,2	76,8
Akşam Lisesi	1	,0	,0	76,8
Özel Akşam Lisesi	3	,1	,1	76,9

Açık Öğretim Lisesi	39	1,7	1,7	78,6
Çok Programlı Lise	22	,9	,9	79,5
(Anadolu) Güzel Sanatlar Lisesi	4	,2	,2	79,7
Anadolu Öğretmen Lisesi	156	6,7	6,7	86,4
(Anadolu) İmam Hatip Lisesi	149	6,4	6,4	92,7
(Anadolu) Meslek Lisesi	66	2,8	2,8	95,6
(Anadolu) Teknik Lise	30	1,3	1,3	96,8
Astsubay Hazırlama Okulu	2	,1	,1	96,9
Sosyal Bilimler Lisesi	37	1,6	1,6	98,5
Diğer	35	1,5	1,5	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 9’da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 554’ü (%23,7) lise (resmi ve gündüz öğretimi yapan liseler); 36’sı (%1,5) lise (yabancı dil ağırlıklı program uygulayan liseler); 93’ü (%4,0) özel lise; 937’si (%40,0) anadolu lisesi; 19’u (%0,8) yabancı dille öğretim yapan özel lise; 121’i (%5,2) fen lisesi; 33’ü (%1,4) özel fen lisesi; 5’i (0,2) askeri lise; 1’i (0,0) akşam lisesi; 3’ü (0,1) özel akşam lisesi; 39’u (%1,7) açık öğretim lisesi; 22’si (%0,9) çok programlı lise; 4’ü (%0,2) (anadolu) güzel sanatlar lisesi; 156’sı (%6,7) anadolu öğretmen lisesi; 149’u (%6,4) (anadolu) imam hatip lisesi; 66’sı (%2,8) (anadolu) meslek lisesi; 30’u (%1,3) (anadolu) teknik lise; 2’si (%0,2) astsubay hazırlama okulu; 37’si (%1,6) sosyal bilimler lisesi; 35’i (%1,5) diğer [7’si (%0,3) devlet konservatuarı; 3’ü (%0,1) polis koleji; 17’si (%0,7) yurtdışı] liselerden mezun olduğunu belirtmiştir. Burada görüleceği üzere araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise türü arasında en yüksek oran %40,0 ile anadolu liselerininidir. Bunu %23,7 ile düz lise olarak bilinen resmi ve gündüz öğretimi yapan liseler takip etmektedir.

Tablo 10. Aile Birliği Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Annem ve babam sağ, birlikte yaşıyoruz.	1980	84,5	84,5	84,5

Annem ve babam sağ, boşandılar/ayrılar.	161	6,9	6,9	91,4
Annem vefat etti.	29	1,2	1,2	92,7
Babam vefat etti.	106	4,5	4,5	97,2
Annem ve babam vefat etti.	8	,3	,3	97,2
Diğer	58	2,5	2,5	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 10’da sunulduğu üzere, aile birliği sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 1980’i (%84,5) annem ve babam sağ, birlikte yaşıyoruz; 161’i (%6,9) annem ve babam sağ, boşandılar/ayrılar; 29’u (%1,2) annem vefat etti; 106’sı (%4,5) babam vefat etti; 8’i (%0,3) annem ve babam vefat etti; 58’i (%2,5) diğer 9’u (%0,4) evliyim; 48’i (%2,0) sağlar, ben ayrı yaşıyorum yanıtını vermiştir. Buna göre %84,5 ile araştırmaya katılan öğrenciler büyük oranda bütünlüğü korunan ailelerde yaşamaktadırlar.

Tablo 11. Anne Eğitim Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Okuryazar Değil	152	6,5	6,5	6,5
Okuryazar	117	5,0	5,0	11,5
İlkokul	767	32,7	32,7	44,2
Ortaokul	388	16,6	16,6	60,8
Lise	548	23,4	23,4	84,2
Önlisans	60	2,6	2,6	86,8
Lisans	271	11,6	11,6	98,3
Lisansüstü	39	1,7	1,7	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 11’de görüldüğü üzere, anne eğitim durumu sorusuna öğrencilerin 152’si (%6,5) okuryazar değil; 117’si (%5,0) okuryazar; 767’si (%32,7) ilkokul; 388’i (%16,6) ortaokul; 548’i (%23,4) lise; 60’ı (%2,6) önlisans; 271’i (%11,6) lisans; 39’u (%1,7) lisansüstü yanıtını vermiştir. Buna göre söz konusu öğrencilerin anneleri %32,7 ile ilkokul mezunu, %1,7 ile lisansüstü mezundur. Bunlar anne eğitim durumuyla ilgili maksimum ve minimum değerleri ifade etmektedir.

Tablo 12. Anne Mesleği Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Ev Hanımı	1723	73,6	73,6	73,6
Memur	214	9,1	9,1	82,8
İşçi	165	7,0	7,1	89,8
Büro Elemanı	42	1,8	1,8	91,6
Küçük Esnaf / Zanaatkâr	41	1,8	1,8	93,4
İşveren / Sanayici / Tüccar	22	,9	,9	94,3
Mevsimlik İşçi	3	,1	,1	94,4
Profesyonel Meslekler (avukat, doktor vs.)	98	4,2	4,2	98,6
Düzensiz Vasıfsız İşler	16	,7	,7	99,3
Çiftçi	5	,2	,2	99,5
Diğer	11	,5	,5	100,0
Toplam	2340	99,9	100,0	
Cevapsız	2	,1		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 12’de yer verildiği üzere, anne mesleği sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 1723’ü (%73,6) ev hanımı; 214’ü (%9,1) memur; 165’i (%7,0) işçi; 42’si (%1,8) büro elemanı; 41’i (%1,8) küçük esnaf/zanaatkâr; 22’si (%0,9) işveren/sanayi/tüccar; 3’ü (%0,1) mevsimlik işçi; 98’i (%4,2) profesyonel meslekler (avukat, doktor, vs.); 16’sı (%0,7) düzensiz vasıfsız işler; 5’i (%0,2) çiftçi; 11’i (%0,5) diğer yanıtı vermiştir. Öğrencilerin 2’si (%0,1) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Öğrencilerin anneleri büyük oranda (%73,6) ev hanımıdırlar.

Tablo 13. Baba Eğitim Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Okuryazar Değil	31	1,3	1,3	1,3
Okuryazar	65	2,8	2,8	4,1
İlkokul	498	21,3	21,3	25,4

Ortaokul	367	15,7	15,7	41,2
Lise	668	28,5	28,6	69,8
Önlisans	108	4,6	4,6	74,4
Lisans	502	21,4	21,5	95,9
Lisansüstü	96	4,1	4,1	100,0
Toplam	2335	99,7	100,0	
Cevapsız	7	,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 13'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrenciler baba eğitim durumu sorusuna 31'i (%1,3) okuryazar değil; 65'i (%2,8) okuryazar; 498'i (%21,3) ilkokul; 367'si (%15,7) ortaokul; 668'i (%28,5) lise; 108'i (%4,6) önlisans; 502'si (%21,4) lisans; 96'sı (%4,1) lisansüstü yanıtını vermiştir. Öğrencilerin 7'si (%0,3) bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Buna göre öğrencilerin babaları %28,5 ile en yüksek oranda lise mezunudur. Annelerde %1,7 olan lisansüstü mezuniyet oranı ise %4,1'dir. Baba eğitim durumu sorusuna verilen yanıtlar arasında en düşük oran %1,3 ile okuryazar değil yanıtıdır.

Tablo 14. Baba Mesleği Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Memur	534	22,8	22,9	22,9
İşçi	710	30,3	30,5	53,5
Büro Elemanı	42	1,8	1,8	55,3
Küçük Esnaf / Zanaatkâr	307	13,1	13,2	68,5
İşveren / Sanayici / Tüccar	247	10,5	10,6	79,1
Mevsimlik İşçi	4	,2	,2	79,2
Profesyonel Meslekler (avukat, doktor vs.)	221	9,4	9,5	88,7
Düzensiz Vasıfsız İşler	31	1,3	1,3	90,1
Çiftçi	137	5,8	5,9	96,0
Ücretsiz Aile İşçisi	3	,1	,1	96,1
Diğer	91	3,9	3,9	100,0

Toplam	2327	99,4	100,0
Cevapsız	15	,6	
Toplam	2342	100,0	

Tablo 14’te sunulduğu üzere, baba mesleği sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 534’ü (%22,8) memur; 710’u (%30,3) işçi; 42’si (%1,8) büro elemanı; 307’si (%13,1) küçük esnaf/zanaatkar; 247’si (%10,5) işveren/sanayi/tüccar; 4’ü (%0,2) mevsimlik işçi; 221’i (%9,4) profesyonel meslekler; 31’i (%1,3) düzensiz vasıfsız işler; 137’si (%5,8) çiftçi; 3’ü (%0,1) ücretsiz aile işçisi; 91’i (%3,9) diğer yanıtı vermiştir. Bu soruyu yanıtızsız bırakan öğrencilerin sayısı ise 15’tir (0,6). Araştırmaya katılan öğrencilerin babaları %30,3’lük en yüksek oranla işçidir.

Tablo 15. Ailenin Tahmini Aylık Geliri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1000 ve altı	107	4,6	4,6	4,6
1001-2000 arası	639	27,3	27,3	31,9
2001-3000 arası	759	32,4	32,5	64,4
3001-5000 arası	532	22,7	22,8	87,2
5001 ve üzeri	300	12,8	12,8	100,0
Toplam	2337	99,8	100,0	
Cevapsız	5	,2		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 15’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrenciler ailelerinin tahmini aylık geliri sorusuna 107’si (%4,6) 1000 ve altı; 639’u (%27,3) 1001-2000 arası; 759’u (%32,4) 2001-3000 arası; 532’si (%22,7) 3001-5000 arası; 300’ü (%12,8) 5001 ve üzeri yanıtlarını vermiştir. Öğrencilerin 5’i (%0,2) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Tablo 16. Ailenin Oturduğu Evin Mülkiyet Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kendimize ait	1703	72,7	72,8	72,8
Kira	497	21,2	21,2	94,1
Lojman	66	2,8	2,8	96,9
Bir yakınımıza ait (kira vermiyoruz)	63	2,7	2,7	99,6
Diğer	10	,4	,4	100,0
Toplam	2339	99,9	100,0	
Cevapsız	3	,1		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 16 ailenin oturduğu evin mülkiyetine dair sorulansorunun yanıtlarını göstermektedir. Buna göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 1703'ü (%72,7) bu soruyu kendimize ait; 497'si (%21,2) kira; 66'sı (%2,8) lojman; 63'ü (%2,7) bir yakınımıza ait (kira vermiyoruz); 10'u (%0,4) diğer şeklinde yanıtlamıştır. Öğrencilerin 3'ü (%0,1) bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin aileleri %72,7'lik oranla kendilerine ait evlerde ikamet etmektedir.

Tablo 17. İkamet Edilen Yer Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Aile Yanı	1089	46,5	46,5	46,5
Özel Yurt	206	8,8	8,8	55,3
Devlet Yurdu	342	14,6	14,6	70,0
Dernek / Vakıf Yurdu	78	3,3	3,3	73,3
Özel Ev	504	21,5	21,5	94,8
Dernek / Vakıf Evi	54	2,3	2,3	97,1
Akraba Yanı	67	2,9	2,9	100,0
Toplam	2340	99,9	100,0	
Cevapsız	2	,1		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 17’de görüldüğü üzere, öğrencilerin 1089’u (%46,5) aile yanında; 206’sı (% 8,8) özel yurttta; 342’si (%14,6) devlet yurdunda; 78’i (%3,3) dernek/vakıf yurdunda; 504’ü (%21,5) özel evde; 54’ü (%2,3) dernek/vakıf evinde; 67’si (%2,9) akraba yanında yaşadığını belirtmiştir. Bu soruyu yanıtızsız bırakan öğrencilerin sayısı 2’dir (%0,1). %46,5 ile öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailelerinin yanında yaşıyor olması dikkat çekicidir.

Tablo 18. Üniversiteden Önce İstanbul’da Yaşama Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	1168	49,9	50,0	50,0
Hayır	1170	50,0	50,0	100,0
Toplam	2338	99,8	100,0	
Cevapsız	4	,2		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 18’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 1168’i (%49,9) üniversiteden önce İstanbul’da yaşadıklarını bildirirken; 1170’i (%50,0) üniversiteden önce İstanbul’da yaşamadıklarını bildirmişlerdir. Öğrencilerin 4’ü (%0,2) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Tablo 19. İstanbul’dan Önce Yaşanan Yer Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Köy	137	5,8	11,1	11,1
İlçe	453	19,3	36,7	47,9
Şehir Merkezi	643	27,5	52,1	100,0
Toplam	1233	52,6	100,0	
Cevapsız	1109	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 19’da sunulduğu üzere, öğrencilerin 137’si İstanbul’dan önce (%5,8) köyde; 453’ü (%19,3) ilçede; 643’ü (%27,5) şehir merkezinde yaşadığını belirtmiştir. Öğren-

cilerin 1109'u (%47,4) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Bir önceki tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin 1168'i (%49,9) üniversiteden önce de İstanbul'da yaşadıklarını bildirmiştir. Buna rağmen bu soruyu yanıtızsız bırakan öğrenci sayısı yalnızca 1109'dur (%47,4). Buradan anlaşılmaktadır ki öğrencilerin 59'u (%2,5) üniversite yıllarından önce İstanbul dışında yaşamış olsa da üniversiteden önce İstanbul'a yerleşmiştir.

Tablo 20. Burs Alma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	968	41,3	41,6	41,6
Hayır	1357	57,9	58,4	100,0
Toplam	2325	99,3	100,0	
Cevapsız	17	,7		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 20'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 968'i (%41,3) burs aldığını; 1357'si (57,9) burs almadığını belirtmiştir. Öğrencilerin 17'si (%0,7) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Tablo 21. Aylık Kişisel Gelir (TL) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
250 ve altı	263	11,2	11,3	11,3
251-500 arası	793	33,9	34,2	45,5
501-750 arası	562	24,0	24,2	69,7
751-1000 arası	354	15,1	15,3	85,0
1001 ve üzeri	348	14,9	15,0	100,0
Toplam	2320	99,1	100,0	
Cevapsız	22	,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 21'de görüldüğü üzere, "Aylık kişisel geliriniz (TL) ne kadardır?" sorusu üzerine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 263'ü (%11,2) 250 ve altı;

793'ü (%33,9) 251-500 arası; 562'si (%24,0) 501-750 arası; 354'ü (%15,1) 751-1000 arası; 348'i (%14,9) 1001 ve üzeri geliri olduğunu bildirmiştir. Bu soruyu yanıtızsız bırakan öğrencilerin sayısı ise 22'dir (%0,9). Öğrencilerin çoğunun (%65,8) aylık geliri 500 TL'nin üzerindeyken %11,2 ile azımsanamayacak orandaki öğrenci 250 TL ve altında gelire sahiptir.

Tablo 22. Üniversite Eğitimi Sırasında Herhangi Bir İşte Çalışma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet, tam zamanlı bir işte çalışıyorum.	75	3,2	3,2	3,2
Evet, yarı zamanlı/günlük bir işte çalışıyorum.	515	22,0	22,0	25,2
Hayır, çalışmıyorum.	1749	74,7	74,8	100,0
Toplam	2339	99,9	100,0	
Cevapsız	3	,1		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 22'de öğrencilerin üniversite eğitimi sırasında herhangi bir işte çalışıp çalışmadığını ölçen soruya ilişkin veriler paylaşılmıştır. Buna göre örnekleme oluşturan öğrencilerin 75'i (%3,2) "Evet, tam zamanlı bir işte çalışıyorum."; 515'i (%22,0) "Evet, yarı zamanlı/günlük bir işte çalışıyorum."; 1749'u (%74,7) "Hayır, çalışmıyorum." yanıtını vermiştir. Öğrencilerin 3'ü (%0,1) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Bir başka deyişle öğrencilerin büyük çoğunluğu (%74,7) üniversite eğitimi sırasında herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Tablo 23. Bir Yıl Boyunca Ders Kitapları Haricinde Okunan Ortalama Kitap Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç	121	5,2	5,2	5,2
5'ten az	542	23,1	23,1	28,3
5-10 arası	654	27,9	27,9	56,2

10-20 arası	489	20,9	20,9	77,1
20-30 arası	271	11,6	11,6	88,7
30'dan fazla	265	11,3	11,3	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 23'te görüldüğü üzere, öğrencilerin 121'i (5,2) bir yıl boyunca ders kitapları haricinde ortalama hiç kitap okumadığını; 542'si (%23,1) 5'ten az; 654'ü (%27,9) 5-10 arası; 489'u (%20,9) 10-20 arası; 271'i (%11,6) 20-30 arası; 265'i (%11,3) 30'dan fazla kitap okuduğunu belirtmiştir.

Tablo 24. Sinemaya/Konsere Gitme Sıklığı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Haftada birden fazla	46	2,0	2,0	2,0
Haftada bir	175	7,5	7,5	9,4
Ayda bir	658	28,1	28,1	37,5
Ayda birkaç kez	410	17,5	17,5	55,0
Birkaç ayda bir	551	23,5	23,5	78,6
Nadiren	415	17,7	17,7	96,3
Hiç	87	3,7	3,7	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 24'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 46'sı (%2,0) haftada birden fazla; 175'i (%7,5) haftada bir; 658'i (%28,1) ayda bir; 410'u (%17,5) ayda birkaç kez; 551'i (%23,5) birkaç ayda bir; 415'i (%17,7) nadiren sinemaya/konsere gittiğini belirtmiştir. Öğrencilerden 87'si (%3,7) ise bu etkinliklere hiç gitmediğini belirtmiştir.

Tablo 25. Tiyatro/Müze/Sergi/Vb. Kültürel Etkinliklere Gitme Sıklığı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Haftada birden fazla	36	1,5	1,5	1,5
Haftada bir	79	3,4	3,4	4,9
Ayda bir	416	17,8	17,8	22,7
Ayda birkaç kez	221	9,4	9,4	32,1
Birkaç ayda bir	618	26,4	26,4	58,5
Nadiren	792	33,8	33,8	92,3
Hiç	180	7,7	7,7	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 25'te görüldüğü üzere, tiyatro/müze/sergi/vb. kültürel etkinliklere gitme sıklığı sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 36'sı (%1,5) haftada birden fazla; 79'u (%3,4) haftada bir; 416'sı (%17,8) ayda bir; 221'i (%9,4) ayda birkaç kez; 618'i (%26,4) birkaç ayda bir; 792'si (%33,8) nadiren gittiğini belirtmiştir. Öğrencilerden 180'i (%7,7) tiyatro/müze/sergi ve benzeri etkinliklere hiç gitmediğini ifade etmiştir.

Tablo 26. Seminer/Konferans/Sohbet/Vb. Etkinliklere Gitme Sıklığı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Haftada birden fazla	86	3,7	3,7	3,7
Haftada bir	189	8,1	8,1	11,7
Ayda bir	385	16,4	16,4	28,2
Ayda birkaç kez	294	12,6	12,6	40,8
Birkaç ayda bir	566	24,2	24,2	64,9
Nadiren	693	29,6	29,6	94,5
Hiç	128	5,5	5,5	100,0

Toplam	2341	100,0	100,0
Cevapsız	1	,0	
Toplam	2342	100,0	

Tablo 26’da görüldüğü üzere, seminer/konferans/sohbet/vb. etkinliklere gitme sıklığı sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 86’sı (%3,7) haftada birden fazla; 189’u (%8,1) haftada bir; 385’i (%16,4) ayda bir; 294’ü (%12,6) ayda birkaç kez; 566’sı (%24,2) birkaç ayda bir; 693’ü (%29,6) nadiren yanıtını; 128’i (%5,5) hiç gitmediği yanıtını vermiştir. 1 (%0,0) öğrenci bu soruyu yanıtı bırakmıştır.

Tablo 27. Bir Gün İçinde İnternet’e (Sosyal Medya, E-Posta vb. Dahil) Ayrılan Ortalama Zaman Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
0-2 saat	1045	44,6	44,7	44,7
3-5 saat	987	42,1	42,2	86,8
6-8 saat	210	9,0	9,0	95,8
9 ve üstü	98	4,2	4,2	100,0
Toplam	2340	99,9	100,0	
Cevapsız	2	,1		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 27’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 1045’i (%44,6) bir gün içinde İnternet’e (sosyal medya, e-posta, vb. dahil) ortalama 0-2 saat; 987’si (%42,1) 3-5 saat; 210’u (%9,0) 6-8 saat; 98’i (%4,2) 9 saat ve üstü zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin 2’si (%0,1) bu soruyu yanıtı bırakmıştır.

3.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gönüllülük Deneyimleri

Bu araştırmanın temel sorularından biri öğrencilerin gönüllülük deneyimlerinin olup olmadığıdır. Tablo 31 ve Tablo 32’de öğrencilerin lisede ve üniversitede gönüllülük deneyimlerine ilişkin veriler paylaşılmıştır. Bu çalışmada lisede gönüllülük faaliyetinde bulunma ve üniversitede gönüllülük faaliyetinde bulunma sorularından en az birine evet yanıtı veren öğrenciler gönüllülük deneyimine sahip öğrenciler olarak kabul edilmişlerdir. Buna göre ölçme araçları incelenmiş ve 1240 öğrencinin gönüllülük deneyiminin olduğu, 1102 öğrencinin ise lise dönemlerinde ya da üniversite dönemlerinde gönüllülük faaliyetinde bulunmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçme aracında yalnızca gönüllülük deneyimi olan öğrencilerin cevaplama gereken sorular ve yalnızca gönüllülük deneyimi olmayan öğrencilerin cevaplama gereken sorular bulunmaktadır. Buna göre yalnızca gönüllülük deneyimi olan öğrencilerin cevaplama gereken sorularda 1102, yalnızca gönüllülük deneyimi olmayan öğrencilerin cevaplama gereken sorularda ise 1240 kontrollü kayıp veri bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin gönüllülük deneyimlerine ilişkin verilerin ele alındığı bu bölümde, tablolar ve bunlarla birlikte verilen açıklamalar bu bilgiyle birlikte değerlendirilmelidir.

Tablo 28. Üye Olunan Öğrenci Kulübü Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiçbir kulübe üye değilim.	1416	60,5	60,5	60,5
1	696	29,7	29,7	90,2
2	159	6,8	6,8	97,0
3	48	2,0	2,0	99,0
4 ve daha fazla	23	1,0	1,0	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 28’de öğrencilerin, öğrenci kulübü üyeliklerine ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre örnekleme oluşturan öğrencilerin 1416’sı (%60,5) “Hiçbir kulübe üye değilim.”; 696’sı (%29,7) 1; 159’u (%6,8) 2; 48’i (%2,0) 3; 23’ü (%1,0) “4 ve daha fazla kulübe üyeyim.” yanıtını vermiştir. Öğrencilerin %60,5’lik oranla hiçbir kulübe üye olmamaları dikkat çekicidir.

Tablo 29. Öğrenci Kulübü Yönetimi Kadrosunda Olma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	328	14,0	35,1	35,1
Hayır	607	25,9	64,9	100,0
Toplam	935	39,9	100,0	
Cevapsız	1407	60,1		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 29’da görülüşü üzere, “Yönetim kadrosunda olduğunuz öğrenci kulübü/kulüpleri var mı?” sorusunu yanıtlayan öğrencilerin 328’i (%35,1) evet; 607’si (%64,9) hayır yanıtı vermiştir. Ölçme formunda hiçbir kulübe üye olmayanların bu soruyu yanıtlamamaları istenmiş, öğrencilerin 1407’si (%60,1) bu soruyu yanıtlamamıştır. Hiçbir kulübe üye olmadığını belirten 9 (%0,4) öğrenci ise “Yönetim kadrosunda olduğunuz öğrenci kulübü/kulüpleri var mı?” sorusuna evet yanıtı veren öğrenciler arasında yer almaktadır.

Tablo 30. Etkinlikleri Takip Edilen Öğrenci Kulübü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	1329	56,7	56,8	56,8
Hayır	1010	43,1	43,2	100,0
Toplam	2339	99,9	100,0	
Cevapsız	3	,1		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 30’da görülüşü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 1329’u (%56,7) etkinliklerini takip ettiğı öğrenci kulübünün olduğunu; 1010’u (%43,1) ise olmadığını belirtmiştir. Bu soruyu yanıtsız bırakan öğrencilerin sayısı 3’tür (%0,1).

Tablo 31. Lisede Gönüllülük Faaliyetinde Bulunma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	935	39,9	39,9	39,9
Hayır	1407	60,1	60,1	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 31’de görüldüğü üzere, lisede gönüllülük faaliyetinde bulunup bulunmadığı sorusuna öğrencilerin 935’i (%39,9) evet; 1407’si (60,1) hayır yanıtı vermiştir.

Tablo 32. Üniversitede Gönüllülük Faaliyetinde Bulunma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	808	34,5	34,5	34,5
Hayır	1534	65,5	65,5	100,0
Toplam	2342	100,0		

Tablo 32’de öğrencilerin üniversite yıllarında gönüllülük faaliyetinde bulunup bulunmadığına ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre üniversite döneminde gönüllülük faaliyetinde bulunup bulunmadığını sorgulayan soruda öğrencilerin 808’i (%34,5) üniversitede gönüllülük faaliyetinde bulunduğunu; 1534’ü (%65,5) ise bulunmadığını belirtmiştir.

Tablo 33. Gönüllülük Faaliyetini Bir Sivil Toplum Kuruluşunda Yapma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	525	22,4	42,9	42,9
Hayır	698	29,8	57,1	100,0
Toplam	1223	52,2	100,0	
Cevapsız	1119	47,8		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 33'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 525'i (%42,9) gönüllülük faaliyetini bir sivil toplum kuruluşunda yaptığını; 698'i (%57,1) ise bir sivil toplum kuruluşunda yapmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin 1119'u (%47,8) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 17'si (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

3.2.1. Gönüllü Öğrencilerin Faaliyet Alanları

Gönüllülük deneyimi olan öğrencilerin hangi alanlarda faaliyetlerde bulunduğu incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin hangi alanlarda faaliyetlere ilgi duyduklarını tespit etmek amacıyla önceden belirlenen kategorilerde gönüllü deneyimleri olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Alanlara göre dağılım ayrı ayrı tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 34. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Kadınlar Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	264	11,3	21,4	21,4
Bulunmadım	968	41,3	78,6	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 34'te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 264'ü (%21,4) kadınlar ile ilgili çalışmalarda bulunduğunu; 968'si (%78,6) bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,1) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde soruyu boş bırakmıştır.

Tablo 35. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Gençler Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	575	24,6	46,7	46,7
Bulunmadım	657	28,1	53,3	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 35'te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 575'i (%46,7) gençler ile ilgili çalışmalarda bulunduğunu; 657'si (%53,3) bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 36. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Eğitim Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerler

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	740	31,6	60,1	60,1
Bulunmadım	491	21,0	39,9	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 36'da görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 740'ı (%60,1) eğitim ile ilgili çalışmalarda bulunduğunu; 491'i (%39,9) bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1111'i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 9'u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 37. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Sağlık Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	326	13,9	26,5	26,5
Bulunmadım	906	38,7	73,5	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 37’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 326’sı (%26,5) sağlık alanında gönüllülük faaliyetlerinde bulunma durumunu sorgulayan soruya bulundum; 906’sı (%73,5) bulunmadım yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 38. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-İş/Çalışma Hayatı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	171	7,3	13,9	13,9
Bulunmadım	1060	45,3	86,1	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 38’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 171’i (%13,9) iş/çalışma hayatı alanında gönüllülük faaliyetlerinde bulunma durumunu sorgulayan soruya bulundum; 1060’ı (%86,1) bulunmadım yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1111’i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 9’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 39. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Doğa/Çevre Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	519	22,2	42,1	42,1
Bulunmadım	713	30,4	57,9	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 39’da görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 519’u (%42,1) doğa/çevre ile ilgili alanlarda gönüllülük faaliyetinde bulunduğunu; 713’ü (%57,9) bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 40. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Hayvanlar Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	262	11,2	21,3	21,3
Bulunmadım	970	41,4	78,7	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 40’ta görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 262’si (%21,3) hayvanlar ile ilgili yapılan gönüllülük faaliyetlerinde bulunduğunu; 970’i (%78,7) bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 41. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Yaşlılar Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	316	13,5	25,6	25,6
Bulunmadım	916	39,1	74,4	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 41’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 316’sı (%25,6) yaşlılar alanında gönüllülük faaliyetlerinde bulunma durumunu sorgulayan soruya bulundum; 916’sı (%74,4) bulunmadım yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 42. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Engelliler Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	269	11,5	21,8	21,8
Bulunmadım	963	41,1	78,2	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 42’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 269’u (%21,8) engelliler alanında gönüllülük faaliyetlerinde bulunma durumunu sorgulayan soruya bulundum; 963’ü (%78,2) bulunmadım yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 43. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Yoksulluk Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	342	14,6	27,8	27,8
Bulunmadım	890	38,0	72,2	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 43'te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 342'si (%27,8) yoksulluk alanında gönüllülük faaliyetlerinde bulunma durumunu sorulayan soruya bulundum; 890'ı (%72,2) bulunmadım yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 44. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Çocuklar Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	629	26,9	51,1	51,1
Bulunmadım	603	25,7	48,9	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 44'te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 629'u (%51,1) çocuklar alanında gönüllü çalışmalarda bulunduğunu; 603'ü (%48,9) bulunmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 45. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-İnsan Hakları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	277	11,8	22,5	22,5
Bulunmadım	955	40,8	77,5	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 45'te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 277'si (%22,5) insan hakları alanında alanında gönüllülük faaliyetlerinde bulunma durumunu sorgulayan soruya bulundum; 955'i (%77,5) bulunmadım yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 46. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunulan Alan-Dini Hizmet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	337	14,4	27,4	27,4
Bulunmadım	895	38,2	72,6	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 46'da görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 377'si (%27,4) dini hizmet alanındaki çalışmalarda gönüllü olarak yer aldığını; 895'i (%72,6) ise yer almadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

3.2.2. Gönüllü Öğrencilerin Faaliyet Türleri

Katılımcıların deneyimleri çerçevesinde hangi gönüllü çalışmalarda yer aldığını tespit etmek amacıyla önceden hazırlanan kategorilerde deneyimleri olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Kategoriler birbirine yakın başlıkları içerecek şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin farklı deneyimleri bulunması ihtimaline binaen diğer seçeneği de katılımcılara sunulmuştur.

Tablo 47. Gönüllü Olarak Yapılan Faaliyet-Kaynak Geliştirme/Satış/Bağış Toplama Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	370	15,8	30,0	30,0
Bulunmadım	862	36,8	70,0	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 47’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 370’i (%30,0) kaynak geliştirme/satış/bağış toplama faaliyetlerinde bulunduğu; 862’si (%70,0) bulunmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 48. Gönüllü Olarak Yapılan Faaliyet-Tanıtım/İletişim Çalışmaları/ Üye Aramaları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	391	16,7	31,7	31,7
Bulunmadım	841	35,9	68,3	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 48’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 391’i (%31,7) tanıtım/iletişim çalışmaları/üye aramaları faaliyetinde bulundu; 841’i (%68,3) bulunmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 49. Gönüllü Olarak Yapılan Faaliyet-Eğitim Desteği/Psikolojik Destek/Çeşitli Alanlarda Danışmanlık Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	507	21,6	41,2	41,2
Bulunmadım	725	31,0	58,8	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 49’da görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 507’si (%41,2) eğitim desteği/psikolojik destek/çeşitli alanlarda danışmanlık faaliyetinde bulundu; 725’i (%58,8) bulunmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 50. Gönüllü Olarak Yapılan Faaliyet-Farkındalık ve Bilinç Oluşturma Çabaları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	692	29,5	56,2	56,2
Bulunmadım	540	23,1	43,8	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 50’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 692’si (%56,2) farkındalık ve bilinç oluşturma faaliyetinde bulunduğunu; 540’ı

(%43,8) bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 51. Gönüllü Olarak Yapılan Faaliyet-Tamir/Bakım/Satılacak Ürün Hazırlama Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	111	4,7	9,0	9,0
Bulunmadım	1121	47,9	91,0	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 51'de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 111'i (%9,0) tamir/bakım/satılacak ürün hazırlama faaliyetinde bulunduğu; 1121'i (%91,0) bulunmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 52. Gönüllü Olarak Yapılan Faaliyet-Sosyal Sorumluluk Projesinde Aktif Görev Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	624	26,6	50,6	50,6
Bulunmadım	608	26,0	49,4	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 52'de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 624'ü (%50,6) sosyal sorumluluk projesinde aktif görev bulunduğu; 608'i (%49,4) bulunmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 53. Gönüllü Olarak Yapılan Faaliyet-Abilik/Ablalık (Öğrencilerle İlgili Çalışma) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bulundum	353	15,1	28,7	28,7
Bulunmadım	879	37,5	71,3	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 53'te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 353'ü (%28,7) abilik/ablalık (öğrencilerle ilgili çalışma) faaliyetinde bulunduğunu; 879'u (%71,3) bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8'i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

3.2.3. Gönüllü Olma Nedenleri

Gönüllülük deneyimleri olan katılımcıların, gönüllü olma nedenleri de sorgulanmıştır. Böylelikle katılımcıların hangi motivasyonlarla gönüllü faaliyetler içerisinde yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 54. “Arkadaşlarım Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmam İçin Teşvik Ediyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	318	13,6	25,8	25,8
Kısmen Geçerli	573	24,5	46,5	72,3
Geçerli	341	14,6	27,7	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 54’te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 341’i (%27,7) “Arkadaşlarım beni gönüllülük faaliyetlerine katılmam için teşvik ediyor.” ifadesinin kendileri için geçerli; 573’ü (%46,5) kısmen geçerli olduğunu bildirmiştir. Öğrencilerin 318’i (%25,8) bu ifadenin kendileri için geçerli olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 55. “Kişisel Zamanımı Gönüllülük Faaliyetleriyle Değerlendirmek İstiyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	179	7,6	14,5	14,5
Kısmen Geçerli	661	28,2	53,6	68,1
Geçerli	393	16,8	31,9	100,0
Toplam	1233	52,6	100,0	
Cevapsız	1109	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 55’te görüldüğü üzere; “Kişisel zamanımı gönüllülük faaliyetleriyle değerlendirmek istiyorum” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 179’u (%14,5) geçerli değil; 661’i (%53,6) kısmen geçerli; 393’ü (%31,9) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1109’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 7’si (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 56. “Okul Hayatım Gönüllülük Faaliyetleri İçin Kaçırılmayacak Fırsatlar Sunuyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	541	23,1	43,9	43,9
Kısmen Geçerli	462	19,7	37,5	81,5
Geçerli	228	9,7	18,5	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 56’da görüldüğü üzere; “Okul hayatım gönüllülük faaliyetleri için kaçırılmayacak fırsatlar sunuyor.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 541’i (%43,9) geçerli değil; 462’si (%37,5) kısmen geçerli; 228’i (%18,5) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1111’i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 9’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 57. “Gönüllüsü Olduğum Kurumdan Burs Alabilmem İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmam Gerekliyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	989	42,2	80,4	80,4
Kısmen Geçerli	157	6,7	12,8	93,2
Geçerli	84	3,6	6,8	100,0
Toplam	1230	52,5	100,0	
Cevapsız	1112	47,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 57’de görüldüğü üzere; “Gönüllüsü olduğum kurumdan burs alabilmem için gönüllülük faaliyetlerine katılmam gerekiyor.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 989’u (%80,4) geçerli değil; 157’si (%12,8) kısmen geçerli; 84’ü (%6,8) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1112’si (%47,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 10’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 58. “Gönüllülük Faaliyetleri, CV’mi Zenginleştirmem İçin Gerekliyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	598	25,5	48,6	48,6
Kısmen Geçerli	388	16,6	31,5	80,2
Geçerli	244	10,4	19,8	100,0
Toplam	1230	52,5	100,0	
Cevapsız	1112	47,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 58’de görüldüğü üzere; “Gönüllülük faaliyetleri, CV’mi zenginleştirmem için gerekiyor.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 598’i (%48,6) geçerli değil; 388’i (%31,5) kısmen geçerli; 244’ü (%19,8) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1112’si (%47,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 10’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 59. “Gönüllülük Faaliyetlerine Katıldığında Manevi Tatmin Alıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	125	5,3	10,2	10,2
Kısmen Geçerli	289	12,3	23,5	33,6
Geçerli	817	34,9	66,4	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 59’da görüldüğü üzere; “Gönüllülük faaliyetlerine katıldığında manevi tatmin alıyorum.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 125’i (%10,2) geçerli değil; 289’u (%23,5) kısmen geçerli; 817’si (%66,4) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1111’i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 9’u (%0,4) bu soruya cevap vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 60. “Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmak Popüler Olduğu İçin Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	1026	43,8	83,8	83,8
Kısmen Geçerli	139	5,9	11,3	95,1
Geçerli	60	2,6	4,9	100,0
Toplam	1225	52,3	100,0	
Cevapsız	1117	47,7		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 61’de görüldüğü üzere; “Gönüllülük faaliyetlerine katılmak popüler olduğu için katılıyorum.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 1026’sı (%83,8) geçerli değil; 139’u (%11,3) kısmen geçerli; 60’ı (%4,9) geçerli cevabını vermiştir. Öğrencilerden 1117’si (%47,7) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 15’i (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 62. “Yetkililerin Hâlihazırda Yaptıkları Çalışmaları Yetersiz/Faydasız Bulduğum İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	378	16,1	30,7	30,7
Kısmen Geçerli	553	23,6	45,0	75,7
Geçerli	299	12,8	24,3	100,0
Toplam	1230	52,5	100,0	
Cevapsız	1112	47,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 62’de görüldüğü üzere; “Yetkililerin hâlihazırda yaptıkları çalışmalarını yetersiz/faydasız bulduğum için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 378’i (%30,7) geçerli değil; 553’ü (%45,0) kısmen geçerli; 299’u (%24,3) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1112’si (%47,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 10’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 63. “Ailemde Gönüllülerin Olması Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılma Noktasında Teşvik Ediyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	588	25,1	47,8	47,8
Kısmen Geçerli	395	16,9	32,1	80,0
Geçerli	246	10,5	20,0	100,0

Toplam	1229	52,5	100,0
Cevapsız	1113	47,5	
Toplam	2342	100,0	

Tablo 63'te görüldüğü üzere; "Ailemde gönüllülerin olması beni gönüllülük faaliyetlerine katılma noktasında teşvik ediyor." ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 588'i (%47,8) geçerli değil; 395'i (%32,1) kısmen geçerli; 246'sı (%20,0) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1119'ü (%47,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 11'i (%0,5) bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Tablo 64. "Yalnızlık Duygusundan Kurtulmak İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum." İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	844	36,0	68,6	68,6
Kısmen Geçerli	287	12,3	23,3	91,9
Geçerli	100	4,3	8,1	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 64'te görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 844'ü (%68,6) "Yalnızlık duygusundan kurtulmak istediğim için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum." ifadesinin kendileri için geçerli olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 100'ü (%8,1) bu ifadenin kendileri için geçerli; 287'si (%23,3) kısmen geçerli olduğunu bildirmiştir. Öğrencilerden 1111'i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 9'u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 65. "Gelecekte İşime Faydalı Olacağını Düşündüğüm İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum." İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	562	24,0	45,6	45,6

Kısmen Geçerli	404	17,3	32,8	78,4
Geçerli	266	11,4	21,6	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 65’te görüldüğü üzere; “Gelecekte işime faydalı olacağını düşündüğüm için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 562’si (%45,6) geçerli değil; 404’ü (%32,8) kısmen geçerli; 266’sı (%21,6) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 8’i (%0,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 66. “Popüler Olmak İstediyim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	1078	46,0	87,6	87,6
Kısmen Geçerli	104	4,4	8,4	96,0
Geçerli	49	2,1	4,0	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 66’da görüldüğü üzere; “Popüler olmak istediğim için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 1078’i (%87,6) geçerli değil; 104’ü (%8,4) kısmen geçerli; 49’u (%4,0) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1111’i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 9’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 67. “Can Sıkıntımı Gidermek İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	847	36,2	68,9	68,9
Kısmen Geçerli	299	12,8	24,3	93,2
Geçerli	84	3,6	6,8	100,0
Toplam	1230	52,5	100,0	
Cevapsız	1112	47,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 67’de görüldüğü üzere; “Can sıkıntımı gidermek istediğim için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 847’si (%68,9) geçerli değil; 299’u (%24,3) kısmen geçerli; 84’ü (%6,8) geçerli ifadesini kullanmıştır. Öğrencilerden 1112’si (%47,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 10’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 68. “Örnek Kişi Olmak İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	533	22,8	43,3	43,3
Kısmen Geçerli	470	20,1	38,2	81,5
Geçerli	227	9,7	18,5	100,0
Toplam	1230	52,5	100,0	
Cevapsız	1112	47,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 68’de görüldüğü üzere; gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 533’ü (%43,3) “Örnek kişi olmak istediğim için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesinin kendileri için geçerli olmadığı; 470’i (%38,2) kısmen geçerli olduğu; 227’si (%18,5) geçerli olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Öğrencilerden 1112’si (%47,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 10’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 69. “Okul Derslerim Mecbur Kıldığı İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	1046	44,7	85,0	85,0
Kısmen Geçerli	119	5,1	9,7	94,6
Geçerli	66	2,8	5,4	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 69’da görüldüğü üzere; “Okul derslerim mecbur kıldığı için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 1046’sı (%85,0) geçerli değil; 119’u (%9,7) kısmen geçerli; 66’sı (%5,4) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1111’i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerden 9’u (%0,4) bu soruya yanıt vermesi gerektiği hâlde boş bırakmıştır.

Tablo 70. “Ailem Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmam İçin Teşvik Ediyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	487	20,8	39,5	39,5
Kısmen Geçerli	499	21,3	40,5	80,0
Geçerli	247	10,5	20,0	100,0
Toplam	1233	52,6	100,0	
Cevapsız	1109	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 70’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 87’si (%39,5) “Ailem beni gönüllülük faaliyetlerine katılmam için teşvik ediyor.” ifadesi için geçerli değil; 499’u (%40,5) kısmen geçerli; 247’si (%20,0) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1109’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 7’si (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 71. “Topluma Faydalı Olmak İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	111	4,7	9,0	9,0
Kısmen Geçerli	329	14,0	26,7	35,7
Geçerli	792	33,8	64,3	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 71’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 111’i (%9,0) “Topluma faydalı olmak istediğim için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için geçerli değil; 329’u (%26,7) kısmen geçerli; 792’si (%64,3) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 8’i (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 72. “Vaktimi Verimli Kullanmak İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	233	9,9	18,9	18,9
Kısmen Geçerli	475	20,3	38,5	57,4
Geçerli	525	22,4	42,6	100,0
Toplam	1233	52,6	100,0	
Cevapsız	1109	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 72’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 233’ü (%18,9) “Vaktimi verimli kullanmak istediğim için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için geçerli değil; 475’i (%38,5) kısmen geçerli; 525’i (%42,6) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1109’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 7’si (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 73. “Vicdani Yükümlülüklerim Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmaya Yönlendiriyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	175	7,5	14,2	14,2
Kısmen Geçerli	413	17,6	33,5	47,7
Geçerli	644	27,5	52,3	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Geçersiz	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 73'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 175'i (%14,2) “Vicdani yükümlülüklerim beni gönüllülük faaliyetlerine katılmaya yönlendiriyor.” ifadesi için geçerli değil; 413'ü (%33,5) kısmen geçerli; 644'ü (%52,3) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 8'i (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 74. “Dini Hassasiyetlerim Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmaya Teşvik Ediyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	439	18,7	35,6	35,6
Kısmen Geçerli	323	13,8	26,2	61,9
Geçerli	470	20,1	38,1	100,0
Toplam	1232	52,6	100,0	
Cevapsız	1110	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 74'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 439'u (%36,6) “Dini hassasiyetlerim beni gönüllülük faaliyetlerine katılmaya teşvik ediyor.” ifadesi için geçerli değil; 323'ü (%26,2) kısmen geçerli; 470'i (%38,1) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1110'u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 8'i (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 75. “İnsanlara Yardım Etmek Beni Mutlu Ettiği İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	93	4,0	7,5	7,5
Kısmen Geçerli	304	13,0	24,7	32,2
Geçerli	836	35,7	67,8	100,0
Toplam	1233	52,6	100,0	
Cevapsız	1109	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 75’te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 93’ü (%7,5) “İnsanlara yardım etmek beni mutlu ettiği için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için geçerli değil; 304’ü (%24,7) kısmen geçerli; 836’sı (%67,8) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1109’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 7’si (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 76. “Kendimi Sorumlu Hissettiğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	162	6,9	13,1	13,1
Kısmen Geçerli	421	18,0	34,1	47,3
Geçerli	650	27,8	52,7	100,0
Toplam	1233	52,6	100,0	
Cevapsız	1109	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 76’da görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 162’si (%13,1) “İnsanlara yardım etmek beni mutlu ettiği için gönüllülük faaliyetlerine katılıyorum.” ifadesi için geçerli değil; 421’i (%34,1) kısmen geçerli; 650’si (%52,7) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1109’u (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 7’si (%0,6) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 77. Gönüllüğü Sürdürmede Motive Eden En Önemli Unsur Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Takdir görmek/itibar kazanmak	30	1,3	2,4	2,4
Dini inançlarım	153	6,5	12,4	14,8
Huzur/mutluluk hissi	361	15,4	29,3	44,1
Yeni insanlarla tanışmak	29	1,2	2,4	46,4
Kendi sorunlarımı unutup olmak	25	1,1	2,0	48,5
İnsanlığa faydalı olma fikri	507	21,6	41,1	89,5
Kendimi geliştirmek	85	3,6	6,9	96,4
Kabul görmek	4	,2	,3	96,8
Bir kuruluşa/organizasyona ait hissetmek/dahil olmak	12	,5	1,0	97,7
Eğlenmek/hoşça vakit geçirmek	10	,4	,8	98,5
Kariyer yapmak	3	,1	,2	98,8
Diğer	15	,6	1,2	100,0
Toplam	1234	52,7	100,0	
Cevapsız	1108	47,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 77’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 30’u (%2,4) takdir görmek/itibar kazanmayı; 153’ü (%12,4) dini inançları; 361’i (%29,3) huzur/mutluluk hissini; 29’u (%2,4) yeni insanlarla tanışmayı; 25’i (%2,0) kendi sorunlarımı unutup olmayı; 507’si (41,1) insanlığa faydalı olma fikrini; 85’i (6,9) kendisini geliştirmeyi; 4’ü (0,3) kabul görmeyi; 12’si (%1,0) bir kuruluşa/organizasyona ait hissetmek/dahil olmayı; 10’u (%0,8) eğlenmek/hoşça vakit geçirmeyi; 3’ü (%0,2) kariyer yapmayı; 15’i (1,2) diğer sebepleri gönüllülüğü sürdürmede kendilerini motive eden en önemli unsur olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerden 1108’i (%47,3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 6’sı (%0,5) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 78. Gönüllülük Faaliyetlerinden En Fazla Haberdar Olunan Kaynak Sorusuna Verilen Cevaplara İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Sosyal medyadan	642	27,4	52,2	52,2
Okuldaki/sokaktaki afişlerden	111	4,7	9,0	61,2
Sivil toplum kuruluşlarının İnternet sitelerindeki duyurulardan	74	3,2	6,0	67,2
Aile/akraba çevremden	38	1,6	3,1	70,3
Arkadaş çevremden	220	9,4	17,9	88,1
Kitle iletişim araçlarından (radyo, televizyon vs.)	28	1,2	2,3	90,4
Kendim araştırıyorum	109	4,7	8,9	99,3
Diğer	9	,4	,7	100,0
Toplam	1231	52,6	100,0	
Cevapsız	1111	47,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 78’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunan öğrencilerin 642’si (%52,2) gönüllülük faaliyetlerini en çok sosyal medyadan; 111’i (%9,0) okuldaki/sokaktaki afişlerden; 74’ü (%6,0) sivil toplum kuruluşlarının internet sitelerindeki duyurulardan; 38’i (%3,1) aile/akraba çevresinden; 220’si (17,9) arkadaş çevresinden; 28’i (2,3) kitle iletişim araçlarından; 109’u (8,9) kendi araştırmasıyla; 9’u (0,7) ise diğer yollardan haber aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerden 1111’i (%47,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 9’u (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

3.3. Gönüllü Olmayan Katılımcıların Gönüllü Olmama Nedenleri

Hâlihazırda gönüllü olmayan katılımcıların, neden bugüne kadar gönüllü olmadıklarını tespit etmek amacıyla daha önceden belirlenen kategoriler çerçevesinde öğrencilerin bir değerlendirme yapmaları sağlanmıştır. Katılımcılara yöneltilen ifadelerin kendileri için hangi düzeyde geçerli olduğu sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 79. “Nasıl ve Nerede Gönüllü Olabileceğimi Bilmiyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	406	17,3	37,1	37,1
Kısmen Geçerli	474	20,2	43,3	80,4
Geçerli	214	9,1	19,6	100,0
Toplam	1094	46,7	100,0	
Cevapsız	1248	53,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 79’da görüldüğü üzere gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 406’sı (%37,1) “Nasıl ve nerede gönüllü olabileceğimi bilmiyorum.” ifadesi için geçerli değil; 474’ü (%43,3) kısmen geçerli; 214’ü (%19,6) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1248’i (%53,3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 8’i (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 80. “Yapılan Gönüllülük Faaliyetlerinin Sıkıcı İşler Olduğunu Düşünüyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	685	29,2	62,6	62,6
Kısmen Geçerli	297	12,7	27,1	89,8
Geçerli	112	4,8	10,2	100,0
Toplam	1094	46,7	100,0	
Cevapsız	1248	53,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 80’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 685’i (%62,6) “Yapılan gönüllülük faaliyetlerinin sıkıcı işler olduğunu düşünüyorum.” ifadesi için geçerli değil; 297’si (%27,1) kısmen geçerli; 112’si (%10,2) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1248’i (%53,3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 8’i (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 81. “Yapılan Gönüllülük Faaliyetlerinin İşe Yaramadığını, Faydalı Olmadığını Düşünüyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	719	30,7	65,8	65,8
Kısmen Geçerli	270	11,5	24,7	90,5
Geçerli	104	4,4	9,5	100,0
Toplam	1093	46,7	100,0	
Cevapsız	1249	53,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 81’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 719’u (%65,8) “Yapılan gönüllülük faaliyetlerinin sıkıcı işler olduğunu düşünüyorum.” ifadesi için geçerli değil; 270’i (%24,7) kısmen geçerli; 104’ü (%9,5) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1249’u (%53,3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 9’u (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 82. “Özgüvenim Olmadığı İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Girişmiyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	778	33,2	71,5	71,5
Kısmen Geçerli	223	9,5	20,5	92,0
Geçerli	87	3,7	8,0	100,0
Toplam	1088	46,5	100,0	
Cevapsız	1254	53,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 82’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 778’i (%71,5) “Özgüvenim olmadığı için gönüllülük faaliyetlerine girişmiyorum.” ifadesi için geçerli değil; 223’ü (%20,5) kısmen geçerli; 87’si (%8,0) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1254’ü (%53,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 14’ü (%1,3) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 83. “Hâlihazırda Çalıştığım İş Gönüllü İşler Yapmama Engel Teşkil Ediyor.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	684	29,2	62,6	62,6
Kısmen Geçerli	251	10,7	23,0	85,6
Geçerli	157	6,7	14,4	100,0
Toplam	1092	46,6	100,0	
Cevapsız	1250	53,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 83'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 684'ü (%62,6) “Hâlihazırda çalıştığım iş gönüllü işler yapmama engel teşkil ediyor.” ifadesi için geçerli değil; 251'i (%23,0) kısmen geçerli; 157'si (%14,4) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1250'si (%53,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 10'u (%0,9) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 84. “Gönüllü Olma Alışkanlığına Sahip Değilim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	390	16,7	35,8	35,8
Kısmen Geçerli	434	18,5	39,8	75,6
Geçerli	266	11,4	24,4	100,0
Toplam	1090	46,5	100,0	
Cevapsız	1252	53,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 84'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 390'ı (%35,8) “Gönüllü olma’ alışkanlığına sahip değilim.” ifadesi için geçerli değil; 434'ü (%39,8) kısmen geçerli; 266'sı (%24,4) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1252'si (%53,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 12'si (%1,1) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 85. “Gönüllülük Faaliyetlerine Katılırsam Ek Masraf Yapacağımdan Korkuyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	821	35,1	75,2	75,2
Kısmen Geçerli	198	8,5	18,1	93,3
Geçerli	73	3,1	6,7	100,0
Toplam	1092	46,6	100,0	
Cevapsız	1250	53,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 85'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 821'i (%75,2) “Gönüllülük faaliyetlerine katılırsam ek masraf yapacağımdan korkuyorum.” ifadesi için geçerli değil; 198'i (%18,1) kısmen geçerli; 73'ü (%6,7) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1250'si (%53,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 10'u (%0,9) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 86. “Kendimi Bir Yere Bağlı Hissetmek İstemediğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	507	21,6	46,3	46,3
Kısmen Geçerli	367	15,7	33,5	79,9
Geçerli	220	9,4	20,1	100,0
Toplam	1094	46,7	100,0	
Cevapsız	1248	53,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 86'da görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 507'si (%46,3) “Kendimi bir yere bağlı hissetmek istemediğim için gönüllülük faaliyetlerine katılmıyorum.” ifadesi için geçerli değil; 367'si (%33,5) kısmen geçerli; 220'si (%20,1) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1248'i (%53,3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 8'i (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 87. “Hâlihazırda Çokça Sorumluluk Altındayım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	313	13,4	28,6	28,6
Kısmen Geçerli	438	18,7	40,1	68,7
Geçerli	342	14,6	31,3	100,0
Toplam	1093	46,7	100,0	
Cevapsız	1249	53,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 87’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 313’ü (%28,6) “Hâlihazırda çokça sorumluluk altındayım.” ifadesi için geçerli değil; 438’i (%40,1) kısmen geçerli; 342’si (%31,3) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1249’u (%53,3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 9’u (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 88. “Gönüllülük Faaliyetleri Konusunda Kötü Deneyimlerim Oldu.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	981	41,9	89,9	89,9
Kısmen Geçerli	69	2,9	6,3	96,2
Geçerli	41	1,8	3,8	100,0
Toplam	1091	46,6	100,0	
Cevapsız	1251	53,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 88’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 981’i (%89,9) “Gönüllülük faaliyetleri konusunda kötü deneyimlerim oldu.” ifadesi için geçerli değil; 69’u (%6,3) kısmen geçerli; 41’i (%3,8) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1251’i (%53,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 11’i (%1,0) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 89. “Gönüllü Olarak Yapabileceğim Bir Şeyler Olduğuna İnanmıyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	749	32,0	68,8	68,8
Kısmen Geçerli	271	11,6	24,9	93,7
Geçerli	69	2,9	6,3	100,0
Toplam	1089	46,5	100,0	
Cevapsız	1253	53,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 89’da görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 749’u (%68,8) “Gönüllü olarak yapabileceğim bir şeyler olduğuna inanmıyorum.” ifadesi için geçerli değil; 271’i (%24,9) kısmen geçerli; 69’u (%6,3) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1253’ü (%53,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 13’ü (%1,2) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 90. “Kimse Bana Gönüllü Olup Olmayacağımı Sormadı.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	424	18,1	38,8	38,8
Kısmen Geçerli	346	14,8	31,7	70,5
Geçerli	322	13,7	29,5	100,0
Toplam	1092	46,6	100,0	
Cevapsız	1250	53,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 90’da görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 424’ü (%38,8) “Kimse bana gönüllü olup olmayacağımı sormadı.” ifadesi için geçerli değil; 346’sı (%31,7) kısmen geçerli; 322’si (%29,5) geçerli yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 1250’si (%53,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 10’u (%0,9) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 91. “Sorumluluk Almak İstemiyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	543	23,2	49,8	49,8
Kısmen Geçerli	376	16,1	34,5	84,2
Geçerli	172	7,3	15,8	100,0
Toplam	1091	46,6	100,0	
Cevapsız	1251	53,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 91’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 543’ü (%49,8) “Sorumluluk almak istemiyorum.” ifadesi için geçerli değil; 376’sı (%34,5) kısmen geçerli; 172’si (%15,8) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1251’i (%53,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 11’i (%1,0) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 92. “Sivil Toplum Örgütlerine Güvenemiyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	438	18,7	40,1	40,1
Kısmen Geçerli	447	19,1	40,9	81,0
Geçerli	207	8,8	19,0	100,0
Toplam	1092	46,6	100,0	
Cevapsız	1250	53,4		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 92’de görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 438’i (%40,1) “Sorumluluk almak istemiyorum.” ifadesi için geçerli değil; 447’si (%40,9) kısmen geçerli; 207’si (%19,0) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1250’si (%53,4) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 10’u (%0,9) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 93. “Gönüllülük Faaliyetlerine Ayıracak Zamanım Yok.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	308	13,2	28,3	28,3
Kısmen Geçerli	496	21,2	45,5	73,8
Geçerli	285	12,2	26,2	100,0
Toplam	1089	46,5	100,0	
Cevapsız	1253	53,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 93'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 308'i (%28,3) “Gönüllülük faaliyetlerine ayıracak zamanım yok.” ifadesi için geçerli değil; 496'sı (%45,5) kısmen geçerli; 285'i (%26,2) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1253'ü (%53,5) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 13'ü (%1,2) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

Tablo 94. “Maddi Kazancım Olmayan Faaliyetlere Katılmak İstemiyorum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Geçerli Değil	811	34,6	74,1	74,1
Kısmen Geçerli	194	8,3	17,7	91,9
Geçerli	89	3,8	8,1	100,0
Toplam	1094	46,7	100,0	
Cevapsız	1248	53,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 94'te görüldüğü üzere, gönüllülük faaliyetinde bulunmayan öğrencilerin 811'i (%74,1) “Maddi kazancım olmayan faaliyetlere katılmak istemiyorum.” ifadesi için geçerli değil; 194'ü (%17,7) kısmen geçerli; 89'u (%8,1) geçerli yanıtı vermiştir. Öğrencilerden 1248'i (%53,3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilerin 8'i (%0,7) bu soruya yanıt vermesi gerektiği halde boş bırakmıştır.

3.4. Katılımcıların Ailelerinde ve Sosyal Çevrelerinde Gönüllülük Deneyimleri

Öğrencilerin sosyal çevrelerinde gönüllülük deneyimi olan kişileri ortaya çıkarmak amacıyla ailelerine ve arkadaşlarına yönelik sorular hazırlanmıştır. Ailelerinde ve sosyal çevrelerinde gönüllü faaliyetinde bulunan bireylere ilişkin verilere bu bölümde yer verilmiştir.

Tablo 95. Ailede Gönüllülük Faaliyetinde Bulunan Bireyler İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet, çekirdek ailede (anne, baba, kardeşler) var.	463	19,8	19,8	19,8
Evet, akrabalarımda var.	338	14,4	14,4	34,2
Evet, her ikisinde de var.	202	8,6	8,6	42,8
Hayır	876	37,4	37,4	80,2
Bilmiyorum/fikrim yok	463	19,8	19,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 95 araştırmaya katılan öğrencilerin aile bireylerinin ve akrabalarının gönüllülük deneyimine ilişkin verileri içermektedir. “Ailenizde gönüllülük faaliyetinde bulunan bireyler var mı?” sorusunu öğrencilerin 463’ü (%19,8) “Evet, çekirdek ailede (anne, baba, kardeşler) var.”; 338’i (%14,4) “Evet, akrabalarımda var.”; 202’si (%8,6) “Evet, her ikisinde de var.”; 876’sı (%37,4) hayır; 463’ü (19,8) bilmiyorum/fikrim yok olarak yanıtlamıştır.

Tablo 96. Gönüllülük Faaliyetinde Bulunan Arkadaşlar Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	1696	72,4	72,4	72,4
Hayır	232	9,9	9,9	82,3
Fikrim Yok	414	17,7	17,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 96’da “Arkadaşlarınızdan gönüllülük faaliyetinde bulunan bireyler var mı?” sorusuna ilişkin veriler paylaşılmıştır. Buna göre bu soruya örnekleme oluşturan öğrencilerin 1696’sı (%72,4) evet; 232’si (%9,9) hayır; 414’ü (%17,7) fikrim yok yanıtını vermiştir.

3.5. Katılımcıların Yardım ve Bağış Faaliyetleri

Gönüllülük deneyimleri betimlenen katılımcıların kişilere ya da kurumlara yönelik maddi yardımları ve bağışları da analiz edilmiştir. Böylelikle gönüllülük faaliyetleri ile maddi yardım arasında farklılık olup olmadığı gözlemlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 97. Herhangi Bir Kişi ya da Kuruma Maddi Yardımda (Aynı ya da Nakdî Bağış) Bulunma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	1406	60,0	60,0	60,0
Hayır	936	40,0	40,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 97’de “Herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) buldunuz mu?” sorusuna dair veriler yer almaktadır. Buna göre örnekleme oluşturan öğrencilerin 1406’sı (%60,0) bu soruya evet; 936’sı (%40,0) hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 98. Yapılan Yardım Türü-Nakit Para Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaptım	1199	51,2	85,2	85,2
Yapmadım	208	8,9	14,8	100,0
Toplam	1407	60,1	100,0	
Cevapsız	935	39,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 98’de görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 1199’u (%85,2) nakit para yardımı yaptığını; 208’i (%14,8) yapmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 935’i (%39,9) herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 99. Yapılan Yardım Türü-Ev Eşyası Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaptım	466	19,9	33,1	33,1
Yapmadım	941	40,2	66,9	100,0
Toplam	1407	60,1	100,0	
Cevapsız	935	39,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 99’da görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 466’sı (%33,1) ev eşyası yardımı yaptı; 941’i (%66,9) yapmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 935’i (%39,9) herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 100. Yapılan Yardım Türü-Giyim Eşyası Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaptım	1019	43,5	72,4	72,4
Yapmadım	388	16,6	27,6	100,0
Toplam	1407	60,1	100,0	
Cevapsız	935	39,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 100’de görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 1019’u (%72,4) giyim eşyası yardımı yaptığını; 388’i (%27,6) yapmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden

935'i (%39,9) herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 101. Yapılan Yardım Türü-SMS Bağışı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaptım	548	23,4	38,9	38,9
Yapmadım	858	36,6	61,0	99,9
Toplam	1407	60,1	100,0	
Cevapsız	935	39,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 101'de görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 548'i (%38,9) SMS bağışı yaptığı; 858'i (%61,0) yapmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 935'i (%39,9) herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 102. Yapılan Yardım Türü-İlaç Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaptım	187	8,0	13,3	13,3
Yapmadım	1219	52,0	86,6	99,9
Toplam	1407	60,1	100,0	
Cevapsız	935	39,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 102'de görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 187'si (%13,3) ilaç yardımı yaptığı; 1219'u (%86,6) yapmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 935'i (%39,9) herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 103. Yapılan Yardım Türü-Online (İnternet) Bağış Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaptım	206	8,8	14,6	14,6
Yapmadım	1200	51,2	85,3	99,9
Toplam	1407	60,1	100,0	
Cevapsız	935	39,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 103'te görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 206'sı (%14,6) online bağış yaptığını; 1200'ü (%85,3) yapmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 935'i (%39,9) herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 104. Yapılan Yardım Türü-Kitap Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaptım	986	42,1	70,1	70,1
Yapmadım	421	18,0	29,9	100,0
Toplam	1407	60,1	100,0	
Cevapsız	935	39,9		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 104'te görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 986'sı (%70,1) kitap yardımı yaptığı; 421'i (%29,9) yapmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 935'i (%39,9) herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 105. Son Bir Yıl İçinde Maddî Bağışta (Aynı ya da Nakdî Bağış) Bulunma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	992	42,4	70,6	70,6
Hayır	414	17,7	29,4	100,0
Toplam	1406	60,0	100,0	
Cevapsız	936	40,0		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 105'te görüldüğü üzere, herhangi bir kişi ya da kuruma maddî yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğunu belirten öğrencilerin 992'si (%70,6) son bir yıl içinde maddî bağışta (aynı ya da nakdî bağış) bulunduğu; 414'ü (%29,4) bulunmadığı yanıtını vermiştir. Öğrencilerden 936'sı (%40,0) herhangi bir kişi ya da kuruma maddî yardımda (aynı ya da nakdî bağış) bulunmadığı için bu soruyu yanıtlamamıştır.

3.6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gönüllülük Algıları

Katılımcıların gönüllülük algılarına ilişkin kapsamlı veriler elde etmek bu araştırmanın en temel amaçlarından birini oluşturmaktadır. Bu bölümde öğrencilerin gönüllülükle ilgili algılarına dair çeşitli veriler paylaşılmaktadır. Öğrencilerin gönüllülükle ilgili algılarını ölçmek için ağırlıklı olarak 5'li Likert tipi sorular sorulmuş, konuya yönelik birtakım ifadeler verilerek kendilerinin bunlara katılma dereceleri sorgulanmıştır.

Tablo 106. “Gönüllülük Gençlerin İşidir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	631	26,9	26,9	26,9
Katılmıyorum	823	35,1	35,1	62,1
Kararsızım	255	10,9	10,9	73,0

Katılıyorum	459	19,6	19,6	92,6
Kesinlikle katılıyorum	174	7,4	7,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 106’da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 631’i (%26,9) “Gönüllülük gençlerin işidir.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 823’ü (%35,1) katılmıyorum; 255’i (%10,9) kararsızım; 459’u (%19,6) katılıyorum; 174’ü (%7,4) kesinlikle katılıyorum olarak fikir bildirmiştir.

Tablo 107. “Gönüllü Olabilmek İçin Özgüven Şarttır.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	211	9,0	9,0	9,0
Katılmıyorum	443	18,9	18,9	27,9
Kararsızım	362	15,5	15,5	43,4
Katılıyorum	965	41,2	41,2	84,6
Kesinlikle katılıyorum	361	15,4	15,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 107’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 211’i (%9,0) “Gönüllü olabilmek için özgüven şarttır.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 443’ü (%18,9) katılmıyorum; 362’si (%15,5) kararsızım; 965’i (%41,2) katılıyorum; 361’i (%15,4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 108. “Ailede Gönüllü Olanlar Varsa Çocuklar Gönüllü Olurlar.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	187	8,0	8,0	8,0
Katılmıyorum	355	15,2	15,2	23,1
Kararsızım	473	20,2	20,2	43,3
Katılıyorum	943	40,3	40,3	83,6
Kesinlikle katılıyorum	384	16,4	16,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 108’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 187’si (%8,0) “Ailede gönüllü olanlar varsa çocuklar gönüllü olurlar.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 355’i (%15,2) katılmıyorum; 473’ü (%20,2) kararsızım; 943’ü (%40,3) katılıyorum; 384’ü (%16,4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 109. “Gönüllülük Toplumda Yeni Bir Statü Kazanmak İçin Yapılır.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	731	31,2	31,2	31,2
Katılmıyorum	763	32,6	32,6	63,8
Kararsızım	469	20,0	20,0	83,8
Katılıyorum	286	12,2	12,2	96,0
Kesinlikle katılıyorum	93	4,0	4,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 109’da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 731’i (%31,2) “Gönüllülük toplumda yeni bir statü kazanmak için yapılır.” ifadesi için görüşlerini kesinlikle katılmıyorum; 763’ü (%32,6) katılmıyorum; 469’u (%20,0) kararsızım; 286’sı (%12,2) katılıyorum; 93’ü (%4,0) kesinlikle katılıyorum olarak belirtmiştir.

Tablo 110. “Gönüllülük Faaliyetleri, Kariyer Planlarına Uygun Alanlardan Seçilir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	528	22,5	22,5	22,5
Katılmıyorum	662	28,3	28,3	50,8
Kararsızım	502	21,4	21,4	72,2
Katılıyorum	513	21,9	21,9	94,2
Kesinlikle katılıyorum	137	5,8	5,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 110’da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 528’i (%22,5) “Gönüllülük faaliyetleri, kariyer planlarına uygun alanlardan seçilir.” ifadesi için

kesinlikle katılmıyorum; 662'si (%28,3) katılmıyorum; 502'si (%21,4) kararsızım; 513'ü (%21,9) katılıyorum; 137'si (%5,8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 111. “Üniversite Eğitim Alanlar Gönüllülüğe Yatkın Olurlar.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	287	12,3	12,3	12,3
Katılmıyorum	489	20,9	20,9	33,1
Kararsızım	618	26,4	26,4	59,5
Katılıyorum	777	33,2	33,2	92,7
Kesinlikle katılıyorum	171	7,3	7,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 111’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 287’si (%12,3) “Üniversite eğitim alanlar gönüllülüğe yatkın olurlar.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 489’u (%20,9) katılmıyorum; 618’i (%26,4) kararsızım; 777’si (%33,2) katılıyorum; 171’i (%7,3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 112. “İnsanlar Gönüllülük Faaliyetleri Konusunda Kötü Deneyimleri Olduğu İçin Gönüllü Olmazlar.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	394	16,8	16,8	16,8
Katılmıyorum	717	30,6	30,6	47,4
Kararsızım	796	34,0	34,0	81,4
Katılıyorum	357	15,2	15,2	96,7
Kesinlikle katılıyorum	78	3,3	3,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 112’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 394’ü (%16,8) “İnsanlar gönüllülük faaliyetleri konusunda kötü deneyimleri olduğu için gönüllü olmazlar.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 717’si (%30,6) katılmıyorum;

796'sı (%34,0) kararsızım; 357'si (%15,2) katılıyorum; 78'i (%3,3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 113. “Gönüllülüğün Yaygın Olduğu Toplumlarda Toplumsal Bilinç Gelişmiştir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	73	3,1	3,1	3,1
Katılmıyorum	80	3,4	3,4	6,5
Kararsızım	176	7,5	7,5	14,0
Katılıyorum	869	37,1	37,1	51,2
Kesinlikle katılıyorum	1144	48,8	48,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 113'te görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 73'ü (%3,1) “İnsanlar gönüllülük faaliyetleri konusunda kötü deneyimleri olduğu için gönüllü olmazlar.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 80'i (%3,4) katılmıyorum; 176'sı (%7,5) kararsızım; 869'u (%37,1) katılıyorum; 1144'ü (%48,8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 114. “Sivil Toplum Kuruluşlarına Duyulan Güvensizlik Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmaya Engeldir.” İfadesi İçin Frekans Ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	119	5,1	5,1	5,1
Katılmıyorum	289	12,3	12,3	17,4
Kararsızım	552	23,6	23,6	41,0
Katılıyorum	883	37,7	37,7	78,7
Kesinlikle katılıyorum	499	21,3	21,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 114'te görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 119'u (%5,1) “Sivil toplum kuruluşlarına duyulan güvensizlik gönüllülük faaliyetlerine katılmaya engeldir.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 289'u (%12,3) katılmı-

yorum; 552'si (%23,6) kararsızım; 883'ü (%37,7) katılıyorum; 499'u (%21,3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 115. “Trafik ve Ulaşım Problemleri Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmada Bir Engeldir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	291	12,4	12,4	12,4
Katılmıyorum	571	24,4	24,4	36,8
Kararsızım	656	28,0	28,0	64,8
Katılıyorum	614	26,2	26,2	91,0
Kesinlikle katılıyorum	210	9,0	9,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 115'te görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 291'i (%12,4) Trafik ve ulaşım problemleri gönüllülük faaliyetlerine katılmada bir engeldir.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 571'i (%24,4) katılmıyorum; 656'sı (%28,0) kararsızım; 614'ü (%26,2) katılıyorum; 210'u (%9,0) kesinlikle katılıyorum olarak yanıtını belirtmiştir.

Tablo 116. “Gönüllülük Yapan İnsanların Çoğu Dindardır.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	996	42,5	42,5	42,5
Katılmıyorum	764	32,6	32,6	75,1
Kararsızım	322	13,7	13,7	88,9
Katılıyorum	173	7,4	7,4	96,3
Kesinlikle katılıyorum	87	3,7	3,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 116'da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 996'sı (%42,5) “Gönüllülük yapan insanların çoğu dindardır.” ifadesi için kesinlikle katılmıyo-

rum; 764'ü (%32,6) katılmıyorum; 322'si (%13,7) kararsızım; 173'ü (%7,4) katılıyorum; 87'si (%3,7) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 117. “Bir Kuruma Bağış Yapmak Gönüllülük Değildir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	485	20,7	20,7	20,7
Katılmıyorum	718	30,7	30,7	51,4
Kararsızım	615	26,3	26,3	77,6
Katılıyorum	355	15,2	15,2	92,8
Kesinlikle katılıyorum	169	7,2	7,2	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 117’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 485’i (%20,7) “Bir kuruma bağış yapmak gönüllülük değildir.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 718’i (%30,7) katılmıyorum; 615’i (%26,3) kararsızım; 355’i (15,2) katılıyorum; 169’u (%7,2) kesinlikle katılıyorum şeklinde fikir bildirmiştir.

Tablo 118. “Gönüllülük CV Doldurucu Bir Etkinliktir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	928	39,6	39,6	39,6
Katılmıyorum	684	29,2	29,2	68,8
Kararsızım	397	17,0	17,0	85,8
Katılıyorum	252	10,8	10,8	96,5
Kesinlikle katılıyorum	81	3,5	3,5	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 118’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 928’i (%39,6) “Gönüllülük CV doldurucu bir etkinliktir.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 684’ü (%29,2) katılmıyorum; 397’si (%17,0) kararsızım; 252’si (10,8) katılıyorum; 81’i (%3,5) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 119. “Kızlar, Erkeklere Oranla Gönüllülük Faaliyetlerine Daha Çok Katılır.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	379	16,2	16,2	16,2
Katılmıyorum	479	20,5	20,5	36,6
Kararsızım	724	30,9	30,9	67,5
Katılıyorum	580	24,8	24,8	92,3
Kesinlikle katılıyorum	180	7,7	7,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 119’da görüldüğü üzere, “Kızlar erkeklere oranla gönüllülük faaliyetlerine daha çok katılır.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 379’u (%16,2) kesinlikle katılmıyorum; 479’u (%20,5) katılmıyorum; 724’ü (%30,9) kararsızım; 580’i (24,8) katılıyorum; 180’i (%7,7) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 120. “Gönüllülük İnternet Üzerinden de Yapılabilir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	163	7,0	7,0	7,0
Katılmıyorum	305	13,0	13,0	20,0
Kararsızım	646	27,6	27,6	47,6
Katılıyorum	992	42,4	42,4	89,9
Kesinlikle katılıyorum	236	10,1	10,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 120’de görüldüğü üzere, “Gönüllülük İnternet üzerinden de yapılabilir.” ifadesi için yanıtını örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 163’ü (%7,0) kesinlikle katılmıyorum; 305’i (%13,0) katılmıyorum; 646’sı (%27,6) kararsızım; 992’si (42,4) katılıyorum; 236’si (%10,1) kesinlikle katılıyorum olarak belirtmiştir.

Tablo 121. “Gönüllülük Faaliyetleri Sorunlar İçin Kalıcı Çözümler Üretmez.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	388	16,6	16,6	16,6
Katılmıyorum	811	34,6	34,6	51,2
Kararsızım	635	27,1	27,1	78,3
Katılıyorum	364	15,5	15,5	93,9
Kesinlikle katılıyorum	144	6,1	6,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 121’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 388’i (%16,6) “Gönüllülük faaliyetleri sorunlar için kalıcı çözümler üretmez.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 811’i (%34,6) katılmıyorum; 635’i (%27,1) kararsızım; 364’ü (15,5) katılıyorum; 144’ü (%6,1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 122. “Gönüllülük Sadece Sivil Toplum Kuruluşlarında Yapılır.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	927	39,6	39,6	39,6
Katılmıyorum	949	40,5	40,5	80,1
Kararsızım	302	12,9	12,9	93,0
Katılıyorum	114	4,9	4,9	97,9
Kesinlikle katılıyorum	50	2,1	2,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 122’de görüldüğü üzere, “Gönüllülük sadece sivil toplum kuruluşlarında yapılır.” ifadesi için yanıtını örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 927’si (%39,6) kesinlikle katılmıyorum; 949’u (%40,5) katılmıyorum; 302’si (%12,9) kararsızım; 114’ü (4,9) katılıyorum; 50’si (%2,1) kesinlikle katılıyorum olarak belirtmiştir.

Tablo 123. “Siyasi Partiye Üye Olmak Bir Tür Gönüllülük Faaliyetidir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	843	36,0	36,0	36,0
Katılmıyorum	711	30,4	30,4	66,4
Kararsızım	322	13,7	13,7	80,1
Katılıyorum	353	15,1	15,1	95,2
Kesinlikle katılıyorum	113	4,8	4,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 123’te görüldüğü üzere, “Siyasi partiye üye olmak bir tür gönüllülüktür.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 843’ü (%36,0) kesinlikle katılmıyorum; 711’i (%30,4) katılmıyorum; 322’si (%13,7) kararsızım; 353’ü (%15,1) katılıyorum; 113’ü (%4,8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 124. “Hayırseverlik Bir Gönüllülüktür.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerler

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	80	3,4	3,4	3,4
Katılmıyorum	150	6,4	6,4	9,8
Kararsızım	302	12,9	12,9	22,7
Katılıyorum	1204	51,4	51,4	74,1
Kesinlikle katılıyorum	606	25,9	25,9	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 124’te görüldüğü üzere, “Hayırseverlik bir gönüllülüktür.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 80’i (%3,4) kesinlikle katılmıyorum; 150’si (%6,4) katılmıyorum; 302’si (%12,9) kararsızım; 1204’ü (%51,4) katılıyorum; 606’sı (%25,9) kesinlikle katılıyorum şeklinde fikir bildirmiştir.

Tablo 125. “Vatandaşlık/Yurttaşlık Bilinci Gönüllü Kişilerde Daha Yüksek Düzeydedir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	161	6,9	6,9	6,9
Katılmıyorum	213	9,1	9,1	16,0
Kararsızım	520	22,2	22,2	38,2
Katılıyorum	1012	43,2	43,2	81,4
Kesinlikle katılıyorum	436	18,6	18,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 125’te görüldüğü üzere, “Vatandaşlık/yurttaşlık bilinci gönüllü kişilerde daha yüksek düzeydedir.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 161’i (%6,9) kesinlikle katılmıyorum; 213’ü (%9,1) katılmıyorum; 520’si (%22,2) kararsızım; 1012’si (43,2) katılıyorum; 436’sı (%18,6) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 126. “Gönüllülük, Toplumsal Bağları Kuvvetlendirir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	51	2,2	2,2	2,2
Katılmıyorum	78	3,3	3,3	5,5
Kararsızım	160	6,8	6,8	12,3
Katılıyorum	1154	49,3	49,3	61,6
Kesinlikle katılıyorum	899	38,4	38,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 126’da görüldüğü üzere, “Gönüllülük, toplumsal bağları güçlendirir.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 51’i (%2,2) kesinlikle katılmıyorum; 78’i (%3,3) katılmıyorum; 160’ı (%6,8) kararsızım; 1154’ü (%49,3) katılıyorum; 899’u (%38,4) kesinlikle katılıyorum olarak yanıtını belirtmiştir.

Tablo 127. “Gönüllülük Faaliyetleri Topluma Karşı Şeffaf Olmalıdır.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	58	2,5	2,5	2,5
Katılmıyorum	87	3,7	3,7	6,2
Kararsızım	231	9,9	9,9	16,1
Katılıyorum	990	42,3	42,3	58,3
Kesinlikle katılıyorum	976	41,7	41,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 127’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 58’i (%2,5) “Gönüllülük faaliyetleri topluma karşı şeffaf olmalıdır.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 87’si (%3,7) katılmıyorum; 231’i (%9,9) kararsızım; 990’ı (%42,3) katılıyorum; 976’sı (%41,7) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 128. “Erkekler, Kızlara Oranla Gönüllülük Faaliyetlerine Daha Çok Katılır.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	490	20,9	20,9	20,9
Katılmıyorum	826	35,3	35,3	56,2
Kararsızım	818	34,9	34,9	91,1
Katılıyorum	135	5,8	5,8	96,9
Kesinlikle katılıyorum	73	3,1	3,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 128’de görüldüğü üzere, “Erkekler, kızlara oranla daha çok gönüllülük faaliyetine katılır.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 490’ı (%20,9) kesinlikle katılmıyorum; 826’sı (%35,3) katılmıyorum; 818’i (%34,9) kararsızım; 135’i (%5,8) katılıyorum; 73’ü (%3,1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 129. “Bir Gönüllü Faaliyetin Tanınırlığı Arttıkça, Gönüllülük Özelliği Zarar Görür.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	314	13,4	13,4	13,4
Katılmıyorum	688	29,4	29,4	42,8
Kararsızım	800	34,2	34,2	76,9
Katılıyorum	390	16,7	16,7	93,6
Kesinlikle katılıyorum	150	6,4	6,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 129’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 314’ü (%13,4) “Bir gönüllü faaliyetin tanınırlığı arttıkça, gönüllülük özelliği zarar görür.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 688’i (%29,4) katılmıyorum; 800’ü (%34,2) kararsızım; 390’ı (%16,7) katılıyorum; 150’si (%6,4) kesinlikle katılıyorum olarak yanıtını belirtmiştir.

Tablo 130. “Gönüllülük Faaliyetleri Sorunları Tam Olarak Çözmez.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	236	10,1	10,1	10,1
Katılmıyorum	599	25,6	25,6	35,7
Kararsızım	774	33,0	33,0	68,7
Katılıyorum	559	23,9	23,9	92,6
Kesinlikle katılıyorum	174	7,4	7,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 130’da görüldüğü üzere, “Gönüllülük faaliyetleri sorunları tam olarak çözmez.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 236’sı (%10,1) kesinlikle katılmıyorum; 599’u (%25,6) katılmıyorum; 774’ü (%33,0) kararsızım; 559’u (%23,9) katılıyorum; 174’ü (%7,4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 131. Gönüllülük Faaliyetlerine En Çok İhtiyaç Duyulan Alan Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Çocuklar	689	29,4	29,4	29,4
Yoksullar	459	19,6	19,6	49,0
Doğa/Çevre	134	5,7	5,7	54,8
Hayvanlar	101	4,3	4,3	59,1
Yaşlılar	28	1,2	1,2	60,3
Engelliler	148	6,3	6,3	66,6
Kadınlar	95	4,1	4,1	70,7
İş/Çalışma Hayatı	23	1,0	1,0	71,6
Eğitim	233	9,9	10,0	81,6
Sağlık	82	3,5	3,5	85,1
İnsan Hakları	267	11,4	11,4	96,5
Dini Hizmet	57	2,4	2,4	98,9
Diğer	25	1,1	1,1	100,0
Toplam	2341	100,0	100,0	
Cevapsız	1	,0		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 131’de “Sizce en çok hangi alanda gönüllü faaliyete ihtiyaç duyulmaktadır?” sorusuna ilişkin veriler paylaşılmıştır. Buna göre örneklemi oluşturan öğrencilerin 689’u (%29,4) en çok çocuklar; 459’u (%19,6) yoksullar; 134’ü (%5,7) doğa/çevre; 101’i (4,3) hayvanlar; 28’i (%1,2) yaşlılar; 148’i (%6,3) engelliler; 95’i (%4,1) kadınlar; 23’ü (%1,0) iş/çalışma hayatı; 233’ü (%10,0) eğitim; 82’si (%3,5) sağlık; 267’si (%11,4) insan hakları; 57’si (%2,4) dini hizmet alanında gönüllülük faaliyetlerine ihtiyaç duyulduğunu düşünmektedir. 25 (%1,1) öğrenci bu soruya diğer yanıtını verirken, soruyu yanıtızsız bırakan öğrencilerin sayısı 1’dir (0,0).

Tablo 132. Gönüllülüğe Ayrılması Gereken Zaman Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Haftada bir gün	1287	55,0	55,1	55,1
İki haftada bir gün	513	21,9	22,0	77,1
Ayda bir gün	407	17,4	17,4	94,6
Birkaç ayda bir gün	87	3,7	3,7	98,3
Yılda bir gün	16	,7	,7	99,0
Hiç	24	1,0	1,0	100,0
Toplam	2334	99,7	100,0	
Cevapsız	8	,3		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 132’de görüldüğü üzere, örneklemini oluşturan öğrencilerin 1287’si (%55,1) gönüllülüğe ayrılması gereken zamanın haftada bir gün; 513’ü (%22,0) iki haftada bir gün; 407’si (%17,4) ayda bir gün; 87’si (%3,7) birkaç ayda bir gün; 16’sı (%0,7) yılda bir gün olduğunu belirtmiş, 24’ü (%1,0) gönüllülüğe hiç zaman ayrılmaması gerektiği yönünde fikir bildirmiştir. Öğrencilerin 8’i (%0,3) bu soruyu yanıtlamamıştır.

3.7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gönüllülük Eğilimleri

Gençlerin gönüllülük eğilimlerini ölçerek gençleri gönüllülüğe yönlendirmek üzere yapılabilecek çalışmalara kapı aralamak bu araştırmanın en temel amaçlarından bir başkasını oluşturmaktadır. Bu bölümde öğrencilerin gönüllülükle ilgili eğilimlerine dair çeşitli veriler paylaşılacaktır. Öğrencilerin gönüllülükle ilgili eğilimlerini ölçmek için 5’li Likert tipi sorular sorulmuş, konuya yönelik birtakım ifadeler verilerek katılımcıların bunlara katılma dereceleri sorgulanmıştır.

Tablo 133. Önümüzdeki Bir Yıl İçinde Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmayı Planlama Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle evet	464	19,8	19,8	19,8
Evet	626	26,7	26,7	46,6
Fikrim yok	1037	44,3	44,3	90,9
Hayır	172	7,3	7,3	98,2
Kesinlikle hayır	42	1,8	1,8	100,0
Toplam	2341	100,0	100,0	
Cevapsız	1	,0		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 133'te öğrencilere sorulan “Önümüzdeki bir yıl içinde gönüllülük faaliyetlerine katılmayı planlıyor musunuz?” sorusuna ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre örnekleme oluşturan öğrencilerin 464'ü (%19,8) bu soruya kesinlikle evet; 626'sı (%26,7) evet; 1037'si (%44,3) fikrim yok; 172'si (%7,3) hayır; 42'si (%1,8) kesinlikle hayır yanıtını vermiştir. Öğrencilerin 1'i (%0,0) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

3.7.1. Katılımcıların Gönüllülük Koşullarına İlişkin Düşünceleri

Tablo 134. “Maddi Durumum İyi Olmasa da Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	120	5,1	5,1	5,1
Katılmıyorum	171	7,3	7,3	12,4
Kararsızım	434	18,5	18,5	31,0
Katılıyorum	1222	52,2	52,2	83,1
Kesinlikle katılıyorum	395	16,9	16,9	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 134’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 120’si (%5,1) “Maddi durumum iyi olmasa da gönüllü olurum.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 171’i (%7,3) katılmıyorum; 434’ü (%18,5) kararsızım; 1222’si (%52,2) katılıyorum; 395’i (%16,9) kesinlikle katılmıyorum yönünde görüş bildirmiştir.

Tablo 135. “Gönüllülük İçin Harcayacak Vaktim Yok.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	650	27,8	27,8	27,8
Katılmıyorum	844	36,0	36,0	63,8
Kararsızım	493	21,1	21,1	84,8
Katılıyorum	250	10,7	10,7	95,5
Kesinlikle katılıyorum	105	4,5	4,5	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 135’te görüldüğü üzere, “Gönüllülük için harcayacak vaktim yok.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 650’si (%27,8) kesinlikle katılmıyorum; 844’ü (%36,0) katılmıyorum; 493’ü (%21,1) kararsızım; 250’si (%10,7) katılıyorum; 105’i (%4,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 136. “Arkadaşlarım Desteklerse Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	325	13,9	13,9	13,9
Katılmıyorum	506	21,6	21,6	35,5
Kararsızım	637	27,2	27,2	62,7
Katılıyorum	751	32,1	32,1	94,7
Kesinlikle katılıyorum	123	5,3	5,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 136’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 325’i (%13,9) “Arkadaşlarım desteklerse gönüllü olurum.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 506’sı (%21,6) katılmıyorum; 637’si (%27,2) kararsızım; 751’i (%32,1) katılıyorum; 123’ü (%5,3) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 137. “Aileme Vakit Ayırmam Gerektiği İçin Gönüllü Olmam.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	504	21,5	21,5	21,5
Katılmıyorum	1038	44,3	44,3	65,8
Kararsızım	576	24,6	24,6	90,4
Katılıyorum	181	7,7	7,7	98,2
Kesinlikle katılıyorum	43	1,8	1,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 137’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 504’ü (%21,5) “Aileme vakit ayırmam gerektiği için gönüllü olmam.” ifadesine kesinlikle katılmadığını; 1038’i (%44,3) katılmadığını; 576’sı (%24,6) kararsız olduğunu; 181’i (%7,7) katıldığını; 43’ü (%1,8) kesinlikle katıldığını ifade etmiştir.

Tablo 138. “Düzenli Vakit Ayırmayacağım İçin Gönüllü Olmam.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	209	8,9	8,9	8,9
Katılmıyorum	570	24,3	24,3	33,3
Kararsızım	861	36,8	36,8	70,0
Katılıyorum	522	22,3	22,3	92,3
Kesinlikle katılıyorum	180	7,7	7,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 138’de görüldüğü üzere, “Düzenli vakit ayırmayacağım için gönüllü olmam.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 209’u (%8,9) ke-

sinlikle katılmıyorum; 570'i (%24,3) katılmıyorum; 861'i (%36,8) kararsızım; 522'si (%22,3) katılıyorum; 180'i (%7,7) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 139. “Ailemden Birisi Gönüllü Olsa Ben de Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	223	9,5	9,5	9,5
Katılmıyorum	403	17,2	17,2	26,7
Kararsızım	704	30,1	30,1	56,8
Katılıyorum	805	34,4	34,4	91,2
Kesinlikle katılıyorum	207	8,8	8,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 139’da görüldüğü üzere, “Ailemden birisi gönüllü olsa ben de gönüllü olurum.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 223’ü (%9,5) kesinlikle katılmadığını; 403’ü (%17,2) katılmadığını; 704’ü (%30,1) kararsız olduğunu; 805’i (%34,4) katıldığını; 207’si (%8,8) kesinlikle katıldığını ifade etmiştir.

Tablo 140. “Ailem Destek Olursa Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	296	12,6	12,6	12,6
Katılmıyorum	591	25,2	25,2	37,9
Kararsızım	552	23,6	23,6	61,4
Katılıyorum	742	31,7	31,7	93,1
Kesinlikle katılıyorum	161	6,9	6,9	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 140’da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 296’sı (%12,6) “Ailem destek olursa gönüllü olurum.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 591’i (25,2) katılmıyorum; 552’si (%23,6) kararsızım; 742’si (%31,7) katılıyorum; 161’i (%6,9) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 141. “Zaman Ayırabilirsem Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	107	4,6	4,6	4,6
Katılmıyorum	179	7,6	7,6	12,2
Kararsızım	413	17,6	17,6	29,8
Katılıyorum	1331	56,8	56,8	86,7
Kesinlikle katılıyorum	312	13,3	13,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 141’de görüldüğü üzere, “Zaman ayırabilirsem gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 107’si (%4,6) kesinlikle katılmıyorum; 179’u (%7,6) katılmıyorum; 413’ü (%17,6) kararsızım; 1331’i (%56,8) katılıyorum; 312’si (%13,3) kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir.

Tablo 142. “İşlerimin Yoğunluğundan Dolayı Gönüllü Olmam.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	323	13,8	13,8	13,8
Katılmıyorum	710	30,3	30,3	44,1
Kararsızım	785	33,5	33,5	77,6
Katılıyorum	406	17,3	17,3	95,0
Kesinlikle katılıyorum	118	5,0	5,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 142’de görüldüğü üzere, örneklem grubu oluşturan öğrencilerin 323’ü (%13,8) “İşlerimin yoğunluğundan dolayı gönüllü olmam.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan kesinlikle katılmıyorum; 710’u (%30,3) katılmıyorum; 785’i (%33,5) kararsızım; 406’sı (%17,3) katılıyorum; 118’i (%5,0) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 143. “Gönüllü Faaliyetlerde Bulunan Bir Arkadaş Çevresi Gönüllü Olmamı Sağlar.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	129	5,5	5,5	5,5
Katılmıyorum	225	9,6	9,6	15,1
Kararsızım	489	20,9	20,9	36,0
Katılıyorum	1251	53,4	53,4	89,4
Kesinlikle katılıyorum	248	10,6	10,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 143’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 129’u (%5,5) “Gönüllü faaliyetlerde bulunan bir arkadaş çevresi gönüllü olmamı sağlar.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 225’i (%9,6) katılmıyorum; 489’u (%20,9) kararsızım; 1251’i (%53,4) katılıyorum; 248’i (%10,6) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 144. “Ailem Gönüllülük Faaliyetlerine Karşıysa Gönüllü Olamam.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	629	26,9	26,9	26,9
Katılmıyorum	776	33,1	33,1	60,0
Kararsızım	541	23,1	23,1	83,1
Katılıyorum	307	13,1	13,1	96,2
Kesinlikle katılıyorum	89	3,8	3,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 144’te görüldüğü üzere, “Ailem gönüllülük faaliyetlerine karşıysa gönüllü olamam.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 29’u (%26,9) kesinlikle katılmadığı; 776’sı (%33,1) katılmadığı; 541’i (%23,1) kararsız olduğu; 307’si (%13,1) katıldığı; 89’u (%3,8) kesinlikle katıldığı yönünde yanıt vermiştir.

Tablo 145. “Gönüllü Olmamda Cinsiyetimin Hiçbir Önemi Yoktur.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	99	4,2	4,2	4,2
Katılmıyorum	167	7,1	7,1	11,4
Kararsızım	273	11,7	11,7	23,0
Katılıyorum	828	35,4	35,4	58,4
Kesinlikle katılıyorum	975	41,6	41,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 145’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 99’u (%4,2) “Gönüllü olmamda cinsiyetimin hiçbir önemi yoktur.” ifadesi hakkında kesinlikle katılmıyorum; 167’si (%7,1) katılmıyorum; 273’ü (%11,7) kararsızım; 828’i (%35,4) katılıyorum; 975’i (%41,6) kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş beyan etmiştir.

3.7.2. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşlarının Yapısına İlişkin Düşünceleri

Tablo 146. “Siyasetle İlgisi Olan Sivil Toplum Kuruluşunda Üye Olmam.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	266	11,4	11,4	11,4
Katılmıyorum	328	14,0	14,0	25,47
Kararsızım	565	24,1	24,1	49,5
Katılıyorum	611	26,1	26,1	75,6
Kesinlikle katılıyorum	572	24,4	24,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 146’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 266’sı (%11,4) “Siyasetle ilgisi olan sivil toplum kuruluşunda üye olmam.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 328’i (%14,0) katılmıyorum; 565’i (%24,1) kararsızım; 611’i (%26,1) katılıyorum; 572’si (%24,4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 147. “Gönüllülük Yapacağım Kuruluşun Tanınmış Olmasına Önem Veririm.” İfadesi” İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	488	20,8	20,8	20,8
Katılmıyorum	727	31,0	31,0	51,9
Kararsızım	541	23,1	23,1	75,0
Katılıyorum	461	19,7	19,7	94,7
Kesinlikle katılıyorum	125	5,3	5,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 147’de görüldüğü üzere, “Gönüllülük yapacağım kuruluşun tanınmış olmasına önem veririm.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 488’i (%20,8) kesinlikle katılmıyorum; 427’si (%31,0) katılmıyorum; 541’i (%23,1) kararsızım; 461’i (%19,7) katılıyorum; 125’i (%5,3) kesinlikle katılıyorum ifadesini kullanmıştır.

Tablo 148. “Gönüllünün Kıymeti Bilinse Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	367	15,7	15,7	15,7
Katılmıyorum	646	27,6	27,6	43,3
Kararsızım	628	26,8	26,8	70,1
Katılıyorum	520	22,2	22,2	92,3
Kesinlikle katılıyorum	181	7,7	7,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 148’de görüldüğü üzere, “Gönüllünün kıymeti bilinse gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 367’si (%15,7) kesinlikle katılmadığı; 646’sı (%27,6) katıldığı; 628’i (%26,8) kararsız olduğu; 520’si (%22,2) katıldığı; 181’i (%7,7) kesinlikle katıldığı yönünde görüş belirtmiştir.

Tablo 149. “Sivil Toplum Kuruluşunun Amaçlarına Tam Olarak İnanırsam Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	87	3,7	3,7	3,7
Katılmıyorum	119	5,1	5,1	8,8
Kararsızım	356	15,2	15,2	24,0
Katılıyorum	1158	49,4	49,4	73,4
Kesinlikle katılıyorum	622	26,6	26,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 149’da görüldüğü üzere, “Sivil toplum kuruluşunun amaçlarına tam olarak inanırsam gönüllü olurum.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 87’si (%3,7) kesinlikle katılmadıklarını; 119’u (%5,1) katılmadığını; 356’sı (%15,2) kararsız olduğunu; 1158’i (%49,4) katıldığını; 622’si (%26,6) kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

Tablo 150. “Kurumların Yaptığı Çalışmalardan Haberdar Edilirse Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	117	5,0	5,0	5,0
Katılmıyorum	247	10,5	10,5	15,5
Kararsızım	595	25,4	25,4	40,9
Katılıyorum	1187	50,7	50,7	91,6
Kesinlikle katılıyorum	196	8,4	8,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 150’de görüldüğü üzere, “Kurumların yaptığı çalışmalardan haberdar edilirse gönüllü olurum,” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 117’si (%5,0) kesinlikle katılmıyorum; 247’si (%10,5) katılmıyorum; 595’i (%25,4) kararsızım; 1187’si (%50,7) katılıyorum; 196’sı (%8,4) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 151. “Kurum Yeterince Tanınmıyorsa Orada Gönüllü Olmayı İstemem.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	327	14,0	14,0	14,0
Katılmıyorum	700	29,9	29,9	43,9
Kararsızım	726	31,0	31,0	74,9
Katılıyorum	426	18,2	18,2	93,0
Kesinlikle katılıyorum	163	7,0	7,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 151’de görüldüğü üzere, “Kurum yeterince tanınmıyorsa orada gönüllü olmayı istemem.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 327’si (%14,0) kesinlikle katılmıyorum; 700’ü (%29,9) katılmıyorum; 726’sı (%31,0) kararsızım; 426’sı (%18,2) katılıyorum; 163’ü (%7,0) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır.

Tablo 152. “İyi Bir Gönüllülük Sistemi Olan Sivil Toplum Kuruluşunda Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	87	3,7	3,7	3,7
Katılmıyorum	162	6,9	6,9	10,6
Kararsızım	488	20,8	20,8	31,5
Katılıyorum	1251	53,4	53,4	84,9
Kesinlikle katılıyorum	354	15,1	15,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 152’de görüldüğü üzere, “İyi bir gönüllülük sistemi olan sivil toplum kuruluşunda gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 87’si (%3,7) kesinlikle katılmıyorum; 162’si (%6,9) katılmıyorum; 488’i (%20,8) kararsızım; 1251’i (%53,4) katılıyorum; 354’ü (%15,1) kesinlikle katılıyorum şeklinde fikir beyan etmiştir.

Tablo 153. “Gönüllülerini Karar Alma Süreçlerine Dahil Eden Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	72	3,1	3,1	3,1
Katılmıyorum	160	6,8	6,8	9,9
Kararsızım	564	24,1	24,1	34,0
Katılıyorum	1180	50,4	50,4	84,4
Kesinlikle katılıyorum	366	15,6	15,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 153’te görüldüğü üzere, “Gönüllülerini karar alma süreçlerine dahil eden sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 72’si (%3,1) kesinlikle katılmıyorum; 160’ı (%6,8) katılmıyorum; 564’ü (%24,1) kararsızım; 1180’i (%50,4) katılıyorum; 366’sı (%15,6) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir.

Tablo 154. “Demokratik Bir Sivil Toplum Kuruluşunda Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	169	7,2	7,2	7,2
Katılmıyorum	228	9,7	9,7	17,0
Kararsızım	517	22,1	22,1	39,0
Katılıyorum	1044	44,6	44,6	83,6
Kesinlikle katılıyorum	384	16,4	16,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 154’te görüldüğü üzere, “Demokratik bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 169’u (%7,2) kesinlikle katılmıyorum; 228’i (%9,7) katılmıyorum; 517’si (%22,1) kararsızım; 1044’ü (%44,6) katılıyorum; 384’ü (%16,4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 155. “Güvendiğim Bir Sivil Toplum Kuruluşunda Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	83	3,5	3,5	3,5
Katılmıyorum	136	5,8	5,8	9,4
Kararsızım	378	16,1	16,1	25,5
Katılıyorum	1305	55,7	55,7	81,2
Kesinlikle katılıyorum	440	18,8	18,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 155’te görüldüğü üzere, “Güvendiğim bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü olurum.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 83’ü (%3,5) kesinlikle katılmıyorum; 136’sı (%5,8) katılmıyorum; 378’i (%16,1) kararsızım; 1305’i (%55,7) katılıyorum; 440’ı (%18,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 156. “Şeffaf Bir Sivil Toplum Kuruluşunda Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	61	2,6	2,6	2,6
Katılmıyorum	113	4,8	4,8	7,4
Kararsızım	402	17,2	17,2	24,6
Katılıyorum	1174	50,1	50,1	74,7
Kesinlikle katılıyorum	592	25,3	25,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 156’da görüldüğü üzere, “Şeffaf bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 61’i (%2,6) kesinlikle katılmıyorum; 113’ü (%4,8) katılmıyorum; 402’si (%17,2) kararsızım; 1174’ü (%50,1) katılıyorum; 592’si (%25,3) kesinlikle katılıyorum ifadesini kullanmıştır.

Tablo 157. “Maddi İmkanları Çok Olan Bir Sivil Toplum Kuruluşunda Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	316	13,5	13,5	13,5
Katılmıyorum	615	26,3	26,3	39,8
Kararsızım	703	30,0	30,0	69,8
Katılıyorum	547	23,4	23,4	93,1
Kesinlikle katılıyorum	161	6,9	6,9	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 157’de görüldüğü üzere, “Maddi imkanları çok olan bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü olurum.” ifadesi hakkında örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 316’sı (%13,5) kesinlikle katılmıyorum; 615’i (%26,3) katılmıyorum; 703’ü (%30,0) kararsızım; 547’si (%23,4) katılıyorum; 161’i (%6,9) kesinlikle katılıyorum olarak yanıt vermiştir.

Tablo 158. “Bir Sivil Toplum Kuruluşunda Tanıdığım Varsa O Kuruluşta Gönüllü Olurum” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	128	5,5	5,5	5,5
Katılmıyorum	412	17,6	17,6	23,1
Kararsızım	766	32,7	32,7	55,8
Katılıyorum	880	37,6	37,6	93,3
Kesinlikle katılıyorum	156	6,7	6,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 158’de görüldüğü üzere, “bir sivil toplum kuruluşunda tanıdığım varsa o kuruluşta gönüllü olurum” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 128’i (%5,5) kesinlikle katılmıyorum; 412’si (%17,6) katılmıyorum; 766’sı (%32,7) kararsızım; 880’i (%37,6) katılıyorum; 156’sı (%6,7) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

3.7.3. Katılımcıların Gönüllülükte Sosyal Çevrenin Konumuna İlişkin Düşünceleri

Tablo 159. “Arkadaşlarımla Beraber Olursam Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	245	10,5	10,5	10,5
Katılmıyorum	428	18,3	18,3	28,7
Kararsızım	525	22,4	22,4	51,2
Katılıyorum	924	39,5	39,5	90,6
Kesinlikle katılıyorum	220	9,4	9,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 159’da görüldüğü üzere, “Arkadaşlarımla beraber olursam gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 245’i (%10,5) kesinlikle katılmıyorum; 428’i (%18,3) katılmıyorum; 525’i (%22,4) kararsızım; 924’ü (%39,5) katılıyorum; 220’si (%9,4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 160. “Yeni Arkadaşlar Edinmek İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	416	17,8	17,8	17,8
Katılmıyorum	647	27,6	27,6	45,4
Kararsızım	575	24,6	24,6	69,9

Katılıyorum	609	26,0	26,0	95,9
Kesinlikle katılıyorum	95	4,1	4,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 160’da görüldüğü üzere, “Yeni arkadaşlar edinmek için gönüllü olurum.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 416’sı (%17,8) kesinlikle katılmıyorum; 647’si (%27,6) katılmıyorum; 575’i (%24,6) kararsızım; 609’u (%26,0) katılıyorum; 95’i (%4,1) kesinlikle katılıyorum olarak yanıt vermiştir.

Tablo 161. “İlgimi Çeken Alanlarda Gönüllü Olurum” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	75	3,2	3,2	3,2
Katılmıyorum	142	6,1	6,1	9,3
Kararsızım	261	11,1	11,1	20,4
Katılıyorum	1415	60,4	60,4	80,8
Kesinlikle katılıyorum	449	19,2	19,2	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 161’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 75’i (%3,2) “İlgimi çeken alanlarda gönüllü olurum” ifadesine kesinlikle katılmadığı; 142’si (%6,1) katılmadığı; 261’i (%11,1) kararsız olduğu; 1415’i (%60,4) katıldığı; 449’u (%19,2) kesinlikle katıldığı yönünde fikir beyan etmiştir.

3.7.4. Katılımcıların Gönüllülüğe Karar Verme Sürecine İlişkin Düşünceleri

Tablo 162. “Acil İhtiyaç Gerektiren Zamanlarda/Durumlarda Düşünmeden Gönüllü Olurum.” İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	49	2,1	2,1	2,1

Katılmıyorum	105	4,5	4,5	6,6
Kararsızım	414	17,7	17,7	24,3
Katılıyorum	1055	45,0	45,0	69,3
Kesinlikle katılıyorum	719	30,7	30,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 162’de görüldüğü üzere, “Acil ihtiyaç gerektiren zamanlarda/durumlarda düşünmeden gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 49’u (%2,1) kesinlikle katılmıyorum; 105’i (%4,5) katılmıyorum; 414’ü (%17,7) kararsızım; 1055’i (%45,5) katılıyorum; 719’u (%30,7) kesinlikle katılıyorum ifadesine yer vermiştir.

Tablo 163. “Vicdani Olarak Sorumlu Hissedersem Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	107	4,6	4,6	4,6
Katılmıyorum	194	8,3	8,3	12,9
Kararsızım	384	16,4	16,4	29,2
Katılıyorum	1218	52,0	52,0	81,3
Kesinlikle katılıyorum	439	18,7	18,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 163’te görüldüğü üzere, “Vicdani olarak sorumlu hissedersem gönüllü olurum.” sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 107’si (%4,6) kesinlikle katılmıyorum; 194’ü (%8,3) katılmıyorum; 384’ü (%16,4) kararsızım; 1218’i (%52,0) katılıyorum; 439’u (%18,7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir.

Tablo 164. “Nasıl Gönüllü Olacağımı Bilirsem Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	194	8,3	8,3	8,3
Katılmıyorum	417	17,8	17,8	26,1
Kararsızım	562	24,0	24,0	50,1
Katılıyorum	1016	43,4	43,4	93,5
Kesinlikle katılıyorum	153	6,5	6,5	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 164’te görüldüğü üzere, “Nasıl gönüllü olacağımı bilirsem gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 194’ü (%8,3) kesinlikle katılmıyorum; 417’si (%17,8) katılmıyorum; 562’si (%24,0) kararsızım; 1016’sı (%43,4) katılıyorum; 153’ü (%6,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 165. “İnternet’te Geçirdiğim Zamanın Bir Kısmını Gönüllü Faaliyetlerine Katılabilirim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	112	4,8	4,8	4,8
Katılmıyorum	229	9,8	9,8	14,6
Kararsızım	558	23,8	23,8	38,4
Katılıyorum	1171	50,0	50,0	88,4
Kesinlikle katılıyorum	272	11,6	11,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 165’te görüldüğü üzere, “İnternet’te geçirdiğim zamanın bir kısmını gönüllü faaliyetlerine katılabilirim.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 112’si (%4,8) kesinlikle katılmıyorum; 229’u (%9,8) katılmıyorum; 558’i (%23,8) kararsızım; 1171’i (%50,0) katılıyorum; 272’si (%11,6) kesinlikle katılıyorum şeklinde fikir beyan etmiştir.

Tablo 166. “Gönüllü Olabilmek İçin Gönüllü Eğitimi Alırım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	53	2,3	2,3	2,3
Katılmıyorum	101	4,3	4,3	6,6
Kararsızım	554	23,7	23,7	30,2
Katılıyorum	1158	49,4	49,4	79,7
Kesinlikle katılıyorum	476	20,3	20,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 166’da görüldüğü üzere, “Gönüllü olabilmek için gönüllü eğitimi alırım.” ifadesine örneklem grubun oluşturan öğrencilerden 53’ü (%2,3) kesinlikle katılmadığı; 101’i (%4,3) katılmadığı; 554’ü (%23,7) kararsız olduğu; 1158’i (%49,4) katıldığı; 476’sı (%20,3) kesinlikle katıldığı yönünde görüşlerini ifade etmiştir.

Tablo 167. “Gönüllü Olacaksam Liderin Tutumunu Önemsemem.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	550	23,5	23,5	23,5
Katılmıyorum	788	33,6	33,6	57,1
Kararsızım	545	23,3	23,3	80,4
Katılıyorum	322	13,7	13,7	94,2
Kesinlikle katılıyorum	137	5,8	5,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 167’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 550’si (%23,5) “Gönüllü olacaksam liderin tutumunu önemsemem.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 788’i (%33,6) katılmıyorum; 545’i (%23,3) kararsızım; 322’si (%13,7) katılıyorum; 137’si (%5,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 168. “İyi Bir Liderin Olduğu Gönüllü Faaliyete Katılım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	112	4,8	4,8	4,8
Katılmıyorum	170	7,3	7,3	12,0
Kararsızım	498	21,3	21,3	33,3
Katılıyorum	1211	51,7	51,7	85,0
Kesinlikle katılıyorum	351	15,0	15,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 168’de görüldüğü üzere, “İyi bir liderin olduğu gönüllü faaliyete katılım.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 112’si (%4,8) kesinlikle katılmıyorum; 170’i (%7,3) katılmıyorum; 498’i (%21,3) kararsızım; 1211’i (%51,7) katılıyorum; 351’i (%15,0) kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir.

Tablo 169. “Birileri Bana Gönüllülük Davetinde Bulunursa Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	107	4,6	4,6	4,6
Katılmıyorum	287	12,3	12,3	16,8
Kararsızım	879	37,5	37,5	54,4
Katılıyorum	887	37,9	37,9	92,2
Kesinlikle katılıyorum	182	7,8	7,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 169’da görüldüğü üzere, “Birileri bana gönüllülük davetinde bulunursa gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 107’si (%4,6) kesinlikle katılmıyorum; 287’si (%12,3) katılmıyorum; 879’u (%37,5) kararsızım; 887’si (%37,9) katılıyorum; 182’si (%7,8) kesinlikle katılıyorum olarak fikir beyan etmiştir.

Tablo 170. “Sadece Sivil Toplum Kuruluşunda Gönüllük Yapabilirim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	412	17,6	17,6	17,6
Katılmıyorum	780	33,3	33,3	50,9
Kararsızım	780	33,3	33,3	84,2
Katılıyorum	308	13,2	13,2	97,4
Kesinlikle katılıyorum	62	2,6	2,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 171’de görüldüğü üzere, “Sadece sivil toplum kuruluşunda gönüllük yapabilirim.” ifadesi hakkında örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 412’si (%17,6) kesinlikle katılmıyorum; 780’i (%33,3) katılmıyorum; 780’i (%33,3) kararsızım; 308’i (%13,2) katılıyorum; 62’si (%2,6) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 172. “Üşengeç Olmam, Gönüllü Faaliyetlere Katılmam İçin Yeterli Bir Sebektir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	437	18,7	18,7	18,7
Katılmıyorum	729	31,1	31,1	49,8
Kararsızım	561	24,0	24,0	73,7
Katılıyorum	425	18,1	18,1	91,9
Kesinlikle katılıyorum	190	8,1	8,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 172’de görüldüğü üzere, “Üşengeç olmam, gönüllü faaliyetlere katılmam için yeterli bir sebeptir.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 437’si (%18,7) kesinlikle katılmıyorum; 729’u (%31,1) katılmıyorum; 561’i (%24,0) kararsızım; 425’i (%18,1) katılıyorum; 190’ı (%8,1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

3.7.5. Katılımcıların Gönüllülük Eğilimlerine İlişkin Öz Değerlendirmeleri

Tablo 173. “Gönüllü Olmak İçin Elimi Taşın Altına Koyarım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	53	2,3	2,3	2,3
Katılmıyorum	101	4,3	4,3	6,6
Kararsızım	554	23,7	23,7	30,2
Katılıyorum	1158	49,4	49,4	79,7
Kesinlikle katılıyorum	476	20,3	20,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 173’te görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için elimi taşın altına koyarım.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 53’ü (%2,3) kesinlikle katılmıyorum; 101’i (%4,3) katılmıyorum; 554’ü (%23,7) kararsızım; 1158’i (%49,4) katılıyorum; 476’sı (%20,3) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 174. “Devamlılık Gerektiren Gönüllülük Faaliyetlerinde Yer Alırım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	129	5,5	5,5	5,5
Katılmıyorum	292	12,5	12,5	18,0
Kararsızım	887	37,9	37,9	55,8
Katılıyorum	856	36,5	36,5	92,4
Kesinlikle katılıyorum	178	7,6	7,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 174’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 129’u (%5,5) “Devamlılık gerektiren gönüllülük faaliyetlerinde yer alırım.” ifadesi için

kesinlikle katılmıyorum; 292'si (%12,5) katılmıyorum; 887'si (%37,9) kararsızım; 856'sı (%36,5) katılıyorum; 178'i (%7,6) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 175. “Gönüllü Olmak İçin Gerektiğinde Egomu Bastırabilirim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	138	5,9	5,9	5,9
Katılmıyorum	166	7,1	7,1	13,0
Kararsızım	380	16,2	16,2	29,2
Katılıyorum	1276	54,5	54,5	83,7
Kesinlikle katılıyorum	382	16,3	16,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 175'te görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için gerektiğinde egomu bastırabilirim.” sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 138'i (%5,9) kesinlikle katılmıyorum; 166'sı (%7,1) katılmıyorum; 380'i (%16,2) kararsızım; 1276'sı (%54,5) katılıyorum; 382'si (%16,3) kesinlikle katılıyorum şeklinde ifadelerini sunmuştur.

Tablo 176. “Gönüllü Olacaksam Her Türlü Fedakarlığı Yapmayı Göze Alırım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	111	4,7	4,7	4,7
Katılmıyorum	251	10,7	10,7	15,5
Kararsızım	868	37,1	37,1	52,5
Katılıyorum	858	36,6	36,6	89,2
Kesinlikle katılıyorum	254	10,8	10,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 176'da görüldüğü üzere, “Gönüllü olacaksam her türlü fedakarlığı yapmayı göze alırım.” ifadesi örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 111'i (%4,7) ke-

sinlikle katılmıyorum; 251'i (%10,7) katılmıyorum; 868'i (%37,1) kararsızım; 858'i (%36,6) katılıyorum; 254'ü (%10,8) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 177. “Gönüllü Olmak İçin Kendimi Disipline Edebilirim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	58	2,5	2,5	2,5
Katılmıyorum	108	4,6	4,6	7,1
Kararsızım	521	22,2	22,2	29,3
Katılıyorum	1246	53,2	53,2	82,5
Kesinlikle katılıyorum	409	17,5	17,5	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 177’de görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için kendimi disipline edebilirim.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 58’i (%2,5) kesinlikle katılmıyorum; 108’i (%4,6) katılmıyorum; 521’i (%22,2) kararsızım; 1246’sı (%53,2) katılıyorum; 409’u (%17,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 178. “Gönüllü Olmak İçin Gereken Toplumsal Duyarlılığa Sahibim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	51	2,2	2,2	2,2
Katılmıyorum	135	5,8	5,8	7,9
Kararsızım	509	21,7	21,7	29,7
Katılıyorum	1270	54,2	54,2	83,9
Kesinlikle katılıyorum	377	16,1	16,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 178’te görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için gereken toplumsal duyarlılığa sahibim.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 51’i (%2,2) kesinlikle katılmıyorum; 135’i (%5,8) katılmıyorum; 509’u (%21,7) kararsızım;

1270’i (%54,2) katılıyorum; 377’si (%16,1) kesinlikle katılıyorum olarak yanıt vermiştir.

Tablo 179. “Gönüllü Olursam Başladığım İşi Yarım Bırakmam.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	41	1,8	1,8	1,8
Katılmıyorum	113	4,8	4,8	6,6
Kararsızım	441	18,8	18,8	25,4
Katılıyorum	1189	50,8	50,8	76,2
Kesinlikle katılıyorum	558	23,8	23,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 179’da görüldüğü üzere, “Gönüllü olursam başladığım işi yarım bırakmam.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 41’i (%1,8) kesinlikle katılmıyorum; 113’ü (%4,8) katılmıyorum; 441’i (%18,8) kararsızım; 1189’u (%50,8) katılıyorum; 558’i (%23,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 180. “Gönüllü Olmak İçin Gerekirse Grup Çalışmasına Katılımım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	67	2,9	2,9	2,9
Katılmıyorum	138	5,9	5,9	8,8
Kararsızım	399	17,0	17,0	25,8
Katılıyorum	1380	58,9	58,9	84,7
Kesinlikle katılıyorum	358	15,3	15,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 180’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 67’si (%2,9) “Gönüllü olmak için gerekirse grup çalışmasına katılımım.” ifadesine kesinlikle katılmadığı; 138’i (%5,9) katılmadığı; 399’u (%17,0) kararsız olduğu; 1380’i (%58,9) katıldığı; 358’i (%15,3) kesinlikle katıldığı yönünde fikir beyan etmiştir.

Tablo 181. “Amatör Olmam Gönüllü Faaliyetlerine Katılmama Engel Değildir.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	67	2,9	2,9	2,9
Katılmıyorum	158	6,7	6,7	9,6
Kararsızım	328	14,0	14,0	23,6
Katılıyorum	1248	53,3	53,3	76,9
Kesinlikle katılıyorum	541	23,1	23,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 181’de görüldüğü üzere, “Amatör olmam gönüllü faaliyetlerine katılmama engel değildir.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 67’si (%2,9) kesinlikle katılmadığını; 158’i (%6,7) katılmadığını; 328’i (%14,0) kararsız olduğunu; 1248’i (%53,3) katıldığını; 541’i (%23,1) kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

Tablo 182. “Gönüllü Olmak İçin Yeterince Profesyonel Değilim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	248	10,6	10,6	10,6
Katılmıyorum	529	22,6	22,6	33,2
Kararsızım	717	30,6	30,6	63,8
Katılıyorum	664	28,4	28,4	92,1
Kesinlikle katılıyorum	184	7,9	7,9	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 182’de görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için yeterince profesyonel değilim.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 248’i (%10,6) kesinlikle katılmıyorum; 529’u (%22,6) katılmıyorum; 717’si (%30,6) kararsızım; 664’ü (%28,4) katılıyorum; 184’ü (%7,9) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 183. “Gönüllü Olmak İçin Gereken Empati Yetisine Sahibim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	51	2,2	2,2	2,2
Katılmıyorum	99	4,2	4,2	6,4
Kararsızım	372	15,9	15,9	22,3
Katılıyorum	1282	54,7	54,7	77,0
Kesinlikle katılıyorum	538	23,0	23,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 183'te görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için gereken empati yetisine sahibim.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 51'i (%2,2) kesinlikle katılmadığını; 99'u (%4,2) katılmadığını; 372'si (%15,9) kararsız olduğunu; 1282'si (%54,7) katıldığını; 538'i (%23,0) kesinlikle katıldığını ifade etmiştir.

Tablo 184. “Gönüllü Olmak İçin Gereken Sorumluluk Duygusuna Sahibim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	51	2,2	2,2	2,2
Katılmıyorum	83	3,5	3,5	5,7
Kararsızım	360	15,4	15,4	21,1
Katılıyorum	1315	56,1	56,1	77,2
Kesinlikle katılıyorum	533	22,8	22,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 184'te görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için gereken sorumluluk duygusuna sahibim.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 51'i (%2,2) kesinlikle katılmadığı; 83'ü (%3,5) katılmadığı; 360'ı (%15,4) kararsız olduğu; 1315'i (%56,1) katıldığı; 533'ü (%22,8) kesinlikle katıldığı şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Tablo 185. “Gönüllü Olmak İçin Gereken Girişkenlik Özelliğine Sahibim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	72	3,1	3,1	3,1
Katılmıyorum	215	9,2	9,2	12,3
Kararsızım	577	24,6	24,6	36,9
Katılıyorum	1043	44,5	44,5	81,4
Kesinlikle katılıyorum	435	18,6	18,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 185’te görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için gereken girişkenlik özelliğine sahibim.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 72’si (%3,1) kesinlikle katılmıyorum; 215’i (%9,2) katılmıyorum; 577’si (%24,6) kararsızım; 1043’ü (%44,5) katılıyorum; 435’i (%18,6) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 186. “Kişisel Faydaların Tamamını Göz Ardı Ederek Gönüllülük Yaparım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	105	4,5	4,5	4,5
Katılmıyorum	236	10,1	10,1	14,6
Kararsızım	714	30,5	30,5	45,0
Katılıyorum	941	40,2	40,2	85,2
Kesinlikle katılıyorum	346	14,8	14,8	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 186’da görüldüğü üzere, “Kişisel faydaların tamamını göz ardı ederek gönüllülük yaparım.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 105’i (%4,5) kesinlikle katılmıyorum; 236’sı (%10,1) katılmıyorum; 714’ü (%30,5) kararsızım; 941’i (%40,2) katılıyorum; 346’sı (%14,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 187. “Kişisel Becerilerimi Kullanarak Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	50	2,1	2,1	2,1
Katılmıyorum	105	4,5	4,5	6,6
Kararsızım	379	16,2	16,2	22,8
Katılıyorum	1364	58,2	58,2	81,0
Kesinlikle katılıyorum	444	19,0	19,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 187’de görüldüğü üzere, “Kişisel becerilerimi kullanarak gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 50’si (%2,1) kesinlikle katılmıyorum; 105’i (%4,5) katılmıyorum; 379’u (%16,2) kararsızım; 1364’ü (%58,2) katılıyorum; 444’ü (%19,0) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 188. “Gönüllü Olmak İçin Gereken Özgüvene Sahibim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	42	1,8	1,8	1,8
Katılmıyorum	153	6,5	6,5	8,3
Kararsızım	447	19,1	19,1	27,4
Katılıyorum	1207	51,5	51,5	78,9
Kesinlikle katılıyorum	493	21,1	21,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 188’de görüldüğü üzere, “Gönüllü olmak için gereken özgüvene sahibim.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 42’si (%1,8) kesinlikle katılmıyorum; 153’ü (%6,5) katılmıyorum; 447’si (%19,1) kararsızım; 1207’si (%51,5) katılıyorum; 493’ü (%21,1) kesinlikle katılıyorum olarak fikirlerini sunmuştur.

Tablo 189. “Gönüllü Olmak İçin Gereken Samimiyete Sahibim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	64	2,7	2,7	2,7
Katılmıyorum	126	5,4	5,4	8,1
Kararsızım	361	15,4	15,4	23,5
Katılıyorum	1264	54,0	54,0	77,5
Kesinlikle katılıyorum	527	22,5	22,5	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 189’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 64’ü (%2,7) “Gönüllü olmak için gereken samimiyete sahibim.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 126’sı (%5,4) katılmıyorum; 361’i (%15,4) kararsızım; 1264’ü (%54,0) katılıyorum; 527’si (%22,5) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 190. “Keyif Almak İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	243	10,4	10,4	10,4
Katılmıyorum	417	17,8	17,8	28,2
Kararsızım	513	21,9	21,9	50,1
Katılıyorum	981	41,9	41,9	92,0
Kesinlikle katılıyorum	188	8,0	8,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 190’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 243’ü (%10,4) “keyif almak için gönüllü olurum.” ifadesine kesinlikle katılmadığı; 417’si (%17,8) katılmadığı; 513’ü (%21,9) kararsız olduğu; 981’i (%41,9) katıldığı; 188’i (%8,0) kesinlikle katıldığı yönünde fikir beyan etmiştir.

Tablo 191. “Bir Ekibin Parçası Olmak İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	172	7,3	7,3	7,3
Katılmıyorum	367	15,7	15,7	23,0
Kararsızım	619	26,4	26,4	49,4
Katılıyorum	913	39,0	39,0	88,4
Kesinlikle katılıyorum	271	11,6	11,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 191’de görüldüğü üzere, “Bir ekibin parçası olmak için gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 172’si (%7,3) kesinlikle katılmıyorum; 367’si (%15,7) katılmıyorum; 619’u (%26,4) kararsızım; 913’ü (%39,0) katılıyorum; 271’i (%11,6) kesinlikle katılıyorum şeklinde ifadelerini belirtmiştir.

Tablo 192. “Dini İnançlarım Beni Gönüllü Olmaya Teşvik Eder.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	529	22,6	22,6	22,6
Katılmıyorum	295	12,6	12,6	35,2
Kararsızım	410	17,5	17,5	52,7
Katılıyorum	740	31,6	31,6	84,3
Kesinlikle katılıyorum	368	15,7	15,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 192’de görüldüğü üzere, “Dini inançlarım beni gönüllü olmaya teşvik eder.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 529’u (%22,6) kesinlikle katılıyorum; 295’i (%12,6) katılıyorum; 410’u (%17,5) kararsızım; 740’ı (%31,6) katılıyorum; 368’i (%15,7) kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş beyan etmiştir.

Tablo 193. “Burs Alırsam, Gönüllülük Faaliyetinde Bulunurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	477	20,4	20,4	20,4
Katılmıyorum	747	31,9	31,9	52,3
Kararsızım	483	20,6	20,6	72,9
Katılıyorum	456	19,5	19,5	92,4
Kesinlikle katılıyorum	179	7,6	7,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 193’te görüldüğü üzere, “Burs alırsam, gönüllülük faaliyetinde bulunurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 477’si (%20,4) kesinlikle katılmıyorum; 747’si (%31,9) katılmıyorum; 483’ü (%20,6) kararsızım; 456’sı (%19,5) katılıyorum; 179’u (%7,6) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 194. “Kariyerimi Desteklerse Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	320	13,7	13,7	13,7
Katılmıyorum	622	26,6	26,6	40,2
Kararsızım	521	22,2	22,2	62,5
Katılıyorum	688	29,4	29,4	91,8
Kesinlikle katılıyorum	191	8,2	8,2	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 194’te görüldüğü üzere, “Kariyerimi desteklerse gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 320’si (%13,7) kesinlikle katılmıyorum; 622’si (%26,6) katılmıyorum; 521’i (%22,2) kararsızım; 688’i (%29,4) katılıyorum; 191’i (%8,2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 195. “Maddi Destek Alırsam Gönüllü Olmak İçin Motive Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	354	15,1	15,1	15,1
Katılmıyorum	538	23,0	23,0	38,1
Kararsızım	520	22,2	22,2	60,3
Katılıyorum	665	28,4	28,4	88,7
Kesinlikle katılıyorum	265	11,3	11,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 195’te görüldüğü üzere, “Maddi destek alırsam gönüllü olmak için motive olurum.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 354’ü (%15,1) kesinlikle katılmıyorum; 538’i %23,0) katılmıyorum; 520’si (%22,2) kararsızım; 665’i (%28,4) katılıyorum; 265’i (%11,3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

3.7.6. Katılımcıların Gönüllülük Eğilimlerine İlişkin Motivasyon Unsurları

Tablo 196. “Toplumsal Farkındalık Sağlamak İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	68	2,9	2,9	2,9
Katılmıyorum	137	5,8	5,8	8,8
Kararsızım	279	11,9	11,9	20,7
Katılıyorum	1282	54,7	54,7	75,4
Kesinlikle katılıyorum	576	24,6	24,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 196’da görüldüğü üzere, “Toplumsal farkındalık sağlamak için gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 68’i (%2,9) ke-

sinlikle katılmıyorum; 137'si (%5,8) katılmıyorum; 279'u (%11,9) kararsızım; 1282'si (%54,7) katılıyorum; 576'sı (%24,6) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 197. “Boş Zamanları Doldurmak İçin Gönüllülük Yaparım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	265	11,3	11,3	11,3
Katılmıyorum	638	27,2	27,2	38,6
Kararsızım	694	29,6	29,6	68,2
Katılıyorum	630	26,9	26,9	95,1
Kesinlikle katılıyorum	115	4,9	4,9	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 197’de görüldüğü üzere, “Boş zamanları doldurmak için gönüllülük yaparım.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 265’i (%11,3) kesinlikle katılmıyorum; 638’i (%27,2) katılmıyorum; 694’ü (%29,6) kararsızım; 630’u (%26,9) katılıyorum; 115’i (%4,9) kesinlikle katılıyorum şeklinde fikirlerini sunmuştur.

Tablo 198. “Kariyerimi Destekleyecek İş İlişkilerini Geliştirmek İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	304	13,0	13,0	13,0
Katılmıyorum	506	21,6	21,6	34,6
Kararsızım	515	22,0	22,0	56,6
Katılıyorum	790	33,7	33,7	90,3
Kesinlikle katılıyorum	227	9,7	9,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 198’de görüldüğü üzere, “Kariyerimi destekleyecek iş ilişkilerini geliştirmek için gönüllü olurum.” sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencile-

rin 304'ü (%13,0) kesinlikle katılmıyorum; 506'sı (%21,6) katılmıyorum; 515'i (%22,0) kararsızım; 790'ı (%33,7) katılıyorum; 227'si (%9,7) kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir.

Tablo 199. “Kişisel Gelişimimi Sağlamak İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	134	5,7	5,7	5,7
Katılmıyorum	271	11,6	11,6	17,3
Kararsızım	455	19,4	19,4	36,7
Katılıyorum	1151	49,1	49,1	85,9
Kesinlikle katılıyorum	331	14,1	14,1	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 199’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 134’ü (%5,7) “Kişisel gelişimimi sağlamak için gönüllü olurum.” ifadesine kesinlikle katılmadığını; 271’i (%11,6) katılmadığını; 455’i (%19,4) kararsız olduğunu; 1151’i (%49,1) katıldığını; 331’i (%14,1) kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

Tablo 200. “Manevi Tatmini Sağlamak İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	149	6,4	6,4	6,4
Katılmıyorum	216	9,2	9,2	15,6
Kararsızım	402	17,2	17,2	32,7
Katılıyorum	1148	49,0	49,0	81,8
Kesinlikle katılıyorum	427	18,2	18,2	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 200’de görüldüğü üzere, “Manevi tatmini sağlamak için gönüllü olurum.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 149’u (%6,4) kesinlikle katılmıyorum; 216’sı (%9,2) katılmıyorum; 402’si (%17,2) kararsızım; 1148’i

(%49,0) katılıyorum; 427'si (%18,2) kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir.

Tablo 201. “Sosyalleşmek Amacıyla Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	291	12,4	12,4	12,4
Katılmıyorum	490	20,9	20,9	33,3
Kararsızım	581	24,8	24,8	58,2
Katılıyorum	777	33,2	33,2	91,3
Kesinlikle katılıyorum	203	8,7	8,7	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 201’de görüldüğü üzere, “Sosyalleşmek amacıyla gönüllü olurum.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 291’i (%12,4) kesinlikle katılmadığını; 490’ı (%20,9) katılmadığını; 581’i (%24,8) kararsız olduğunu; 777’si (%33,2) katıldığını; 203’ü (%8,7) kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

Tablo 202. “Gönüllü Olduğum İçin Geleceğe Umutla Bakarım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	155	6,6	6,6	6,6
Katılmıyorum	210	9,0	9,0	15,6
Kararsızım	538	23,0	23,0	38,6
Katılıyorum	1077	46,0	46,0	84,5
Kesinlikle katılıyorum	362	15,5	15,5	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 202’de görüldüğü üzere, “Gönüllü olduğum için geleceğe umutla bakarım.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 155’i (%6,6) kesinlikle katılmıyorum; 210’u (%9,0) katılıyorum; 538’i (%23,0) kararsızım; 1077’si (%46,0) katılıyorum; 362’si (%15,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 203. “Mutlu Olmak İçin Gönüllü Olurum.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	136	5,8	5,8	5,8
Katılmıyorum	209	8,9	8,9	14,7
Kararsızım	346	14,8	14,8	29,5
Katılıyorum	1112	47,5	47,5	77,0
Kesinlikle katılıyorum	539	23,0	23,0	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 203’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 136’sı (%5,8) “mutlu olmak için gönüllü olurum.” ifadesine kesinlikle katılmıyorum; 209’u (%8,9) katılmıyorum; 346’sı (%14,8) kararsızım; 1112’si (%47,5) katılıyorum; 539’u (%23,0) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

3.7.7. Katılımcıların İnternet’te Gönüllülükle İlgili Düşünceleri

Tablo 204. “Sanal Ortamı Gönüllü Olmak İçin Kullanabilirim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	95	4,1	4,1	4,1
Katılmıyorum	224	9,6	9,6	13,6
Kararsızım	519	22,2	22,2	35,8
Katılıyorum	1240	52,9	52,9	88,7
Kesinlikle katılıyorum	264	11,3	11,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 204’te görüldüğü üzere, “Sanal ortamı gönüllü olmak için kullanabilirim.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 95’i (%4,1) kesinlikle katılmıyorum; 224’ü (%9,6) katılmıyorum; 519’u (%22,2) kararsızım; 1240’ı (%52,9)

katılıyorum; 264'ü (%11,3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 205. “İnternet Aracılığıyla Daha Fazla Gönüllülük Yapabilirim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	192	8,2	8,2	8,2
Katılmıyorum	445	19,0	19,0	27,2
Kararsızım	757	32,3	32,3	59,5
Katılıyorum	775	33,1	33,1	92,6
Kesinlikle katılıyorum	173	7,4	7,4	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 205'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 192'si (%8,2) “İnternet aracılığıyla daha fazla gönüllülük yapabilirim.” ifadesi için kesinlikle katılmıyorum; 445'i (%19,0) katılmıyorum; 757'si (%32,3) kararsızım; 775'i (%33,1) katılıyorum; 173'ü (%7,4) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 206. “Sadece İnternet Üzerinden Gönüllük Yapmam Daha Kolay Olur.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	315	13,5	13,5	13,5
Katılmıyorum	691	29,5	29,5	43,0
Kararsızım	691	29,5	29,5	72,5
Katılıyorum	475	20,3	20,3	92,7
Kesinlikle katılıyorum	170	7,3	7,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 206'da görüldüğü üzere, “Sadece İnternet üzerinden gönüllük yapmam daha kolay olur.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 315'i (%13,5) kesinlikle katılmadığını; 691'i (%29,5) katılmadığını; 691'i (%29,5) kararsız olduğunu; 475'i (%20,3) katıldığını; 170'i (%7,3) kesinlikle katıldığını ifade etmiştir.

Tablo 207. “İnternet’te Gördüğüm Bir Gönüllülük Çağrısını Dikkate Alırım.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	149	6,4	6,4	6,4
Katılmıyorum	332	14,2	14,2	20,5
Kararsızım	752	32,1	32,1	52,6
Katılıyorum	883	37,7	37,7	90,4
Kesinlikle katılıyorum	226	9,6	9,6	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 207’de görüldüğü üzere, “İnternet’te gördüğüm bir gönüllülük çağrısını dikkate alırım.” ifadesine örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 149’u (%6,4) kesinlikle katılmıyorum; 332’si (%14,2) katılmıyorum; 752’si (%32,1) kararsızım; 883’ü (%37,7) katılıyorum; 226’sı (%9,6) kesinlikle katılıyorum olarak ifade etmiştir.

Tablo 208. “Sosyal Medyada Harcadığım Zamanın Bir Kısmını Gönüllü Faaliyetlere Ayırabilirim.” İfadesi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç}	% _{yig}
Kesinlikle katılmıyorum	95	4,1	4,1	4,1
Katılmıyorum	181	7,7	7,7	11,8
Kararsızım	521	22,2	22,2	34,0
Katılıyorum	1234	52,7	52,7	86,7
Kesinlikle katılıyorum	311	13,3	13,3	100,0
Toplam	2342	100,0	100,0	

Tablo 208’de görüldüğü üzere, “Sosyal medyada harcadığım zamanın bir kısmını gönüllü faaliyetlere ayırabilirim.” ifadesi için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 95’i (%4,1) kesinlikle katılmıyorum; 181’i (%7,7) katılmıyorum; 521’i (%22,2) kararsızım; 1234’ü (%52,7) katılıyorum; 311’i (%13,3) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

3.7.8. Katılımcıların Gönüllülük Dersleri Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 209. “Eğitim Alınan Bölümde Gönüllülükle İlgili Bir Ders Var mı?” Sorusu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	223	9,5	9,6	9,6
Hayır	1656	70,7	71,1	80,7
Fikrim yok	450	19,2	19,3	100,0
Toplam	2329	99,4	100,0	
Cevapsız	13	,6		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 209’da “Eğitim aldığınız bölümde gönüllülükle ilgili bir ders var mı?” sorusuna ilişkin veriler görülmektedir. Buna göre örnekleme oluşturan öğrencilerin 223’ü (%9,6) bu soruya evet; 1656’sı (%71,1) hayır; 450’si (%19,3) fikrim yok yanıtı vermiştir. Bu soruyu yanıtsız bırakan öğrencilerin sayısı ise 13’tür (%0,6).

Tablo 210. Eğitim Alınan Bölümde Gönüllülükle İlgili Bir Ders Katılım Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	163	7,0	73,1	73,1
Hayır	60	2,6	26,9	100,0
Toplam	223	9,5	100,0	
Cevapsız	2119	90,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 210’da görüldüğü üzere, eğitim aldığı bölümde gönüllülükle ilgili bir ders olan öğrencilerin öğrencilerin 163’ü (%73,1) bu derse katıldığını; 60’ı (%26,9) ise katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin 2119’u (%90,5) eğitim aldığı bölümde böyle bir ders olmaması ya da bu konuda fikrinin olmaması sebebiyle bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Tablo 211. Eğitim Alınan Bölümde Gönüllülükle İlgili Bir Ders Olması Durumunda Katılım Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	1305	55,7	62,3	62,3
Hayır	196	8,4	9,4	71,6
Fikrim yok	595	25,4	28,4	100,0
Toplam	2096	89,5	100,0	
Kayıp Veri	246	10,5		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 211’de görüldüğü üzere, örneklemini oluşturan öğrencilerin 1305’i (%62,3) eğitim alınan bölümde gönüllülükle ilgili bir ders olması durumunda bu derse katılacağını; 196’sı (%9,4) katılmayacağını bildirmiş; 595’i (%28,4) bu konuda fikri olmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin 246’sı (%10,5) bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Tablo 212. Üniversitede Gönüllülükle İlgili Bir Ders Olması Gerekliliği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	1726	73,7	74,6	74,6
Hayır	205	8,8	8,9	83,4
Fikrim yok	383	16,4	16,6	100,0
Toplam	2314	98,8	100,0	
Kayıp Veri	28	1,2		
Toplam	2342	100,0		

Tablo 212’de “Sizce üniversitede gönüllülükle ilgili bir ders olmalı mı?” sorusuna dair veriler paylaşılmıştır. Buna göre örneklemini oluşturan öğrencilerin 1726’sı (%74,6) bu soruya evet; 205’i (%8,9) hayır; 383’ü (%16,6) fikrim yok yanıtını vermiştir. Öğrencilerin 28’i (%1,2) bu soruyu yanıtlamamıştır.

4. Nitel Araştırma Bulguları

Gönüllü Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Araştırması kapsamında İstanbul Üniversitesi örneklemindeki öğrencilerin algı, eğilim ve deneyimlerine ilişkin detaylı bilgilere ulaşmak için nitel araştırma metotları içerisinde yer alan derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda üniversitenin 20 fakültesinden toplamda 93 kişiyle görüşülmüştür. Ayrıca 11 farklı kulüpten kulüp başkanlarını, yardımcılarını ve üyelerini içeren 13 kişiyle de görüşülmüş, bu görüşmeler deşifre edilmiş ve analize dahil edilmiştir. Bunlarla birlikte toplam 106 kişi ile görüşülmüştür. Katılımcı sayısı her fakültenin kendi toplam öğrenci sayısına uygun bir şekilde belirlenmiştir. Fakültenin genelini yansıtabilmesi amacıyla kadın-erkek öğrenci sayıları, bu öğrencilerin sınıfları ve gönüllü olup olmama durumları gözetilerek belirlenmiştir. Mülakatlar öncesinde eğitim alan mülakatçılar, ilgili fakültede karşılaştıkları öğrencilerin onayını aldıktan sonra gönüllülükle ilgili deneyimlerinin olup olmadığı sorusunu yöneltmiş ve buna uygun bir biçimde mülakatları gerçekleştirmiştir.

Farklı yaş gruplarında ve sınıflarda yer alan gönüllülük deneyimi olan ya da olmayan üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen mülakatlarda öğrencilerin gönüllülüğe dair geçmiş deneyimlerine, mevcut algılarına ve geleceğe dair eğilimlerine, planlarına dair sorular sorulmuştur. Tüm sorular gönüllülükle ilişkili olan çeşitli özelliklere göre bazı başlıklar altında toplanmıştır. Katılımcılara gönüllü olup olmamalarına göre iki farklı soru formu uygulanmış olup ilk olarak demografik özellikleri kişisel ve ailevi bilgileri sorulmuştur.

Ardından kendilerinin ve ailelerinin gönüllülük deneyimleri, buna binaen gönüllülere gönüllü faaliyetlerini gerçekleştirme yolları, gönüllü olma nedenleri, onları gönüllü faaliyette motive eden unsurlar, onların gönüllü faaliyetten beklentileri ve gönüllülükte karşılaştıkları zorluklar sorulmuştur. Ayrıca gönüllü olmayan katılımcılara da gönüllü olmama nedenleri, gönüllü olmayı daha önce düşünüp düşünmedikleri, düşündüyseler buna rağmen neden gönüllü olmadıkları sorulmuştur. Bu bölümde yapılan mülakatlardan elde edilen deşifreler kapsamında öğrencilerin gönüllülük algıları, deneyimleri ve eğilimleri betimsel bir biçimde analiz edilmektedir.

4.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Bu bölümde derinlemesine mülakat yapılan katılımcıların demografik özellikleri betimlenmektedir. Katılımcıların gönüllü olup olmadıklarına, cinsiyetlerine, fakültelerine, kaçınıcı sınıfta olduklarına, ailelerin ikamet ettikleri yerin İstanbul

içi olup olmamasına, annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına, ikamet ettikleri yerlere, ailelerinde gönüllü bulunup bulunmamasına ve sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Burada hazırlanan tablolara kulüp görüşmelerindeki katılımcılar dahil edilmemiştir.

93 kişilik çalışma grubu 48 kadın, 45 erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 213. Çalışma Grubundaki Kişilerin Cinsiyetleri

Gruplar	<i>f</i>
Erkek	45
Kadın	48
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 4'ü Cerrahpaşa Tıp, 5'i Çapa Tıp, 3'ü Diş Hekimliği, 3'ü Eczacılık, 9'u Edebiyat, 6'sı Fen, 5'i Eğitim (HAYEF), 4'ü Hemşirelik, 5'i Hukuk, 5'i İktisat Fakültesi, 4'ü İlahiyat, 4'ü İletişim, 5'i İşletme, 3'ü Lojistik, 9'u Mühendislik, 3'ü Orman, 4'ü Sağlık Bilimleri, 4'ü Siyasal, 4'ü Su Ürünleri, 3'ü Veterinerlik Fakültesi öğrencisidir.

Tablo 214. Çalışma Grubundaki Kişilerin Fakülteleri

Gruplar	<i>f</i>
Cerrahpaşa Tıp	4
Çapa Tıp	5
Diş Hekimliği	3
Eczacılık	3
Edebiyat	9
Fen	6
Eğitim (HAYEF)	5
Hemşirelik	4
Hukuk	5
İktisat	5
İlahiyat	4

İletişim	4
İşletme	5
Lojistik	3
Mühendislik	9
Orman	3
Sağlık Bilimleri	4
Siyasal	4
Su Ürünleri	4
Veterinerlik	3
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 18'i 1. sınıf, 29'u 2. sınıf, 24'ü 3. sınıf, 19'u 4. sınıf, 3'ü ise 5. sınıftır.

Tablo 215. Çalışma Grubundaki Kişilerin Sınıfları

Gruplar	f
1. Sınıf	18
2. Sınıf	29
3. Sınıf	24
4. Sınıf	19
5. Sınıf	3
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 38'i ailesinin yanında, 23'ü öğrenci evinde, 32'si yurttan ikamet etmektedir.

Tablo 216. Çalışma Grubundaki Kişilerin İkamet Ettiği Yerlerin Türü

Gruplar	f
Aile Yanı	8
Öğrenci Evi	23
Yurt	32
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 42'sinin ailesi İstanbul'da 51'inin ailesi ise İstanbul dışında ikamet ediyor. Bu durumda katılımcıların 42'si hali hazırda yaşadıkları şehirde okurken, 51'i okumak için geldikleri farklı bir şehirde (İstanbul'da), memleketlerinin dışında yaşıyorlar.

Tablo 217. Çalışma Grubundaki Kişilerin Ailelerinin İkamet Ettiği Yer

Gruplar	<i>f</i>
İstanbul	42
İstanbul Dışı	51
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 2'sinin annesi okumamış, 1'inin annesi yalnızca okur-yazar iken 30'unun annesi ilkokul, 10'unun annesi ortaokul, 21'inin annesi lise, 21'inin annesi üniversite mezunudur. Katılımcılardan 1'inin annesi ise vefat etmiştir. Katılımcıların 7'sinden ise bu sorunun yanıtı alınamamıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerinden açıköğretim ve önlisans mezunu olanlar da üniversite mezunu olarak kabul edilmiştir.

Tablo 218. Çalışma Grubundaki Kişilerin Annelerinin Eğitim Durumları

Gruplar	<i>f</i>
Okumamış	2
Okur-yazar	1
İlkokul	30
Ortaokul	10
Lise	21
Üniversite	21
Vefat	1
Cevapsız	7
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 19'unun babası ilkokul, 9'unun babası ortaokul, 18'inin babası lise, 41'inin babası üniversite mezunudur. Katılımcılardan 2'si-

nin babası vefat etmişken bu soruya cevap vermeyen 4 katılımcı bulunmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerinden açıköğretim ve önlisans mezunu olanlar da üniversite mezunu olarak kabul edilmiştir.

Tablo 219. Çalışma Grubundaki Kişilerin Babalarının Eğitim Durumları

Gruplar	<i>f</i>
İlkokul	19
Ortaokul	9
Lise	18
Üniversite	41
Vefat	2
Cevapsız	4
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 3'ü kendisini ekonomik olarak alt sınıfta tanımlarken 63'ü orta, 10'u orta-alt, 15'i orta-üst ve 2'si üst-orta sınıfta tanımlamaktadır.

Tablo 220. Çalışma Grubundaki Kişilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Durumları

Gruplar	<i>f</i>
Alt	3
Orta-alt	10
Orta	63
Orta-üst	15
Üst-orta	2
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 50'si daha önce gönüllülük faaliyetlerinde bulunmuş ve şu an düzenli olarak bulunmakta, 43'ü ise daha önce bazı faaliyetlere katılmış olsa da şu anda düzenli olarak gönüllülük faaliyetlerinde bulunmamaktadır.

Tablo 221. Çalışma Grubundaki Kişilerin Gönüllü Olup Olmama Durumları

Gruplar	<i>f</i>
Gönüllü	50
Gönüllü Olmayan	43
Toplam	93

Mülakat yapılan 93 katılımcının 49'unun ailesinde gönüllü biri varken 40'ının ailesinde gönüllü biri yoktur. Katılımcılardan 4'ü ise ailelerinde gönüllü biri olup olmadığını bilmiyor.

Tablo 222. Çalışma Grubundaki Kişilerin Ailelerinde Gönüllü Olup Olmaması

Gruplar	<i>f</i>
Var	49
Yok	40
Bilmiyor	4
Toplam	93

4.2. Katılımcıların Gönüllülük Deneyimleri

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin gönüllülüğe ilişkin hem kendi deneyimleri hem de ailelerinin deneyimi ele alınmıştır. Gönüllü olan ve olmayan öğrencilerde aile deneyiminin nasıl konumlandığını görebilmek amacıyla katılımcılara ailelerinde gönüllü faaliyetlerde bulunan kişilerin olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Üniversite öğrencilerinin gönüllülüğe dair geçmişlerinin görülebilmesi amacıyla bu temada önce aile deneyimlerine, ardından kişisel deneyimlere yer verilmiştir.

4.2.1. “Gönüllülüğün İçine Doğmak”: Katılımcıların Ailelerinin Gönüllülük Deneyimleri

Derinlemesine mülakatlarda hem gönüllü olan hem de gönüllü olmayan öğrencilere ailelerinde geçmişte gönüllülük faaliyetlerinde bulunmuş ya da halihazırda bulunmakta olan birilerinin olup olmadığı sorulmuş, varsa bu kişilerin ne tür faaliyetlerde bulduklarından bahsetmeleri istenmiştir. Böylelikle aile deneyiminin öğrencinin gönüllülük faaliyetlerinde bulunmasında teşvik edici bir unsur olarak yer alıp almadığını gözlemek mümkün olmuştur. Bu bağlamda üniversite hayatında aktif bir şekilde gönüllü olan öğrencilerin birçoğunun ailelerinin de gönüllülük deneyimi olduğu söylenebilir. Bu katılımcılar ailesinde gönüllü bulunmayan öğrencilere oranla, üniversite hayatına başladıklarında kulüplere ya da STK'lara üye olmada daha az tereddüt yaşadıklarını veya tereddütsüz önceden de faaliyetlerine katıldıkları yerlerde gönüllü faaliyetlerine devam ettiklerini belirtmektedirler. Bu durumda aile deneyiminin varlığının gönüllülük süreçlerine katılımda önemli bir katkısı olduğu görülmektedir:

“... annem, babam daha üste gidersek teyzemler, yani genel olarak bütün ailecek böyle zaten. Genel olarak annem ve babam baya gönüllülük faaliyetinde bulunmuşlar. Ben küçükken de zaten o şekilde büyüdüm hani. O şekilde büyütüldüm. Direkt onun (gönüllülüğün) içinde doğdum gibi bir şey oldum yani.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“... annem-babam bu konuda yani ben de onlardan gördüm zaten daha öncesinde. İşte çeşitli vakıflara yardımda bulunuyorlardı, onlar için çalıştıklarını gördüm yani öyle küçüklüğüm-den beri.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Ailesinde gönüllülük deneyimi olmayan katılımcıların ise tamamen gönüllü faaliyetlerde bulunmadığını söylemek güçtür. Bununla birlikte ailesinde gönüllü biri olmayan üniversite öğrencilerinin gönüllü faaliyetlere katılımda zorluklar yaşadığı ileri sürülebilir:

“(Ailemde gönüllü olan birisi) Yok. Maalesef o bilinç yok yani ailede. Ama ben isterim öyle bir ee nasıl diyeyim yani gönüllü olmayı.” [64, GO, K, Fen, Orta]

Gönüllü olmayanların ailesinde gönüllü olup olmadığı kendilerine sorulduğunda, katılımcıların genelde çok emin olmadıkları gözlemlenmiştir. Katılımcıların önemli bir kısmının tereddüt yaşamaları, ailelerinde gönüllü deneyimlerin az olduğunu göstermekle birlikte, bunun temelde iki nedenden kaynaklandığı ileri sürülebilir: Birincisi gönüllülüğün tanımlanmasındaki zorluklardır; ikincisi ise

gönüllülük konusundaki farkındalık eksikliğidir. Diğer bir deyişle katılımcıların gönüllülüğü tanımlamakta güçlük çektikleri ve geçmiş deneyimleri içerisinde gönüllülük örnekleri bulmakta zorlandıkları söylenebilir:

“Bulunmuş ya da bulunan biri... Ya olmuşlardır, bizim aile biraz geniş olduğu için mesela diğer abilerimin ne yaptıklarını tam olarak bilmiyorum yani muhtemelen pek yoktur olmuşsa da haberim olmamıştır.” [44, G, E, Edebiyat, Orta-üst]

“Babamın devamlı hani dört ayda bir falan kan verdiğini biliyorum. Bu sayılır mı bilmiyorum ama... Evet ben bunun iyi bir şey olduğunu düşünüyorum (g) ... Diğer yonden öğrencilere burs veriyoruz belki bu sayılabilir. Bu şekilde ama vakıflara kaydolan biri yok. Bu şekilde öğrencilere yardım ulaştırmak için babamın bir şeyi olduğunu biliyorum ama tam bir bilgim de yok.” [54, GO, K, Tıp, Orta-üst]

Bununla birlikte ailesinde gönüllülük deneyimi olduğunu belirten katılımcıların da gönüllülüğü tanımlamakta zorlandıkları ve yapılan birçok eylemi gönüllülük içerisinde dahil ettikleri gözlemlenmiştir. En sık karşılaşılan hususlardan biri katılımcıların *bağış yapılımasını bir gönüllü faaliyet* olarak tanımlamasıdır:

“Evet babam var. ... Bireysel olarak yapıyor ve her düzenli olmasa da okullarda mont dağıtıyor, bağışlıyor. ... Kişisel yani aynen yardım amaçlı çocuklara mont ihtiyaçlarını karşılamak için öyle bir destek veriyor.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

Gönüllü faaliyet olarak tanımlanan diğer bir husus ise katılımcıların ailelerinin yaptığı bireysel (aynı ve nakdi) yardımlardır. Katılımcılar ailelerindeki kişilerin *yardımsever* olmalarını bir karakter özelliği olarak sık sık dile getirmişlerdir. Gerek ebeveynlerinin ve gerekse diğer aile üyelerinin *yardımsever* olduklarını belirterek çeşitli örneklerle gönüllü faaliyetlerde bulduklarını belirtmişlerdir:

“Gönüllülükle ilgilenen, faaliyette bulunan demeyeyim de hani annem çok yardımseverdir. Herkesin işine koşmaya çalışır.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

“Yani yardımsever, öyle bir kuruma gidip de yardım etme tarzında değil de ama atıyorum çevrede kişisel olarak yardım etmişliği vardır. Annemin olsun, babamın olsun. Genelde annem çok merhametlidir mesela. Ee, kişisel olarak tabii ki yardımlar bulunmuştur. Ama öyle bir kuruma falan değil.” [59, G, E, Fen, Orta]

“Gönüllülük faaliyeti adı altında değil daha çok yardımlaşma olayı falan var özellikle babam hani çevresindeki insanlara yardım etmeyi çok sever. Çünkü hani çok geniş bir çevresi var özellikle. Hani o konuda ihtiyacı olan insanlara yardım etmeyi çok seviyor. Başkası için kredi çekmek gibi.” [82, G, K, İktisat, Orta-Alt]

Bu alıntılardan hareketle, katılımcılara gönüllülüğe ilişkin aile deneyimi sorulduğunda, ailelerinde bir gönüllülük deneyimi aramaya yöneldikleri söylenebilir. Mülakatçıya ailelerinde bir şekilde gönüllülük yapan kişilerin varlığını göstermeye çalışmışlardır. Katılımcıların ailelerindeki gönüllülük deneyimini açıklamada zorlanmaları, gönüllülüğe ilişkin farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Bununla birlikte ailede gönüllülük deneyiminin olmasının ve bağışçı, yardımsever kişilerin bulunmasının üniversite öğrencilerinin gönüllü faaliyetlerde yer almasına katkı sağladığı ileri sürülebilir.

4.2.2. “Gönüllülüğe Kulüple Başlamak”: Katılımcıların Kişisel Deneyimleri

Gönüllü katılımcıların birçoğu gönüllü faaliyetlerini kulüpler aracılığıyla yürütmektedir. Bu kulüpler doğrudan fakülteye bağlı olup, öğrencilerin okudukları bölümle ve gelecekteki meslekleriyle ilişkilidir ya da ilgi duydukları alanlara yöneliktir. Bazı bölümler için kulüp faaliyetleri, bölümde okuyan her öğrencinin üye olması ya da en azından hakkında bilgi sahibi olması gereken faaliyetlerin başında gelmektedir. Öğrenciler arkadaş edinmek, derste öğrendiklerini uygulamaya dökülebilmek, boş zamanlarını değerlendirmek vb. amaçlarla kulüplere üye olmakta ya da aktif bir şekilde gönüllü faaliyetlere katılmaktadır:

“... bu sene diyorum, ilk defa bu okulda ben kulüp işine başladım. Yani İstanbul Hukuk'ta. Geçen sene işte yönetim kuruluna girdim. Bu senede başkanlığa başladım. Onun dışında hani bir önceden gönüllülük (.) yani, öyle hatırlamıyorum yani, hatırlayacak düzeyde.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

“Genelde benim buradayken yaptıklarım hep kulüple birlikte yaptıklarımıdır. İşte az önce bahsettiğim etkinlikler ee şeyler filan o tarz etkinliklerim oldu. Onun dışında ayrıyeten kendim yaptığım bir şey olmadı.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Gönüllülük kapsamında HAYTAP (Hayvan Hakları Federasyonu) gönüllüsüyüm öncelikle... Onun dışında VAŞAK (Vahşi Yaşamı Araştırma ve Koruma Kulübü) kulübümüz var. Veteriner Fakültesinde yani okuldaki vaktimin çoğu zaten VAŞAK'ta geçiyor. Hem temizliklerini hem tedavilerini biz takip ediyoruz, tamamen bizim sorumluluğumuzdalar. Biz bunun karşılığında hiçbir şey almıyoruz. Yani tabi ki öğrendiklerimiz çok fazla oluyor ama gönüllüüz öyle.” [47, G, K, Veterinerlik, Orta]

Kulüpler üniversite öğrencilerinin sosyal ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Birçok öğrenci için kulüp faaliyetleri sosyalleşmenin başlangıcı olarak nitelendirilmektedir:

“...kulüp olaylarına başladım üniversiteye girdiğim zaman, sosyal alanda baya... Acaba gönüllülük faaliyetlerine dahil midir acaba; halk oyunları, modern dans gruplarını çalıştırma bunlar için faaliyetlerde bulunma, sahne ayarlama, resim sergisi düzenleme... Bunlarda eğer bir gönüllülük esassa onlarda da bulundum. Mesela resim sergisi için yine bir insan ihtiyacı duyulur, mesela sen geleceksin denmez. Kim gelmek istiyor diye söylenirdi, ben bunlara gönüllü olurdum. Gecenin 11’inde giderdik kurardık sergiyi ama yine de faydalarını gördüm bunların hepsinin tabi. Bu şekilde başladı benim sosyal hayata geçişim benim.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

Kulüplerde çalışan katılımcıların önemli bir kısmı, kendi alanında tanınan STK’larda da gönüllü faaliyetlerde bulunabilmektedir:

“Kulüp dışında mı ??? Vakfi’nda geçen sene itibariyle görev almaya başladım. İlk bir eğitimden geçtim ondan sonra çocuklarla işte çeşitli faaliyetlere katıldım.” [80, G, K, İktisat, Orta]

Kulüpleri de kendi içlerinde ayırmak mümkün görünmektedir. Bu ayrım kulüplerin oluşum şekillerine göre yapılabileceği gibi destek alıp almamalarına ya da nereden destek aldıklarına göre de yapılabilir. Zira (1) okul içindeki bazı kulüpler belirli alanlarda faaliyet gösterebilmek için üniversite öğrencileri tarafından kurulurken (2) bazı kulüpler ise doğrudan okul yönetiminin uygulamalarını eleştirmek ve değiştirmek amacıyla kurulmaktadır. Kulüplerin bir kısmı (3) mevcut STK’ların temsilcisi olarak üniversitelerde kurulmuştur, bir kısmı ise (4) kendiliğinden bir STK’ya gönüllü desteği sağlamaktadır [Kulüp-STK ilişkisi: 03, 18, 47, 48...]. Ayrıca farklı üniversitelerdeki kulüplerin şubeleri olarak faaliyet gösteren kulüpler de bulunmaktadır.

Öğrenci haklarını savunmak, üniversitenin politikalarını eleştirmek ve üniversite yönetimine ve/veya ilgili kurumlara öğrencilerin taleplerini iletebilmek amacıyla kurulmuş ve faaliyet gösteren kulüpler bulunmaktadır:

“Neler yaptım. Ben işte dediğim gibi sendikaya bağlıyım, gençlik sendikasına. İşte okulda bizim kendi haklarımız için çalışıyoruz. Öğrenci hakları için falan. İşte formasyon meselesi var bu zamanlarda gündemde mesela, onun için uğraşyoruz. Yani ne bileyim üniversitede öğrencinin önüne sıkıntı olarak çıkabilecek her şeyi aşmaya çalışıyoruz işte. Uğraşyoruz, gönüllü olarak yapıyoruz.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

STK’ların üniversitedeki gönüllüleri bir araya gelerek ilgili STK’nın adını taşıyan kulüpler kurulabilmektedir:

“İy tabii ki. İy ilk yıl üniversitenin birinci yılı genç ???’da görev almıştım. Genç ???’ın stant faaliyetinde yer aldım. Eminönü’nde insanlarla birebir bir iletişim kurmamıza sebep oldu.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Kulüplerden bazıları kendi istekleri doğrultusunda farklı STK'ların mevcut çalışmalarını destekleyecek nitelikte çalışmalar yapmaktadır ve/veya bu çalışmalara gönüllü desteği sağlamaktadır:

“Ee İşletme Fakültesi kültür kulübünün içinde sosyal sorumluluk topluluğumuz var. O topluluk içinde toplulukla beraber yaptığımız işte ??? ile ilgili çalışmalar oldu. Ee engelli arkadaşlarımızla yaptığımız çalışmalarımız oldu. Kendilerini burada da ağırladık aynı zamanda. Buraya geldiler. Burada etkinlik yaptılar onlarla beraber vakitler geçirdik. Onun dışında zaman zaman ee kulüp ile alakalı etkinliklerde kulübün etkinliklerinde stantlar kurulduğu zaman orada da yine ??? için çalışmalarımız oluyor.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Kulüpte gönüllü olarak çalışıyoruz esasında artı ??? adındaki STK'yla beraber çalışmalara katıldık. Zaten STK hem bizim kulübümüze destek veriyor hem de aynı zamanda biz de onlara destek oluyoruz. Kedi köpeklerin barınaklardaki, atıyorum barınaklarda yardıma ihtiyaç oluyor besleme yapılacak, biz mama götürüyoruz, mama taşınması gerekiyor mama taşıyoruz, artı ormanda başıboş gezen hayvanlar için besleme yapıyoruz Sarıyer'de karşı tarafta bayağı besleme yaptık yani o şekilde.” [48, G, E, Veterinerlik, Orta]

Gönüllülük deneyimleri olan katılımcıların bir kısmı da gönüllü çalışmalara üniversiteye gelmeden önce başlamıştır. Üniversiteye gelmeden önce gönüllülük deneyimi olan katılımcıların genellikle gönüllü çalışmalara devam ettiği söylenebilir:

“Üniversite içinde belli faaliyetlere katıldık. Başka vakıf ve kuruluşlarda çalıştık. Lise döneminde de aynı şekilde derneklerde görev aldık. İlçe derneklerinde görev aldık. Sosyal sivil toplum kuruluşlarında görev aldık. Yani ortaokul düzeyinde başladık bu tür şeylere. O zamandan beri süre geliyor. Yani devam ediyoruz hala.” [78, G, E, Eczacılık, Orta]

Kişisel deneyimi olan katılımcıların bir kısmı ise mesleği ile ilgili bir şey yapma arzusu bağlamında gönüllü çalışmalara katılmaktadır. Mesleğin, söz konusu katılımcıların kendi alanlarıyla ilgili bir kurumda gönüllü olmalarında tetikleyici olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumu *mesleki alanına göre gönüllü çalışmalara katılım* olarak tanımlamak mümkündür:

“Neden çünkü yani çocukların hiçbir suçu olmadığı yetim etkinliğinde çocukların en çok yardıma muhtaç insanlar olduğunu düşünüyorum. Çünkü en suçsuz insanlar onlar yani. Bu STK'ya gelince de hani mesleğimde de bir şeyler yapmak istiyorum. Sadece ıı onla kalmak istemiyorum.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“‘???’da çalıştım, bağımlılıkla ilgili, bölümümle ilgili olduğu için. ... Bağımlılıkla ilgili çalışmayı düşünüyorum. ... En çok şu aralar gönüllülük (-) kısmında işte nasıl işler yürüyor, insanlara nasıl ulaşılabilir ... insanlarda farkındalığa işte nasıl vesile oluruz gibisinden.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

Tüm bunların dışında bazı gönüllü katılımcılar ise doğrudan bir STK'ya bağlı olarak gönüllülük faaliyetlerini sürdürmektedirler [02, 05, 19, 21, 50, 88]. STK gönüllülüğünde dikkat çeken husus, herhangi bir STK'da gönüllü olan bir katılımcının o STK ile vizyon ve misyon bakımından ya da içerdiği ideoloji bakımından örtüşen başka STK'larda da gönüllü olabilmesidir:

“A'dan hem burs alıyorum hem de gönüllü olarak bazı şeyler yaptık. İşte B'ye de bu yıl katıldım. Onda da daha faaliyetlere başlamadık ama işte iki defa toplantılarına gittim. ... Biri tanışma toplantısı oldu. Diğeri de projeler, eğitimler, dernek hakkında bir tanıtım toplantısı gibi bir şey oldu.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“A Vakfı'ndayım şuan. (?) gönüllüyüm orada aktif bir eğitim veriyorum. B'de aynı zamanda gönüllüyüm (..). Daha sonra bu hafta C'de gönüllüyüm. Aynı zamanda onlar için bir projede yer aldım (.) ünlülerin olduğu bir projede (mhm) artı A içinde (mhm) ünlülerin yaptığı çocuk haklarına dikkat çekmek için bir proje gerçekleştirdim. İçinde birçok ünlünün bulunduğu ve ses getiren bir projeydi(,) onun dışında(...) daha çok tanıtım üzerine yapıyorum yani tanıtımını yapıyorum.” [50, G, K, İletişim, Orta-üst]

Ama görünen o ki hangi STK'da gönüllü olursa olsun katılımcılar öğrenci kulüplerinden de uzak duramamaktadır. Hangisini öncelediği değişebileceği gibi bir kez gönüllü faaliyetlerde bulunmaya başlayan bir öğrencinin yaptığı faaliyetin türü değişse dahi gönüllü çalışmalarda bulunmaya devam ettiği açıkça söylenebilir:

“İstanbul'da okuyorum. Geçen sene Fatih'te ???'ya başvurduğum bu sefer de. Çok aktif olmamakla birlikte arada öyle gidiyorum. Ne kadar kulüpte olmasam da hani. Sonra şöyle bir şey... İstanbul'da yaptığım şeylere devam edeyim. Gönüllülük olarak İstanbul'da şuan ne yapıyorum? (..) ??? derneğindeyim. ??? derneğinin bir şeylerine katılıyorum işte kahvaltılarına olsun toplantılarına olsun. Hatta ??? derneğini bana burs vermeye başlayacak. Başladı herhalde hatta. (g) İşte öyle.” [09, G, K, Hukuk, Orta]¹

4.2.3. Kişisel Deneyimlerde Öne Çıkan Alanlar: Eğitim, Çocuk-Genç ve Sosyal Yardım

Katılımcıların genelde birçoğu kendilerinden küçük yaşta olan öğrencilere gönüllü olarak ders vermektedir [09, 29, 34, 41, 82]. Kimisi yalnızca bu alanda gönüllü olurken birçoğu hem çocuklara ders vermekte hem de sosyal yardım [02, 03, 09,

¹ Bu katılımcı mülakattan sonra okuldaki kulüpte daha aktif bir rol üstlenmiştir.

71], sağlık [55], engellilik [40], çocuk ve yaşlılık [03, 59, 69, 79, 88] alanlarında gönüllülük faaliyetlerini sürdürmektedir:

“Kulüpte sosyal sorumluluk projeleri altında geçen sene İzmir’e ve Samsun’a gittik. İki yerde de ilkokul öğrencilerine kütüphaneleri kötüymüş köy okullarında kütüphanelerini yeniledik. Onlara oyunlar oynattık. Çeşitli işte (İhm) sponsorlar desteğiyle boyama kalemiydi oyun hamuruydu hediyeler götürdük. Ve bir günümüzü onlarla birlikte geçirdik. Kütüphanelerini de kurduk geri döndük.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

“Yani şöyle ki onlar zaten aileleriyle bağlantı kuruyorlar. Durumları kötü olan işte (,) yardımı ihtiyacı olan ailelerle. Ondan sonra o aileler bir araya toplanıyor. Bir yer belirliyorlar en başta. Oraya geldikleri zaman çocukların durumuna göre öncelikle tabi konuşuyorsun ediyorsun, iletişim kuruyorsun. Yaşlarını ve neye ihtiyacı olduğunu öğreniyorsun. Ve onunla beraber de ortak gelirle bir şekilde bir şeyler yapmaya çalışıyorsun” [71, G, K, Su Ürünleri, Orta-Alt]

“Aynen, vakit geçirdik ne bileyim onlar için piknik vs. düzenlediğimiz olmuştur onun haricinde yine aynı şekilde ev gezmeleri olsun onların sağlık noktalarında yardımcı olduk ben mesela...” [88, GO, K, Lojistik, Orta-Üst]

“Okuma faaliyetleri, sosyal faaliyetler, programlar, eğitim programları. Onun haricinde gezi programları bir de okuma programları bu şekilde.” [78, G, E, Eczacılık, Orta]

Katılımcılar farklı alanlarda gönüllülük yaparken ders vermenin daha *rahat, ulaşılabilir, tanımlı ve net* olmasının, kendilerinden küçük çocuklara ya da gençlere yönelik gönüllü olarak ders verme eylemini öne çıkardığı söylenebilir:

“Aslında şöyle herhangi bir gönüllülük projesini düşünüyordum. Önüme çıktı diyebilirim. Çünkü hani afişte vardı ve ulaşılabilir olduğu için en yakın olduğu için onu seçtim ben. Zaten seçenekleri vardı ya özel bir alanınız olacak çocuklara o şekilde yardım yapacaksınız ya da hani ders vereceksiniz benim de özel bir hani eğitim verecek ilgi alanım olmadığı için ben de direkt ders vermeyi tercih ettim.” [82, G, K, İktisat, Orta-Alt]

Katılımcıların gönüllülük eğilimlerinin genelde eğitim alanında olduğu [29, 34, 62, 75] özelde ise birçoğunun çocuklarla alakalı gönüllülük faaliyetlerinde bulunduğu gözlemlenmiştir. Özetle katılımcıların eğitime dair buldukları/düzenledikleri faaliyetlerin genellikle çocuklar üzerinde şekillendiği söylenebilir. Zira katılımcıların birçoğu kendi alanlarıyla alakalı çocukları bilgilendirme çalışmaları (hijyen, diş sağlığı, din, vs.), çocuklara ders verme (okul dersleri), onları eğlendirme, onlarla vakit geçirme, onlara örnek olmaya çalışma, onlara bir nevi ağabeylik-ablalık yapma gibi faaliyetlerde bulunmaktadır:

“Bireysel olarak yaptığım çalışmalardan bahsedersen bireysel ders verme diyebilirim. Yardıma ihtiyacı olan ailenin çocuklarına dair bir haber aldığım zaman ilgilenmeye çalışıyorum. Ama kurumsal olarak ??? Vakfı diye bir vakıf vardı. O vakıf sokak çocukları ya da yetimhanede olan eğitime çok önem vermeyen çocukları eğitim üzerine bilinçlerini artırarak eksiklerini gidermek için abiler ablalar buluyordu. Oraya gidip gönüllü olarak ders anlatıyorsun işte. ... Ders anlatmanın dışında birebir kişisel olarak da ilgilenmeye çalıştığım oldu. ... Çünkü sevgi yönünden de bir sürü eksikleri vardı.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

“Sevgi evlerinde genel mantığımız aslında çocuklara ders çalıştırma mantığı. Yani hafta içi giden çocuklara okullarında destek olacak, çünkü yetmiyor, okulda aldığı dersler. Ödevlerini yapmaları gerekiyor. ... Oradaki ablalar da yetmiyor. Biz ders anlatmaya gidiyoruz. Hem çocuklarla zaman geçiriyoruz. Oyun oynuyoruz. ... Gönüllü Üniversiteliler Derneği adlı bir dernek var, orada.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

“Hmm... Zaten ilk çalışmam ????. Bunun için daha eee toplantılar düzenliyoruz. Eee ???’de zaten çalışmalarımız hasta çocuklar üzerine. İşte hasta çocukları eğlendirmek, bir nebze olsun onları hastalıktan uzaklaştırmak anlamında çalışmalarımız. İşte palyaço kılığına girip onlara yardım etmek ya da onlarla birlikte oyun oynamak. Hani o hastane ortamını bir nebze olsun unutturmaya çalışmak. Öyle işte. Bunun için daha toplantılarımız devam ediyor. Hastane görüşmeleri yapıyoruz. Böyle. Zaten ??? Vakfı bünyesinde devam ediyor.” [70, G, K, Hemşirelik, Orta]

Katılımcıların çocuklara olan ilgisinin [09, 32, 61, 70, 72, 75, 79, 81, 84, 85, 88] genelinde yardıma muhtaç, yetim, kimsesizler yurdunda kalan, Sevgi Evleri’nde kalan çocuklar üzerinde toplandığı gözlemlenmiştir. Buralarda katılımcıların bir kısmı STK’lar yoluyla, bir kısmı kulüpleri vasıtasıyla az bir kısmı ise bireysel olarak ama aktif bir şekilde çocuklarla ilgilenerek gönüllü faaliyetlerini sürdürmektedir. Katılımcıların bir kısmı ise bağışçılık yoluyla da olsa yetim çocuklarla ilgilenmektedir. Bağışçı katılımcılardan birçoğu belli arkadaş grubuyla bir yetimin bakımını üstlendiklerini ve aydan aya o yetimin maddi ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmektedir [18, 37]. Bu uygulamanın giderek yaygınlaştığı söylenebilir:

“Gönüllü çalışmalar, Kartal’dayken ıı Erdem Okulu projemiz vardı. Erdem Okulu Projesi, ıı şey yuvada kalan çocuklara, Sevgi Evleri’nde kalan çocuklara, yetiştirme yurdundaki çocuklara, gidip onlarla beraber vakit geçiriyorduk. Biz onların yanına gidiyorduk, onları bizim yanımıza gelmesini sağlıyorduk. Ve böylece bir ünsiyet kurmaya çalışıyorduk açıkçası, onların psikolojisini anlamaya çalışıyorduk.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

“Gönüllülük faaliyetlerinde ... aynı şeye girmiyor mu mesela Sevgi Evi’ne gidiyorum çocuklarla ilgilenme, onlara ders anlatma, yeri geldiğinde, farklı etkinlikler yapma. ... ???’de tek uygulama olarak şey yapmıştık, Kansere Gülümse belki görmüşsünüzdür sosyal medyada, ‘Maskeni tak, kansere gülümse’ onu uyguladık.” [16, G, K, HAYEF, Orta]

Katılımcılar yaptıkları bu faaliyetlerde genel olarak ilgili faaliyetin planlanması ve uygulanması aşamasında talep edildiğinde görev almakla birlikte katılımcıların önemli bir kısmı üye oldukları STK'nın ya da kulübün kendilerine hangi sorumluluğu verirse onu layıkıyla yerine getirmeye çalıştıklarını sıklıkla belirtmektedir. Katılımcıların bir kısmı ise doğrudan projenin hazırlanması ve yürütülmesi aşamasında da aktif rol oynamaktadır:

“Özel olarak ... proje geliştirme kısmında fikir ... telakkisi. Onun dışında yine Eğitim-Kültür Komisyonu var Yeşilay'ın içerisinde. Orda yine ee, ... proje yönetmenliğini kısa bir süre yürüttüm. Genelde daha çok bireysel olmaktan ziyade işte grubun verdiği görevleri ve ödevleri ... belli bir bütün içinde yapmaya çalıştım. Bu şekilde aslında, bireysel olarak dediğim gibi Z kuşağı araştırması bireysel bir, Z kuşağı raporu bireysel bir şeydi.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

“Gönüllülük faaliyetlerinde şuan için oluşturduğumuz bu faaliyette teknik destek anlamında proje yazımında yardımcı olmaya çalıştım ve bu eğitimlerde çeşitli görseller buldum. Yetimhaneler gidiyoruz çeşitli spotlar hazırlıyoruz. Onları yemekhaneye, lavabolara, duvarlara, sağa sola koyuyoruz. Afişler oluşturuyoruz. Bu afişler konusunda yardımcı olmaya çalıştım. Biraz el yeteneğim yatkındı.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

Gönüllü olmayan öğrencilerin doğrudan gönüllülük deneyimi olarak tanımladıkları bazı gönüllülük faaliyetlerine/etkinliklerine/projelerine katılım sağladıklarını görülmektedir. Bu öğrenciler önlerine gönüllülük faaliyeti çıktığında reddetmemiş, bir tanıdıkları herhangi bir gönüllülük faaliyeti için yardım istediğinde yardım etmişlerdir. Fakat bu faaliyetlerine dayanarak kendilerini gönüllü olarak tanımlamamışlardır. Bu durumun yaptıkları bu etkinliği gönüllülük faaliyeti ya da kendilerini gönüllü olarak tanımlayıp tanımlamamalarıyla ilişkili olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca bu katılımcılar gidip sadece gönüllü etkinliğe katılmış olabilecekleri gibi rica üzerine faaliyetin düzenlenmesine de yardımcı olmuş olabilirler:

“(Üni. 'de..) Öyle hatırlamıyorum şey yaptığımı. Hı bir kere şey yapmıştık. Yine düzenlediği bir şeyler vardı. Ben onlara katılıp evlere gidip muhtarlıktan mahalledeki fakir kişileri tespit edip, o fakir kişilerin evlerini tek tek ziyaret edip, onlarla anket yapıp, gerçekten ihtiyaçları olup olmadığına göre bir dernek için araştırma yapmıştık. O dernek onlara şey verecekti, bir maddi yardımda bulunacaktı. Ve onları bilgilendirme amaçlı gezmiştik.” “*Hmm bunu nasıl buldun? Okuldan mı?*” “Okuldan değil ya arkadaşım buna katılıyordum. O dernektendi. İhtiyaçları vardı o zaman katılacak gezecek kişi yoktu. Ben de yanlarında gittim. Yani, şey yardım amaçlı, tek kalmaları, tek başlarına gezmesinler.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Yani bir kere gittim. Girer mi girer herhalde aslında da gidip oradaki çocuklarla zaman geçirdik. Bir kere ee şeye gittik, yaşlıların bulunduğu huzurevi oraya. Bir kere bayramda gitmiştik böyle bayramlaşmaya falan. Yani öyle faaliyetler oldu başka bir kere kan verdim, bu gönüllüye başka da hatırladıklarım bunlar sadece.” [20, GO, E, Çapa Tıp, Orta]

Katılımcıların gönüllülük deneyimlerinin genel olarak kulüplerde yoğunlaştığı görülmekle birlikte gerek kulüplerle bağlantısı olan gerekse bağlantısı olmayan STK'larda da gönüllülük deneyimleri bulunduğu görülmektedir. Burada iki önemli nokta karşımıza çıkmaktadır: (1) Kulüpler başlangıç noktası olmakla birlikte burada gönüllü olanlar STK'larda da gönüllü olabilmektedir ve/veya STK'larda gönüllülük deneyimi olanlar kulüplerde de çalışabilmektedir. (2) STK'larda gönüllü deneyimi olanların benzeri siyasal, kültürel vb. yaklaşımlara sahip olan STK'larda da gönüllü olma eğiliminde olduğu görülmüştür. Bununla birlikte deneyimi olan katılımcıların yoğunlukla eğitim, gençler ve çocuklar alanında gönüllü çalışma içerisinde oldukları ve çoğunlukla ders verme, birlikte etkinlik yapma ve eğlenme vb. faaliyetler gerçekleştirdikleri söylenebilir. Son olarak katılımcıların bir kısmının gönüllülüğü tanımlama biçimleri nedeniyle, bazı deneyimleri olsa da kendilerini gönüllü olmayanlar kategorisinde değerlendirdikleri ileri sürülebilir.

4.2.4. Gönüllülük Faaliyetini Gerçekleştirme Biçimleri

Katılımcıların gönüllülük faaliyetlerini genel olarak *grup hâlinde* [03, 08, 15, 16, 18, 34, 38, 56, 75] yapma eğilimi gösterdikleri gözlemlenmektedir. Bu grup, bir kulüp [03, 08, 15, 18, 23, 32, 48, 55] ve/veya STK bünyesinde [09, 15, 19, 21, 22, 26, 29, 37, 38, 41, 48, 50, 55, 78, 88] olabilmektedir. Gönüllülük faaliyetleri kurumsal bir şekilde yürütülse dahi katılımcıların bu faaliyetleri motivasyonlarının temelini oluşturan arkadaşlarıyla birlikte yürütmek istedikleri söylenebilir. Bu arkadaşlar önceden edinilmiş ve/veya gönüllülüğe birlikte başladıkları arkadaşları olabileceği gibi kulüp ya da kurum içinde sonradan edinilmiş arkadaşlar da olabilmektedir:

“Grup halinde kulüp olarak beraber yürütüyorduk çalışmalarını. Bunun için ayrıyeten ee sadece o toplulukla ilgilenen arkadaşlarımız var. Onların ee yardımıyla onların onlarla beraber grup halinde yürütüyoruz çalışmalarını.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Biz grupsal ya da kurumsal ikisi birden.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Evet, grupça. ... Kurumsal olarak yapıyoruz.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

“Gönüllülük çalışmaları daha çok ya ben, nasıl desem grupsal anlamda daha etkin ve verimli buluyorum. Çünkü ben, bir konuda, mesela bugün buraya size söz verip hani geldik.” [75, G, K, HAYEF, Orta]

Grup olduğunda, arkadaşların motive edici yaklaşımları, zor durumda kalındığında birbirlerine destek olmaları, özgüvenlerini artırmaları vb. katkıları katılımcıların grup olarak gönüllü faaliyetlerde bulunmalarının nedenleri arasında sayılabilir:

“Hani dersimizi ekerek geç kalmış olsak da ama bu bir grupla olunca, birbirimizi ben bir araba tekeri gibi düşünüyorum, birbirimizi iteklediğimizi ve birbirimizden güç aldığımızı düşünüyorum. Bu tür çalışmalar grupça çok daha, çok daha iyi oluyor. Çünkü en azından bir geri çekilme olduğunda ya ben yapamam ben niye uğraşacağım dediğimizde, diğer gruptaki arkadaşların bizi ... iteklemesi çok daha verimli manada yol almamıza sebep oluyor bence.” [75, G, K, HAYEF, Orta]

“Genelde internet üzerinden demeyelim de bu ???’nde benim bir arkadaşım var. Onunla ortak arkadaşımız vardı, vesile oldu. Onun grubu ile birlikte gidiyordum. Mesela bir yer silinecek siliyoruz, temizlenecek temizliyoruz. Mesela boya işleri falan oluyor onları yapıyoruz.” [81, G, E, İktisat, Orta-Alt]

Bunun yanı sıra bazı katılımcıların ise faaliyetlerini herhangi bir yere bağlı olmadan *bireysel* [16, 23, 26, 29, 33, 34, 42, 48, 61, 69, 71, 74, 78] olarak yürüttükleri gözlemlenmiştir.

“Bireysel olarak yaptığım çalışmalardan bahsedersen bireysel ders verme diyebilirim. Yardıma ihtiyacı olan ailenin çocuklarına dair bir haber aldığım zaman ilgilenmeye çalışıyorum. Ama kurumsal olarak ??? Vakfı diye bir vakıf vardı...” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

“Sevgi Evleri’ne gitmem bireysel bir şekilde oluyor, tabi ki de benden başka gönüllüler de var ama tanımıyorum bile hatta bazen karşılaşıyoruz çoğu zaman karşılaşmıyoruz. Bunu bireysel olarak yürütüyorum diyebilirim o zaman herhalde...” [16, G, K, HAYEF, Orta]

“Evet bireysel olarak. Yani bir kurumda gönüllülük esasına dayalı bir işim olmadı şu ana kadar.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Fakat yine gönüllü faaliyet ne olursa olsun katılımcıların faaliyetlerini yürütürken veya bu faaliyete başlarken aynı şekilde yanlarında arkadaşlarını görme ihtiyacı hissettikleri söylenebilir:

“Çünkü biz arkadaş çevremizle birlikte hareket edemiyoruz bazen bu tek başına yapmak evet güzel bir şey ama bir toplulukla yapmak asıl önemli olan güzel bir şey. Yani çünkü bu sefer tek başına yaparsan kendin yaparsın olur biter. Ama diğerleriyle bir zihni uyandırabilirsin. Bir topluluğu harekete geçirebilirsin.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Gönüllü faaliyet ile arkadaş ilişkisi bu şekilde sıkı sıkıya grup normu oluşturarak gelişirken, katılımcıların büyük bir çoğunluğu internet üzerinden, literatürde çev-

rimiçi gönüllülük olarak adlandırılan gönüllü olma yolunu tercih etmediklerini [01, 33] belirtmektedir:

“Yani internet üzerinden öyle bir şeyim yok. İnsanlarla sıcak ilişkileri seviyorum.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“Hiç öyle bir şey görmedim. İnternet üzerinden nasıl bir gönüllülük faaliyeti olur ki?” [04, GO, E, İşletme, Orta-üst]

“Bence olmaz ya. Hani gidip yerinde yapılmalı. Yapılamamasının nedeni ... ee ben yüz yüze olmanın daha samimi olduğunu düşünüyorum.” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Ne gibi yapabilecek ki? Bağışı saymazsak farkındalık oluşturmayı saymazsak..” “Onun dışında yapamaz mı?” “Onun dışında hani yapacak da pek bir şey yok.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Yani şey, illa ki bir şeyler yapılabilir internet üzerinden bağışlar, etkinlikler bir şeyler yapabilirsiniz. Hani projeler başlatabilirsiniz internet üzerinden. Bunlar da çok faydalı olabilir ama görmem ben internet üzerinden, bilgisayar üzerinden bir şeyler yapmayı. ... Kendi açımdan yeterli mutlaka hani birçok proje başlatılabiliyor böyle, bir şeyler yapılıyor ama yani ben daha, hımm nasıl diyeyim, birebir çalışmayı tercih ederim.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

İnternet üzerinden gönüllü faaliyetlerde bulunmayı tercih etmeyen katılımcıların çoğu internet üzerinden gönüllülük yapmayı güvenli bulmamaktadır [21, 50, 77, 78, 84, 87]:

“Yapılır ama yani bizim insanımız internete pek güvenmiyor. Paramı yollayacağım oraya mesela para üstünden örnek vereyim ben paramı yollayacağım ama o para nereye, nasıl gidecek? O yüzden aslında hani yardım aldığımız insanlar da o işe katıldığı zaman hani daha güzel bir ortam olacağını düşünüyorum.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Ya internet üzerinden ya biz ne kadar teknoloji çağında olsak da insanlar da internet üzerinde bir güvensizlik söz konusu var ya hani. O inancın çok kırılabileceğini ben sanmıyorum açıkçası. Ne kadar önlem de alınsa ne kadar işlemlerde yapılsa hani bunun önüne çok geçilebileceğini çok aşırı sanmıyorum yani insanlarda bu güvensizlik her zaman mevcut.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“Risk var. ... Bilgisayar korsanları falan gibi düşünebilirsiniz (...). Yüz yüze olmak daha iyidir. ... O insan mesela nasıl anlatayım size (s) internetten mesela yapıyorsun yani o kişi kim? Güvenilir midir acaba sorusu var.” [49, GO, K, İletişim, Orta]

Ayrıca katılımcıların bir kısmı internet üzerinden ne tür gönüllülük faaliyeti yapılabileceğinden dahi haberdar değilken [23, 28, 36, 42, 73] büyük bir çoğunluğu internet üzerinden yapılabilecek olan gönüllülüğü ya doğrudan internet bankacı-

lığı sayesinde internet üzerinden STK'lara yapılan bağışlar ya da bir kampanya için toplanan aynı ve nakdi yardımlar olarak [11, 17 18, 20, 24,26, 27, 37, 39, 41, 47, 48, 55, 56, 58, 59, 67, 68, 79, 82, 83] tanımlanmaktadır:²

“Ya şimdi şöyle bir şey var eğer bu katılım ı ya internet üzerinden mesela ne kadar bir etki sağlayabilirsin? Asıl mesele o. İ ya bir yardım edersen mesela ee para yardımı yaparsın. 10 lira, 5 lira. Ee bu gönüllülük faaliyetleri içine içerisine giriyorsa bunu yaparsın. Ama bu bir gönüllülük faaliyetine katkı sağlamaktır bence. Onun dışında internetten hee şöyle şeyler var. Psikolojik yardıma ihtiyaç mesela bir site vardı eskiden. Psikolojik yardıma ihtiyacı olan insanlar konuşma ihtiyacı olan insanlarla işte oraya üye oluyorsun, konuşuyorsun falan. Bu tarz şeyler de yapılabilir tabi ama ee onun dışında... Bunun dışında çok bu tarz şeylerin dışında pek gönüllülük faaliyeti internetten nasıl yürütülür bilmiyorum.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“İnternet bence gerçekten büyük bir nimet. İnterneti eğer bu bahsettiğimiz vakıf, bağış konusunda bakarsak eğer gerçekten çok etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü eee... Gerek bağış, gerekse yardım konusunda çok önemli olduğunu düşünüyorum.” [11, GO, E, Siyasal, Orta-alt]

“Yani, mümkün. ... İnternet üzerinden para yatırılabilir bir hesaba, maddi yardım olabilir. Ne bileyim hani başka aklıma gelen internet üzerinden hani giysi kıyafet tarzı şeyler alınabilir. Yine hep maddi yardım gibime geliyor.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcılardan bir kısmı ise internet üzerinden yapılan gönüllülüğün herhangi bir etkisinin olmayacağını, insanlara bir fayda sağlamayacağını belirtmektedirler. Eğer bir fayda söz konusu olacaksa bu manevi değil maddi anlamda bir yararı içermektedir:

“Ya internet üzerinden yaptığın gönüllülük müdür nedir son zamanlarda hatta ??? çıkmıştı mesela hani ... Bir işe yaradığını pek düşünmüyorum ama benzer düşüncede olan insanları görüyorsun ne kadar sayısının yüksek olduğunu sayıyı görmekten başka bir işe yaramıyor pek. İnternette en fazla bağış yaparsın.” [27, GO, E, Mühendislik, Orta-üst]

“İnternet üzerinden para yatırmak mı oluyor? Öyle mi algılamam gerekli? ... İnternet üzerinde bir şey yapılabileceğini düşünmüyorum (g). İmza kampanyaları falan var ama belki o olabilir.” ... “Sence bunlar gönüllülük mü?” “Yani... Olabilir ama çok (.) şeye açık bir kampanya oluyor yani internet üzerinden olunca (.) ne bileyim yani sanki sonuçlar değişti gibi geliyor bana. Ya da masanın başında oturup imza vermek ne kadar mantıklı.

---

2 Buna binaen katılımcıların çoğunlukla bu bağış faaliyetlerini gönüllülük kategorisinde değerlendirdiği de söylenebilir. Gönüllülük ve bağış kavramları arasındaki ilişki ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Yani hani tabi ki bir yanlış var bunu protesto ettiğini gösteriyorsun ama ne kadar gösterir bilmiyorum.” [54, GO, K, Tıp, Orta-üst]

“Maddi anlamda belki ama manevi anlamda zannetmiyorum. Olmaz yani.” [63, GO, K, Fen, Orta]

“Maddi ihtiyaçları karşılamaya yönelik olurken belki manevi ihtiyaçları karşılamada belki ilerleyen zamanlarda bir sistem kurulabilir ama şu an için olduğunu düşünmüyorum.” [68, GO, E, Hemşirelik, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ise internet üzerinden ne tür gönüllü faaliyeti yapılabileceğini net olarak bilmemesine rağmen internet üzerinden gönüllülüğün yapılabileceğini düşünmektedir. Bazı katılımcılar internet üzerinden gönüllülüğün yapılabilmemesinin nedenini teknolojik gelişmelere bağlarken, bir kısmı da bunun mümkün olduğunu ancak tercih edilmemesi gerektiğini savunmuştur. Zira gönüllülük insanın insana “*dokunması*” demektir:

“Gönüllülük faaliyetleri yani bu devirde mümkün çünkü teknoloji gelişti. Mesela, herhangi bir maddi olsun manevi olsun desteğini artık internet üzerinden de verebiliyorsun. Mesela maddi deyim artık kendi hesabından herhangi bir hesaba çok güzel paralar aktarabiliyorsun kolaylıkla. Manevi olsun mesela ne olabilir? (.) en azından yorumlarına destek olabilir.” [52, GO, E, İletişim, Orta-alt]

“Yani yürütülme daha iyi olur. Tamam belki zamanın yoktur veya benim de zamanım olmayacak, yapmak zorunda kalacağım ama eminim ki isteyerek yapmayacağım çünkü nereye gittiğini bilmeyeceğim hani. ... O yüzden internet üzerinden zamanım olursa istemiyorum ama zamanım olmadığı sürece de istemeyerek de yaparım yani. Baktım hiçbir çarem yok...” [66, GO, K, İktisat, Orta]

“Kesinlikle olmaz diyorum. Gönüllülük demek dokunmak demek, sesinin dokunması, yardım elinin dokunması. Çocuklara eğitim veriyorum kursta ben bunu internet ortamında anlattıysam aynı etkiyi uyandırabileceğini düşünmüyorum. Yani o zaman hiçbir öğretmene gerek kalmazdı, bütün dersler ee nasıl desem her şey ama her şey internet üzerinden olsaydı o zaman. Olur mu öyle şey.” [90, G, E, Sağlık Bilimleri, Orta]

Bununla birlikte katılımcıların özellikle haberleşme, etkinliklerin organize edilmesi ve duyurulması [09, 14, 15, 16, 27, 33, 41, 43, 64, 85, 86] bakımından interneti bilhassa sosyal medya araçlarını [11, 18, 21, 29, 38, 48, 55, 61, 75, 80, 81, 83, 85] oldukça önemli bulduğu gözlemlenmiştir. Aslında bu şekilde gönüllülüğü oluştururken kullanılan internetle alakalı basamakların da gönüllülük faaliyeti olarak görüldüğünü, bu anlamda internetin gönüllülükte araç olarak kullanılabil-

leceği [23, 32] algısının var olduğunu söylemek mümkündür. Haberleşme internet üzerinde gerçekleşebilir ancak faaliyetler ise yüz yüze olmalıdır:

“Ya bu tarz şeyler kullanma ya internet üzerinden şöyle bir şey var. Hani bu tarz şeylerin sosyal medyayı kullanma gibi şeyleri oluyor. Facebook üzerinden, Instagram üzerinden, Twitter üzerinden hani daha çok kitlelere ulaşıyorsun internet üzerinden bu tarz yönleri çok iyi.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“... arkadaşımın ee yürüttüğü faaliyette kitap okuma faaliyetinde genelde internet üzerinden haberleşiyorlar. Ee internet üzerinden haberleşip eğer daha sonra kendileri isterlerse yüz yüze görüşme gerçekleştiriyorlar. Eğer mümkün değilse internet üzerinden görüşmelerine devam ediyorlar. Yani internette de gayet mümkün oluyor artık.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Hmm mesela internet üzerinden yazdığı mesela, diyelim ben burada çıkıp bağırısam 100 kişi 200 kişi duyar. Ama internet üzerinden bunu hani binlerce kişiye duyurma fırsatım oluyor.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Aslında alanına, konusuna göre değişir gibi geliyor. ... Ee, tanıtım yaygınlaştırma açısından artık sosyal medya olmadan olmuyor. Yapılan faaliyetlerin duyurulması, ... yapılacak faaliyetlerin duyurulması, yapılan faaliyetlerin sunulması ... bu tür şeyler tabi ki olabilir ama ... (s) yüz yüze bireysel olarak bir etkileşim olmadan da insanların çok dikkatini çekecek şekilde olacağımı zannetmiyorum.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

“Mümkün. ... Birçok site var bunlara sizi yönlendiren oradan öğrenip onların sitesinden ne yapacağımıza karar verebilirsiniz. İnternet bir araç yani. ... Ulaşım ve araç olarak kullanabiliyorsun evet.” [19, G, E, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcılardan bir kısmı internette yapılan bazı çalışmalarını da gönüllülüğe dahil etmekte ve gönüllülük için önemli olduğunu belirtmektedir:

“Kesinlikle mümkündür (emin) ... Tabi.. Gönüllülük faaliyetleri internet üzerinden yapılabilir mi... Yapılabilir, şöyle ki(.) yaptığın bir gönüllülük faaliyetinin sunumunu internet üzerinden yapmak insanlara internet üzerinden duyurmak bile bir gönüllülüktür. Eee... Ki sosyal medyanın dünya üzerindeki aktifliğini düşündüğümüzde ee... Buradan bir tanıtım yapmak buradan haber siteleri oluşturup blog oluşturup buradan yayınlar yapmak buradan çağrıda bulunmak insanlara... Dünya şartlarında çok mümkün. Ve çok sağlam bir zemini var, o yüzden internet üzerinden yapılabilir.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

İnternetin gönüllülük açısından en önemli katkısının örgütlenmeye ilişkin olduğunu belirten katılımcılar da bulunmaktadır. Bu katılımcılara göre insanların bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi, farkındalığın sağlanması vb. konularda geniş kitlelere ulaşmayı sağlayan internet hızlı bir biçimde örgütlenebilmeye imkan vermektedir:

“Anca örgütlenebilirsin yani, örgütlenmekten öteye geçmez yani onun bir gerçeğe çıkması lazım.” [27, GO, E, Mühendislik, Orta-üst]

“İ tabi mümkün. Ama bu saha faaliyetlerine internetten bunun örgütlenmesi veya üye alımı veya insanların bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi konusunda faydası olabilir. Ya da şöyle söyleyeyim bizim ulaşma imkanımız olmuyor, dünyanın başka bir ucundaki başka bir ülkede şu kadar aç, şu kadar imkansız insan var bu anlamda yardım toplamak olsun bilinç oluşturmak olsun internet yine faydalı olur. Hem direkt internet olabilir hem saha faaliyetlerine destek olarak internet olabilir, olmalıdır.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

İnternet üzerinden gönüllülük konusundaki bir başka yaklaşım ise hiçbir şey yapmamaktansa interneti kullanarak gönüllülük faaliyetlerinin duyurulabileceğini ve böylelikle insanlarda bilinç oluşturmaya ve örgütlenmeye katkı sağlanabileceğini düşünen yaklaşımdır:

“Hiçbir şey yapmamaktan iyidir bence ya. Yani hani (g) sonuç olarak orada da örgütlenebilirsin ve bir şekilde yardımda bulunabilirsin. Yani şöyle de olabilir. Ben sürekli insanlar bazında konuşuyorum ama mesela.... Burada maddiyat da devreye girmiyor çok fazla. Bilinçlendirmek.” [71, G, K, Su Ürünleri, Orta-Alt]

Ayrıca katılımcıların genel olarak internet üzerinden verilen online dersleri [09, 23, 29, 30, 33, 67], farkındalık oluşturmak için internet üzerinden yapılan bir takım imza kampanyalarını [27, 30, 35, 48, 53, 75] vs. de internet gönüllülüğü olarak tanımladığı gözlemlenmiştir:

“...mesela bazı siteler var mesela ‘change.org’ var, denk gelmişsinizdir. Sonuç alınan siteler bunlar. Yani mesela diyelim bir şirkette bir işten çıkartma oluyor. Bu internet sitesinde hani gündeme geliyor. Milyona yakın imza alıyor bu şey, konu. Ve hani bu şeye direkt o işyerinin sahibine direkt bir tepki olarak dönüyor yani. Direkt sonuç almıyor yani.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Yapılabilir. ... Dediğim gibi sadece mesela eğitim de gönüllülük faaliyetidir. Bilgileri bir sitede yayınlıyorum. Tamamen hiçbir çıkar amacı gütmeyen sadece insanlar bundan faydalansın diye. Bu bir gönüllülüktür yani. Kendin bildiğini parayla satabilecekken onu bir siteye koymak, siteden bütün herkesin faydalanması sadece herhangi bir şey koyup yayılarak, dinlenerek, ...” [07, GO, K, Hukuk, Orta],

“İnternette yapmak mümkün hatta normal gönüllülük kurumsal gönüllülüğe göre daha etkili bile olabilir. Çünkü interneti artık herkes kullanabiliyor ve güzel bir yazıyla eğer sıkıntı veya gönüllülük amacını anlatabilersen kitlelerce insan o gönüllülük projesine destek verebilir. Oturduğu yerden dahi. Belki bir imzayla, belki 5 lira bağışla veya belki bir fikirle.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

İnternet üzerinden bilinçlenmeyi sağlamanın önemli olduğunu düşünen bazı katılımcılar ise yapılan bu faaliyeti gönüllülük olarak tanımlamamakta ya da “tembel gönüllülük”, “kolay gönüllülük” vb. tanımlamalar yaparak bunun “kolaya kaçmak” olduğunu belirtmektedirler:

“İnternette insanlara yardımcı olmak, mesela imza topluyorlar bu bir şeydir kamusal bir şeydir.” “Gönüllülük müdür peki?” “İşte bu kolay gönüllülüktür. Tembel gönüllülük.” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

“Şöyle bir şey sadece elini oynatarak, bir tuşla her şeyi yapabiliyim gibisinden. Hani imzayı attım tamam, bunu paylaşayım insanlar görsün, birkaç kişi de imza atsın kamuoyunda bir şeyler oluşturabiliriz. Bu da gerçekten güzel bir şeydir. Hiçbir şey yapmayan için. Ama gönüllü olarak ben bu kişiyi tanımlayamam. Yani bu biraz daha kolaya kaçmaktır. Birisi paylaşmıştır göreyim, ben de paylaşayım ya da ne bileyim imza atayım bir şeyler olsun, bunlar biraz daha kolaya kaçmak. Tabii inşallah bir faydası oluyordur. Hani hiç yoktur da diyemem ama bir gönüllülük olarak da bunları pek kabul edemiyorum.” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

Katılımcıların çok az bir kısmı internetin gönüllü çalışmalarda rahatlıkla kullanılabileceğini, bu yönde verimli deneyimleri olduklarını aktarmıştır:

“Hı hı mümkün ama muhakkak bir şey de gerekiyor o hissiyat bağlam gerekiyor yani mesela biz Oku Düşün Paylaş’tan sonra yıldız koçluğu diye bir şey oldu. Oku Düşün Paylaş’ın bire bir hali önceden 12 kişiye 4 moderatör yapıyordu falan ee aynı şeyleri bir üniversite öğrencisiyle ben yapıyordum mesela kitap okuyordum, söz gönderiyordu onu yorumluyordum falan. Bunu daha çok internet üzerinden veya telefonda konuşarak yapıyorduk ben onu 3 defa gördüm hayatım boyunca ve çok seviyordum gönüllülük yapıyormuş yapıyor da ama mutlaka o ortamın içine girmek gerekiyor yani doğrudan sanal alışveriş yapar gibi gönüllülük öyle bir şey yok.” [40, G, K, Edebiyat, Orta-alt]

Katılımcıların internet üzerinden gönüllülük faaliyetlerine dair tüm bu algı ve deneyimlerinin yanı sıra katılımcıların bir kısmının ise internette gönüllülük faaliyeti yapılamayacağını [02, 04, 06, 12, 30, 36, 50, 51, 54, 59, 60, 69] özellikle vurguladığı gözlemlenmiştir:

“İnternet üzerinden böyle bir faaliyet olmaz. Gönüllülük dediğin şey sahada olmayı gerektiriyor. Koşturacaksın bir yerden yardım toplayacaksın o yardımı alıp bir yere götürmeye çalışacaksın... Saha çalışması kısaca... ama internet şu yapılabilir bu saha çalışması için katılımcı toplama, faaliyet ilanı, organizasyon... Evet bazı insanlar bu konuda aktifler fakat bu bir yere kadar. Bu yayılma bir yerde somut bir hal almadıkça sanal olarak kalacaktır. Bunların icraata geçmesi noktası internet tamamen çöküyor, insanın bedenine ihtiyaç oluyor. Tamamen yapılamaz, destekçi olabilir.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

Katılımcıların çoğunun ortada bir gönüllülük faaliyeti varsa etkileşim, iletişim ve hatta duygusal bir bağ olması gerektiğini savunduğu söylenebilir. Bazı katılımcılar ise internet üzerinden gönüllülük yapılabilse bile bunun faydalı ve uzun vadeli olmayacağını ya da sonuca ulaştırmayacağını özellikle vurgulamıştır. Görünen o ki bir faaliyeti gönüllü faaliyet yapan özelliklerden biri de insanın topluma temas etmesidir:

“Ben gönüllülüğün saha çalışması şeklinde olması gerektiğini düşünüyorum. Yani (.) doğa için mi yapıyorsun toprakla birebir olmalısın. İnsan için mi yapıyorsun insanların içinde olmalısın. İnternet üzerinden en fazla üye olunabileceğini düşünüyorum. Gönüllü olamazsın.” [69, G, K, Hemşirelik, Orta]

“Ben çok internet üzerinden yapılmasına karşıyım. Biraz daha hani fiziksel etkileşim olsun hani yüz yüze konuşulsun isterim. O hani sevgi, aşk, şevk geçsin isterim insanlara, o şevk geçsin.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Yürütülebilir de, bir, bir yere kadar yürütülebilir bence. Hani insan, bir insana internetten her an ulaşamazsınız. Veya yardım edeceğiniz insana da ulaşamazsınız her an. Devamlılığı olmaz, girişim olur ama devamı olmaz mesela bence.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Yapılır. ... Ya genelde ama yüz yüze olan ilişkilerin daha iyi olduğunu düşünüyorum ben çünkü artık her şeyi internet üzerinden yapmaya başladığımız için biraz daha sahiciliği kaçıyor olayın. Ama mesela tabii ki de o biraz gönüllülük olmuyor tabii...” [39, GO, K, Edebiyat, Orta-üst]

İnternet üzerinden yapılan çalışmaları “geçici gönüllülük” ve “pasif gönüllülük” olarak tanımlayan katılımcılar da bulunmaktadır. Bu katılımcılara göre gönüllülük aktif ve düzenli katılımı gerektirir:

“Geçici gönüllülük falan (g) diye bir şey uydurayım çünkü ... aynı şey değil ben her hafta çocuklara mesela ben her hafta çocuklara dokunuyorum. Ama diğer türlü imza atarak ya bir saniyede ya da bir hamlede yapılan bir şey gönüllülük değil.” [50, G, K, İletişim, Orta-üst]

“Sadece internette uzun vadeli olmaz kısa vadeli olabilir ama. ... Tabii imza kampanyası olarak da düşünebiliriz. ... O biraz daha pasif bir gönüllülük oluyor. Yani çünkü herhangi bir sorumluluk eylem bir şey yapmadan sadece bir-iki isim yazmaktır anlatabiliyor muyum? Hani aktif bir şey değil.” [55, G, E, Tıp, Orta]

Katılımcıların gönüllü olma biçimlerine bakıldığında genel olarak faaliyetlerini kulüplerde ve/veya STK’larda grup hâlinde yapma eğilimi gösterdikleri görülmektedir. Bireysel olarak yapılan gönüllü çalışmalar da bulunmaktadır. Katılımcıların interneti bir araç olarak kullandıkları ve gönüllülük faaliyetleri kapsamında çok fazla tercih etmedikleri söylenebilir. Bu durumun temel nedeninin katılımcıların

gönüllülük ve internet ilişkisine yönelik algıları olduğu görülmektedir. Birçok katılımcı internet gönüllülüğünü bağış ve yardım kapsamında değerlendirerek internetin gönüllülük için önemli olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte internetin güven açısından çok problemliliğini vurgulayarak bu araç üzerinden yapılacak gönüllülük çalışmalarının sınırlılığın ve tercih edilmediğine işaret etmektedir. İnternetin güvenli olmamasının yanı sıra insanlarla teması sağlamaması da internet üzerinden gönüllüğe ilişkin algıları olumsuz etkilemektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı internetin duyuru, bilinç oluşturma, farkındalık kazandırma, örgütlenme, haberleşme, yaygınlaştırma, bağış ve yardım toplama vb. konularda önemli bir imkân sunduğunu düşünürken, birebir ve yüz yüze teması sağlayamaması, gerçek hayata dokunmaması nedeniyle tercih etmediklerini belirtmişlerdir. Hatta bazı katılımcılar internet üzerinden gönüllülüğü “pasif”, “geçici”, “tembel” gönüllülük olarak tanımlamışlardır. Bununla beraber bazı katılımcılar ise internet üzerinden yaptıkları gönüllülük deneyimlerini paylaşarak bunun mümkün olduğunu göstermişlerdir. İnternet üzerinden gönüllülüğün katılımcılar açısından yeni bir olgu olduğu gözlemlenmiştir. Hâlihazırda sadece bir araç olarak kullanılan internete karşı güvenin az olması internet üzerinden gönüllülüğe ilişkin bir tanımlama ve kullanma zorluğunun olduğunu göstermektedir.

4.2.5. Katılımcıların Gönüllü Olma Nedenleri

Katılımcılara, gönüllülüğe başlama ve devam etme nedenleri ile gönüllülüğün beklentileri sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlar, genel olarak çok benzer olsa da bu bölümde cevaplar arasındaki farklılıklar da betimlenmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların gönüllü faaliyete başlamaları; doğrudan spesifik bir olaya dayalı [03, 09, 15, 34, 69, 74, 85, 90] olarak gerçekleşebileceği gibi aileyle ilgili geçmişle [48], çevresel faktörlerle [13, 15, 33, 37, 38, 70, 74], kişisel nedenlerle [09, 10, 16, 21, 22, 26, 29, 32, 37, 38, 40, 41, 42, 55, 61, 71, 75, 78, 80, 81, 82, 88], dinî amaçlarla [09, 18, 21, 26, 34, 61, 79, 75] ya da kariyerle [10, 41, 47, 70] ilişkili olarak gerçekleşebileceği de gözlemlenmiştir:

“Katılma sürecinin, şöyle, vakıfla tanışmamın sebebi ablamdı zaten; ama hani yani bana mesela, nasıl diyeyim, zorunlu gibi değildi. Yani ‘Sen de illa... Ben buradayım sen de geleceksin.’ gibi değildi. Ben istediğim için... Mesela hani ‘Proje grubumuz var, yararlanmak ister misin?’ dedi bana. Ben de dedim ki: ‘Seve seve, hani hoşuma gider.’ [88, GO, K, Lojistik, Orta-Üst]

Katılımcılar, gönüllü olma nedenleri olarak genelde kişisel nedenlerden söz etmektedirler. Bu kişisel nedenlerin başında, katılımcıların *gönüllülüğe ihtiyaç olduğunu düşünmeleri* [03, 62, 71] ve kendilerinin *faydalı olduğunu/olacağını hissetmeleri* [09, 10, 21, 32, 37, 41, 42, 56, 71, 78] gelmektedir. Bunların yanı sıra; farkındalık oluşturma istekleri [15, 79], “*Ben yandım, başkası yanmasın.*” diye düşünmeleri [15], gönüllülüğü/insanlara yardım etmeyi *yaşama nedeni olarak görmeleri* [16, 18], *dünyaya geliş amacının insanlara yardım etmek olduğunu düşünmeleri* [21] de gönüllü olma nedenleri arasında belirtilmiştir. Ayrıca, gönüllü faaliyetin insanları mutlu etmesi [26, 61, 71, 80], katılımcıların hissettikleri sorumluluk duygusu [37, 40, 55], vicdani yükümlülük hissederek vicdani tatmin sağlama istekleri [41, 55, 71, 75] vb. kişisel unsurlar da gönüllü olma nedenleri arasında gösterilmiştir.

Var olan imkânlarının karşılığı olarak ihtiyaç sahiplerine yardım etme sorumluluğu hissetmeleri, bunu bir “*geri verme*” olarak görmeleri ve yaşanan sıkıntılardan haberdar olmanın *vicdani yükümlülükleri* ortaya çıkarması; katılımcıların gönüllü faaliyete katılmalarına neden olan faktörlerdendir:

“Bu, bence bir geri verme. Aslında bu, hani benim kendi böyle, hani şu şekilde söyleyeyim: Bencilce bir şekilde hani ‘Ben iyi bir şey yapayım, gönlüm rahat etsin.’ tarzı bir şey değil. Bu, zaten benim yapmak zorunda olduğum bir şey. Çünkü benim sahip olduğum her şey bütün insanlığa borçluyum. Doğal olarak, eğer bir şeyimiz iyiyse şuan, Allah’a şükür yerindeyse; bu, hani diğer insanlara yardım etmemiz gerektiği anlamına geliyor. Bu şekilde alarm gibi... Mesela hani nasıl insanlar bana burs veriyorsa ben de bir şekilde insanlara yardım etmeliyim. Bu, bu şekilde gider ancak diye düşünüyorum. Bir geri verme olarak.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“... Sanırım, dünyadan fazla haberdar olmakla alakalı olabilir. Hımm evet, bu mantıklı yani. Dünyadan fazla haberdarsınız; insanların zor durumda olmasından haberdar olmanız, size sorumluluk bilincini aşıyor yani. Bir şeyler yapmanız gerekiyor ya da diğerlerini göz göre göre, nasıl diyeyim(.) kötü durumda olmasını, yardıma muhtaç kalmasını kabullenmek zorundasınız. Bu, vicdani olarak beni rahatsız ediyor. ... Evet, vicdani yükümlülük, bir de şey haberdar olmakla alakalı. Haberdar olmak sizi sorumluluk sahibi kılıyor. Ben de müdahale etmeden kalmıyorum yani öyle söyleyeyim. ...” [55, G, E, Tıp, Orta]

Kendilerini *faydalı hissetmelerinin* ve *başkalarına yarar sağlama arzularının* onları gönüllü faaliyete yöneltmesi vesilesiyle, katılımcıların birçok gönüllü faaliyete ve yardım etkinliğine katılma ihtiyacı hissettikleri gözlemlenmektedir:

“İnsan, kendini çok çaresiz hissediyor bazı zamanlarda ve hani birilerine yardım edince hem kendimi bir işe yaramış hissediyorum hem de bir yandan daha çok çalışmam gerektiğini hiçbir şey çözmediğimi fark ediyorum.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Faydalı olmak, yani faydalı olma isteği... Birilerini u doğruya yöneltmek. ... Fayda sağlama diyebiliriz.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

“Kendimi işe yarar hissetme, sosyalleşme, işte hem kendim açısından insanlarla olan ilişkilerimi geliştirme hem işte toplum yararına bir şeyler yapabilme. Bunlar özetle.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“Kendi yapıma uygun olduğu için yani kendime uygun olduğu için düşüncelerime uygun olduğu için... Yani biraz insanlara fayda sağlamak için, bundan dolayı...” [78, G, E, Eczacılık, Orta]

Katılımcıların bazıları, gönüllü faaliyete katılmayı bir *görev* olarak kabul etmektedir. Bu görevin dayanağı, dinî inançlardır. *Allah'ın rızasını kazanma isteği ve dinin iyiliği emretmesi*, katılımcıların gönüllü faaliyete katılmalarına neden olan önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir:

“Beni harekete geçiren şey, (düşünüyorum) bu hayatı anlamlı kılmak ve yani hepimiz aynı şeyleri yapıyoruz. Hayatın monotonluğundan çıkmak ve tabi ki Allah rızası... Yani ben şimdi yiyorum, içiyorum, sonra okula gidiyorum geliyorum; yani bilmiyorum insan olmayan bir yaratıktan farkımın ne olduğunu düşünüyorum, yani yaşam amacı olarak düşünüyorum. Yani çünkü sadece bu dünya değil, diğer dünyaya da inancım tam. Diğer dünyada da hesaba çekileceğimi bildiğim için bana verilen nimetlerden en iyi şekilde ben de yardım etmeye çalışıyorum. Çünkü aslında bu, benim bir erdem olduğumun göstergesi değil; bu, benim görevim olarak görüyorum gönüllülüğü.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“İçimden de geliyor açıkçası, dinim bana bunu emrediyor ama içimden de geliyor. Mutlu oluyorum açıkçası. ... Kendinize bir şey aldığınız zaman, bir deneyim yaşadığınız zaman mutlu oluyorsunuz ama karşısındaki insanı mutlu etmek için bir şey yaptığı zaman bu mutluluk kat sayısı daha da artıyor. Bu bilimsel olarak da kanıtlanmış bir şey. Yani karşımdaki insanı mutlu etmekten mutlu oluyorum, öyle diyebilirim.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

İnsanlara yardım etmeyi sevmek ve grup çalışmalarından haz almak da katılımcılar için gönüllü olma nedenleri arasına girmektedir:

“Bir kere şu: insanlara yardım etmeyi sevmem, insanlarla birlikte bir şeyler yapmayı sevmem, yani grup çalışmasına aktif bir şekilde katılmayı sevmem tamamıyla bununla alakalı. Bir de insanlarla bir arada olmak isteyebilirim yani.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların bir kısmı için, *sevdiği insanların gönüllü faaliyette bulunmasının* kendilerinin de gönüllü faaliyetlerde yer alması için bir zemin oluşturduğu söylenebilir:

“Bana kalırsa başka insanların, sevdiğim saydığım insanların, böyle faaliyetler yapıyor olması beni etkileyen sebeplerden biri.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcıların bazılarının ise var olan boş vakitlerini değerlendirme istekleri gönüllü faaliyete katılımlarında etkili olmuştur:

“Çok boş vaktimiz var galiba. ... İlk önce bu etkili olmuş olabilir. Yani bir şeyler yapayayım. Çünkü insanın içinde olan içgüdüsel bir şey aslında... Hani bir şey yapayım, boş durmayayım mantığıyla...” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Karşılaştıkları durumlara karşı kayıtsız kalamamaları, “*karşılarındaki açken tok yatamamaları*” da katılımcıların gönüllü olma nedenleri arasında belirtilmiştir:

“...bir şeye karşı kayıtsız kalmak, eee insani değerlerimiz dışında yani... Bir insanı hani değer olarak bir, karşımdaki kişi eğer mutluysen bile onunla birlikte onu daha da artırabiliyorsak mutluluğunu eğer, işte sıkıntılıysen hani sıkıntısını dağıtmaya çalışmak, azaltmaya çalışmak... Yani() karşımdaki kişi ee açken hani tok yatamayız ya, bu yani. Biraz insani değer olduğu için düşünüyorum. Beni ben yapan şeydir bu.” [61, G, K, Fen, Orta]

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu; karşılarındaki insanları mutlu ettiğinde kendilerinde bir rahatlama, huzur, manevi tatmin hissettiklerini ve bu şekilde kendilerini de mutlu hissettiklerini belirtmiştir. Bununla birlikte, *gönüllü faaliyetin etkilerini karşılarındakinde görmek* de katılımcılar tarafından gönüllü faaliyete katılma nedeni olarak gösterilmiştir:

“...kafam mesela sürekli dalgın oluyor, bir şeye takılıyorum, takıntılı bir insanım; ama mesela insanlara yardım ettiğim zaman, onları dinlediğim zaman, konuştuğum zaman kendimde bir rahatlama hissediyorum.” [81, G, E, İktisat, Orta-Alt]

“... O çocukların sevincini görmek, o çocukların o bir kitaba dokunduktan sonraki gözündeki ışığı görmek; bütün yaptığımız şeylerin yorgunluklarını tamamen sırtınızdan silip atıyor. Bunun için bile evet değer, diyorsunuz. O çocuğu görmesene, konuşmasana, size gelip bir teşekkür dahi, edemese bile o fotoğraftaki o sıcaklık o samimiyet .. sizi hakikaten kendi içerisine hapsedebiliyor. Böyle bir durum...” [75, G, K, HAYEF, Orta]

Ayrıca, faaliyet alanının kendi okuduğu bölümle alakalı olmasının [10, 41] ve bu faaliyetin kendi geleceğiyle ilişkisinin bulunmasının da katılımcılar tarafından gönüllü olma nedenleri arasına görüldüğü söylenebilir:

“Yani mesela şey de olabilir, ilerde CV’me yazayım mantığı da olmuş olabilir.” ... “Ama sevgi evlerinde mesela bunu düşünmedim; hani şeye gideyim, CV’me yazayım diye hiç düşünmedim. Tamamen onda biraz daha vicdani yükümlülük ağır bastı galiba. ... Başka.. ???’da.. ???’ı merak ettim mesela.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların bir kısmının yaşadığı birtakım spesifik olaylar, onların gönüllü faaliyetlere katılmalarına vesile olmuştur:

“... Neyse, küçüklüğümden beri elli kişilik sınıftaydım; mesela birinci sınıfta. Sınıfın yarısı fabrikadaki işçilerin çocuklarıydı. Bu şekilde bir bölgede yaşayınca üç kişilik sırada otururduk. İki tane çocuk mesela giyecekleri kıyafetleri yoktu. Her gün aynı şeyi giyerlerdi. Hani mesela, ne bileyim, o zaman bile okuma yazma öğretmeye çalışırdım. O şekilde hani bir şeyler yapmaya çalışırdım. Çünkü insan kendini kötü hissediyor. Eve gidiyorsun, mesela küçücük çocuksun, öyle şeyler gördüğünde eve gidiyorsun, ağlıyorsun. Hani neden onun yok? Neden onun şusu yok, neden busu yok? Hani bunu düşünüyorsun. Büyüyünce geçeceğini sanıyorsun böyle şeylerin; ama geçmiyor. Daha çok daha çok bir şeyler yapmam gerektiğini düşündüm. Hani gönüllülük faaliyetleri bana gerçekten hukuk seçmemde yardımcı oldu.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Onlar (çevresinde gördükleri) etkili oldu. İşte mesela gırtlak kanseri olan bir dayım vardı. (-) Onun sigaraya olan aşırı düşkünlüğü... Yine işte en yakın arkadaşımın -hatta babasıyla çok iyi tanışırđık, çok iyi arkadaştık babasıyla- (üzgün) onun işte vefat etmesi karaciğer yetmezliğinden... .. Bunun çarpıcı somut örneklerinden birini görünce insan, işin biraz daha fazla farkına varıyor ve bir şeyler yapma isteği duyuyor. Tabi ben içmiyorum, kullanmıyorum falan; ama acaba bu kadar yetiyor mu ya da yetecek mi?” [15, G, E, HAYEF, Orta]

“Dediğim gibi; o zamanlar Beyaz Melek filmi vardı, ondan çok etkilenmiştim. Eee(.) bir de düşünlerdi, sonuçta ihtiyaçları var. Kimse onları ziyaret etmiyor, yalnız hissediyorlar. İnsan sosyal bir varlık sonuçta, sohbet etme ihtiyacı duyuyor. Yanında genç insanlar istiyor. Bir nevi gençliğimden verdim onlara, diyebilirim. Mutlu ettim onları. Ve bu beni huzurlu hissettirdi. O yüzden, o huzuru tadabilmek için yapılabilir bir şey bence.” [69, G, E, Hemşirelik, Orta]

“Beni harekete geçiren şey, zaten ben yeni böyle şeylere üye olmaya falan başladım. Daha çok birkaç arkadaşımda küçük kardeşlerini kaybedince, tesadüftür ki birkaç arkadaşım da oldu. Daha çok beni etkilemeye başladı. Daha çok, hani böyle kör gözlükleriyle değil de biraz daha bakış açımı geliştirmeye çalıştım. Yani bu sebeple, daha yakın bulduğum için.” [85, G, K, Orman, Orta]

Katılımcıların gönüllülük esnasında ya da öncesinde yaşadıkları belli olayların yanı sıra içine doğdukları, içinde yetiştikleri kültürün [13] ve sahip oldukları kültürel kodların [55] da gönüllülük motivasyonunu oluşturduğu söylenebilir:

“İçinde yetiştiğim kültür.” [13, G, E, Siyasal, Orta-üst]

“.. Ya düşündüm ama kültürel kodlarla alakası var ya. Ben hani hep isterdim yani. ...” [55, G, E, Tıp, Orta]

Bazı katılımcıların herhangi bir STK’dan burs alıyor olmalarının [42] ve burs aldıkları kuruma aidiyet hislerinin oluşmasının bu kuruluşlarda gönüllü olarak faaliyet göstermeye başlamalarına vesile olduğu söylenebilir:

“... İlk gittiğimde sadece bursumu alıp giderim, diyordum aslında. Yani öyle çok gitmem falan diye aslında; ama sonra sevmeye başladım. Bakım, güzel şeyler yapıyorlar. Toplum yararına güzel projeler var. Eğitim için, işte(,) gençlere yönelik faaliyetleri. Ben de bir şey yapmalıyım diye düşündüm. Yani bir işe yarama ihtiyacı işte. (g) ... Boş biri olmama ihtiyacı...” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“... Hem burs alıyorum hem de gönüllü olarak bazı şeyler yaptık.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

Katılımcıların gönüllü olma nedenlerinin çok çeşitli olduğu görülse de gönüllülüğe ihtiyaç duyulduğuna ilişkin duygular, başkalarına yarar sağlama arzusu, vicdani yükümlülükler, dinî inançlar, insanları mutlu etme/gönüllü faaliyetin etkilerini karşıdakinde görebilme ve sevdiği insanların gönüllü faaliyetlerde bulunması; katılımcıların temel motivasyon kaynaklarını oluşturmaktadır.

Peki, başladıktan sonra gönüllülüğü sürdürmede önemli motivasyon unsurları nelerdir? Bu sorunun cevabı bir sonraki bölümde ele alınmaktadır.

4.2.6. Katılımcıları Gönüllülüğü Sürdürmede Motive Eden Unsurlar

Düzenli olarak gönüllü faaliyetlerini sürdüren katılımcılara; gönüllü faaliyete başladıktan sonra bu faaliyette motivasyonlarını sağlayan, onları gönüllü faaliyette devamlı kılan ve gönüllü çalışmalarını sürdürülebilir kılan unsurların neler olduğu sorulmuştur. Alınan cevaplara göre, bu unsurların çoğunun *manevi tatmin* [23, 24, 34, 62], *manevi haz* [80] ve *iç huzur* [18, 62, 88] gibi kişisel unsurlar [74, K4, K13] olduğu görülmüştür:

“(Yetim) çocukların resimlerini gördüğümde içimde bir huzur hissettim yani. Ee, ben böyle motive oldum ve tabi ki inanç meselesine geliyor. Bir iz bırakma meselesine giriyor.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“Ee, ben iyi hissediyorum kendimi. İnsanlara yardım ettiğim zaman duygusal olarak değil manevi olarak doyunluğa ulaşıyorum.” [62, G, K, Fen, Orta]

Katılımcıların çoğu için, karşılarındaki insanların mutluluğunu görmeleri ve bu durumdan kendilerinin de mutlu olmaları [09, 18, 33, 34, 41, 62, 88], karşılarındaki insanlar için faydalı olduklarını ve kendilerini faydalı hissetmeleri [15, 32, 33, 41, 47, 70, 71], karşılarındaki insanlardan olumlu geri dönüş almaları [29, 34, 56, 62, 79, 82] gibi nedenler; gönüllülüğü sürdürmede temel motivasyonları oluşturmaktadır.

Gönüllü faaliyeti gerçekleştirdiğinde karşıdakini mutlu etmek ve/veya bu faaliyeti gerçekleştirmenin vermiş olduğu mutluluk hissini katılımcılar için önemli bir motivasyon kaynağı olduğu söylenebilir:

“O yardım ettiğimiz insanların gözlerinde gördüğümüz mutluluk, diyebilirim. Ama sanki bundan övünüyormuş gibi olmak istemiyorum. ... O, beni çok mutlu ediyor hani. Bir şeyin parçası olmuş oluyorsun. Ve hani hiç kimse seni bilmesede, bilmesine gerek yok, kendin için olarak mesela o gün daha rahat uyuyorsun. Daha rahat uyuyorsun; ama bir yandan daha çok üzülüyorsun tabi, hani öyle bir sürü insan düşünerek.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Onların huzur bulduğunu görmek yani onları mutlu etmek...” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

“Evet, daha çok motive oluyorum. Yani onların o yüzündeki, gözündeki mutluluk beni motive ediyor zaten. (sesi sevinçli) Extra bir şey olmasına gerek yok.” [71, G, K, Su Ürünleri, Orta-Alt]

“En ufağından bir çocuğun sana gülümsemesi bile motivasyonunu arttırabiliyor. Ya da ortaya gerçekten bir iş çıkardığında şu kadar mesela.. işte mesela kermes yaptığında şu kadar para toplandı. Sen de bunun şeyi var. Emek verdin ve karşılığını aldın. Bu biraz motive ettirebiliyor ki diğer mesela diğer yaptığın faaliyetlerde daha aktif görev alıyorsun bu şekilde. Yani mesela ben yaptım. Biraz da ego falan giriyor işin içine herhalde.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Karşıdaki kişiye fayda sağlamış olmak, topluma faydalı bir insan olduğunu ve “kendini işe yaramış” hissetmek; gönüllü katılımcıların çok büyük bir kısmının faaliyetlerdeki motivasyonunu oluşturmaktadır:

“Birilerinin iyileştiğini görmek... Sen de iyileşiyorsun, onlara karşı bakış açın, onları... Ya Yine aradığım şey fayda vermekse fayda verdiğini görmek veya onların, benden de değil, hani bu fayda sağladığını görmek. Benim de hayata bakış açımı değiştiren en büyük şeylerden biridir bu gönüllülük olayı...” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

“Ee(,) kendimi işe yarıyor hissetmek... Yaşlıların deyim yerindeyse bastonu olmak, beni mutlu etti. Beni oraya ait hissettirdi ve doğru işler peşinde olduğumu düşündüm.” [93, G, K, Sağlık Bilimleri, Orta]

Faaliyet esnasında ve/veya sonrasında katılımcıların almış olduğu olumlu geri bildirimler, onları motive eden temel unsurlardan biri olarak zikredilmektedir:

“Aldığım olumlu geri tepkiler açıkçası... Yani bir şeyi yapmaya çalışırken karşında gördüğünüz bir tebessüm ve ben anlatmaya çalışırken ki öğrenildiğini görmek ayrı bir mutluluktaki. ... Bu yüzden daha fazlasını yapma isteği oluşuyor.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

“Şimdi şöyle çok iyi bir şey değil ama faaliyet gösterirken bir dönüt aldığımız zaman çok motive oluyoruz, mutlu oluyoruz. Onun dışında bir dönüt almasak, başarı elde edemesek bile durup böyle düşünüp ‘Ben bunu niye yapıyorum?’ diye düşündüğümüz zaman o zaman kendimi bi yeniliyorum ‘Ben bunu neden yapıyorum?’ diye sorguluyorum. Orada bi kendimi yeniliyorum, motive oluyorum en azından kendi adıma.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

“... Yardımcı olmaya çalıştığımız insanların geri dönüşleri, çok büyük motivasyon sağlıyor. Hani olumlu yönde tepkileri motivasyon sağlıyor.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

“Geri dönüşler (). Ee, oradaki insanları teşekkürleri, onlara bir şey kattığımı görmek. Ee, bunlar beni motive etti, daha çok yapma isteği uyandırdı bende. Ya zaten eğer karşıdaki insana bir fayda sağlamadığımı düşünseydim bırakırdım. Allah’a şükür öyle bir durumum olmadı şimdiye kadar.” [62, G, K, Fen, Orta]

Bununla birlikte, katılımcıların bir kısmı; sosyal ortamlarının ve çevrelerinin [05, 22, 37, 47, 74], dinî inançlarının [05, 18, 34], bir şeyler yapma isteklerinin [10], yardım etme isteklerinin [55], bir ihtiyaç gördüklerinde [34] ve bir eksikle karşılaştıklarında kayıtsız kalamamalarının [05, 16] diğer motivasyon sağlayan unsurlar olduğunu belirtmişlerdir.

Gördüğü problemlere kayıtsız kalamama ve eksik gördüğünde müdahale etme ihtiyacı, gönüllü bireyin faaliyetteki motivasyonunu ve/veya sürekliliğini oluşturan nedenlerden bir tanesidir:

“Yaptığım şeyler belki de hiçbir şey ama kayıtsız.. belki ‘kayıtsız kalmamak’ doğru ifade olabilir.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Mesela orada bir eksikliği gördüğümüz zaman ayrı motive oluyorum. ...” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

Sosyal ortamın/çevrenin de, kendilerine destek ya da örnek olarak, katılımcıların faaliyetlerdeki motivasyonlarını sağladığı söylenebilir. Ayrıca, faaliyetlerdeki sosyalleşme imkânının da katılımcıların bir kısmının motivasyon kaynağını oluşturduğu görülmektedir:

“Sonra.. çevrendekiler.. Çevrende bu işi senden daha ustaca yapan birini görünce.. Bu bir motive kaynağı oluyor.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Bizim en büyük motivasyonumuz birbirimize olan bağımız, herkes birbirini ittirir bizde. Herkes birbirine destek olur en büyük bağımız budur.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Çok fazla motive eden şeyin olduğunu söyleyemem. Şu vardı, güzel bir ortam oluşuyor; çünkü benim gibi düşünen insanlar, kastettiğim yardım yapmak isteyen insanlar, yine (,) onlara verilmiş fazla potansiyeli aktarmak isteyen insanlar para ya da vakit olarak bunlarla karşılaşmak... O insanlarla birlikte olmak... Duyarsız insanlardansa duyarlı insanlarla birlikte olmak rahatlatıyor. ‘Böyle insanlar var, bir şeyler yapıyoruz, bir şeyleri değiştireceğiz.’ düşüncesi, onlarla bir arada bulunmak da iyi geliyordu. ..” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Sevdiğim insanlarla birlikte yapmış olmak... Bu, organizasyon için daha çok geçerli. (,) sevdiğim insanlarla birlikte yapmış olmak... Gerçekten arkaya baktığım zaman kendime katacak şeyleri yaptığımı görmek... Saygınlık, kendini geliştirmek vs. eee(,) yaparken motive eden.. Birazcık düşünme imkânım var tabi.” [74, G, K, Su Ürünleri, Alt]

Katılımcıların dinî inançları, büyük bir oranda gönüllü faaliyetleri sürdürmede motivasyon sağlamaktadır. Gönüllü faaliyetlerde bulduklarında bunun “Allah rızası”nı kazandıracağına olan inançları, katılımcıların gönüllü faaliyetlerdeki motivasyonlarından birini oluşturmaktadır:

“... ve tabii ki hani ee ben bu iyilikleri yaptığımda Allah’ın da, benim Rabbim’in de benim beni seveceğini hissetmem.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“Ahlaki yönden çocukların birbirleriyle konuşurken küfür etmemesini sağlamışsam ya da dinî olarak belli bir ilerleme kat edebilmişsek sonra hani arkadaşların kendi dini ve kültürel değerlerinin kazanılmasının sonucunu gördükçe motive oluyoruz yani bu şekilde.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

“O niyet üzere çıktığım için, u o niyetin de sonunda Allah rızası için, sonunda hayırlı ve sevdiğim bir iş yaptığım için bunlar benim motivasyonumu bozmuyor.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

Katılımcıların gönüllü faaliyetleri ihtiyaç olarak görmesi ve faaliyeti gerçekleştirdiklerinde yaşadıkları *manevi tatmin* de onların gönüllü faaliyetlerdeki motivasyonlarını sağlayan unsurlar arasındadır:

“... Bu anlamda insanda bir ihtiyaç olarak görüyorum ben gönüllülük faaliyetini. Gönüllülük faaliyetine katılmayan insan; çok yemek yemeyen, çok su içmeyen bir insan gibi orada bir boşluk kapatılmıyor. Orada bir açlık kapatılmıyor; açlık, susuzluk doyurulmuyor, kandırılmıyor. ... Bu anlamda hem bir ihtiyaç hem bir gereklilik(,) hem de böyle yemek yediğinde güçlenir, kuvvetlenir. O tatmin oldukça hem daha fazla katılmak istiyor insan hem de katılma anlamında insana bir nitelik kazandırıyor. Daha fazla şey yapma imkânı sağlıyor. ...” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

Katılımcıların bir kısmı ise gönüllü faaliyet esnasında muhatapları olan insanlarla iyi vakit geçirdiklerini [03], karşılıklı paylaşım ve etkileşim hâlinin oluştuğunu [42, 47, 50] ve bunun yanı sıra empati yaptıklarını [69, 85, 88] belirterek motivasyon kaynaklarının bu unsurlar olduğunu vurgulamıştır:

“İ, ilk geçirdiğimiz vakitten sonra tekrar aynı şekilde vakit geçirebileceğimizi düşünmek, gerçekten motive ediciydi.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Şöyle açayım; ee, karşılıklı eğlence olduğunu düşünelim. Her karşı tarafın eğlendiğini, güzel vakit geçirdiğini hem de bizim güzel vakit geçirdiğimizi düşününce neden devamı gelmesin, neden bir daha olmasın düşüncesiyle tekrarlama ihtiyacı hissettim.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Empati olabilir aslında, onların yerine kendimi koyabilmek... Allah’a şükür bizde öyle bir şey yoktur hani onlara karşı kötü davranma vs. saygıda kusur etmezsin, bir şey yapmazsın; ama hani hem onları görüp yaşlılar, ayrıyeten bizde yaşlanacağız ilerleyen zamanda, onları haberde görüyoruz. ... Onlarla (yaşlılarla, çocuklarla) beraber olmak; bana mutluluk veriyor, huzur veriyor diyebilirim. Mesela ben canım sıkıldığı zaman en çok parkta oturup çocuklarla hani çocukları izlemeyi veya onlarla oynamayı çok severim, değişik bir şey.” [88, GO, K, Lojistik, Orta-Üst]

Katılımcıların bir faaliyete girdikten sonra ya da o faaliyete başlamadan önce bir takım beklentiler içinde olduğu söylenebilir. Fakat burada belirginleşmiş bir beklentiden ziyade; faaliyetin amacının gerçekleşmesi [09, 37, 75, 78, 82], faaliyetin hedef kitleye faydalı olması [32, 34, 50, 56, 78], alınan sorumluluğun layıkıyla yerine getirilmesi [26] gibi genel beklentilerin mevcut olduğu gözlemlenmiştir:

“Beklentiler açıkçası çok böyle(,) somut beklentilerim yok. Böyle daha çok maddiyata dönük falan beklentilerimiz olmuyor tabi. Daha çok insanların memnun olduğunu görmeyi bekliyorsunuz ya da(,) ne bileyim işte yaptıklarımızın birilerini memnun ettiğini görmeyi bekliyorsunuz. O beklentilere de ulaşıyorsunuz yani. Çabaladıkça oluyor, güzel geri dönüşler alıyor.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Projenin başarıya ulaşması ve bununla birlikte huzur elde edecek olmak, katılımcıların birçoğu için gönüllü faaliyetteki beklentilerini oluşturuyor:

“Beklentim, (kısa düşünme) planladığımız projenin başarıya ulaşması ve kişisel bir huzur elde etmem.” [19, G, E, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bazıları için, gönüllü faaliyeti gerçekleştiren grubun amacı her neyse onu gerçekleştirmek de gönüllülerin beklentisini oluşturmaktadır:

“Beklentim, aslında yani hemen hemen .. tamamlanıyor gibi ya. Mesela beklentim, bana yani .. grubun misyonu neyse beklentim tamamen o oluyor. Arkadaşlarla biz işte bugün Darülaceze’ye gideceğiz işte .. ya mesela .. ‘Ailesinden ve yuvasından uzak yaşlılarımıza, büyüklerimize bir gün de olsa yüzlerini gülümsetebileceğiz.’ dendiğinde beklentim tamamen, hani evet ya, mesela yıllar sonra haftalar sonra belki beni hatırlamayacak; ama ‘Evet ya, bir grup gelip bizle ilgilenmişti birkaç saat boyunca.’ diyebilmek, onun da hayatta yaşadığını ve aslında .. ruhsal anlamda ayakları üzerinde durabildiğini hissettirmek, sanırım beklentim.” [75, G, K, HAYEF, Orta]

Katılımcılara gönüllülüğe dair beklentileri sorulduğunda, diğer sorulara göre daha zor cevap alındığı [05, 40, 70] söylenebilir. Katılımcıların bir kısmı, gönüllü faaliyette bir beklentilerinin olmadığını söylemekle birlikte [13, 16, 37, 48] cevap vermeleri için mülakatçılar tarafından ısrar edilmesi üzerine cevap verdikleri ve bu cevapların da daha yüzeysel cevaplar [40] olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca; katılımcıların çoğu, gönüllülüğü karşılık beklemeden yapılan faaliyetler olarak algıladığından, bazı kişilerin gerçekleştirilen gönüllü faaliyetten birtakım beklentilerinin olmasının bu katılımcılar tarafından doğru bulunmaması da anlaşılır bir durumdur. Katılımcıların genel tutumundan hareketle, gönüllü faaliyeti gerçekleştirirken kişinin bir beklentisinin olmasının yapılan bu faaliyetin “gönüllü faaliyet” olmasına *leke süreceğini* düşündükleri [05] ileri sürülebilir. Bazı katılımcıların *gönüllü faaliyetten kesinlikle bir çıkar beklenmeyeceğine* yönelik algıları, onların gönüllü faaliyete ilişkin beklentilerinin olmasını engellediği görülmektedir [05, 56].

Bununla birlikte, katılımcıların bir kısmı beklentilerinden açıkça söz etmiştir. Bu katılımcıların çoğu, gönüllü faaliyette mutlu olma/karşısındaki bireyi ve/veya grubu mutlu etme [03, 05, 26, 46, 47, 55, 56, 59, 61, 62, 69, 70] beklentisi ile hareket ettiğini belirtmiştir:

“Bir şeyler yapabilmenin mutluluğu vardı. Bir şeyler başarabilmenin, karşı tarafı mutlu edebilmenin ayrı bir ı sizde mutluluğu oluyor. Onun dışında; bitiremediğimde, ben yerine getiremediğimde bunu başkaları da yapsın yalnız kalmasınlar, ee faaliyetler sürdürülsün gibi bir beklentim var hâlâ.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Beklenti, sadece şöyle bir beklentim olmuştur: ee, bana baktıklarında sevgi dolu bakmaları... Yaptığım iyilikleri mesela, yani yaptığım davranışlardan sonra onları mutlu etmek bir beklentidir. Bana sevgi dolu bakmaları, bu da beklentidir. Başka bir beklentim olamaz.” [59, G, E, Fen, Orta]

“Ya beklentilerim; insanları mutlu etmek ee dediğim gibi..” [62, G, K, Fen, Orta]

“Tamamen beklentisiz gittim oraya. İnsanları mutlu etmek istedim sadece. Bir an olsun huzurlu hissedebilsinler benim sayemde. Bunun verdiği anlık mutluluk bana yeterdi. Bir çıkarım yoktu yani.” [69, G, K, Hemşirelik, Orta]

Sosyal çevre; katılımcılar için, gönüllülüğün her alanında önemli bir yere sahiptir. Bu anlamda, gönüllü faaliyeti gerçekleştirirken yeni bir sosyal çevre edinmek de bazı katılımcıların beklentileri arasında yer almaktadır:

“Yani hem sosyalleşme açısından, yeni arkadaş edinebilme hem işte... .. Evet, bunları bekliyordum. Bunlar gerçekleştirdim. İşte arada sırada mesela tiyatroya gidiyoruz. Bizim için ücretsiz, Çağdaş Yaşam’a yer veriyorlar. Klasik müzik konserine gittiğimiz oldu. Değişik bazı yerlere gittiğimiz oldu. ... Ulaşabildim... .. Zaten beklentileri çok yüksek olan bir insan da değilim. Ne bileyim, ne alabiliyorsam (g) kârdır.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

Katılımcıların bir kısmı, gönüllü faaliyete iç huzuru elde etme beklentisiyle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, gönüllü faaliyetlerin bazılarında ise bu faaliyetleri CV’lerine yazabilmek amacıyla katıldıklarını da ifade etmişlerdir:

“Yani iç huzuru gibi mi mesela. ... Beklenti... tabii ki.. iç huzuru hissediyorsun bir kere. Bir huzursuzluk hissetmiyorsun. Yaptım ve bu beni mutlu etti. ... Bu yöndeydi. Bazısında bu yöndeydi belki. Bazısında da mecburi görev gerçekleşmiş olabilir. E dedim ya. Bu CV olayında falan gideyim ama ilerde de işime yarasın. Hani sadece bunun için de gittiğim gönüllülük faaliyetleri de oldu açıkçası. ... Ulaştım. Yani ilerde yazabileceğim şeyler de oldu tabii ki.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların bir kısmının gönüllü faaliyete başlarken kendileriyle alakalı kişisel birtakım özellikleri değiştirmek, dönüştürmek arzusu taşıdıkları gözlemlenmektedir. Bu anlamda, gönüllü faaliyetle birlikte birtakım kötü ve/veya zararlı alışkanlıklarını bırakmayı, şu an olduklarından daha sorumluluk sahibi olabilmeyi, insanlarla bir arada yaşayabilmeyi, asosyalliklerinden kurtulabilmeyi, kendilerini geliştirmeyi, kendileriyle alakalı memnun olmadıkları/eksik gördükleri birtakım özelliklerini değiştirmeyi, geliştirmeyi ya da tamamlamayı ummaktadırlar:

“İkincisi tabii, he mesela ben Suriye’ye giderken de kendim için de hani bir şeyler istemiştim. -Mesela? -Ya hayatımda hani artık yapmak istemediğim şeyleri, hani alışkanlıklarımı bı-

rakabilirim oradaki koşulları, durumları görünce. İşte hani yaptığım lüks şeylerden vazgeçebilirim, bana zarar veren lüks davranışlardan, alışkanlıklarımdan vazgeçebilirim de, diye düşündüğüm oluyor. (d) Ve hani bu pozitif olarak geri dönüş alıyorum gönüllülüğten.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Ben, çok kişisel bir insanım normalde. Hani böyle çok heyecanlıyım. Toplum içerisinde yaşamayı zor olduğumu düşündüğüm birisiyim. Kesinlikle insanlarla bir arada yaşamayı öğretmesi gerekiyor, öğretmesini istiyorum bir gönüllü faaliyetin bana. Bu, hani daha iyi geldiğini düşünüyorum.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“İnsanlarla bir arada yaşamayı kolaylaştırır. İnsanlarla empatiyi kolaylaştırır ve bilmiyorum ama beni daha sorumluluk sahibi bir insan yapacağını düşünüyorum.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Amacıma ulaştım. Başka bir amacım yoktu (g). Yani kendim hani ikinci planda kendimi geliştirmek vardı. Kendimi de geliştirdim (emin). Ee, yani kendime de bir şeyler kattım. Onlardan gördüklerim oldu: hayat tecrübeleri vesaire. Onları kendime (&). İnsanların ne kadar azimli olabileceklerini gördüm (g). Böyle şeyler...” [62, G, K, Fen, Orta]

“Kişisel beklentim, dediğim gibi, sosyal ve toplumsal hayata alışmak; nasıl karşıdaki bireyi hayata hazırlamaya çalışıyorsak şu dönemde, kendim de hani; çünkü her insan farklı bir cevher, her insan farklı bir maden benim gözümde. Sevmediğim bir insandan bile günlük hayatta bir şey öğrenebiliyorum. Tanımadığım ve bir gün içerisinde görüp bir daha görmeyeceğim insandan çok farklı şeyler öğrenebiliyoruz, diye düşünüyorum. Hakikaten heybemize şu hayatta ne koyuyorsak kârımıza, beklentim de tamamen bu, sosyal hayata perçinlenmek.” [75, G, K, HAYEF, Orta]

Katılımcılardan bir kısmının insanlarda farkındalık oluşturmak, onların farkındalıklarını arttırmak beklentisiyle gönüllü faaliyete katıldıkları gözlemlenmektedir. Genel olarak, gönüllü olan bireylerin belli bir farkındalıkla harekete geçtikleri ve aynı farkındalığı başka insanlara da duyurmak amacıyla gönüllü faaliyetlere girdikleri ileri sürülebilir. Zira insanların aynı farkındalığa sahip olması, bir problemin çözüme kavuşturulmasında önemli bir basamak olarak görülmektedir:

“Gönüllülük faaliyetleri sonucunda beklentilerim insanların farkındalıklarının artması ve bunları yaparken ben insanlardan karşılık beklemem, insanlar yaptığımız faaliyetleri anlasınlar yeterlidir. İnsanların bu farkındalığa ulaşması; bizim için en büyük ödüldür, en büyük beklentidir ve bu farkındalık yolunda onlar da bu yolda çalışmalarıdır.” [78, G, E, Eczacılık, Orta]

Katılımcıların bazılarının ise her gönüllü faaliyette yeni başka birtakım beklentilere girdikleri söylenebilir. Bu şekilde, bu katılımcıların beklentilerinin sürekli tazelendiği ileri sürülebilir:

“Evet, şu anda birazına ulaştım. Şu an farklı beklentiler içine girdim. ... Evet, bu etkinlikteki beklentimi karşıladım. Ee, biraz daha arttırmak istiyorum. Şimdi başka etkinliklerle beklentim içine giriyorum.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Genel olarak, katılımcıların gönüllü olma nedenlerinin, gönüllü faaliyette motivasyonlarını sağlayan unsurların ve gönüllülüğün beklentilerinin benzerlik taşıdığı söylenebilir. Yani bir katılımcının gönüllü olma nedeni, aynı zamanda onun motivasyonunu sağlayan unsurlardan birini de oluşturabilmektedir. Ya da aynı şekilde gönüllü faaliyetten beklentileri, katılımcıların motivasyonlarını da sağlayabilmektedir. Bu şekilde; başkalarına faydalı olma, başkalarını mutlu etme, Allah rızasını kazanma, manevi olarak tatmin olma, haz alma gibi bir takım unsurların katılımcılarından hem gönüllü faaliyete katılma nedeni hem de faaliyette motivasyonunu sağlayan unsur ve faaliyetteki beklenti olarak gösterildiği gözlemlenmiştir.

4.2.7. Gönüllülüğün Karşılaşılan Zorlukları

Gönüllü katılımcılara, faaliyetleri esnasında karşılaştıkları zorlukların/engellerin neler olduğu sorulmuştur. Bu katılımcılardan çok az bir kısmı, herhangi bir zorluk yaşamadığını [10, 26, 37, 70, 81, 82] belirtmiştir:

“Çok ciddi bir zorluk hatırlamıyorum. Zaten dediğim gibi, kurum üzerinden yapıyorduk. Onlar gerekli ayarlamaları yapıyordu, ben çok bir şeye karışmıyordum. Yapmam gereken şeyi yapabildiğimiz sürece zorluk diyemem ona.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Karşılaştığım zorluklar(?) Hani.. aslında belli başlı zorluk yok. Grup olarak bir zorluk olabilir. Onun haricinde, zaten hastanelerle görüşme var; bunlar dışında pek bir zorluk yok.” [70, G, K, Hemşirelik, Orta]

“Cidden olmadı, direkt gönüllü olduğum için bir zorluk hissetmedim yani. Başka bir şey olsa bazen yapmak istemem. Mesela çalışırken en basitinden yani çalışmak istemem. Bugün de çalışsam keşke şöyle böyle ama böyle şeyler olduğu zaman içimden geldiği için...” [81, G, E, İktisat, Orta-Alt]

Gönüllülüğün faaliyetlerinde zorluk yaşadığını belirten katılımcılar ise çoğunlukla zorluğun kaynağı bakımından birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Kimisi, ders yoğunluğunu kendilerine büyük bir engel olarak görürken [21, 62, 80] kimisi, hem gönüllü faaliyete mekân sıkıntısı yaşatılmasını hem de yapılması planlanan gönüllü faaliyetlere izin verilmemesini [18, 38, 55, K13] kendilerine büyük bir engel olarak görmektedir.

Katılımcıların bir kısmı; ders yoğunluğunun yanı sıra ders dışında kendilerini geliştirmek amacıyla katıldıkları konferans, kurs, eğitim gibi etkinliklerin de gönüllü faaliyeti gerçekleştirirken kendilerine zorluk teşkil ettiğini belirtmiştir:

“Ders yoğunluğu benden kaynaklı... Benim aslında, şöyle: İngilizce kursuna gidiyorum, Almanca kursuna gidiyorum, gitar kursuna gidiyorum (g), onun haricinde okulda çalışıyorum, son sınıfım, bitirme projem var, ona kafa yoruyorum; bu yüzden yani. Aslında ders yoğunluğu üniversiteden kaynaklı değil. Benim kendi, ee geliştirme amacı doğrultusunda gerçekleşiyor.” [62, G, K, Fen, Orta]

Gönüllü katılımcıların önemli bir kısmı; okulda yapılması planlanan faaliyetler için okul yönetiminden izin alma zorluğu yaşadıklarından, bu konuda okul bürokrasinin işlerini zorlaştırdığından, gönüllü faaliyete izin verildiğinde de okul içinde bu faaliyeti gerçekleştirecek mekân bulamamalarından yakınmaktadır:

“Resmiyette de olabilir bu. Mesela bazen ???’nın yapmak istediği şeyleri, izin alamadığımız için yapamıyoruz. Öyle şeyler de olabiliyor. Mesela şu anda ben okul için düşündüğüm için, yani küçük mü bunlar bilmiyorum ama, bizim dekanlığımızdan bazen izin alamıyoruz. Bazen izin alıyoruz falan.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“İşte, bir kulüp faaliyetinde; işte, izin almada... Bizim izin alacağımız yer Cerrahpaşa’da olacağı için, işte üniversite kulübüyüz biz, işte Cerrahpaşa gitmedir, o iletişimi sağlamadır, dilekçeyi hazırlamadır filan.” [55, G, E, Tıp, Orta]

“Okulda yaptığımız etkinlikler amfi sıkıntısından dolayı daha sınırlı oluyor, bu yüzden dışarıya yönelmek zorunda kalıyoruz.” [13, Kulüp Başkanı, K, Hukuk]

Gönüllü faaliyeti gerçekleştirirken okulun kendilerine zorluk çıkardığını söyleyen katılımcılar bulunduğu gibi okulun gönüllüyü engellemeyeceğini ve bunun aslında bahaneden ibaret olduğunu söyleyen katılımcılar da mevcuttur:

“Okulun beni engellediği hiçbir şey yok. Genel olarak sosyalleşiyorum. (g) (B:) Zaten gelmediğim için okulu artık çok da bir (mhm) ya okul beni engellemiyor. Gönüllük esasını hiç engellemiyor. (B:) *Zaten son sınıfım*. Evet evet, hiç engellemiyor, hiç engellemedi. Zaten ???’e gittiğim saatler 9-12 arası oluyor. O yüzden benim ikinci öğretim olduğu için hiç etkilemiyor beni okul.” [50, G, K, İletişim, Orta-üst]

Katılımcıların bazıları; ailelerinin kendilerine destek olmaktansa köstek olmayı tercih etmesi veya ailevi birtakım problemlerinin var olması sebebiyle gönüllü faaliyette zorluk yaşadıklarından bahsetmişlerdir [21, 62, 74]:

“İı, yani hani faaliyetlerin devamında belki olabilir. Hani sınavlar dönemlerinde çakışma olabiliyor. Hani ailevi durumlardan... Hani ailem Kartal'da oturuyor, demiştim. Hani sürekli oraya gidip gelmede mesela aksaklıklar olabiliyor. Hani o tarz bir şeyler. ...” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“Yani şöyle bir zorluk olabilir belki: hani bu yine kendimden kaynaklanan... Ben bunları yaparken ailemin haberi yoktu. Daha doğrusu babamın haberi yoktu, pek hoş karşılamayacağı için.” [62, G, K, Fen, Orta]

Kişinin kendisinin [05, 16, 18, 34, 56, 62, 75, 79, 85] ve tabii sosyal çevresinin [10, 33, 41, 48, 62] de bazı durumlarda bireye gönüllü faaliyet için zorluk çıkarabilen önemli faktörler olduğu söylenebilir.

Gönüllü faaliyete katılımı ve/veya faaliyeti gerçekleştirme kimi zaman katılımcının kendisinin, *karakterinin*, *nefsinin*, *üçengeçliklerinin* vs. zorluk teşkil ettiği bazı katılımcılar tarafından aktarılmıştır:

“Ya işte, hani insanın nefsi engel oluyor; tembelliği daha doğrusu. Yapmak istemiyor bazen. İşte, gitmek istemiyor; ama işte bu, en büyük problem belki de. İşte, onu kırdım mı zaten önünde çoğu hani başka hiçbir engel.. diğer engelleri de kırmış oluyor, bu engel.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Aslında çok zorlanmıyorum yani. ... Her insanda olduğu gibi bazen hazırlanıp dışarıya çıkmak ... şeyi geliyor size, geliyor ama çok nadir oluyor yani. Genelde severek isteyerek yapıyorum; çünkü yapmadığım zaman ‘Neden yaşıyorum?’ sorusuna çok takılıp (g) rahat oluyorum. Yani çok öyle çok ağır gelen, çok şey değil yani.” [16, G, K, HAYEF, Orta]

“Farklı insanlarla karşılaşıyoruz, farklı şeyler yapıyoruz. Hani nasıl konuşacağını bilmiyorsun; bir şey yapıyorsun, buna konuşacağın falan zorlamıyor insan, yani aşırı zorluklarla karşılaşıyoruz.” [79, G, E, Eczacılık, Orta]

Katılımcıların bir kısmı, gönüllü faaliyete katılımı çevrenin olumsuz bir etkisinin olabileceğini ve bu olumsuz etkinin gönüllü faaliyete katılımı zorluk teşkil edeceğini vurgulamıştır. Bu anlamda, toplum tarafından *yafta yemek*, *kalıplara sokulmak*, faaliyeti gerçekleştiren *STK'ya siyasi bir gözle bakılması* gibi etkenler gönüllüye zorluk çıkarabilmektedir:

“... ??? kulübünde belirli yaftalar yiyorsunuz. Hiç olmadığımız kalıplara sokuyorlar sizi, hiç istemediğiniz kalıplara girebiliyorsunuz; ama siz kendinizi bildikten sonra onlara kulak asmayıp yolunuza devam ediyorsunuz. Çünkü işin aslında bir şey arama isteği var, yani kim ne derse desin. Ben kendimi böyle tatmin ediyorum.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

“Enerjin yetmeyebiliyor belki çoğu zaman. Sen de tükenabiliyorsun herhalde. Çok fazla üst üste geldiğinde etkinlikler ya da yapman gereken şeyler seni zorlayabiliyor. Ya da mesela şey... Eminönu'nde ıı birebir ıı şey.. alan saha çalışması yapmıştık mesela. İnsanlarla ko-

nuşmuştu. Teyzeler farklı bir gözle bakabiliyorlar sana. Mesela hani siyasi olaylar girebiliyor. Çok oluyor bu. Derneklere siyasi gözle bakıyorlar. O yüzden seninle iletişime geçen insanlar normalde sırf o derneğin çatısı altında olduğu için seninle iletişim kuramayabiliyorlar.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Gönüllülük sırasında yaşanan *maddi sıkıntılar* [22, 33, 78], *mekânsal/fiziksel sıkıntılar* [19, 22], *vakit bulamama probleminin* [23, 33, 47, 55, 62, 75] ve *gönüllü faaliyetin gerçekleştirildiği hedef kitlenin hassas bir psikolojik durumda olmasının* [21, 29, 32, 34, 40, 50, 59, 69, 79, 88] da katılımcıları zorladığı görülmektedir.

Katılımcıların bazıları, gönüllü faaliyeti gerçekleştirirken mekânsal/fiziksel sıkıntılar yaşadıklarını belirtmektedir:

“O dediğim Adana’da bulunduğumuzda, sonuçta dediğim çadırda yaşıyorsunuz; işte sıcak vardı doğal olarak sıcak ve sıcakta güneşin altında çalışmak işte. Şeyi, yuva kazıyorduk; sonuçta orada sinekler, o yüzden doğal fiziksel şeyler...” [19, G, E, Diş Hekimliği, Orta]

Gönüllü katılımcıların, özellikle de hassas konumda olan insanlarla/dezavantajlı gruplarla çalışan katılımcıların faaliyetin hedef kitlesine ilişkin iletişimsel veya psikolojik birtakım zorluklar yaşadıkları gözlemlenmektedir:

“Ya mesela çocuklarda öyle bir şey olabiliyor. Her mesela bazı çocuklar pat diye sıcakkanlı olabiliyor. Seni seviyor. Ama bazen hani şey olmuyor, çekimser olabiliyor, kokuyorlar.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“Birebir öğrencilerle yaşadığım problemlerden bahsedecek olursam, onlarla ilk anda iletişim kurmak zordu. Çünkü uzun zaman boyunca ilgisiz alakasız kalan çocuklar ile ilgilenirken ‘Hangi seviyede durmalıyım?’ konusunda kendimle iç çatışma yaşadım diyebilirim. ‘Samimi mi olmalıyım yoksa uzak mı durmalıyım?’ gibi yaklaşım konusunda ilk önce sıkıntı yaşadım. Ayrıca onların iç dünyasına girmekte de ilk anda problem yaşadım. Sonrasında düzene oturttuk, o şekilde ilerledik.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

“... Bu bir proje ve çocuklar da travmalı çocuklar ve siz çocuklarla yakın bağ kuramıyorsunuz. Çünkü siz gidip geldiğiniz zaman orada bir yara açmış oluyorsunuz, gitti de geri gelmedi şeklinde. O yüzden ben her defasında yardımda olmak, fayda sağlamak isterim; ama böyle bir gerçekçilik olduğu için önümüzde onu bir nebze olsun kısıtlıyor. O sınırlarımızı çeviriyoruz.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

“Kimi yaşlı, kendini açmak istemiyor bu konularda. Hayat hikâyesini anlatmıyor, seninle ilgilenmiyor. ‘Sen niye geldin? Neden beni rahatsız ediyorsun?’ gibi cümleler sarf edenler olmuştu. O zamanlar biraz daha küçüktüm. Bu sebeple çok fazla iletişim kurma çabasında

bulunamadım. Daha çok, benimle muhabbet etmek isteyenlerle iletişimde bulundum. Biraz kırlımayan inatları var yaşlıların.” [69, G, K, Hemşirelik, Orta]

“... Şimdi, yaşlılar noktasında mesela yaşlandıkça daha böyle hani, nasıl diyeyim, tabiri caiz ise mızımızlanıyorlar, diyebiliriz; çocuklaşıyorlar daha zor oluyor. Yani onları tatmin edebilmek, destek çıkabilmek yani bu oluyor; ama hani o da gerçekten dediğim gibi içten geldikten sonra insan onu da göz ardı edebiliyor yani.” [88, GO, K, Lojistik, Orta-Üst]

Katılımcıların bir kısmı, yaşadıkları maddi sıkıntıların ve/veya faaliyetleri gerçekleştiren maddi kaynağa ihtiyaç duymalarının zorluk teşkil ettiğinden söz etmişlerdir:

“Bizim yaptığımız çalışmalar(,) özellikle çok zor; çünkü maddi tarafı düşündüğümüzde öğrencilerden hiçbir gelir elde etmeden, tamamıyla dışardan ayarladığımız burslarla bir şeyler yapmaya çalışıyoruz ve ee burslar ya da hani bu paraları toplamaya çalıştığımız zorluklar ya da bir yerleri ayarlamaya çalışırken yaptığımız zorluklar...” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Maddi sıkıntı oldu bazen. Maddi sıkıntılarla karşılaştık bazen. Onun haricinde biraz anlaşmazlıklar oldu, hani insanlar bazen uyum sağlayamıyor sonuç itibariyle. Onun dışında pek sıkıntı yaşadığımı düşünmüyorum.” [78, G, E, Eczacılık, Orta]

Gönüllü faaliyet için, faaliyetin daha iyi gerçekleştirilebilmesi için daha fazla çaba sarf etmek; bir miktar zamana ihtiyaç duyulmasına neden oluyor ki bu da katılımcıların bir kısmı için faaliyetlerini zorlaştırıcı bir rol oynamaktadır:

“Tatilimin gitmesi, diyebilirim. Daha çok zamansal, yani vakit...” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

“Bazen çok uzun sürüyor, yani hani bir şeyi düzgün yapmak için ciddi anlamda vakit harcamak gerekiyor. ...” [47, G, K, Veterinerlik, Orta]

Ayrıca, gönüllü faaliyetin İstanbul gibi bir şehirde yapılmaya çalışıldığı ve ulaşım sorununun hayatın her alanına etki ettiği düşünüldüğünde bireyin ikamet ettiği yerin gönüllü faaliyetin gerçekleştirileceği yere uzak olmasının [21] da katılımcıya zorluk çıkardığını tahmin etmek zor olmayacaktır:

“İı, yani hani faaliyetlerin devamında belki olabilir. Hani sınavlar dönemlerinde çakışma olabiliyor. Hani ailevi durumlardan... Hani ailem Kartal'da oturuyor, demiştim. Hani sürekli oraya gidip gelmede mesela aksaklıklar olabiliyor. Hani o tarz bir şeyler. ...” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

Bütün bunların yanı sıra, katılımcının gönüllü faaliyeti gerçekleştirdiği kuruluşlar [03, 05, 21, 32, 33, 55, 79, K11] ve faaliyeti birlikte yürüttüğü insanlar [13, 15, 18, 34, 41, 42, 55, 74, 78, 85, K11] da zaman zaman gönüllü faaliyete engel olan, faaliyetin gerçekleştirilmesinde zorluk çıkaran etkenlerden biri olabilmektedir.

Katılımcıların bir kısmına göre, gönüllü faaliyeti gerçekleştirirken zaman zaman kuruluşların kendisi ve/veya yöneticileri gönüllülere zorluk çıkarabilmektedir:

“Tabii engel çok oluyor, mesela kurumsal olarak çalışıyorsan senden daha üst görevde olan biri senin engelin olabiliyor bazen. Aslında engel olmaması gerekirken mesela genel başkanın ya da işte senin ildeki temsilcin falan senin engelin bir kere. He bazen şeyin senin kapını açan oluyor bazen engelin oluyor. Onu sen değerlendiriyorsun ve ona göre bir adım atıyorsun.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Bu alanda boş kalmış olmaları, onları kimsenin gitmemiş olması, diyebiliriz. Ama daha sonrasında ıı kurumlar, kurumlar çok sorun çıkarttı. Giremezsin diye, yapamazsın diye, ‘Buraya işte biz sizi almayız, siz zarar veriyorsunuz.’ diyerek. Daha sonra gidiyorsun; ilk hafta gidiyorsun, hadi onlar yeni biri geliyor falan; ikinci hafta gidiyorsun, kimse yok. Hani çocukların bir bağlanma sorunu var.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

“İı, karşılaştığım zorluklar: alt-üst ilişkileri mesela zorluyordu. Yani bu durumu sevmiyordum galiba. Gönüllü bir kurum ama bir baskı olduğunda yukardan.. o mesela zorladı. Yani yapmaman gereken şeyleri belki yaptırmak istediler. Yani senin fikirlerine ters düşen bir durum olabiliyor, yani kendi değerlerine. Bu zorluk olabilir.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Gönüllü faaliyette zorluk oluşturan bir diğer faktör ise diğer gönüllülerdir. Gönüllülerin çalışma arkadaşları, kimi zaman gönüllülere zorluk çıkarabilmektedir:

“Onu açacağım işte, onu açacağım. (g) Mesela ben kulüp başkanı oldum; ama kulübün başkanı olmak istemedim. Kulübün başkanı mecburen oldum; çünkü başka kulüpte yapacak kimse yoktu, kimse yapmadığı için yaptım. Ama normalde şöyle sıkıntılar yaşandı (g) işte, burada demek ismi vermeseydim iyi olurdu. ... Mesela kulüp başkanı olmak isteyen bu yüzden hani çekişmelerin yaşandığı bir yer, tamam mı. ...” [55, G, E, Tıp, Orta]

“Asker yok, komutan çok. Yani lafa gelince herkes, işe gelince kimse yok.” [13, G, E, Siyasal, Orta-üst]

“Gönüllü faaliyetlerin zorluğu, gönüllü olması (g). Yani ee, bir takım çalışması yürütülüyorsa özellikle, o takımın bir araya gelmesi. ... Takım dinamiği çok önemli. İnsanların işbirliği yapması, işbirliği yapma isteği .. bunlar aslında genel olarak zorluklara yol açıyor yani .. Bir gönüllülük faaliyeti yürütürken eğer bir takımla, bir komisyonla çalışıyorsanız .. insanları uyum içinde çalışması çok önemli. ( ) Aksi hâlde işler çok yavaş gidiyor veya bir proje varsa kopuyor. ... Özellikle bunu fark ettim ben. ...” [15, G, E, HAYEF, Orta]

Gönüllü faaliyetteki en önemli zorluklardan biri de gerektiği gibi organize olamamaktır. Bu durum bazen yöneticilerden bazen de gönüllülerden kaynaklanabilmektedir:

“Karşılaştığımız zorluklar: bir kere birincisi organize. Çok zor.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“Başka, yönetim sorunu... (emin) Mesela ben başkan olduğum sürede söyleyeyim. Gönüllü olmak isteyen ekibi şey yapmanız lazım, dinamize etmeniz lazım. Yani nasıl dinamize etmeniz lazım? Birincisi onlara kulübün bir parçası olduklarını fark ettirmeniz lazım. Kulübün kararlarını onlarla paylaşmanız lazım ve şöyle e bir şey var: belli bir karar verdiyseniz ve o karara varmak istiyorsanız orda da yönlendirmeniz lazım. Biraz daha hani, nasıl söyleyeyim, yönetimde gördüğüm tecrübelerden söyleyeyim; normalde yönetime gelmeden önce hiç böyle şeyler düşünmezdim ama iş bölümü yapmak da çok önemli. ...” [55, G, E, Tıp, Orta]

“Grubu bir araya getirmek zor. Eee(,) fikir, düşünce alışverişinde ‘hangisini yapsak’ konusunda biraz zorluk yaşandı.” [70, G, K, Hemşirelik, Orta]

Sonuç olarak, gönüllü katılımcıların gönüllülükte karşılaştıkları zorlukları kaynağına göre genel olarak 4 maddede toplayabiliriz: (1) okudukları üniversiteden ve/veya bölümden, (2) gönüllü oldukları kulüpten ve/veya STK’dan, (3) birlikte çalıştıkları diğer gönüllü arkadaşlarından, (4) çevresindekilerin ön yargılarından ve/veya olumsuz tutumlarından kaynaklanan zorluklar. Bunların dışında; birtakım maddi, mekânsal, zamansal ve ulaşım ile ilgili sıkıntıların yanı sıra gönüllü faaliyetin hedef kitlesine dair sıkıntıların da gönüllü katılımcılar için faaliyeti gerçekleştirirken zorluk teşkil ettiği gözlemlenmektedir.

4.2.8. Gönüllü Olmama Nedenleri

Gönüllü olmayan katılımcılara, gönüllü olmama nedenleri sorulmuştur. Bu katılımcıların çoğu, gönüllü olmama nedenlerinin temelde iki boyutu olduğunu ifade etmişlerdir: (1) Dış etkenlerden kaynaklı nedenler, (2) kendilerinden kaynaklı nedenler.

Dış etkenlerden kaynaklanan nedenlere bakıldığında, katılımcıların ileri sürdükleri faktörlerden en önemli olanı; *karşılığın fırsat çıkmaması, gönüllülük konusunda herhangi bir teklif almamaları ya da gönüllülük için gerekli ortamlarının olmamasıdır* [27, 31, 49, 64, 66, 72, 73, 89].

Katılımcıların bir kısmı; herhangi bir yerden ve/veya kişiden teklif gelmediğini, bu türden bir teklif gelse gönüllü faaliyette bulunabileceklerini belirtmiştir:

“Yani teklif gelse düşünebilirim; ama (g) kafamda şey çıkmadı, ‘Gidim, şey yapayım.’ gibi bir şey düşünmedim.” [27, GO, E, Mühendislik, Orta-üst]

Katılımcıların büyük bir kısmı; gönüllü olmak için *karşlarına herhangi bir fırsat çıkmadığını*, kendilerinin de çok fazla aramadığını ifade etmiştir. Ayrıca, aslında katılımcıların önlerine gelen bir fırsatı çok da geri çevirmek istemedikleri, davete iştirak etmek istedikleri, yardım istendiğinde yardım etmeyi arzuladıkları gözlemlenmiştir:

“Temel sebebi ne olabilir? Yani dediğim gibi, fırsat çıkmadı karşıma galiba ve ben de aramadım açıkçası. ... Niye aramadım, onu da bilmiyorum. (gülüyor.)” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Plan olarak değil de hani öyle karşıma çıkmadı; ama yani elimden geldiğince karşıma gelen hani ‘Yardım eder misin?’ şeklinde olursa elimden geldiği kadar yardım etmeye çalışıyorum.” [64, GO, K, Fen, Orta]

Bununla birlikte, katılımcıların çoğu; çevresinde gönüllü birinin ve/veya arkadaşının olmadığını, ortamının gönüllü faaliyete uygun olmadığını vurgulamıştır:

“Evet, yani bulunabilirdim. (?) Hem çevremde de yoktu giden böyle bir şeye hem de muhtaç çok insanlar da yoktu Allah’a çok şükür.” [49, GO, K, İletişim, Orta]

“Ee, imkânım olsa, sosyal ortamım buna izin verse olabilirdi; ama bu tarz şeylerden uzak olduğum için...” [89, GO, E, Lojistik, Orta]

“Ya mesela bir arkadaşım sosyal gönüllü olsa onun yoluyla bu işe dâhil olabilirdim; ama arkadaşlarının da böyle gönüllülük işleriyle uğraşanlar yok. O yüzden pek ilgi alanıma da girmiyor, uzak kalıyorsun bu yüzden.” [89, GO, E, Lojistik, Orta]

Gönüllü olmamasının kişisel nedenlerini belirtmek için katılımcıların kimisi; çok üşengeç olduğunu [60, 67, 83], *nasıl gönüllülük yapacağını bilemediğini* [66, 83] ifade ederken kimisi de *hep ertelediğini* [83], İstanbul’a henüz adapte olmadığını [14], *bu tür faaliyetlerden pek hoşlanmadığını* [39] zikretmiştir.

Şehir dışından gelen katılımcıların bir kısmı, adapte olmaya çalışırken gönüllü faaliyetlere vakit ayıramıyormuş. Ayrıca, henüz üniversite birinci sınıfta olan katılımcıların birçoğunun da aynı şekilde adapte olma çabası içinde olduklarından gönüllü faaliyetlere vakit ayıramadıkları görülmüştür:³

---

³ Katılımcıların bir kısmı ise gönüllü faaliyeti kendisini bizzat yeni okuluna, yeni şehrine vs. adapte olmak için araç olarak kullanmış görülmektedir. Bu anlamda üniversite kulüplerinin oldukça etkin olduğu gözlemlenmiştir. Bu konuya ileride değinilmiştir.

“Şu anda yeni geldim. Adapte olmaya çalışıyorum (g). Daha fırsatım olmadı, diyeyim; yani daha alışmaya çalışıyorum.” (katılımcı henüz birinci sınıftadır) [14, GO, K, HAYEF, Orta]

Gönüllü olmayan birçok katılımcının gönüllü olmama nedenlerinin arkasında aslında üşengeç olma hâlinin yattığı gözlemlenmektedir. Kendisini üşengeç olarak tanımlayan kişilerin kadın öğrencilere oranla erkek öğrenciler arasında daha fazla olduğu söylenebilir. Katılımcıların bir kısmı, bunu açıkça ifade etmektedir:

“Çok çok fazla üşengecim B:(g). Evden çıkmıyorum neredeyse, o derece söyleyeyim(&). Okula gidip geliyorum. Eve gidiyorum. Yatıyorum. (g)Sonra tekrar okula geliyorum. Öyle yani.” [60, GO, E, Fen, Alt]

“Valla üşengecim. Görüldüğü üzere, yapılı bir adamım. Çok fazla enerji sarf etmem gerekiyor.” [60, GO, E, Fen, Alt]

“Yani kendi üşengeçliğim.” [67, GO, E, Mühendislik, Orta]

Bazı katılımcılar ise gönüllü faaliyete dair birtakım girişimleri olduğunu ama istedikleri faaliyetleri gerçekleştiremediklerini ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların gönüllü faaliyette bulunmayı denemelerine rağmen bu faaliyeti tam olarak gerçekleştiremedikleri için kendilerini *gönüllü olmayan* olarak tanımladıkları görülmektedir:

“Yok, onlar çalışmadığı için değil onların bir programlarına ben gitmedim. Eğitimleri vardı, bilmiyordum; ondan sonra meğerse çocuklara veriliyormuş. Ya hak kazanırsan çocuklara eğitim; ama ben katılmadığım için gidememiştim. Denedim; ama olmadı.” [66, GO, K, İktisat, Orta]

Katılımcıların bir kısmı; vaktinin olmamasını, zaman ayıramamasını [35, 46, 65, 73, 76] gönüllü olmama nedeni olarak göstermekle birlikte birçoğu; bunun aslında bir “bahane” olduğunu, gerçekten isteyenlerin gönüllü faaliyete katılabileceklerini belirtmektedir:

“Eee, aslında çok fazla vaktim yok. Yani olsa güzel olabilir; ama gerçekten vaktim yok yani. Bahane değil mi bu aslında? (g)” [46, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

“Katılmama nedenlerim, hani süreyi ayarlayamadığım için olmuyor bir türlü.”[65, GO, K, Hemşirelik, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ise gönüllü olmama nedeni olarak *boş zamanın* olmayışını ifade etmiştir. Burada katılımcıların boş vakitten ne anladıkları önemli bir detay olarak karşımıza çıkmaktadır; zira gönüllü olmayan katılımcıların boş

vakitlerinin çoğu zaman -bir işte çalışmıyorlarsa- gönüllü olan katılımcılardan daha çok olduğu gözlemlenmektedir:

“Boş zamanım olsa düşüneneğim de (g) hiç yok.” [76, GO, E, HAYEF, Orta]

“Eee(.) ‘durum’ derken üniversite olayları işte; derse gelip gitme... Onun için zaman ayıramadım.” [73, GO, E, Su Ürünleri, Orta]

Katılımcıların bazıları ise maddi sıkıntılar yaşamasını gönüllü olmayışının nedeni olarak göstermiştir. Burada maddi durumun hangi koşullarda yetersiz görüldüğü önemli bir detaydır; zira birtakım temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan katılımcıların gönüllü faaliyetlerde bulunmayı pek de düşünmedikleri gözlemlenmiştir. Bunun dışında, zaten orta-alt ve/veya orta sosyoekonomik düzeyde olan bireylerin gönüllü faaliyetlerde daha çok buldukları gözlemlenmektedir:

“Yani hani bir de maddi olabilirdi. İlla her yardım maddi olabilecek diye bir gerçek de yok; şuan geçtiğim, yani şu anda çok engel olan.” [67, GO, E, Mühendislik, Orta]

Sonuç olarak, gönüllü olmayan katılımcıların gönüllü olmamalarına dair birtakım nedenleri olmakla birlikte bu nedenlerin hangilerinin gerçekten geçerli olduğu düşünülmelidir. Zira mülakatın akışında katılımcıların büyük bir kısmının da ifade ettiği üzere, bu tür neden bulma çabaları; aslında çoğu zaman “bahane düzeyinde” kalabilmektedir. Bir birey/öğrenci; eğer gerçekten bir faaliyeti gerçekleştirmek isterse ona bir şekilde vakit bulacak, onun olanaklarını oluşturabilecektir. Elbette, yarı ve tam zamanlı çalışan öğrenciler bu değerlendirmenin dışında tutulmalıdır. Bununla birlikte, katılımcılar; gönüllü olmamalarındaki dış etkenleri *teklif gelmemesi ve fırsat çıkmaması* olarak ortaya koyarken kendilerinden kaynaklanan nedenler arasında da *üşengeçliği, vakitsizliği, maddi sıkıntıları* ve gönüllülük konusunda *bilgisizliği* öne çıkarmaktadır.

4.2.9. Gönüllü Olmayan Katılımcıların Gönüllü Faaliyete Katılmayı Düşünüp Katılmama Nedenleri

Gönüllü olmayan katılımcılara daha önce gönüllü olmayı hiç düşünüp düşünmedikleri sorulmuş ve gerekçeleriyle açıklamaları istenmiştir. Alınan yanıtlara göre, gönüllü olmayan öğrencilerin çoğunun bu tür faaliyetlerde bulunmayı düşündükleri ve istedikleri fakat birtakım nedenlerden ötürü bu isteklerini gerçekleştiremedikleri görülmüştür. Bu nedenlerin çoğu, dış faktörlerden kaynaklı olsa da bazı nedenlerin de kendileriyle alakalı olabildiği gözlemlenmiştir.

Katılımcıların gönüllü olmayı düşünmelerine rağmen katılmalarını önleyen dış etkenler arasında okul dersleri ya da sınavlar [20, 28, 65, 73, 84], sosyal çevresinde böyle bir ortamın olmaması [58, 89], bu tür faaliyetleri gerçekleştirebileceği bir etkinliğin karşısına çıkmamış olması [06, 64, 87] vb. sayılabilir.

Ders faktörü, bir üniversite öğrencisini bu tür faaliyetlerden uzaklaştıran önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir. Gönüllü faaliyetlerle katılımcıların derslerinin zamanlarının uyuşmaması, öğrencilerin devamlı olarak biri bitip biri başlayan sınavlara hazırlanıyor oluşu; katılımcıların gönüllü olmayı düşünmelerine rağmen bir türlü gönüllü faaliyetlere katılamamaları konusunda en önemli nedenlerden birini oluşturmaktadır:

“Evet, düşündüm. Zaten geçen yıl ???’e başvurmayı düşündüm. O da ders sürem uymadı. Hani o yüzden yapamadım, vaktim yoktu yani. Oraya o yüzden başvuramadım.” [65, GO, K, Hemşirelik, Orta]

“Eee(.) ‘durum’ derken üniversite olayları işte; derse gelip gitme... Onun için zaman ayıramadım.” [73, GO, E, Su Ürünleri, Orta]

“Şuan da biraz evet aslında, içimde hep var katılmak istiyorum; ama vakit sıkıntım var. Devlet sınavına hazırlanma, okul sınavları arada falan; biraz kendimi düzene oturtuktan sonra biraz daha şey yapmak istiyorum. Yani hani kendi düzenimi kurduktan sonra öyle bir şey bulunduğum yerde düşünebilirim.” [84, GO, K, Orman, Orta]

“Kendi derslerimin yoğunluğu olsun, zamanın el vermediği durumlar da oldu. Kendimce bir şeyler yapmaya çalıştım.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların arkadaş grupları ve/veya sosyal ortamı, gönüllü faaliyete katılımında son derece önemli olduğu gibi gönüllü faaliyete katılmayı düşünmelerine rağmen katılmamalarında da aynı öneme haizdir. Zira bazı katılımcılar, sosyal ortamlarının uygun olmayışını ya da arkadaşlarının bu tür işlerle ilgilenmeyişini neden olarak göstermektedirler:

“Sanmıyorum; çünkü istekliyim. (g) Bir de belki hani arkadaş grubu da etkiliyor olabilir. Hani belki grupla bir şeyler yapılsa illa ki.. belki düşünmeyen bile düşünmeye başlar. Arkadaş şeyiyle.. desteğiyle.” [58, GO, K, Veterinerlik, Orta]

“Ee, imkânım olsa, sosyal ortamım buna izin verse olabilirdi; ama bu tarz şeylerden uzak olduğum için...” [89, GO, E, Lojistik, Orta]

“Ya mesela bir arkadaşım sosyal gönüllü olsa onun yoluyla bu işe dâhil olabilirdim; ama arkadaşlarının da böyle gönüllülük işleriyle uğraşanlar yok. O yüzden pek ilgi alanıma da girmiyor, uzak kalıyorsun bu yüzden.” [89, GO, E, Lojistik, Orta]

Katılımcıların bazıları için, daha önce gönüllü faaliyetlere denk gelmemiş olmasının, bu tür faaliyetlere katılmaya fırsatının olmamasının vb. sebeplerin gönüllü olmayı düşünüp olamamalarına neden teşkil eden faktörlerden olduğu görülmektedir:

“Neden olmadı? Yani genelde takip etmiyorum; hani hiç yani fırsatım da çıkmadı, böyle birisi bir şey demedi.” [87, GO, K, Lojistik, Orta]

“Denk gelmedi, birisi bir şey demedi.” [87, GO, K, Lojistik, Orta]

“Aslında hani ayağıma öyle bir.. fırsat gelmedi.. Hani kimse gelip bana ‘Şunu yapar mısın?’ demediği için.. Hani gelseler yaparım.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

Katılımcıların bir kısmı, istedikleri STK’ya ulaşamamış olmaları [07, 58] ve neye/kime gideceklerini bilememeleri [57, 58] nedenleriyle düşünseler de gönüllü deneyimine sahip olamadıklarını belirtmişlerdir:

“Yani düşünüyorum, yani çoğu insan bunu zaten düşünür; ama yapmaya şeyi olmaz, imkânı olmaz. ... Nasıl yapacağımızı bilmiyoruz. Yani ulaşacağımız (..) yani kime başvuracağız bunu için ya da (..) bağlantı kuracağımız yerleri bilmiyoruz, öyle.” [57, GO, E, Veterinerlik, Orta]

“Düşündüm; ama olmadı. Düşünüyorum aslında. ... Yani dediğim gibi, zaman ayıramıyorum. Böyle bir kesin zaman ayıramadım hiç. Bir de hani nereye.. yönelebilirim, nereye dahil olabilirim onu bir şekilde tutturamadım yani. Bir yol gösteren de olmadı açıkçası. İnternette kendi çabamla bir şeyler yapmaya çalıştım; ama.. bulamadım yani.” [58, GO, K, Veterinerlik, Orta]

Bununla birlikte, katılımcıların zamanının olmaması [04, 20, 28, 43, 53, 54, 65, 73, 76, 84] çok önemli bir etkeni oluşturmaktadır. Ayrıca, bazı katılımcıların okurken çalışmaları [04, 20], başkası yapar diye düşünmeleri [57], faaliyete katılmayı denemiş fakat başarılı olamamış/henüz katılamamış olmaları [33, 53, 66, 72] da gönüllü faaliyete katılımlarını olumsuz yönde etkilemiştir.

Bazı katılımcıların okulun dışında birtakım işlerde çalışıyor olması; katılımcıların gönüllü olmayı düşünmelerine rağmen bu faaliyetlere katılamamalarındaki en önemli nedenlerden biri olarak gözlemlenmektedir:

“Neden? Zaman yok; (çünkü) çalışıyorum, okuyorum.” [04, GO, E, İşletme, Orta-üst]

Katılımcıların gönüllü olmayı düşündükleri hâlde gönüllü faaliyete katılmalarını önleyen kişisel nedenler [01, 43] ise mülakatlarda çok önemli bir boyutu oluşturmaktadır. Bu nedenler; bahaneler üretme [01, 20], faaliyetleri erteleme [14, 83],

önemseme meselesi [20], üşengeçlik [24, 57, 60, 67, 83], aileyle ilgili nedenler [30, 40], evlerinin faaliyete uzak olması [36], İstanbul'a adapte olmama [36] gibi etkenler olarak belirtilebilir.

Katılımcıların bir kısmı; gönüllü faaliyete katılmamalarına neden ararken bahaneler ürettiklerini, bu sebeplerin çok da geçerli sebepler olmadığını belirtmişlerdir. Aslında burada, gönüllü olmayan katılımcıların gönüllü faaliyete katılmayı düşünüp katılmama nedenlerinin altında yatan sebeplerden birinin *üşengeçlik* olduğu söylenebilir:

“Ya aslında ı bahaneler var tabii ki, bahaneler var. Bahaneler ı şey yapıma yani arandığı zaman bahane bulunuyor. Birazcık kendimle alakalı bir şey o. Hani zaman yaratamama falan filan biraz bahane oluyor. Kendimle alakalı bir şey. Kendim sanırım o kadar çok ee şey değilim. Öne atmadım kendimi sanırım. Biraz üşengeçlik diyelim buna.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“Başka neden var mı? Ya o ara çok istekli oluyorum; ama o istek(,) ne bileyim belki de (,) ya o istek olmuyor sonra. İşte bu, bana üşengeçlik gibi geliyor. Benim kendime söylediğim sebep o. Altta bir sebep var mı, bilmiyorum.” [60, GO, E, Fen, Alt]

Yapılmak istenen gönüllü faaliyetlerin hep bir sonraki döneme, gelecek zamana ertelenmesinin düşünülen faaliyetlerin bir türlü gerçekleştirilememesine neden olduğu gözlemlenmektedir:

“Ya böyle zamanım olmadı ya da hani ‘Artık gideyim.’ diye kendimi zorlamadım. Ya da hep bir şeyler çıktı, hep meşgul dönemlere girdim falan. Ertelemek zorunda kaldım da olabilir birazda.” [83, GO, E, İktisat, Orta-Üst]

Katılımcıların bir kısmı, gönüllü faaliyetlere katılmak istediklerini ancak ebeveynlerinin bu konuda kendilerine destek olmadığını ve katılmalarına engel olduğunu vurgulamıştır:

“Şöyle, aslında babam okulun dışında fazla bir şey yapmamı istemiyor. Aslında şöyle, insan gerçekten isterse o engelleri de kaldırabilir ortadan; ama açıkçası babama da çok fazla o konularda çok şey yapmak istemiyorum, tartışmak istemiyorum. Arkamda bir destek olsa yaparım.” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

Katılımcıların bazıları ise ulaşımın, evlerinin uzak olmasının gönüllü faaliyete katılmak istemelerine rağmen önlerinde engel oluşturduğunu belirtmektedir:

“Evimin uzak olması beni çok ı strese sokuyor. Aslında hani böyle akşam saat beşte toplantı olacak okulda, mesela bir şey görüşülecek; ama böyle saat altı buçukta bitse ‘Ay ben eve gidene kadar saat on olur!’ falan oluyorum. O beni baya engelliyor açıkçası.” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Gönüllü olmayan katılımcıların birçoğunun esasında gönüllü olmayı düşündüğünü ama birtakım nedenlerle bir türlü başlayamadıkları söylenebilir. Fakat istekleri olmasına rağmen niçin gönüllü faaliyete geçiş yapamadıklarına dair katılımcıların da net bir fikri olmadığı açıkça gözlemlenmektedir:

“Tabii yani hazırlık olması, böyle kendini o işe adan için vaktinin de olması lazım. İşteğinin de o vakti karşılayacak kadar olması lazım. Çünkü hani (.) İstanbul’da yaşıyoruz. Burada bir yerden bir yere gitmek bile saatler alabiliyor. O vakıf işleriyle ya da gönüllülük işleriyle uğraşmak da insanın hem vaktini hem de enerjisini alıyor. ... Tabii illa ki dış şartlara bağlamak da biraz kolaya kaçmak oluyor. Yani istesem tabii ki yapabilirim; ama yapamamışım veya yapmamışım artık öyle (g) yani.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

Gönüllü faaliyete katılmayı hiç düşünmemiş katılımcılardan bahsetmek gerekirse onlar, 93 katılımcıdan yalnızca 4 kişidir. 43 gönüllü olmayan katılımcı içinde yalnızca 4 kişi, gönüllü olmayı hiç düşünmemiştir. Bu katılımcılara niçin gönüllü olmayı düşünmedikleri sorulduğunda ise her birinin birbirlerinden farklılaşan gerekçelere sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Bu katılımcılardan birinin algısı, gönüllü faaliyeti doğrudan bağışçılık ile özdeşleştirir bir nitelikte olduğu için STK’lara olan güvensizliği; onun gönüllü olmasına baştan bir engel oluşturmuştur. Bu anlamda, kendi içinde kurumlara karşı bir ön yargı taşıyor:

“Herhangi bir düşüncem olmadı bu konuda. ... Üstüne düşünmedim. Çevremde çok fazla gönüllülük faaliyetine katılan yok. Gereksiz zaman kaybı gibi görüyorum. Bir de inanmıyorum, kurumların gerçekliğine inanmıyorum. Bir bağış yapacağım ben, doğru yere gittiğine inanmıyorum; ben birinci elden verme taraftarıyım. Benim ailem öyle yapıyor.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

Bir başka katılımcı ise yine STK’lara karşı bir ön yargı taşıyor; fakat burada farklı olarak bir vakfa veya STK’ya “bağlanmama isteği” mevcut. Bu katılımcının gönüllülüğü düşünmeme nedeninin altında yatan sebep ise aslında gönüllülüğü yalnızca kurumsal olarak yapılabilecek bir faaliyet olarak görmesidir:

“Yani düşünmedim galiba ya bilmiyorum, düşünmedim. ... Cemaat bünyesi altında bunlar genelde yapılıyor. Ve ben de bir vakfa veya cemaat bünyesi altında bulunmayı sevmiyorum, diyelim.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

Ayrıca; hiç fırsat olmadığını, gönüllülükle alakalı herhangi bir faaliyetle karşılaşmadığını söyleyen katılımcılar olduğu gibi gönüllülük üzerine, gönüllü olmak üzerine hiç düşünmemiş olan, kişisel birtakım özelliklerinden ötürü gönüllü faaliyeti yapamayacağını düşünen katılımcılar da mevcuttur:

“Hayır, düşünmedim. Böyle birebir yüz yüze, hayır. ... O insanları, ne yalan söyleyeyim, görmeye gelemem, görünmesin. Yani çünkü onların da bir duyguları var, ‘Biz size yardım yapıyoruz.’ gibi hani böyle suratına vura vura...” [49, GO, K, İletişim, Orta]

Sonuç olarak, gönüllü olmayan katılımcıların gönüllü faaliyetlerde bulunmak isteyip istememelerine göre ikiye ayrıldıkları gözlemlenmektedir. Gönüllü olmayan ama esasında gönüllü olmak isteyen katılımcılar için, içlerinden gelen isteğin kuvvetine göre gönüllü faaliyete doğru itilseler de karşılarında bu faaliyette onu karşılayacak, faaliyete onu alıştırarak birilerinin veya kuruluşların olmasını arzuladıkları söylenebilir. Gençlerin gönüllü faaliyeti gerçekleştirmek için bizzat birileriyle temasa geçmek istedikleri ve faaliyet öncesinde veya sonrasında sosyal bir çevreye sahip olmak istedikleri açıkça görülmektedir. Ayrıca katılımcılar arasında, birtakım girişimleri olan fakat bu girişimleri uzun vadeli olmayan, kısa vadede ise bir sonuç alamayan katılımcıların var olduğu da gözlemlenmektedir. Bu anlamda, aslında kulüplerin ve STK’ların bireyi -içerdikleri her türlü siyasi görüşü ve ideolojileri bir kenara bırakarak- gönüllü faaliyete yönlendirmesi, bireyin kendi ilgi alanlarını keşfetmesini sağlaması, ilgili faaliyeti birey için önceden planlanmış olmaları ve gönüllülüğü birey için daha erişilebilir, ulaşılabilir kılmaları gerektiği ileri sürülebilir.

İçerdikleri ideolojiler bakımından kendi düşüncelerindeki bireyleri bünyesinde toplamış olan STK’larda ve kulüplerde ise bu durum aslında bir “cemaat” kimliğinin oluşmasını sağlamış, bu da bireye güven vererek onun gönüllü faaliyetlerdeki devamlılığına vesile olmuştur. Hatta bu bağlılığın benzer ideolojilerdeki başka kurumlarda da gönüllü olarak pekiştirildiği gözlemlenmektedir. Kurumsal gönüllülüğe olumsuz bakanlar içinse bu tür kurumların içine hiç girmemiş, gönüllülüğü yalnızca uzaktan izlemiş kişiler oldukları ve herhangi bir ideolojiye sıkı sıkıya bağlılık taşımadıkları ileri sürülebilir. Zira bir ideolojiye sıkı sıkıya bağlı olan bireyin, içinde bulunduğu ve ideolojisini taşıdığı kuruma bağlılık göstermesi muhtemeldir.

Bununla birlikte, gönüllü olmayan ve gönüllü faaliyete katılmayı da düşünmediğini ifade eden katılımcılar da bulunmaktadır. Bunlardan ikisi, bu tür faaliyetlerden haberdar olmadığı için ya da bu tür faaliyetlerin görünür olmaması nedeniyle *gönüllülük* üzerine hiç düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Kalan diğer iki katılımcı ise gönüllü olma konusunda birtakım değerlendirmelere sahiptir. Bunlardan ilki, kuruluşlara yapılan bağışların ilgili yerlere ulaşmayacağına dair endişe taşımaktadır. Diğer katılımcı ise toplumun düşünmeden de olsa bireyleri, gönüllü faaliyetlerini gerçekleştirdiği kurumun siyasi ve/veya dinî düşüncesine

dair sınıflandırmasından, belli kategorilere sokmasından, “o’cu, bu’cu” ilan etmesinden duyduğu rahatsızlık sebebiyle gönüllü faaliyetlerden uzak durduğunu belirtmiştir.

Gönüllü olmayan katılımcıların çoğu, aslında gönüllü olmayı düşünmüş fakat gönüllü olmamıştır. Gönüllü olmayan katılımcılar içinde gönüllü olmayı hiç düşünmemiş olanlar, yalnızca birkaç kişidir. Ayrıca söz konusu katılımcıların bu araştırma kapsamında yapılan mülakatlar neticesinde gönüllü olmayı düşünmeye başladıkları vurgulanmalıdır.

4.3. Katılımcıların Gönüllülük Algıları

Araştırma kapsamında, katılımcıların gönüllülüğe dair algıları ele alınmıştır. Bu bağlamda, katılımcılara gönüllülüğün ne olduğu, gönüllünün kim olduğu ve gönüllülükle ilişkili kavramlarla ilgili görüşleri sorulmuştur. Ayrıca, insanların gönüllü faaliyete niçin katıldıkları, gönüllü faaliyetin öğrencilere neler kazandırdığı, üniversite öğrencilerinin gönüllü çalışmalara katılımında yaşadıkları zorluklar ve gönüllülük faaliyetlerinin topluma katkısı irdelenmiştir. Bununla birlikte, gönüllü faaliyete katılım da bireyin ailesinin, arkadaşlarının, gelir durumunun, cinsiyetinin ve inançlarının etkili olup olmadığı da katılımcılara sorulmuş ve bu hususlardaki algıları da değerlendirilmiştir.

4.3.1. Katılımcıların Gönüllülük Algıları

Katılımcılara “gönüllülük” kavramının kendileri için ne anlam ifade ettiği sorulduğunda alınan cevaplardan, hemen hemen herkesin “gönüllülük”ün “karşılık beklemeden yapılan bir faaliyet” özelliği taşıdığı noktasında hemfikir olduğu [02, 03, 05, 06, 07, 09, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 20...] görülmektedir. Gönüllü faaliyetin karşılık beklemeden yapılması; katılımcılara göre, kişinin maddi beklentisinin ya da manevi beklentisinin olması bakımından ikiye ayrılmaktadır [09, 23, 33, 35, 39, 55, 88]. Katılımcıların hemen hemen hepsi, gönüllü faaliyette maddi bir beklenti olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte, katılımcıların bir kısmı; gönüllü faaliyette birtakım manevi beklentilerin olabileceğini belirtirken bir kısmı da hem maddi hem de manevi herhangi bir beklentinin bu tür faaliyetlerde kesinlikle olmaması gerektiğini belirtmiştir:

“Başta tabii ki istemesi gerekir. En başta kavram da bunu gerektiriyor: gönüllü olması gerekir. Yani manevi haz da güdebilir. Yeni çevre edinmek de isteyebilir veya ‘Grup çalışmasında kendimi geliştirmek istiyorum.’ o da olabilir. Hiç birine tutup da kıyamazsınız, ‘Sadece, hani böyle, iyilik yapmak için yap.’ diyemezsiniz; herkesin beklentisi, amacı farklıdır. Ama dediğim gibi, maddi çıkar gözetmemesi gerekir; temel bazda onu bile isteyerek yapması gerekir.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

“Ya karşılık, maddi karşılık beklemeden... Atıyorum, insan bir teşekkürü bekler her zaman; gönüllü olduğunda yani. Hoş hani, karşılığı maddi olarak beklemez kişi; ama manevi olarak da bir teşekkür, bir güler yüz bekler.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Beklentinin olmaması lazım(g). Yani kişinin bir karşılık almaması gerekir kişinin; ama dediğim gibi, duygusal tatmini karşılığa koyup koyamayacağımızdan emin değilim. Neticede bir duygusal tatmin alıyor, bu bir karşılık; ama bunun beklentisi içinde. Herhalde en azından maddi karşılık olmamalı, öyle bir geri dönüşü olmasın. Bir mevkidir, bir paradır, başka bir şey; geri dönüşü olmaması gerekiyor.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Karşılık beklemeden yapılan şeyler olarak ee düşünebiliriz; ama karşılık insan şöyle bekliyor: Karşılık beklemeden yapılması gerekiyor; ama karşılığını şöyle bekliyoruz: Karşı tarafı iyi hissettirme, mutlu olmasını görmek. Pek de karşılık olmuyor; ama sen yaptıktan sonra onun meyvesini almak olarak düşünebiliriz. Yaptığın faaliyetin meyvesi olarak görebiliriz.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Gönüllülükte bulunuyorsak kesinlikle çıkar amacı taşımayız; ama insan keyif almak için gönüllü olabilir, yani manevi haz söz konusu olabilir gönüllülük için.” [K3, Kültür Üye, K, İletişim]

Katılımcılar tarafından bu özelliğe ek olarak belirtilen özellikler, çok büyük bir değişiklik göstermese de kişiden kişiye birtakım farklılıklar gösterebilmektedir. Katılımcıların bazılarına göre, gönüllülük; bir ihtiyacı gidermesi gereken [06, 07, 09, 10, 12, 15, 19, 35, 58...], karşılıklı mutluluk doğuran [03, 06, 07, 18, 24, 50, 55...] bir faaliyettir. Bazıları için ise “taşın altına elini koyabilmek”/bir amaç için belirli bir faaliyette sorumluluk almak [08, 16, 47] ve toplum için başarmaya çalıştıkları işlerin tümüdür [09].

Katılımcıların çoğu; gönüllülüğü, zorunlu olmadığı hâlde tamamen içinden gelerek yapılan faaliyetler [03, 07, 08, 12, 14, 15, 23, 24, 28, 39, 43...] olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların bir kısmı ise etik değerler üzerine inşa edilmiş [01, 82], kitlelere ulaşabilmek amacını taşıyan [21], vicdanla alakalı [28, 38, 56, 87], süreklilik ve özveri gerektiren faaliyetler [34, 56] olarak tanımlamıştır. Ayrıca, bazı katılımcılar için, gönüllülüğün kendisinin “sorumluluk almak” olarak da algılandığı [40] gözlemlenmektedir.

Katılımcıların bir kısmı; etik ve ideolojik değerleriyle örtüşen bir gönüllülük tanımını yapmıştır:

“Yani şöyle, maddi ı bir karşılık beklemeden, tamamen etik değerler üzerinden ee gerçekleştirilmiş olması gerekiyor gönüllülüğün. Yani ee ben gönüllü olurken ı şunu sorgularım: Gönüllü olduğum ee proje, çalışma benim etik değerlerime uyuyor mu? Ya da ee etik olarak sosyal alanımda ee savunduğum düşüncelerime, doğru benim doğrularıma ee birleşiyor mu? Ya da işte bir kuruluşun altında bir gönüllülük sağlayacaksam bu kuruluş benim ı ideolojik değerlerimle, ee hayat değerlerime birleşiyor mu?” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

Katılımcıların çoğuna göre, içinden geleni yapmak; faaliyeti gönüllü yapan unsurlardan biridir:

“Gönüllülük; karşılık beklemeden, içinden geleni yapmak...” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Bence, insanın içinden gelmesi yani hiçbir karşılık beklemeden, karşısındaki kişiye sağlayacağı faydayı düşünerek(,) içinden gelerek (ara) yaptığı davranışlar ya da etkinlik, faaliyet diyebilirim; ama kesinlikle içinden gelerek zorlama olmadan yapılması gerekir.” [14, GO, K, HAYEF, Orta]

“Bir kere insanın içinden gelmesi gerektiğini düşünüyorum; sonradan kazanılacak bir şey mi, pek sanmıyorum. Hani insanın içinden gelmeli. Mhm tam cevap veremiyorum da..” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

Gösteriş amacı gütmeyen, gerçekleştirildiğinde karşılıklı iki tarafı da iyi ve/veya mutlu hissettiren faaliyetlerin birçoğu; gönüllü faaliyet olarak değerlendirilmektedir:

“Karşı tarafın memnun olması herhalde, yani kime ne veriyorsan ondan aldığın o haz veya o tarafın memnun, mutlu olması...” [50, G, K, İletişim, Orta-üst]

“Gerçekten kalpten gelerek ve gösteriş amacı gütmeyen, kalpten gelen ve gösteriş amacı gütmeyen, ıı yardım mı desem aslında, yardım değil insanın kendini mutlu etmek için yaptığı, başkalarına katkı diyelim yani.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Ve bu insanı mutlu eden, tatmin eden bir şey; yani kendini tatmin etmek için aslında başkalarını mutlu ediyorsun. Eğer kendin bunun karşılığında mutlu olmasaydın kimse gönüllü olmazdı, emin ol.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

Vicdanına dokunan bir durumla karşılaşan insanın harekete geçmesiyle oluşan ve vicdanın sesini dinleyerek gerçekleştirilen eylemler, katılımcıların birçoğu için gönüllülüğü oluşturmaktadır:

“Bence gönüllülük kendini(,) kendi vicdanının sesini dinleyen, kendini toplum için bir

şeyler yapmak zorunda hisseden insanlara büyük küçük dinlemeden başarmaya çalıştıkları işlerdir.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“... Bu iş öncelikle tamamen vicdan meselesi... Yani içten gelen bir şey olmalı. Gerçekten karşılık beklememe olmalı, kesinlikle olmalı yani (emin). Yani karşılık beklemeden yaparsan ancak onun adı gönüllülük olabilir bence. Eğer bir karşılık varsa orada(,) gönüllülük aranmamalı, diye düşünüyorum. Yani ilk şart bence vicdan ve karşılık beklememek... Yani vicdanının sesini dinlemek olmalı.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

“Ya gönüllülük(,) insanların vicdanına dokunduğu bir yerde bir şeyler için harekete geçmesi bence.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre, çıkar beklemezsizin faaliyete vakit harcamak; yapılan faaliyetleri gönüllü kılmaktadır:

“Hiçbir çıkar beklemeden bir işe yarama isteği, bir başkasının acısına ya da sorununa değinme isteği, onun için bir şeyler yapıp onun o sorununu halletme isteği; ama bunun için hiçbir çıkar beklemeden. Yani çıkar olduğu zaman zaten gönüllülük olmuyor.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

“Çıkarın olmadığı hâlde bir işi yapıyorsan, para almıyorsan, yardım almıyorsan, gidip de yardım ediyorsan o kişiye ya da kuruma bu gönüllülük faaliyetidir.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

Katılımcıların çoğuna göre, *insanlara faydalı olma amacı güdülmesi*; bir faaliyeti gönüllü faaliyet yapan önemli unsurlardandır. Bu anlamda, katılımcıların çoğuna göre; gönüllülüğün faydası vardır, zararı yoktur. Aynı zamanda, gönüllülük; gerekli ama zorunlu olmayan bir faaliyettir:

“Hem zarar vermesin hem fayda versin. Karşılık da almasın. Tamam, bence gönüllü oldu.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“... Bir başkasına, bir başka bireye fayda sağlayacak faaliyetleri gönüllü olarak yapmak, diyelim.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Bazı katılımcılar tarafından, gönüllülük; bir araç olarak görülürken bu aracın olumlu da olumsuz da kullanılabileceği belirtilmiştir:

“Ya gönüllülük bir araç gibi bir şey yani... Hani bu senin içinde, aslında bende olan bir şey... Gerçekten bunu istersen yapabilirsin. Yani kalkıp da çok farklı amaçlarla yaparsan hani o ayrı mevzu; ama dediğim gibi, gerçekten bunu bilinçli bir şekilde yapabilirsen yani sana çok şey katacağı tartışılmaz bir konudur bence.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

Gönüllülük faaliyeti; katılımcıların bazıları için, bireyle başlayıp sonra bir kuruma dönüşerek devam eden bir girişimdir:

“Bireyden başlar gönüllülük olayı. Vakıf olarak yapabilirsin, büyük bir topluluk hâlinde yapabilirsin; ama en başta birey olarak başlar. Küçük bir yanlış tek bir kişi düzeltir. Onun peşine başka insanlar da takılır. Bu, bu şekilde büyür; yani bireyden başlar düzeltmek.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

Kişinin zamanından, lüksünden, mekânından vs. tavizler vererek, bu şekilde çabalayarak gerçekleştirdiği faaliyetler; katılımcıların bir kısmı tarafından, gönüllülük faaliyeti olarak görülmektedir. Bu anlamda maddi gücünden, zamanından vb. her türlü imkândan fedakârlık yapılması, “özverili” davranmak; gönüllülük olarak tanımlanmaktadır:

“... Yani zamanından, mekânından, lüksünden taviz vererek bir şeyler için çabalamak...” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

“Ya gönüllülük bence biraz fedakârlık isteyen bir şey... .. Bence gönüllülük özveridir.” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcıların bazıları için “Evde boş durmak yerine faydamız olsun.” diyerek yapılanlar ve küçük de olsa bir insana yardım etmek, gönüllülük olarak tanımlanabilir:

“Hani ne bileyim, ‘Evde boş durmak yerine gidip bir faydamız dokunsun.’ gibisinden düşünceler olabilir. ...” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

“.. Hiçbir şey olmasam bile bir insana çorba yapmam gönüllülük değil midir? Her şey olabilir o yüzden.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Gönüllülük; katılımcıların bazıları için, yardıma muhtaç olanlara onların dinlerine, ırklarına, milletlerine, statülerine vs. bakılmaksızın *yardım faaliyetlerinde bulunma* olarak da tanımlanmaktadır:

“Gönüllülük; karşıdaki insanı hani herhangi bir konuda ayırt etmeden, muhtaç olup, sadece muhtaç olup olmadığına bakarak yardım etmektir yani benim gözümde. Hani hangi milletten hangi u statüden hangi.. tamamen hani diğer etkenlerden bağımsız, hangi aileden bağımsız, ihtiyacı olan kişiye yardım etmektir benim gözümde.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcılardan birine göre gönüllülük, “vermek” üzerinden tanımlanabilecek bir kavramdır:

“Önce ‘vermek’ üzerinden tanımlanıyormuş gibi geliyor; bir şeyleri verme, kendisinde olanı buna razı olarak vermek tabii ki.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

İnsanın kendisi dışında bir dünya olduğunun farkına varması ve/veya olumsuz şeylerden rahatsız olarak harekete geçmesi de katılımcıların bir kısmı tarafından gönüllülük olarak tanımlanmaktadır:

“Gönüllülük; insanın kendi dışında bir dünyanın da var olduğunu farkında olması ve buna göre çalışmasıdır yani, çok biraz şey felsefi veya kişisel konuşacak olursak(g).” [40, G, K, Edebiyat, Orta-alt]

“Yani sana dokunması lazım ucunun(,) rahatsız olman lazım yani bir şeylerden. Ya da bir şeylerin kötü gittiğini düşünmen lazım ki gönüllü olarak sen de onu engellemek için bir şeyler yapabilirsin.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

Gönüllülüğü; severek yapılan ve zorlama içermeyen bir eylem olarak tanımlayan katılımcılar da bulunmaktadır:

“O eylemi severek yapması gerekir, bunu kendine bir borç olarak bilmesi gerekir. Maddi çıkar kaygısı olmaması gerekir. İşin içine para girdiği zaman o iş biraz ticarete dönüşmüş oluyor ve sahte bi ilişkiye dönmüş oluyor; ama gönüllü bir iş, gönüllü bir yaşam, gönüllü olmak bambaşka bir iş oluyor; keşke herkes gönüllü olsa.” [44, G, E, Edebiyat, Orta-üst]

Katılımcıların önemli bir kısmı tarafından gönüllülük “gönülden yapılan işler” olarak tanımlanmaktadır:

“Gönüllülük; bence adı üstünde, gönülden yapılan her işte, her iş olarak tanımlanabilir. ... Bence gönülden yapmaktır, hani ee gerçi gönülden yapmasan bile gönüllülük olabilir. Başkalarına yardım edebilmek, başkalarının dertlerini dinleyip onlara yardımcı olabilmek bence en büyük gönüllülük olabilir. Hani bizimkinde bu, dinlemeden anlayarak yardım edebilmek; ama ee aynı şekilde başka mesleklerde de bu böyle olabilir.” [48, G, E, Veterinerlik, Orta]

Gönüllü faaliyetler; katılımcıların bir kısmı tarafından, *insanları bir arada tutan faaliyetler* olarak görülmüştür:

“Bana göre gönüllük insanları bir arada tutan bir şeydir. En küçük olay da bile gönüllük vardır. Mesela arkadaşına verdiğin not gönüllülüktür. Bilinçli olarak maddi karşılık beklemeden de sen o alanda gerçekten besleyici geri geri dönüşler alıyorsun yaptığın gönüllülük faaliyetlerinde.” [K6, Kulüp Üye, E, Fen]

Bu anlamda, katılımcıların bazıları tarafından; hem bireyi sosyalleştiren hem de topluma faydalı olan faaliyetler olarak gönüllü faaliyetlerin bir sentez oluşturduğu belirtilmiştir:

“Evet, tamamen kendi isteğimle yapıyorum. Şunu da demek istemem: illa birilerine yardım için... Bu çok da samimi olmuyor. Bir sentez aslında... Hem kendimizi sosyalleştirmek hem de topluma fayda amacı var aslında. Daha gerçekçi olmalıyız. Bu kulübün yöneticili-

ğini yapıyorum, evet ve zoraki bir durum yok bunda; bu açıdan bakarsak bu da gönüllülük işi tabii ki. Üye olurken, gezi faaliyetlerine katılırken de bir zorlama yok sonuçta; isteyenler geliyor, istemeyenler gelmiyor. Bu yüzden bu da kendi başına gönüllülük sayılabilir.” [K9, kulüp Başkanı, E, Eczacılık]

Katılımcılar arasında gönüllülüğe dair olumsuz bakış açısı barındıranlar da bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı, gönüllülüğü *gösteriş* ya da *kendi kötü faaliyetini gizlemek* için kullanılan bir *araç*, *perde* ve *bazı olumsuzlukların üstünü örtebilmek* için uydurulmuş bir kavram olarak değerlendirmektedir:

“Çeşitli şeyleri var tabii bunun: kimisi sadece gönüllü olmak için, yardımcı olmak için katılır; kimisi şekil için katılabilir. ... Gönüllü olduğunu belli etmek için katılabilir. ... Gösteriş... Kimisi de kendini rahatlatmak için katılabilir. ... Yani adam hayvan dövüyor; ama gider hayvanları yardım derneğine katılır yani, ne bileyim, böyle şeyler kendisini rahatlatıyordur işte.” [19, G, E, Diş Hekimliği, Orta]

Gönüllü tanımlarına bakıldığında, gönüllüğün maddi bir beklenti/çıkar olmadan insanlara/topluma faydalı olmak amacıyla yapılan, her iki taraf için de mutluluk ve manevi tatmin sağlayan, insanların içinden gelerek ve vicdanlarına kulak verecek gerçekleştirecekleri ve her türlü imkânlarını fedakârca kullanacakları eylemler olarak tanımlandığı söylenebilir. Yardım faaliyetlerinde bulunma, verme, elini taşın altına koyabilmek gibi kavramlarla yakın ilişki içinde bulunan gönüllülük; severek, gönülden yapılan işler olarak nitelendirilmektedir.

4.3.2. Katılımcıların Gönüllü Tanımları

Katılımcıların neredeyse tamamına göre gönüllü, “iyi” bir insan olduğu için; hemen hepsi, zihnindeki *iyi insan algısına* göre gönüllünün özelliklerini sıralamaktadır:

“İyiliğin içine birçok şey giriyor zaten: vicdan olsun, aklının temizliği olsun, her şeyin beklentisiz oluşu; iyilik kavramı, büyük bir kavram çünkü.” [89, GO, E, Lojistik, Orta]

“Yani iyilik (gülerek), iyi insanlardır. İyi oldukları için katılabilirler. Bu durumda ben kötü oldum, değil mi? (gülüyor)” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

İyi olmasının, *iyi niyetli* olmasının [06, 14...] yanı sıra gönüllünün özelliklerinden bir kısmını sıralamak gerekirse; gönüllü öncelikle yaptığı faaliyette “karşılık beklemeyen” insandır [05, 07, 16, 18, 26, 30, 34, 36, 38...], ki onun yaptığı faaliyeti “gönüllü faaliyet” yapan da budur. Bunun yanı sıra, gönüllü; *fedakar* [04, 09, 12,

14, 16, 18, 26, 30, 34...], *yardımsaver* [02, 04, 06, 15, 17, 26, 27...], *vicdan sahibi ve düşünceli* [04, 09, 11, 20, 21, 33], *empati kurabilen* [04, 24, 28, 43, 49, 54, 87], *insanları idare edebilen/yönetme becerisine sahip* [08], *iradeli* [03, 05, 18, 19], *adil* [06, 35], *sorumluluk sahibi* [16, 24, 40], *uyumlu/hâlden anlayan* [02, 08, 15, 22, 34, 49], *ahlaklı* [05, 06], *egosuz/bencil olmayan* [02, 06, 07, 15, 23, 26,38...], *özverili* [09], *girişken* [07], *enerjik olan* [06, 13, 36, 53] ve *sosyal bir insandır*:

“Alçakgönüllülük, ee ne bileyim yardımsaverlik, kibirli olmamak, karşısındaki insanın hâlden anlamak, böyle... İşte dediğim gibi, yardımsaver olmalı bir kere.” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Fedakârlık diyeyim olur mu? Bilmiyorum aklıma bir şey gelmiyor. Yardımsaverlik, yardım seven olan insan yapar genelde.” [04, GO, E, İşletme, Orta-üst]

“İyi niyetli olması lazım bir defa.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Yardımsaver olmalı, bir de iyimser bir insan olmalı.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Ego olmaması gerekiyor.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Özverili, kişiliği harika falan demek istemiyorum o çok saçma olur; basit ve mantıksız gelir. Ya ben kesinlikle özverili ve vicdanlı kişidir gönüllü.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Gönüllü; duyarlı olmalıdır her şeyden önce. Ee, ... Bencil olmamalıdır. ... Ve işbirliğini yaptığı diğer insanlarla çalışırken uyum sağlayabilen biri olmalıdır.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

Ayrıca, bazı katılımcılar gönüllüye dair; bu tür *faaliyetlere zaman ayırabilen* [09, 11, 17, 26, 56], *karşısındakine fayda sağlayan* [14, 29, 30], *iletişim becerisine sahip olan* [12], *samimi ve içten* [14, 16, 28, 32], *alçakgönüllü* [02, 25, 26], *gayretli/azimli* [13], *çalışkan ve bu faaliyette istekli* [05], *çevresine karşı duyarlı* [05, 15, 32, 38, 86], *güler yüzlü* [36, 39, 42], *cömert* [27], *bilinçli* [08, 21, 37] vs. olan bir insan profili çizmektedir:

Gönüllü dediğimiz kişi; alçak gönüllü, çıkarıcı olmayan, sadece toplumun yararına çalıştığı-nı düşünen kişilerdir.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

“... Ne bileyim cimri olmamalı, tabii hep maddiyat değil gönüllülük ama(.) ve fedakâr olmalı kişi; bazen zamanımı harcayacak, belki parasını harcayacak. Ben bu özelliklere sahip olması gerektiğini düşünüyorum.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcılardan bazıları için, kendini “hayır işlerine adayan” kişi gönüllüdür. Bu bağlamda, gönüllü ile hayır yapan arasında yakın bir ilişki kurulmaktadır:

“... Gönüllülük, tabiri caizse, hiç baskı altında kalmadan, kişinin kendi özgür iradesiyle kendini hayır işlerine adanmasıdır.” [93, G, K, Sağlık Bilimleri, Orta]

“Hiçbir şey karşılığında, hiçbir şey beklemeden hayır yapandır.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Bir insanı gönüllülüğe iten şey diğerkâmlıktır. Yani başka bir insanın benliğini kendinden öte görme veya merhamet duygusu veya empati de diyebiliriz.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Zorunluluk hissetmeden, içinden geldiği için kendi imkânları çerçevesinde faaliyetlerini gerçekleştiren kişi; katılımcıların bir kısmı tarafından gönüllü olarak değerlendirilmiştir:

“Ee gönüllü, gönüllülük faaliyetlerine ee az önce dediğim gibi hiçbir zorunluluk hissetmeden, gerçekten içinden gelerek, gerçekten yardım etmek isteyerek, ee gerçekten gönüllü olmak isteyerek yapan ve hani kendi imkânları çerçevesinde bunu başarabilen kişidir. Yani biz hani, nasıl desem, ‘Yapmak istiyorum.’ deyip de ondan sonrasında belli bir yükün altına girdiğinde vazgeçmemesi gerekiyor. O yüzden kendi imkânlarıyla bunu yapabilirse çok daha rahat olur, diye düşünüyorum.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“İçimden gelerek yani birisine gösteriş olarak değil de onu içimden gelerek hissederek yapıyorsan ve karşılığında bir şey beklemiyorsan sadece o insandaki veya yaptığın üstteki mutluluğu görebiliyorsan ya bu sana yetiyorsa bence bu gönüllülüktür yani.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

“Kendi isteğiyle gidecek oraya. Sonra bunun kendi faydasına değil başkalarının faydasına olduğunun bilincini taşıyacak, bunu bilecek. Bunun dışında kendisinden bir şeyler çıkaracak: vakti çıkaracak ya da kendi maddi imkânını ortaya koyacak. Yani kendi faydasına olacak bir şeyi başkasına dönüştürecek yani kendisinde olamayan bir şeyi bırakması değil de, ı işte dediğim gibi, kendi faydasına, kendi zevkine olacak herhangi bir şeyi -işte vakti, maddi bir şeyi, bir yiyeceği, giyeceği ne bileyim parayı- paylaşırması...” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcıların pek çoğu için, gönüllü; çevresindeki olaylara duyarsız kalamayan, sürekli toplumun yararını düşünen duyarlı ve *yılmayan/mücadele eden* kişidir:

“Çevresindekilere duyarsız kalmaması lazım.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Toplumun menfaatini düşünüyor, insanlığın.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Duyarlı duyarlı olursak gönüllü de sayılırız aslında. Faaliyetimize bakar yani. Ne faaliyeti yaptığımız önemli değil.” [86, GO, E, Orman, Orta]

“İşte, o etrafında yaşananlara umursamaz olmamalı, kayıtsız kalmamalı. İşte, bir kendini düşünmemeli yani. Etrafında olup bitenlere bir tepki vermeli. Sinmemeli, baskıya yenik düşmemeli. (.) Engelleri aşmak için mücadele şart. Mücadeleyi göze alabilmeli.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

Çalışkan, enerjik, sorumluluk sahibi ve girişken olması, yaptığı işi sevmesi ve tembel olmaması; katılımcıların birçoğu için, gönüllü bireyin nitelikleri arasında yer almaktadır:

“Tembel olmayacak.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Fiziksel olarak da aslında enerjik de olması lazım biraz.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Yani sen girişkensen ulaşmak zorundasın. Eğer gerçekten gönüllüysen, ben bir şeye gerçekten gönüllüysen ve girişken bir insanım o konu hakkında insanlara bilgilendirmek, reklam yapmak ve insanlara ulaşmak zorundayım.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Yüksek bir enerjiye sahip olmalı en başında. İı.. sorumluluk sahibi olmalı. İı, yaptığı işi sevmeli. Yani her gönüllülük faaliyeti sevlimeyebiliyor; ama mutlaka sevmeli; çünkü yani insanlar, o sevgiyi de istiyorlar aslında sadece maddi bir fayda istemiyor. Yardım ettiğin bir insan, o sevgiyi sıcaklığı da hissetmek istiyor. Bu yüzden sevmeli galiba. Kendini de sevmeli herhalde; çünkü kendini sevmeyince de çok zor gibi...” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Adil, tarafsız ve hümanist olması, ayrımcılık yapmaması, insanları idare edebilmesi/onları anlayabilmesi; katılımcıların birçoğu için, gönüllü bireyin nitelikleridir:

“Herhangi bir nedenle ayrımcılık yapmaması gerekiyor.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“... Yani insanları idare edebilmektir. Sen zaten insanları idare edebilme noktasında o sabra sahıpsen yani bunu şey yapıyorsan onun dışında çok fazlada konuda soru sormaya gerek yoktur. O insan, zaten gerçekten bu işin içinde vardır.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

“Hümanist olmalı, hani hiçbir konuda ayırım yapmamalı. Karşısındakine ne millet olarak ne ıı hayat görüşü olarak ne din olarak ne ten rengi olarak hiçbir konuda ayırmamalı.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Gönüllü bir kere çok tarafsız olmalı her anlamda.” [82, G, K, İktisat, Orta-Alt]

Ayrıca, katılımcıların bir kısmı için gönüllü; *ahlaklı, vicdanlı, samimi, içten ve merhametli* olan kişilerdir:

“Bir de, birazcık uç olabilir ama, yani benim aklıma aile ahlakı olması lazım.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Samimi olmalıdır, içten olmalıdır. Ee, kötü olmamalıdır. (emin) Kesinlikle kötü niyetlere sahip olmamalıdır.” [14, GO, K, HAYEF, Orta]

“Yani vicdanlı birisi olması gerekiyor. Yani samimi gerçekten içten davranan birisi olması gerekiyor.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“... Yani bireyin, yani gönüllülüğün temelinde merhamet duygusu yatar bence. Merhamet duygusu olmadığı sürece, bu da kişiliğine işlemediği sürece hiçbir şekilde bir insanı zorlayarak zaten gönüllülük yaptırılmazsınız; insanın içinden gelmesi gerekiyor, içinden geleceğini düşünmüyorum hani yetiştiği çevrede...” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğuna göre gönüllünün yaptığı faaliyetlerde karşılık beklememesi ve/veya faaliyetten hiçbir kazancının olmaması gerekir:

“Evet, faaliyeti yapan kişi bunu hissedecek. Karşılık beklemeyecek. Bunun haricinde dediğim gibi, normal hayatında zaten yapması gerektiği şeyleri karşılık beklemeden yapıyorsa bu gönüllüklüktür. Yapması gereken şeyleri karşılık beklemeden yapması...” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Çünkü yani adı üzerinde, gönüllülük yani... Ben hiçbir şekilde bir beklenti içine girmeden bir şeyleri yapabiliyorsam o işte gerçekten samimiyimdir. Çıkar yoktur ortada. O yüzden mesela... Yani gönüllülük çıkar olmadan, ee menfaat olmadan, ı başka insanların da biraz kendinden feragat edip başka insanların da mutlu olabilmesi için ıı bir şeyler yapabilmek, samimi bir şekilde içten bir şekilde...” [18, G, K, Dış Hekimliği, Orta]

Sorumluluk sahibi, bilinçli, sabırlı, kararlı, istikrarlı, iradeli olmak; katılımcıların çoğu tarafından gönüllü kişilerin nitelikleri olarak gösterilmiştir:

“Biraz bilinçli insanlar tabii ki hatta ‘Bilinçli insanlar biraz.’ denemez, bir şeylerin farkında olan insanlar.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

“Mesela biraz sorumluluk sahibi biri olmalı, öyle çok fazla kendinden başkalarını düşünebilmesi, yardımsever olabilmeli; böyle tanımlarım herhalde.” [17, GO, K, Dış Hekimliği, Orta]

“Gönüllü; sabırlı, kararlı, istikrarlı, sonra yine çıkarıcı olmayan, öyle söyleyeyim. Kendinden verebilen bu niteliklere sahip olması gerekir.” [18, G, K, Dış Hekimliği, Orta]

“İradeli olması gerekir.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“... Gönüllü; sürekli insanlara fayda amacı güden ve bu işlerin peşinde koşan kişidir. ‘Bir proje yaptım bitti, işte insanlara yarar sağladım.’ deyip çekilen kişi değildir. Her an, yaşamın her anında insanlara yardım amacı güden kişidir.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

Ayrıca, katılımcıların bir kısmına göre gönüllü; iletişim kabiliyetine ve/veya ikna yeteneğine sahip olan, güler yüzlü kişilerdir:

“Gönüllü olan bir insan birazcık daha iletişim kurmayı bilmeli, sonuçta bir iş yapmaya kalktığı anda motomot bir iş yapmıyorsun, iletişim kurman gerekiyor. Çünkü derdini anlatman gerekiyor, çünkü bir geri dönüş alman gerekiyor. Bunun için iletişim becerilerinin olması gerektiğini düşünüyorum. İkinci olarak, ikna yeteneğinin olması gerektiğini düşünüyorum.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

“Güler yüzlü olmalı, kendi bildiği şeyi karşısına güzel aktarması lazım. Bir şey yapıyorsam mesela ben çok bir şey bilsem onu karşıma aktarmasam bunun bir anlamı yok yani. Gerçekten iyi bir aktarıcı olması lazım ki karşıdakini canlı tutması lazım. Sadece çocuk olarak düşünmüyorum farklı konularda da...” [39, GO, K, Edebiyat, Orta-üst]

Sağlam bir kişiliğe sahip olmak; bazı katılımcılar için, gönüllü bireyin sahip olması gereken nitelikler arasında gösterilmektedir:

“Gönüllülük tanımına şunları ekleyebiliriz: Hem kişisel anlamda ‘Fayda sağlarken zarar vermeyelim.’ demiştik; bu anlamda, sağlam kişiliğe sahip olmak önemli. Şu şekil insan örneğinin yardımcı olurken örneğinin ben zekât veriyorum; ama insanı aşağılıyorum, onur kırıyorum gibi. İnsanların ne yaptığını, nasıl olduğunu iyi düşünmesi lazım; bu karaktere sahip olması lazım. İnsan gönüllülük faaliyeti yaparken orada insanları da rencide etmemesi, kırmaması lazım.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

Bazı katılımcılar için, gönüllü faaliyeti hem organize eden hem de bu faaliyete katılan herkes; gönüllü olarak kabul edilmektedir:

“Gönüllü hem bu işi organize eden hem de buna katılan herkes. Yani aynı oranda gönüllü olmamış olsalar bile elinden geldiğini katan herkeştir. ... Elinden geleni yapar gönüllü. Bu işlere katılmada elinden geleni yapandır.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Faaliyetlerini *gösterişten uzak* ve gizli bir şekilde gerçekleştirmesi; katılımcıların bir kısmı için, gönüllünün sahip olması gereken nitelikler arasında sayılmaktadır:

“... Gizli yapılmalı bence. Çok gösterişten uzak olan insanlar olmalı gönüllüler. Çünkü u(,) birine yardım ediyorsa eğer u(,) o kişi kendisini kötü hissedebilir sonuçta; o proje ya da bilmem bir şeyde yardım edilen kişi olarak ismi geçtiği için. O yüzden, gönüllülük kimseye göstermeden, o şekilde yapılmalı.” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcıların bir kısmı tarafından, özel işlerine vakit ayırdığı kadar gönüllü faaliyetlere de vakit ayırabilen, vaktini ve/veya emeğini o yönde harcayabilen kişiler; gönüllü olarak belirtilmiştir:

“Humm, yani özel işlerine ayırdığı vakit kadar bu gönüllülük işlerine de vakit ayırabilen insan, bence gerçekten gönüllüdür yani. Gönüllülükle ilgili bir(,) iş olduğunda, bir faaliyet olduğunda herhangi bir şeyi bahane etmeden ona giden insan gönüllüdür. Yani vaktini, emeğini o yönde harcayan insan gönüllüdür bence.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Katılımcıların bir kısmına göre gönüllü, faaliyette bulunacağı alanda nitelik sahibi olan kişilerdir:

“Bence gönüllü olacak kişinin gönüllü olduğu alanda nitelikli olması gerekiyor; ama sadece gönüllü hani olduğu alanda.” [82, G, K, İktisat, Orta-Alt]

Bütün bu alıntılardan da anlaşılacağı üzere, “gönüllü insan”; birçok katılımcının algısında âdetla *mükemmele* yakın bir insandır. Gönüllüyü bu şekilde tanımlayanların çoğunlukla gönüllü olmayan katılımcılar olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, gönüllü deneyimi olanların bu soruya diğerlerine göre biraz daha zor yanıt verdikleri gözlemlenmiştir.

Ayrıca, katılımcıların bir kısmı gönüllülükte aile eğitiminin, bireyin küçükken aldığı eğitimin yansımalarının görüldüğünü vurgulamıştır [05, 06]. Bununla birlikte, bazı katılımcılar tarafından ise herkesin “gönüllü olma” fıtratı üzerine doğduğu, aslında bireyin gönüllü olmaya meyyal olarak dünyaya gelmesine rağmen yaş ilerledikçe yaşayışına göre bu özelliğini kaybetmeye başladığı vurgulanmıştır [05, 09]:

“Veya hani gönüllüiyken insanın ya kendisi olmaktır, ya hani bence. Ya insanın kendisi zaten gönüllüdür. Ya yaşarken ya yaptığı en küçük şey bile bunu mesela hani dediniz ya ‘Gönüllü olmayan birileriyle de konuşacağız.’ Bence herkes gönüllüdür yani. ... İnsan hani ister istemez gönüllüdür. Hani kendini bulmak için yapmaz bunu yani. Zaten gönüllüdür.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Bence şu fotoğrafı hepinizi görmüşsünüzdür: Suriyeli çocuk yemeğini köpekle paylaştı, baya bu fotoğraf olay oldu. O çocuk, hani deriz ya ‘Her çocuk fıtraten harika doğar.’ diye, hani bu şekilde doğar. ... Onu biz öldürüyoruz. Onun biz üstünü kapatıyoruz. Biz farklı insanlara dönüşüyoruz. Bence özümüzde, biraz felsefik olabilir ama, böyleyiz yani.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Çünkü normalde gönüllülük esastır. Yani herkes zaten gönüllü olarak doğmuştur bence. Hani bu bizim karakterimiz, doğuşumuz, esasımız. Yani gönüllü olmayanları sormamız gerekiyor. Çünkü niye olmuyorlar? Bence bu onlara sormalı valla, ‘Niye olmuyorsun?’” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

Bununla birlikte, gönüllü bireyin herhangi bir spesifik özelliğe sahip olması gerekmediğini, gönüllü seçerken çok da kritere ihtiyaç olmadığını düşünen katılımcılar da bulunmaktadır. Bu düşünceye göre; bir insanın elinden geldiğince, becerilerine ve yeteneklerine göre, küçük çapta da olsa insanlara birtakım yardımlarda bulunması gönüllü olması için yeterlidir [01, 05, 07]:

“Ya hani şu an yapılacak o kadar çok iş var ki aslında, hani hiçbir eğitime hani ya da bir kritere tabi tutulacak konumda da değil yani. ... Yani herhangi bir kritere de çok gerek yok; çünkü hani yapılacak çok iş var ve yapılmayan da çok iş var yani.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Ya gönüllünün bir ı özellikle özelliği olması gerektiğini düşünmüyorum. Tamamen içten ve biraz da eğitim düzeyine bağlı olarak gelişmesi gerektiğini düşünüyorum. Onun dışında hani ee bireyleri etkilemeyecek yani ee ben eğitimimle, düşüncelerimle bireylerimi etkilemeyecek sadece işte çalışmamı etkileyecek bir durumdaysam bu şey olmalı yani bir özelliği olmamalı insanın.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

Sonuç olarak, katılımcıların çok büyük bir çoğunluğunun hem gönüllülüğe hem de gönüllüye çok fazla olumlu özellik atfettiği gözlemlenmektedir. Bu tür olumlu özelliklerin ise ilgili faaliyetlere karşı ayrıca bir antipatisi ve/veya önyargısı olmayan neredeyse bütün katılımcılar tarafından zihinlerindeki “iyi” algısına göre dile getirildiği görülmüştür. Gönüllü olan katılımcıların kendi özelliklerini sıralamaları isteniyormuşçasına çekingen bir tavırla, âdeta zorla ama yine de olumlu özellikleri sıraladıkları; bununla birlikte, gönüllü olmayan katılımcıların ise âdeta gönüllü olmamalarından kaynaklanan bir mahcubiyetle gönüllülere birçok olumlu özellik atfettikleri görülmektedir.

4.3.3. Katılımcıların Gönüllülükle İlgili Kavramlar Hakkındaki Görüşleri

Gönüllülükle ilgili algılar betimlenirken gönüllülükle ilişkili olarak hangi kavramların zikredildiği ve söz konusu kavramların nasıl tanımlandığı da ele alınmıştır. Bu bağlamda özellikle “hayırseverlik” ve “bağışçı” kavramları ön plana çıkmaktadır.

Katılımcıların pek çoğunun ise bağış faaliyetlerini de gönüllülük olarak gördükleri gözlemlenmiştir [05, 07, 10, 14, 18, 24, 25, 32, 39, 43, 48, 55, 57, 58]. Burada gerek internet bankacılığının [05, 14, 18, 24] gerekse SMS yoluyla yapılan bağışların [05, 07, 10, 28] daha popüler olduğu gözlemlenmektedir.

İnternet üzerinden ve/veya kısa mesaj yoluyla yapılan bağış faaliyetlerini katılımcıların çok önemli bir çoğunluğunun gönüllü faaliyet olarak tanımladıkları görülmektedir:

“Bu da bir gönüllülük faaliyeti ve insanların attığı smsler sonucunda bir onkoloji hastanesi kuruluyor. ??? mesela gidiyor hastaneleri, çocukların yaşam alanlarına çeviriyor.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

“İnternet üzerinden para yatırılabilir bir hesaba, maddi yardım olabilir. Ne bileyim hani başka aklıma gelen internet üzerinden hani giysi kıyafet tarzı şeyler alınabilir.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

Öyle ki katılımcıların bir kısmı için SMS bağış, gönüllülük için aranan özellik haline gelebilmektedir:

“Mesela ??? mı, sms’le yardımda bulunabilecek bir ağaç dikilme falan fidan ekimi. Hani o yoktu, internet sitesinde göremedim. ???’da hatta bunu eksik buldum. Sadece sanırım banka hesabına para yatırabiliyoruz. Mesela böyle bir eksikliği vardı. Sadece hesap numarası var. Yani ben illaki içlerinde olmak değil bir şekilde maddi yardımda bulunmak isterdim.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

Katılımcıların bir kısmı için ise bağış yapmak, gönüllü faaliyetler arasında görülmeyle birlikte, bu faaliyetin “gösteriş için yapılmaması” şartı aranmaktadır:

“(Bağış yapmak) gönüllülüktür. Gerçi şey değil bu, gösteriş için yapıyorsa değildir bence. ... Gönüllülüktür, çünkü bir şeyler veriyorsun. Gönüllülük olur karşılık beklemiyorsa.” [57, GO, E, Veterinerlik, Orta]

SMS ve internet bağışının yanı sıra bazı katılımcılara göre kan vermek [15, 51, 57, 79], burs vermek [20, 24, 28], kermes düzenlemek [30] ve diğer hayırseverlik faaliyetleri [13, 18, 24, 32, 33, 41] de gönüllülük olarak görülmüştür. Aynı ve nakdi yardımların da yer yer gönüllülük olarak görüldüğü gözlemlenmektedir:

“... kıyafetten örnek vermek gerekirse yani bana göre bu ayakkabı eskidi ama başka bir insana göre çok yeni olabilir, yepyeni olabilir hani. Bu insana bence vermek şey değil çöpe atmaktansa bu insana vermek bence gönüllülüktür. Bağış bence bir gönüllülüktür, çünkü gönüllü olarak yapılan bir şey. Başkasını düşünüp yapılan bir şey bu yüzden gönüllülüktür diyorum.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Kan bağış ve öğrencilere burs vermek katılımcıların büyük bir kısmı tarafından gönüllülük faaliyeti olarak görülmektedir:

“Bağışlar direkt gönüllülük faaliyettir tabii. Çünkü kendinde olanı veriyorsun. Dediğim gibi, hiç kimse sana ver demiyor sen çıkarıp veriyorsun. Ben bu yüzden ???’a yaptığım kan bağışımı da gönüllülük olarak görüyorum.” [51, GO, E, İletişim, Üst-orta]

“İşte dediğim gibi aynı cümlelere çıkıyoruz ama yani atıyorum öğrenci okuyan birine burs vermek bir gönüllülüktür veya işte kan vermek bir gönüllülüktür. ... Çünkü bunu yapmaya da bilir, gönüllüdür. ... Evet isteğe bağlı gönüllülük.” [20, GO, E, Çapa Tıp, Orta]

Katılımcıların bazıları için faaliyetin kendisine doğrudan erişemediği durumlarda, bağış hiç değilse *bir şekilde, küçük de olsa* katkı sağlamak olarak görülmektedir. Ayrıca bağış faaliyetleri yoluyla, bireyler gelişmesini istedikleri STK'ya da katkıda bulunabilmektedirler:

“Bağış gönüllülüktür. Niye gönüllülüktür en azından şöyle söyleyeyim ben Anadolu’da oturan birisiyim diyelim ki. Birisi bir faaliyet yapıyor benim orada fiziksel olarak bir katkıda bulunmam zor ama, sen ona e maddi bağış yaparak onu destekliyorsun, aslında o gönüllülük faaliyetini destekliyorsun yani. O işi yapan gibi oluyorsun yani bir nevi dolayısıyla bence gönüllülüktür.” [55, G, E, Tıp, Orta]

“... bir dernek var ya da bir şey var bağış yaptım bana göre bu da bir gönüllülük çünkü onun gelişmesini istiyorum.” [39, GO, K, Edebiyat, Orta-üst]

Dinî bir ibadet olan ve parasal bir yardımı içeren “zekat” bazı katılımcılar tarafından bir gönüllülük olarak tanımlanmaktadır:

“Anladım yani şimdi gönüllülük bir sürü kolu olabilir. Hani her türlü yardım tarafından yapılabilirsiniz yani insanın gönlünde bunu istesin gerçekten samimi olarak istesin her türlü iyiliği ee kapı açılabilir, açılabilir ve zekat da bunun içinde kabul ediyorum.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ise bağışı, gönüllülük olarak görmemekte ve aradaki farkı ayırt edebilmektedir [01, 32, 42, 53]. Katılımcıların bazıları gönüllülük için “emek vermek” gerektiğini [01, GO, K, İşletme, Orta-alt] ve bu nedenle de bağış faaliyetlerinin gönüllü faaliyet olmadığını belirtmektedirler. Katılımcıların bazıları maddi yardımda bulunan kimselerin gönüllü değil üye olduğunu, maddi yardım yapmanın ise tam olarak gönüllülük içine dahil edilemeyeceğini vurgulamaktadır:

“Mesela çok fazla bir şeye karışmadan işte sadece maddi olarak yardımda bulunan üyeler de var. Mesela onu tam olarak gönüllü tanımına sokamayız diye düşünüyorum. Gönüllü tanımını biraz daha farklı bir şey ... bağış vermek üye olmak oluyor, gönüllü olmak olmuyor.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

Gönüllü olmayan katılımcılardan bazıları ise bağış yapmayı tam anlamıyla gönüllülük olarak görmese de, bu faaliyetin içinde “bir parça gönüllülük” olduğunu belirtmektedirler:

“Bağış gönüllülük mü? ... Bir parça. Eşit denemez ama bence bir parça gönüllülük. Evet yani (.) mesela ??? parayla ağaç dikiyor mesela. Yani sen o ağacı dikemeyebilirsin. Fiziksel olarak müsait olmazsın belki hani yaşın genç olmadığı için. Veya vaktin yok. Ama o an için yapabileceğin tek şey o parayı verip o ağacı diktirmekse bu bir gönüllülük olabilir ya neden olmasın. Ama tamamen gönüllülüğün eşdeğeri değil bence.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

SMS yardımı, gönüllü olmayan katılımcıların küçük bir kısmı tarafından gönüllülük olarak görülmemektedir. Bu katılımcılar SMS yardımını gönüllü çalışmalar içine dahil etmemektedir:

“Aslında Şey olarak hani bu sms yoluyla fazla yardım, ha o sms yardımlarını falan hiç saymayalım zaten. Öyle şeyler yapıyorum anladın mı? Hani böyle...” “Sms’ten yardımı gönüllülük faaliyeti olarak görmüyor musun?” “Gönüllü faaliyet ama düzenleyici değil.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

Bununla birlikte hayırseverliğin, katılımcıların çoğu tarafından gönüllülük olarak tanımlandığı söylenebilir:

“... hayırseverlik, gönüllülük, gönüllü bir faaliyet. ... Aynı şey.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

Maddi yardım toplamak için düzenlenen kermes faaliyetleri de katılımcıların bir kısmı tarafından gönüllü faaliyet olarak görülmektedir. Kermeste sıradan bağış faaliyetlerinden farklı olarak gönüllülerin eylemliliği de mevcuttur:

“Bence gönüllüdür. Mesela biz geçen kermes vardı. Geçen senelerde... Pazara çıktık yufka alacağız. Ağabey bize dedi ki ben de olurum gönüllü dedi. Hani yufka yaparım böylece gönüllü olurum dedi. Yufkaları ben size veririm dedi. Bence bu adam gönüllüdür yani çünkü bunu tamamen gönüllü, gönüyle yaptı yani o gelip üye olmasından, üye olması... Kulübüme mesela üye olamıyor benim, üniversite öğrencisi değil ama o gönüllü. Yani böyle bir şey.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

Hayırseverlik anlamında bağışta bulunan kimseler katılımcıların bazıları tarafından “tek seferlik gönüllü” olarak tanımlanmaktadır:

“Bir kere verdi ve seninle iletişimi kesti.” “Hayırseverlik mi?” “Değil demeye vicdanım el vermiyor. ... Sürekli olması gerekir yani tek sefer de vermiş olsa gönüllü... Tek seferlik gönüllü olur. ... ancak böyle ifade edebilirim. Çünkü kıyamam ona da yani.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

Gönüllülük ile hayırseverlik ve bağış yapmak arasında hiyerarşik bir ilişki kurulduğu söylenebilir. Katılımcılardan biri gönüllülüğün hayırseverliği kapsadığı görüşündedir:

“Aslında gönüllülüğü temel bir çatı olarak düşündüğümüzde hayırseverlik alt çatıdır. O şekilde diyeyim daha iyi olur. Gönüllülük hayırseverliği kapsar ama hayırseverlik gönüllülüğü kapsamıyor. ... Her gönüllü hayırseverdir ama her hayırsever gönüllü değildir.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Diğer katılımcıların bağış yapmak ve gönüllülük arasında kurduğu ilişki dikkate alınrsa gönüllülüğün bir çatı olarak hem hayırseverliği hem de bağışçı olmayı içerdiği katılımcıların önemli bir kısmının mutabık olduğu bir husustur. Sonuç olarak katılımcıların çoğunun hayırseverlik ve bağış faaliyetlerini de genel anlamda gönüllülüğün içinde değerlendirdiği gözlemlenmektedir. Diğer taraftan hem hayırseverliği hem de bağış yapmayı özellikle –emek ve eylem içermemesi nedeniyle– gönüllülüğün dışına çıkaran katılımcılar da bulunmaktadır. Bu durumun aslında kavramların ihtiva ettiği anlamların katılımcılar tarafından çok da net bir şekilde anlaşılmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

4.3.4. Katılımcıların Gönüllülük ve STK İlişkisine Yönelik Görüşleri

Araştırma kapsamında katılımcıların gönüllülük ile STK'lar arasında nasıl bir ilişki kurduğu ele alınmaya çalışılmıştır. Katılımcıların bir kısmı gönüllü faaliyetlerde STK'nın önemli olduğunu [11], STK yoluyla faaliyetin daha çok yayılabildiğini [25], bu şekilde etkinin daha çok artabileceğini [30] belirtmektedir:

“Gönüllülük zorunlu olmadığın halde birine yardım etmek. Bir kuruma gidip o kurumla yardımda bulunduğun takdirde insanlara çok fazla ulaşacak yardım gibi düşünüyorum.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

“Bir kuruluşa bağlı olursunuz orada, biraz daha gönüllü dediğin zaman benim aklıma toplu bir şey geliyor. Tek başına yapılan bir şeyin çok da etkisi olmayacak gibi geliyor. Hani toplu, mesela kızlarla toplanırsınız, ne bileyim bir sohbet verirsiniz ya da işte dediğim gibi katılmadığım için ne tür şeyler yapılabilir tam bilmiyorum.” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

“Sadece kurumlarda olmayabilir aynen öyle yani. Hani benim ilk aklıma gelen gönüllülük deyince işte bir kurumda yardım etmek, şimdi bir kurum olduğu için niye kurum diye düşünüyorum çünkü daha toplu. Mesela bir iki kişiye birkaç kişi yardım etmek başka yani daha büyük bir topluluğa yardım etmek daha başka, hani. Daha iyi olur gibime geliyor bilmiyorum ne kadar hani belki az kişiye yardım etmek daha faydalı olur, daha çok faydası olabilir bilemiyorum ama yani bilmiyorum sanki daha şey büyük bir topluluk olunca daha çok yarar olurmuş gibi geliyor ama direkt o geliyor aklıma bu yüzden.” [84, GO, K, Orman, Orta]

Bu şekilde bazı katılımcıların gönüllülük algısı doğrudan kurum ile iç içe geçmiş olup [45, 46], bu katılımcılar gönüllülük tanımlarını dahi kurumla ilişkili olarak yapmaktadırlar [25, 56, 83, K5]. Katılımcılardan biri önce gönüllü deneyimi olmadığını belirtmiş, sonrasında ise yaptığı sporla ilgili gönüllü olarak

metin çevirisi yaptığından bahsetmiştir. Söz konusu katılımcı bu konuşmadan sonra gönüllülüğü STK ile ilgili ilişkide aldığını fark etmiştir [46, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]:

“Dertlenmiş insanın yaptığı faaliyet kulüp ya da derneklere katılım. Menfaat oluşumu olmaz. Gönüllülük esastır katılımsa.” [K5, Kulüp Üye, K, Edebiyat]

“Gönüllülük zorunlu olmadığın halde birine yardım etmek. Bir kuruma gidip o kurumla yardımda bulunduğun takdirde insanlara çok fazla ulaşacak yardım gibi düşünüyorum.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

“Gönüllü olarak yapılacak faaliyeti belirleyen unsur genellikle hani benim gözlemim toplumsal örgütlenmeler olmuştur yani dernekler ve benzeri hareketler. Bunun yanı sıra tek tek veya gruplar halinde sivillerin de böyle bir çalışma yürütebileceği ve aynı zamanda bu çalışmayı planlayıp belirleyebileceği gözlemlenebilir. Ben öyle görüyorum en azından.” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların bazıları ise gönüllülüğten bahsederken “kurumsal gönüllülük” ile “bireysel gönüllülüğü” birbirinden ayırmıştır:

“Kurumsalın özellikleri... Hımm... Daha düzenli olur. Bireysel yapabileceğimden daha fazla şey yapabilirim diye düşünüyorum hani. Bireysel yardımı, bireysel gönüllüğü bir yere kadar sürdürebilirim evet ama kurumsal olduğunda yani(.) bir arada olmaktan da bir destek alınabilir. Yani bireyselden çok daha topluluk olunca daha iyi daha etkin çalışılabilir diye düşünüyorum.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Gönüllülük için ille de kurumun mevcut olması gerektiğini düşünen katılımcıların yoğunlukta olduğu söylenebilir. Bu katılımcılar kurumsal gönüllülük ile bireysel gönüllülüğü birbirinden net bir şekilde ayırmaktadırlar:

“Kendi bir arayış içinde olabilir. Yani arar bulur o faaliyeti. Yani illa bir kuruma da bir şeye de bağlı olması gerekmiyor herhalde. En ufağından yaptığımız, bir yere gidip bir günlük yardım etmemiz bile bir gönüllülük faaliyeti olabilir.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

“Yani ı illa bir kuruma, ya da bir topluluğa bağlı olmak gerekmiyor. ı... şimdi biraz çalışmış gibi olacak ama (.) gönüllülük demeyeyim ama gidip de şey bir çocuğun başını okşayabilmek ağlayan bir çocuk gördüğünden durup onla konuşup rahatlatılmek ı (.) gönüllülüğe giriyordur. Ben kendi adıma biraz fedakârlık gerektiren işler yapmam gerektiğini düşünüyorum çünkü. O yüzden gönüllü değilim dedim. Öyle yani bu kadar.” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Ben bireysel olarak düşünüyorum. Şeyden dolayı gruplar her grup kendi ideolojisini yine buraya getiriyor çünkü ben bu şekilde okudum hep. Baktığım zaman siyasi ideolojilere

dini ideolojilere Türkiye'deki cemaatlere baktığım zaman mesela genelde hep kendi fikirlerini yayma endekslı görüyorum. Bunun için de bireysel olarak düşünüyorum. ... Hep bireysel ama kurumsal değil." [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Bazı katılımcıların hangi alanda gönüllü olmak istediğinin farkında olarak, gönüllü olma arzusuyla bir STK ile görüştüğü; bazı katılımcıların ise kendileriyle iletişime geçen STK temsilcilerinin davetleri üzerine harekete geçtiği gözlemlenmektedir. Bu karşılıklı ilişki bireyin sahip olduğu sosyal çevresinden veya ailesinden kaynaklanabilmektedir. Zira genelde kişinin yaşamı, onu ya STK'lara yaklaştırmakta ya da STK'lardan uzak tutmaktadır:

"Karşınıza fırsatlar çıkabilir. En basitinden bir arkadaşı çağırabilir ya da başka bir yerde bir ilan görebilir. Bu şekilde gidebilir. ... Kendi bir arayış içinde olabilir. Yani arar bulur o faaliyeti. Yani illa bir kuruma da bir şeye de bağlı olması gerekmiyor herhalde. En ufağından yaptığımız, bir yere gidip bir günlük yardım etmemiz bile bir gönüllülük faaliyeti olabilir." [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Gönüllülük ile ilişkili bir biçimde değerlendirilen kavramlardan biri olan STK, katılımcıların hatırı sayılır bir kısmı için gönüllü faaliyetin gerçekleştirilebileceği bir *alan* anlamına gelmektedir. Fakat bu durum gönüllülüğün yalnızca STK ile yapılabileceği anlamına gelmemektedir. Tersine katılımcıların çoğuna göre STK'ların üniversite kulüplerinin yanında bir alternatif olarak görüldüğü gözlemlenmektedir.

4.3.5. Katılımcıların İnsanların Gönüllülük Faaliyetlerine Katılma Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Katılımcıların her birine, insanların gönüllülük faaliyetlerine neden katıldığı, hangi motivasyonlarla gönüllü çalışmalar içerisinde yer aldığı sorulmuştur. Bu soruyla katılımcılardan *dışarıdan bir gözle*, insanların gönüllülük faaliyetlerine katılma nedenlerinin neler olabileceğini ifade etmeleri beklenmiştir. Katılımcıların çoğu insanların gönüllü olma nedeni olarak kişilerin *başkalarına faydalı olma/kendini faydalı hissetme* [01, 12, 14, 22, 23, 32, 35, 45, 48, 54, 60, 70...], *kendini işlevsel hissetme* [01, 27, 42], *manevi ve vicdani tatmin sağlama* [02, 06, 07, 20, 24, 36, 49, 65, 66, 67...] gibi beklentileri saymışlardır.

Kendini *işlevsel ve/veya işe yarar* hissetme katılımcıların bir kısmı için insanların gönüllü olma nedenleri arasında gösterilmektedir:

"Yani kendilerini daha işlevsel hisseder. Yani sonuç olarak ee biliyoruz ki Türkiye'nin ee yüzde doksanı sadece öyle yaşayıp, doğup, büyüyüp ölen, çalışma hayatı sürdüren, kendini

geçindirmeye çalışan bir insan. Bunun dışına çıkmak önemli olan. Ee hayatta bir amaç edinmek. Bir değer, bir işlev sahibi olmak.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“İyi bir şeyler yapma isteği. Yani işe yarama isteği olabilir. Veya bu diyorum ya buralardaki eksikliği fark edip buraları doldurma.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu *vicdanını rahatlatma* arzusunu önemli ve/veya başlıca gönüllü olma nedeni olarak görmektedir:

“Ee bir nebe vicdanlarını rahatlatmak için diyelim yani bir şeyler... Durumu olmayan insanlar için bir şey yapmak için hani empati kurmak onlara yardımcı olmak, durumlarından anlamak...” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Biraz vicdan rahatlatma olarak da görüyorum. Onun dışında insana iyi hissettiriyor ve ıı iyilik, her insan iyi olmak ister (g).” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Ayrıca *insanlara fayda sağlama* amacının da katılımcıların çoğu tarafından gönüllü olma nedenleri arasında sayıldığı söylenebilir:

“... ya da insanlara bir şey katmak istiyorsa insanlığa bir faydam olsun diyorsa o yüzden gönüllü faaliyetlere katılabilir.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların bazıları gönüllü olma nedenleri arasında “*çorbada benim de tuzum olsun*” anlayışının da bulunduğunu ifade etmektedirler. Diğer bir deyişle gönüllü faaliyete küçük de olsa bir katkı sağlama amacı gönüllü olma nedenleri arasında gösterilmektedir:

“Tek başına yardım etme gücü bulamamıştır. Çorbada tuzum olsun mantığıyla katılırlar genellikle. Gerçekten çok istemek lazım. Çok istedikten sonra zamanı ona göre ayarlayabilmek lazım.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Toplumsal bir fayda üreterek insanların *hayatlarını anlamlı kılma, bir boşluğu doldurma* amaçları, katılımcıların bir kısmı tarafından gönüllü olma nedenleri arasında sayılmaktadır:

“Hayat bazen boş geliyor, anlamsız geliyor. Hayatını anlamlı kılmak için aslında, hayatı anlamlı yapabilmek için. Özetle bu.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“Kişisel olarak, insanlar gönüllü olarak bir gönüllü olarak bir çalışma içinde bulunmak isteyebilirler. Bu insanların özellikle günümüz dünyasında çok sık yaşadığı ve doldurma isteği boşluk hissidir. Hani kendinden daha fazlası için yararlı bir harekette bulunmak, insanların bazı insanların düzeltiyorum temel istekleri arasında yer almaya başlamıştır günümüz toplumunda. Toplumsal fayda açısından da yine içinde bulunduğumuz toplumun çok büyük

sıkıntılar barındıran bir toplum olduğu ve bu sıkıntılara elinden geldiğince yardımcı olabilmek bunları çözmek için elinden geldiğini yapabilmek...” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların birçoğu *karşılıklı mutlu olma* [08, 14, 18, 22, 31, 42, 48, 54, 59, 64, 70...], *başkalarına yardım etme* [03, 14, 15, 50, 72, 77, 87] amacını ve *Allah'ın rızasını kazanma* gibi dini inançları [05, 18, 25, 31, 58, 66, 76] da insanların gönüllü olma nedenleri arasında tanımlamışlardır. Bununla birlikte insanların *yardım edebilme, faydalı olabilme, ihtiyaç giderme, kendi ruhanîyetlerini besleme istekleri* gönüllü olma nedenleri arasında gösterilmiştir:

“Hani başkalarına yardım edebilme duygusu, faydalı olabilme duygusu, nasıl daha yararlı olabilirim duygusu. En azından yaşadığımız bu hayatın boş geçmediğini hissetme duygusu.” [48, G, E, Veterinerlik, Orta]

“Bazı şeylere gücümüz yetmiyor ama bazı şeylere de gücümüz yetebiliyor. Bu yetenlerle kendimizi biraz avutup mutlu olmak istiyoruz bence. Bir şeylere faydamız olsun istiyoruz bence. Bu yüzden de gönüllü faaliyetlere katılıyoruz ve toplu yapılan şeyler aynı düşünceyi paylaşan insanlar bir arada oluyorlar. Bu da önemli o yüzden.” [54, GO, K, Tıp, Orta-üst]

“Yardım etmek olabilir. Eee (.) ihtiyaç gidermek hani insanların kendi ruhanîyetini besleme olabilir. Eee (.) aktif olmak, tanınmak. Arkasında bunun maddi sebepler de olabilir. O şekil.” [72, GO, K, Su Ürünleri, Orta]

“O şey olabilir hani insan içindeki yardım etmek isteme duygusunu doyurabilmek için yardımcı olmak bence onu tatmin etmek doyurabilmek için.” [77, GO, K, Eczacılık, Orta]

İnsanların *dinî inançları* katılımcıların birçoğu tarafından gönüllü olma nedenleri arasında sayılmaktadır:

“... Bir de dinsel boyutu var tabi dinsel açıdan da kendini tatmin etmek için de yapıyor olabilir.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

“Ya kendini belki ... rahat hissetmek için. Kendini zenginleştirmek için belki. ... Ruhen. Belki dinî açıdan düşünen inançlı bir insan olabilir. Ya da tamamen duygusal... Olabilir yani. Maddi varlığını paylaşan kişi olabilir.” [58, GO, K, Veterinerlik, Orta]

İnsanların *kendini rahatlatma, manevî doyuma ulaşma arzusu* katılımcıların bir kısmına göre onların gönüllü olma nedenlerinden birini oluşturmaktadır:

“... Yani bence insan gönüllülük faaliyetine biraz kendini rahatlatmak için katılır yani hani bir şey yapıyorum, bir şey yarıyorum.” [27, GO, E, Mühendislik, Orta-üst]

“Ya daha çok manevi doyum için bence yani(.) Ya da etrafında gördüğü olumsuz şeyleri değiştirebilmek için hani. Bunun için bir(.) bir şey yapabileceğini düşündüğü için katılır.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Kendini *toplum için bir şeyler yapmak zorunda hissetmesi, toplumda bulunan bir eksikliği, bir boşluğu kapatma arzusu* katılımcıların çoğu tarafından bireylerin gönüllü olma nedenleri arasında görülmektedir:

“Yani kendini toplum için toplumda gördüğü insanlar için hani bir şeyler yapmak zorunda hisseder ve yardım etmeye karar verir.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

Katılımcıların cevaplarında daha baskın çıkan bu tür cevapların yanı sıra insanların gönüllü olmasına dair başka birçok nedenden de söz edilmiştir. Bu nedenler; *sosyalleşmek/ sosyal çevre edinmek* [01, 21, 68, 69, 71], *sosyal çevrenin gönüllü olmaya yönlendirmesi* [37, 41], *karşılaştığı sorunlara duyarsız kalamamak* [05, 23, 29, 61], *yaşanan sorunlara karşı sorumluluk hissi beslemek* [06, 09, 21, 40, 58] olarak sıralanabilir. Bunlara ek olarak *bir alanda eksiklik olduğunu düşünmek* [16, 23, 34, 84], *insanlığın iyiye gitmesini istemek* [18, 32, 38, 53], *kariyerine katkı sağlamak* [08, 21, 82], *aileden etkilenmek* [03, 06] ve kişilerin *kendi ideolojilerini yayma amaçları* [33] belirtilmiştir.

Sosyal çevre edinebilme ve sosyalleşebilme amacı katılımcıların büyük bir kısmı için insanların gönüllü faaliyete katılma nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Ayrıca çevrenin yönlendirmesi, insanın karşısına fırsatlar çıkması da bireyin gönüllü olma nedenlerinden biri olarak görülmektedir:

“Gönüllülük faaliyetine ee kendi önce bir çevre edinmek, ee insanlarla tanışmak, faydalı olmak ihtiyacı hissetmek, ee kendime bir m nasıl diyeyim (düşünüyör) anlam katmak ve düşündüğüm doğrultuda, ideolojik doğrultuda ya da işte hayat felsefeme göre ee kendimi işlevsel kılmak isterim.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“Tabi kendini özel hissediyorsun başka hissediyorsun ya hani sosyal çevren geliyor. Daha çok kişileri tanıyorsun. Daha çok bu ilerde senin içinde fırsat olur. Ne kadar geliştirmek açısından bir önemli neden olabilir. Mesela hani sen kalkıp liseden ya da üniversiteden ya da herhangi bir işten çok iyi olabilirsin. O işinde uzman olabilirsin ama sen kendine bir şey katmadığın sürece bomboş bir insansın bana göre.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“Sosyalleşmek amacı, kendini iyi hissetmek veya bazıları da sadece birine yardım etmek amacıyla katılır. Yani o bile insanın bütün her şeyini karşılayabiliyor o anda, bütün isteklerini.” [68, GO, E, Hemşirelik, Orta]

İnsanların *toplumsal adaletsizlikleri görmesi ve bunlara karşı kayıtsız kalması* da katılımcıların bazıları tarafından insanların gönüllü olma nedenleri arasında gösterilmektedir:

“Ve hani toplumsal adaletsizlikleri görür.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“İşte az önce de dediğim gibi böyle insan hani o olaya kayıtsız kalmak istemiyor. Ee, hani o da onunla birlikte sıkılıyor. Hani mesela(.) bir şey olduğu zaman eğer o, onun canını sıkıyorsa hani ben de elimden geldiğince ‘çorbada benim de tuzum olması gerekiyor’ bunu hissediyor bu yüzden dolayı hani gönüllü olur insan.” [61, G, K, Fen, Orta]

Bireyin herhangi bir gönüllü faaliyet alanında eksiklik görmesini onu gönüllü faaliyete iten sebeplerden biri olarak gören katılımcılar da bulunmaktadır:

“Yok katılacağı faaliyetin bir alanında eksiklik görebilir Evet o alanda bir eksiklik olabileceği için katılabilir. (d) ... O işi kendine görev bellediği için hani madem bu alanda bir eksiklik var niye ben bu alanda bir iş yapmıyorum. Diye vicdanını rahatlatmak için.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Yani o faaliyetlerde, yani gönüllüyü o noktada rahatsız eden, bir şeyler yapılması gerektiğini düşünüyordur gönüllü ve o faaliyete onun için katılıyordu bence. ... Yani sonuçta mesela herkes aynı faaliyete gönüllü değil. Neden? Çünkü ... herkes farklı faaliyetlerin gereksinimine, ihtiyaç duyuyor ... ya da onu önemiyor ... diyeyim.” [16, G, K, HAYEF, Orta]

Katılımcıların birçoğu için *karşılıklı mutlu olma ve/veya olacağını bilme hissi* insanların gönüllü faaliyete katılma nedenlerinden bir tanesidir:

“Ya söyledim biraz önce ilk önce tabii mutlu olacak ama bir şekilde de bunun farklı alanlarda geri döneceğini bildiği içinde bulunmuş olabilir. Çünkü sonuçta ben burada zaman harcıyorum. Mesela ben başkanım bu sene kaç ay oldu okul başlayalı daha adam gibi ders çalışmaya iki haftadır başladım. Neden böyle bir şeyi riske atıyorum? Çünkü bunun gelecekte farklı bir şekilde bana dönebileceğini düşünüyorum.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

Katılımcıların bir kısmı insanların *kendilerini vicdanen sorumlu hissetmelerini* gönüllü olma nedenleri arasında belirtmektedirler:

“Yani (..) belki acıdığından, (mhm) kendini bunu yapmaya sorumlu hisseder. vicdanen olabilir (..) böyle (?) yani.” [57, GO, E, Veterinerlik, Orta]

İnsanların gönüllü faaliyeti özgeçmişlerine yazabilmeleri de az sayıda katılımcı tarafından gönüllü olma nedenleri arasında gösterilmektedir:

“Bunlardan bir tanesi CV olabilir. ... Bazı insanlar özellikle inançları sebebiyle buna daha yatkın oluyorlar ve bu sebeple olabilir.” [82, G, K, İktisat, Orta-Alt]

Bunların yanı sıra katılımcılar insanların sahip oldukları çeşitli duyguları ve nitelikleri de gönüllü olmalarını sağlayan nedenler arasında zikretmişlerdir. Örneğin *empati duygusu* [49], *iradeli olma* [05], *bencil olmama* [49], *merhametli olma* [43]. Ayrıca *kişinin kendini ortaya çıkarma isteği* [12], *iç huzur elde etme isteği* [17, 18, 22, 53] ve *eğitim seviyesinin yüksek olması* [44], *o alana dair daha önce yaşanmışlıkları olması* [81], *ideolojilerini yaymak istemeleri* [33] gibi birtakım kişisel özellikler de insanların gönüllü olma nedenlerinden birkaçı olarak belirtilmektedir:

Katılımcıların bazıları tarafından olumsuz bir neden olarak insanların kendilerini ortaya çıkarma amaçları, gönüllü olma nedenlerinden biri olarak ifade edilmektedir:

“... kendini ortaya çıkarmak için gönüllü oluyor olabilir. 78 milyon civarında bir nüfusumuz var, 80 milyon diyelim. Bu 80 milyon içinde bir fark yaratmamız gerek. Biz bu farkı nasıl sağlayacağız? Bir takım faaliyetlere katılarak kendimizi ortaya çıkartmamız gerek. Bizim farkımıza varsınlar isteği olabilir gönüllü olmanın ardında yatan etken. Kendini ortaya çıkarma var. Başka ne olabilir? Yardımcı olabilirsin bu konuda kendinden örnek vererek konuşmamı daha da pratiklersin.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

Katılımcıların bazısına göre insanların daha önceden yaşadığı spesifik bir olayın varlığı gönüllü olma nedenleri arasında belirtilmektedir:

“Daha önce bir mesele olmuştur, mesela bir yakınımı kaybetmiştir o yüzden. Bunda organ bağıışı olur, kan bağıışı olur. Mesela ondan sonra şey yapmış olabilir: Mesela insanları bu konuda bilinçlendirmeye çalışmış olabilir.” [81, G, E, İktisat, Orta-Alt]

İnsanların kişisel (kendini işe yarar hissetme gibi) amaçları, toplumsal yarar üretme istekleri, dini inançlarını yerine getirme arzuları, dünyadaki olumsuzluklara kayıtsız kalmama yönündeki düşünceleri araştırmaya katılanlar tarafından gönüllü olma nedenleri olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların aktardıkları, insanların kendi konumlarıyla gönüllülükleri arasında yakın bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Gönüllülük nedenleri ne olursa olsun (kariyer, çevre beklentisi gibi çıkarlar hariç) katılımcıların, insanların genellikle son derece “iyi” amaçlarla gönüllü olduklarını vurguladıkları söylenebilir.

4.3.6. Katılımcıların Gönüllülüğün Üniversite Öğrencisine Kazandırdıklarına İlişkin Görüşleri

Gönüllülük faaliyetlerinin üniversite öğrencilerine neler katacağı konusunda katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplara bakıldığında, öğrencilerin geçmişten şimdیه aktarılan ve şimdiden de geleceğe aktarılacak kazanımlar elde ettiğine dair hemfikir olduğu görülmektedir. *Tecrübe elde etme* [05, 06, 12, 20, 24, 28, 32, 33, 39...], *sosyalleşme/sosyal çevre edinme* [01, 02, 07, 11, 16, 19, 29, 37, 41...] ve *kişisel gelişim sağlama* [18, 29, 37, 42, 53, 60, 78, 81, 83...] katılımcılar için gönüllülüğün öğrenciye getirdiği en büyük kazanımlardır.

Katılımcıların önemli bir kısmı için sosyal bir çevre edinme, sosyal çevrenin genişlemesi, daha nitelikli hale gelmesi ve/veya ayrıca sosyalleşebilme, gönüllülüğün kazandırdıkları arasında görülmektedir:

“Sosyal çevren çok genişliyor. Kesinlikle. Mesela ben dernek faaliyetlerine gittikçe insanlarla tanışmaya başladım. Bu bana burs açısından bile faydalı oldu.(g) İşte u daha fazla arkadaşın oluyor, o güzel.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Değer kazandırır, sosyal çevre kazandırır mesela o aynı şekilde gönüllü olan diğer insanlarla beraber eğlenceli bir iş yani böyle bir faaliyete katılmak.” [19, G, E, Diş Hekimliği, Orta]

“Yani gördüğüm kadarıyla süper sosyalleşiyorlar. Yani sosyallik kazandırır.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Çevre kazandırır en başında. Bir vakıf bir dernek altında yapıyorsa bu gönüllülük faaliyetini çok fazla insan tanır. Çok fazla yere gider. Sosyalleşir herhalde.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Hayata ve gelecekteki mesleğine dair tecrübe, katılımcıların birçoğu tarafından gönüllülüğün üniversite öğrencisine kazandırdıkları arasında kabul edilmektedir:

“İşte hayata atılmadan önce tecrübe kazanıyor insan.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“İn daha çok hayat tecrübesi katar. Çünkü hani kendi gibi olmayan insanları da görecek. Onların hayatını da görecek.(.) Ne bileyim hasta bir insanla alakalı bir şey toplayacaksa o hastalığı görür. Ona bir tecrübe olur. Hani şükretmeyi öğrenir en azından.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Yani bence hayatla ilgili bir şeyler görmesini sağlar. Ne bileyim deneyim olarak mı deneyim olarak ya da ne bileyim. Bazı şartlardaki insanların nerede ne şartlarda bazı insanların ne şartlarda yaşadıklarını. Yani bugününü yaşıyor bence çoğu insan, yarına var gibi mesela bir engelli olarak herhangi bir kusur olarak onlar gibi olabileceğini aklında bulundurarak yaşayabilirim. Bence bu tarz bir insan.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

“... 4 yılı bomboş da yaşayabilirsin ama gönüllülüğün sosyal etkinliklerine katılarak hayat-taki birçok şeyi görebilirsin ve hayatta her şey yaşanarak tecrübe edilmez görerek de tecrübe edilir. İnsanlara çok büyük tecrübe katar tabii ki de.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

Ayrıca katılımcıların bazıları için, *gönüllülük tecrübesi* olumlu da olsa olumsuz da olsa her halükarda bireye bir şeyler katabilme potansiyeline sahiptir:

“Bize ne katar, eğer olumlu sonuçlanırsa amaçlarından şeyi katmıştır. Olumsuz sonuçlanırsa da ee o da bir derstir aslında yani her şeyden ders çıkabilir.” [46, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Gönüllülük sayesinde üniversite öğrencileri katılımcıların birçoğuna göre kendisi de mutlu olmakta, kendisinden daha zor durumda olan insanları görerek kendi haline şükretmekte, hayattan daha çok zevk almaktadır:

“Belki hani durumundan memnun değilse hani kendi durumundan hani memnun olur. Hani dediğim şükretmeyi öğrenir. Bu sayede hayattan daha çok zevk almaya başlar. Aynı zamanda iyilik yaptığı için de hayattan zevk almaya başlar çünkü yani bence insan kendi de mutlu olduğu için...” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

Katılımcıların bir kısmına göre gönüllü faaliyetler öğrencilere okulda “sıradan bir öğrenci” olmanın dışında bir şeyler katar ve/veya aynı zamanda onların iç huzurunu da sağlar:

“Sıradan bir öğrenci olmanın dışında bir şey kazandırır. Çünkü bu okulda herkes bu okula gelecek ve eğitim görecektir ve gidecek yani. Bunu herkes yapıyor. Bir kere farklı sen farklı bir şey yapacaksın ve yani nasıl diyeyim hayatın tadını biraz o zaman alacaksın. ... Yani benim iç huzurumu sağlıyor öyle söyleyeyim.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Gönüllülük faaliyetlerinin öğrencinin kişiliğine, karakterine dair kazanımlar sağladığını düşünen katılımcılar bulunmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların bir kısmına göre gönüllü faaliyetler bir üniversite öğrencisine *cesaret*, *özgüven*, *anlayış kabiliyeti*, *kanaatkarlık* gibi özellikler kazandırabilmektedir:

“Eee (.) cesaretimi, özgüvenimi yerine getirdi. Yani her ... bütün yaptığım işler boyutunda bakacak olursam insan ilişkilerimi iyi yönde değiştirdi.” [74, G, K, Su Ürünleri, Alt]

“Evet, aza kanaat etmeyi aynı şekilde, aynı şeye tekabül ediyor ... farklı kültürlerle ve ırklara karşı biraz daha tahammül seviyesini yükseltir gibime geliyor yani biraz daha onları daha iyi anlayabiliriz gibi ... çok şey kazandırır ... bunun gibi.” [76, GO, E, HAYEF, Orta]

“... Yine ona harçlığundan verebilmeyi öğretir mesela. Ona kendinden verebilmeyi öğretir. Büyük düşünmeyi öğretir, hayal etmeyi öğretir.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“Olgunlaşmasını, karşısındaki insanları daha iyi anlamasını, yardımlaşma, paylaşma becerisi... Bunlar ile o yeteneği ve isteğini arttıracaklarını düşünüyorum.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

“Bence karakterini geliştirir. Yani olgunluk katar yani kişiye.” [58, GO, K, Veterinerlik, Orta]

“Kendi iç dünyadaki değişimler. Hani somut pek bir şey kazandıracaklarını düşünmüyorum açıkçası.” [62, G, K, Fen, Orta]

Ayrıca bireyin karakterini olumlu yönde etkilemesi [09, 58, 81]; bireyi düşünceli [02] ve özgüvenli [12, 22, 78, 89] kılması; kendini ifade edebilmesine katkı sağlaması [03, 21]; sorumluluk alma yönünde teşvik etmesi [03, 34, 47, 82] ve yönetme becerisi kazandırması [05, 22, 55]; proje organize edebilen [18], çalışma disiplinine sahip [05, 08], empati kurabilen [17, 43, 85] ve özgüveni olan [12, 22] bir insan haline getirmesi ve bireyi olgunlaştırması [09, 29, 58] gönüllülüğün üniversite öğrencisine kazandırdıkları arasında ifade edilmiştir. Bu özelliklerden öne çıkan ise *empati kurma* becerisinin kazanılmasıdır:

“... daha kolay empati kurmasını ve empati sonucunda yapacağı faaliyetlere daha kolay kanalize olmasını sağlıyor. Mesela bir doktorun üniversite öğrencisiyken bu faaliyetleri yapmış olması onun daha vicdanlı davranmasına muhtemelen sebep oluyordur.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Senin hayatla yüzleşmeni ve hani dediğim gibi empati kurmanı ve hani nasıl yetişkin olacağına karar vermeni sağlayacak şeyler. Bence her insan hani kesinlikle her öğrenci hayatında bir kere olsun gönüllü bir faaliyeti denemeli. Nasıl bir şey olduğunun tadına bakmalı.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Direkt kendi kabuğunda değil de başkalarını da kendi yerine koyarak iletişime geçmiş olacak empati yeteneğini kazanmış olacak.” [85, G, K, Orman, Orta]

“Empati kurma özelliği kazandırabilir başka insanlar hani yeni insanlar tanıma onları anlayabilme, farklı bakış açıları kazandırabilir.” [17, GO, K, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların önemli bir kısmına göre gönüllü faaliyetler, öğrencileri *daha düzgün, bilinçli* bir insan yaptığı gibi bu sayede *elindekilerin kıymetini bilen, her şeyin çok da toz pembe olmadığını farkına varan, toplum sorunlarına kafa yoran, boş işlerle uğraşmayan ve her daim kafasını meşgul eden bir düşünceye sahip* kişi hâline gelmesine imkan verir:

“Evet karakterini etkiler bu. Düzgün bir insan yapar. Daha bilinçli bir insan olur. Dünyaya diğerlerinden daha farklı bakar. Ve her şeyi zannettiği gibi toz pembe olmadığını farkına

varır. Elindekini kıymetini daha çok bilir o kişi, gönüllü kişi. Ve her zaman kafasını meşgul eden bir şeyler vardır. Boş işlerle uğraşmaz aslında. Uğraşabilir yine belki ama kafasını gerçekten gönüllü bir insanın her zaman kafasında bir sıkıntısı vardır bir derdi. Yani bunu da çözmeliyim halletmeliyim tarzı. İnsanlar şuan ihtiyacı var ben onu yapmalıyım oraya gitmeliyim. Yani meşgul olur. Bu iyi bir şey... Beyni devamlı olarak bunlara çalışır.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

Bununla birlikte gönüllülüğün öğrencilere bazı beceriler kazandırdığı da belirtilmektedir. Gönüllü çalışmanın *iş yapabilme, organize edebilme, kendini ifade edebilme, ekip çalışması yapabilme gibi* becerileri öğrenciye kazandıracağı katılımcıların önemli bir kısmı tarafından belirtilmektedir:

“Bir de ona bir şeyleri yapabilmeyi de öğretir. Çünkü bu işin başlaması ve organize etmesi ve yine şey yapması zor ...” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“Gönüllülük faaliyeti genelde ekip işi oluyor büyük oranda. Ekip çalışması, şeyi kazandırabilir, alışkanlığı kazandırabilir. ... yardım faaliyeti açısından bakacak olursak, insanları daha iyi anlamasını sağlayabilir, muhtaç insanları. ... Her türlü kazançlı bir durum gönüllülük.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Bir bakıma hani kendisini geliştirmesi bakımından ... Yani kendini iyi ifade edebilme yeteneğini geliştiriyor bence.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

Bahsedilen becerilere ek olarak *proje üretebilme, sistemli/disiplinli çalışabilme, yönetebilme, yönetilebilme, sorunlara karşı daha çabuk çözüm üretebilme, krizleri yönetebilme, iş bölümü yapabilme, sorumluluk alabilme* gibi yeteneklerin kazanılmasında gönüllü faaliyetlerin önemli bir etken olduğu katılımcıların birçoğu tarafından dile getirilmektedir:

“Hem daha çabuk çözüm üretir, sorunlara karşı.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“... Ders de çalışmam gerekiyor. Bunları bir planın içerisine oturtmam gerekiyor. Hangi günler dersine vakit ayıracaksın ve bu kulüp işleri de biraz planlı programlı işler değildir. ... Siz bir şeylerin sorumluluğunu almışsınız. Onu yarı yolda bırakamazsınız. Kendi sosyal hayatınızdan veya özel hayatınızdan bir şekilde kısıp tekrar o tarafa koşturmaya başlıyorsunuz. O tarafa koşturduktan sonra tekrar eski hayatınıza dönmeye çalışıyorsunuz. Yani bunlar tamamen kendi içinizde çalışma disiplini oluşturuyor.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

“Hem zamanını bölmeyi öğretiyor insana. Mesela sen diyorsun ki şu saatte şuraya gideceğim. Belli bir zamanı oraya veriyorsun. Böylece hani bir program yapmış oluyorsun. Bir planlı programlı yaşamış oluyorsun. Zamanı daha iyi kullanıyorsun.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Gönüllülük faaliyetleri bir üniversite öğrencisine çok şey kazandırır, şöyle ki yönetmeyi öğretir yönetilmeyi öğretir aynı zamanda. Çünkü yönetilmeden yönetemez insan.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Sosyal ilişkilerini çok fazla geliştirir, iş bölümü yapmayı, böyle belli bir yerde çalışmayı öğretir, sorumluluk almayı öğretir, yararlı olmaktan keyif almayı öğretir bu kadar.” [47, G, K, Veterinerlik, Orta]

“... Yani en azından kulüp bazında düşünürsek ben en azından yönetim nedir onu öğrendim. Hani yönetim becerisi kazandım bu kadar.” [55, G, E, Tıp, Orta]

Gönüllülük, katılımcıların bir kısmına göre üniversite öğrencisine bir *amaç* ve *hayat görüşü* kazandırmaktadır:

“Hayat görüşü kazandırır. Bir amaç kazandırır.” [19, G, E, Diş Hekimliği, Orta]

Bununla birlikte *farkındalık/duyarlılık oluşturması* [16, 28, 57, 79, 80, 81, 86], *insani ilişkileri güçlendirmesi* [01, 12, 15, 35, 47, K1], *insan tanımaya katkı sağlaması* [05, 11, 14, 41, 55], öğrencinin bölümüne katkı sağlaması [05, 70], *bireye değer katması* [01, 19] gönüllü faaliyetin kazandırdıkları olarak belirtilmiştir.

Katılımcıların bir kısmı, insanlarla iletişim kurabilmek, onların halini anlamak, sosyal becerilerini geliştirmek ve hayatta aktif olabilmek için önemli görülen gönüllülüğün aynı zamanda *insana değer kattığını* da belirtmektedirler:

“... bu biraz daha u şey kendine değer katar yani bir maddi kazanç beklemeden ee insanlara veya bir projeye yardımcı olmak bir değer katar insana.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

Üniversite öğrencisinin okuduğu *bölümle alakalı kazanımlar elde edeceğini, farkındalığını arttıracığını* belirten birçok katılımcı bulunmaktadır:

“Mesela hukuk eğitimi alıyorum. (d) Çalıştığım alan da genelde haklarla ilgili. Branş olarak da bana bir şeyler kazandırabilir.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Ne kazandırıyor? (?) bana mesela derslerimle alakalı olduğu için çok şey kazandırıyor. Mesela daha çok hastalık öğreniyorum. Bana bunu kazandırdı ama diğer insanlara ne kazandırabilir?” [70, G, K, Hemşirelik, Orta]

Son olarak katılımcıların gönüllülüğün öğrencilerin kariyerleri için [07, 12, 48, 50, 65, 73, 78, 83] oldukça önemli olduğunun bilincinde oldukları söylenebilir. Bu anlamda katılımcıların, gönüllülüğün üniversite öğrencilerine CV'lerine yazabilmeleri [01, 02, 41, 72], herhangi bir iş için referans oluşturabilmesi [41, 43,

89] ve kendilerine bu anlamda network oluşturabilmesi [11] bakımından oldukça fayda sağlayacağını düşündükleri gözlemlenmiştir.

Katılımcıların bir kısmı gönüllü faaliyetin CV'ye yazılabilmesi anlamında üniversite öğrencisine kazanımları olduğunu belirtmektedirler:

“Literatüre baktığın zaman bir cv sorununuz var hepimizin bir öğrenci olarak.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“CV'sine yazacağı şeyler kazandırabilir gerçekten resmî bir kurumda yapıyorsa belki. Referans kazandırır. İı bu kadar aklıma gelenler şu anda.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

“Çok şey kazandırır. Eee(.) mesela bazı projeler oluyor büyük çaplı gönüllülük projeleri. Bunların bazıları eee (..) (kısa duraklama) devlet katında önemli projeler olabilir, buna katılmış olması onun için ilerde cv'si için güzel bir anı olabilir.” [72, GO, K, Su Ürünleri, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre gönüllü faaliyetler, üniversite öğrencisinin insanlarla tanışabilmesine ve onlardan çok farklı şeyler kazanmasına, bu insanların sonrasında kendisine network ve iş bulma imkanı olarak geri dönmesine, gelecekte çalışmak istediği alanla ilgili fikir oluşturmasına imkan sağlayabilmektedir:

“İlerde ... ne yapmak istediğini belirlemek açısından olabilir. Ne için çalışacağını belirleyip üniversite bittikten sonra bununla ilgili çalışıp ilgili kuruma yardım yapacağını düşünebilir.” [73, GO, E, Su Ürünleri, Orta]

“Bence çok şey kazandırır. Çünkü gönüllülük faaliyeti, çok farklı insanlarla tanışırın ve tanıştığın her insandan farklı bir şeyler öğrenirsin ve bu da sana katkı sağlar tabii ki de hem hayatta olsun ya da yaptığın işte olsun. Gördüğün her şeyden bir şey kazanırın yani. (düşünme) Yaşantısı olsun ya da bir davranışı olsun seni her şekilde etkiler bence yani beni etkiliyor en azından.” [14, GO, K, HAYEF, Orta]

Gönüllülük faaliyetlerinin önemli referanslar da oluşturması bakımından çoğunlukla üniversite öğrencisine mezuniyetinden sonra iş bulmasında kolaylık sağlayacağı belirtilmektedir:

“Neler kazanır, şu anda benim bir arkadaşım yurt dışına gidecek, öğrencilere konaklama sağlayan bir firmada, firma değil de bir organizasyonda gönüllü olarak çalışıyor. Hani bana da söyledi gönüllü olarak gel istersen diye ama ben hani gitme şansım olmadı. Orada gönüllülük yapan insanların, çağırıldığı zaman söylediği şey, ‘Burada gönüllülük yaptığın zaman iş hayatında kullanabiliyorsun bu organizasyonu, referans olarak gösterebiliyorsun.’ Olarak. Yani iş hayatında biraz kolaylık sağlayabilir.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

“Bir kere önümüzdeki çoğu şirkette özellikle insanlara değer veren şirketlerde bu tarz referanslar önem görebiliyor.” [89, GO, E, Lojistik, Orta]

Katılımcıların bir kısmı, gönüllülüğün kazandırdığı alışkanlıkların ve birtakım özelliklerin (örneğin ekip çalışması, girişimcilik vb.) okul sonrasında da kullanılmasının gönüllü bireylere özellikle iş bulmaları konusunda yardımcı olacağını savunmaktadır:

“... şöyle, gönüllülük faaliyetleri genelde toplu yapılan çalışmalar olduğu için (mhm) üniversiteden sonraki çalışmalarında da herhalde üniversite öğrencisine (mhm) en azından birlikte çalışma anlamında bir katkı sağlayabilir, diye düşünüyorum.” [52, GO, E, İletişim, Orta-alt]

“Bir üniversite öğrencisine bence çok şey kazandırır. En basitinden yani onu daha farklı bir bakış açısı kazandırır. Hiçbir şey kazandırmasa bunu kazandırır. Yani bir gönüllülük projesinde bulunduğu zaman bu senin meslek hayatında hani adımlarını da, meslek hayatında yapacağın girişimleri de yardımcı olur yani. Daha girişimci bir ruha sahip olursun bu şekilde kendini geliştirmiş oluyorsun sonuç olarak.” [65, GO, K, Hemşirelik, Orta]

Genel olarak katılımcılar, gönüllülüğün üniversite öğrencilerine çok farklı düzeylerde katkı sağladığını düşünmektedirler. Gönüllülüğün, kişinin hem yaşam hem de çalışma becerilerine önemli kazanımlar sağladığı konusunda neredeyse hemfikir olan katılımcıların gönüllülüğün kazanımlarını çok geniş yelpazede tanımlamaları ve çok sayıda kazanımı zikretmeleri dikkat çekicidir. Gönüllü olanlar ve gönüllü deneyimi bulunmayanlar da benzeri kazanımlara değinmişlerdir. Ancak gönüllü olanların daha çok yaşam becerilerine, gönüllü olmayanların ise çalışma becerilerine ilişkin kazanımlara yoğun olarak değindiği ileri sürülebilir. Bununla birlikte katılımcılar, gönüllülüğün hem okul hayatları süresince hem de okul sonrası iş bulma arayışları döneminde son derece olumlu katkılar sağlayacağı konusunda neredeyse mutabıktır. Bu katkı bireyin doğrudan kişiliğine ve/veya karakterine yönelik olabileceği gibi yaşam tarzına, sosyal çevresinin niteliğine, boş vaktini değerlendiriş tarzına vs. yönelik de gerçekleşebilmektedir.

4.3.7. Katılımcıların Üniversite Öğrencilerinin Gönüllü Faaliyetlerde Yaşadıkları Zorluklara İlişkin Görüşleri

Katılımcılara üniversite öğrencilerinin gönüllülük faaliyetleri kapsamında yaşayabilecekleri zorluklara ilişkin düşünceleri sorulmuştur. Bu sorudan alınan cevaplar yaşanan zorlukların üç başlık etrafında toplanabileceğini göstermiştir. Bunlardan

ilki bireyin gönüllülüğe başlarken karşılaştığı zorluklar, ikincisi gönüllülüğü sürdürürken karşılaştığı zorluklar, sonuncusu ise her iki durumda da karşılaşılabilecek olan zorluklardır.

Katılımcılara göre üniversite öğrencileri gönüllü faaliyete başlarken *faaliyetin bireyin değerlerine aykırı olması* [41], *kurumun/faaliyetin bireye ulaşmamış olması* [25, 31], *kuruma olan güvensizlik duygusu* [64], *birinin bireyi teşvik etmemesi* [27, 68], *kurumun ideolojisinin propagandasını yapması* [53, 82] gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Ayrıca *üşengeçlik* [35, 43, 60, 62], *hâlihazırda bir işte çalışıyor olmak* [29, 43, 44], *gönüllülüğe dair önyargıların mevcut olması* [09, 42, 55], *bireyin hastalık/fiziksel problemlerinin olması* [06], *bireyselciliğin artması* [11], *kişinin hayat galesi* [61] ve *kişinin karakteri* [06, 72] de zorluk olarak zikredilmektedir:

Katılımcıların bir kısmı, kimsenin öğrencilere gönüllülük konusunda öncülük etmemesini, *onların bilinçlendirilmemelerini ve karşılıklarına fırsat çıkmamasını* üniversite öğrencilerinin gönüllülüğe ilişkin zorlukları arasında görmektedir. Bu anlamda öğrencilerin nasıl gönüllü olacağını bilmemesi önemli bir faktör olarak görülmektedir:

“Hani birileri bir öncü olup bir şeyler söylese hani şöyle böyle bir şey var katılır mısın falan dese belki olmayan da olabilir.” [27, GO, E, Mühendislik, Orta-üst]

“Kesinlikle zaman ve bilinçlendirilmeme... Mesela işte şu grubundur, şu şuranındır ona kesin gitmeyelim. Şu şu örgütündür, bu bu şeyindir. Şu şöyle biridir hani...” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Okul (g) kesinlikle okul (g) yani u bide (.)nasıl diyeyim bilmemesi ve önyargı diyebiliriz. Şöyle bilmemesi, hani gönüllülük yapacağı alanların olduğunu bilmemesi. Hani anlatabiliyor muyum?” [55, G, E, Tıp, Orta]

Öğrencilerin *üşengeç ve/veya tembel olması* katılımcıların bazıları için gönüllülüğe engel olan faktörlerdendir:

“Merhamet eksikliği biraz da hayatı, hayattaki yoğunluğu vardır. Veya hani arkadaşlarıma baktığım zaman üşeniyordur, kendisi biraz üşengeçtir en basitinden mesela bir yere çağırıldığında gelmiyor, üşengeçtir kendisi hani bir şey yapmaya üşendiği için gidip yardım etmeyeyim ama kim yardım edecek gibi bir düşünceden kaynaklanıyor olabilir.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

“Üşengeçlik, tembellik () B:(g). Tembellik, hem çok tembel bir milletiz yani. Onun için aklımız çok iyi çalışıyor ama (g). Her şeyin kısa yolunu buluyoruz.” [62, G, K, Fen, Orta]

Gönüllülük faaliyetinin değerlerine aykırı olması, faaliyetin yapıldığı kurumda adının duyulmasını istememesi gibi etkenler katılımcıların bir kısmı tarafından gönüllülüğe başlamayı zorlaştıran faktörler arasında sayılmaktadır:

“Bir gönüllülük faaliyeti çıkar ama gerçekten değerlerine aykırı olabilir. Siyasi düşünceler ya da daha farklı bir görüş içerisinde olursun. Gerçekten gönüllülük faaliyeti ama farklı bir kurum içerisinde oluyor. Bu yüzden gitmek istemeyebilir. ... Ya işte dedim ya bir kurum altında yapıyordur. İsmi orada duyulmasını istemiyordur belki.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Kuruma ve/veya faaliyete dair önyargılar, kurumun ideolojisi, siyasi görüşü, tarafsız olamaması gibi nedenler katılımcıların bir kısmı için gönüllülük faaliyetlerine katılımında engel oluşturan unsurlar olarak kabul edilmektedir:

“Bir de önyargılar engel olabilir. Mesela birçok, (,) bazı kurumlar var mesela(,) toplum yararına çalışıyor ama aşırı siyasi ideolojilerde ya da işte bundan dolayı katılmak istemiyor. ... Türkiye’deki siyasi kutuplaşma diyelim, Türkiye’deki (,) cemaatleşme işte, siyasi görüşlerin çok fazla kutuplaşması...” “*Engel oluşturabilir.*” “Biraz engel oluşturabiliyor. İşte senin kurumun, benim kurumum vesaire olabilir.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“Şimdi mesela aklıma başlarda şu geliyor şimdi her gönüllülük projesi tamamen bağımsız olmayabiliyor. Bazı gönüllülük projeleri belli ideolojilere veya belli siyasi görüşlere hizmet ediyor olabilir mesela. Bu her şeyden önce o görüşe veya(,) o görüşe sahip olmayan o görüşe mensup olmayan veya en azından o görüşe katılmak istemeyen birisi için bence kötü bir(,) etken her şeyden önce bence yani o gönüllülük projesi objektif olmalı diye düşünüyorum. Herkese açık olmalı yani kimseyi dışlamamalı veya kimseye bir ayrıcalık sağlamamalı.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

Bir işte çalışmak zorunda olması katılımcıların bir kısmı için üniversite öğrencisinin gönüllü olmasını zorlaştıran faktörler arasındadır:

“Zorlaştıran faktörler, mesela geçimini ailesinden sağlayamıyordur yani kendisi çalışmak durumundadır veya dersleri çok yoğundur hani derslerini çalışmak zorundadır. Biraz da meşguliyeti fazladır diyeyim ben size yani meşgul olduğu için katılamayabilir, kendi açısından bakıyorum veya merhamet duygusu çok şey değildir yoğun değildir o yüzden katılabilir.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Bazı katılımcılar için kişinin kendi karakteri de gönüllülüğe katılımında engel olabilmektedir. Bu anlamda gönüllü faaliyetler öğrencilerin işine gelmiyor ve/veya kişi yardım etmeyi istemiyor olabilir. Yani öğrenciler gönüllü olmayı sevmeme eğiliminde olabilmektedir:

“Karakteri engel olabilir. ... Sevmiyordur yani yardım etmeyi. ... Yani gönüllü faaliyetlere katılmayı sevmiyordur.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Yani işine gelmeyebilir. Bazı insanlar rahat insanlardır hani kendilerini böyle bir şeyin içine çünkü yani nasıl söyleyeyim bazı insanlar (..) (kısa bir duraklama) sevmeyi yardım etmeyi, bir şeyde gönüllü olarak bulunmayı. Bu onun için ekstra bir iştir. Bu işe de açıkçası girmek istemez.” [72, GO, K, Su Ürünleri, Orta]

Katılımcılardan bazıları içinse *bireyselliğin artması* gönüllü faaliyete katılımında engel oluşturan faktörler arasında görülmektedir:

“... Onun haricinde büyük şehirlerdeki bireysellik de çok önemli bir unsur. Yani insanlar çok fazla birey olmaya başladı benim görüşüm bu yönde. Kendilerine daha çok zaman harcamaktan ziyade dışarıya daha çok kapalı topluma daha çok kapalı bir hale geldiklerini düşünüyorum büyük şehirlerde. Bahsettiğim şey küçük şehirler için geçerli değil ama büyük şehirlerde ben bunu görüyorum. Bireyselliğin artması ve zamanın olmayışı diyebiliriz.” [11, GO, E, Siyasal, Orta-alt]

Hayat galesi ve bir iş sahibi olma zorunluluğu katılımcıların bir kısmı için üniversite öğrencilerinin gönüllü faaliyetlere başlamasında engel teşkil edilmektedir:

“... benim bir iş sahibi olmam gerekiyor ailem adına kendi adıma. Kendi hani ‘ayakları üzerinde’ tabiriyle durabilmem için bunlar gerekli. Derslerime düzenli çalışmam lazım. İşte iyi notlar almam lazım. İyi yere gelmeliyim ki hani maddi olarak kendimi hani geçindirebileyim (hızlı). Bunları hayatımızın merkezindeki şeyler olduğu için mecburen diğer şeyleri de ona göre ayarlıyoruz. Bu durumlardan dolayı bir öğrenci adına kısıtlanabiliyoruz.” [61, G, K, Fen, Orta]

“Ondan sonra (.) tabii ki bir üniversite öğrencisi yoğun oluyor illa ki hangi bölüm olursa olsun. Üniversite sonuçta mesleğin kazanıldığı yer ve dersler ağır oluyor. Zaman bulmak(.) bazen güçleşebiliyor. Bir de sorumluluklar çok arttığı için üniversite öğrencisi olarak işte evle uğraşıyorsun, arkadaşlarıyla uğraşıyorsun, işte ilişkilerin oluyor (.) para derdin oluyor, ne bileyim faturaların oluyor... O yüzden tabii ki gönüllülük işi için üniversite öğrencilerinin zorluklarından biri vakit bulmak. Derslerinden veya hayatın genel hengâmesinden. Çünkü hani bir lise ve ilkokul öğrencisini ailesinin yanında okuyor gibi düşünürsek yaptığı hiçbir şey yokken, üniversitede bir anda uğraşması gereken bir ton problemle karşılaşiyor ve bunların hepsi ayrı ayrı vakit aldığı için vakit kısıtlayıcı bir etken.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

Gönüllü faaliyeti sürdürürken üniversite öğrencilerinin karşılaşılabileceği zorlukların başında maddi sıkıntıların [05, 23, 24, 27, 36, 47, 51, 53...] geldiği konusunda katılımcılar neredeyse hemfikirdir. Bununla birlikte üniversitenin/

üniversite yönetiminin gönüllü faaliyet söz konusu olduğunda çoğunlukla zorluk çıkardığına [12, 18, 38, 42, 68, 78] ilişkin değerlendirmeleri olan katılımcılar da bulunmaktadır. Ayrıca bireylerin yaşının küçük görülerek düşüncelerinin önemsenmemesi [05], bireyin ekip arkadaşlarıyla yaşadığı problemler [09], gönüllü kurumun yöneticilerinin yaklaşımları [78], faaliyetin uzak yerde olması [21], bireyin vazgeçmesi [18] ya da konuyla ilgili duyarlılığını kaybetmesi [37] ve yaptığı işin psikolojisine ağır gelmesi [32] gönüllülüğü sürdürmeye ilişkin zorluklar olarak zikredilmektedir:

Maddi sıkıntıların gönüllülüğe katılımı üniversite öğrencisinin önündeki en önemli engel olduğunu düşünen çok sayıda katılımcı bulunmaktadır:

“Maddi imkanlar yani ya işte bence çok önemli diyorum ya hani şimdi kimseye suçu atmak gibi olmasın da bence ilk başta maddi imkanlar gibi geliyor. İçtenlik de tabii ki önemli de. Ya tabii yapmak isteyen yapar şimdi bence ilk başta maddi imkanlar gibi geliyor.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

“İı maddiyat olabilir. ... Atıyorum ıı para yardımıyla bulunulacak kendisinden vermesi gerekiyor ya da ne bileyim yurt dışına falan çıkılacaksa yine bir masraf oluyor ister istemez. Ya da bir yerlere gidilecekse yine kendisine masraf çıkıyor. Çok zor durumda olmayan biriye çok da sıkıntı olmaz ama maddiyat zorlaştırabilir. Onun dışında ulaşım (emin). Özellikle İstanbul’da çok zorlaştırıyor ama bence çok da büyük engeller yok üniversite öğrencisinin önünde.” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Allah’a şükür benim yok ama maddi imkanları yetersizdir. Mesela hani bilmiyorum ama insanların AKBİL parasını veremeyen insanlar da olabiliyor. Çıkamaz yani hafta sonu parası kalmamıştır. Hani ay sonunu. Hani bir görev vermişlerdir atıyorum şu an şu saatte burada olacağız şu etkinliği yapacağız filan. O hafta sonu çıkamaz ve orda o göreve gidemez yani. Bu yönde bir sıkıntı olabilir. Dersler açısından bir sıkıntı olabilir. Benim işte ben Antalya’da değilim.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların birçoğu üniversitenin gönüllülüğe teşvik edici herhangi bir yönlendirmesinin olmamasını ve çok sayıda prosedür bulunmasını gönüllülüğe engel oluşturan hususlar arasında zikretmektedir:

“Yani siyasi konular daha çok kısıtlayabilir, siyasi otorite, üst kurumlar. Ne bileyim mesela üniversitemizde kulüplere pek fazla imkan tanınmıyor. İşte kulüp olarak, Sinema Kulübünde yer istedik, bir amfi verin bize orada film izleyeceğiz dedik, bunun üzerine tartışacağız, konuşacağız falan. Bir amfi bile vermediler. Bunu bile bize çok gördüler. (g)” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“Biraz okul olabilir. Yani okul yönetimi. İzin, yapılacak faaliyetlerde izin almak için.” “İzin vermemek...” “Evet. O konuda yoksa başka engel yok.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Öğrencilerin *ders yoğunluğu, vakit yetersizliği, mezun olma odaklı geçirilen bir öğrencilik hayatı* gibi öğrencilikten kaynaklanan bazı zorlukların üniversite öğrencilerinin gönüllülük faaliyetlerine katılımlarında önlerinde engel teşkil ettiği vurgulanmaktadır:

“Ee gönüllülüğü zorlaştıran başka (.) u gönüllülüğü zorlaştıran üniversite var başka bir şey yok yani.” [55, G, E, Tıp, Orta]

“Şartların zorluğu diyelim. Şöyle sizin vakit yeterliliğinden çok orada ki şartlar insanı zorlayabilir.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

“Mesela yani maddi açıdan düşünürsek durumu olmayabilir ya da ne bileyim vakit ayırmak illa ki gerekir ama vakit ayıramayabilir, bir de bazı şeylerden hani emin olması da lazım, hani her şeyi gerçekten hani yardım etmek gerekli olabilir, her şey olabilir bence.” [77, GO, K, Eczacılık, Orta]

“Tamamıyla maddi kaygı bence ya. (s) Maddi kaygı ve sadece mezun olma odaklı, okuyup gideyim odaklı. Ama hani elinde yeterli maddi imkan olup da yeterli zamanı olmayan insanlar da hiçbir şey yapmıyorlar bazen. Ama iyi niyetli bakacak olursam yeterli maddi düzeye ve zamana sahip olmayan her insan birazcık bir şeyler yapar bence.” [71, G, K, Su Ürünleri, Orta-Alt]

Katılımcıların bazıları için öğrencilerin kendi koşuşturmacaları içinde duyarlılıklarını kaybetmeleri gönüllü faaliyete başlamalarında engel teşkil etmektedir:

“Çünkü o öğrencidir(g) ... ya kendi koşturması içinde duyarlılığını kaybetmesi diyebilirim.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Yani. Başka zannetmiyorum ya. Duyarsızlık hani karşısındaki insanın durumunu algılayamama: duyarsızlık, olabilir. () Ama en büyük neden tembellik (g) bence.” [62, G, K, Fen, Orta]

“Çok sıkılıyorlar, genel olarak hepsi bir hayattan bezmiş durumda. O yüzden gönüllülük faaliyetlerine katılmıyorlardır herhalde.” [51, GO, E, İletişim, Üst-orta]

Gönüllülük faaliyetlerinin psikolojik olarak öğrenciye yükler getirmesi, öğrencilerin gönüllü olmalarına engel olarak görülmektedir:

“Mesela bazı arkadaşlar var başlıyorlar, kaldıramıyor. Yani nasıl diyeyim, bu psikolojisine çok ağır bir şey geliyor. Çünkü bazı çocuklar geliyor sana hemen her şeyi anlatıyor. Annem babamla şunu yaşadı. Şöyle oldu, böyle oldu.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

Faaliyetin sürdürülebilirliği konusunda üniversite öğrencilerinin birtakım zorluklar yaşayabileceğini ve bu anlamda de önünde birtakım engelleri olacağını düşünen katılımcılar da bulunmaktadır:

“Sürdürmesinde yine dediğim gibi katılımlarda sıkıntı yaşayabilir hani afiş tanıtımlardır, konferanslardır bunları sürdürmekte sıkıntı yaşayabilir. Bunun dışında başlangıçta bence bir sıkıntı yaşayacağımı düşünmüyorum çünkü yani genel olarak konuşacağım üniversiteye gelen bir insan kültürlü bir insandır bana göre ve bu nedenle sıkıntı yaratacağımı düşünmüyorum. Birkaç kişi hariç tabii. Sürdürmekte ... zorlaşmasının tek sebebi okuldaki eğitim yani bu.” [85, G, K, Orman, Orta]

Katılımcıların bazıları ise aslında üniversite öğrencileri için zorluk veya engel olmadığını, genel olarak gönüllülük faaliyetlerine katılmanın öğrencinin kendi elinde olduğunu vurgulamaktadır:

“Bir şeyi zorlaştırmaz bence niye zorlaştırsın ki? ... Yani bence üniversite yaşamı boyunca insan birçok şeyi denemesi gerekiyor. Gönüllülük de o şeylerden biri olabilir. Hani ee biraz daha standartlar gevşek olduğu için herhalde. Mesela çalışan veya çocuklu biri olsaydı o kendi rutinini bozamaz. Rutininde gönüllü bir şey yoktur, gönüllülükle ilgili, işte ev, iş, çocuklarına bakmak falan vardır belki ama üniversite öğrencisinin sorumlulukları biraz daha azdır belki sadece kendisidir. O yüzden biraz daha serbest olabilir. O yüzden olumsuz yönde etkileyebilecek bir şey ben göremedim galiba.” [46, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

“Ya şu anda bakıyorum kendime. Beni zorlaştıran hiçbir faktör yok gibime geliyor yani en fazla bildiğim hani bu ee şey olabilir vazgeçmek olabilir. Hani karamsarlığa kapılmak olabilir en fazla bu olabilir veya okul tarafından hani bir şeyler yapılması engellenebilir. Bu ama şu anda okul tarafından da pek engellenmiyoruz. Yani açığız önümüz açık yani şu anda bizi engelleyen bir şey yok bence. Herkes kalkıp iyi bir şeyler yapabilir.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Üniversite öğrencilerinin gönüllü faaliyete başlarken ve bu faaliyeti sürdürürken karşılaştığı zorluklar, katılımcılara göre *ulaşımdan* [36, 45, 54, 59, 75], *yoğun derslerden* ve *sınavlardan* [04, 06, 07, 29, 31, 33, 34, 41, 43, 44, 52...] ve *sosyal çevre/sosyal ortamdaki* [05, 07, 14, 22, 30, 34, 45, 56, 78] kaynaklanmaktadır. Bunlara ek olarak İstanbul’a alışma çabası [07, 12, 32, 53, 56], *bireyin zamanının olmaması* [29, 31, 32, 35, 41, 42, 44, 45...], *ailenin ya da toplumun baskısı* [09, 12, 28, 33, 58, 61, 62, 72, 81] ve *bireye faaliyette eşlik edecek birinin olmaması* [55] gibi zorluklar da belirtilmektedir:

Sınavlar ve derslerin yoğunluğu katılımcıların birçoğu tarafından gönüllü faaliyeti gerçekleştirilmede bir zorluk olarak görülmektedir:

“Sınavlar (gülüyor) net yani. Vizeler ve sınavlar (gülüyor).” [04, GO, E, İşletme, Orta-üst]

“... derslerine ağırlık verdiği için olabilir mesela. ... Bu tür faaliyetlere katılanlar genelde derslerini boşluyorlar. Veya ikisini beraber götürönlör de illa ki vardır ama.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Var tabii, çünkü üniversite öğrencisi fakülteden fakülteye değışse de çoğu derslerine devam etmek zorunda, sınavlarına çok çalışmak zorunda, yeri geldiği zaman ekonomik olarak dara düştüğü zaman çalışmak zorunda, daha daha zamanını alan çok şey var. Yani bunların arasında eğer gönüllölük faaliyeti yapabiliyorsa üniversite öğrencisiyken ne mutlu.” [52, GO, E, İletişim, Orta-alt]

Katılımcıların bir kısmına göre öğrencilerin gönüllü olmasına ilişkin yaşadıkları en önemli zorluklardan biri sınavdan sınava, dersten derse koşmalarıdır. Bu öğrencilerin kendilerinin başlıca görevinin derslerini başarıyla geçmek olduğu algısı, onlara gönüllü faaliyetlere katılmada zorluk oluşturmaktadır:

“Buna biraz bütönlükte baktığımızda bir sürü neden vardır. Birinci mesela hep sınavlara hazırlanır ondan sonra ya almış olduğu burs ya da ailesinin almış olduğu destek ona yetmez. Bir işte çalışmakta görevli olurlar. Sonrasında pek boş zamanları aslında olmuyor yani sürekli bir şeyin peşindeler bir iş kovalıyorlar. Bir test çözeyim ALES’e hazırlanayım ya da YGS’ye hazırlanayım İngilizce kursuna gideyim ya da dersime gireyim ya da sınava hazırlanayım. İşte vizelerde finallerde falan hani gelecek kaygısından insanlar buldukları anı yaşayamıyorlar. Yani bence boş zaman var da bunu farklı alanlarda çalışıyorlar işte hani gönüllü olabilecekleri alanlarda bu enerjiyi kullanmıyorlar.” [44, G, E, Edebiyat, Orta-üst]

Katılımcıların bir kısmı arkadaş çevresinin, öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki oluşturarak gönüllü faaliyete katılmada kendisine zorluk çıkarabileceğini belirtmektedirler:

“Arkadaş çevrende çok fazla takılmak istemen... Sonra ailenden uzaklaşıp yeni bir şehre gelmen ve orayı tanımak istemen... Ya açıkçası kendine vakit ayırmak istemen... İstanbul için konuşuyorum ve büyük bir şehir olduğu için zaten yapacak bir sürü şey var ve bir de onunla, bir de onunla uğraşmayıp ikincisi de insanlara çok fazla ulaşılmıyor dediğim gibi mesela ??? Vakfı, ben bilseydim giderdim. Bilse gidecek bir sürü arkadaşımı da tanıyorum.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Üniversite öğrencisinin... Bence biraz, biraz arkadaş çevresi olabilir(g) çünkü(,) yani kendimden düşününce yani benim gönüllölüğe katılan arkadaş sayım az yani genele vurduğumuzda, katılmayanlara oranla. O biraz etkileyebilir, işini zorlaştırabilir. ... Yani bence biraz hani kafa karışıklığını yol açacak şekilde arkadaş çevresi olabilir. Çünkü yani, bilmiyorum ya, yaşıtlanımız böyle işlerle ilgilenmezken acaba benim için erken mi diye bir düşünce

olabilir ama(,) bu biraz zorlaştırabilir belki ama onun dışında yapmak istedikten sonra vakit bulunabilir.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Yine katılımcıların bir kısmına göre öğrenciler eğer il dışından okumaya gelmişse *İstanbul’a henüz alışamama durumu* da kendisine gönüllülüğe katılmada zorluk çıkartabilmektedir:

“Ee şey olabilir hani(,) şehir dışında okuyan bir öğrenci için yeni bir ortam olabilir. Sonuçta bilmediği bir şehirde yani ne kadar aktif olabilir. Öyle bir şey olabilir(,) o da biraz zorlaştırabilir.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

“İlk defa ailesinden kopup İstanbul’a gelmiş öğrenciler var ya da başka üniversiteye giden öğrenciler var. O aileden kopmanın verdiği rahvet ve özgürlükle başka aktivitelere yöneliyorlar. Mesela günlük işler, arkadaşlarla gezme tozma vs. daha cazip geliyor. Neden? Çünkü geçen sene bunu yapamıyordu. Alkol kullanmak istiyorsa ailesinden dolayı yapamıyordu ama mesela ailesinden uzaklaştığında bunu yapabiliyor. Bu sebeple başka bir şehre gittiğinde bu tecrübeyi yaşamak istiyor. Neden bunu öğreniyim diyor. Diğer arkadaşları yaptıkça ben de yapayım arzusu... Onlardan geri kalmayayım düşüncesi hakim oluyor. Hani üniversite öğrencisini engelleyen ön koşullar bunlar olabilir.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre gönüllü faaliyet eğer şehirlerarası gerçekleşecekse bu durum üniversite öğrencileri için zorluk teşkil edebilmektedir:

“Ya belki zorluklar da şey olabilir. Hani bazı üyeliklerde şehir içi şehir dışına falan gidebiliyorsun onun belki şehir dışına gitmesini istemezse hani bu tarz bir engel olabilir... Ben direkt zorluk açısından baktım olaya.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

Gönüllü faaliyetlerde istikrar sağlayabilmek katılımcıların birçoğu tarafından üniversite öğrencilerine zorluk çıkarabilecek durumlar olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda hem zamanı yetiştirememesi problemi hem de başladıklarını sürdürememesi sorunu yaşamaktadırlar:

“İstikrar en büyük sorun. İstikrar sağlanmıyor. Öğrenci açısından ona gidiyor, buna gidiyor, şuna gidiyor. Hepimiz öyleyiz yani. Şuna da, şu kursa da gideyim, pazartesi şu kursa gideyim salı günü İstanbul’u gezeyim, çarşamba günü vakfın dersi var. Bu, bitiyor...” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

“Yani yine vakte geleceğiz. Mesela sınav haftası ya da ne bileyim gelecek kaygısı. Bu faaliyetlerde bulunacaksın dersler ihmal olacak mesela. Derslerden düşük not alma da gelecek kaygısına giriyor bu şekilde bir zorluk oluyor.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Genel olarak ideolojilerden kaynaklanan çevrenin olumsuz ve/veya önyargılı tutumu, aile baskısı ve toplum baskısı katılımcıların bir kısmı tarafından öğrencilerin gönüllü faaliyetlere katılmalarında ve onu sürdürebilmelerinde zorluklara neden olabilmektedir:

“Bu genelde ideolojilerden dolayı oluyor. Farklı gruplarda farklı siyasi alanlarda bir şeyler yapmaya çalıştığımız da karşı görüşteki insanlar tarafından engellenme ne bileyim zorlanma işte vazgeçirilmeye çalışma gibi şeyler. ... Ben bu şekilde yaşamış değilim. Yaşamış olsam zaten direkt cevaplardım ama çevremde gördüğüm kadarıyla bu şekilde yani ailevi ya da toplumsal baskı. Bu da şundan kaynaklanıyor toplumun alışkın olmadığı bir faaliyet içine girdiğinde ya da ideoloji, siyasi görüş farklılığında bu tarz engellemeler oluyor.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

“Çevre diyebilirim. Örneğin ben ders veriyorum dediğim zaman ailem şey demişti, ailem değil de akrabalarım: Parayla mı veriyorsun gibisinden şey olmuştu. Niye parayla vermiyorsun gibisinden çevrende öyle tepkiler olabiliyor. ... Gibi yani sanki boş vakti değerlendirmek olarak düşünüyorlar. Hani sanki boş vakti varmış da hadi oyalan bari madem ders vermiyorsun parayla vaktini harca bari.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

“En büyük engel ‘ne gerek var’ hani çevreden duydukları hani ‘ne gerek var’, ‘vaktini neden buna harcıyorsun?’, ‘hadi git ders çalış’ gibi tepkiler alıyorlar, alıyorum. Yani dediğim gibi ailem hani ee gerekli olmadığını düşünüyorlar. Ama ben gerekli olduğunu düşünüyorum yani. Toplumsal bir varlığımız sonuçta, bütün toplumun iyi olması demek senin iyi olman demek. Ee bu dengeyi de eşitlemek için gönüllü olan, gönüllülük faaliyetlerine ihtiyacımız var.” [62, G, K, Fen, Orta]

“Nasıl bir baskı olabilir bu, mesela dışarı çıkma etme, şu saatte eve gel bu saatte eve gel, böyle baskıcı olunca biraz içine kapanık oluyor insanlar.” [81, G, E, İktisat, Orta-Alt]

Katılımcıların bir kısmına göre toplumda ve öğrencilerin ailelerinde bir üniversite öğrencisinin sorumluluklarına dair genel bir algı bulunmaktadır. Bu algıya göre bir üniversite öğrencisinin başlıca görevi derslerini başarıyla bitirmesi ve bu anlamda güzel bir işe yerleşmeleridir. Bu sorumluluk ve amaç göz önüne alındığında gönüllülük faaliyetine yer verilmesi beklenmez ve hatta tersine yer verilmemesi beklendiği söylenebilmektedir:

“Bir üniversite öğrencisi olarak toplumumuzda öğrenciden sadece okula gidip geri gelmesi, yüksek notlar alması beklenir. Benim ailem çiftçi ve çiftçi ailelerin çoğu bunu bekler. Öğrencinin sadece okulunu çok iyi bitirip çok iyi para kazanabileceği bir işe girmesini bekler. Bu en başta etken yani ‘senin orada ne işin var, ne yapıyorsun, sanane!’ gibi aileden ya da dış çevrenin yaptığı baskılar etkileyebilir kötü anlamda. Onun haricinde tembel bir nesil ne yazık ki bunu üzülenek söylüyorum. Tembel bir nesil olduğumuz için de aman deyip ar-

kamızı da dönebiliriz. Veya kendi adıma son sınıf öğrencisiyim bitirme projelerim, normal ders projelerim, ödevlerim derken bunları bazen çok fazla abartıp kendimizi boğabiliyoruz.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

Öğrencilerin kendilerinden ve/veya ailelerinden kaynaklanan nedenlerin gönüllülüğe engel olan faktörler arasında belirtildiği görülmektedir:

“Kişisel nedenler olabilir. Hani mesela sorun yaşayabilir gönüllü olduğu insanlarla, zorlaştırabilir. İki belki kendi ailevi problemleri olur o sırada kendi kişisel problemleri işi yapmasını aksatabilir. Başka (,) bilmiyorum ya. Gönüllülüğe başlamış biri için gönüllülüğe başlamak en zor şey. Devam ettirmek bir şekilde oluyor yani. İnsan hani kayıtsız kalamıyor çünkü bir kere baktıktan sonra. Bir kere bir şeyi fark ettikten sonra artık geriye dönüş yok olur.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ise üniversite öğrencisinin gönüllülük faaliyetlerine katılımında herhangi bir zorluk bulunmadığını doğrudan belirtmiştir [02, 03, 05, 18, 20, 21, 46, 48, 60, 73, 79]. Katılımcıların önemli bir kısmına göre gönüllü olmayan öğrenciler istemedikleri için gönüllü olmazlar ve bu nedenle ileri sürdükleri sebepler “bahane” olarak değerlendirilmelidir. Zira önemli olan, bireyin gönüllülük yapmayı isteyip istememesidir. Bu bağlamda katılımcıların bir kısmı, üniversite öğrencisi olmanın gönüllülük faaliyetlerine katılımı zorlaştırmak yerine kolaylaştırdığını dahi eklemektedirler:

“Bence bir etken yok. Hani o kendi kişiliğinden dolayı eğer içinde yardım isteği ya da böyle bir şey yoksa yapmaz zaten.” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Zorlaştırıcı aslında zorlayıcı bir şey yok ortada. Her türlü imkan, imkandan kastım hani her türlü fırsat yaratılabilir yapmak için her türlü zaman yaratılabilir.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Ya bu tamamen duyguyla alakalıdır bönce öyledir iyi bir insan yapmalı ya yapabilir yani o yüzden bunun gene dediğim gibi. ... Faktör falan yok her şey bahane bence yapılabilir.” [20, GO, E, Çapa Tıp, Orta]

Bu alıntılardan hareketle *zorlukların* gönüllü olmamak için *bahane üretmek* biçiminde ortaya çıktığı söylenebilir. Zira katılımcıların çoğunun algısı, istenildiğinde gönüllü faaliyete katılabileceği, zorluk denilen durumların aslında bahane-den başka bir şey olmadığı yönündedir:

“Aslında bahane edilecek çok şey var. Maddi olarak dediğimiz gibi sonuçta başka şehirde okuyan öğrenciler var, maddi olarak belli bir sıkıntıları vardır. Bunları bahane edebilirler.

O zaman maddi olarak yardımda bulunma, gönüllü olarak çalışabilirsin. O zaman da derslerini bahane eder. Bence bunlar çok gereksiz ve kendimizi kandırdığımız bahaneler. Bir insan ne kadar maddi durumu zor olsa bile çok az bir miktar bile verebilir, bir lira iki lira. Her öğrencinin bu kadar verdiğini düşünürsek mesela İstanbul gibi bir yerde kaç öğrenci var bilmiyorum ama yani her birinin aylık bir lira vermesi çok zor bir şey değil bunu düzenli olarak yapsalar çok büyük sıkıntıda bulunan kişilerin insanların ihtiyaçları giderilmiş olur. Diğer bir mevhum zaman konusuna gelecek olursak, yani çoğu insanda bu sorun var, zaman tanzimimizi çok iyi yapamıyoruz. Sınav haftası gelmeden önce oraları dolaşıyoruz, buraları dolaşıyoruz, sınav haftası geldi mi sıkışıyoruz, derslerimize odaklanıyoruz. Sırf o zamanki yoğunluğumuzu bahane ederek normalde gönüllük faaliyetinde bulunamayacağımızı söylüyoruz. Halbuki belli başlı günlerimizi bunun için ayırırsak çok zor bir şey değil bu. Çalışmıyorsa öğrenci ki çoğu çalışmıyor rahatlıkla bir gönüllülük projesinde yer alabilir.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

“Ya tabii kendi isteği olursa hiçbir zorlukla karşılaşmayacağı kesindir. Sonuçta kendini ona göre ayarlayacaktır. Biraz yani (.) kendi içinde istek olması gerekiyor. Mesela benim en azından biri gidiyor olsa bir gün elbet beni de kolumdan tutup götürebilecekti. Ben de o ortamı görme fırsatı yaşayacaktım.” [68, GO, E, Hemşirelik, Orta]

Genel olarak katılımcıların her biri gerek kendi yaşadıkları gerekse gözlemledikleri birtakım olaylara/durumlara göre üniversite öğrencilerinin gönüllülüğe katılmasında ve/veya bu faaliyetleri sürdürmesinde ne gibi zorluklarla karşılaşabileceğini açıklamaktadırlar. Bu anlamda gönüllülükte karşılaşılan zorlukların yapılması planlanan, arzulanın gönüllü faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi önünde gerçekten engel teşkil ettiği, aslında yapılması gerçekten yürekte arzulanmayan ve planlaması da tam olarak henüz yapılmamış faaliyetlerde ise bir *bahane* olarak gösterildiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda katılımcıların hatırı sayılır bir kısmı üniversite öğrencilerinin istemeleri durumunda birçok zorluğu aşabileceği ve gönüllü faaliyetleri gerçekleştirebileceği konusunda mutabıktır. Ayrıca burada gönüllü olmayan katılımcıların daha fazla gönüllülüğü zorlaştıran faktör belirtmiş oldukları ve/veya belirttikleri bu faktörlerin daha çok farazi bir nitelik taşıdığı ileri sürülebilmektedir. Diğer taraftan üniversite öğrencilerinin kendilerinden, ailelerinden/çevrelerinden ve okullarından kaynaklanan çeşitli zorluklarla karşılaşmaları ihmal edilmemelidir. Üniversite öğrencilerinin daha fazla gönüllü çalışmalarda bulunması için söz konusu zorluklar tamamen ortadan kaldırılmasa da asgari düzeye indirilebilir.

4.3.8. Gönüllü Faaliyetlerin Topluma Katkısı

Gönüllü faaliyetlerin topluma katkısının olup olmadığı ve varsa ne tür katkılarının bulunduğu sorulduğunda katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu bu faaliyetleri toplum için son derece faydalı bulduklarını belirtmiştir. Genel olarak katılımcıların hemen hepsinin *gönüllü faaliyetlerin toplumu kaynaştırarak, yakınlaştırarak ya da toplumsal dayanışmayı oluşturarak bir arada tuttuğu* [02, 19, 22, 26, 29, 31, 41, 47, 59, 63, 69, 77, 79, 80, 81...] düşüncesine sahip olduğu belirtilmelidir:

“Toplumu kaynaştırır. Ee gelir düzeyi alt olan insanlarla orta seviye olan insanlar arasında bir bağ oluşturur.” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Yani birlik beraberlik sağlayabilir. ... Ee, gönüllülük, gönüllülüğün altındaki böyle temel kavramlardan bir tanesi de şeydir, yardımlaşmadır. Yardımlaşma da, ... huzur yani insanlara huzur katabilir. Birlik beraberlik, kardeşlik...” [16, G, K, HAYEF, Orta]

“Topluma çok büyük katkıları var. En büyük katkısı toplumu bir arada tutması.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Toplumu birleştirici bir unsur olduğunu düşünüyorum. Aradaki sevgi kardeşlik bağlarını güçlendirdiği kanaatindeyim.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

“Bence birlik ve beraberliği, dayanışmayı, insanların birbirini anlamasını sağlar.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

“Yani toplumdaki birlik-beraberlik geliyor, sevgi geliyor, saygı geliyor. Yani, böyle” [59, G, E, Fen, Orta]

“Ne tür katkıları vardır? Toplumu bir arada tutar. Birliktelik öncelikli. Ne bileyim hani tek ses oluşumunu sağlar. Hani sonuçta kim bir çocuğa yardım etmek istemez ki?! Güzel bir olay. Kimse hayır demez diye düşünüyorum. Kim hayır diyebilir ki(&), öyle bir şey. Güzel bir şeydir işte, toplumu bir arada tutar(-).” [63, GO, K, Fen, Orta]

“Bilinçli, saygılı, hoşgörülü toplum olunmasını sağlar. Yok o şöyle yok o böyle diye yargılamaktan çok birlik olma duygusunu bence sağlar.” [79, G, E, Eczacılık, Orta]

“Gönüllülük faaliyetlerinin herhangi bir durumunda herhangi ıııı yaşanan herhangi bir olay durumunda zor bir olay durumunda bunun üstesinden gelme, toplumsal dayanışmayı kuvvetlendirdiğini düşünüyorum.” [80, G, K, İktisat, Orta]

Ardından birtakım sorunlara dikkat çekerek gönüllülüğün *toplumsal bilinç oluşturduğu* [09, 14, 17, 38, 39, 42, 46, 48, 55, 79, 84] düşüncesine sahip olanlar da önemli bir çoğunluğu oluşturmaktadırlar:

“Evet. İki bir bilinç oluşturuyor kesinlikle. ... Yetiştirilen nesillerimizin zaten bilinçli olması gerekiyor yardımsever olması gerekiyor. Yani anneler diyor ve çocuklarıyla ve Suriyeli çocukların aynı yerde oturmasını istiyorlarmış. Aynı sınırlarda oturmasını istiyorlarmış. Şimdi o bilinçte büyüyen çocuk ilerde ne kadar gönüllü olabilir? Ne kadar bir şeylere katkısı olabilir?” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Hani ya topluma bir örnek verebilirim, o da şöyle olabilir. Ben bir çocuk okuttum, yardım ettim. Okuyup o çocuk iyi yerlere gelip ilerde belki o da 10 çocuğa, 20 çocuğa yardım ederek dikkat çekmiş olur yani. ... Aynen bir önyak olabilir.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

“Toplum işte, (.) zaten gönüllü bir şey yapıyorsan toplum için yapıyorsun. Gönüllülük biraz daha birliktelik, hani gönüllülük şart ya gönüllülük de biraz. Bence öyle. Bireysellik pek bir sonuç etkilemeyeabiliyor. ... Ne kadar çok insanın bir konuya dikkatini çekebilirsen o kadar daha verimli sonuçlar alırsın.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

“Eee toplum bilincinde bir birey yetişmesini sağlıyor, yardımlaşma duygusu olan bireyler yetişmesini sağlıyor gönüllülük duygusu. Gönüllü olan insanlar kendinden başka bir şeyleri, başka insanları, başka canlıları düşünme güdüsünü sahiplenmeye başlıyor ve bu hem topluma daha yararlı bir birey olmayı sağlıyor hem de kendi için de daha iyi biri olmasını sağlıyor.” [48, G, E, Veterinerlik, Orta]

“En azından iki aşamada söyleyebilirim bunu mı toplumda böyle insanlar da var diye düşünmesini sağlar. ... ‘Ya şu şey insanlara bir olumlu algı işte adamlar yardım ediyor biz de birilerine yardım edelim’ tarzı bir düşünce ve bilinç düzeyi artışı sağlayabilir. İkincisi dediğim gibi bizim biraz da halktan haberdar olmamızı sağlayabilir.” [55, G, E, Tıp, Orta]

Gönüllülüğün *toplumsal farkındalığı arttırdığı* [17, 42, 53, 56, 57, 71, 72, 74, 75], ve *toplumdaki bireyleri daha duyarlı hale getirdiği* [05, 15, 24, 27, 86] katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Katılımcılar gönüllülüğün ayrıca *toplum içi iletişimi ve etkileşimi güçlendirdiğini* [03, 17, 29, 31, 35, 61] ve *sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olan kesimler arasında bir bağ oluşturduğunu* [02, 49, 66] da söylemişlerdir.

Katılımcıların bir kısmına göre gönüllülük, toplumda karşılıklı anlayışın oluşmasını ve insanların birbirini anlamasını kolaylaştırmakta, toplumda insanlar arasındaki ilişkiyi güçlendirmekte ve bu anlamda topluma fayda ve/veya katkı sağlamaktadır:

“Biz bunu yardım etmek karşı tarafa yardımcı olarak tanımladık ya sonrasında ee bu faaliyetlerle karşı tarafı anlayabilmek, toplumun karşı tarafı anlayabilmesi daha şey olabilir daha iyi olabilir (düşünüyor) karşılıklı fark olmayıp birbirimizi anlayıp beraber vakit geçirebileceğimizi daha çok ifade ediyor.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Topluma (kısaca bekleme) yine aynı şeyi söyleyeceğim yani hani farklı bakış açısı kazanma, birbirini anlayabilme, birlikle olabilme bunlar yani bunları katar diye düşünüyorum.” [17, GO, K, Diş Hekimliği, Orta]

Gönüllülüğün *toplumda duyarlılığı/farkındalığı arttırıcı bir rol oynaması* bakımından faydalı olduğu ve birtakım katkılara haiz olduğu katılımcıların bazıları tarafından belirtilmiştir:

“Özel ve bireysel olarak söylediğim her şey toplum için de geçerli. İnsanların yani, genel olarak toplumsal olarak birbirine duyarlı insan olmasını sağlayan gönüllülük faaliyetleridir.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

“Toplumda (,) toplumda bir farkındalık yaratabilir. Örneğin çevre hakkında olabilir, doğa hakkında olabilir, bilim hakkında olabilir, sanat hakkında olabilir. Toplumun gelişmesini sağlar birçok açıdan. Daha bilinçli insanların olmasını sağlar. İşte daha kültür düzeyi yüksek insanların (,) olmasını sağlar. Bu kadar.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

Katılımcıların bazıları tarafından gönüllülük toplumun belli değerlere ulaşma, bu değerleri devam ettirme ve yüceltme aracı olarak gösterilmektedir:

“Toplumun olması gereken ne bileyim dinî, kültürel değerlere ulaşması sağlanmış olur bu faaliyetlerle. ... Evet bunları devam ettirme de ve yüceltme de araçtır.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Katılımcıların bir kısmı gönüllü faaliyetleri farklı sosyo-ekonomik seviyedeki insanları birleştirici bir unsur olarak görmekte ve bu anlamda gönüllülüğün toplumdaki keskin sınıfsal farklılıkların önlenmesine bir katkı sağlayacağını düşünmektedir:

“Birleştirme unsuru olabilir, ayırım yapılmaz, yardıma ihtiyacı olanlara bir el uzansın ve kısaca farklı ekonomik durumdaki insanlar arasındaki uçurumu kapatmaya yardımcı oluyorlardır diyebilirim herhalde.” [49, GO, K, İletişim, Orta]

“Farklı gruplarla bir araya geliyorsun. Mesela dezavantajlı bir grupla normal şartlarda bir araya gelemem belki ama gönüllülük faaliyeti adı altında o insanlarla bir araya geliyorum. Toplumda birlik ve beraberliği sağlayabilir. Empati yani insanların birbirine daha anlayışlı olmalarını sağlayabilir. Göremediğimiz gerçekleri saklı kapılar ardında olan birçok şeyi görmemizi sağlıyor. Daha önce duysuz olduğumuz ama bilmediğimiz durumları.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Bununla birlikte katılımcıların bir kısmı gönüllülük faaliyetlerinin, *toplumda dirlik ve esenliği oluşturup huzurun tesis edilmesine* [09, 16, 18, 20], *toplumsal empati yeteneğinin geliştirilmesine* [20, 41, 87] ve *toplumdaki eksikliklerin giderilmesine*

[19, 34, 52] katkı sağladığını vurgulamıştır. Gönüllülüğün *toplumda dirlik ve esenliği tesis etmesi* topluma yapılan katkılar arasında belirtilmektedir. *Toplumda huzurun sağlanmasına*, insanlar arasındaki ilişkinin pozitif yönde ilerlemesine katkı sağlaması ve topluma mutluluk ve iyilik katması bakımından gönüllülük katılımcıların bir kısmı tarafından toplum için oldukça faydalı görülmektedir:

“Toplumunu, nasıl desem (,) dirlik esenlik, kesinlikle dirlik esenliğimize çok katkısı var. Mesela şu ramazanlarda kurulan kocaman iftar sofraları bile içimize mutluluk veriyorsa buna ihtiyacımız var demek ki...” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Mutluluk katar, huzur katar, belli bir düzen katar her şeyi katar yani iyilik katar.” [20, GO, E, Çapa Tıp, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre gönüllülük, *toplumsal empati yeteneğini geliştirilmesi* bakımından topluma katkı sağlamaktadır:

“... Yan komşusu hasta olduğu zaman çok üzülen ya da atıyorum ... acıyla biraraya gelen bir millet olduğumuz için o empati yeteneğini biraz daha geliştirdiğine inanıyorum. ... Umutla, başarıyla, kazanımla beraber ... biraraya gelmek ... bir çatı oluşturuyor ama bu bizim ülkemizde biraz zor oluyor.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

Katılımcıların birçoğu gönüllü faaliyetlerin, toplumdaki eksikliklerin giderilmesine katkı sağlayacağını belirtmektedir:

“Toplumunu (bekleme) şimdi birçok şey yetersiz, insanların bir araya gelip ya da kişisel olarak gönüllü olma isteğinin sebebi de birçok şeyin eksik olması. Bu eksiklikler tamamen giderilemese de yavaş yavaş yerine konabilir.” [19, G, E, Diş Hekimliği, Orta]

Ayrıca katılımcıların bazıları ise gönüllü faaliyetlerin *toplumsal adaletsizliklerin bir kısmını giderdiğini* [05], *haksızlıklara dair bilgilerin kamuya daha hızlı yayılmasını sağladığını* [05], *toplumda bireylerin birbirlerine verdikleri önemi arttırdığını* [05], *toplumsal merhameti ve vicdanı arttırdığını* [25] ve *farklı toplumları da birbirine yaklaştırabileceğini* [43] düşünmektedir:

“İki toplumu birbirine yaklaştırır, çünkü mesela hani Türkler yurt dışında bir yere yardım ettiği zaman, yardım edilen kişi, en basitinden mesela Afrika’ da bir kabileye yardım ettiğiniz zaman, işte beyaz insanlar her zaman kötü değiller, yardımcıları, yardım ediyorlar gibi düşünebilirler, bu şekilde düşünebiliyorlar. Bu şekilde toplumları birbirlerine yaklaştırabiliyor.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Katılımcıların neredeyse tamamı gönüllü faaliyetlerin topluma çok önemli katkıları olduğunu vurgularken, bazı katılımcılar [04, 35, 40, 82] ise bu faaliyetlerin topluma katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir. Bu katılımcılardan biri gönüllülüğün “sosyal bir görüntü” oluşturduğunu ve insanlara katkı sağlamadığını belirtmektedir:

“Topluma yani bence çok fazla bir katkısı yoktur. Yani böyle sadece görüntü anlamında sosyal bir görüntü oluşturur insana şey bir şey katacağını zannetmiyorum yani. Bence öyle yani genelde.” [04, GO, E, İşletme, Orta-üst]

Diğer bir katılımcıya göre ise gönüllü faaliyetlerin gelip-geçici olması ve sürdürülebilir olmaması etkisini azaltmaktadır. Sadece “küçük etkiler bırakmaya” imkan vermektedir:

“Hiçbir katkısı yoktur. ... Çünkü ee ben bu durumun açıkçası statik olduğunu düşünüyorum. Yani çok kısa bir zaman içerisinde yapıyorsunuz ve sadece onu o durumdaki o insanlara çok küçük bir etki bırakıyorsunuz. Bu çok düzenli olmadığında hiçbir amaç taşıyor. Hiçbir yararı yok.” [82, G, K, İktisat, Orta-Alt]

Gönüllülüğün sadece faaliyetin muhatabı olan iki kişiye bir katkı sağlayacağını, toplumsal bir yarar üretmeyeceğini düşünen bir katılımcı, bireysel tatmine vurgu yapmaktadır:

“Onun dışında bireysel gönüllülüklerin de hani ya topluma bir yararı olmayabilir ama bireysel yararı vardır. ... Yani ben atıyorum, bir çocuğa yardım ederim. Kendim tatmin olurum o tatmin olur. Onun dışında kimsenin bundan haberi olmaz. Öyledir zaten öyle. Onun da zaten topluma yansımaya gerek yok.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Gönüllülüğün dünya sisteminde var olan toplumsal sorunları çözmek konusunda yeterli olmadığını, gönüllülüğün bir “döngüsellığe neden olduğunu” ileri süren bir katılımcı bulunmaktadır:

“Genel olarak dünya sistemi olarak düşündüğümüzde katkı değil de bir döngüsellığe neden olan aslında olumsuz bir şeydir yani çok da olumlu bir şey değil yani insanın hisleriyle oynanması gibi bir şeydir.” [40, G, K, Edebiyat, Orta-alt]

Sonuç olarak gönüllü faaliyetlerin topluma katkısının olmadığını söyleyen birkaç kişi dışında katılımcılar, gönüllülüğün çeşitli yönlerden topluma birtakım katkılarının olduğunu, bu anlamda toplum içerisinde olumlu ve dönüştürücü bir nitelikte var olduğunu belirtmektedirler. Bu katkılar genel olarak toplumda gönüllülüğün sosyal ve düşünsel anlamda birleştirici bir rol oynaması, toplum içi iletişimin,

etkileşimin ve duyarlılığın oluşturulması ve bu anlamda huzurun ve refahın tesis edilmesidir. Burada gönüllü ve gönüllülük tanımlarında da görüldüğü gibi gönüllülüğe dair olumlu ve iyimser bakışın hâkim olduğu ileri sürülebilir.

4.3.9. Gönüllü Faaliyete Katılımda Bireyin Ailesinin Etkisi

Katılımcılara gönüllülük faaliyetlerine katılımda bireyin ailesinin etkisinin olup olmadığı sorulduğunda çoğu, ailenin çok büyük etkisi olduğu yanıtını vermiştir. Katılımcılara göre bu etki olumlu [03, 16, 18, 21.. 49, 50, 59, 72..] ya da olumsuz [28, 31, 62, 64, 77..] olabilmektedir. Bu durum aileden aileye etkinin yönünün de farklılaşacağı anlamına gelmektedir:

“Aileden aileye değişir bence. ... Aile eğer (-) baskıcıysa mesela ee bireyin (ara) he, bir yere gitmesine izin vermiyorsa mesela diyelim ki birey gitmek istiyor ama gidemezsin edemezsin dersi etkilenebilir, olumsuz etkilenir ama çok tutucu değilse yani bir baskısı yoksa bence bir sorun olmaz gidebilir.” [14, GO, K, HAYEF, Orta]

“Yani bir kısmı engel olabilir, bazı ailelerde bu gözlenebilir. Destekleyenler hatta ön ayak olan aileler olabilir. Bu çok önemli bir artıdır gönüllü faaliyetine katılmak isteyen biri için. Daha kararlı hareket etmesini sağlar daha özverili davranmasını sağlar.” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

“Teşvik edebilir ailesi. Ee, iyi bir, yani, ya iyi bir insan, yani şimdi bu kelimeyi de kullanmak istemiyorum hani: Hiç kimse iyi veya kötü bir insan değildir ama atıyorum: Daha çok, ee, iyilerse kendi çocuklarını bu şekilde yönlendirirler. Ve daha çok gönüllü yaparlar. Yani bir, ee, karşılık beklemeyecek duruma getirirler, çocuklarını. Yani ama atıyorum gaddar bir insansa öyle ana-babadan nasıl (gönüllü) bir çocuk çıkabilir ki?! Çünkü onlara eğitim veren kişi belli. Bilmiyorum oldu mu?” [59, G, E, Fen, Orta]

Bu etkiler katılımcıların çok büyük bir çoğunluğuna göre ailenin bireyi *eğitme/yetiştirme tarzına* [01, 05, 09, 12, 13, 18, 26, 28, 32, 35, 46...], ailede ona örnek olabilecek en az bir gönüllünün bulunup bulunmamasına [02, 03, 06, 07, 14, 15, 16, 20, 23, 24, 25, 27, ...] ve ailenin *düşünce yapısına* [04, 35] dayalı olarak birtakım kalıplar üzerinde şekillenmiş görünmektedir. Katılımcıların çoğunluğu ailesinin kendisini olumlu etkilediğini ve/veya ailelerin çocuklarını olumlu yönde etkileyeceğini belirtmektedir:

“Gönüllülükle yapılan şeyler kötü olmayacağından bence (mhm) daha çok ailesi tetikler. Hani git yap(.)” *“Hıhı olumlu?”(d)* “Olumlu olarak etkiler (bitirme).” [50, G, K, İletişim, Orta-üst]

“İlla ki etkiler. Olumlu yönde itebilir aşlında destek verdiği için olumlu yönde etkileme olasılığı daha fazla. Ama olumsuzunu nasıl olabilir? Olabilir yani (g) aile yapısını herkesin

bilemeyiz ama. Düşünemiyorum yani nasıl olabilir. Maddi yönden olabilir belki kendine öncelik verir çevresine. Hani çevresine kısıtlar belki.” [58, GO, K, Veterinerlik, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ailelerinin kendilerine gönüllülük anlamında *tam destek sağladıklarını* ve bu çerçevede daha rahat gönüllü faaliyetlere katılabildiklerini aktarmaktadır. Özellikle katılımcılardan bazıları ebeveynlerin kendileri de gönüllü olduğunda çocuklarına da destek vereceklerini belirtmektedirler:

“Tabii ki. Ee (.) şöyle desem ... bir kişi gönüllü olmayı ailesinde görmüştür. Yani ailesi de mutlaka yardımsever, hayır işleyen, insanlara yararı dokunan insanlardır diye düşünüyorum. E hal böyle olunca da kişinin ailesi desteklediği için kişi daha rahat etkinliklere katılabilecektir. Diğer türlü olunca da yani gönüllü olmayan kişilerin ailelerinde ben (.) çok fazla hani nasıl desem hayır işi yapan yoktur yani.” [90, G, E, Sağlık Bilimleri, Orta]

Katılımcıların çoğuna göre, ailenin uyguladığı eğitim, bu anlamda sahip olduğu bilinç ve ayrıca ailenin de eğitilmiş olması, gönüllü faaliyete katılımı bireyi önemli ölçüde etkilemektedir. Aile ne kadar eğitilmişse çocuklarının da o kadar iyi yetiştirileceği düşüncesi de üzerinde durulan bir başka noktadır:

“Ailemin etkisi şu an ailemden uzakta yaşıyorum zaten. Ama şöyle bir etkisi olabilir. Beni bu bilinçte yetiştirdikleri için bir etkisi olabilir. Ama onun dışında şu anda ailem bana yardım etmiyor yani bunları yapmam için. Çünkü zaten ayrı dünyalarda yaşıyor gibiyiz şu an karşı yakada olmalarına rağmen.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“Çok etkiler bence. İn ailenin kişiyi yetiştirme şekline bağlıdır yani kişinin anlayış seviyesi, kişinin insanlara yardım etme isteği... Bu tamamen kişiliğe bağlı bir şey olduğu için, yetişmeye bağlı, kişinin yetişme şekline bağlı olduğu için aile büyük bir etken bence.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Yani çocuk eğitiminde ilk başta aileden başladığı için, bence aile ne kadar çok gönüllülük olaylarına katılırsa çocuğu da bir o nebze ilerde bu tarz faaliyetlere katılacaktır diye düşünüyorum. Çünkü eğitim ailede başlar.” [67, GO, E, Mühendislik, Orta]

Ailenin teşkil ettiği örneklik, çocuğun ailede gördüklerini gerçekleştirme arzusu ve bu anlamda ailenin görüşü, yaptıkları gönüllülük faaliyetleri ve çocuğu gönüllülüğe sevk etmesi, katılımcıların çoğuna göre bireyin gönüllü faaliyete katılımında önemli bir yere sahiptir:

“Ailesi gönüllülük yapmışsa sevk eder. Sevk ediyor tabii ki. Çünkü sonuçta ailemizde ne gördüysek biz de onu yapıyoruz. Genel olarak o da bize gönüllülük faaliyeti yapmamıza sevk eder” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Annesi, babası, abisi, ablası, kardeşleri... Onlardan bir gönüllü faaliyete katılan mesela öyle bir şey olduğu zaman ki zaten sürekli evde de sürekli konuşulur; bu çocuk da ister istemez etkilenir bundan.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Ailende varsa daha önce gönüllülük çalışmalarına katılan, onlar seni itekleyebilir. Onlar sana işte o faaliyetlerde bulunman için ön ayak olabilir. Ama çok da yani olmasa da, mesela benim ailemde yoktu öyle ama kendim bir şeylerin farkına varınca zaten harekete geçiyorsun. Ama ailenin tabi etkisi olur da ama mesele kişide bitiyor biraz da.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

“Bireyin ailesi çok iyi, olumlu yönde etkiler. Çünkü insanlar eee (,) çevreden aileden kişilikleri beslenir. O yüzden de kişinin ailesi böyle şeylerde aktif ise genelde o çocuklar daha eğilimli oluyorlar gönüllülük projelerinde. Çok nadir olmayan olur. O yüzden ailesi yakın olduğu için bu tür projelerden daha çok haberdar olur.” [72, GO, K, Su Ürünleri, Orta]

“Hayır yani ben ailemden öyle gördüğüm için böyle olmuş olabilir. Neden diye sorarsan hani ... babam hiçbir karşılık beklemeden arkadaşlarına yardım ediyorsa bunun elbette ki bende payı vardır. (emin) Annem hiçbir karşılık beklemeden genç insanların iyi veya kötü (?) iyi bir şeyler yapması için çabalıyorsa tabii ki de eee (,) bende etkisi vardır. Yani ailenin... Ya kesinlikle etkisi vardır. (emin) () Ailesi olmayan veya yetimhanede büyümüş insanların böyle iyi yetişmiş olması gayet zor. Zor yani hele ki şu zamanda etrafından gördüğü bu kadar kötü şey varken zannetmiyorum iyi bir şey çıkabilir. O yüzden aile çok çok çok çok etkili.” [74, G, K, Su Ürünleri, Alt]

Katılımcıların bazıları ise ortam ve koşullar bilindiği sürece hiçbir ebeveynin gönüllü faaliyete engel olmayacağını, engel olmak için bir nedenlerinin olmayacağını belirtmektedir:

“... senin annen, baban niye böyle bir duruma hayır desin ki? İyi bir şeyler yapacağını biliyorsa. Ama bu ı farklı bir şeydeyse yani dinî anlamda kısıtlamadan bahsediyorum veya normal bir, hani kızına izin vermiyor, senin konsere gitmene izin vermiyor olabilir ama bu konser gibi bir şey değil. Yani tabiatıyla kötü bir şey değil. Yaptığı şey iyi bir şey: eğitcilik. Sen desen ki annene, babana ben bir eğitcilik yapacağım, sana hayır derler mi? İçerik yani burada içerik önemli bence anne-babanın hayır demesinde de. Şeye çok katılmıyorum. Yaptığın faaliyete göre değişir. Anne, babaya göre de değişir de.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

Katılımcıların bir kısmına göre, ailenin psikolojik desteği bireye gönüllü faaliyete katılımı ve bu faaliyeti sürdürmede olumlu etki etmektedir:

“Etkiler(,) bence. En basiti bir yerde mesela tkanıp kaldığımızda ‘Artık yoruldu!’ dediğinizde, hani insanız bazı şeyler ağır gelebiliyor veyahut da bir şeylere artık yetişemiyor olabiliriz. (hızlı) En basitinden eğer moralman düzeltirse ‘olur yaparsın’, ‘yarın gidersin’, ‘şöyle olur böyle olur’. Veyahut da bir, maddi bir yardıma gerek varsa ilk başta zaten onlardan yardım alabiliyorsa en büyük etken zaten ailedir.” [61, G, K, Fen, Orta]

Özellikle ailede gönüllü birinin olması katılımcılar tarafından çok önemsenmektedir. Onlara göre şayet ailede gönüllü biri varsa çocuk gönüllülüğe eğilimli olur ve bu ona güç katar. Eğer gönüllü olmak konusunda bir isteği varsa bunu gerçekleştirmesi *kolaylaşacaktır*. Ancak bu durum tersi için geçerli değildir. Zira katılımcılara göre bireyin ailesinde gönüllü yoksa da birey gönüllü olabilir, bu durum “negatif” bir etki yaratmaz. Yalnızca diğerine göre *biraz daha fazla uğraşması ve çabalaması* gerekir Diğer bir deyişle ailede gönüllü olması gönüllülük için artı bir değer katarken, olmaması dezavantajlı bir durum oluşturmamaktadır:

“Önünde mesela örnek olur. Bu örnek olduğu zaman kişinin yine kendine bağlı bir karakteri de önemli. Bunu isteyip istememesi önemli yani... Çok önemli. Ki mesela ben diyelim ki kesinlikle karşı bir insanım. Ona üf ne vakit ayracağım diye düşünüyorum. Birileri yapsın diye düşünüyorum. Bunu düşünenler de var. Birileri yapıyor zaten diye düşünüyorum. Beni annemler gel diyor. Beni öldürseler götüremezler. Ama sonuçta önümde bir örnek var. Ben böyle bir şeyler yapıldığımı biliyorum. Onun haricinde bir aile düşün ev. Ailede hiç kimse gönüllü değil, ya belki okumamışlar hani hayatlarını başka şekilde geçindiriyorlar. Ve çocuk gönüllülük ne hiçbir şey bilmiyor böyle bir şey. O çocuğun önünde bir örnek yok. O çocuk anca kendi çabalayarak falan filan öğrenecek yani.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Yani, çok büyük bir etkisi olur diyemem belki o kişiye bağlı. Eğer ailede böyle bir durum varsa bu pozitif yönde etkiler ama yoksa da kesinlikle negatiftir diyemeyiz tabii ki. Çünkü var öyle arkadaşlarımda bildiğim, ailesiyle çok yani bu işleri olmadığı halde bu işlere yönelmiş olan. Yani direkt bir negatif bir yorum yapamayız ama eğer varsa bu faaliyetler kesinlikle pozitif bir etkisi olduğu yani kesin.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Yine bazı katılımcılar ise ailedeki gönüllü bireylerin çocuğa doğrudan etkisinden ziyade ailenin çocuğunu yetiştirirken ileride gönüllü faaliyetlere katılmasına katkı sağlayacak birtakım insani özellikleri aktarmasını önemli bulmaktadır. Bu anlamda ailenin çocuğuna verdiği “maya”nın çocuğu tüm yaşamı boyunca etkileyeceği düşüncesi mevcuttur:

“Hayır, ailesindekinin gönüllü olarak çalışmasına gerek yok. O mayayı, ailede o maya varsa; hani o şey bile varsa, hissiyat bile varsa o çocuk da gelir diye düşünüyorum.” “*Peki, o ‘maya’ nedir, o ‘hissiyat’?*” “Ahlak olabilir yani güzel ahlak ... Hani derler ya, söylediğine değil (d) yaptığına bakacaksın diye. ... Ya ailesinin içinde o mayayı bulunduran birileri varsa o çocuğa da geçer bu ... Ailenin o işi yapmasına gerek yok.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“... Kişinin ailesi ve yetiştiği ortam bence çok önemli. Eğer ki onu yetiştirirken çocuğa paylaşılmayı öğretmişlerse, yardımseverliği, ailesi gerçekten alçak gönüllü insanlarsa ve yardımseverse bireyi de çocuğu da bu şekilde eğitmişlerse, ilerde o insan da potansiyel bir gönüllü olabilir aslında ama aile eğitiminde bu olmamışsa, aile eğitiminde bencil yetişmişse ilerde bu çocuğun bir gönüllülük faaliyetine katılması zor olur.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre çocuklarının gelecekteki “iyiliği” için okul derslerinin birinci sırada tutulması, bazı ailelerin *gönüllü faaliyetler* gibi birtakım okul dışı işleri çocuklarının başarısına engel oluşturan faktörler arasında değerlendirmesine yol açmaktadır. Katılımcıların çoğuna göre bu aile tipindeki ebeveynler çocuklarının bu tür faaliyetlerle bölünmemesini, yalnızca dersleriyle ilgilenmelerini arzulamaktadır. İşte bu arzuları onları gönüllü faaliyete giden yolda çocuklarının önünde bir engel kılmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların bir kısmı bu engel oluşun altında bireyin üzerinde etkili olmaması gerektiğini vurgulamıştır [52]. Zira onlara göre birey gerçekten isterse ailesini bu konuda kontrol edebilmektedir.

“Ben yurttan kalıyorum. Gelmekte zorlanan arkadaşlarım genelde aileleriyle beraber kalıyorlar. Bu kadar yoğunlukta bir de gönüllü işlerle uğraşmalarını pek tasvip etmiyorlar. Yani kötü anlamda olduğunu düşünmüyorum elbette. Ailesiyle daha fazla vakit geçirmesi kabullenilebilir bir durum. İş zorlaştıran etkenlerden birine de ailenin buna pek olumlu yaklaşmamasını örnek verebiliriz. ... Evet kesinlikle. Şahsen benim de ailem burada yaşasaydı ben de ailemin yanında kalsaydım onlara daha fazla zaman ayırmak isterdim. Ailem de bu yönde bir tutum sergilerdi.” [93, G, K, Sağlık Bilimleri, Orta]

Ailenin olumsuz etkisine dair katılımcıların birçoğu ebeveynlerin “Gitme derslerinden geri kalırsın!”, “Senin için öğrenci olmak!” ya da “Yapma yavrum etme yavrum, başına bir iş gelir aman gitme!” vb. cümleler sarf ederek çocuklarının gönüllü faaliyetlerde bulunmasına engel olduklarını belirtmektedir:

“Hmm aslında çok etkilemez.. Yani muazzam bir etkileme olmaz ama illa ki bir etkileme olur. Ailelerin genel olarak bu olaya bakış açısı şudur, bütün aile bunu düşünür, yavrum oraya gitme derslerinden geri kalırsın.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Hani bu tarz çalışmalara geç boş ver hani eee sen öğrencisin senin için öğrenci olmak tarzında. Bu tarzda bir etkisi olur. Bu da tamamıyla öğrenciyle alakalı ben çok gördüm gerçekten ailesinden saklayan bile var gönüllü faaliyetlerde bulunduğunu.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Olumsuz yönde etki edebilir. Engeller bir şekilde, yani üniversite öğrencisi için derslerine odaklan ne için var diyebilir.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Çok büyük etkisi vardır. Daha önceki sorularda söylediğim gibi bir aile size ‘N’apıyorsun? Sana ne! Niye gidiyorsun? Başına bir iş gelir. Aman gitme!’ gibi bu tarz şeylerle bir insanın önünü kesebilirler. Sen ekmeğini eline al gerisine bakma gibi. Bu çok büyük etkisi vardır. Aile kişiyi en çok etkileyen faktör bence ki toplumumuzda da kişiyi bir yola sokan çevre faktörü aile bu durumda birincil madde.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

“Çünkü bu tür faaliyetlere engel olmak isteyecek aileler de var maalesef. ... Hani çok klasiktir ya yapma yavrum etme yavrumlar vardır ya da bazı aileler olaya direkt maddi açıdan bakar

evlatlarının çıkar sağlamayacağı bir şey için kendini yormasını istemezler ki bu yanlış bir görüştür. Bunun gibi engellerden bahsediyorum. Yani sen bir şey kazanmayacaksan maddi açıdan, yapma gibi. Halbuki bunun vicdani ve bilinçsel açıdan hiç izleyemez bazı aileler.” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların bazıları da ailelerin çocuklarına bu konuda köstek olmasının, ailenin kendi yetişme tarzıyla alakalı olduğunu vurgulamaktadır:

“Şöyle eğer aile de bu tip şeylerden gelmişse destek olur ama bu tip şeylere karşılarsa destek değil köstek de olabilirler aynı zamanda. Yani bu biraz ailenin kendi yetişme tarzıyla alakalı bir durum biraz içinde olması ve o bilinç var mı yok mu ya da bu bilinç varsa tamam destek olur ya da bu bilinç vardır ama bu tip şeylerde bulunmamıştır hani karışmaz hiçbir şeyine ama karşısya da direkt karşı çıkar.” [77, GO, K, Eczacılık, Orta]

Katılımcıların bazılarına göre kimi aileler de son derece idealist bir tutumla çocuklarının hep bir adım önde olmasını arzulamaları nedeniyle onları gönüllü faaliyetlerden alıkoymaktadır:

“Beni düşünecek bir şeyleri yok ki. Hani çok vasat bir öğrenci değilim zaten. Onlar her zaman daha fazlasını istediği için, ee hep öyle oldu hayatımda (g) bir adım öne gitmeni istiyor, o bir adım öne atış iki adım daha öne gitmeni istediği, istiyorlar. Ee, ama gerek yok bence. Çünkü bu dünya gelip geçici. Yarın yaşayacağız mı bilmiyoruz. Bakayım (g) o vizeye girecek miyim, çalışacağım da. Ama o an onu yapıyorsam muhakkak bana bir geri dönüşü bir faydası var hani. Ee, mad (?) manevi olarak. Öyle olduğunu düşünüyorum yani, en azından.” [62, G, K, Fen, Orta]

Birileri dururken bu gönüllü faaliyetleri neden kendi çocuklarının yapması gerektiğine anlam veremeyen bazı aileler de “Herkes dururken neden sen?” diye yakılarak çocuklarının bu tür faaliyetlere katılımına engel teşkil etmektedirler:

“Ya mesela işte herkes dururken niye sen, kim duruyor kim gidiyor da sen gidiyorsun diye falan düşünebilir. Sana mı düştü falan () (g) gibi anne ifadeleri.” [64, GO, K, Fen, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre etkileme biçimi aileye göre değişebilirken etkilenebilirlik tarzı da kişiden kişiye değişebilmektedir. Bu katılımcılara göre belli bir yaşa gelmiş, artık kendisi karar alabilen bir bireyin eğer gerçekten kendisi bir faaliyeti gerçekleştirmek istiyorsa ailesinden etkilenmemesi gerekmektedir:

“Bence etkilemez, etkilenmesi gerekmesi lazım en azından çünkü iyilik yapmakta ya da kötülük yapmakta kendi iradesi yani hür özgür. Bu yüzden ailesinin pek etkisi olacağını sanmıyorum yani gidip de.” [52, GO, E, İletişim, Orta-alt]

Bunların yanı sıra bazı katılımcılar ise gönüllü faaliyete katılımında bireyin ailesinin etkisinin olmadığını, ailenin engelleme çalışmaları olsa dahi şayet birey kendisi isterse pekala da faaliyetlere katılabileceğini vurgulamaktadır [08, 11, 17, 19, 22, 42, 45, 47, 54]:

“Vardır.(?) Ama üniversiteyi ailesinden uzakta okuyanlar için pek bir etkisi olmayabilir. Ama lise ortaokul dönemlerinde hayır denebilir, dersleriyle uğraş, işte sınav var. Çünkü sınavlardan geçerek bir yerlere geliyoruz. Hayır sınavların var, siyasi olarak fişlenirsin, yapma gibi şeyler aile etkisini var ediyor. Ama kişi gerçekten inanıyorsa önünde kimse duramıyor.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

“Tabi çok büyük (hızlı) yani insan özellikle ailesinden destek görmek bekler, görmeyi bekler. E hayattaki en büyük dayanağımız onlar. Ee her şeyi orada öğreniyoruz öncelikle. Yani onların tutumu tabii ki etkiliyor. Ama kararlıysan onlar bile (g) engel olamazlar önünde. Bir şekil (hızlı) yani yapmak istiyorsan gerçekten yaparsın. Yaptım da.” [62, G, K, Fen, Orta]

Sonuç olarak katılımcıların çoğunun gönüllü faaliyete katılımında ailenin etkisinin önemli ölçüde var olduğunu düşündükleri gözlemlenmektedir. Bu etki ailenin maddi/manevi yönden destek olması ya da olmaması şeklinde olumlu ve olumsuz olarak farklılaşabilmektedir. Bu düşüncelerin yanı sıra katılımcıların bir kısmı da ailenin etkili olmayacağını ve/veya aslında etkili olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Ama görünen o ki öğrencilerin yaşı kaç olursa olsun çoğu ailelerinden olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Ailenin etkisi olumlu olduğunda itici güç olurken, olumsuz olduğunda –eğer kişi istiyorsa– dezavantajlı bir durum oluşturmamaktadır.

4.3.10. Gönüllü Faaliyete Katılımda Bireyin Arkadaş Çevresinin Etkisi

Gönüllü faaliyete katılımında bireyi en çok etkileyen faktörün “arkadaş çevresinin etkisi” olduğu yapılan mülakatlarda açık ve net bir şekilde görülmektedir. Zira katılımcılar arasında iki kişi dışında herkes arkadaşının etkisinden bahsetmiştir. Arkadaşların etkisinin olmadığını vurgulayan bu iki katılımcı, bu görüşlerinin nedenini dahi açıklamamaktadır. Bu katılımcılardan birinin mülakata bakışı genel olarak alaycı olmakla birlikte, yanındaki arkadaşının “Etkisi büyüktür,” diyerek araya girmesine rağmen bu katılımcı “Arkadaşların etkisi yoktur” [04, GO, E, İşletme, Orta-üst] diyerek cevap vermiştir. Diğeri ise, “Her kişi kendinden sorumludur. O kişinin gönüllü işlere meyli yoksa arkadaş çevresinde istediği kadar

gönüllü bireyler olsun” [90, G, E, Sağlık Bilimleri, Orta] diyerek arkadaş etkisinin yalnızca kişinin meyli varsa gerçekleşebileceğini vurgulamaktadır.

Arkadaş çevresinin oldukça önemli ve güçlü bir etkisi olduğunu belirten katılımcılar ise bu etkinin olumlu ya da olumsuz olabileceğinden söz etmiştir. Bazılarının arkadaş çevresinin etkisini doğrudan olumlu olarak algıladığı [01, 06, 29, ... 72], bazılarının doğrudan olumsuz olarak algıladığı [K13, 07, ...] gözlemlenmektedir. Bazılarının ise etkinin iki yönünün de farkında olduğu söylenebilir. Katılımcıların birçoğuna göre arkadaş çevresinin etkisi bu kişilerin niteliklerine, yaşam biçimlerine, düşünce tarzlarına göre vs. olumlu veya olumsuz bir şekilde oluşabilmektedir:

“Çevresi (düşünme) eğer çok eğlenceye dayalı bir arkadaş çevresi varsa genelde eğlenmeye gider gönüllülük faaliyeti yerine. Ama böyle hadi şunu da yapalım bunu da yapalım diyen topluma karşı duyarlı bir arkadaş çevresi varsa daha o da o tür şeylere yönelir.” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“İşte, nasıl bir söz vardı, işte ‘bana arkadaşımı anlat, sana kim olduğunu söyleyeyim.’ Onların etkisi büyük. Çevrede umursamaz, işte kendi hayatında laylaylom peşinde koşan tipler varsa, gönüllülük meselelerine kulak asmayan insanlar varsa sen de onlara benzemeye başlıyorsun ister istemez. Ama etrafında biraz daha duyarlı, işte olup bitenden haberdar, onlara karşı bir şeyler, yani olup biten haksızlığa karşı bir şeyler yapan insanlar varsa sen de onun mücadelesini görebiliyorsun. Destekleyebiliyorsun.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre arkadaş çevresinin olumlu etkisi vardır ama olumsuz bir etkisi mevcut değildir:

“Olumsuz etkileyeceğini düşünmüyorum. Bence olumlu yönde etkileyebilir. Yani arttırma yönünden. ... Mesela çevrende herhangi bir gönüllülük faaliyetinde bulunan arkadaşını gördükten sonra ‘aa ne güzel bir fikir ben de yapabilirim’ diye düşünebilir bir insan. Öncesinde belki düşünmüyordu ama böyle bir örnekle karşılaşınca olumlu yönde etki olabilir. Ama hiçbir arkadaşım gönüllü faaliyetinde değil diye işte bende katılmayayım diye düşünenecek bir insan olacağını sanmıyorum. O yüzden olumsuz etkisi bence olmaz. Onun gönüllülük düşüncesini ortaya çıkarma yönünden evet çevresinde bu tarz insanlar varsa etkiler.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların diğer bir kısmına göre ise arkadaş çevresinin olumsuz bir etkisi de olabilmektedir. Bu anlamda “üzüm üzüme baka baka kararabilmektedir”:

“Arkadaş çevresinin de tabii ki etkisi var. Atıyorum: Sen benim arkadaşımın, daima kötü şeyler yapıyorsun, yani kötü şeylerden kastım da şu: ‘Amaan boş ver bize ne?’ tarzındaysa

ben de belli bir süreden sonra ‘üzüm üzümüne baka baka kararır’. Ben A’dan B’ye geçerim. Yani senin gibi olurum (bitirme). Böyle. Yani yan yana duran, ya huyundan ya suyundan.” [59, G, E, Fen, Orta]

“Bir de bunların dışında daha kalabalık olduğunu düşündüğüm; ‘Üniversiteye geldim, hayatımı yaşayacağım üniversitede, hiçbir sorumluluk almak zorunda değilim. Arkadaşlarımla gezip tozmalıyım,’ zihniyetinde olanlar var. Bu üniversite hayatında kendine bir şey kattın mı diye sordüğümüzde, sadece okula gittim geldim, arkadaş çevresi yaptım cevabını alabiliyoruz. Bana kalırsa en boş üniversite hayatını geçirenler bu sınıftır.” [K13, Kulüp Başkanı, K, Hukuk]

“Şu şekilde mesela derler ki üf ne gideceksin oraya gel beraber Sahra’ya (üniversite yakınında bir kafe) gidelim de bir yüz bir oynayalım, batak atalım derler (g) ne uğraşacaksın. Ya da hep birlikte gezmeye gidelim derler. Hani bu şekilde etkiler.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

Ayrıca bu etkinin, katılımcıların bir kısmı için yalnızca “etkilenmek” şeklinde değil, bazen de “etkilemek” şeklinde oluşabilecek karşılıklı bir etkileşimi ifade ettiği söylenebilir. Bu karşılıklı etkileşim içinde arkadaş çevresinin etkisini oldukça önemli gören katılımcılar bu etkiyi *destek, motivasyon, örnek alma/olma, teşvik, öncülük, enerji kaynağı, faaliyeti eğlenceli bir hâle getirme, birbirlerini tetikleme, birbirlerine güç ve motivasyon kaynağı olma* gibi, ifadelerle dile getirmektedirler:

“Arkadaş çevresi ya (.) en büyük faktör aslında neredeyse. Bir arkadaşın teşvikte bulunduğu zaman sen de ‘o yapıyor ben de yapmalıyım’ diyerek projede bulunabilirsin yani. Tamamen birbirini, kaba bir tabirle, gaza getirme diyebilirim.” [69, G, K, Hemşirelik, Orta]

“Sonuçta çevrende yapan insanları gördükçe diyorsun ki hani güzel bir şey faaliyette bulunmak ee bunları yapan insanları gördükçe sen de daha çok kendinde o enerjiyi bulabilirsin.” [17, GO, K, Diş Hekimliği, Orta]

“... bizim insanımız genelde tetikleyici bir güce ihtiyaç duyuyor, yani çoğu insan aslında böyle, kendi başına bir işe kalkışmıyor, adım atamıyor ama bir insanın önerisiyle, tavsiyesiyle veya birlikte bu işi yapalım dediği zaman o insan için daha itici bir güç oluyor ve motive oluyor.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre, arkadaş çevresinin gönüllülük faaliyetlerinde etkiye sahip olmasının nedeni, insanların belirli hususlarda arkadaşlarının görüşlerini ailesine ve diğer kişilere göre daha çok önemsemesiyle yakından ilişkilidir:

“Çünkü insan belli noktada ailesini değil de arkadaşlarını bazı konulardaki görüşlerini daha çok önemser. ... Arkadaş bence aileye göre daha fazla bir noktada.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

“Kesinlikle insan her şeyden etkilenir ve insanın da bence en çok etkilendiği şey arkadaşlarıdır. İnsan öğretimini, eğitimini-pardon bazen ailesinden almaz arkadaşlarından alır.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Hepimiz ergenlik çağından geçtik hangimiz annesinin söylediğini yaptı ama arkadaşımızın yaptığını yaptık... Hangisi? Tabii ki annemizin söylediğini yapmadık arkadaşımızın yaptığını yaptık.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre ise arkadaş çevresi, bireyin ailesine göre daha az etkili görünmektedir:

“Arkadaş çevresi ... de, aile kadar etkilememekle birlikte, etkiliyor ister istemez. Beraber bir şeyleri yapma isteği ... el ele verip bir şeyleri planlama isteği, ... yakın arkadaşların herhangi bir konuyla ilgili duyarlı olması sizi de etkiliyor ister istemez. ... Mesela biz iki arkadaş olarak katılmıştık bağımlılıkla mücadele programına. ... Şimdi şunu da düşünüyoruz tabi, o gelmeseydi eğer o olmasaydı katılır mıydım? (g) İster istemez etkiliyor.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

“O da aile gibi işte hani aile birinci etkindir kişinin gelişiminde, çevresi ikinci etken.” [27, GO, E, Mühendislik, Orta-üst]

“Aileye nazaran çok çok daha az. Arkadaş çevren senin zihniyetini çok fazla şekillendiremez çünkü aileye kıyasla. Zaten arkadaş çevresiyle zihniyetin kısmen yakın olduğu için arkadaş olursun genelde ama aile direkt senin zihniyetini şekillendiriyor.” [83, GO, E, İktisat, Orta-Üst]

Katılımcıların bazıları arkadaş çevresinin gönüllü olmasının gönüllü olmayan bireylere de öncülük edeceğini belirtmektedir:

“Önce ilk soru bu. ‘ Ne yapmam gerek?’ ... Ve çevresinde ona yardımcı olabilecek ya da ona öncülük edebilecek birileri varsa onu bulur ve çalışmaya başlar.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

Arkadaş çevresi, bireyin gönüllülük yapacağı kurumla tanışması ve faaliyette ortaya çıkan zorlukları birlikte aşabilmeleri bakımından katılımcıların bir kısmı tarafından oldukça önemli olarak görülmektedir:

“... kurumla tanıştırma, arkadaş üzerinden güven, ı cesaret alınabilir arkadaştan. Çünkü bir zorlukla karşılaşıyorsan ya da şüphe varsa onu gidermek için ya da o zorluğu aşmak için arkadaşla birlikte hareket edilebilir. Grup olarak faaliyet yapmak daha kolaydır diye düşünüyorum.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcıların bazılarına göre bir gönüllü faaliyete arkadaşlarıyla birlikte katılmak o faaliyeti daha eğlenceli bir hâle getirmektedir:

“Eee (düşünme) arkadaşlarıyla katılırsan hani daha eğlenceli olur o yüzden daha çok katılırsın.” [17, GO, K, Diş Hekimliği, Orta]

Bir de bireysel yapılan gönüllü faaliyet esnasında kurulan arkadaş çevresi var ki bunlar da birbirlerini teşvik etmekte ve/veya birbirlerinin aynı şekilde motivasyonu üzerinde olumlu etkiler oluşturabilmektedirler:

“... Ben (gönüllülüğü) bireysel yaptım ama orada hani çok güzel arkadaşlıklar edindim onların kendi içimizde bir küçük grubumuz var orada da mesela işte huzurevine gidelim çocuk esirgemeye gidelim. Kendimiz ortak bir düşüncede olduğumuz zaman da çok fazla bir etkileşim oluyor. Hani hadi yapalım bunu yapalım şunu yapalım gidiyoruz ve yapıyoruz. Hani grup birbirini heyecanlandırıyor aslında.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

Faaliyet içerisinde arkadaş çevresiyle birlikte bulunmanın birbirlerine destek olmaları bakımından önemli olduğu, bu şekilde faaliyetin gerçekleşmesinin kolaylaşacağı katılımcıların bir kısmı tarafından vurgulanmaktadır:

“Bir elin nesi var iki elin sesi var, gibi. Eğer sizin de hani en basiti, sınıfınızdan bir arkadaşınızla aynı kuruma gidiyorsanız mesela birbirinizle beyin fırtınası yaparsınız bir olay karşısında. O yüzden büyük bir etkisi vardır. ... Bu yönden hani en başta bu yönden de etkisi vardır. Dediğim gibi hani eğer zaten yoldaysanız birbirinize destek olup hani daha çok ilerleyebilmenizi sağlar.” [61, G, K, Fen, Orta]

Katılımcıların bazıları ise arkadaş çevresinin birey üzerindeki etkisinin kişinin kendi karakteriyle alakalı olduğunu ve buna bağlı olarak bireylerin arkadaşlarının etkisine kapılmasının veya kapılmamasının söz konusu olduğunu belirtmektedirler:

“Evet, önemlidir. ... Ya şimdi olumlu yönleri de oluyor olumsuz yönleri de. Bu biraz da kişinin karakterine bağlıdır. Bazı insan karakteri gibi toplumdan ya da arkadaş çevresinden etkilenmez, baskılar yıldırılmaz onu mesela. Ama bazıları da küçük bir ayağı tökezlediğinde olumsuz düşünüp faaliyetlerden geri duruyor. Yani arkadaşın olumlu yönleri de var olumsuz yönleri de.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Ayrıca bu etkinin farkında olmayan bir katılımcı, bir taraftan arkadaş çevresinin bireyi etkilemediğini söylerken diğer taraftan kendisi de gönüllü olmayı düşündüğü kurumu arkadaşlarından duyduğunu ifade etmekte ve ironik bir biçimde gönüllü faaliyetlerde arkadaşlık ilişkilerinin boyutunu göstermektedir:

“Ya beni etkilemiyor(g).” “Var mı çevrende?” “Var. Ama şey gibi biraz bu ya hadi kanka sen de bir sigara iç (gülüşme) ... olur gibi ama o tarz şeylerden çok etkilenmediğim için beni çok etkilemiyor ama genelde bu tarz şeyler örgütlenmeye oluyor. O ona söylüyor o ona söylüyor falan artabiliyor tabi durum.” “Sen Aisec’i nereden düşündün mesela?” “Pe-

tersburg'daydım. İki arkadaşla tanıştım onlar da Aisec yapıyorlarmış. Düşünürsen bizimle iletişime geç dediler. Ben de onlarla iletişime geçtim.” “*Bir yerde çevre aslında.*” “Evet çevre.” [39, GO, K, Edebiyat, Orta-üst]

93 katılımcıdan 2'si dışında bütün katılımcıların arkadaş çevresinin gönüllü katılımında olumlu veya olumsuz birtakım etkilerinin var olduğunu belirttiği söylenebilmektedir. Görünen o ki üniversite öğrencilerinin arkadaşları ile oluşturdukları sosyal ortamları gönüllü bireylerden oluşmaktaysa, ortama yeni giren gönüllü olmayan arkadaşları da gönüllülük faaliyetlerine katılabilmektedir. Eninde sonunda bir şekilde küçük veya büyük organizasyonlarda yer almakta ya da yalnızca arkadaşlarına yardımcı olmak amacıyla bu faaliyetlere yönelebilmektedir. Bununla birlikte, tam tersi örneklerin de olabildiği katılımcılar tarafından belirtilmektedir. Ayrıca arkadaş çevresinin gönüllü faaliyet esnasında ciddi bir motivasyon kaynağı olduğu, faaliyetin sürdürülebilirliğine katkı sağladığı, faaliyeti daha faydalı ve eğlenceli kıldığı da gözlemlenmektedir. Bu şekilde katılımcılar gönüllü faaliyete katılımında arkadaş çevresinin etkisini ilk iki sırada konuşlandırmaktadırlar. Katılımcıların hatırı sayılır bir kısmı bu etkiyi ailenin etkisinden daha fazla görürken bir kısmı ise aileden hemen sonra gelen önemli bir etki olarak değerlendirmektedir. Çok az bir kısmına göre ise bu iki faktör eş değerde bir etkiye sahiptir.

4.3.11. Gönüllü Faaliyete Katımda Gelir Durumunun Etkisi

Katılımcılara gelir durumunun gönüllü faaliyete katılımında etkisinin olup olmadığı sorulduğunda çoğu maddi koşulların etkisi olduğu [01, 02, 04, 05, 08, 11, 16, 21, 32, 36...] yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğuna göre ailenin maddi durumu yeterli değilse öğrenci çalışmak zorunda kalacaktır. Dolayısıyla maddi durumun iyi olmaması bireyin gönüllü faaliyete katılımında oldukça belirleyici olacaktır:

“Maddi yani imkanlarının olması gerekiyor. Yani ı şimdi ben ailem yani eve eğer bir ekmek daha fazla alınması gerekiyorsa ve onu yapman gereken kişi sensen... ı ister istemez o alanlarda zamanını boş zamanını o alanlarda çalışmak... Ben mesela şu an 3 gün okula geliyorum. Benimle aynı şekilde gelen arkadaşlarım var. Haftanın diğer 4 günü çalışıyorlar. Çalışmak zorunda kendisinin, yemek yiyebilmek için en ufaklık bırakın kıyafeti miyafeti en ufaklık sosyal hayatı da bırakın yemek yiyebilmek için adamın çalışması gerekiyor. Bunlardan nasıl zaman ayırıp da ya da nasıl enerjisini ayırıp da ı başka faaliyetlere geçebilecek?” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“Var şöyle var mesela hani gelir durumu iyi değil bir insanın dolayısıyla çalışmak zorunda kalıyor olabilir ee öğrenciyse eğer hem okuyup hem çalışmak zorunda kalıyor dolayısıyla böyle şeylere vakit ayırmakta daha çok zorlanacak.” [17, GO, K, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre insan; önce *kendini doyurmalı*, *maddi açıdan kendini yeterli hissetmeli* sonra başkalarının yararına gönüllülük yapabilir ve/veya yardım edebilir. Bu katılımcılara göre *birey ancak kendine yetebildiğinde* gönüllü faaliyetlere katılabilecektir:

“Yani bireyin gelir durumu bence etkiler çünkü insanın biraz da maddi açıdan kendini rahat hissetmesi lazım. Gönüllülük için en basitinden mesela gel hadi yardım edelim dediğin zaman, ya oğlum ben zaten ihtiyacım var, ben zaten muhtacım, gelsinler bana yardım etsinler gibi bir düşüncesi olabilir de yani maddi açıdan bir sıkıntısı yoksa bu gibi bir düşünce olmayacağı için yönlendirilebilir yani kişi.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

“Maddi yönden bakarsak eğer kendini geçindirecek bir durumda olması lazımdır ki gönüllülük işlerine katkı sağlasın. Aksi takdirde kendi kendini geçindiremeyen birisi ya da kendine yetemeyen birisi herhangi bir gönüllülük faaliyetinde bulunamaz.” [11, GO, E, Siyasal, Orta-alt]

“Şöyle bir örnek vereyim. Bir insanın tiyatroya gidebilmesi için önce karnını doyuracak sonra üstünü başını giyecek ondan sonra bir boş vakti olacak. Ondan sonra tiyatroya gidecek. Bunu sağlayabileceği bir şeyi olması lazım. Bu da böyledir yani şimdi sen öğrencisin hem işte karnını doyuracaksın hem okula gidip geleceksin hem derslerini halledeceksin e bunun üzerine bir de böyle bir şeye girebilmek yüzde yüz yani maddi külfeti oluyor insanın.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

Gönüllü faaliyete katılımda, öğrencilerin kurumun kendilerinden maddi bir beklentisinin olup olmayacağına dair bir soruya sahip olabilecekleri bazı katılımcılar tarafından vurgulanmaktadır:

“Eder bence.” “*Nasıl eder mesela?*” “Ben mesela şöyle düşünürler ben bir gönüllü faaliyete katıldığım zaman maddi bir beklenti olur mu? Maddi bir katkı sağlama mı isterler mi? Diye düşünürler. Eğer maddi durumu iyi değilse de katılmamayı düşünür yani.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

Katılımcıların bazısına göre ise gönüllü olmak için bireyin önce belirli bir miktarda paraya sahip olması gerekmektedir:

“Gelir durumu da etkiler. Yani sonuçta hani ee gönüllü olman için de belirli bir miktara sahip olman gerekir sonuçta elinde olmayan bir şeyle olmaz. Gerçi bildiğim kadarıyla sadece maddi olarak değil de bireysel olarak da gönüllü olunabiliyor.” [87, GO, K, Lojistik, Orta]

Gönüllülerin, özellikle de öğrenci kulüplerinde yer alan öğrencilerin, faaliyetten herhangi bir kazançları olmaması ve hatta çoğu zaman ceplerinden para çıkması, katılımcıların bir kısmını, gönüllü faaliyete katılımda maddi durumun belirleyici bir etkisi olduğu yorumuna ulaştırmaktadır:

“Tabii ki etkiliyor. Şöyle ki kulüpten insanların bir kazancı yok. Çoğu zaman cebimizden para çıkıyor. En basitinden yol masrafları veya her hafta toplantı yapıyoruz. Dışarıda yaptığımız toplantılarda yemek masrafları gibi afişleri saymıyorum bile. Bu nedenle doğal olarak maddi durumlar insanların aktif olmasını engelliyor.” [K8, G, E, İşletme, Kültür Kulübü]

Katılımcıların bazıları farklı olarak bireylerin maddi zorluk çekmesini gönüllü faaliyete katılımda tetikleyici bir unsur olarak görmektedir. Bu anlamda onlara göre empati yapabilen kişi kendisi gibi zorda olanlar için yardım faaliyetlerinde bulunabilecektir:

“Etkiler. Şöyle etkiler. Birey eğer zorluk çektiyse zorluğun ne olduğunu görür yardım eder. Zorluk çekmediyse de bu kişinin aile yapısına ve kendi kişiselliğine göre değişiyor yani vicdanına göre değişir ama genellikle benim inandığım şey zorluk çeken insan iki tip oluyor. Ya gerçekten zorluğu görüp yapıyor ya da zorluktan dolayı çok katı bir insan oluyor. Diyor ki ben zaten kendi problemlerimi çözememişim başkaları için zaman harcayamam benim ailem benim hayatımdan önce geliyor.” [82, G, K, İktisat, Orta-Alt]

“Genel olarak düşünelim. Bir insan maddi anlamda bir eksiklik çekmişse o maddi anlamda bir eksiklik çekene bir meyil hisseder. Örneğin, bir insan yetimse yetimlerle çalışmak ister. Onlara yardımcı olmak ister. Belki maddi durumu yüksek durumdaysa onları anlamayabilir. İmkamı olmayan kişileri anlayamayabilir. Tok açın halinden anlamaz gibisinden o anlamda.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

Diğer taraftan katılımcıların bir kısmı gelir durumunun gönüllü faaliyete katılımda herhangi bir etkisi olmadığını [07, 09, 10, 14, 18, 21, 26, 29, 34, 46...] belirtmektedir. Katılımcıların birçoğuna göre gönüllülük parayla ilişkilendirilemez. Çünkü onlara göre gönüllü, faaliyete yalnızca parasıyla değil, emeğiyle de destek verebilmektedir:

“Şimdi onu gönüllülüğü parayla paralel tutarsak, yani ben hiç gönüllülüğü parayla paralel tutmayı doğru bulmuyorum. ... Hiçbir şekilde etkilemez.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Her şeyden verebiliriz. Mesela ben bilgimden arkadaşlarımdan derslerini çalıştırarak da verebilirim. Zamanımdan emeğimden emek yani emek. ... Para değil emek olarak gönüllülük.” [18, G, K, Dış Hekimliği, Orta]

Katılımcıların birçoğu, herkesin kendi gelir seviyesine göre birtakım gönüllü faaliyetlerde bulunabileceğini belirtmektedir:

“Gelir durumu... Ya hayır ya... Çünkü her gelirden her gelir seviyesine göre insanın yapabileceği şeyler mutlaka var. Benim mesela şu anda hiç param olmasın benim yapabileceğim gönüllülük faaliyetlerim çok fazla vardır. Yani mesela nasıl diyeyim ben mesela çok zekiyimdir mesela yani (gülüyor) derslerimde çok iyiyimdir. ... (gülüyor) Ama bir arkadaşım mesela derslerinde tam olarak iyi yapamıyordu, kavrayamıyordu. Mesela onu gidip çalıştırabilirim. Bu parayla olacak bir şey değil yani. ... Benim zamanım vardır. Hani ona daha çok zaman ayırırm ve ee öyle işte sonu gelmiyor. (gülüyor)” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre gönüllülük için *ortak kaygılara* sahip olabilmek *maddi katkılardan* daha etkili görünmektedir:

“Üyelerin ekonomik durumlarını bilmiyorum. Ancak etkilemediğini düşünüyorum çünkü insanlar ortak kaygılara sahip olabilir.” [K4, Kulüp Başkanı, K, Siyasal Bilimler]

Katılımcılardan birine göre bir öğrencinin parası okula gelmeye yetiyorsa şayet, o zaman gönüllü faaliyetlerde de bulunabilecektir:

“Maddi durumu kişinin okula gelebiliyorsa o işleri de yapar. Maddi olarak o işlerde bir maddiyat istemiyor, gönüllülük işinde. Hele bir kuruma bağlıysanız zaten orda çok fazla da istemez.” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre birey gönüllü faaliyet için vicdani yeterliliğe sahipse her halükarda kendisinin yapabileceği bir gönüllülük faaliyeti bulacaktır:

“Şöyle gelir durumu önemli bir unsur olduğunu düşünüyorum fakat insan gerçekten güçlü bir vicdana sahipse, gelir durumunu da yok sayabileceğimiz durumlar oluyor. Yani şunu demek istiyorum; eğer bir insan yeterli bir vicdana sahipse bu işi gerçekten yürütmek istiyorsa bunun önünde ne zaman durabilir ne de bahsettiğimiz para yani maddi durum önünde durabilir. Ama toplumda baktığımızda diğer ikisinin de etkili olduğunu düşünüyorum. Herkes çok güçlü bir iradeye güçlü bir vicdana sahip değil bu yüzden diğerlerinin de toplum bazında etkili olduğunu düşünüyorum.” [11, GO, E, Siyasal, Orta-alt]

Bahsedilen değerlendirmelerden hareketle, katılımcıların gelir durumunun gönüllülükte etkili olup olmamasına yönelik görüşlerinin *kendi gönüllülük algılarının maddi yardımı/bağışı içerip içermemesine göre şekillendiği* söylenebilir. Gelir durumunun gönüllü faaliyetlerdeki etkisi tartışılırken, katılımcıların bir kısmı sosyo-ekonomik statünün gönüllü faaliyete katılımı etkilediğini vurgulamıştır [15, 33, 37, 53, 56, K10]. Bu katılımcılara göre, gönüllü faaliyete daha çok orta sos-

yo-ekonomik düzeye sahip insanlar katılmaktadır.⁴ Ayrıca yine bu katılımcılara göre, ekonomik refah ortamın üstüne çıktıkça bireylerin gönüllü faaliyete katılım oranı düşmekte ve faaliyet daha çok bağış düzeyinde kalmaktadır.

Katılımcıların bir kısmı insanların maddi durumlarının kötü olması durumunda bir işte çalışacaklarını ve bu nedenle gönüllülüğe vakit bulamayacaklarını belirtmektedir. Ayrıca maddi durumları iyi olması halinde bile öğrencilere burs verme ya da bağış yapma gibi birtakım faaliyetlere katılmakla birlikte fiili bir katkıda bulunamayacaklardır:

“Gelir durumu şöyle kendi açımdan fikrimce kendimi düşünerekten ben eğer kendi durumum maddi durumum kötü olsaydı bir işte çalışmayı düşünürdüm. Yani gönüllülük aklıma gelmezdi diye düşünüyorum. Tabii ki bunun zıttı örnekleri olabilir ama önce kendi derdimle uğraşırđım işte işte çalışmayı düşünürdüm. ... Aynen kesinlikle yani aileden ayrı yaşamaya çalışıyoruz mesela burada. Çok fazla harcamamayı düşünürdüm. Para kazanmayı düşünürdüm. Aynı zamanda okulumu da okumayı düşünürdüm başarılı bir şekilde. (İhm) Tam zıddını düşünürsem durumum çok iyi olsaydı eğer. Herhalde yani bağış yaparak filan o tarz bir katkıda bulunurdum. Bilfiil bir katkıda bulunmazdım diye düşünüyorum ama tabii ki bunun tersi zıttı örnekleri vardır mutlaka bu benim.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların bazıları, insanın zenginleştiğçe cimrileşeceğini ve bu anlamda da katıldıkları ve/veya katılmaları muhtemel gönüllü faaliyetlerde azalma olacağını ifade etmektedir:

“... insan ne kadar zenginleşirse o kadar cimrileşir bu bir gerçek. Hatta zenginleştiğçe gönüllülük faaliyetlerinde azalma olabilir diyebiliriz. ... Tabi istisnalar da vardır ama genel anlamda Türkiye ortamında düşündüğümüz zaman o kadar da cimrileşiyor insanlar.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Katılımcıların önemli bir kısmı da gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin bir an önce okullarını bitirip iş hayatına atılma isteklerinden dolayı gönüllü faaliyetlere katılmalarının düşük bir düzeyde olduğunu ifade etmektedirler:

“Ben doğudan gelenlerde şunu gözlemliyorum. Bu okulu bitirmeliyim. Başarılı bir şekilde mesleğimi elime almalıyım. Aileme yardım etmeliyim. Gelir düzeyi düşük öğrencilerde böyle bir düşünce oluyor. Benim şuan sadece okulu bitirme sorumluluğum var, bu da sadece kendim için. Bunun rahatlığıyla ben hareket ediyorum. Eğer benimde o şekilde bir sorumluluğum olsaydı kendime yatırım yapmaya çalışırdım. Ama yetiştiği ortamın verdiği telkinlerle çocuk da ona göre hareket ediyor. Çok çalışkan oluyorlar belki, sınıfta ilk ona gi-

---

⁴ Ayrıca katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu kendilerini orta ekonomik sınıfta görmektedir.

yorlar vs. ama iş yaşamında okul başarısıyla çok da paralel olduğunu söylemiyorlar. Ekonomik sıkıntıları olan bu şekilde zihniyette olanlar var.” [K13, Kulüp Başkanı, K, Hukuk]

Katılımcıların birçoğu aynı zamanda, orta sosyo-ekonomik sınıfa mensup sayılanların da gönüllü faaliyetlerde aktif olarak yer aldığını ifade etmektedirler:

“Yani üst sınıftan çok fazla insan tanımadım gerçekten ne kadar katıldıklarını bilmiyorum ama orta sınıf sanki daha eğilimliler bu işlere.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Gönüllülük faaliyetleri felsefe yapmaya benziyor aslında. İnsanların fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamadan gönüllülük faaliyetlerine çok da katılmadığı ... ortada. İnsanların, hani sosyo-ekonomik seviyesiyle ilgili bir araştırma yapıp bunu da gönüllülük faaliyeti ile ilişkilendirirlerse herhalde biraz da orta ve üst sosyo-ekonomik seviyeye sahip insanların gönüllülük faaliyetlerine yoğunlaştığı emin daha duyarlı olduğu ortaya çıkacaktır. ... Doğrudan ilişkilidir diye düşünüyorum şahsen.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

Bunların yanı sıra katılımcıların bazılarının orta-üst gelire sahip olanların, bazılarının ise üst sosyo-ekonomik sınıfa mensup kişilerin daha fazla gönüllülük faaliyetlerine katıldığı düşüncesine sahip olduğu gözlemlenmektedir:

“Bence orta-üst olanlar. (daha çok gönüllü olanlar).” “Niçin sizce öyle?” “Yaaa şimdi büyük bir genelleme olmasın ama çok üst maddi durumu olanlar hani biraz daha egosu yüksek kişisi olur hani biraz daha sonuçta eee maddi durumu da iyi olduğu için pek empati kuramazlar diye düşünüyorum. O yüzden veya yani belli bir yerden gelen insanlar yani hayırsesverler olurlar. O konuda görevli olurlar. Direkt o şekilde maddi durumu iyi olarak başlayan insanların çok katılacağını düşünmüyorum.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Üst düzey gelire sahip olan insanlar biraz daha maddi olarak destekte bulunabiliyor. Hem ruhen, manevi olarak da destekte bulunabiliyor ama işin maddi kısmını daha geliri yüksek kısımdan sağlıyor.” [41, G, E, Edebiyat, Alt]

Sonuç olarak katılımcılar, gelir durumunun gönüllü faaliyetlerdeki etkisine dair algılarına göre (1) genel olarak gelirin etkisinin var olduğunu düşünenler, (2) gelirin etkisinin olmadığını düşünenler ve (3) her gelir durumuna uygun bir gönüllülük faaliyetinin var olduğunu düşünenler olarak üçe ayrılabilir. Bu ayrıma binaen aslında insanların öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılamayı istedikleri ve ancak bu ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra başka birtakım faaliyetlerle ilgilenbildikleri ifade edilmektedir. Üniversite öğrencileri özelinde, ailesinin ekonomik refah düzeyinin öğrencinin gönüllü faaliyete katılımına büyük ölçüde etki ettiği ileri sürülebilir. Zira katılımcıların çoğuna göre refah düzeyi düştükçe ailede artan geçim kaygısı öğrenciyi ya derslerine daha çok odaklanmaya yönlendirmiş

ve ona bir an önce okulunu bitirip ailesine destek olma ihtiyacı hissettirmiş ya da maddi sıkıntılar onu okurken çalışmaya ittiği için öğrenci gönüllü faaliyete ayıracak zamanı bulamamıştır.

Bu düşünceye yakın bir şekilde birçok katılımcının da, bireylerin şayet gerçekten gönüllü faaliyette bulunma istekleri var ise, hangi gelir durumuna sahip olurlarsa olsunlar bir şekilde kendilerine uygun bir gönüllü faaliyet bulabileceklerini ifade ettikleri gözlemlenmektedir. Çünkü onlara göre, maddiyat gerektirmeyen düşünsel ve/veya emeğe dayalı birtakım gönüllü faaliyetler de bulunmaktadır.

Ayrıca katılımcıların gönüllülük ile sosyo-ekonomik statü arasında bir ilişki kurdukları ve bu ilişki içinde genel olarak alt ve orta sosyo-ekonomik statüye sahip insanların daha çok gönüllü faaliyetlerde bulduklarını belirttikleri görülmektedir. Burada katılımcıların ailelerinin eğitim durumlarıyla sosyo-ekonomik statülerinin ve dolayısıyla ailelerin eğitim durumlarıyla da öğrencilerin gönüllü faaliyete katılım oranlarının paralel bir ilişki içinde olduğu ileri sürülebilmektedir.

4.3.12. Katılımcıların Gönüllü Faaliyete Katılımda Cinsiyetinin Konumuna İlişkin Görüşleri

Katılımcılara gönüllü faaliyetlere hangi cinsiyete sahip insanların sayıca daha fazla yöneldiği sorulduğunda, çoğunlukla kadınların gönüllü olduğu belirtmiştir. Aynı zamanda kadınların, çoğu katılımcı tarafından –kadınların daha fazla olduklarını düşünmeyenlerin birçoğu tarafından bile– gönüllü faaliyete daha çok yakın olduğu dile getirilmiştir. Kadın öğrencilerin yakınlıkları çoğunlukla erkeklere göre daha *merhametli* [06, 33, 37, 76], *hassas/duyarlı* [09, 12, 28, 86], *duygusal olmalarına* [28, 29, 33, 50, 79, 80], *annelik içgüdülerine* [25, 27, 32, 34, 40, 66, 69, 76, 86], *bilinçli* [79] ve *sorumluluk sahibi* [34] olmalarına dayandırılmaktadır.

“Bence kadınlar biraz daha merhametli o konuda. Aslında tam az da olsa bir fark var kadınlarla erkekler arasında; yani kadınlar daha merhametli oluyor. Benim gözümde. ... Eğer o konuda bir baskı olmaz ise kadınların daha fazla katılacağını düşünüyorum.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Kadınlar mesela cinsiyet olarak daha hassas oldukları için bu gönüllülük olaylarında kadınlar daha fazla olduğunu düşünüyorum. Hassaslar çünkü.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

“...[K]adınlar duygusal olduğumuz için bir tık daha fazla olabilir belki.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

“Bu bir gerçek yani bayanlar daha duygusaldır erkeklere nazaran. İstisnalar vardır ama genelde böyledir. Şefkat, çocuklarına gösterdikleri şefkat bunun bir göstergesidir.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Ayrıca katılımcıların bir kısmına göre yapılacak olan gönüllü faaliyetin türüne göre cinsiyet dağılımı değişmektedir. Katılım oranlarındaki bu dağılım, kadınlarla erkekler arasındaki fizyolojik yapıya göre gerçekleşeceği gibi psikolojik/duygusal yapıya göre de değişiklik gösterebilmektedir:

“Cinsiyet faktörü aslında gönüllülük türüne göre etkilidir diye düşünüyorum. ... Mesela sosyal olarak ... ee, sosyal alanlardaki gönüllülüklerde mesela ... küçük çocuklarla çalışmak, işte yaşlıları ziyaret gibi (-) konularda açıkçası kızların daha fazla gönüllü (,) eğilimi olduğunu düşünüyorum. Ama daha böyle mekanik şeylerle ilgili gönüllülükler işte, açık hava faaliyetleri (g) doğa yürüyüşleri gibi şeylere erkeklerin daha ... meyilli olduğunu düşünüyorum. Mesela işte bir huzurevi ziyaretine kızların gitme oranı, gitme olasılığı, (,) oranı daha fazla iken doğa yürüyüşü, bir kamp bu şekilde gönüllülük faaliyetlerine (-) gitme olasılığı erkeklerde daha fazladır diye düşünüyorum.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

Katılımcıların bazılarında göre ise gönüllü faaliyetlerdeki kadın ve erkek sayısı birbirinden çok da farklılık göstermemektedir:

“Ama ülkemizde, sanırım gönüllülük faaliyetlerinde kadınların daha çok ön plana çıkıyor-muş gibi bir hissiyat var. Ortalıkta bakıldığı zaman gönüllülük denildiğinde kadınların daha çok ön plana çıktığı görülür. Ama kesinlikle kadınla erkeğin aynı şekilde, aynı vicdana sahibiz; sonuçta aynı duygularla büyüyoruz.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

Erkeklerin çalışma hayatı ve bunun hayatın idamesi için zorunlu oluşu, onların gönüllü faaliyetlerde kadınlara göre daha az sayıda olmalarına katılımcıların bir kısmı tarafından neden olmak gösterilmektedir:

“Kadınlar şöyle çalışma durumu açısından da bakmamız gerekiyor olaylara. Erkekler böyle daha çok çalışma hayatına katıldıkları için kadınlar böyle daha çok zaman ayırma, ev hanımlığı, ne bileyim doğum sonrası bile ara veriyorlar falan, daha çok yani. Çalışma hayatında biraz daha geri kaldıkları için kadınların daha çok katılabileceğini, işte böyle şeylere duyarlılık açısından hani duygusal bağ da biraz gerekiyor bunları iletmede, hani duygusallık açısından da kadınlar bir plan, bir adım daha öndeler yani.” [80, G, K, İktisat, Orta]

Katılımcılar arasından yalnızca iki kişi erkeklerin gönüllü faaliyetlerde kadınlara oranla daha fazlaca bulduklarını belirtmektedir:

“Bence erkekler daha fazla gönüllülük faaliyetinde bulunuyorlar. Çünkü bence erkekler daha çok yargılamadan ve daha çok yardım etmeyi seviyorlar. Ama kadınlar her şeyi yar-

gılamayı ve didik etmeyi çok seviyorlar. Hani bir şeyin doğru yapısı başkasının ne düşündüğünü daha çok önemsiyorlar. Ama erkekler böyle değiller. Hani ve onlar pek karşılık bekleyen insanlar değiller. Hani bir kız ortamı haricinde. Çünkü hani onların şey olayı var. Yapayım ve bitsin. Çok gerçekten kompleksif düşünemedikleri için onlar direkt yardımı olan insanlar bana göre.” [82, G, K, İktisat, Orta-alt]

Katılımcılara cinsiyetin gönüllü faaliyete katılımı etkili olup olmadığı sorulmuştur. Bu bağlamda katılımcıların çoğu gönüllü faaliyete katılımı cinsiyetin etkisinin mevcut olduğunu belirtmektedir. Bu etkinin katılımcılar tarafından daha ziyade, toplumsal cinsiyet ve bireylere yaratılıştan gelen birtakım biyolojik özelliklere dayandırılarak açıklandığı gözlemlenmektedir.

Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine, biyolojik yapılarına göre gönüllülük içinde görev aldıkları katılımcıların bir kısmı tarafından vurgulanmaktadır:

“Erkekler daha özgürler. İ hani daha atak olabilirler. İ daha girişken olabilirler o konuda. Ama bayanlar da daha şefkatli oldukları için daha iyi yapacaklarını düşünüyorum, bu kadar.” “... Birincisi toplumumuzda böyle bir şey var hani ‘Kız evde oturur erkek çalışır.’dan (g) bugünlere geldiğimiz için hâlâ o şeyi kırabilmiş değiliz. İkincisi de hani ı ... bir bayanın her ortama girmesi zor oluyor. Hani ... işte, bir mahalleye alakalıysa eğer bayan oraya tek başına müdahale edemez ama erkek hani edebilir. ...” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre insanlar hemcinsleriyle iletişim kurduklarında kendilerini daha rahat hissetmektedirler. Bu nedenle faaliyetlerde erkek sayısının az oluşu gönüllü erkekleri morallerini bozabilmektedir:

“Biraz önce dedin ya hani arkadaş grubu kızlar hep birlikte on kişi katılıyorken erkekler üç kişi katılıyor yani. Yani (g) dolayısıyla cinsiyet aslında çok önemli. Yani bir de insan kendi cinsiyetle iletişim kurunca kendisini biraz daha rahat hissedebiliyor. Bizim bir arkadaş yeterli sayıda erkek olmadığı için hani iletişim kurmakta kendini rahat hissedemiyor. Mesela nasıl diyeyim bir faaliyet yapacaksın o kız grubu içindeki tek erkek olmak o erkek için sıkıntı hani anlatıyor muyum? Dolayısıyla erkek katılımının az olması her zaman beni demoralize eden bir şeydir yani (g). Bu şeyde böyle ama hiç istisna göremedim şu anda.” [55, G, E, Tıp, Orta]

Katılımcılardan bazıları ise kadınların gönüllü olmasına toplum tarafından engel olunması, kadınların arka planda bırakılması nedeniyle gönüllü faaliyetlerde daha az bulduklarını ifade etmektedir. Söz konusu değerlendirmeleri yapan katılımcıların erkek olması ise dikkat çekicidir:

“Şimdi, kadınların pek çok ortamdan ve etkinlikten uzaklaştırılmaya çalışıldığı bir toplumdayız. Bu toplumda bir kadının, kadın bir bireyin, gönüllülük faaliyetine katılmadan önce çok ciddi tereddütleri olabilir. Olmaya da bilir tabii, bu çok genel bir tabir olur ama

sonuç olarak toplumsal yapı bazı engellere sebep olabilir az önce de söylediğim gibi.” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

“Etkiler, etkiler (emin) ... Cinsiyet şöyle diyeyim mesela (...) bizim toplumda şöyle bir şey var; kızlar hep geri plandadır, yani kendini öne atmak istemez yani ne biliyim çok erkeğin toplandığı bir yere kızlar girmez mesela ya da (...) çok kızların olduğu bir yere erkek girmez. Yani erkek belki girer de kız pek giremez öyle bir etkisi olur.” [57, GO, E, Veterinerlik, Orta]

Bununla birlikte gönüllü faaliyete katılımında cinsiyetin etkisinin olmadığını düşünenlerin sayısı da etkisi olduğunu düşünenlere oldukça yakın görünmektedir. Aslında cinsiyetin etkilemeyeceğini düşünenler içinde de küçük farklılaşmalar gözlemlenmektedir. Bu farklılaşmada ilk olarak tercih edilen “faaliyetin türünden” söz edilebilir. Bazı katılımcılar göre kadınların ve erkeklerin tercih edeceği faaliyetin türünün farklılaşabildiğinden, bazı katılımcılar ise aynı gönüllü faaliyet içerisindeki iş bölümünde erkeklerin ve kadınların alacağı görevlerin de değişiklik gösterebileceğini düşünmektedirler. Katılımcıların bir kısmı gönüllü faaliyetlere katılımın cinsiyetle değil duyarlılıkla, bilinçle vs. alakalı bir durum olduğunu ifade etmektedir:

“Ya ben u cinsiyetle pek alakası olduğunu düşünmüyorum. Tamamen duyarlılıkla alakalı bir şey. Ya benim etrafımda çok erkek arkadaşım var. Kadın arkadaşlarıma göre ee daha savruk ve hiçbir şeyi umursamayan insanlar ama abim var. Abim benden çok daha duyarlı, çok daha aktif bir insan.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“Cinsiyetten ziyade insanların bilinçlilik oranı etkilidir. Kız veya erkek olarak bir değişim olacağını sanmıyorum.” ... “Evet, belki biraz hassaslık yönünden diyebilirim. Bunun dışında çok büyük farklılıklar oluşturmaz.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

Herkesin kendi cinsiyetine göre faaliyetler bulabileceğini, bu durumun gönüllü faaliyete katılımı etkilemeyeceğini belirten bazı katılımcılar da bulunmaktadır. Buna göre gönüllülük konusunda, *herkes eşit görüldüğü için* gönüllü faaliyete katılımında cinsiyetin herhangi bir etkisi bulunmamaktadır:

“Etkilemez bence o. Yani herkes cinsiyetine göre gönüllü (g) faaliyet bulabilir diye düşünüyorum.” [16, G, K, HAYEF, Orta]

“... [G]önüllülük faaliyeti diyoruz. Ve ortada bir cinsiyet ayrımı yok. İnsanlar diyoruz(,) yaptığımız iş insanlarla. İnsanlarla yapılan işi insanlar yapıyor(,) insanların da ayrımı olmadığına göre yani her iki cinsiyet de yapabilir o yüzden ama bunun da artısı eksisi vardır illaki...” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

Gönüllülük aynı şekilde katılımcıların bir kısmına göre cinsiyetle değil kişilikle alakalı bir faaliyettir:

“Etkisi yok bence, o bence kişilikle daha çok alakalı çoğu şeyin ben cinsiyetle alakalı olduğunu düşünmüyorum, daha çok kişilikle alakalı. Kızlar bazı şeylerde daha baskındır falan diye genelleme yapmak istemiyorum.” [39, GO, K, Edebiyat, Orta-üst]

“Bence etkilemez bu çünkü insan hani kişiliğinden kaynaklanan bir şey olduğu için gönüllülük faaliyeti cinsiyeti etkilemez yani.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Ülke koşullarının güvensizliği katılımcıların bazılarına göre kadınları sahadan uzaklaştırabilmektedir:

“Yani.. Belki erkeklerin yapabilecekleri daha şey fazla olabilir mi diye düşünüyorum da ya hayır yani ben şu anda çıkıp her şeyi yapabilirim sanırım, yani erkeğin yapabileceğini diye düşünüyorum. Ama mesela yani o ülkede mesela bir kaos ortamı varsa hani kadınların zarar görebilme olasılığı daha fazla olduğu için belki sahaya çıkamayabilirler.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bazılarının cinsiyetin gönüllü faaliyete katılımı normalde etkileyeceğini, ancak üniversite öğrencisi için ise böyle bir etkinin söz konusu olmayacağını vurguladıkları gözlemlenmektedir:

“Üniversite öğrencilerinde çok yok. Çok bir fark olduğunu düşünmüyorum, görmüyorum da zaten çevremde. Herkes katılabiliyor. Bir sıkıntı olmuyor o konuda bence. Yani üniversitede daha rahat.. Yani sorumluluklar neredeyse eşit olduğu için çok fazla bir sıkıntı olmuyor (g). Ama daha ileriki yaşlar için dediğim gibi, bir aile kurmuş bir insan için daha sıkıntı olabiliyor. Kadınla erkek arasında böyle farklar olabiliyor.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Üniversite kulüp mensuplarından bazıları her sene faaliyetlerine kadın öğrencilerin çoğunluğuyla başladıklarını, yıl içinde ise erkek-kadın sayısının eşitlendiğini belirtmektedirler:

“Bizde yönetim kurumu her sene aktif denilen ekipten oluşuyor. Bir başkan seçiliyor ve altına 11 kişi seçiliyor. Şu an ekipte 6 kadın 6 erkek arkadaşımız var. Genel olarak bakacak olursak her sene önce kadın çoğunluğuyla başlıyor. Daha sonra bu durum eşitleniyor. Çünkü ya ilgisini çekmiyor ya da bir hevesle gelmiş olduğu için bırakıyor. Yani eşitlik bizim müdahalemizle değil kişisel tercihlerden doğuyor.” [K8, Kulüp Başkanı, E, İşletme]

Ayrıca gönüllü faaliyete katılımda cinsiyetin etkisi olsa bile aslında olmaması gerektiği görüşünü savunan [03, 14, 45, 52, 58, 68, 86] katılımcılar da mevcuttur.

Bu anlamda katılımcıların birçoğuna göre gönüllülük cinsiyete bağlı olarak yapılmaz ve/veya yapılmamalıdır:

“Önemsiz. ... Yani başta dedim ya gönüllülük yani hiçbir, hiçbir ayrıma bağlı olmadan yapılmalı hani. İu atıyorum ben ileride bir doktor oldum. Bir öğrenciye yardım etmek istedim. O öğrencinin kız olması, erkek olması hiç umurumda olmaz.” [35, GO, E, Cerahpaşa Tıp, Orta]

“Düşünmüyorum bence, yardımlaşmanın cinsiyeti olmaz bence.” [87, GO, K, Lojistik, Orta]

“Aslında cinsiyetin bir etkisi olmaması gerekir. Ama daha az önce bahsettiğimiz gibi biraz Türkiye'nin toplum-kültür yaşamını da.. önceden beri gelen biraz kızı baskılama var. Bundan dolayı yani cinsiyetten dolayı bir sıkıntı yaşadıklarını düşünüyorum.” [68, GO, E, Hemşirelik, Orta]

Genel olarak katılımcılarda hâkim olan düşüncenin kadınların gönüllü faaliyetlere daha fazla katıldığı yönündedir. Bu anlamda katılımcılar gönüllülük için gerekli özellikleri kadınların fıtratından gelen birtakım özelliklerle örtüştürdükleri gözlemlenmektedir. Özetle kadınların erkeklere oranla daha *merhametli, duygusal, hassas, sorumluluk sahibi* olduklarının düşünülmesi, *annelik içgüdülerinin olması* gibi birtakım faktörler, katılımcıların çoğu için kadınların gönüllü faaliyetlerde sayıca erkeklerden daha fazla olmalarına neden olmaktadır. Bu konuda erkeklerin dezavantajları ise, geçimin sağlanması görevinin toplum tarafından kendilerine verilmiş olması görünmektedir.

Katılımcıların, cinsiyetin gönüllü faaliyete katılımı etkili olduğuna dair algılarının bulunduğu söylenebilir. Bu katılımcılar düşüncelerini, kadın ve erkek arasındaki fizyolojik ve/veya sosyopsikolojik birtakım nedenlere dayandırmaktadır. Aynı zamanda katılımcıların birçoğu da cinsiyetin gönüllü faaliyete katılımı etkisi olmadığını savunmaktadır. Zira bu katılımcılar kadın ile erkeklerin bu faaliyetlerde eşit olduğunu, herkesin kendisine göre bir gönüllü faaliyet bulabileceğini ve bu nedenle de cinsiyetin etkisinin bulunmayacağını savunmaktadırlar. Bu bağlamda cinsiyetin gönüllü faaliyete katılımı etkisi olduğunu düşünenlerin birçoğunun da aslında etkisi olmaması gerektiğini savunduğu ileri sürülebilmektedir. Ayrıca katılımcıların bir kısmı ise, cinsiyetin kadın ve erkek arasındaki birtakım farklılıklara bağlı olarak yapılan veya yapılacak olan gönüllü faaliyetin türünde etkili olabileceğini belirttikleri gözlemlenmektedir.

4.3.13. Katılımcıların Gönüllü Faaliyete Katılımda Dini İnançların Konumuna İlişkin Görüşleri

Katılımcılara gönüllü faaliyete katılımda inançların ve/veya dini inançların etkisinin olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu gönüllü faaliyete katılımda inançların özellikle de dini inançların bir şekilde etkisi olduğunu belirtmektedir. Burada dinin ya da inançların bazen maddi-manevi değerler olarak bazen motivasyon kaynağı olarak bazen de yönlendirici bir nitelikte yorumlandığı gözlemlenmektedir.

Katılımcıların birçoğu için inançlar *teşvik edici, tetikleyici ve motivasyon oluşturan bir kaynak*, bir *güç* anlamında gönüllülük ile ilişkilendirilebilmektedir:

“Etkileyebilir. Ben Müslüman bir aileden geliyorum, ben de Müslüman’ım. Müslümanlığın temel şartlarını gerçekten uygulayan insanlarda yardımlaşma paylaşmak yanısı, düzeltmek yalana ortak olmamak ... Bunlar zaten dinin temelini oluşturduğu için gerçek anlamda inanmış olan bir insan kesinlikle gönüllülük esasını yapar. Gördüğü yanlışa gözünü kapamaz. Din bu anlamda gerçekten uygulayan insan için tetikleyici bir güç olduğunu düşünüyorum.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

“Dediğim gibi inancım bu konuda beni () en büyük (emin) motive eden şey diyebilirim hatta. Ee, bugün birine iyilik yaparsam yarın başka birinden iyilik göreceğim. Bunun temel felsefem olduğunu söylemişim. Ee bir başka tarafından gelen iyiliğin Allah tarafından gönderildiğine inanıyorum. Eee. Öyle. En büyük etken benim için inancım.” [62, G, K, Fen, Orta]

İnançlar, katılımcıların bir kısmı tarafından *insanları faaliyetlere yönlendirmesi ve bu faaliyetlerde istikrarlı olması* bakımından etkili olduğu belirtilmektedir:

“Evet, yönlendirme etkisi bakımından daha bir etkili. Sonuçta inanç benim için bir ihtiyaç. Bir şeylere inanma gereksinimim var. İnanmışım içinde o şeyleri yapıyorum işte. ... Hani inançta da inandığım bir din var, sevdiğim bir dinin kurallarını yapmak da beni daha fazla teşvik ediyor.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

Bazı katılımcılar *dindar olmayanların gönüllü olamayacağını söylemenin mümkün olmadığını* vurgulamakla birlikte dinsel bakış açısının gönüllü faaliyetlere katılımda etkili olduğunu belirtmektedir:

“Dinsel bakış açısı çok önemli ama dindar olmayan bir insanın da yapmayacağı anlamına gelmez. Çünkü bu ahlaki bir davranıştır; içgüdüsel bir davranıştır. Dinsellik nasıl etkiler? Allah’a daha yakın olduğun için hayırlı işler yapmak istersin o daha da bir etkindir. (.) Dindar olmayan insan da bunu yapmaz diyemem tabii.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

Dini emirlerin, buyrukların içerisinde yardımlaşmaya, iyiliği yaymaya vs. dair konuların bulunması nedeniyle katılımcıların bir kısmına göre din, gönüllü faaliyete katılımında etkili olmaktadır. Ve bu anlamda gönüllü faaliyetlerde elde edileceği düşünülen *sevapların* da gönüllü faaliyete katılımında etkili olacağı belirtilmektedir:

“İnançlar, yani Müslümanlık olsun, Hıristiyanlık olsun, artık her ne ise, yardım etmeyin demiyor diye biliyorum. Yani, gönüllü olmayın ya da topluma bir faydamız olmasın demiyor. Hepsini bir faydamız olsun diyor bu yüzden ya bir insan başka inançla nasıl alakalandırılabilir, ilişkilendirilebilir herhalde ateist olması lazım.” [52, GO, E, İletişim, Orta-alt]

“İnançlarının vardır. Mesela İslam dininde yardım etmek sonuçta sevaptır hani insanlar birazda bu sevap yüzünden zaten yardım faaliyetlerinde bulunuyor ahiret inancından dolayı.” [02, G, E, İşletme, Orta]

“İ, inançları (,) eğer mesela ahiretten sonraki hayata inanıyorsa işte ahiretine puan daha çok gönüllülük faaliyetlerine katılır. - *Sevap points (g)* - (g) (Uzun bir gülme hali) yani İ dinin emirleri vardır; atıyorum İslam’da zekât vermek farz. İ farz olduğu için vermek zorunda ama gönülden kopersa daha fazlasını yapar. Bu şekilde etkiliyor yani.” [36, GO, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Dindar insanların, “Komşusu açken tok yatan bizden değildir,” düsturuyla hareket etmelerinin gönüllü faaliyete katılımında etkili olduğu gözlemlenmektedir:

“... [D]inin gerektirdiği şekilde, ‘Komşusu açken tok yatan bizden değildir.’ düsturıyla biraz daha gönüllülük işinde daha hayırseverlik babında gidebilirler.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

Gönüllülükte önemli olanın dini inançlar değil maddi-manevi değerlerin düşünce yapısının olduğunu düşünen katılımcılar da bulunmaktadır:

“Hayır, aynı düşüncelere sahip kişilerle (gönüllülük yapılmaz demek istiyor) değil ama günümüzde bütün bu işte gönüllü olmak zaten bir sosyal sorumluluk projesi adı altında gerçekleşiyor. Bunu gerçekleştiren insanın niyeti ve bundan, projeden kazanacağı kazanç, elde edeceği maddi- manevi değerlerin ne olduğu benim için önemli.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“İşte diyorum bütün olay bir şeyleri yapma zorunda hissetme ihtiyacından. Hani bu hukukta manevi inançtır her zaman. Bu inançtan kaynaklanıyor. Ben bir şeyler yapmak istemeliyim.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

Katılımcıların bazıları dinin, engelleyici bir rolü olabilese de, bireyin ne olursa olsun kendisine uygun bir faaliyet bulabileceği yönünde düşüncelerini belirtmektedirler:

“... Yaşamının merkezine dini koymuşsa eğer, o belirli sınırlar çiziyor. O sınırların ötesinde ki gönüllülük faaliyetlerine çok fazla katılacaklarını düşünmüyorum. Ama o sınırların içinde de mutlaka bir gönüllülük faaliyeti vardır, oraya da katılabilir yani.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

Katılımcıların birçoğu Allah'ın doğrudan ayetlerle yardım faaliyetlerinde bulunmayı emretmesinin ve bu anlamda inançlı bireylerin içlerindeki Allah korkusunun, Allah'ın rızasını kazanma ve ona hesap verebilme isteklerinin gönüllü faaliyette teşvik edici bir faktör olduğunu belirtmektedirler:

“Allah korkusuyla yapanlar çok.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

“Kesinlikle çok etkili. Çünkü bir kere her Müslüman Kur'an'ı okuduğunda fark edecektir ki Allah hep Kur'an'da yetime, yoksula yardım etmeyi önerir. Hep yardım etmeyi, yardımda bulunmayı önerir eğer imkânınız bulunduğu sürece.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

“Bu anlamda Allah rızası olsun, Allah'ın verdiği nimetler olsun en sonunda cennet nimeti olsun beni bunlara itiyor. Ama tabii ki insan hakikaten iyiliğe meyilli yaratılmış. Bir insan ateist olup da böyle faaliyetlere katılır bu daha çok insanın fıtratının bozulup bozulmamasıyla alakalı. Ama bunda inanç faktörünü inkâr edemeyiz illaki vardır.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

Katılımcılardan bazıları İslam dininin toplumumuzun kültüründe oldukça yer ettiğini ve bu nedenle gönüllü faaliyetlerin de gerçekleştirilmesinde etkisinin çokça görüldüğünü belirtmektedirler:

“Ooo baya etkiler bence. Yani az önce de demiştim: Bizim halkımız vicdan yaptığı için bir kısmı sadece gönüllülük işlerine katıldığı için, bu vicdan da nereden geliyor dersiniz bence dinimizin kültüründen dolayı geliyor diyebilirim dini inançların etkisi bence baya var.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre din gönüllü faaliyetlere katılımı etkilidir ama aynı zamanda Allah yardım etme içgüdüsünü, vicdan duygusunu insanların fıtratına vermiştir. Bu nedenle de katılımcılara göre inançsız olan insanlar dahi gönüllü faaliyetlerde bulunabilmektedirler:

“Dini yönden mesela böyle bir istek, emir olmasa azalır. Ama yok olmaz. Çünkü Allahteala sonuçta bunu insanın fıtratına yerleştirmiş insanın fıtratında var zor durumda olana karşı yardım etmesi. Bu yine insandan insana değişiyor. Bazen insan inançsız bile olsa yardım edebiliyor.” ... -“İnançsızdan kastınız Müslüman olmayan mı? - Hayır, ateistleri söylüyorum. Çünkü Hıristiyanlık'ta da İncil'de bahsedilen Hz. İsa'nın hayatında örnekler olan olaylar var. Bundan dolayı onlar da aynı şekilde bu faaliyetlerde bulunuyorlar. Aynı şekilde Yahudiler de.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Katılımcıların bir kısmına göre inanç, insanlar üzerinde gönüllü faaliyete katılımı da etkilidir ama istisnaları da mevcuttur:

“Ama istisnalar yok değil. İnançsız olduğu halde hayırsever olan insanlar da var. Yani gönüllü olan insanlar var.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

“Etkileyebilir bence. Çünkü hani ben kendimden yola çıkacak olursam, benim bu faaliyetlere katılmam da etkisi oldu biraz inancın. Çünkü ee (.) yani gerekli olduğunu düşündüğüm için, buna inandığım için, bunun (.) ee benim sorumluluğum olduğunu düşündüğüm için biraz da bu gönüllülük faaliyetleriyle ilgileniyorum. İnanç etkiler bence. İnanç ve bunun yanında da düşünce tarzı. Yani inançlı olduğu halde bu şekilde düşünmeyen insanlar da olabilir. Ya da inancı farklı olduğu halde yine benzer düşüncelere gönüllülüğe olumlu bakan insanlar da olabilir tabii. Daha çok düşünce yapısıyla ilgili.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

“O da etkiler sonuçta. Hani eğer bağlıysa hani orada hani din nasıl istiyorsa inançları onu yerine getiriyor da olabilir ya da inanmayan biridir ama hani içinden geliyordu öyle bir yapısı vardır Bu şekilde yapabilir ama hani inancın etkisi vardır düşünüyorum.” [77, GO, K, Eczacılık, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre din etkili olmakla birlikte gönüllü faaliyete katılımı da tek kistası oluşturmamaktadır. Ahlaka dayalı olarak gönüllü faaliyetlerde bulunmak yalnızca bir din adına yapılmamaktadır. Bu anlamda katılımcıların bir kısmı da insanların gönüllü faaliyete katılımını *ahlaki değerlerle* ilişkilendirmektedir:

“... [B]unun ahlaka dayalı olduğunu düşünüyorum. Yani tabii ki dini görüş ahlakla ilintili ama dini görüş olmadan da ahlak olabildiği için. Yani öncelikle kişinin ahlakının var olması lazım. O ahlakı güzel bir şekilde kullanmak(,) kullanma isteğinin olması lazım. Bunun sonucunda gönüllülüğün gelişebileceğini düşünüyorum. Ama tabii ki dini görüşün sağlamlığı veya böyle şeylerle uğraşma isteği gönüllülüğü artırabilir tabii ki. Çünkü sonuçta ı (g) genelde yani dini(,) hissiyatı kuvvetli kişilerin yanındaki kişilerin de o yönde ilerlemesini isterler. Bunu tabii iyi niyetle yaparlar. Bu iyi niyette bir anlamda gönüllülük oluyor aslında.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

“Onların bir inançları yok ama başta söylediğim gibi genel bir ahlak var zaten. Onlar genel ahlaka uyan insanlardır. Ama inanç bende daha bir etki yaratıyor bende açıkçası bu genel ahlaktan.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

“... [Z]aten sosyal sorumluluk yapmaya iten ya da itmeyen bunlardır. Ahlaki değerlerdir hani. İnsan dediğim gibi gönüllülük esaslarında da bahsetmiştim. Ahlaki değerler yüzünden yapar bunu.” [83, GO, E, İktisat, Orta-üst]

Katılımcıların önemli bir kısmı ise inanç sistemlerinin gönüllülükte etkili olduğunu ama aslında etkili olmaması gerektiğini özellikle vurgulamaktadır:

“Bence etkilememeli.” ... “Yani gözlemediğimiz zaman bireyin bazı inanç sistemlerinin diyeyim, bireyi daha çok bencil düşünceye ittiği de gözlemlenebiliyor. Bu konuyu açarsam anket

için biraz sıkıntı olabilir.” ... “İsim vermeksizin bazı inanç sistemleri, bireyin vaad edilmiş bir sonsuz şey refah uğruna toplumdan kopup, kendi kişisel çıkarlarına göre hiçbir çıkar gütmese bile toplumdan kopuk yaşamasına sebep olabilir. Yani açıkçası ben inanç sistemler açısından, insanı toplumla bir olmaya ve toplumla birlikte toplumun faydası için hareket etmeye iten pek fazla bir olgu göremedim ben şimdiye kadar.” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

Katılımcılardan biri, dini inanç düzeyleri ile gönüllülük arasında doğrudan ilişki kurmaktadır. Buna göre “dini yaşantılarını orta yaşayan insanlar” ile tam olarak dindar olanlar ve ateist olanlar birbirinden farklılaşmaktadır. Dini yaşantılarını orta yaşayan insanlar gönüllülükle en problemlili olan grubu oluşturmaktadır. “Dini yaşantıları yüksek” ve ateist olanlar ise gönüllülük faaliyetlerine daha fazla katılım sağlamaktadırlar:

“... [D]ini yaşantılarını tam anlamıyla yaşayanlar, dini yaşantılarını orta yaşayan insanlar ve hiçbir dine mensup olmayan insanları düşünelim. Dini yaşantıları yüksek olan insanlar .. gönüllülük faaliyetlerinde daha fazla katılım gösterirler, zaten itici bir güç arkalarında illaki vardır. Orta yaşayanlar .. şey çevresi, arkadaşları, işte ailesinde gördükleri şeyler eğer varsa katılım gösterirler. ... Arkadaş çevresinde de gönüllülük faaliyetlerine çok az katılım varsa ya da kırmamaya meyilli ya da sallamayan insanlar varsa orta düzeydekiler pek fazla gönüllülük faaliyetine katılmaz gibime geliyor. .. Şey herhangi bir dine mensup olmayan yani ateist olan bireylerde ise şu var .. hayatın anlamını ya da amacını şeyle belirlemeye çalışıyorlar yani .. mesela.. ateist olan insanlarda da din hayatın anlamını ve amacını gönüllülük faaliyetinde bulabilirler gibime geliyor. Yani daha çok işte yardım etmeyi, yardım elini uzatmayı, gönüllülük faaliyetlerinde bulunmayı görüyorum.” [76, GO, E, HAYEF, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ise gönüllü faaliyete katılmada dini inançların etkili olmadığını, bu anlamda aslında arkada başka birtakım faktörlerin var olduğunu vurgulamaktadır. Gönüllü faaliyetlerde söz konusu olan “insan” olduğu için, katılımcıların bir kısmına göre inançlar bireyin gönüllü faaliyete katılımını etkilememektedir:

“Genel olarak etkileyeceğini düşünmüyorum çünkü (ara) hani az önce söyledim ya insanlık için yapıyoruz ve(.) insanlar yapıyor, yani o yüzden öncelik insanlık(.) bir din sahibi olmak değil.. Yani hani insan olduktan sonra zaten bir din sahibi olursun(.) ama insan olman lazım gönüllülük faaliyetlerini de insan olduktan sonra yapıyorsun.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

Gönüllü faaliyete katılım bazı katılımcılara göre dinden değil acıma duygusundan, vicdandan etkilenmektedir:

“Bence yok; Müslüman birisi gidip Hıristiyan Kızıl Haç’a üye olmaz ama gider ???’da çalışır.. Ben gönüllülük faaliyetinin vicdanen ve yürekte geldiğine inanıyorum. İnsan her yerde insan yani. İnanç ne olursa olsun. Bir insanda acıma duygusu, vicdan varsa ya da işte bir işe yarama duygusu varsa o gönüllü oluyor zaten, illa işte Hıristiyan, Müslüman, Yahudi olmasına gerek yok.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

Katılımcıların bazılarına göre ise dini inançlar gönüllü faaliyete katılıma normalde etki etmekle birlikte bu etkinin günümüzde de devam ettiğini söylemek artık güç görünmektedir:

“Normalde bildiğimiz inançlarda kutsal inançlarda gönüllülüğün esas alındığı birçok alanlar var doğru ama günümüzdeki insanların inançlara öyle yaklaştıklarını düşünmüyorum. Gönüllülük esasıyla davrandıklarını değil bireysel bencil bir açıyla baktıklarını düşünüyorum o yüzden gönüllü olmazlar diğerlerine kıyasla.” [11, GO, E, Siyasal, Orta-alt]

Gönüllü faaliyete katılımda katılımcıların bir kısmına göre etkili olan faktör din ve/veya inançlar değil; *yardımsızlık, çevresine duyarlı olma, merhametli olma* gibi birtakım özellikler etkili olmaktadır:

“Ya açık konuşmak gerekirse ben inancın bu konuda herhangi bir etkisi olması gerektiğini düşünmüyorum. Aa, ı yani daha az inançlı biri de çok ahlaklı olup, daha çok yardımsız olabilir. Çok inançlı biri de daha az yardımsız olabilir, çok inançlı biri en yardımsız de olur. Yani tamamen inançtan bağımsız bir konu bence.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“... [S]amimiyetten bahsettik ya merhamette bununla aynı eşdeğer düzeyde etkiler bence gönüllülük projesine katılımını. ...” [65, GO, K, Hemşirelik, Orta]

Görüldüğü gibi katılımcıların birçoğu dini inançların bireyde bir düşünce tarzını, yardımsızlığa dair bir sorumluluk bilincini oluşturduğunu ve gönüllü faaliyete katılımda etkili olduğunu belirtmektedir. Dini inançların sevap kazanabilme arzusuyla örtüştüğü ve bu anlamda insanları gönüllü faaliyete katılıma teşvik ettiği ve onları bu faaliyetlerde motive ettiği gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra katılımcılardan bir kısmı ise gönüllü faaliyete katılımda dini inançların etkisinin olmadığını; bu durumun aslında bireyin kişisel özellikleriyle ve/veya karakteriyle, ahlaki değerleriyle, yaşam tarzıyla, merhametli, duyarlı, yardımsız olmasıyla ilişkili olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu ilişkinin aslında iki düşünceye sahip grup tarafından da kurulduğu gözlemlenmektedir. Bu iki grubun kurdukları ilişkilerin esasında birbirinden menşei bakımından ayrıldıkları ileri sürülebilir. Zira bir grup bu tür ahlaki ve kişisel özelliklerin şekillenmesinde dini inançların da etkili olduğunu belirtirken diğer grup ise tam tersini ifade etmektedir. Sonuç olarak dini inançlar hem ahlaki değerlerin oluşumunda hem de gönüllülüğün gerçekleştirilmesinde önemli bir konuma sahip olduğu söylenebilir. Diğer taraftan dini inançların gönüllülükte etkili olup olmamasına hesaba katmadan gönüllülük faaliyetlerinin yapıldığı da görülmektedir.

4.3.14. Katılımcıların Gönüllü Faaliyete Katılımda İdeolojinin Konumuna İlişkin Görüşleri

Katılımcıların bir kısmı gönüllü faaliyetlerde dini ve/veya siyasi gruplaşmalar olduğunu, bunun gönüllü faaliyetlere de etki etmekte olduğunu belirtmektedir. Bu anlamda katılımcıların birçoğu tarafından gönüllü bireylerin yanı sıra STK'ların da kurumsal olarak aslında herhangi bir siyasi, ideolojik veya dini bir düşünce yapısına sahip olduğu belirtilmekle birlikte, faaliyetlerinde ve/veya gönüllüleriyle kurdukları ilişkilerde de bu düşünceleriyle hareket etmeleri olumsuz bir biçimde değerlendirilmektedir. STK'ların bu tutumu öğrenciler arasında birtakım *olumsuz düşüncelerin, önyargıların ve antipatilerin* oluşmasına zemin hazırlamış görünmektedir. Ayrıca bu anlamda STK'ların ortak bir amaç etrafında, ideolojilerinden sıyrılarak herhangi bir faaliyet gerçekleştirememeleri katılımcıların bir kısmı tarafından rahatsızlık duyulan bir durum olarak ifade edilmektedir:

“Vakıfların ya da işte gönüllülük faaliyetlerini yürüten kurumların, ideolojik çatılar altına girmeleri insanlar açısından önyargı ile yaklaşmalarını getiriyor.. En basit örneği bunun sağ sol olarak ayrılması mesela ???’nden nefret eden bir grup var.. Yani nefret ediyor, politikalarından. Anadolu’da da var, çevremde mesela.. Burs başvurusu yapıyorsun, yapma oraya senin beynini yıkarlar ya da atıyorum işte.. Karşıda ??? var. Öğrencilere ücretsiz yemek dağıtıyorlar mesela onlarda.. oraya gitme senin beynini yıkarlar, orası şöyle orası böyle filan.. ya neresi olduğuna bakmadan sadece hizmet ettiği durum -tabii ki ideolojiye olan hizmetinden bahsetmiyorum- topluma ettiği hizmeti, yaptığı farkındalık açısından.. .kim veriyor ki kız çocuklarına ücretsiz yemek () .. Bu güzel bir şey ve her öğrencinin ihtiyacı (g) dışarıda para vermeden orada yiyor.. ???’ında çocukların okumasına destek oluyor.. ne derse desinler yani sonuçta kız çocuklarının okuyamadığı dezavantajlı olduğu bir gerçek ülkemizde.. bu dezavantajı, avantaja çevirmek, yaşamda bende varım demelerine sebep oluyorsa ya da vesile oluyorsa, ideolojisi ne olursa olsun.. Buradan bakmak yerine işte o şuncu, o buncu.. buradan bakıyoruz. O yüzden de gönüllülük faaliyetleri bizi toplumsal ortak bir çatıda, paydada buluşturabilecek çok önemli faaliyetler.. ama işte altlarında ki ya da üstlerindeki ideolojilere baktıkları için genel olarak taban ve üst.. o birliktelik yerine küçük küçük beş bin tane çatı var. Hâlbuki onlar bir araya gelip tek bir çatı olsalar çok daha kuvvetli olacak.” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

Özellikle bir gönüllü faaliyete başvurmadan önce STK ile alakalı detaylı bir araştırma yapmak zorunda kalan, ideolojik düşüncesinin ne olduğunu tam olarak anlamaya çalışan katılımcıların birçoğunun bu durumdan rahatsız olduğu gözlemlenmektedir:

“... Gönüllülük faaliyetlerinde bunun olmamasını istiyorum ama maalesef var, böyle bir şey var. Hem politik anlamda hem inanç anlamında ee, farklı gruplaşmalar var. Şahsen

ben mesela gönüllü olacağım vakfa, .. Vakıf öncesinde bir araştırma yapma gereği duyuyorum. Çünkü bazen oluyor ki gidiyorsunuz. ....örtük bir mesaj örtük bir amaçla gönüllülük faaliyetleri yürüten kurumlar olduğu için, etkileyebileceğini söyleyeyim.” [16, G, K, HAYEF, Orta]

Kulüplerle gerçekleştirilen mülakatlarda katılımcılara gönüllü olan insanların belli bir ideoloji içinde görülüp görülemeyeceğine dair bir soru sorulmuştur. Bu soruya cevaben katılımcıların birçoğu kulüplerinin içinde ideolojik bir oluşumun ve/veya ayrımın bulunmadığını belirtmekle birlikte genel olarak kulüplerin bu siyasi düşüncelerden bir nebze daha sınırlabildiklerini ifade etmektedirler. Diğer bir deyişle, kulüp ortak bir amaç etrafında birleşiyor ama ona üye olan bireylerin farklı ideolojilere sahip olmasında bir sakınca olmadığı görüşünde olan katılımcılar bulunmaktadır:

“Kulüpte belli bir ideoloji yok insanları etrafına toplayan. Mesela ben komünistim ama benim görüşümü benimsemeyen arkadaşlarım var. Ancak ideolojiyi şu şekilde barındırıyor sayılabiliriz: Üniversitelerde aydınlanma mücadelesini gerçekleştirmeye çalışmak ortak hedefimiz. Bunu gerçekleştirmek için de kulüpleri araç olarak kullanıyoruz.” [K2, Kulüp Üye, E, İletişim]

“Tabii ki herkesin bireysel anlamda ideolojik, siyasi veya ahlaki olarak düşünceleri var. Fakat kulüp çatısı altında hiç kimse bir başkasını etkilemiyor. Bir etkileşim ve çatışma söz konusu değil.” [K7, Kulüp Başkanı, E, Mühendislik]

“Herkesin siyasal, elbette bir siyasal görüşü vardır. Kulüp üyelerinin bir siyasal düşüncesi var ama biz kulübün bir siyasal düşüncesi olsun istemiyoruz. Her siyasal düşünceye hitap etmek istiyoruz. Sadece belli bir siyasal düşünceyi alalım dersek biz bu kitleyi küçültmüş oluruz. Bizim okulumuzun buna müsaade edebilecek çok bir ortamı yok açıkçası. Çünkü sağa yönelsek, sol taraftan programlarımızın yapılmasını engelleyecek baskılar söz konusu olabiliyor. Bir denge içerisinde kalalım diyoruz.” [K13, Kulüp Başkan, K, Hukuk]

Bu düşüncenin yanı sıra kulüplerdeki katılımcıların bir kısmı hem kendi kulüplerinin hem de üniversite içinde başka birtakım kulüplerin doğrudan siyasi ve/veya ideolojik birtakım faktörlerle kurulduklarını ifade etmektedirler:

“Siyasal eğilimler gönüllülük faaliyetini etkiliyor. Yaptığı işlerde insanlar düşüncelerini belirtiyor. Olması gerekiyor ama biz bunu fazla abartıyoruz.” [K6, Kulüp Üye, E, Fen]

“İdeolojik görüş etkili. Mesela komünistler, ‘Yetimlere neden bakalım; sosyal devlet yardım etsin/baksın?’ diyebiliyorlar.” [K11, Kulüp Başkan Yard., K, Eczacılık]

Sonuç olarak katılımcıların, özellikle de gönüllü katılımcıların bir kısmı, gönüllü faaliyete katılmada ve/veya bu faaliyeti sürdürürken siyasi düşünce ve ideoloji-

lerin de etkili olabildiklerini ifade etmektedir. Gönüllülerin STK tercihlerinde, STK'ların ideolojik duruşlarının dikkate alındığı söylenebilir. Bunun, çoğu zaman öğrencilerin gönüllü faaliyetlere katılımlarında olumsuz bir durum teşkil etmekte olduğu ileri sürülebilmektedir. Kulüp çalışmalarında ise ideolojik duruşlar önemli olsa da kulübün amacının daha merkezi bir yer işgal ettiği, farklı görüşlerden gelen öğrencilerin bu amacı gerçekleştirmek için bir araya geldikleri düşüncesinden hareket ederek kendi ideolojik konumlarını arka planda tutmaya çalıştıkları söylenebilir. Bununla birlikte belirli kulüplerin ideolojik eğilimlerini ön plana çıkarması farklı öğrenci profillerinin söz konusu kulüplerde gönüllü olarak yer almalarını zorlayıcı bir etki oluşturduğu görülmektedir.

4.3.15. Katılımcıların Üye Olmak ve Gönüllü Olmak Konusundaki Görüşleri

Katılımcılara “gönüllü olmak” ile “üye olmak” arasında bir farkın olup olmadığı sorulmuş, gerekçeleriyle açıklamaları istenmiştir. Bunların arasından sadece birkaç kişi dışında hepsinin bu iki terim arasındaki ayrımın farkında olduğu gözlemlenmektedir. Farkın ne olduğunu açıklamaya çalışırken ise, katılımcıların bir kısmı bu iki terim arasındaki ayrımı doğru ve net bir şekilde yapabilmişken, bir kısmının ise daha karmaşık yanıtlar verdiği görülmektedir.

Katılımcıların bir kısmına göre üye olmak, tamamen bireyin karşısındaki kurumun ideolojisini benimsemesini gerektirmektedir. Gönüllülükte ise doğrudan bir ideoloji örtüşmesinin yaşanmasına gerek yoktur:

“... [Ü]ye olmak ı üye olunan kurumun her zaman bir ideolojisi, bir doğrusu vardır. O doğruya ben diyorsan ki ben hayatım boyunca bu yani benim düşüncem, bu doğruda diyorsan o kuruma üye olursun, devam edersin. Ama bu kurum benim yani gönüllü olmakta bu kurum evet benim inançlarımla aynı doğrultuda ilerliyor. Tamamen benim doğrumu değil, aynı doğrultuda ilerliyor, çalışmasını doğru buluyorum. Güzel buluyorum, iyi bir çalışma. Gönüllü olmak istiyorum. Bunu yapabilirsin. Ama üye olmak tamamen onu benimsemek gerek demektir.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu üye olmanın sadece kurumda adının geçmesiyle ilişkili olduğunu, gönüllü olmanın ise bu tür beklentilere girmeden yalnızca katkıda bulunmayı içerdiğini belirtmektedir:

“(Farklılık) Vardır. Üye olmak sadece orada adının olmasıdır. Ama gönüllü olmak ee hani (gülüyor) oraya gidip hani bir şeylere katılmak.” [02, G, E, İşletme, Orta]

“Aslında hani üyeyiz ama adımız var sadece yani bir işe yaramıyoruz. O zaman gönüllü olmuyoruz. Gönüllü olmak için bence bir şeye üye olmamızda gerekmiyor hani. Yaaa sadece rica ile bile gönüllülük yapabiliriz bence.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Üye olmak biraz şurada ismin gözüksün tarzı bir şey. Öyle üye olduğum yerler de var. (g) İşte gönüllü olmak biraz gerçekten göze aldığın, fedâkarlık yapacağın bir alanı seçtiğin şeydir.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

“Üye olmak(,) üye olurum ama sadece orada ismim olur bir aktifliğim yoksa üye olmuşum demektir. Ama sürekli aktifsem, bir şeylere katkı sağlıyorsam, bir şeylerin ucundan tutuyorsam o zaman gönüllü olmuşum demektir.” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“Ya tabii ki var. Üye olup hiçbir şekilde yardım yapmayabilirsin; sadece ismin orada olur ama gönüllü olduğunda sen zaten oraya üye bile olmasın, eğer yapmak istediğinde gidip oraya gönüllü olarak katılabilirsin ve bu senin içtenliğine, bence ispatla illa isimli bir yerde geçmesine, bir yerde ne bileyim gerek yok.” [24, GO, E, Mühendislik, Orta]

Kurumda iletişimi, haberleşmeyi daha kolay sağlayabilmek için üyelik yolunun tercih edildiği katılımcılardan bir kısmı tarafından belirtilmektedir:

“Üye olmak şu kulübümüzün işleyişi açısından yaptığımız şeylerden haberdar olmak, canının istediğine katılmak istemediğine katılmamak. Gönüllü olmakta bu etkinliklerin hani içerisinde direkt bulunmak. ...” [08, G, E, Hukuk, Orta]

“Zaten bunu şey diye ayırıyorlar ya. Aktif gönüllü, pasif gönüllü diye. Yani öyle midir acaba? Mesela en ufağından bir sitede m gönüllü .. Yani bir kuruma mesela üye oluyorsun. Oradan mesajlar geliyor sana sürekli. İşte şurada şu var. Katılmanızı bekliyoruz gibisinden. Ben oraya üyeyim. Ama beni davet etiklerinde aktif bir gönüllü olurum herhalde. Üye olmak daha çok haberdar olmak gibi geldi bana sanki. Üyelerde genel mantık odur sanki. Mesaj gönderirsin. Gelirse gönüllü olur gibi geldi bana.” [41, G, K, Edebiyat, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre üyelik kâğıt üzerindedir, insan bir şey yapmasa da üyedir. Gönüllülük ise emek ister, faaliyette bulunmayı gerektirir. Bu anlamda onlara göre gönüllülük eylem gerektirirken, üyelik yalnızca bağış yoluyla da sağlanabilmektedir:

“Üye, ya kâğıda imza atarsın, adını soyadını yazarsın. Üye olmuş olursun.” ... “Yani gönüllü olmak; çaba, emek ister yani.” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“... [Ü]ye olduğunda sadece onun üyesisin herhangi bir şey yapmasan bile üye olabiliyorsun. Ama gönüllü olduğunda bir faaliyette bulunuyorsun.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Tabii ki çok fark var. Birinde aktif bir eylem yapıyorsun. Yani eylem derken eylemsel bir işin var. Hani koşturuyorsun, para bağışında bulunuyorsun. Üye olduğun zaman hani ya-

pyorlarmış ediyorlarmış. Hani biraz edilgen bir moddasın. Birinde etken modasın, birinde edilgensin. Hani sadece yapılan işlerde belki ben de katılıyorum modundasın.” ... “En azından, hani şöyle söyleyeyim, bir semineri düzenlemekle katılmak arasında çok fark vardır. Seminere sadece gidip gelirsün semineri düzenlersen bu çok farklıdır yani. Gönüllülük ile üyeliği bu bağlamda değerlendirebiliriz.” [55, G, E, Tıp, Orta]

“Yani üye olduğu zaman sürekli bir faaliyet içinde olmuyorsun ama gönüllü olduğun zaman sürekli bir şeyi kovalıyorsun hani ‘yapayım, edeyim’ ee diye. Ama üye olmak, bir yere üye olursun hiç uğramazsın; ama gönüllü olduğunda iş farklı: gönüllü olduğunda her zaman gidersin, ee ‘bir işin ucundan tutayım’ diye bakarsın. Başkaları hani ‘yapsın da ben üstüne, hazıra konayım’ demezsin. ‘Bir işin ucundan tutup katkım olsun’, ‘ortaya bir iş çıksın’, ‘güzel bir durum çıksın’ diye uğraşsın.” [62, G, K, Fen, Orta]

“Ya gönüllülük faaliyeti, dinamik bir süreç zaten .. ya üye olmak (g) kağıt üstünde gibime geliyor da yani kağıt üstünde bir imza.” [76, GO, E, HAYEF, Orta]

“... [B]en üyeyim dediğimde .. e ne olmuş yani altı üstü bir tane kâğıt vermişler ama ben gönüllüyüm dediğimde, he sen faaliyetlerde varsın, bizatihi kendin katılıyorsun, araştırıyorsun, sorguluyorsun, insanları topluyorsun, herhangi bir proje geliştirmeyi .. veya proje geliştirmek istiyorsun .. ya dinamik bir sürecin içerisinde gönüllüysen, üyeyken belki katılım gösterebilirsin ama .. değil yani o kadar yüksek ama farklılar, farklıdır gibime geliyor yani.” [76, GO, E, HAYEF, Orta]

Katılımcıların yine büyük bir çoğunluğuna göre gönüllülük *aidiyet, bağlılık ve samimiyet* içermekte iken, üyelikte böyle bir durum söz konusu değildir:

“Kulübe üye olunuyor. Aktif üye pasif üye.. pasif üye, işte sadece böyle gelecek, aktif üye gerçekten iş yapmayı isteyen. O aktif üyelerin arasında bile gönüllü bir şeyler yapmaya gelmeyle üye olan arasında çok büyük bir fark oluyor. Çünkü gönüllü her şeyini vermeye hazır oraya. Vaktini işte.. parasını, bedenini zihnen her şeyini oraya dökmeye hazır ama aktif üye dediğimiz şey ... Kolay vazgeçebiliyor çünkü; aidiyet ya gönüllü olmak bir aidiyet.. Üye olmakta o aidiyet yok, sadece geliyorsun işte bir yere toplantıya oradan çıkınca hemen git.. Ama gönüllüde böyle bir şey yok aidiyet ve bağlılık..” [10, G, K, Siyasal, Orta-alt]

“... [G]gönüllüysen yani senin kalbin, ruhun bütün hücrelerinle birlikte gider, onu sen üstlenirsin. Yani bir şeyde ben üyeyim, gidip yapayım, bir şeyler yapayım yani niyet, samimi bir niyet yok. Yani gösteriş için olabilir bu. Gönüllülükle üye arasındaki, üye olmak arasındaki en büyük fark bence samimiyet.” [18, G, K, Dış Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bazılarına göre üye olmak da gönüllülüktür ve üye olmadan da gönüllü olunabilmektedir. Dolayısıyla gönüllülüğün daha kapsayıcı olduğu söylenebilir:

“Gönüllülükte aslında yani gönüllülüğe nasıl baktığınla alakalı. Üye olmakta bir gönüllülüktür. Ciddi bir şeydir. Aslında üyelik gönüllülüğün alt başlıklarından bir tanesidir. Yani üye olmadan da gönüllülük olabilir. Üye olarak da gönüllülük olabilir. Alt başlığı yani öyle çok farklı kavramlar değil.” [13, G, E, Siyasal, Orta-üst]

“Yani hem üye olup hem gönüllü olabilir. Ama sadece üye, gönüllü olmadan sadece üye de olabilir. Mesela çok fazla bir şeye karışmadan işte sadece maddi olarak yardımda bulunan üyeler de var. Mesela onu tam olarak gönüllü tanımına sokamayız diye düşünüyorum. Gönüllü tanımını biraz daha farklı bir şey.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

Katılımcıların bir kısmına göre üye, karşılık bekleyebilirken; gönüllü, karşılık beklememektedir:

“Üye insan bir şeyi yaparken karşılık bekler devamlı. Çünkü oraya üyesindir resmi olarak hani hımm sen bir şeyler yapıyorsun ve geri dönüşünü de beklersin. Ama gönüllü insan geri dönüşüm beklemeden çalışma içerisindedir.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

“Üye olduğun zaman bir karşılık bekleyebilirsin, üye olduğun kurum ya da kuruluş sana bir maddi ücret ya da başka bir şekilde yardım da bulunabilir. Ama gönüllülük dediğim gibi hiçbir şekilde bir beklenti olmadan yapılan bir şeydir.” [65, GO, K, Hemşirelik, Orta]

Katılımcıların bazılarına göre üyelikte daha kişisel amaçlar ve/veya eğilimler olabileceği gibi, gönüllülükte daha toplumsal amaçlar bulunmaktadır:

“... [Y]ani ikisi arasında bir fark olduğunu düşünüyorum çünkü bir kuruma üye olmak istediğiniz zaman, biraz da nasıl diyeyim kişisel eğilimlerine göre gidersen üye olursun ama hani gönüllülük faaliyetindeyse, dediğim gibi, bir insana yardım etmek istiyorsundur bu yüzden gönüllülük faaliyetinde bulunursun. Üyelikte biraz da şey yatıyor kendi hobine veya kendini düşünerek gidersen üye olursun, gönüllülükte gideyim ben başkasına yardım edeyim düşüncesi olduğu için arada fark vardır yani.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Bu iki kavram arasında teoride bir fark olmasına rağmen pratikte bir fark olmadığı düşüncesi katılımcıların bazıları tarafından belirtilmektedir:

“Şimdi gönüllülük faaliyetlerini yürüten bir organizasyona üye olmak sürekli bir faaliyetin içinde bulunabilmeni sağlar. Ama üye olmadan da yine bir faaliyetin içinde bulunabilirsin; yani pratikte çok büyük bir fark olduğuna inanmıyorum. Teoride belki ama o da çok istisnai durumlara değinir açıkçası. Yani üye olmakla gönüllü olmak arasında çok büyük bir fark olmaz. Üyelik bir sorumluluk bilinci aşılması dışında herhangi bir zorunluluk ortaya koymaz. Yine gönüllü olarak bir şey yaparsın zaten gönüllü, o organizasyonun yürüttüğü faaliyetlerde gönüllü olduğun için oraya üye oluyorsun. Oraya karşı bir önyargın olsa veya tereddütün olsa zaten üye olmazsın ki.” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

Üyeliğin daha resmi olarak bireye katılım zorunluluğu hissettirebildiği katılımcıların bir kısmı tarafından vurgulanmaktadır. Bazılarına göre önce gönüllü olarak faaliyetlere başlamak, sonrasında ise üye olmak daha mantıklı görülmektedir:

“Sanki üye olunca daha resmi oluyor. Tüm etkinliklere katılım zorunluluğu hissedebilirsin. (g) Ya da belki cebinden daha fazla para harcayabilirsin. Tam bilmiyorum ama ilk önce gönüllü olarak başlayıp çok beğenirseniz üye olmak daha mantıklı.” [54, GO, K, Tıp, Orta-üst]

“Vardır. ... Şimdi üye olmak yani mesela ben bir yere giderim üye olurum, çok yapıyorum bunu, üye olurum bir daha oraya gitmem. Öyle bir şey yani, ilk gittiğimde üye kaydı alıyorlar, gidiyorsun üye oluyorsun bir bakıyorsun beğenmiyorsun bir daha gitmiyorsun. Ama gönüllü insan gider üye de olur sonra devamını da getirir. Mesela (..) bir grubun bin üyesi varsa bunun binide gönüllü olarak bir şeyler yapmaz. Bunun mesela bir kısmı yapar.” [57, GO, E, Veterinerlik, Orta]

Üye olmak ile gönüllü olmak arasındaki farklar genelde doğru bir şekilde anlaşılrsa da bazı katılımcıların bu iki kavramı kıyaslarken diğer katılımcıların tam tersi şekilde cevap verdikleri gözlemlenmektedir. Katılımcıların bazılarına göre üye olmak daha içten bir davranıştır, aidiyet vardır ve üye daha isteklidir:

“Vardır tabii ki.. ... Üye olmak sanki daha bir istekli, daha bir içten davranış. Mesela bir kuruma üye olursun gönüllü belki ara bir olursun ama üye her zaman bunu süreklilik haline getirmek gibi düşündüm.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

Söz konusu katılımcılara (üye olmanın gönüllülükten daha kapsamlı olduğunu düşünen katılımcılar) göre gönüllü her zaman faaliyete katılmayabilir ama üye belki de sözleşmeye bağlı olması hasebiyle kendisinde faaliyete katılma zorunluluğu hissetmektedir:

“Bence gönüllü olan her zaman katılmayabilir; adı üstünde gönüllü olunca içinden geldiği zaman katılabilir. Ama üye olmak sanki bunu biraz daha sözleşmeye bağlı olmak gerekiyormuş gibi hissettirdi bana. O yüzden(,) ikisi arasında fark olduğunu düşünüyorum. Gönüllülüğün biraz daha hani(,) sürekli olmayabileceğini veya içinden geldiği kadar olabileceğini ama üyeliğin biraz daha resmileştiğini, bunu tabii kötü anlamda demiyorum daha devamlılık sağlayabileceğini düşünüyorum ama tabii ki.” [53, GO, E, Tıp, Orta]

“Üye olunca ne bileyim, böyle bir zorunluluk hissediyorsun galiba ama gönüllü olunca daha çok böyle istek var.” [49, GO, K, İletişim, Orta]

Katılımcıların küçük bir kısmına göre üye olmak o grubun bir parçası olmaktır ve üye sosyal çevresine de faydası vardır. Gönüllü ise faaliyete istediği zaman katılır ve gönüllülük karşılık beklemeden yapılmaktadır:

“Eee var gibi sanki. Hani bir yere üye olduğunda o grubun bir parçasısındır kesinlikle, hani onun verdiği sana getirileri vardır diye düşünüyorum. Bir yere üye olmanın sosyal çevrene kişiye faydası vardır ama gönüllü olmayı daha hani faydasız bakabiliyorum, hani getiri almadan yapabileceği bir şeydir diye düşünüyorum ya da üye olduğunda, hani sürekli bir katılımıda bulunur. Gönüllü ne zaman gönüllü olursan o zaman katılırsın böyle bir fark var emin olmadım cevabımda.” [17, GO, K, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bazılarında göre gönüllülükte ismin vardır, anlaktır, faaliyeti istediğin zaman yapabilirsin. Ama üyelikte süreklilik gerekmektedir ve bağlayıcıdır:

“Şöyle olabilir: İnsan hani gönüllü olmak sonuçta anlık bir şey, bir kuruluşa üye olursunuz ama her an gönüllü olmak istemeyebilirsiniz. O, sizi bağlayıcı etki yapar. Gönüllü olmak ama bir anlık hani o, o kuruluşa o gün canınızın istediği için yardım yaparsınız ve biter. Ama üye olmak biraz daha bağlayıcı görev oluyor.” ... [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Var. Yani üye olunca otomatik olarak belli sorumlulukları üzerine almış oluyorsun ama gönüllü olursan sadece yaparsın ertesi gün istersen yapmazsın. Ama üyelik çok farklı bir nokta.” [51, GO, E, İletişim, Üst-orta]

“Üye olmak.. Ya üye olmak sürekli bir şey sanırım. Süreklilik gerektiriyor. Ama gönüllü olmak istediğin zaman bir şeyi yapabilirsin gibi algılıyorum ben. Üye olmak sanki bir gruba dâhil olmak ve onunla hareket etmek gibi düşünüyorum ben. Farklı şeyler aslında.” [58, GO, K, Veterinerlik, Orta]

Bununla birlikte katılımcıların bazıları da üye olmak ile gönüllü olmak arasında ayrıca bir fark olmadığını belirtmektedir [17, 31, 60]:

“Aynı şey gibi duruyor.” ... “Yani oraya üye olması da bu faaliyete katıl... katılmak için veya daha rahat daha iyi fırsatlar elde edebilmek için bu faaliyetlere katılma noktasında...” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

Üye olmayı daha aktif, kapsayıcı, aidiyeti oluşturan bir süreç olarak konumlandırıp gönüllülüğü anlık, gelip geçici vb. biçimlerde tanımlayan katılımcıların neredeyse tamamının gönüllü deneyimi olmayanlardan oluşması dikkat çekicidir. Bu çerçevede gönüllü deneyimi olmayanların gönüllülük ve üyelik konusunda net bir tanımlama yapmakta zorlandığı söylenebilmektedir:

Genel olarak katılımcıların hemen hemen hepsinin üye olmak ve gönüllü olmak kavramları arasındaki ayrımın farkında olduğunu ancak bunu açıklarken birbirlerinin cevapları arasında önemli farklılıklar oluşabildiği gözlemlenmektedir. Gönüllü olmak ile üye olmak arasındaki farktan söz eden katılımcılar daha çok üyeliğin kâğıt üzerinde olmasından, her zaman beraberinde eylemliliği getir-

mediğinden, zaman zaman karşılık da beklenebileceğinden ve çoğunlukla üye olunan kurumun ideolojisini almayı gerektirdiğinden söz etmektedir. Bu katılımcılardan bazıları ise üye olmanın sürekliliği sağlanması durumunda, gönüllülüğe yaklaştığını ifade etmektedir. Bununla birlikte katılımcıların birçoğu gönüllülüğü bireylerin tamamen kendi istekleriyle yaptıkları, eylem gerektiren, karşılık beklenmeden yapılan faaliyetler olarak görerek bu kavramı üyelikten ayırmaktadırlar.

4.4. Katılımcıların Gönüllülük Eğilimleri

Mülakatın son kısmında katılımcılara ileride gönüllü faaliyetlerde bulunmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Bu sorunun cevabı ve içerdiği anlam, gönüllü olan ve gönüllü olmayan katılımcılar için farklılık göstermektedir.

Gönüllü olan katılımcıların hepsi gelecekte de gönüllü faaliyetlerde bulunmayı sürdürmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan bir kısmı aynı alanlarda gönüllü faaliyete devam etmeyi düşündüklerini [16, 22, 47, 59, 78] ifade ederken bir kısmı ise farklı alanlarda [03, 18, 22, 29, 32, 38, 41, 79, 83] gönüllü çalışmalarını sürdürmek istediklerini ifade etmektedir. Ayrıca hangi alanda gönüllü faaliyette bulunurlarsa bulunsunlar gönüllü olan katılımcıların hiçbirinin gönüllü faaliyete devam etmeme gibi bir düşüncelerinin bulunmadığı, yaptıkları faaliyetten sıkılırlarsa dahi bir şekilde farklı bir alana ve/veya kuruma geçtikleri gözlemlenmektedir.

Gönüllü olan katılımcıların çoğu faaliyette bulunduğu alanın yanı sıra başka alanlarda da gönüllü faaliyetlerde bulunmak istediklerini vurgulamaktadır:

“Eğer imkânım olursa, fırsatım olursa elbette ki farklı alanlarda da yardım etmek isterim. Ama şu an için.. yapabildiğim kadarıyla bu faaliyetleri devam ettirmeyi planlıyorum.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Farklı alanlara da olursa yani, hani onları görebilirim, mesela hayvan severim yani, orada da bir şeyler yapabiliriz yani. Farklı kulüpler oluyor okulda.(.) Öyle yani. Onlara da ilgi göstermeye çalışırım yani.” [38, G, E, Edebiyat, Orta]

“Farklı bir alanda da devam edebilirim ama bu alanı bırakmak istemem.” [32, G, K, İlahiyat, Orta-üst]

“Evet, şimdiye kadar bahsettiğim alanlarda devam etmek isterim. Yani, ee, çocuk ve iyilik üzerine devam etmek isterim.” [16, G, K, HAYEF, Orta]

Gönüllü olan bu katılımcıların hangi alanlarda gönüllü faaliyete devam etmek istediklerinden biraz daha detaylı olarak bahsetmek gerekirse, planların genelde çocuklar üzerinde [02, 09, 18, 19, 29, 33, 50, 59, 61, 62...] toplandığı söylenebilir. Bununla birlikte bazı katılımcılar insan hakları [05, 09, 10, 44, K13], eğitim [15, 19, 33, 34, 44, 88], çevre [44, 69, 71, K13], mülteciler [05, 09, 18, 82], sosyal yardım [02, 55], engelliler [03, 12, 59], yaşlılar [22, 69, 81, 85] gibi alanlarda gönüllü faaliyet sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bazı katılımcılar ise hayvan hakları/koruma [21, 38], hastalar [72, 85], spor [38], sağlık [56, 69], bağımlılık [15], siyasi örgütler [K2] gibi alanlardan söz etmiştir.

Kadın, çocuk, mülteci haklarını vs. içerir bir şekilde insan hakları alanında gönüllü olmak isteyen birçok katılımcı bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu katılımcıların bir kısmının hukuk fakültesi öğrencisi olması katılımcıların kendi mesleki alanlarda gönüllü çalışmalarda yer almayı planladıklarını göstermektedir:

“Ya mesela şu anda genelde mülteci hakları, çocuk hakları üzerine hani bir şeyler. Yani zaten bazı şeyler de spesifik oluyor yani. Hani kadın hakları ile ilgili mücadelede, hani bir şeyin (d) erkek olarak ne kadar, hani işe yarayacağımı çok bilmiyorum, zannetmiyorum da. Hani o biraz spesifik..” [05, G, E, Hukuk, Orta]

“Mültecilik alanları. İnsan hakları kesinlikle... Mültecilik, darda insan hakları genelde. Ya zaten insan haklarıyla uğraşan bir insan olmak istiyorum. Hani ilerde akademisyen olmayı tercih edersem de bu konuda ilerlemek istiyorum.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

Katılımcıların bir kısmının özellikle de meslekleriyle ilişkili olarak gelecekte sağlık alanında gönüllü faaliyetlerde bulunmak istedikleri gözlemlenmektedir:

“Ya sağlık alanı daha çok, çünkü aldığım eğitim ile de bağlantı kurarsak hem hani mesleğimi yapabileceğim hem de gönüllü olabileceğim bir oluşum olduğu için aslında.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Katılımcıların hangi gönüllülük türünde devam etmek istediklerine bakıldığında ise, kurumsal gönüllülüğün ilk sırada yer almaktadır. Gönüllü olan bu katılımcıların çoğu faaliyetlerini gönüllü faaliyetin hedef kitlesine daha kolay ulaştırılacağı düşüncesiyle kurumsal olarak yürütmeyi yapmak istediklerini [05, 08, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 29, 34, 41...] belirtmektedir.

Katılımcıların birçoğu gelecekte gönüllü faaliyetlerini kurumsal olarak yürütmek istediklerini belirtmektedirler:

“... Bireysel olarak yaptığımız şey sadece bizim çevremizde kalıyor. Atıyorum açları doyur-

mak olayı... Bunu benim kendi mahallemde yapmam var, ya da İstanbul genelinde yapmak var, Türkiye genelinde yapmak var.. Hangisi daha etkili olur, hangisinde daha çok fayda var? Tabii ki de Türkiye geneli.. Ben bunu Türkiye geneline tek başıma yayamayacağıma göre birtakım bağlantılar kurmam gerekiyor. Bu bağlantıyı nasıl sağlayacağım? Hali hazırda var olan kurumlar sayesinde ya da ilerde bir kurum oluşturarak sağlayabilirim... İki şekilde de olabilir. Ama illaki bir kuruma bağlılık lazım.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

“Büyük ihtimalle bir çatı altında olur yine. Bu çatının ne olacağını hayatının gidişatı yönlendirir diye açıkçası düşünüyorum.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

“Ya STK bünyesinde olabilir ya da kendim yeni bir oluşumlar açabilirim. Kendim yeni oluşumlar oluşturabilirim gibi hayallerim var ama bakalım.” ... “Mezun olduktan sonra, kendi gelişimimi biraz daha tamamladıktan sonra.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“Ya biraz daha çok kurumsal üzerinden gideceğim. Veyahut da direkt aktif görev almayı düşünüyorum. Yapabilir miyim, zamanım olur mu bilmiyorum, ikinci planda düşünmek lazım ama ben ilk planda evet bu işin içinde bir görev alacağım yani bir işinden ben sorumlu olmayı düşünüyorum.” ... “Bireysel olarak çok zor oluyor. Hani hem zor oluyor hem de güçlü bir kurumsal yapı daha çok iyilik yapmana en azından vesile oluyor. Yine dediğim gibi ben küçük birkaç STK daha biliyorum ve büyük STK’ları biliyorum. En azından bir faaliyet olacağına birinin etki gücüyle diğerinin etki gücü farklı. Birisi çok daha etkili olabiliyorken birisi çok daha az etkin olabiliyor yani. Bunu gördüğüm için kurumsal olarak düşünürüm. Tabii bireysel olarak da katılıyorum ama biraz daha farklı olur, az olur.” [55, G, E, Tıp, Orta]

Kurumsal gönüllülüğü tercih edeceğini söyleyen birçok katılımcı aynı zamanda bireysel olarak da faaliyetlerini sürdüreceklerini ifade etmektedir. Bireysel gönüllülüğü tercih edeceklerini söyleyen katılımcıların sayısı [02, 09, 15, 16, 18, 19, 21, 23, 33, 34, 37, 41...] kurumsal gönüllülüğü planlayanların sayısı ile çok yakındır:

“Buna sanırım doktor olduğumda karar vereceğim. Belki bireysel gönüllülüğe dönüşebilir bu çünkü elimde daha fazla imkân olacak bireysel gönüllülük için ama kurumlar aracılığıyla pek fazla yapmayı düşünmüyorum.” [37, G, K, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

“Şu an bireysel olacağımı düşünüyorum. Çünkü öğrenciyim. Bir kuruma bağlı olarak bir iş yapmıyorum. Hani bir işiniz olur, o iş yerinin bir sosyal sorumluluk projesi olur ona katılırsınız onu bilemiyorum. Tabii inandığım bir şey olursa ona da katılıyorum. Bireysel olur diye düşünüyorum. Bir gruba bağlı olamadığımdan kaynaklı zaten bağlı olduğum yerlerde yapıyorum.” [23, G, K, Mühendislik, Orta]

“Ben bireysel olarak düşünüyorum. Şeyden dolayı, gruplar her grup kendi ideolojisini yine bu raya geliyoruz çünkü ben bu şekilde okudum hep. Baktığım zaman siyasi ideolojilere, dini ideolojilere Türkiye’deki cemaatlere baktığım zaman mesela genelde hep kendi fikirlerini yayma endeksli görüyorum. Bunun için de bireysel olarak düşünüyorum.” [33, G, E, İlahiyat, Orta-üst]

Son olarak katılımcıların sadece birkaçının gelecekteki gönüllülük faaliyetlerini İnternet gönüllülüğü yoluyla yapmak istedikleri [03, 16, 19, 71] gözlemlendiği belirtilmelidir. Bunun da diğer gönüllü olma biçimlerinin yanında zikredilen bir yöntem olduğu söylenebilir. Ancak gelecekte faaliyetlerini İnternet üzerinden yürütmek isteyen gönüllü katılımcıların ise oldukça az sayıda buldukları gözlemlenmektedir:

“İnternet üzerinden bunu gerçekleştirmesi gayet kolay oluyor son zamanlarda. İletişim kurma açısından kolaylık oluyor. O yüzden İnternet olabilir. Ee bireysel olabilir ya da hani kurumsal olarak grupla beraber bir şekilde ee bir başvuruydu, şeydir o şekilde yapıp.” [03, G, K, İşletme, Orta]

Katılımcıların bir kısmı gelecekteki gönüllü faaliyetlerini hem bireysel hem kurumsal hem de İnternet üzerinden yapabileceklerini ifade etmektedirler:

“Bireysel olması şey ee bireyselliği birazcık daha kurumsallığa bağlayabiliriz. Çünkü kurumsal olan bir yerle iş yürütmek bireysel açıdan daha kolay oluyor. İnternet üzerinden de ee yine aynı şekilde hepsi mutlaka bir kurum ile beraber çalıştıkları için bireysellik ve İnternet ben kurumsallığın içinde görüyorum. İ o yüzdende bireysellik ve İnternet üzerinden kolay diye düşünüyorum.” [03, G, K, İşletme, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ise gönüllü faaliyetlerini gelecekte hem bireysel hem de kurumsal olarak gerçekleştirebileceklerini belirtmektedirler:

“Kurumsal ve bireysel olarak gerçekleştirmek isterim aslında. Mesela ilerde ... bilgi düzeyim arttıkça ve biraz daha kapılar aralandıkça insanlara toplu olarak bilgi vermek, seminer şeklinde, ki tarzım zaten o olacak gibi görünüyor. .. Daha çok bu şekilde çalışmak isterim.” [15, G, E, HAYEF, Orta]

“Kurum ve bireysel bazında devam edebilirim.” ... “Ya İnternet üzerinden ya biz ne kadar teknoloji çağında olsak da insanlar da İnternet üzerinde bir güvensizlik söz konusu var ya hani. O inancın çok kırılabilceğini ben sanmıyorum açıkçası. Ne kadar önlemler alınsa ne kadar işlemler yapılsa hani bunun önüne çok geçilebileceğini çok aşırı sanmıyorum yani insanlarda bu güvensizlik her zaman mevcut. İı kurumsal olarak düşünüyorum çünkü hani kurum olarak daha çok sesin çıkıyor. Hani mesela propaganda bile, hani bir eylem de tek kişinin çıkardığı ses ayrı olur. Yüz kişinin çıkardığı bambaşka olur.” [21, G, K, İşletme, Orta-alt]

“Kurumsal olarak da devam etmeyi düşünüyorum ama bireysel olarak da ikisi de beraber yürür zaten.” [50, G, K, İletişim, Orta-üst]

Gönüllü olmayan katılımcıların büyük bir çoğunluğu da gelecekte gönüllü faaliyetlerde bulunmak istediklerini belirtmektedir. Bu katılımcıların çoğu yine ço-

cuklarla ilgili [06, 14, 20, 24, 36, 39, 51, 68, 73, 84, 86, 87] gönüllü faaliyetlerde bulunmak istediklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların bir kısmı sosyal yardım [01, 06, 27, 39, 51, 53, 60], yaşlılar [06, 14, 28, 39], çevre [07, 11, 28, 45, 53], eğitim [07, 31, 44, 52, 54, 66, 78] gibi alanlarda faaliyette bulunmak istemektedirler. Bir kısmının ise spor [07], hayvanlar [43, 45, 61], insan hakları [44, 45], sağlık [54, 65, 66, 77] gibi alanlarda gönüllü faaliyette bulunmak istedikleri gözlemlenmektedir.

Gönüllü olmayan katılımcıların önemli bir kısmı gelecekte çocuklarla ve/veya yaşlılarla ilgili birtakım gönüllü faaliyetlerde bulunmak istediklerini ifade etmektedirler:

“Çocukları çok severim mesela. Çocuklarla ilgili bir şey, her hangi bir alan olabilir. Evet. Yaşlıları da çok severim. Yaşlılarla da alakalı bir şey olabilir.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

“Alan olarak fark etmez de karşımdaki kişinin mutlu olduğunu görmek beni mutlu ediyor dediğim gibi (-) ama çocukları mutlu etmek hoşuma gidiyor mesela. ... Bunun için lösemili çocuklara mesela onların bulunduğu ortamlara gidip onlarla vakit geçirmek olabilir ya da huzurevi aklımda var ama onu nasıl sağlayabilirim araştırıyorum yani bulmaya çalışıyorum. Huzurevlerine gidip onlarla vakit geçirmek olabilir.” [14, GO, K, HAYEF, Orta]

“İçimde hep vardır küçük böyle çocuk esirgeme kurumuna gidip böyle yani gittim de bir daha gidip öyle saatlerce geçiresim var böyle; yani böyle birisini alıp dışarıya tabii salıyorlar mı bilmiyorum ama böyle bir gezdirmek onu mutlu etmek istemişimdir.” [20, GO, E, Çapa Tıp, Orta]

Daha önce gönüllü deneyimi olmayan katılımcıların çocuklar ve yaşlılardan sonra odaklandıkları ikinci nokta eğitim alanıdır:

“Eğitim alanında çalışmak isterdim.” ... “Neden... Kendi alanım olduğu için yani...” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Eğitim alanında.” ... “Eğitime ihtiyacı olan, hayatı sırasında desteğe ihtiyacı olan öğrencilere destek.” [52, GO, E, İletişim, Orta-alt]

Gönüllü olmayan katılımcıların gelecekte sosyal yardım alanıyla ilgili faaliyetlerde bulunmayı planladıkları görülmektedir:

“Ya ben biraz daha insanın etkileşiminin olduğu, insan yardımlaşmasının olduğu bir ee sosyal sorumluluk projesinde ee isterim.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“Şu an için bir planım yok fakat bir öğrenciye burs vermek de gönüllülüktür. Ve biz bunun öğrencilik hayatını yaşayan insanlarız. İlerde çalıştığım meslekten aldığım duruma göre

ben de (.) burs vermeyi, bir vakfa bağlanmayı düşünüyorum. Kendi devam ettiğim vakfa üye olarak katılmayı devam etmeyi düşünüyorum. Benim şu an yapabileceğim küçük planım bu.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

“Yani, ben açıkçası yoksullara falan yardım ederim. Gönüllü bir faaliyet olacaksa bu muhtaç insanlara yardım ederim. Yani muhtaç bu sadece maddi açıdan değil (mhm) böyle ezilen insanlara da yardım etmek isterim, çocuklar, kadınlar olabilir.” [51, GO, E, İletişim, Üst-orta]

“Eğer .. ya ben yardımsever bir insanımdır. Çoğu öğrenci arkadaşşıma karşılıksız yardımda bulundum. İleride maddi durumum çok iyi olursa evsiz çocuklara yardım etmek istiyorum.” [73, GO, E, Su Ürünleri, Orta]

Gönüllü olmayan katılımcıların bir kısmı ise gelecekte çevre alanında gönüllü faaliyetlerde bulunmak istediklerini belirtmektedirler:

“Ya şimdi işte iş ağaç dikimi fidanlar falan.” “Ya o doğanın korunması..” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

“Sadece burs şeklinde olmayabilir sosyal etkinliklere de katılabilirim. Huzurevi ziyareti oluyor. Daha değişik şeyler oluyor. Bir çevre mühendisi olduğum için gönüllülük olayı çok fazla etrafımda dolanan bir şey.” ... ??? gibi mi? -Aynen.. Benim mesleğimle çok ilişkili şeyler olduğu için tabii ki bende aktif olarak bir şeyler yapmayı planlayabilirim.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların bazıları da gelecekte hayvanlarla ilgili gönüllü faaliyet planlarının olduğunu ifade etmektedir:

“Yani şu anda beni yönlendirecek iki tane arkadaşım var. Yani birisi bu yurt dışına gitmek isteyen öğrenciler birisi de Yedikule’de çalışan arkadaşım... Hani hayvan barınağı olur; yani şu anda bir alan düşünmüyorum belli bir alan yok gönüllülük her an her alanda olabilecek bir şeydir.” ... “Özel bir nedeni yok dediğim gibi, hani yönlendirecek arkadaşların olması benim için çok şey özel bir nedeni yok.” [43, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

Katılımcıların bazıları da gelecekte sağlıkla ilgili birtakım gönüllü faaliyet planlarının olduğunu aktarmışlardır:

“Yani şu an hani sağlık, daha çok bu yönlere yönlendiğim için, hani mesleğim gereği de, hani bu konuda daha çok bilgi sahibi olduğum için onlara yönelmeyi düşünüyorum yani.” [63, GO, K, Hemşirelik, Orta]

Bunlarla birlikte gönüllü olmayan fakat gelecekte gönüllü faaliyetlerde bulunmayı düşünen katılımcıların çoğunluğu kurumsal faaliyetleri tercih edeceklerini belirt-

miştir. Gönüllü deneyimi olmayan katılımcıların gelecekte kurumsal gönüllülüğü tercih etmeleri, hâlihazırda kendilerini hazır hissetmemeleri ile ilişki olabilir:

“Kurum üzerinden, kurum üzerinden gidip direkt şey her kişi de giremiyor bazıları örneğin çocuk esirgeme kurumları kız üzerine olduğu için onu biraz tabii İnternet’ten araştırıp ve ya yardım isteyen kişileri bulup gidebilir kurum üzerinden.” ... “Daha ulaşımı kolay, canlı, yanında olmak, daha faydalı olacağını düşünüyorum.” [20, GO, E, Çapa Tıp, Orta]

“... Ya dernekler var: derneğe üye olunabilir, onlarla bir faaliyet için. İşte bu plan onlarla paylaşılabilir. Harekete geçilebilir. Dernek kurulabilir. Böyle şeyler yapılabilir. İşte gönüllü arkadaşlar mutlaka vardır, onlarla irtibata geçilebilir. Böyle şeyler yapılabilir yani. Bunlar olabilecek şeyler.” [60, GO, E, Fen, Alt]

Gönüllü olmayan katılımcıların bir kısmı ise gönüllülük alanında bireysel faaliyetleri tercih etmek istediklerini belirtmektedir:

“Bireysel olarak.. Ya kurumsal olarak ee şey yapmak istemiyorum. Zaten kurumsal olarak kendi bulunduğum örgütün çalışmaları var. Biraz daha bireysel hareket etmek istiyorum.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“Bireysel kendi çabalarımla. Kurumlara inanmıyorum kesinlikle kurumlara bağış yapmam. İnternette de yapmam.” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

“Tabii ki ben ilk başta kurumsal olarak bir şey yapabileceğimi sanmıyorum ya da İnternet’ten. Ama bireysel olarak başlayıp devam ettirirsem kurumsal da olabilir. Ama İnternet sanmıyorum.” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

“Yani ben açıkçası bireysel olarak düşünüyorum..” ... “Yani kendime daha.. rahat hissedebilirim. Yani rahatça. Herhangi bir bağımlılık olmadan. İstedğim şekilde yapabilirim diye. Hani biraz da özgür(g) sevdiğim için.” [58, GO, K, Veterinerlik, Orta]

Diğer taraftan İnternet gönüllülüğüne genel anlamda güvenilmediği bu nedenle çok da elzem olmadığı düşüncesinin gönüllü olmayan katılımcılar arasında hâkim olduğu söylenebilir:

“İnternet üzerinden çok fazla düşünmem. Çünkü nereye gideceğini açıkçası görmek isterim hani. Ben veriyorum ama o adam bunu yerine ulaştırıyor mu? Kurumları illaki bu dediğiniz gibi ??? gibi ??? gibi yerine ulaştırdığını görüyorsunuz yani ücretler ortada diye düşünüyorsunuz ve yaptığı faaliyetler ortada diye düşünüyorsunuz falan, oralar olabilir. Ama bunları illaki üye olup takip ederim hani ne yapılıyor diye ben de toplantılarına gitmeye çalışırım, toplantılarına katılmaya çalışırım, hatta gerekirse başka ülkeye gidiyorlarsa bile gitmeye çalışırım.” [66, GO, K, İktisat, Orta]

Katılımcıların bir kısmı ileride gönüllü faaliyetini bütün gerçekleştirme yollarıyla yapabileceğini ifade ederken bir kısmı ise bireysel ve kurumsal ikisini birden kullanmayı planladıklarını ifade etmektedirler:

“He dedim işte mesela .. kurumsal mesela Afrika’ya .. bir vakıf .. vakıfla beraber gitmek .. ya da doğrudan devletle de olabilir. Bireysel olarak da zaten anlattığım gibi kitap, kütüphane ya da kitap şeklinde yani bireysel anlamda ben açabilirim .. öyle olabilir. Kurumsal anlamda da vakıfla Afrika’ya da gitmek isterdim mesela çünkü tek başıma gidemem orayı (g) hiç bilmiyorum çünkü.” [76, GO, E, HAYEF, Orta]

Son olarak hem şu an gönüllü faaliyetlerde bulunmayan hem de böyle bir planı mevcut olmayan katılımcılardan söz etmek gerekir. Bunlar tüm katılımcılar içerisinde çok az bir sayıya sahip olup gelecekte gönüllü faaliyetlerde bulunmayı düşünmemenedenleri olarak da, temelde katılımcıların *hayatın ne getireceğini bilmemeleri, geçim galesi, kurumlara ulaşamaması, bir türlü başlamak için ilk adımı atamaması* gibi faktörlerden söz etmektedirler.

Şu an gönüllü olmayan katılımcıların bazıları hayat ve/veya geçim galesi nedeniyle gelecekle alakalı herhangi bir gönüllülük planı yapamadığını ifade etmektedir:

“Çünkü daha kendi hayatımı planlayamadım onu nasıl planlayayım yani. İş hayatına mezun olacağım ne yapacağım belli değil. Başka insanlara yardım etmeyi düşünemem şu anda.” [04, GO, E, İşletme, Orta-üst]

Gönüllü olmayan katılımcıların bir kısmının *ne yapabileceğini bilmemesi*, çevresinde bu tür faaliyetlerin olmaması, gönüllülükle yollarının kesişmemesi ve buna benzer hususları planı olmamasının nedeni olarak zikretmişlerdir:

“Açıkçası çok bilmiyorum yani gönüllü bir faaliyet şu anda yapılabilir mi, nasıl yapabilirim ee öyle çok fazla bilgim dediğim gibi çevremde de yok o yüzden bilmiyorum.” [17, GO, K, Dış Hekimliği, Orta]

“Plan olarak yok. Açıkçası plan olarak yok istediğim bir şey ama planlarımın arasında öyle bir şey yok.” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

“Olabilir diyeyim yani belli değil. Anlık bir şey olduğu için dediğim gibi. Hani plandan çok bir faaliyet görürüm, bunun gerçekten etkili bir şey olacağına inanırım ve katılırım... .. Ama hani böyle bir plan olarak yok kafamda şu an aynen. Plan yok, istek var diyeyim ama yani.” [35, GO, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta]

Katılımcıların bazılarının bir türlü gönüllü faaliyetlere başlayamadığı, başlama-
nın zor olduğu söylenebilir. Ancak katılımcıların gönüllü faaliyetlere başlamaları
durumunda devamının geleceği ileri sürülebilir:

“Evet, bir giriş yapsam gerisi gelecek ama o girişi yapmak zor.” [30, GO, K, İlahiyat, Orta]

Katılımcıların bazılarının ise gönüllülük üzerine oturup düşünmemiş olmalarına
rağmen zihinlerinde birtakım planlar varmış gibi görünmektedir:

“Gönüllülük konusunda yani gönüllülük değil de ben şöyle bir planım var ama o girer mi
bilmiyorum içine. Yani mesela ilerde belki zengin olursam diye düşünüyorum (..) zengin
olursam belki yani bu çevrede gördüğünüz evsiz çocuklar için bir şey düşünüyorum. Ama
o da olur mu bilmem, neyse.” ... [57, GO, E, Veterinerlik, Orta]

Sonuç olarak katılımcıların hemen hemen hepsinin belli başlı gönüllülük eğilim-
lerinin, gelecekte buna dair planlarının var olduğu söylenebilmektedir. Gönüllü
olan katılımcıların tamamı gönüllü faaliyetlere devam edeceklerini ifade etmiş
olup gönüllü olmayan katılımcıların da çok büyük bir çoğunluğunun gelecek
yaşantıları içinde gönüllü faaliyetlerde bulunmaya dair birtakım planlarının ol-
duğu gözlemlenmektedir. Bu anlamda genel olarak çocuklarla, eğitimle, sosyal
yardımla, çevreyle ilgili alanların öne çıktığı söylenebilir. Gönüllü olanlarda ve
olmayanlarda da kurumsal ve bireysel gönüllülüğün öne çıktığı görülmektedir.
Katılımcıların çoğunluğunun kurumsal ve/veya bireysel bir şekilde faaliyetlerini
sürdürmeyi planladıkları, İnternet üzerinden gönüllülüğe henüz çok açık olmadık-
ları ileri sürülebilir.

4.5. Katılımcıların Gönüllülüğe İhtiyaç Duyulan Alanlara İlişkin Görüşleri

Katılımcıların toplumda ihtiyaç duyulan alanları sıralamaları istendiğinde çoğu
başlıca ihtiyaç duyulan alanın maddi/sosyal yardım [01, 02, 06, 11, 12, 14, 16, 18,
22...] olduğunu belirtmektedir:

“Özellikle maddi anlamda çok fazla insanın çok fazla yardıma ihtiyacı var.” [01, GO, K,
İşletme, Orta-alt]

“... [D]urumu kötü olan ailelere yardımda bulunmak da olabilir. İşte ilk aklıma geliyor
yine, evde fazla olan şeylerimizi hani toplayıp da gönderiyoruz ya bu da mesela olabilir.
(-) Durumu kötü olan aileler var çünkü toplumda. Mesela ya da (-) Suriyeliler şu anda var

bayağı değil mi? Onlara yardım olabilir bence şu an. Çünkü sorun bence şu anda.” [14, GO, K, HAYEF, Orta]

“... [O]nun dışında maddi sıkıntı çeken çok aile var yardımda bulunulması gereken, yani birçok alan var, tek bir şey aklımda gelmiyor.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

“Var bence. Mesela şu an ülkemizde mülteci sorunu var. O çocukların giyimi kuşamları. Bu yapılan faaliyetlerden vakıfların desteklediklerinden haberdarım ama tabii ki daha iyi olabilir.” [54, GO, K, Tıp, Orta-üst]

İkinci sırada ise, katılımcılar toplumun eğitim alanında [01, 06, 08, 15, 17, 18, 22, 25, 31, 33...] gönüllülüğe ihtiyaç duyduğunu belirtmektedirler. Burada katılımcıların yine çocuklara karşı daha fazla eğilim göstererek toplumda eğitim bakımından en fazla çocuk eğitimi konusunda [01, 06, 15, 17, 33, 71, 80] eksiklik gördükleri söylenebilir. Bunun dışında bazı katılımcılar ise gençlere yönelik [15, 82] ve bilgilendirme [01, 25, 36] ya da bilinçlendirme [06, 17, 34, 55] amaçlı yapılabilecek olan eğitimlere ihtiyaç olduğunu da vurgulamışlardır.

Katılımcıların önemli bir kısmı toplumda eğitim alanında gönüllü faaliyetlerin eksik olduğunu, bu alanda gönüllü çalışmalarının artırılması gerektiğini vurgulamışlardır:

“Toplumun durumuna bağlı.. Ama eğitim seviyesi düşükse eğitim, yine maddi durumu düşükse eğitim ve maddiyat.” ... “Çünkü maddi durumu bir ortamın düşükse aynı zamanda eğitimsiz kalmış demektir.. Ve maddiyat yoksa dünya şartlarında maalesef eğitim de yok demektir..” [22, G, E, Mühendislik, Orta]

“İlk etapta eğitim diye düşünüyorum.” ... “Ama bence toplumun en fazla ihtiyaç duyduğu şey eğitim.” [31, GO, E, İlahiyat, Orta]

“Yani bir eğitim üzerine olan bir sivil toplum kuruluşunda olduğum için eğitime çok önem veriyorum. Eğitimi çok öncelikli olarak buluyorum. Türkiye’nin de şu an en çok ihtiyaç duyduğu şey olarak düşünüyorum. Eğitim ve bilim aklıma geliyor.” ... “Yani kaliteli bir eğitim yok. Eğitimimiz kaliteli bir eğitimden yoksun, bu yüzden.” [42, G, E, Edebiyat, Alt]

“Toplumda gönüllülüğe (ara) bence toplumda her şey için gönüllülüğe ihtiyaç duyulabilir yani. Çevre için de geçerli ama bence çoğunlukla eğitim. *Peki neden?* Çünkü toplumun (.) çirkinleşmesinin sebebi eğitimsizlik (.) bence. Her şeyin altında aslında bence eğitimsizlik yatıyor. Yani dışarıya çöp attığında bile yani bu bir çevre sorunu gibi yatabilir, çevre sorunu gibi gözükebilir. Ama aslında bunun altında bile eğitimsiz bir insanın attığı çöp vardır. O yüzden bence eğitime daha çok ağırlık verilmeli.” [50, G, K, İletişim, Orta-üst]

İnsanlara bilinç kazandırmak noktasında gönüllülüğün toplumumuzda eksik olduğunu düşünen katılımcılar da bulunmaktadır:

“İlk olarak eğitim derim.. Bunlar eğitimin alt dalında olabilir ama insanların eğitimsiz olsa bile okuma yazma bilmesi bile insan düşünüyorsa, akıl ediyorsa onun için çok ciddi bir özelliktir. Ama eğitilmişse çok eğitilmişse bir şeyi akıl etmiyorsa, idrak etmiyorsa çok bir numarası yoktur. Bu anlamda insanlara bilinç kazandırması noktasında gönüllülük faaliyetine gerek olduğunu düşünüyorum.” [34, G, E, Cerrahpaşa Tıp, Orta-üst]

“Yani genelde ihtiyaç duyulan alanlar yani eğitim, çok klişe olacak ama, eğitim çok önemli. Ama eğitimi çok fazla açmak lazım, hani ne eğitimi neye göre eğitim filan diye, hani bence şu bakımdan gönüllülük önemli olabilir; ee insanları bilinçlendirmek manasında. ... Ya herkes için söylemiyorum tabii bazı şeylerin değişmesi gerektiğini mevcut yanlışların, kötülüklerin imm kötü durumda olanların yardımı muhtaç olanların çok fazla olduğunu, bunun da, hani nasıl diyeyim, başkasının olduğunu değil de bizim değiştirmemiz gerektiğini anlatabilmeyi yani bu konuda eğitim vermeyi, eğitim almasını çok isterdim yani.” [55, G, E, Tıp, Orta]

Katılımcıların birçoğuna göre çocuk eğitimi toplumda bir şeylerin iyiye gidebilmesi için önemli bir gönüllü faaliyeti oluşturulması gerekmektedir:

“Ee bunun dışında eğitim alanında.. çok sosyal sorumluluk çalışması yapılması gerekiyor. Ee özellikle ilk ve işte anaokul, ilkokul, ortaokul eğitimlerinde ee öğrencileri yani insanları geliştirmek, daha iyi daha bilinçli toplum yaratmanın asıl temeli budur zaten. Eğitim alanında çok fazla sosyal sorumluluk projesi geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” [01, GO, K, İşletme, Orta-alt]

“... Ben aslında çocuklarımızın yetiştirilmesinde bir eksiklik görüyorum. O konuda nasıl bir gönüllülük yapılır hiç bilmiyorum o konuda.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

Katılımcıların bazılarına göre toplumda çocuğun ailesinin eğitilmesinde de eksiklikler bulunmaktadır:

“Aslında ev eğitimi ile ilgili”: “Ne yapılabilir gönüllü olarak? Çünkü çocuk ailede ne görürse, onu yapıyor. ... Ailelerin bilinçlendirilip, ailelerin çocukları daha iyi geliştirilmesi sağlanabilir. Daha çok aile konusunda bir bilinçlendirme olabilir.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

Katılımcıların bazılarına göre ise toplumda aslında her alanda gönüllülüğe ihtiyaç bulunmaktadır:

“Gönüllüye ihtiyaç duyulan alanlar. Aslında birçok konuda var mesela; bence eğitimde var, sağlıkta var, mesela ee her alanda var aslında.” [87, GO, K, Lojistik, Orta]

Bunun yanı sıra katılımcılar tarafından engelliler ile ilgili alanlarda [03, 08, 24, 41, 53] eksiklik olduğu düşünülmektedir:

“Büyük sıkıntıya ı engelli vatandaşlarla ilgili olarak görüyorum. Araçların park edilmesi, bilmem nesi, şusu bu tarz şeylerle gönüllülük çalışmalar, onlara yardım edilmesi. Oralarda eksik görüyorum. O konuda eksik görüyorum. Onların üzerine gidilmesi gerektiğini düşünüyorum.” [03, G, K, İşletme, Orta]

“Bir de şöyle; Türkiye’de engelli insanların hayata kazandırılması konusu çok bence eksik. Hiçbir şekilde sağlam bir altyapısal çalışmayla bir şeylerin yapıldığına ben Türkiye’de inanmıyorum o anlamda. Çok artık yeni yeni duymaya başladım onları da çok araştırmadım açıkçası ne olduğunu da. Engelli vatandaşların işte ne bileyim kamusal alanda istihdam edilmesi, yine bunlar aslında gittikçe klişeleşmeye başlayan işler. Hani açıkçası bunu eksik olarak gördüğüm ikinci nokta olabilir.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

Ayrıca onlara göre çevre [12, 17, 19, 26, 38, 53, 69, 70, 71...], sağlık [16, 19, 20, 21, 25, 39, 55, 57, 66, 78...], yaşlılar [15, 24, 32, 60, 65, 67, 68, 72] ve çocuklar [24, 26, 32, 41, 60, 61, 62, 64, 65, 72...] en fazla ihtiyacın olduğu alanlardandır. Mülteciler [13, 16, 54, 55, 65, 75], yardıma muhtaç/yoksul insanlar [09, 12, 64] ve çeşitli konularda insanları bilgilendirme [08, 14, 54, 78, 83, 85] de gönüllülüğe ihtiyaç duyulan alanlar arasındadır. Bununla birlikte insan hakları [05, 45], kan bağı [20, 26, 72], hayvanlar [27, 38, 47, 48, 69, 73, 88], sağlık [65], bağımlılık [15, 18, 83], insanlar arasında sevgi/iletişim bağı kurmak [06, 35] belirtilen alanlar arasındadır. Ek olarak kadınlar [28, 83, 86], gençler [29] ve toplumdan dışlanan sınıflar [38, 76] da toplumda gönüllülüğe ihtiyaç duyulan alanlar arasında ifade edilmektedir:

İnsanlara sevgi vermek bazı katılımcılara göre toplumda eksik olan ve gönüllü faaliyetlerle eksiğinin giderilmesi gereken bir alandır:

“Yaaa aslında ben biraz değişik olacak ama insanlara sevgi vermek gibi bir gönüllülük olabilir. Mesela yani yoldan geçen insanlara gül vermek bile insanları mutlu eder. Çünkü sokakta yürüyen insanlar bir birine güvenmiyor. Mesela birine saati sormak istiyorsun. Saati sorarken bile insanlara bir kötü bakıyor insan. O yüzden kötü oluyorum bende saati sorarken bile. Yani sadece saati soracağım, insan korkuyor hani bir şey mi isteyecek? Tinerici mi ne? (g) Dilenciymişim gibi bakıyorlar .(g) O da biraz problem aslında. ... Güven aşılama gerekiyor.” [06, GO, E, Hukuk, Orta-üst]

Yapılan işlerin hakkıyla yapımının öğretilmesi gerekliliği katılımcıların bazıları için toplumda gönüllülüğe ihtiyaç duyulan alanlardandır:

“Şey gönüllülüğe ihtiyaç duyulan alanlar, mesela birçoğumuz gerçekten hakkını vererek yapmıyoruz bazı şeyleri ve insanlara birileri hakkıyla yapmayı öğretmesi lazım.” [07, GO, K, Hukuk, Orta]

Bazı katılımcılara göre ise tarım/üretim alanında gönüllü faaliyetlere oldukça ihtiyaç duyulmaktadır:

“Üretim Türkiye’de yani tarım ve üretim bu anlamda çok geniş olanaklara sahip ama bu olanaklarını gerçekten kullanamadığımız bir coğrafyada yaşıyoruz. Ve bu da gerçekten bilinçsiz bir çalışma yüzünden bu hale geliyor. Bu nasıl olabilir? Çiftçilerin gerçekten zirai anlamda bilinçlendirilmeleri işte eğitilmeleri bu anlamda çeşitli çalışmalara gidilmesi, daha bilinçli çiftçilerin, daha sağlam üretimleri ve bu anlamda daha sağlam bir geleceğin inşası için mantıklı olabilir.” [08, G, E, Hukuk, Orta]

Toplumun kalkındırabilmek için önce yoksulları da kalkındırabilmek gerekliliği katılımcıların bazıları tarafından ifade edilmekte ve toplumun bu konuda gönüllü faaliyetlere ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir:

“Çünkü en çok bu insanlar var elini tutmamız gereken. Bunlar en alttaki insan tabakası. Kaldırmadan zaten kalkamayız. Saçlar nereden büyür? Dipten büyür değil mi? Bir saç uçtan büyümmez. Saçın ucu güzel olabilir mesela ama dip kötüyse düşünsene, hayal etsene nasıl olduğunu. Sanki dipte kurtlar var gibi. O dibi kaldırmadan biz toplum olarak da kalkınamayız.” [09, G, K, Hukuk, Orta]

Katılımcıların bir kısmı çevre ve hayvanlar ile ilgili alanların toplumda ihtiyaç duyulan alanlar arasında olduğunu belirtmektedir:

“Sadece açları doyurmak da değil, çevremiz çok çabuk kirleniyor.. Ağaçlarımız kesiliyor.. Neden ağaçlarımız kesiliyor? Şimdi üç tane varsa ileride bir tane kalacak belki de hiç olmayacak.. Neden oksijensiz kalalım?! Neden yeşilliğimiz olmasın? Bu tür faaliyetlerinde artırılması gerekli diye düşünüyorum.” [12, G, K, Siyasal, Orta]

“Mesela sokak canlılarının bakımı olabilir.” ... “Sokak hayvanları bakımı ya da hani evsiz insanlara yardım edebilirsiniz.” ... “Bir yetersizlik diyebilirim yani kimse ilgilenmezse tabii olan onlara olacak bana bir şey olmayacak.” [27, GO, E, Mühendislik, Orta-üst]

Katılımcılardan bazıları mültecilere yönelik sağlık, eğitim konusunda vs. gönüllülüğe ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir:

“... [B]una sadece Türkiye olarak bakmazsam eğer, (hızlı) yerinden yurdundan edilmiş insanlara .. karşı gönüllülük faaliyetinde bulunulması gerektiğini düşünüyorum. Sağlık. Konusunda. Ee, eğitim konusunda öyle, öyle diyeyim.” [16, G, K, HAYEF, Orta]

Bağımlılık alanında, bağımlı gençlere dair toplumda birtakım gönüllü faaliyetlere ihtiyaç olduğu katılımcıların bazıları tarafından ifade edilmektedir:

“Bağımlı gençler olabilir. Bağımlılık yapan gençler. Mesela kimse onlarla şu an pek az işler var gerçi onlarla ilgili ama daha onlar üzerinde etkili etkinliklerini arttırabilirler diye düşünüyorum. Çünkü bağımlılık yani çok kötü ölüme götürür gençleri. Bu da toplumun geleceği için hem de o insanın geleceği için insanların hayatları için önce tabii ki çok önemli bir mevzu. Bağımlılık konusunda da bir şeyler yapılabilir.” [18, G, K, Diş Hekimliği, Orta]

Katılımcıların bir kısmına göre sağlık alanında gönüllü faaliyete ihtiyaç duyulmaktadır:

“Sağlık eğitim alanlarında çok fazla ihtiyaç var.” ... “Sağlık alanı insan sağlığı olduğu için bu alanda ihtiyaç her zaman olacak. İnsan yaşadığı surece insanla ilgili şeylere de ihtiyaç duyulacak eğitim de aynı şekilde...” [25, GO, K, Mühendislik, Orta-alt]

Kadınlara ve gençlere yönelik çalışmalarda gönüllülük faaliyetine toplumda ihtiyaç duyulduğu katılımcıların bir kısmı tarafından belirtilmektedir:

“Bunlar toplumda sürekli gördüğümüz bizim (.) sürekli gözümüzün önünde aşına olduğumuz şeyler. Türkiye’de en büyük problemimiz kadın olayı. Şiddet gören hatta şiddet görmese bile değersiz görülen birçok kadın var ülkemizde(.)” [28, GO, K, Mühendislik, Orta]

“Gençlerin geleceğe yönelik ne tarz çalışmalarda bulunabileceği, hangi sektörde çalışabileceği veya dil eğitimi konusunda onun haricinde okul dersleri ve kişisel gelişim alanında olmalı. Gençlere yönelik temel çalışma alanları arttırılmalı. Evet, yapılıyor bir sürü gönüllülük çalışmaları ama onların yeterli olmadığını düşünüyorum.” [29, G, K, Mühendislik, Orta]

Katılımcıların bazılarına göre ise yapılan her türlü işin zaten gönüllü bir şekilde yapılması ihtiyacı mevcuttur:

“Var tabii, bir sürü alanda var bence. Çünkü ne bileyim dediğim gibi gönüllü zaten köküne baktığında istek ile yapılan şeyler olduğu için artık bir işte devlet hastanesine gittiğinde bile doktorlar bile gönülsüz. Yani aslında senin vergilerinle ödenen bir para alıyor ama sana sanki bedavaymışın gibi davranıyorlar falan. Gönülsüz olan işler hoş olmuyor yani o yüzden bence her alanda gönüllülük yapılması lazım.” [39, GO, K, Edebiyat, Orta-üst]

Katılımcıların bazıları bakıma ihtiyacı olan ve/veya toplumdan itilmiş kesimlerle ilgili, onların topluma kazandırılmalarıyla ilgili vs. birtakım gönüllü faaliyetlere ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir:

“Yaşlı ve bakıma muhtaç kesim diyelim aslında küçük çocuklar ve yaşlılar, en çok bakıma ihtiyacı olan kesim onların olduğunu düşünüyorum.” [65, GO, K, Hemşirelik, Orta]

“Yani, açıkçası çok bir araştırmam yok bu alanda belki de yetim kalan çocuk çoktur, sonra istenmeyen birey haline geliyordur, demek ki bunların topluma kazandırılması gerekiyor, o alanda bir şeyler yapılmalıdır, birlikte vakit geçirmek olabilir, o alanda bir faaliyet, yani bunlar yapılabilir ama bu alanda bir araştırmam yok.” [26, G, E, Mühendislik, Orta]

Toplumda her yerde ve/veya her konuda gönüllü faaliyete ihtiyaç olduğunu savunan katılımcılar da bulunmaktadır. Bu bağlamda gönüllülerin yetiştirilmesine yönelik bir ihtiyaç olduğundan bahsedilebilir:

“Türkiye üzerinde bakarsan her konuyu buna cevap olarak verebiliriz. Yani kadın haklarından, emekçi haklarına, insan haklarına, hayvan haklarına, çocukların ee çocuklara yapılan baskının durdurulmasına yönelik hareketlere. Aile yaşamında, aile için baskıya karşı hareketlere. Hepsini buraya cevap olarak ekleyebiliriz.” [45, GO, E, Edebiyat, Orta]

“Ayrı ayrı bir alan aklıma gelmiyor bence gönüllülük her yerde gerekli yani. Çünkü hiçbir yerde yani şu alanda veya işte ya belli bir şeyde gönüllülük yeterli işte her şey güzel gibi bir şey diyemeyiz bence. O yüzden her şey için gerekli bence.” [46, GO, E, Edebiyat, Orta-üst]

İmkânların eşit dağıtılması anlamında eksiklik yaşandığını ve bu anlamda toplumda gönüllü faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerektiğini belirten bazı katılımcıların bulunduğu da belirtilmelidir:

“Bazı imkânlara herkesin eşit ulaşamaması olabilir belki hani. Bu toplumda.. Nasıl anlatabilirim bunu... Sağlık konusunda herkes eşit şekilde yararlanamıyorsa illaki bir gönüllülük faaliyeti olacaktır ve o gönüllüler o imkâna ulaşamayanlara daha çok yardımcı olacaklardır ya da eğitim alanında. Yine işte imkân olanlarla olmayanlar, aynı seviyede aynı kalitede eğitim alamıyorsa gönüllülük faaliyetiyle bu açık kapatılabilir belki hani.” [56, G, K, Tıp, Üst-orta]

Görüldüğü gibi katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu toplumda en çok “çocuk”, “eğitim”, “sosyal yardım” ve “çevre” alanında eksiklik olduğunu belirtmektedir. Burada “eğitim” alanı aslında kendi içinde gençlere, çocuklara yönelik veya gönüllülüğün kendisine yönelik bilinçlendirme eğitimi şeklinde ayrılabilir. Zira bu ayrım içinde katılımcıların çoğunun özellikle çocuklara yönelik eğitim faaliyetlerine önem verdikleri ve ihtiyacın daha çok bu alanda görüldüğünü vurguladıkları gözlemlenmektedir. Ayrıca katılımcıların önemli bir kısmı sadece eğitim alanında değil, “çocuklar” ile alakalı başka birçok alanda gönüllü faaliyete ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Bu alanların dışında katılımcıların bir kısmı “sağlık”, “yaşlılar”, “mülteciler”, “insan hakları” gibi alanların da toplumda gönüllülüğe ihtiyaç duyulan alanlar olduğu belirtilmektedir.

4.6. Sonuç Yerine

Araştırmada kapsamında ulaşılan sonuçlara genel olarak bakıldığında, gönüllü deneyimi olan katılımcıların hatırı sayılır bir kısmının kulüplerle yakın ilişkinde olduğu görülmektedir. Gönüllü deneyimi olanların ayrıca STK'larda da görev aldığı düşünüldüğünde, STK'lar ve kulüpler arasında gidip gelen önemli bir öğrenci grubunun olduğu söylenebilir. Gönüllü olanların ailelerinde de gönüllü faaliyetlerde yer almış kişilerin bulunması çoğu zaman onları motive ve teşvik etmektedir. Ailelerinde gönüllü olmayanlarında da gönüllü olduğu görülmekle birlikte bu kişilerin daha fazla çaba sarf etmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Gönüllü faaliyetlerde bulunmayan katılımcıların ise birkaçı hariç hemen hepsinin aslında gönüllü olmayı düşündükleri söylenebilir. Bu katılımcılar dışsal ve/veya bireysel nedenlerden ötürü gönüllü faaliyetlere düzenli katılım sağlayamamaktadırlar. Aslında “gönüllü olmayan” olarak belirtilen katılımcıların da zaman zaman arkadaş ricasıyla ya da faaliyetin önlerine gelmesiyle vs. “geçici”, “kısa vadeli” ve “pasif” bir şekilde birtakım gönüllü faaliyetlere ve/veya etkinliklere katıldıkları söylenebilir. Gönüllü olan katılımcıların ise genelde gönüllü olmak için öğrenci kulüplerini tercih ettikleri, birtakım kişisel, toplumsal, psikolojik ve dinsel faktörlerle motive oldukları; ayrıca gönüllü faaliyetten de manevi tatmin sağlamanın dışında pek de fazla beklentileri olmadığı gözlemlenmektedir. Gönüllü deneyimi olan katılımcıları topluma yararlı olma, işe yarama, insanları mutlu etme gibi manevi hususların motive ettiği söylenebilir. Ayrıca dini inançların, kendini mutlu hissetme gibi kişisel nedenlerinden gönüllülüğün nedenleri arasında sayıldığı belirtilebilir.

Katılımcılara gönüllülüğe ve ona ilişkin birçok kavrama dair sorular sorulmuştur. Bu sorulara alınan yanıtlar birbirinden oldukça farklılaşmaktadır. Gönüllülük, genel olarak “karşılık beklememek”, “çıkar gözetmemek”, “gönülden faaliyeti yapmayı arzulamak” olarak tanımlansa da katılımcıların bir kısmı ayrıca gönüllülüğü hayırseverlikle, yardımseverlikle ve bağış yapmakla da ilişkilendirmektedir. Katılımcılar genel olarak gönüllülük kavramını, hayırseverliği, bağış yapmayı ve yardımseverliği içine alan çatı bir kavram olarak tanımlamaktadırlar.

Katılımcılara gönüllü faaliyete katılımı da faaliyetlere ailenin, arkadaş çevresinin, gelir durumunun, cinsiyetin, dini inançların, ideolojilerin etkisinin olup olmayacağı ve oluyorsa nasıl bir etkisi olduğu da sorulmuştur. Katılımcıların geneli gönüllü faaliyete katılımı da en çok aile ve arkadaş çevresinin etkili olduğunu belirt-

mektedirler. Bu iki faktörün de hem olumlu hem olumsuz etkileri olabileceği gibi arkadaş çevresinin etkili olmayacağını düşünen hiçbir katılımcının bulunmuyor olması ayrıca dikkat çekici görünmektedir.

Üniversite öğrencilerinin algıları kısmında ise katılımcılara “üye olmak” ile “gönüllü olmak” kavramlarından ne anladıkları sorulmuş ve bu iki kavram arasında fark olup olmadığını belirtmeleri istenmiştir. Bu kısımda alınan yanıtlara bakıldığında, katılımcıların hemen hemen hepsinin bu iki kavram arasında fark olduğunu belirttikleri fakat bu farkın ne olduğunun ise katılımcılar arasında oldukça farklı cevaplar doğurduğu gözlemlenmektedir. Genel itibariyle gönüllüğün, aidiyeti, eylemi, samimiyeti içerdiği; üyeliğin ise resmiyeti, eylemsizliği ve pasifliği taşıdığı görüşünün oluştuğu söylenebilir.

Katılımcılara gönüllülüğe dair gelecekte bir eğilimlerinin, bir planlarının olup olmadığı sorulmuş ve bu anlamda hangi alanlarda, hangi yol/yollarla faaliyetlerini gerçekleştirmeyi planladıklarını belirtmeleri istenmiştir. Burada gönüllü olan katılımcıların da gönüllü olmayan katılımcıların da neredeyse tamamının gelecekte gönüllü faaliyetlerde bulunmak istedikleri gözlemlenmiştir. Gelecekte gönüllü olmaya dair bir planı ve/veya isteği olmayan katılımcıların bir elin beş parmağından daha fazla olmadığı ve bunların da kişisel veya ideolojik birtakım nedenlerden ötürü gönüllü faaliyetlerde bulunmayı arzulamadıkları belirtilmelidir.

Bununla birlikte katılımcılara toplumda ihtiyaç duyulan alanların ne olduğu sorulmuştur. Burada katılımcıların çoğu eğitim, çocuk, sosyal yardım ve çevre gibi alanlarda ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Katılımcıların genelinin belirttiği gönüllü faaliyet alanı içerisinde çocukları öncelendiği gözlemlenmektedir. Zira üniversite öğrencilerinin gönüllülük deneyimlerinde, gönüllü olma planları içerisinde, gönüllülüğe ihtiyaç duyulan alanlarda vs. genel olarak çocukları ön plana çıkardıkları ileri sürülebilmektedir.

Sonuç olarak katılımcıların hepsi mülakatlar boyunca kendi hayatlarındaki farklı tecrübelerden, zihinlerindeki farklı algılardan, gelecekleriyle ilgili farklı planlardan bahsetmiştir. Araştırma kapsamında yapılan mülakatlar gönüllü deneyimi olmayan öğrencilerin gönüllüğü yeniden düşünmelerini ve gönüllü olmayı planlamalarına bir vesile olmuştur:

“... [B]ir şeyler düşünmem gerektiğini bugün konuştuktan sonra fark ettim. İnsanlar genelde başkalarına akıl vermekte üstündür, iş kendilerine gelince yan çizerler. Ben de şu an biraz öyle oldum sanırım. Evet, gönüllü olunmalı, her şey daha iyi olacak diyorum ama kendim değilim. İçimde ironiyi taşıyorum.” [92, GO, E, Sağlık Bilimleri, Orta]

5. Gönüllülük Çalıştay Raporu

Projenin aşamalarından biri olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi ve Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun desteğiyle yapılan *Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Algıları, Deneyimleri ve Eğilimleri: İstanbul Üniversitesi Örneği* adlı araştırma kapsamında 28 Nisan 2016 tarihinde gerçekleştirilen *Gönüllülük Çalıştayı*, gönüllülük ile ilgili farklı alanlarda çalışmalar yapan ve önemli birikimlere sahip olan kişileri; sivil toplum kuruluşları temsilcilerini, uzmanları, akademisyenleri ve üniversite öğrencilerini bir araya getirmiştir. Çalıştay katılımcıları konusunda kapsamlı bir araştırma yapılarak muhtemel katılımcı listesi oluşturulmuş ve söz konusu kişilere e-posta aracılığıyla davetiye gönderilmiştir. E-posta üzerinden ulaşılamayanlara ayrıca telefon edilerek davetler gerçekleştirilmiş ve katılımcı listesi hazırlanmıştır.¹

Üniversite öğrencilerinin gönüllülük ile ilgili algıları, deneyimleri ve eğilimlerini ortaya koymak amacıyla yürütülen çalışma kapsamında yapılan ve bilim insanları ile alanda çalışan uzmanları bir araya getirerek gönüllülük ile ilgili bilgilerinden yararlanmak amacıyla gerçekleştirilen *Gönüllülük Çalıştayı*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nda yapılmış ve bir tam gün sürmüştür.

Çalıştay oturumları öncesinde katılımcılara çalıştay programının da yer aldığı proje tanıtım metni matbu olarak sunulmuş, katılımcılar açılış oturumunda bu dosyayı incelemişlerdir. Katılımcıların daha önceden belirlenmiş üç ayrı çalışma grubuna ayrılması planlanmış, açılış oturumunun ardından bu çalışma grupları farklı salonlarda toplantılar gerçekleştirmiştir. Salonların moderatörlüğünü Meltem Cantürk (Anne Çocuk Eğitim Vakfı), Zafer Yılmaz (Genç-Tur) ve Kevser Çimenli (Yaşar Üniversitesi) yapmıştır. Üç çalışma grubunda da raportörler bulunmuş, grup konuşmalarının tamamını kayıt altına almışlardır. Ayrıca her bir oturumun ses kaydı alınmıştır. Bu ses kayıtlarının tamamı deşifre edilmiş ve bu raporun hazırlanmasında kullanılmıştır.

Açılış oturumundan sonra gerçekleşen grup toplantılarının ilk oturumunda *Dünyada ve Türkiye'de Gönüllülük Trendleri* başlığı ele alınmıştır. Oturum boyunca katılımcılar kendi çalışmalarını ve deneyimleri dâhilinde gönüllülüğe ilişkin

---

¹ Katılımcı listesi için bkz. EK - 2

mevcut durum üzerinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Öğleden sonra yapılan ikinci oturumda ise, katılımcılar *Üniversitelerde Gönüllülük: Sorunlar ve Beklentiler* temasını ele almış, kendi deneyimleri ışığında gönüllülük çalışmalarında karşılaşılan sorunları ve beklentileri üniversite öğrencileri bağlamında değerlendirmişlerdir. Grup çalışmalarının son oturumu olan üçüncü oturumda ise, katılımcılar üniversitelerde gönüllülüğün yaygınlaştırılması için proje önerilerinde bulunmuş, üniversite öğrencilerinin gönüllülük çalışmalarına katılımı için öneriler geliştirmişlerdir. Grup oturumlarının ardından tüm katılımcıların bir araya geldiği ve Hülya Denizalp'in moderatörlüğünü yaptığı kapanış oturumunda, her üç grubun moderatörü de gruplarda tartışılan önemli noktaları aktarmışlardır. Grup çalışmalarının değerlendirildiği kapanış oturumunda son olarak katılımcıların katkıları alınmış ve çalıştay sonlandırılmıştır.

Bu raporda her bir oturumda ele alınan hususlar özetlenerek ele alınmaktadır. Böylelikle söz konusu çalıştayda üzerinde durulan konuların bu alanda çalışan kişilere ve kurumlara ulaştırılması hedeflenmiştir. Ayrıca çalıştayda belirtilen hususlardan proje kapsamında hazırlanan araştırma raporunda, Gönüllü Ol İstanbul portalında ve Gönüllü Akademisi'nde yararlanılmıştır.

5.1. Dünyada ve Türkiye'de Gönüllülük Trendleri

Dünyada ve Türkiye'de, güncel yaşamın çıktıklarından en fazla etkilenen alanlardan biri gönüllülük olmuştur. Bu özelliğiyle gönüllülük, geçmişten geleceğe doğru sürekli bir değişim ve dönüşüm göstermiştir. Gönüllülük Çalıştay'ının ilk oturumunda gönüllülüğün gösterdiği bu dönüşüm konuşulmuş, Dünyada ve Türkiye'de görülen yeni gönüllülük trendleri katılımcılar tarafından ele alınmıştır.

Her üç salonda da katılımcıların ele aldıkları ve üzerinde sıklıkla durdukları gönüllülük trendlerinden biri *çevrimiçi (online) gönüllülük* olmuştur. Günümüzde teknolojik gelişmeler sonucunda, insanlar küresel düzeyde ve çok hızlı bir şekilde iletişim kurmaktadır. Bilişim çağında, hemen her sosyal olgu gibi gönüllülük de bu gelişmelerden etkilenmiş ve teknolojinin insan yaşamında yol açtığı bu değişim, gönüllülük faaliyetleri açısından da yaşamsal bir öneme sahip olmuştur. Çevrimiçi gönüllülük bu bağlamda, son yıllarda önemli bir ilerleme gösteren gönüllülük türlerinden biri olmuştur. Bu oturumda katılımcılar, çevrimiçi gönüllülüğün dünyada ve ülkemizde artarak devam ettiğini belirtmişlerdir.

Sosyal medya, çevrimiçi gönüllülüğün en önemli bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. Sivil toplum alanında çalışan kurumların hemen hepsinin bir sosyal medya hesabının olması ve gönüllüleriyle sosyal medya üzerinden iletişim kurmaları, çevrimiçi gönüllülükle ilgili ele alınan konulardan biri olmuştur. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının gönüllülerini artık sosyal medya hesapları ve telefon üzerinden çalıştırdıkları, bu araçların gönüllü yönetiminde önemli bir rolü olduğu belirtilmiştir.

Sosyal medya üzerinden daha fazla kitleye ulaşabilmenin mümkün olması ve dolayısıyla sosyal medyanın daha eşitlikçi bir iletişim yöntemi olarak görülmesi, çevrimiçi gönüllülüğün olumlu yönlerinden biri olarak ele alınmıştır. *United Nations Volunteers Programme*, *gelecekdaha.net*, *zumbara.com* gibi online mecralar çevrimiçi gönüllülüğün önemli ilerlemeler gösterdiği örnekler olarak verilmiştir. Gönüllülüğün ana amaçlarından biri olan “toplumsal farkındalık oluşturma” açısından çevrimiçi gönüllülüğün oldukça işlevsel olduğu belirtilmiştir. Bunların yanında sosyal medya üzerindeki kampanyaların hepsinin profesyonel olmamasının dışında, bu kampanyaların birtakım sorunları da beraberinde getirdiği ifade edilmiştir. Bu türden çalışmaların toplumsal farkındalık oluşturmalarının aksi yönünde zaman içerisinde bir duyarsızlaşmaya yol açma tehlikesinin olduğu da ortaya konmuştur.

Çevrimiçi gönüllülükle ilintili olarak, son zamanlarda akıllı telefonlar için gönüllülük uygulamalarının (application) üretilmesiyle dünyanın farklı alanlarında birçok kişinin ortak bir gönüllülük projesinde yer alabilmesinin mümkün hâle geldiği ele alınmıştır. Çevrimiçi gönüllülük ile beraber fiziksel olarak *orada* bulunmanın artık bir gereklilik olmaktan çıktığı belirtilmiştir.

Yine son yılların yükselen bir trendi olarak belirtilen *sosyal girişimcilik faaliyetlerinin*, internet üzerinden çok ciddi gelişim gösterdiği dile getirilmiştir. İnternet üzerinde bağış kampanyalarının gittikçe arttığı konuşulmuştur. Buna bağlı olarak gönüllülük ile bağış yapmanın birbirine karıştırıldığı belirtilmiştir. Bağış yapmanın gönüllü yapılan bir şey olmasının yanı sıra gönüllülük olmadığı dile getirilmiştir. Var olan sivil toplum ve gönüllülük modelinde, sadece bağışta bulunmanın veya sosyal medya üzerinden gönüllülük faaliyetine ilişkin paylaşım yapmanın gönüllülük olmadığı ve bu sebeple sosyal medya üzerinde, yani çevrimiçi gönüllülük adı verilen alanda yapılan her faaliyetin aslında gönüllülük olup olmadığının da tartışılması gerektiği belirtilmiştir. *Pasif gönüllülüğün*, bu bağlamda çevrimiçi gönüllülüğünün olumsuz çıktılarından biri olarak gösterilebileceği belirtilmiştir.

Çevrimiçi gönüllülükle ilintili olarak katılımcılar tarafından ele alınan konulardan bir diğeri *WhatsApp* gönüllülüğü olmuştur. Sivil toplum çalışmalarında aktif olarak bulunan katılımcılardan bazıları, *WhatsApp* gönüllülüğünün profesyonel bir iş alanı haline dönüştüğünü belirtmişlerdir. *WhatsApp* uygulaması ile beraber sivil toplum kurumlarının daha fazla kişiye ulaşmaları ve daha kolay iletişim kurmalarının mümkün olduğu belirtilmiştir. *WhatsApp*'ta oluşturulan gönüllülük grupları aracılığıyla derneklerinin daha fazla büyüdüğünü ve yaptıkları yardımların arttığını belirten bir katılımcı, aynı zamanda *WhatsApp* gruplarını yönetmenin de ciddi bir sorumluluğu beraberinde getirdiğini dile getirmiştir.

Son yıllarda etkisi hızla artan gönüllülük trendlerinden biri de “*kurumsal gönüllülük*” olmuştur. Kurumsal gönüllülük, çalıştayda katılımcılar tarafından, her üç salonda da konuşulan trendlerden biri olmuştur. Kurumsal gönüllülük programları, en basit tanımıyla, çalışanların iş saatleri içerisinde gerçekleştirecekleri gönüllülük çalışmalarının işverenler tarafından desteklenerek kurumun insan kaynakları politikasının bir parçası haline getirilmesi olarak ifade edilebilir. Kurumsal şirketler, kurumsal sosyal sorumluluk projeleriyle bir yandan çalışanların kuruma yönelik aidiyetlerine katkıda bulunurken bir yandan da büyük çapta gönüllülük faaliyetlerine imkân vermektedirler. Şirketlerin insan kaynakları politikalarında da son dönemlerde önemli bir yer edinen kurumsal gönüllülüğün, aynı zamanda kurumların itibarlarına da önemli bir katkı sağladığı belirtilmiştir.

Dünyada ve Türkiye’de kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin her geçen gün arttığı bilinmektedir. Çalıştayda katılımcılar tarafından sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük projeleri için sponsor olarak kurumsal şirketlerle iş birliği içerisinde olmasının yanı sıra, artık kurumsal işletmelerin kendi bünyelerinde oluşturdukları gönüllülük projelerinin de hızla arttığı belirtilmiştir. Çalışanların da kurum bünyesinde oluşturulan bu sosyal sorumluluk projelerine katılımlarının teşvik edilmesi ise kurumsal gönüllülüğün bir başka ayağını oluşturmaktadır.

Çalıştayda katılımcılar tarafından üniversiteli öğrencilerin kurumsal sosyal sorumluluk projelerine katılımlarının, kurumlar ve üniversiteler tarafından teşvik edilmesi gerektiği önerilmiştir. Kurumların sosyal sorumluluk projelerinde üniversiteli gençlere daha fazla staj olanağı sağlamasının ve böylece gençlerin gönüllülük faaliyetlerinde deneyim elde edebilmesinin yolunun açılması gerektiği belirtilmiştir.

Gönüllülük Çalıştayı’nın birinci oturumunda katılımcıların üzerinde mutabık oldukları bir diğ er trend *uluslararası gönüllülük* olmuştur. Farklı ülke ve kül-

türlerden gelerek kamu yararına gönüllü işlerde çalışmalar yapmak son yıllarda gelişim ivmesi gösteren bir gönüllülük modeli olmuştur. Gönüllülük kampları şeklinde organize olan bu gruplar farklı alanlarda gönüllülük faaliyetlerine katılmaktadırlar. Birçok ülkenin kamu kurumlarınınca da desteklenen uluslararası gönüllülük faaliyetleri, üniversiteli gençlerin de gönüllülük faaliyetleri içerisinde en çok tercih ettikleri modellerden biri olmuştur. Çalıştayda katılımcılar uluslararası gönüllülük hizmetine örnek olarak Türkiye’de Ulusal Ajans’ın sağladığı Erasmus+Avrupa Gönüllü Hizmeti programıyla gençlerin Avrupa’da istedikleri bir ülkede gönüllü faaliyette bulunabildiklerini belirtmişlerdir. Yurt dışında kültürlerarası iletişim becerisi ve yabancı dil geliştirebilme açısından da bir fırsat olarak görülen ve bunun için diğer gönüllülük faaliyetlerinden farklı bir motivasyon sağlayan uluslararası gönüllülük programlarının, ülkemizde son yıllarda en popüler gönüllülük trendlerinden biri olduğu ortaya konulmuştur. Katılımcılar aynı zamanda çevrimiçi gönüllülüğün sağladığı imkânlardan biri olarak, sosyal medyada uluslararası gönüllülük faaliyetlerine ilişkin bilgilendirmenin yapılarak daha geniş bir kitleye ulaşabilmenin mümkün olduğunu belirtmişlerdir.

Küçük şehirlerde Avrupa Gönüllü Hizmeti için öğrenci bulunmasında zorluk yaşandığı, buna karşın İstanbul gibi büyük şehirlerde bu faaliyetlere katılma talebinin daha fazla olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda *Avrupa Gönüllülük Hizmeti*’nin küçük şehirlerde yaygınlaştırılması, bir trend haline getirilmesi önerilmiştir.

Sosyal inovasyon; insan, toplum ve gezegen için sürdürülebilir bir yaşam sağlamak üzere; var olan toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel sorunlara yenilikçi çözümler üretmek ve bunları hayata geçirmektir (Sosyal İnovasyon Merkezi, t.y.). Sosyal inovasyon, Gönüllülük Çalıştayı’nda katılımcıların üzerinde önemle durdukları gönüllülük trendlerinden biri olmuştur. Sosyal inovasyon, sosyal girişimciler, kar amacı güden veya gütmeyen şirketler, kamu kuruluşları ve dernekler tarafından gerçekleştirilebilir. Dünyayı daha yaşanabilir bir yer yapmak vizyonu ile sosyal inovasyon, son yılların önemli kavramlarından biri haline gelmiştir.

Çalıştayda her üç salonun katılımcılarının ele aldığı gönüllülük trendlerinden bir diğeri “Adım Adım” oluşumu olmuştur. Birçok sivil toplum örgütü için oldukça önemli sonuçlar yaratan Adım Adım oluşumunun, hem sağlık için hem bağış toplamak için hem de sivil toplum örgütlerini harekete geçirmek için aktif rol oynayan bir yaklaşım modeli sunduğu belirtmiştir. Buna bağlı olarak ülkemizde de son yıllarda birçok organizasyon düzenlendiği belirtilirken, bu organizasyonların çok sayıda sivil toplum örgütünün yanı sıra, gönüllülerin katılımıyla da önemli bir toplumsal farkındalık modeli oluşturmakta olduğu ele alınmıştır.

Katılımcılar tarafından ele alınan trendlerinden bir diğeri *akran gönüllülüğü* olmuştur. Ülkemizde bazı üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinin uyguladığı akran gönüllü/danışman sistemi, gönüllü danışmanların deneyimlerini karşı tarafa birebir sunmasıyla etkili bir iletişim modeli olmaktadır. Bu özelliğiyle akran gönüllülük son yıllarda gelişim ivmesi gösteren gönüllülük modellerinden biri olmuştur.

Çalıştayda hiçbir zaman eskimeyen faaliyetlerden biri olarak *insani yardım gönüllülüğünün* günümüzde de en çok yapılan gönüllülük türlerinden biri olduğu belirtilmiştir. Katılımcılardan biri toplumumuzun afet sonrasına kitlenmiş, yurt dışında ise insani yardım modeline kitlenmiş bir gönüllülük algısı olduğunu belirtilmiştir. Özellikle yoksul ülkelere ve savaş mağduru ülkelere yönelik insani yardım faaliyetlerinin ülkemizde sıklıkla görüldüğü ve sosyal medya aracılığıyla da bağış kampanyalarının oldukça geniş bir alana yayıldığı belirtilmiştir. Katılımcılar tarafından insani yardım çalışmalarının, yardımın yapıldığı ülkelerde bir bağlılığa dönüşmemesi için, örgütlü bir biçimde yapılması gerektiği önerilmiştir.

Sıcak gündeme yönelik gönüllülük faaliyetleri tartışılan modellerden bir diğeri olmuştur. Son yıllarda birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de mültecilere ve göçmenlere yönelik olan gönüllülük faaliyetleri örnek olarak gösterilmiştir.

Bazı sivil toplum kuruluşlarının birtakım toplumsal sorunları zamanlı ve sürekli olarak gündeme getirdikleri ve buna bağlı olarak özellikle sosyal medya üzerinden bir *savunuculuk gönüllülüğünün* söz konusu olduğu belirtilmiştir.

Kamu kurumlarının yaptıkları gönüllülük faaliyetlerinin son yıllarda öne çıkan trendlerden biri olduğu belirtilmiştir. Belediyelerin açmış oldukları eğitim kursları, kaymakamların önderlik ettikleri sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, gönüllülük faaliyetlerinin öne çıkan trendlerinden birini oluşturmaktadır.

Eskiden beri var olan, günümüzde de önemli etkileri devam eden *kooperatifler* ele alınan bir diğer konu olmuştur. Özellikle kadın örgütlenmesinde ve güçlenmesinde, kadınların ekonomiye katılmalarında kooperatiflerin çok başarılı sonuçlar doğurduğu belirtilmiştir.

Pro Bono, terim olarak ücret alınmadan gönüllü yapılan işleri ifade etmekte ve genelde hizmet bedellerini karşılayamayacak olanlar için sunulmakta olan bir gönüllülük modelidir. Çalıştayda yeni trendlerden biri olarak ele alınan Pro Bono gönüllülüğü, özellikle ücretsiz hukuki destek ve klinik hizmetlerinde kullanılmaktadır. Pro Bono gönüllülerinin, kendi profesyonel mesleklerini sivil toplum

kuruluşları veya bireylere ücretsiz olarak sunmakta oldukları belirtilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde eyalet politikalarında önemli bir yer edinen Pro Bono gönüllülük, ülkemizde de görülmeye başlanan bir gönüllülük modeli olmuştur.

Kariyer planlı gönüllülük, çalıştay salonlarında konuşulan ortak konulardan biri olmuştur. Gönüllülük faaliyetlerinin dünyanın birçok ülkesinde özellikle son yıllarda ön plana çıkması, gönüllülük faaliyetlerine katılan ve bu alanlarda deneyim elde eden bireylerin de ön plana çıkmasına yol açmıştır. Böylelikle gönüllü olmak, CV'ler için önemli bir nitelik haline gelmiştir. Gönüllü olmanın, özellikle üniversite öğrencilerinin iş başvurularında, insan kaynakları departmanı üzerinde önemli bir olumlu etki oluşturduğu belirtilmiştir. Gönüllülük faaliyetlerinin grup çalışma deneyimi, güçlü iletişim becerisi, problem çözme yeteneği gibi bazı kazanımları olduğu ve işverenlerin bu nitelikleri dikkate aldığı belirtilmiştir.

Sivil toplum kuruluşlarında *profesyonel gönüllülerin* eskiye oranla daha fazla yer aldığı belirtilmiştir. Gönüllülük odaklı bir kariyer tercih eden profesyonel gönüllülerin, sivil toplum kuruluşlarının daha örgütlü projelerde bulunmalarına katkı sağladığına değinilmiştir. Bu bağlamda profesyonel gönüllülüğün yeni bir trend olduğu belirtilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarında profesyonel olarak çalışan ve gönüllülük alanında kariyer yapan, ancak bu kuruluşlardan aldığı ücret piyasa koşullarındakinden daha az olan, hem gönüllü hem uzman olan kişilerin de bir gönüllülük modeli oluşturduğu ele alınmıştır. *Beyaz kariyer* adı verilen bu gönüllülük modelinin etkisini daha da arttırabilecek bir gelişim gösterdiği belirtilmiştir.

Avrupa'da *sivil toplum hizmetleri gönüllülüğü* olarak sunulan ve güzel örnekler oluşturan gönüllülük modeli de oturumlarda ele alınan başlıklar arasında olmuştur. Örneğin askerlik yapmak istemeyen gençlerin bunun yerine sivil toplum kuruluşlarında belirli bir süre çalışması şeklinde uygulanan bu gönüllülük modelinin, ülkemizde henüz uygulanmadığı belirtilmiştir.

Gönüllülük faaliyetlerine dair *örgütlü-örgütsüz* ayrımı çalıştayda değinilen konulardan bir diğeri olmuştur. *Örgütlü gönüllülük* genellikle kâr amacı gütmeyen yapılar ile kamu veya özel sektör tarafından sistematik ve daha düzenli yapılan faaliyetlerdir. *Örgütsüz gönüllü faaliyetler* ise, ihtiyaç olduğunda (anlık) yapılan faaliyetlerdir. Örgütsüz gönüllülük; kişilerin aileleriyle, arkadaşlarıyla, komşularıyla ya da tanımadığı kişilerle beraber yaptıkları, gündelik işlerden acil yardım gerektiren afet durumlarına kadar birçok alanı kapsayan bir gönüllülük modelidir. Birçok kültürde baskın bir gönüllülük modeli olma özelliğini gösterir. Bu açıdan

örgütsüz gönüllülüğün sıklıkla görülen gönüllülük modellerinden birini oluşturmakta olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Üniversitelerde gönüllülük çalışmaları da oturumlarda ele alınan trendlerden biri olmuştur. Üniversiteli gençler gönüllülük faaliyetleri için önemli bir güç oluşturmasına rağmen, ülkemizde üniversiteli gençlerin çok fazla gönüllülük faaliyetlerinde bulunmadığı belirtilmiştir. Üniversitelerin, öğrencilere yönelik gönüllülük faaliyetleri hakkında teşvik edici çalışmalar yapmaları gerektiği belirtilmiştir. Üniversitelerde gönüllü havuzlarının oluşturulması, lisans ve lisansüstü müfredata sivil toplum ile alakalı dersler konulması ve üniversiteler ile sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği yapılması katılımcıların önerilerinden olmuştur.

Siyasi partilerin gönüllülük alanında son yıllarda çok sayıda faaliyette buldukları belirtilmiştir. Katılımcılar tarafından *siyaset alanında yapılan gönüllülük* çalışmalarının, mevcut sivil toplum ve gönüllülük modelinde gönüllülük olup olmadığı tartışılmıştır.

5.2. Üniversitelerde Gönüllülük: Sorunlar ve Beklentiler

Çalıştayın ikinci oturumunda “Üniversitelerde Gönüllülük: Sorunlar ve Beklentiler” bağlamında bir tartışma yürütülmüştür. Sivil toplum kuruluşları mensupları, üniversite öğrencileri ve konuyla ilgili uzmanlardan oluşan katılımcılar deneyimlerinden de yola çıkarak bu konudaki değerli görüşlerini ve katkılarını sunmuşlardır.

Bireylerde gönüllülük bilincinin oluşturulması ve gönüllülüğün bireyler tarafından doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi adına üç ayrı salonda da katılımcılar hem üniversiteyi hem de sivil toplum kuruluşlarını kapsayan bir konu olarak *gönüllülük eğitimi üzerine sorunlarını ve beklentilerini* dile getirmişlerdir. Bu çerçevede:

- Üniversitelerin gönüllülük üzerine eğitim vermediği, gönüllülüğün sadece faaliyet raporu açısından teşvik edilip içinin doldurulmadığı belirtilmiştir. Bu yöndeki beklenti; üniversitelerde gönüllülük, sivil toplum ve sosyal sorumluluk alanında dersler verilerek gençlerde bilinçlenmenin sağlanması üzerine olmuştur.

- Üniversitelerdeki *Topluma Hizmet Uygulamaları* gibi hâlihazırda var olan gönüllülükle ilgili derslerde öğrencinin etkin gönüllülük süreci yaşamadığı, bu derslerde not kaygısından öteye gidilemediği ve iyi bir motivasyonun sağlanamadığı belirtilerek ilgili derslerin kötü yönetildiğine dair sorunlar ifade edilmiştir.
- Üniversitelerde gönüllülükle ilgili derslerin sadece teoriyle sınırlandırılmayarak gönüllülüğü gerçek manada tattırarak şekilde verilmesi, diğer bir deyişle teori-uygulama birlikteliğinin sağlanmasına dair beklenti dile getirilmiştir.
- Üniversitelerde gönüllülükle ilgili derslere, sahadaki deneyimli kişilerin çağrılması öneri olarak ileri sürülmüştür.
- Herhangi bir eğitim veya oryantasyon yapılmaksızın, bir problemin üzerine sadece sonuç odaklı yoğunlaşılın, bilinçsiz projelerin ortaya konulması bir sorun olarak belirtilmiştir.
- Gönüllü olmak isteyen bireyin o alandaki deneyimsizliği ve bilgisizliği göz önüne alınarak, gönüllülük konusunda oryantasyon ile teorik eğitime tabi tutulması ve gönüllülüğün kazanımları hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmesi beklentisi dile getirilmiştir.
- Gençlerde gönüllülüğü yaygınlaştırmak için erken yaşta gönüllülük bilincinin oluşturulması üzerine konuşulmuştur. Bireylere anaokulundan başlayarak gönüllülük bilincini yerleştirmek gerektiği belirtilirken, bireysel bilincin lise çağında aşılması ve liseli gençlerin donatılması gerekli olduğu da ileri sürülen başka bir görüş olmuştur.

Katılımcıların üzerinde durduğu diğer bir konu *gönüllülükle ilgili algılar* olmuştur. Bu noktada var olan geleneksel “Evladım, başını belaya sokma!” anlayışının, bireyi sivil toplum ve gönüllülükten uzaklaştırdığı belirtilmiştir. Bu algının yıkılması ve bu algıya yönelik kamuoyunda tersine bilinçlenmenin sağlanması gerektiği beklentiler arasında belirtilmiştir. Toplumda var olan *güven sorununun* altı çizilerek, insanların gönüllülüğü umursamaması, insanlar tarafından gönüllülüğün çıkar amaçlı ve “enayilik” olarak görülmesine dair sorunlar da dile getirilmiştir. Bunların yanı sıra gönüllülük faaliyeti yapan kişiye, aile ve çevrenin sorgulayıcı ve olumsuz yönlerdeki algısı da değinilen bir konu olmuştur.

Konunun odak noktalarından birini oluşturan *gönüllülere dair sorunlar ve beklentiler* de katılımcılar tarafından öne çıkarılan bir başka başlık olmuştur. Bu bağlamda:

- Gönüllülerin, kurumların hassasiyetlerine sahip çıkmamalarının kurumlar açısından bir sorun oluşturduğu dile getirilmiştir.
- Gençlerin bir kuruma proje sunarken, o kurumun prensiplerini iyi bir şekilde anlamaları gerektiği belirtilmiştir.
- Gönüllülük alanındaki kurumlardan olumsuz cevap alan gençlerin, sosyal medya üzerinden akran dayanışması ile kuruma cephe alması bir sorun olarak ifade edilmiştir.
- Gönüllünün, gönüllülüğü hayatının tamamına yaymadığı, yaptığı gönüllülük faaliyetinde devamlılık sağlamadığı belirtilmiştir. Bunun yanında öğrencinin her daim vefa içerisinde o faaliyette çalışmasının zor olduğu, farklı alanlara yönelebileceğinin anlaşılabilir olduğu bir başka görüş olarak ifade edilmiştir. Buna yönelik talep ise, karşılıklı beklentilerin oluşturularak sivil toplum kuruluşlarının iyi bir planlama yapması üzerine olmuştur.
- Gönüllülük faaliyetlerinde gönüllülerin bir amaca hizmet etmekten ziyade, daha farklı amaçlar ile o faaliyette bulunması bir sorun olarak ele alınmıştır. Bu amaçlar; *kız\erkek arkadaş edinmek, sosyalleşmek, yapılan işten karşılık veya çıkar sağlamayı ummak* olarak belirtilmiştir. Bu sorunun; sürekliliğin, örgütlülüğün ve organizasyonun bozulmasına neden olduğu ifade edilmiştir.
- Gönüllünün, işine ciddiyetle bağlanmadığı ve keyfi davrandığı değinilen sorunlar arasında yer almıştır.
- Sivil toplum kuruluşlarında “gönüllü” sorunundan ziyade “kaliteli gönüllü” sıkıntısı olduğu belirtilen bir başka sorun olmuştur.

Katılımcılar, gönüllülük tartışmasında ele alınması gereken konulardan biri olarak belirttikleri; *sivil toplum kuruluşları ile ilgili yaşanan sorunlar ve beklentiler* üzerine de görüşlerini belirtmişlerdir. Bu çerçevede:

- Sivil toplum kuruluşlarında gönüllülerin aidiyet sorunu yaşadığı ileri sürülen bir sorun olmuştur. Buna yönelik beklenti; sivil toplum kuruluşlarına bağlılığın kurulması için, kuruluşların ekipler oluşturularak akran iletişimini sağlaması, gençlerin yalnızca verilen bir işi yapmaktan ziyade, o işin sürecine de hâkim olacak şekilde işleri yürütmesi ve gönüllülerin akranı olmayan kişilerin yönetiminde bulunarak mentörlük yapması üzerine olmuştur.

- Sivil toplum kuruluşlarında gençler ile üst yaş grubu arasında uyuşmazlıklar yaşandığı bir sorun olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda, sürekli hareketliliğin yaşandığı dünyada sivil toplumun da gençleşmesi, sivil toplum kuruluşlarının değişimin bilincinde olarak belirlenmiş kalıplardan sıyrılması ve daha yaratıcı, daha hareketlendirici faaliyetler yapması beklentisi dile getirilmiştir.
- Sivil toplum kuruluşlarında “devlet dairesi” şeklinde hiyerarşinin çok baskın olması sorunu dile getirilirken, bunun gönüllünün kuruma aidiyet oluşturmaması sorununu da tetiklediği belirtilmiştir.
- Sivil toplum kuruluşlarının, ideolojik yapılar şeklinde örgütlenmeleri dile getirilen bir başka sorun olmuştur.
- Sivil toplum kuruluşlarının kendi içlerinde demokratik bir yapısı olmadığı dile getirilirken, bunun gönüllüde sivil toplum kuruluşuna gittiğinde nasıl bir ortamla karşılaşacağını bilmemesini ve buna yönelik bir güvensizliği de beraberinde getirdiği belirtilmiştir.
- Sivil toplum kuruluşlarının şeffaf olması gerektiği beklentiler arasında yer almıştır.
- Sivil toplum kuruluşlarında, gençlerin işin mutfağına alınmadığı, böylece gönüllünün proje içerisinde verimliliğinin sağlanamadığı ifade edilmiştir. Gençlerin daha fazla işlerin içerisine dâhil edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarında gönüllü gençlere yeterince inisiyatif verilmemesi ve yaptıkları faaliyetlerin çıktılarının onlara tam olarak gösterilmemesi, gönüllü gençlerin motivasyonlarını olumsuz etkileyen bir sorun olarak ileri sürülmüştür.
- Sivil toplum kuruluşlarının akademik çalışmalara çok fazla zaman ayırmadığı dile getirilmiştir. Bu bağlamda STK’ların genç gönüllü adaylarının ilgisini çekemediği belirtilmiştir.
- Sivil toplum kuruluşlarının gönüllüyü etkin olarak yönetemediği belirtilen bir başka sorun olmuştur. Sivil toplum kuruluşlarının gönüllüye oryantasyon verdiği, ancak sonrasında verimliliğin ve sürdürülebilirliğin sağlanması açısından, gönüllüyü aktif olarak faaliyetlere yönlendiremediği ileri sürülmüştür. Sivil toplum kuruluşlarında gönüllü koordinatörlerinin, bilinçli eğitimlerden geçerek göreve getirilmesine yönelik beklenti ifade edilmiştir.

- Sivil toplum kuruluşlarıyla üniversite öğrencileri arasında iletişim kopukluğuna yönelik sorunlar olduğu belirtilmiştir.

Her üç salonda da katılımcıların sorunlarını ve beklentilerini belirttiği bir diğer konu da, gönüllülük alanında oldukça önemli bir yer tutan *gönüllü yönetimi üzerine* olmuştur. Bu çerçevede:

- Gönüllüde temel motivasyonu sağlayamama, gönüllüyü doğru iş kollarına yönlendirememesi, gönüllü ile doğru iletişimi kuramama ve gönüllü faaliyette sürekliliği sağlayamama gibi sorunlar ifade edilerek, gönüllü eksikliğinden ziyade bir gönüllü yönetimi probleminin olduğu konuşulmuştur.
- Üniversiteli öğrencilerin gönüllülüğünün, sivil toplum kuruluşları açısından zor yönetilebilen bir alan olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda üniversite öğrencileriyle çalışıldığında, onlara yönelik iyi bir gönüllü yönetimi sağlamanın önemi de vurgulanmıştır. Vize, final, tatil vs. gibi öğrencileri ilgilendiren her şeyin hesaba katılarak bir gönüllü yönetiminin oluşturulması yönünde beklentiler dile getirilmiştir.
- Katılımcılar tarafından sürekliliği sağlamak için de iyi bir gönüllü yönetimi olması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu yönde her iki tarafın da yükümlülüklerini gösteren bir gönüllü sözleşmesi olması gerektiğine dair görüş belirtilmiştir.
- Gönüllü yönetiminde gönüllüye kapsamlı bir eğitim verilmesi, staj ortamı oluşturarak gönüllünün deneyim elde etmesi, süpervizör ile geri bildirimini doğru bir şekilde kontrol edilmesi ve gönüllüyle beraber bu süreçte ona neden ihtiyaç olduğuna, yaptığı faaliyetin ne işe yaradığına yönelik, yapılan işi de anlamlı kılacak bazı çalışmalar yapılması sivil toplum kuruluşlarına yönelik beklentiler olarak belirtilmiştir.
- Gönüllü yönetiminde, hem sivil toplum kuruluşları açısından hem gönüllü açısından kolaylık sağlaması için gönüllülük süresinin belirlenmesine ihtiyaç olduğu ileri sürülmüştür.
- Gönüllü için bir iş tanımı olması gerektiği belirtilirken, “her işi yapabilir” mantığıyla gönüllü çalıştırmanın mantıksız ve yanlış olduğu vurgulanmıştır.
- Gönüllülüğün sürdürülebilir olması için gönüllünün istediği alandaki bir faaliyete yönlendirilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Gönüllünün tercihine ve isteğine yönelik bir yönlendirme yapıldığında aidiyetin de sağlanacağı belirtilmiştir.

Katılımcılar üniversitelerde gönüllülük konusunda her açıdan katkı sağlayacak iş birliklerini ele almak gerektiği hususu üzerinde durmuşlardır. Bu bağlamda:

- Genel olarak, gönüllülük faaliyetinde bulunanların bir partner kuruluş veya bir kulüp çatısı altında birleşmedikleri ve aralarında herhangi bir paylaşımın gerçekleşmediği belirtilerek, herkesin bir nevi Amerika'yı yeniden keşfetmek zorunda kaldığı ve bunun da ciddi bir enerji kaybına sebep olduğu vurgulanmıştır.
- Üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının ortak bir proje çalışmasının olmadığı, bir iş birliğinin sağlanmadığı ileri sürülmüştür. Bu yöndeki beklenti ise vitrin projeler değil, hayata dokunan projeler ile üniversite, sivil toplum kuruluşu ve yerel yönetimlerin ortak projelerde buluşması olmuştur.
- Gönüllülük üzerine kamu, özel sektör ve sivil toplum gibi her kurumun üstlenmesi gereken görevler olduğu, bu sorumluluğu yalnızca bir kuruma yüklemenin yanlış olduğu, dolayısıyla kurumların demokratik bir yaklaşımla iş birliği sağlaması gerektiği ifade edilmiştir. Bunun en nihayetinde ülkeyi kalkanıdır, her kuruma fayda sağlayan bir alan olduğunun da altı çizilmiştir.
- Yerel yönetimlerin de çok ciddi imkânları olduğu belirtilerek, yerel yönetimlerle proje bazlı iş birlikleri gerçekleştirilebileceği dile getirilmiştir.
- Devlet üniversitesi, özel yapılanmalar ve sivil toplum kuruluşları arasında kopukluğun olduğuna dair bir başka sorun ifade edilmiştir.
- Üniversiteye gelen gencin gönüllü olmak için gittiği ilk yerlerin başında öğrenci kulüpleri ve sivil toplum kuruluşları olduğuna dikkat çekilerek, tam bu noktada sivil toplum kuruluşlarının ve öğrenci kulüplerinin iş birliği yapması gerektiği ileri sürülmüştür.

Gönüllülüğün istismar edilmesi ve gönüllünün kullanılması bu oturumda ön plana çıkan sorunlardan bir başkası olmuştur. Kurumların gönüllüyü ucuz iş gücü olarak gördüğü, gönüllüyü gönüllülük adı altında kullandığı ileri sürülmüştür. Kurumların eleman istihdamı sağlayamayıp, gönüllü istihdam etmesi ve bunu da sosyal sorumluluk formatına sokması, bu konu kapsamında ele alınan bir sorun olmuştur. Bu bağlamda kurumların gönüllüye olan bakış açısı da belirtilmiş; evrak, dosya vs. işlerini yapan gönüllünün, kurumlar tarafından üst pozisyonlara taşınmaması gibi sorunlar olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca gönüllünün bir özel ha-

yatı yokmuşçasına tüm boş zamanlarının bir iş doldurulmaya çalışıldığı belirtilerek gönüllüye uygulanan bir *zaman istismarı* olduğu konuşulmuştur.

Katılımcılar tarafından kulüplerde yaşanan sorunlar ve buna yönelik beklentiler de dile getirilmiştir. Kulüpte işin mutfağına çekirdek ekibin girmesi ve öylece devam etmesi, bir arşiv çalışmasının olmaması nedeniyle yeni gelen kişilerin kulüpte sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Bu yöndeki beklenti ise ekibe her alt dönemden yeni kişiler alınması ve kulüp faaliyetlerine ilişkin bir arşiv oluşturulması yönünde olmuştur. Kulüplerde “doğrunun, doğru olarak devam etmesi”nin kulübün faaliyet alanını sınırlandırarak ciddi sorunlara sebep olduğu dile getirilmiştir. Kulüplerdeki rekabet ortamının ve çekişmenin, öğrencilerin kulüplere katılımını olumsuz etkilediğine dikkat çekilmiştir. Öğrenci kulüplerinin dinamiği, yapısı ve işlevi vurgulanarak kulüplerin, üniversiteye yeni gelen ve kafası karışık olan öğrencileri gönüllülük projelerine yönlendirebileceği ve böylece gönüllülük uygulamalarını arttırabileceği ileri sürülmüştür.

Üniversiteli öğrencilerin niçin gönüllü olmadıklarına dair sorunlar ve bu sorunun giderilmesine yönelik beklentiler de konuşulan bir diğer başlık olmuştur. Bu çerçevede:

- Öğrencilerin, kulüpler veya herhangi bir örgütlenmeye karşı siyasi nedenlerle ön yargılı olarak yaklaştıkları belirtilmiştir.
- Öğrencilerde güven sorunu olduğu ve sivil toplum kuruluşlarına karşı bir korkuları olduğu da konuşulmuştur.
- Bir olumsuzluk olarak öğrencilerin gönüllülük alanında kafa karışıklığı yaşadığı belirtilirken, buna karşılık söz konusu bu karışıklığın, öğrencinin farklı alanlarla da ilgilenmesini sağlayabildiği belirtilmiştir.
- Öğrencilerdeki bir başka problem de “kendini tanımamak” olarak gösterilmiş ve öğrencilerin her şeyi yapayım derken, hiçbir şey yapmama noktasına gelmeleri dile getirilmiştir.
- Gençlerin bir şeyleri değiştirme beklentisi ile gönüllülük yaptığı ancak değiştiremeyince değişime olan inançlarını kaybetmeleri nedeniyle gönüllülük faaliyetlerinden vazgeçtikleri belirtilmiştir.
- Üniversiteli öğrencilerin zamanı olmadığı, hayatlarının merkezlerine dersleri koydukları için gönüllülük faaliyetlerine yönelmedikleri de dile getirilmiştir.

Bu tartışmaların yanı sıra gençlere sürekli bir baskı uygulandığı ve gençlere fazla yüklenildiği üzerine de konuşulmuştur. Gençlerden şikâyet etmek yerine, gençlerin kendilerini geliştirmek istedikleri alanlar ile ilgili dinamikleri nasıl yakalayacaklarına ya da engelleri nasıl aşacaklarına “kafa yormak” yolunda adımlar atmaları gerektiği ileri sürülmüştür.

Gönüllülük faaliyetlerinde yer alan öğrencilerin temel maddi ihtiyaçlarının karşılanması da bu oturumda ele alınan başlıklar arasında olmuştur. Bu noktada öğrencilerin maddi sıkıntı çekebilecekleri, bunun için öğrencilere maddi destek sağlanmasının teşvik edici olacağı belirtilmiştir. Örgütlü yapılardaki gönüllülerin yanı sıra örgütsüz yapılardaki gönüllülerin de maddi ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği ileri sürülmüştür.

Katılımcılar tarafından ele alınan diğer bir konu da *zorunlu gönüllülük* üzerine olmuştur. Bazı üniversitelerde zorunlu gönüllülük dersleri olmasının olumsuz yanına vurgu yapılarak, bunun öğrencileri bu alana ısındırmak yerine, öğrenciler üzerinde ters bir etki oluşturduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde bazı üniversitelerde sosyal sorumluluk projeleri yürüten öğrencilere ders kredisi üzerinden not anlamında olumlu bir geri dönüş yapıldığından bahsedilerek burada *zoraki bir gönüllülüğe* yönlendirme olabileceği konuşulmuştur. Bunların yanı sıra son zamanlarda rağbet gören stajyer gönüllülükte, öğrencileri yönlendirerek ve bilgilendirerek onları gerçek bir gönüllülüğe doğru ilerletebilecek bir yapılanmanın sağlanabileceği belirtilmiştir.

Bireylerin içerisinde yetiştiği ve sosyalleştiği önemli bir alan olan eğitim kurumlarının işleyişini belirleyen eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar ve buna yönelik beklentiler de bu oturumda ele alınan bir başka konu olmuştur. Eğitim sisteminde öğrencilerin notla terbiye edildiği ve bir “Alman kampı” misali akademisyenlerin, öğretmenlerin öğrencilere “zihinsel buhranlarını” yüklemeleri sonucu, öğrencide bir “ruhsuzluk oluştuğu” ve bunun öğrencinin “gönüllü olmasını zorlaştırdığı” belirtilmiştir.

Üniversitelerin mevcut yapısından kaynaklanan sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin beklentiler şunlardır:

- Üniversitelerde bürokrasinin oldukça baskın olduğu, bu nedenle gönüllülük alanında yapılmak istenen faaliyetlerin kolay yürütülemediği ifade edilmiştir. Aynı zamanda, üniversitelerde kulüpler için ayrılan fona ulaşmak uzun süreli

bürokratik işlemleri katetmek gerektirdiğinden, öğrencilerin gönüllülük faaliyetleri üzerinde olumsuz bir etki oluşturduğu düşüncesi ifade edilmiştir.

- Üniversitelerde öğrenciler, akademisyenler ve yönetim arasında iletişim sıkıntısı yaşandığı belirtilmiştir.
- Birçok üniversitede bir kültür merkezi olmadığı, kulüplere özel oda ve etkinlikler için yer imkânı sağlanmadığı konuşulmuştur.
- Üniversitelerin imkânlar sunuyor gibi gözüktüğü ama bu imkânların içini dolduramadığı ileri sürülmüştür.
- Üniversitelerdeki sosyal faaliyetlerin öğrenci çekme amaçlı, afişlerden öteye gidemediği, gerçek anlamda öğrencinin hayatına dokunamadığı belirtilmiştir.
- Üniversitelerde faaliyet, tanıtım vs. yapmak isteyen sivil toplum kuruluşlarından, üniversitelerin maddi bir karşılık beklemesi ve sivil toplum kuruluşlarının siyasi yapılar oldukları düşüncesi, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında birtakım iletişim kopukluklarını beraberinde getirdiği, önemli bir sorun olarak belirtilmiştir.
- Üniversitelerin gönüllülük dersleri etrafında birtakım projeler üretilmesini teşvik etmesi, bunların hayata geçirilmesine yönelik imkânları oluşturmasına dair beklentiler ifade edilmiştir.
- Gönüllülük alanında her üniversitenin kendi bünyesinde bir araştırma yapması belirtilen bir başka beklenti olmuştur.
- Üniversitelerin topluma uzak yapısının ve bölümlerin ağır müfredatının öğrencileri okul dışındaki gönüllülük faaliyetlerine katılmaktan alıkoyduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda ele alınan diğer sorunlar ise ders yükü ağırlığı ve sınav yoğunluğu üzerine olmuştur. Son olarak bu tür sorunlar nedeniyle zaman sıkıntısı yaşayan öğrencilerin gönüllü faaliyetlerde devamlılık sağlayamadığı, devamlılık sağladıkları takdirde ise “gönüllü yorgunluğu” yaşadıkları ifade edilmiştir. Ayrıca üniversite hocalarının da gönüllülük ile ilgili birtakım bilgilerle donatılması gerektiği konuşulan beklentilerden olmuştur.

Gönüllülük için bir el kitabının, basılı yayının ve bir yol haritasının olmaması bir sorun olarak belirtilmiştir. Diğer taraftan literatürde, gönüllülük alanına dair bü-

yük eksiklik olduğu dile getirilmiştir. Bu alanda sorunları çözmek adına veri eksikliği olduğu ve bu veri eksikliğinin giderilmesi ile ihtiyacın belirlenerek sorunlara çözüm sağlanabileceği belirtilmiştir. Gençlerin, gönüllü olarak nerede, nasıl bir iş yapacağını bilmemesinin gönüllülüğe engel teşkil ettiği dile getirilerek, yeni başlayanlar için gönüllülük rehberinin oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir.

Bu oturumda salonlarda büyük ve küçük şehirlerin sağladığı olanakların gönüllülük üzerine etkisi de ele alınmıştır. Büyük şehirlerde imkânlar daha fazlamış gibi gözükmesine rağmen küçük şehirlerdeki imkânların daha fazla olduğu ve burada gönüllülük girişiminin daha çok olduğu belirtilmiştir. Büyük şehirlerde aktivite fazlalığı, ulaşım problemi olduğu vurgulanırken buralarda aidiyetin sağlanamadığı, küçük şehirlerde daha büyük bir aidiyetin sağlandığı dile getirilmiştir.

Bu oturumda katılımcılar tarafından belirtilen diğer sorunlar ve beklentiler şunlar olmuştur:

- Gönüllülük kavramının Batı toplumundan çıkan bir kavram olduğu belirtilerek, Türk toplumuna has bir gönüllülük kavramı olmamasının, bu alanda sorunları tetiklediği ifade edilmiştir. Buna yönelik üniversitelerin ciddi çalışmalar yapması beklentiler arasında yer almıştır. Bununla birlikte Türk toplumunun kendisine özgü bir gönüllülük anlayışının bulunduğu belirtilmiştir.
- Gönüllülük alanının, politikalar ve partiler üstü etik bir alan olması gerektiği belirtilmiştir.
- Gönüllülükte, etkiyi ve sürekliliği artıracak önemli bir etken olarak gönüllüğün örgütlü ve denetimli olması gerektiğinin altı çizilmiştir.
- Gönüllülüğün bir istihdam modeline dönüştürülüp devlet tarafından sivil toplumun desteklenebileceği bir modele bürünmesi, yapılanması gerektiği belirtilmiştir.
- Gönüllülükte bireysel, kurumsal ve toplumsal beklentilerin karşılanmasının sağlıklı çözümleri de beraberinde getireceği vurgulanmıştır.
- Devlet yönetiminde gençler üzerine sürekli bir şeyler söylendiği, ancak soruna temas eden bir çözüm olmadığı dile getirilirken, “Üniversiteli Öğrencilerin Gönüllük Algıları, Deneyimleri ve Eğilimleri: İstanbul Üniversitesi Örneği” araştırmasının ve “Gönüllülük Eğitimleri ve Gönüllü Akademisi” projesinin bir *başlangıç hareketi* olduğunun altı çizilmiştir.

- Sürdürülebilir gönüllülük konusunda sıkıntı yaşandığı, gönüllülük alanında yapılan çalışmaların süreklilikten yoksun bir şekilde, yalnızca sonuç odaklı yapıldığına dair sorunlar dile getirilmiştir.
- Dijital ortamdaki tıklamaların bireylerde gönüllülük tatmini sağladığının altı çizilerek, bunun pasif gönüllülük sorununu beraberinde getirdiği belirtilmiş ve gönüllülük faaliyetlerinde emek ve eylem kısmına daha çok yoğunlaşılmasına yönelik bir beklenti ifade edilmiştir.
- Gönüllülüğe *set çeken* etkenlerden de bahsedilmiştir. Bunlar; dezavantajlı gruplara yönelik acıma ve ötekileştirme, farkındalığın ve bilincin olmaması olarak ifade edilmiştir.
- Gönüllü olmanın gençlerle alakalı olduğuna ve gönüllülüğün belli bir yaşta olduğuna dair bir algı sorununun olduğu dile getirilmiştir.
- Gönüllülük alanında platformların yaygınlaştırılmasının bir süre sonra bu alanı bir “çöplüğe” dönüştürdüğü, sivil toplum kuruluşları tarafından sürekli bilgi güncellemesi gerektiği ve bunun da “bölük pörçük” olmaya yol açtığı dile getirilmiştir.
- Gönüllüyü motive edecek programlarının yapılmasına dair beklenti ifade edilmiştir.
- Ailenin önemine vurgu yapılarak, gönüllülük alanında yetişkinlerin de üniversite, lise ya da ortaokul öğrencilerine model teşkil edebileceği konuşulmuştur.
- Akademilerde gönüllülük eğitiminin, motivasyonun ve planlamanın çok iyi bir şekilde harmanlanması ve senkronize edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

5.3. Üniversitelerde Gönüllülüğün Yaygınlaştırılması İçin Öneriler

Çalıştayın üçüncü oturumunda üç ayrı salonda verimli bir şekilde tartışan katılımcılar, kendi deneyimlerinden de hareketle üniversitelerde gönüllülüğü yaygınlaştırmak üzere neler yapılabileceği konusunda değerlendirmelerde bulunmuş ve bu çerçevede öneriler getirmişlerdir.

Üniversitelerde gönüllülüğü yaygınlaştırmak için her üç salonda da katılımcılar tarafından *üniversite-sivil toplum kuruluşları iş birliğinin sağlanması* önerilmiştir. Bu bağlamda yer alan öneriler şunlar olmuştur:

- Gönüllülük üzerine sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler arası bir mentör çalışması yapılmalıdır.
- Gönüllülük faaliyetleri için kaynak yaratma açısından, gerçekçi projeler ve bütçelerin sunulması ile üniversite-sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği sağlanabilir.
- Üniversite-sivil toplum kuruluşları iş birliğini sağlamada sorunları aşmak adına, öğrenciler gönüllülük faaliyetinde buldukları sivil toplum kuruluşları ile kendi üniversitesi arasında iş birliğini kolaylaştırmalıdır.
- Üniversitelerde, derslere gönüllülük alanındaki uzmanlar çağrılarak bu kişilerin deneyimlerini öğrencilere aktarması üniversite-sivil toplum kuruluşları iş birliğinin sağlanmasının bir parçası olmalıdır.
- Üniversite-sivil toplum kuruluşları iş birliği karşılıklı öğrenme ilişkisi içerisinde gerçekleştirilmeli ve sivil toplum kuruluşları şeffaflık sağlayarak, üniversitede akademisyenlerle temas içerisinde olmalıdır.

Diğer taraftan gönüllülüğün teşvik edilmesiyle ilgili araçlara ihtiyaç olduğu belirtilerek burada kamu, üniversite, özel sektör ve sivil toplumun birlikte hareket etmesi, iş birliklerin kurulması önerilmiştir.

Öğrenciler üzerinde etki sahibi olan ailelerin, sivil toplum kuruluşlarına güven duymaması nedeniyle gönüllülük faaliyetlerine katılımı ve sürdürmede öğrencideki çekimserliği, güvensizliği kırmak ve üniversiteye yeni gelen, kafa karışıklığı yaşayan öğrencileri gönüllülüğe yönlendirmek adına önemli bir aracı faktör olarak *öğrenci kulüpleri* konuşulmuştur. Üniversite içinde gönüllülüğün güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda üniversite yapılıncasında içerisinde öğrenci kulüplerinin gücüne dikkat çekilmiş ve bu gücün gönüllülüğü yaygınlaştırmak üzere yönlendirilmesinin çok önemli bir sonuç doğuracağı konuşulmuştur. Bu nedenle üç salonda da üniversitelerdeki sosyal sorumluluk kulüplerinin sorunlarına çözüm getirebilecek, daha aktif çalışmalar yürütmelerini sağlayabilecek önerilerde bulunulmuştur. Bu çerçevede ileri sürülen öneriler şunlardır:

- Öğrenci kulüpleri belli bir deneyim ve birikime sahip olmadığından, sivil toplum kuruluşları öğrenci kulüplerine destek olmalı ve sivil toplum kuruluşu-öğrenci kulüpleri iş birliği sağlanmalıdır.
- Kulüpler, bir *kulüp üst kurulu* kurarak sorunlarını, ihtiyaçlarını bir liste ya da alternatif başka bir yöntem ile üniversite yönetimine ulaştırmalıdır.
- Üniversiteler, öğrenci kulüplerinin çalışmalarına yönelik fon ayırmalıdır.
- Üniversiteler, öğrencilerle çalıştıkları konularda bürokratik işlemlerini azaltmalıdır.
- Üniversiteler, kulüplere yönelik tutumlarında ideolojik yaklaşımlardan sıyrılmalı, bağımsız ve özgür bir şekilde her düşünceye açık olmalıdır.
- Kulüpler, ideolojik sınırlılıklardan kurtulmalı ve topluma fayda sağlayacak çalışmalar içerisinde olmalıdır. Gönüllü çalışmalarını yürütürken öğrenci kulüpleri şeffaf olmalı, katılımcılığı sağlayarak farklı toplumsal kökenlerden gelen öğrencilerin tamamına açık olmalıdır.
- Üniversiteler kulüplere oda, etkinlikler için mekân gibi imkânlar sağlamalı ve bu imkânlarla ulaşımı kolaylaştırmalıdır.
- Öğrenci kulüplerinin dayanışmacı, eşitlikçi yönetimleri olmalı, bu bağlamda daha demokratik şekilde organize edilmelidir.
- Öğrenci kulüplerinde toplumsal cinsiyet eşitliği de dâhil pek çok ayrımcılık azaltılmalı ve eşitliğin sağlanmasına yönelik yapılar oluşturulmalıdır.

Bireyin almış olduğu eğitim, oturumlarda katılımcılar tarafından ön plana çıkarılan bir başka konu olmuştur ve bu çerçevede üniversitelerde gönüllülüğü yaygınlaştırmak için eğitim alanına yönelik öneriler getirilmiştir. Bu öneriler şunlar olmuştur:

- Üniversitede gönüllülüğü yaygınlaştırmak için bireylerin henüz üniversiteye gelmeden gönüllülüğün bilincinde olması sağlanmalı, gönüllülük bilinci erken yaşlarda aşılmalıdır. Bu noktada gerek anaokulunda gerek ilköğretimde gönüllülükle ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Ancak bu, sonuca odaklanan bir “tez canlılıkla” değil pedagojik değerlere önem verilerek gerçekleştirilmelidir.

- Eğitim alanında gönüllülüğe teşviki sağlayacak kolaylıkların oluşturulması için öğrencilere pozitif ayrımcılıklar sağlanmalıdır. Öğrencinin yaptığı gönüllülük faaliyetlerinin öğrenciye diploma notu, ek puan, kanaat puanı gibi geri dönüşümleri sağlanabilir. Sosyal sorumluluk kulüpleri ile ders birleştirilerek öğrencilerin kulüpte çalışmaları onlara kredi olarak yansıtılabilir. Öğrencinin akademik program arasından aldığı herhangi bir dersin birkaç saatini gönüllülük faaliyetiyle geçirmesi; bir başka deyişle ders içerisinde gönüllülük sağlanabilir. Öğrencinin yaptığı gönüllülük faaliyetini herhangi bir yöntemle sunması öğrenciye artı puan olarak yansıtılabilir. Bütün bunlar, öğrenciye, not kaygısına düşmekten ziyade anlamlı bir gönüllülük için çabalamayı öğretecek şekilde gerçekleştirilmelidir.
- Üniversitede akademisyenler daha çok akademik alanda çalışmalar yürüttüğünden, gönüllülük dersleri veren akademisyenlerin sahada çalışan kişiler olmasına öncelik verilebilir ya da akademisyenler sahada aktif görev alan kişileri derslere davet ederek hayattan örneklerle dersleri canlandırabilir.
- Üniversitelerde gönüllülük alanındaki derslerin anlamlı olabilmesi için, öncelikle bu alanda ders veren, çalışma yapan akademisyenlerin bu alanı tanımaya ihtiyaçları vardır. Dolayısıyla eğer bu alanda ders vereceklerse ve pratik eksiklikleri varsa kendilerine eğitim ya da oryantasyon verilmelidir.
- Üniversitede akademik program içerisinde teori ve uygulamayı birleştirmeye, gönüllülükle ilgili uygulamalara ders içeriğinde yer vermeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Gönüllülük faaliyetleri yapmak, bu alanda yer almak üniversiteden mezun olabilmenin bir gereği olmalıdır.
- Üniversitelerde gönüllülük alanındaki yüksek lisans çalışmalarına destek verilip bunun önünün açılması sağlanmalıdır.
- Üniversite sınavı, gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yönelmelerinde, dolayısıyla gönüllülüğün ilerlemesinde bir engel teşkil etmektedir. Bu sebeple üniversite sınav sistemi değiştirilmelidir.
- Yapılandırılmış çıktuları belli olmayan bir eğitim sistemi yerine, öğrencilerin bizzat *yaparak* deneyim sağlayabilecekleri, somut çıktuları görebilecekleri bir sistem geliştirilmelidir.

Üniversitelerde gönüllülüğü yaygınlaştırmak için ileri sürülen bir diğer öneri de öğrencilerin sivil toplum kuruluşlarını tanınması, onlar hakkında bilgilendirilmesi için sivil toplum kuruluşlarının üniversitelerde tanıtımının yapılması yönünde olmuştur. Bu tanıtımın, üniversitede düzenlenen bahar şenlikleri kapsamında yapılabileceği gibi üniversitenin sivil toplum kuruluşları için gönüllülük günleri organize etmesi şeklinde de gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir. Bunun dışında sivil toplum kuruluşlarının ders içi tanıtımının sağlanabileceği belirtilen bir başka öneri olmuştur. Bununla birlikte üniversite yönteminin, hangi sivil toplum kuruluşlarını tanıtıma dâhil edip etmeyeceğine dair sergileyeceği rolün de önemi vurgulanmıştır.

Gönüllülüğü yaygınlaştırmak için bütçe, fon ve kaynak sağlanmasına dair çeşitli öneriler ileri sürülmüştür. Gençlerin projelerde temel maddi ihtiyaçlarını dikkate almak gerektiği ve bu nedenle onlara bütçe ayrılarak, onların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mekanizmalar geliştirilmesi önerilmiştir. Ayrıca Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ve üniversitelerin öğrenci kulüplerine belli bütçeler ayırması ve üniversitelerin öğrenci kulüplerinin projelerine kaynak sağlayıp, paydaşlık kurması önerilmiştir.

Çalıştayda *Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Projesi*'ne yönelik önerilerde de bulunulmuştur. Öncelikle *Gönüllü Akademisi*'nin oldukça sağlıklı ve güçlü bir ön çalışmasının yapılarak, burada verilecek eğitim ve uygulamaları sağlam bir şekilde yapabilecek beceri ve birikimde bir kadro yetiştirilmesi önerilmiştir. Bu projenin gençlerin gönüllü faaliyetlere katılmalarında önemli bir etki yaratacağından bahsedilmiş ve kurulacak olan yapılar için oluşturulacak olan sosyal medya hesaplarının çok iyi bir şekilde kullanılmasının önemi vurgulanmıştır.

Bununla birlikte üniversitelerde gönüllü merkezlerinin kurulması ve bu merkezlerin de bir gönüllü havuzu oluşturması önerilmiştir. Bu merkezlerin bir saha araştırması yaparak gönüllülük kavramını netleştirmesi, buna yönelik literatür oluşturması ve bir gönüllü kılavuzu hazırlaması önerilmiştir. Yine bu merkezlerin sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde olarak gönüllünün isteklerine göre çeşitli eşleştirmelerinin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Oluşturulacak gönüllü havuzunun başına bir koordinatör atanması ve bütün sivil toplum kuruluşu şubelerinin hepsinin izninin sağlanarak, öğrencilerin onlarla iş birliği kurması önerilmiştir.

Akademisyenlerin samimi bir şekilde gönüllülük faaliyetlerinde bulunarak, öğrencilere rol model olarak onlara motivasyon sağlanması gerektiği de belirtilen önerilerden bir başkası olmuştur.

Gönüllülüğü yaygınlaştırmada ve sürdürmede önemli bir etken olarak “akranlık”, oturumlarda konuşulan bir konu olmuştur. Gönüllülük faaliyetlerinde gönüllünün kendi akranı ile iletişimi sağlamasının daha etkili olduğu ve bu hususta gençlerin akranlarıyla çalışmaları ve akran gönüllülük faaliyetinin sağlanması gerektiği dile getirilmiştir. Bu konu kapsamında bir başka öneri ise, sivil toplum kuruluşlarının üniversite öğrencileriyle ve onlardan daha küçük yaş grupları ile faaliyetler düzenlemesi, böylece gönüllülük alanında bilinçlenmenin alt yaş grubundan üst yaş grubuna doğru yayılması şeklinde olmuştur. Bir başka öneri ise akranlar arasında birbirini desteklemenin sağlanması, bir platform ya da bir portal kurulduğunda orada aktif gönüllülerin, kendi gönüllülük hikâyelerini sonuçlarıyla birlikte aktararak diğer öğrencileri teşvik etmesi yönünde olmuştur.

Gönüllülere yetki vererek, onların yaptıkları gönüllülük faaliyetine aidiyetlerini sağlamak oturumlarda önemi vurgulanan bir başka öneri olmuştur. Gönüllüye belli bir görev ve kendini kanıtlama alanı verilmesi ve gönüllünün yaptığı işlerde belirli bir süre sonra bu işin yürütücüsü pozisyonuna yükselmesinin önünün açılması önerilmiştir. Fakat burada gönüllüye verilen yetkinin sınır ve çerçevesinin belirlenmesi gerektiğine dair bir vurgu yapılmıştır.

Katılımcılar gençleri gönüllülüğe teşvik etmek için, onların yaptıkları gönüllülük faaliyetlerinin çeşitli takdir yöntemleriyle desteklenmesi yönünde öneri getirmişlerdir. Sivil toplum kuruluşlarını da kapsayan bir öneri olarak, yapılan gönüllülük faaliyetinin etkisini gönüllüye ve başkalarına göstermek, takdir etmenin iyi bir yolu olarak ileri sürülmüştür. Bu noktada öğrencilerin ders içerisinde, yaptıkları gönüllülük faaliyetlerini paylaşmasının sağlanabileceği, üniversitelerin radyolarında bununla ilgili programlar yapılabileceği ya da okul yönetimince bu öğrencilere yönelik çeşitli ödüllendirmelerin sağlanabileceği belirtilmiştir.

Öğrencilerin eğitime ara verilen yaz aylarını verimli geçirmeleri için, bu dönemde gönüllülük faaliyetlerinde bulunmalarına ve toplumsal yaşama katkıda bulunacak çalışmalara yönlendirilmesine dair önerilerde bulunulmuştur. Bu konu bağlamında ilk öneri, öğrencilerin bir proje geliştirerek, farklı üniversitelerle iş birliği yapılarak ülkenin tüm şehirlerde gönüllülük yapması olmuştur. Bu önerinin, İstanbul Üniversitesi'nin il dışından gelen çok sayıda öğrencisi olduğundan rahatlıkla hayata geçirebileceği de dile getirilmiştir. İkinci öneri ise, üniversitenin proje oluşturup üniversite veya devletin destek sağlaması ile öğrencilerin kendi memleketlerinde veya üniversitenin olduğu kentte çalışmalar yapılması üzerine olmuştur. Burada kurumların kolaylaştırıcılığı, temel ihtiyaçların karşılanması gibi noktaların üzerinde de durulmuştur.

Bazı katılımcılar gençlerin yaptıkları faaliyetin başını ve sonunu görebilmesinin motive edici olmasına vurgu yaparak gönüllülük alanında sonuç odaklı kısa projeler yapılması gerektiğini önermişlerdir. Ters yönde bir başka öneri ise, sivil toplum kuruluşlarının sonuç odaklı projeler yerine sürdürülebilir projeler ortaya koyarak kalıcılığı sağlaması olmuştur.

Şeffaflık ve bilgi akışı anlamında hem üniversiteye, kulüplere ve sivil toplum kuruluşlarına hem de gönüllülere sorumluluk düştüğü belirtilerek karşılıklı bir talebin ve hizmetin oluşturulması önerilmiştir. Bunun yanı sıra yapılan faaliyetlerde mutlaka gönüllü ile karşılıklı iletişim kurularak yol alınması da bir öneri olarak sunulmuştur.

Hem sivil toplumu hem üniversiteyi hem de özel sektörü iyi tanıyacak ve deneyimlerini aktarabilecek sivil toplum profesyonellerinin yetiştirilmesi önerilmiştir. Ayrıca sivil toplum profesyonellerinin, üniversitelerde öğrenciler ile temas edebilecek, birebir iletişim kurabilecek şekilde olmalarının önemi vurgulanmıştır.

Gönüllülükle ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir komisyon kurulması önerilen bir başka başlık olmuştur. Öte yandan gönüllülük alanında devlet nezdinde politika oluşturulmasına ve gönüllüğün Türkiye genelinde temel alınacak bir yasası olması yönünde öneri de gelmiştir. Ancak tam bu noktada çeşitli itirazlar getirilmiş ve "adı üzerinde, sivil toplum olan bir alana" devletin müdahil olmaması ve sivil toplumun kendi yasasını oluşturması gerektiğine dair görüşler de belirtilmiştir. Bunların yanı sıra gönüllülük faaliyetlerinde Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın denetimi olması gerektiği bir başka öneri olmuştur.

Üniversitelerin kent merkezinden çok uzak olmasının, öğrencileri toplumsal yaşamdan koparmasının bir dezavantaj olduğu belirtilerek, üniversitenin gençleri hayata katacak alanlarda; kent içerisinde olması ve bu alanlarda gönüllülük faaliyetleri gerçekleştirerek çevreye pozitif etki sağlaması öneriler arasında yer almıştır.

Oturumlarda buraya kadar ele alınan konuların dışında, üniversitelere yönelik başka öneriler de geliştirilmiştir. Üniversitelerin, öğrencilerinin gönüllülük alanındaki algılarını, deneyimlerini ve eğilimlerini ölçecek araştırmalar yapması gerektiği belirtilmiştir. Üniversitelerin gençleri yönlendirmesi, gönüllülük faaliyetlerini doğru tanıtmaları, gönüllülük alanları ve bunların hedef kitleleri hakkında bilgilendirmeler yapması gerektiği önerilmiştir. Üniversitelerin kendi gönüllülük projelerini oluşturmaları ve bunu kendi politikalarının içerisinde dâhil etmeleri bir başka öneri olmuştur.

Yaz aylarında kurumlarda staj yapan öğrenciler için zorunlu stajlarının devamında gönüllü staj olanaklarının oluşturulması önerilmiştir.

Devlet üniversitelerinden önce, temeli sivil toplum kuruluşları olan vakıf üniversitelerinin sivil toplum alanına, gönüllülük çalışması yapan tüm faaliyetlere kapılarını açması, bu alanda öncülük yaparak örnek olması dikkat çekilen noktalardan biri olmuştur.

Gönüllünün yapılan çalışmalarda bütün süreçlere dâhil olması sağlanarak alandaki aktifliğinin artırılması gerektiğinin de altı çizilmiştir. Böylece sivil toplum kuruluşlarında yönetimle ilgili şeffaflığın sağlanmasının da yolunun açılacağı belirtilmiştir.

Sivil toplumda keyifli gönüllü çalışmaların yanı sıra, profesyonel bir gönüllülük yönetiminin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Profesyonelliğin sistemli çalışma olduğu vurgusu ile, sağlıklı ve sistemli bir gönüllülük yönetimi için de en azından ücretli çalışan bir gönüllü koordinatörüne ihtiyaç olduğu öneriler arasında yer almıştır.

Bu oturumda, sivil toplum kuruluşlarına yönelik de çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Özellikle büyük sivil toplum kuruluşlarının mali destek programları açarak, öğrenci kulüplerinin ya da küçük çaptaki sivil toplum kuruluşlarının projelerinin finansmanını sağlaması önerilmiştir. Türkiye’de profesyonel sivil toplum kuruluşunun yanlış yöne doğru gittiği belirtilerek, profesyonelleşmenin yanı sıra gönüllüyü dışarıda bırakmayan bir sistemin oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Sivil toplum kuruluşları arasında bir platform kurularak, kendi aralarında paylaşım ve iş birliklerinin sağlanması önerilmiştir. Sivil toplum kuruluşu ve gönüllünün, karşılıklı olarak hak temelli bir yaklaşımı/modelini tesis etmesi , bir başka deyişle bu kuruluşların gönüllüler için bir taşeron olmadığı, gönüllülerin de bu kuruluşların ücretsiz çalışanı olmadığı bilincinin oturtulması gerektiği belirtilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının keskin kimliklerinin güven problemi oluşturması dolayısıyla, ideolojik bir arka planla hareket eden kuruluşların şeffaf ve denetlenebilir olmaları önerilmiştir. Güven ve ön yargıları aşabilmek adına sivil toplum kuruluşlarının kendini meşrulaştırmasına ihtiyaç olduğu dile getirilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının, gönüllü başvurularına çok geç geri dönmeleri veya hiç geri dönmemeleri sorununa yönelik olarak, bu kuruluşların buna çözüm oluşturacak *bir sistem* kurarak aktif geri dönüşlerin sağlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Katılımcılar tarafından dile getirilen diğer başlıklar ise şöyle sıralanabilir:

- Her mevkide, her alanda; sivil toplumda, akademide üniversitedeki gençlere

yeni bir alan açmak, inisiyatif vermek, gençlerin sorumluluk almasını teşvik etmek gerekmektedir.

- Gönüllülüğün gençlere sunduğu fırsatlar ve kazanımlar hakkında bilgilendirmenin yapılarak gençlerin gönüllülüğe teşviki sağlanmalıdır.
- *Kimlerin* gönüllü aldığına, ne için aldığına, alımların hangi bilgi ve becerilere göre belirlendiğine yönelik data oluşturulmalıdır.
- Gönüllü öğrencilerin, gönüllülüğü üniversitedeki diğer arkadaşlarına anlatmalarının, deneyimlerini paylaşmaları gerektiğinin yanı sıra üniversitelerin de buna fırsat oluşturması gerekmektedir.
- Vakıf üniversitelerinin, öğrencilerinin gönüllülük sahasında aktifliğini sağladığı ve öğrencilerine alan açtığı gibi devlet üniversitelerinin de bu yönde çalışmalarının olması gerekir.
- *Her şeyden önce* gönüllülük yapacak bireylerin ne istediğini ve kendi yeterliliklerini bilmesine yönelik kendilerini tanımlarını sağlayacak çalışmalar yapılması gerekir.
- Gönüllü üzerinde ona bir rol biçip, onu belirlenmiş bir faaliyete yönlendirmektense, gönüllüyü tanıyarak onu kendi ilgi alanlarına göre gönüllülük faaliyetlerine yönlendirmek gerekir.
- Gençlerin, bütün içerisinde yaptığı gönüllü faaliyetlerin neye, kime, hangi unsura hizmet ettiğini bilmesi sağlanarak, yapılan işin anlamlı kılınması sağlanmaya çalışılmadır.
- “Nerede gönüllüüz, nerede *kullanılıyorz*?” ayrımının yapılarak gönüllülükte *kullanılmanın* önüne geçilmesi gerekir.
- Gençler arasında gönüllülüğü yaygınlaştırmak için önemli bir başlangıç olarak, öncelikle onların gönüllülüğü deneyimlemesinin sağlanması ve gönüllünün başlangıçtaki heyecanının bir potansiyel olarak kullanılması gerekir.
- Üniversite öğrencileri arasında gönüllülük faaliyetlerini yaygınlaştırmak istendiği takdirde, bunu akademi içine hapsedmemek, her kesimi kapsayan çalışmalar yapmak gerekir.

- Birer birey olarak, yaşamımızda birçok rol ve görevin arasında, gönüllülüğü hayatımızın yalnızca belirli bir noktasına sıkıştırmaktansa, hayatın ve zamanın tamamına yaymamız gerekir.
- Üniversitelerin, belediyelerin, valilik ve kaymakamlıkların gönüllülük projeleri üreterek gönüllülüğü yaygınlaştırmaları gereklidir.
- “Batı toplumundan çıkmış bir değer” olarak görülen gönüllülüğün, ülkemizdeki uygulamalarının toplumsal gerçeklik içerisinde, Türkiye toplumuna has unsurlar katılarak ve “ortak bir payda” sağlanarak geliştirilmesi gerekmektedir.
- Türkiye’de sivil toplumun kariyer alanı olmasına yönelik desteklerin sağlanması ve sivil toplum kuruluşlarının bakış açılarını bu yönde değiştirmesi gerekir.
- Avrupa’nın bazı ülkelerinde profesyonel mesleklerden emekli olan kişilerin oluşturduğu potansiyelden faydalanma konusunda ciddi uygulamalar görülmektedir. Türkiye’de de böyle kişilerin tecrübelerinden faydalanacak, onları bu sisteme dâhil edecek çalışmalar yapılmalıdır.

5.4. Sonuç Yerine

Sivil toplum ve gönüllülük, tarihsel olarak zengin bir geçmişe sahip olmakla birlikte özellikle son yıllarda dünyanın birçok ülkesinde ivme kazanan, gelişen bir alan olmuştur. Sivil toplumun ve gönüllülüğün bu gelişimi, onun toplum içerisinde daha görünür hale gelen, daha sık duyulan bir kavram olmasını sağlamıştır.

Sosyoloji disiplini açısından da sivil toplum ve gönüllülük önemli bir başlık haline gelmiştir. Buna rağmen bu alandaki çalışmaların Türkiye’de ihmal edildiğini söylemek mümkündür. Bu sebeple, öncelikle “Üniversiteli Öğrencilerin Gönüllük Algıları, Deneyimleri ve Eğilimleri: İstanbul Üniversitesi Örneği” adlı araştırmayla bu alandaki çalışmalara katkı yapılması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda organize edilen Gönüllülük Çalıştay’ında, katılımcılar tarafından Türkiye’deki gönüllülük çalışmalarının hâlihazırdaki durumunun saptanmasının yanı sıra, literatürdeki araştırmalardan farklı olarak gönüllülük çalışmaları hem sivil toplum kuruluşları hem üniversiteli öğrenciler hem de akademisyenler perspektifinde ele alınmıştır. Katılımcıların değerli görüşlerini sundukları oturumlarda, gönüllülük çalışmaları farklı ve çok yönlü olarak tartışılmıştır. Böylece bu

raporla birlikte, doğrudan konunun muhatabı olan kişilerin görüş ve tecrübelerini aktararak, Türkiye’de sivil toplum ve gönüllülük araştırmalarına katkı sağlanması ümit edilmiştir.

Aynı zamanda Gönüllülük Çalıştayı’nda sivil toplum kuruluşu çalışanlarını, konuyla ilgili çalışmalar yapan akademisyenleri ve üniversite öğrencilerini bir araya getirerek, hem bu kişiler arasında bir iletişim sağlamak hem de sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler arasında yapılabilecek işbirliklerinin zeminini oluşturmak amaçlanmıştır. Bunun için üniversite öğrencilerinin gönüllülük faaliyetleri ile ilgili tecrübelerinden yola çıkarak karşılaştıkları sorunları ve gönüllülük faaliyetlerinden beklentilerinin yanı sıra sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin de konuyla ilgili beklenti ve sorunları konuşulmuştur. Böylelikle karşılıklı olarak üniversite-sivil toplum kuruluşu-öğrenci ilişkisinde bir durum saptaması yapılmaya çalışılmıştır. Bu şekilde süreçteki bütün tarafların görüşlerini alarak, üniversiteli öğrencilerin gönüllülük faaliyetlerindeki mevcudiyetlerini arttırmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda atılmış önemli bir adım olarak gördüğümüz çalıştayı, bundan sonra yapılacak araştırmalarda da bir referans noktası olacağı düşünülmektedir.

Nitel ve nicel veri araştırma teknikleri ile elde edilen bilimsel verilerin yanı sıra, çalıştayda katılımcılar tarafından ele alınan konuların ışığında, kurulması planlanan *Gönüllülük Akademisi* ve *Gönüllü Ol İstanbul* internet sitesi için bir temel oluşturmak hedeflenmiştir. Böylece ülkemizde gönüllülük alanında bulunan ciddi bir boşluğu doldurmanın yanı sıra, özellikle üniversiteli öğrencilerin gönüllülük faaliyetlerine katılımlarının artırılması hedeflenmiştir. Çalıştayda, Gönüllülük Akademisi’nin ve Gönüllü Ol İstanbul internet sitesinin bu niteliğine katkıda bulunacak görüş ve öneriler, alanda deneyim elde etmiş kişilerden dinlenilmiştir. Bu bağlamda Gönüllülük Çalıştayı’nda kurulması hedeflenen Gönüllülük Akademisi ve Gönüllü Ol İstanbul internet sitesi için katılımcılar tarafından kıymetli geri dönüşler elde edilmiştir.

6. Sonuç: Üniversitede Gönüllü Olmak

Hemen herkesin sıklıkla atıf verdiği, konuştuğu ve çok önem verdiği ama çoğunun etraflıca bilmediği konular vardır. Gönüllülük bu konulardan biridir. Ülkemize özgü bir değer olarak düşündüğümüz, içinde yaşadığımız temel özelliklerinden biri olduğuna dair güçlü inançlar taşıdığımız gönüllülük hakkında yok denecek kadar az çalışmanın olması bizi şaşırtmalıdır. Gönüllülükle ilgili eğitimlerde kullanılmak üzere hazırlanan çalışmalar (Güder ve Özel Sektör Gönüllüler Derneği, 2006; Yaman, 2003; Akatay ve Yelkikalan, 2007) da olmasa neredeyse elle tutulacak bir şey kalmayacaktır. Toplumsal araştırmalara da bakıldığında gönüllülükle ilgili henüz yolun çok başında olduğumuz hemen fark edilmektedir. Gönüllülük gibi gündelik yaşamın ve toplumsal ilişkilerin merkezinde yer alan, geldiği yer itibarıyla modern iktisadi, siyasi ve toplumsal düzen açısından giderek önemini artıran gönüllülüğe dair kapsamlı toplumsal araştırmalar yapılmasının gerektiği açıktır. Her ne kadar İstanbul Üniversitesi ölçeğinde gerçekleştirilse de bu araştırma gönüllülüğü farklı boyutlarıyla ele alarak, özellikle gelecekte gönüllülük alanının aktörleri olacak gençlerin gönüllülükle kurdukları ilişkileri anlamaya katkı sağlamak için gerçekleştirilmiştir. Toplumsal araştırmalarda çok çeşitli bulgulara ulaşmak mümkündür, nitekim nicel ve nitel yöntemlerin kullanıldığı bu araştırmada da çok sayıda bulguya yer verilmiştir. Söz konusu iki yöntem kapsamında elde edilen bulguların birbirleriyle konuşması, Gönüllülük Çalıştayı'nda ele alınan hususlarla ilişkilendirilmesi, bir anlamda yeniden kurulması gerekmektedir. Bu bölümünde araştırma bulgularından hareketle ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmektedir.

Üniversitede gönüllü olmanın en önemli mecralarından birini kulüpler oluşturmaktadır. Kulüplerde gönüllü olan öğrencilerin STK'larda, STK'larda gönüllü olanların ise kulüplerde gönüllü çalışmalara katıldıkları görülmektedir. Nitel araştırmada gönüllü katılımcıların birçoğunun gönüllü faaliyetlerini *kulüpler aracılığıyla* yürüttüğü görülmektedir. Kulüp üyeliğinin bir *başlangıç noktası* olduğu görülmekle birlikte nicel araştırma sonuçlarına göre hiçbir kulübe üye olmayanların oranı %60,5'tir. Sadece bir kulübe üye olanlar ise çoğunluğu (%29,7) oluşturmaktadır. Katılımcıların %9,8'inin ise birden fazla kulübe üyeliği bulunmaktadır.² Yönetim kadrosunda bulunanlar ise %35,1 oranındadır. Bu durum üye

---

1 Kulüplere üye olma ve etkinliklere katılımında kadınlar, yönetim kadrosunda yer alma konusunda ise erkekler öndedir.

olanların hatırı sayılır bir kısmının kulüplerinin yönetiminde olduğunu göstermektedir. Kulüplerin etkinliklerine katılım oranı %56,8'dir. Öğrencilerin kulüp üyelikleri bulunmasa da ve yönetim kadrosunda yer almasalar da etkinliklere daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir. Diğer taraftan etkinlikleri takip etmeyen önemli bir grubun varlığı dikkat çekicidir. Zira üye olanların etkinliklere gittiği kabul edilirse üye olmayıp etkinliklere gidenlerin çok az bir orana (%17,3) sahip olduğu söylenebilir. Üye olanların hem yönetimde yer aldığı hem de etkinliklere katılım sağladığı anlaşılmaktadır. Kulüpler üyeler için önemli bir gönüllülük alanı hâline gelirken, kulüplerin faaliyet üretmekte çeşitli zorluklar yaşaması, gönüllü çalışmaların sayısının artmasına ve niteliğinin sağlanmasına engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla kulüpler gönüllülük için iyi bir alan olmakla birlikte verimli kullanılmadığında gönüllülük zeminini daraltma potansiyeli taşımaktadır.

Kulüplere üyelik durumuna bakıldığında İstanbul Devlet Konservatuarı (%100), Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi (%80), İşletme Fakültesi (%75,3), İletişim Fakültesi (%72,8), Spor Bilimleri Fakültesi (%68,4), Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi (%68,2), Dış Hekimliği Fakültesi (%67,7), Edebiyat Fakültesi (%64,5) Sağlık Bilimleri Fakültesi (%62), İlahiyat Fakültesi (%61,7), Siyasal Bilgiler Fakültesi (%60,9) hiçbir kulübe üye olmayanların yoğun olarak bulunduğu fakülteleri oluşturmaktadır. Veterinerlik Fakültesi (%43,8) ve İstanbul Tıp Fakültesi (%47) kulübe üye olanların oranının diğerlerine nispetle fazla olduğu fakültelerdir.

Nitel araştırmada da kulüp faaliyetlerinin gönüllülük açısından önem taşıdığı görülmektedir. Bir *başlangıç noktası* ve *sosyalleşme alanı* olarak kulüplerde başlayan gönüllülük STK'lara, STK'larda başlayan gönüllülük ise kulüplere yönelik bir akışı sağlamaktadır. Diğer bir deyişle STK'larda gönüllü olan katılımcıların çoğunun aynı zamanda okuldaki kulüplerde de aktif oldukları gözlemlenmiştir. STK'ların ya da kulüplerin çoğunlukla gönüllü faaliyeti daha düzenli ve/veya sürekli kılan, grup çalışmasına imkân sağlayan ve gönüllü bireye güven veren yapılar olması gönüllü olmak isteyenler için önemlidir.

Üniversitede kulüplerin önemli bir gönüllü çalışma alanı olduğu görülmektedir. Peki, katılımcıların üniversiteye gelmeden önceki gönüllülük deneyimleri nasıldır? Nicel araştırma kapsamında lisede gönüllülük faaliyetinde bulunup bulunmadığı sorusuna öğrencilerin 935'i (%39,9) evet; 1407'si (%60,1) hayır yanıtını vermiştir. Üniversitede gönüllülük faaliyetinde bulunanların oranı %34,5 iken herhangi bir kişi ya da kuruma maddi yardımda (aynı ya da nakdi bağış) bulunan-

ların oranı %60 olmuştur.³ Özel Sektör Gönüllüler Derneği (ÖSGD) tarafından 2005 yılının son çeyreğinde yürütülen araştırmaya göre⁴, hiç gönüllülük yapmayanların oranı %66,9 iken gönüllü olanların oranı %33,1'dir. TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı) araştırmasına göre katılımcıların eğitim seviyesi yükseldikçe gönüllülük artmaktadır. Gönüllülük lise mezunlarında %3, üniversite mezunlarında ise %15,3 oranındadır (Atılğan, Erdoğan, Günim ve Güveli, 2008).

Nicel araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlara bakıldığında maddi yardımda bulunanların %85,2'si nakdi, %33,1'i ev eşyası ve %72,4'ü giyim eşyası olmak üzere aynı yardımda bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların %61'i SMS ile bağış, %14,6'sı online (internet) bağış, %13,3'ü ilaç, %70,1'i kitap bağışı gerçekleştirmiştir. Üniversitede her üç öğrenciden biri gönüllü faaliyetlerde bulunurken üç öğrenciden ikisi maddi yardım yapmıştır.⁵ Bu durum öğrencilerin aynı ve nakdi maddi yardımda bulduklarını daha az oranda ise gönüllü faaliyetlere katıldığını göstermektedir. Nicel araştırma verilerinde ise son bir yıl içerisinde maddi bağışta (aynı ya da nakdi bağış) bulunanların oranını %70,6 olması bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir. Ayrıca bir kuruma bağış yapmanın gönüllülük olduğunu düşünenlerin oranı %51,4, kararsızlar ise %26,3 olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶ Nitel araştırma verilerine bakıldığında da öğrencilerin gönüllülük ile hayırseverlik, bağış yapmak, yardımseverlik vb. kavramları iç içe değerlendirdiği görülmektedir. Hayırseverliğin bir gönüllülük olduğunu düşünenlerin oranı %77,3'tür. Katılımcıların %75'i hayırseverliğin gönüllülük olduğunda hemfikiridir. Bağışa ve hayırseverliğe yönelik algılar, öğrencilerin maddi yardımları da gönüllülük içerisinde değerlendirdiğini göstermektedir. Fakat hayırseverlik ve bağış aynı ve nakdi yardımları kapsarken gö-

3 Kadınların (%52,4) erkeklere (%47,6) oranla daha fazla maddi yardımda bulunduğu söylenebilir.

4 Araştırmada, Türkiye genelinde İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun, Adana, Diyarbakır ve Erzurum olmak üzere 7 ilde 743 kişiyle yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

5 Maddi yardımda (nakdi ya da aynı) bulunan öğrencilerin fakültelerdeki dağılımına bakıldığında sırasıyla İlahiyat (%77,3), Eczacılık (%69,2), Veteriner (%68,8), Dış Hekimliği (%67,7), Hukuk (%66,7), Orman %65,5, HAYEF (%64,5), Fen (%62,9) fakültelerinde daha yoğun olduğu görülmektedir.

6 Bu durum katılımcıların yarısının bağış yapmayı da gönüllülük olarak tanımladığını gösterirken, geriye kalanların yarısının bağış yapmayı tanımlamadığını ve son çeyreğin ise bu konuda net bir karar veremediğini göstermektedir.

nüllülükte insanlar zamanlarını, kaynaklarını ve enerjilerini diğer insanlar için kullanmaktadırlar (Omoto & Snyder, 2002'den akt., Yıldırım, 2010). Bu durum öğrencilerin hayırseverlik, bağışçı vb. kavramlarla gönüllülük ilişkisine dair bir farkındalığının olmadığını göstermektedir.

Lisede gönüllü faaliyetlerde bulunanların oranının üniversitedekilere göre daha yüksek olduğu ve lisede gönüllü çalışmalar yapanların üniversitede de devam ettiği dikkate alınrsa (lisede gönüllü olup üniversitede de gönüllü faaliyetlerde bulunanların oranı %53,8) gönüllülük için lise eğitiminin önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitel araştırmada da üniversiteye gelmeden önce gönüllü olanların üniversitede de gönüllü çalışmalara devam ettiği görülmektedir. Çalıştay katılımcıları da gönüllülüğün yaygınlaştırılmasında gönüllülük bilincinin erken yaşta oluşmasının yararlı olacağı kanaatinindedir. Bireylere gönüllülük bilincinin ve gerekli özelliklerin lise döneminde kazandırılması gerektiğini düşünen bazı çalıştay katılımcılarına göre bu iş anaokulunda başlamalıdır. Çalıştaydaki bu kanaatler araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Gönüllülük meselesinin özellikle liselerin ve devamında üniversitelerin gündeminde olması gerektiği görülmektedir.

Üniversitede gönüllü faaliyette bulunmada aile birliğinin mevcut durumunun, annenin eğitim düzeyinin, anne ve babanın mesleğinin, ailenin oturduğu evin mülkiyet durumunun, üniversiteden önce İstanbul'da yaşamanın, bir gün içinde internete (sosyal medya, e-posta vb. dâhil) ayrılan ortalama zamanın önemli değişkenler olmadığı görülmüştür. Ancak baba eğitim durumu (özellikle lisansüstü eğitimi olan babalar için geçerlidir), ailenin aylık geliri (5000 ve üzerinde geliri olanları içermektedir), ikamet edilen yerin (dernek/vakıf yurdunda ikamet edenler), burs alma (alanlar lehine olacak şekilde), aylık kişisel gelir (gelir düzeyi yükseldikçe), İstanbul'dan önce yaşanan yer (şehir merkezinden ilçeye, ilçeden köye gittikçe gönüllü faaliyette bulunma azalmaktadır) gönüllü faaliyette bulunma durumuyla ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca bir yıl boyunca ders kitapları haricinde okunan ortalama kitap sayısı, sinemaya/konsere gitme sıklığı, tiyatro/müze/sergi/ vb. kültürel etkinliklere gitme sıklığı, seminer/konferans/sohbet vb. etkinliklere gitme sıklığı, üye olunan kulüp sayısı ile gönüllü faaliyette bulunma arasında doğru orantı olduğu bulunmuştur.

İlahiyat (%53,9), Spor Bilimleri (%47,4), Orman (%46,6), Sağlık Bilimleri (%46), Siyasal Bilgiler (%45,3), Fen (%44,7), İktisat (%44,2), Florence Nightingale Hemşirelik fakültelerine (%42,9) ve İstanbul Devlet Konservatuvarına (%40) gelen öğrencilerin diğer fakültelelere nispetle lisede gönüllü faaliyetlere katılan kişiler ol-

dukları görülmektedir. İlahiyat (%63,1), Hasan Ali Yücel Eğitim (%45,5), İstanbul Tıp (%48,2) ve Cerrahpaşa Tıp (%44,8) fakültelerindeki öğrencilerin üniversitede gönüllü faaliyetlere katılımı lisede gönüllülük çalışmalarında bulunanlardan daha yüksektir. Gönüllülüğü bir sivil toplum kuruluşunda yapanların yoğun olarak yer aldığı fakülteler sırasıyla Su Ürünleri (%75) ve İlahiyat (%68,8) fakülteleridir.

Gönüllülük faaliyetlerinde bulunanların %42,9'u, bu faaliyeti STK'larda; %57,1'i ise farklı yerde yapmıştır. Bu durumda öğrencilerin önemli bir kısmının gönüllülük faaliyetlerinin kulüplerle sınırlı kaldığı ve kulübe üye olanların oranını (%39,5) ile yönetim kadrosunda bulunanların oranının birbirine yakın olduğu dikkate alındığında STK'larda gönüllülük yapanların önemli bir kısmının kulüplerin yönetim kadrosunda yer aldığı ileri sürülebilir.

Katılımcıların ailelerindeki gönüllülük deneyimine bakıldığında, %20'si ailesinde gönüllü deneyimi olduğunu, %20'si ailesinin kendisini teşvik ettiğini belirtmektedir. %40'ı ise ailesinin kendisini kısmen teşvik ettiği görüşündedir. Ailesinde ve/veya yakın akraba çevresinde gönüllü deneyimine sahip olan kişilerin hem lisede (%29,6) hem de üniversitede (%28,6) gönüllü faaliyetlerde bulunma oranları yüksektir. Ailesinde gönüllülük deneyimi olan katılımcıların "ailede gönüllü bireyler varsa çocuklar da gönüllü olurlar" ifadesine katılma eğilimi %62'dir. Diğer %40'lık kısım ise aileden destek göremediğini ifade etmiştir. Gönüllü deneyimi olan ailelerin az sayıda olduğu ve gençleri teşvik etmeyen/desteklemeyen önemli oranda aile bulunduğu görülmektedir. Ailesinde gönüllülük faaliyetinde bulunmayan katılımcıların oranı %37,4, bu konu hakkında fikri olmayanların oranı ise %19,8'dir. Katılımcıların neredeyse %60'ının ailesinde gönüllü faaliyetlerde bulunan bireyin bulunmadığı görülmektedir. Ailelerinde gönüllü birey olan katılımcıların oranı ise %19,8'dir. "Ailede gönüllü olanlar varsa çocuklar da gönüllü olurlar" ifadesine katılanların oranı %56,7, katılmayanların oranı ise %23,2'dir. Ailelerin gönüllülükte önemli bir yeri olduğunu düşündükleri söylenebilir. Nitel araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar, katılımcıların ailelerinin gönüllülük deneyimini önemsediklerini göstermektedir. Gönüllü deneyimi olan öğrencilerin önemli bir kısmı ailelerinin gönüllülük deneyimi olmasının kendilerini olumlu yönde etkilediğini belirtmektedirler. Gönüllü olmayanlar ise gönüllü olmada zorluklar yaşamaktadırlar. Hatta gönüllü olmayanların ailelerinde gönüllü deneyimine sahip birilerini hatırlamada zorluk yaşaması ve yapılan *hayırları, bağışları* gönüllülük olarak algılaması aile deneyiminin önemini gösterir niteliktedir. Üniversiteye geldiklerinde ailelerinde gönüllülük deneyimi olanlar kulüplerde ya da STK'larda gönüllü olmada ailelerinde gönüllü bulunmayan

öğrencilere oranla daha az tereddüt yaşadıklarını veya tereddütsüz, önceden de faaliyetlerine katıldıkları yerlerde gönüllü faaliyetlerini sürdürdüklerini belirtmektedirler. Gönüllü olmada ve sürdürmede belirleyici bir etken olmasa da bu süreci kolaylaştıran bir faktör olarak aile deneyiminin konumlandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda mevcut ailelerin gönüllük konusunda iyi bilgilendirilmesi gerektiği ortaya çıkarken üniversite yıllarında kişilerin gönüllülük deneyiminin olmasının gelecek kuşakların gönüllü olmaları açısından bir değer taşıdığı söylenebilir. Dolayısıyla üniversite yıllarında kazanılan gönüllülük anlayışı sonraki kuşakların da gönüllü olma olasılığını artıracaktır. Zira aile deneyimi gönüllülük açısından önemli bir konuma sahiptir.

6.1. Gönüllülük Deneyimi Olan Öğrencilerin Alanları ve Faaliyet Türleri

Gönüllü faaliyetlerde bulunan öğrencilerin %60,1'i eğitim, %51,1'i çocuk, %46,7'si gençler, %42,1'i doğa/çevre, %27,8'i yoksulluk, %27,4'ü dini hizmet, %26,5'i sağlık, %25,6'sı yaşlılar, %22,5'i insan hakları, %21,8'i engelliler, %21,4'ü kadın, %21,3'ü hayvanlar, %13,9'u iş/çalışma hayatı alanında gönüllü olarak bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin *eğitim, çocuk, gençler* ve *çevre* konusunda daha fazla gönüllü oldukları açık bir biçimde görülmektedir. Nitel araştırmada da ön plana çıkan alanların *çocuk, eğitim, sosyal yardım* ve *çevre* olması alanların birbirleriyle örtüştüğünü göstermektedir. Ders vermenin daha *rahat, ulaşılabılır, tanımlı* ve *net* olmasının, kendilerinden küçük çocuklara ya da gençlere yönelik gönüllü olarak ders verme ve onlara eğitim hizmeti sunma eylemini öne çıkardığı ileri sürülebilir. İş/çalışma hayatına ilişkin gönüllülük alanının en alt sırada yer alması henüz öğrencilerin gündemine çalışma hayatının çok sınırlı bir düzeyde girdiği anlamına gelmektedir. İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin yaklaşık %20'sinin yarı ve tam zamanlı bir çalıştığı hesaba katılırsa öğrenciler için çok önemli olan bir gönüllülük alanının yeteri kadar dikkate alınmadığı söylenebilir.

Eğitim alanında İşletme (%78,6), Eczacılık (%77,8) ve İlahiyat Fakültesi (%76,1); çocuk alanında İlahiyat (%73,4), Siyasal Bilgiler ve Eczacılık Fakültesi (%61,1); gençlik alanında İlahiyat (%65,1), İşletme (%52,4) ve Hukuk Fakültesi (%50,5); çevre alanında İşletme (%66,7) ve Diş Hekimliği Fakültesi (%57,1); sosyal yardım/yoksulluk alanında İlahiyat Fakültesi (%54,1) öne çıkmaktadır. İlahiyat, Eczacılık ve İşletme fakültelerinin, katılımcıların yoğunlaştıkları gönüllü alanlarda dikkat çeken fakülteler olduğu söylenebilir.

Tablo 223. Gönüllü Faaliyetlerde Bulunan Öğrencilerin Gönüllülük Alanları

Alanlar	Bulundum	Bulunmadım
	%	%
Eğitim	60.1	39.9
Çocuk	51.1	42.9
Gençler	46.7	52.3
Doğa/çevre	42.1	57.9
Yoksulluk	27.8	72.2
Dini Hizmet	27.4	72.6
Sağlık	26.5	73.5
Yaşlılar	25.6	74.4
İnsan hakları	22.5	77.5
Engelliler	21.8	78.2
Kadın	21.4	78.6
Hayvanlar	21.3	78.7
İş/çalışma hayatı	13.9	86.1

Sağlık alanında gönüllü olan öğrencilerin fakülterlere göre dağılımına bakıldığında öne çıkan fakültelerin sırasıyla Cerrahpaşa (%63,8), İstanbul Tıp, İşletme (%57,1), Diş Hekimliği (%50), Florence Nightingale Hemşirelik (%41,2) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi (%25) olduğu görülmektedir. İşletme fakültesinin sağlıkla ilgili üç fakültenin önünde yer alması dikkat çekicidir. Söz konusu fakültenin gönüllülük alanlarının önemli bir kısmında öne çıktığı söylenebilir. *İnsan hakları* alanında, Hukuk (%37,4); *dini hizmet* alanında İlahiyat (%71,6), *engelliler* alanında Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi (%41,2) ve *hayvanlar* alanında Veterinerlik Fakültesi (%50,0) öğrencilerinin daha fazla gönüllü olduğu tespit edilmiştir. Bu durumdan yola çıkarak sağlık alanı ve bu alandaki fakülteler dışında, gönüllülük alanları ile öğrencilerin mesleki alanları arasında önemli bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Gönüllülük faaliyetlerinin kariyer planlarına uygun alanlardan seçilebileceğini düşünenlerin oranı %27,7'dir. Bu veri de öğrencilerin gönüllülük alanlarını tercih ederken meslek ve kariyer planlarını *göz ettiğini* göstermektedir.

Tablo 224. Gönüllü Faaliyetlerde Bulunan Öğrencilerin Faaliyet Türleri

Faaliyet Türleri	Bulundum	Bulunmadım
	%	%
Farkındalık ve Bilinç Oluşturma Çabaları	56.2	43.8
Sosyal Sorumluluk Projesinde Aktif Görev	50.6	49.4
Eğitim Desteği/Psikolojik Destek/Çeşitli Alanlarda Danışmanlık	41.2	58.8
Kaynak Geliştirme/Satış/Bağış Toplama	30.0	70.0
Tanıtım/İletişim Çalışmaları/Üye Aramaları	31.7	68.3
Abilik/Ablalık (Öğrencilerle İlgili Çalışma)	28.7	71.3
Tamir/Bakım/Satılacak Ürün Hazırlama	9.0	91.0

Gönüllü faaliyetinde bulunan öğrencilerin hangi tür işler yaptıklarına bakıldığında farkındalık ve bilinç oluşturma çabalarının (%56,2), sosyal sorumluluk projesindeki aktif görevlerin (%50,6), eğitim desteği/psikolojik destek/çeşitli alanlarda danışmanlık çalışmalarının (%41,2) öne çıktığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin genel olarak daha çok sınırlı zamanlarda gerçekleştirilen projeleri ve etkinlikleri tercih ettikleri şeklinde değerlendirilebilir..

6.2. Öğrencilerin Gönüllü Olma ve Olmama Nedenleri

Nicel araştırma verilerine göre gönüllü deneyimi olan öğrencilerin gönüllü olma nedenlerinin başında *insanlara yardım etmenin verdiği mutluluk, manevi tatmin, topluma faydalı olma isteği ve vicdani yükümlülükler* gelmektedir. Nitel araştırmada da katılımcılar yoğun olarak benzeri nedenleri sıralamışlardır. *Gönüllü faaliyetin etkisini karşısındaki görme arzusu* nitel araştırmada sıklıkla ifade edilen bir başka gönüllü olma nedenidir. Bu tanımlamalar, BM ve Avrupa Gençlik Forumu'nun gönüllü davranışı tanımlamak için belirlediği üç ölçütü uyumludur (Leigh & ark., 2012 ve EU Report, 2010'dan akt., Çevik, 2012, s. 3). Özel Sektör Gönüllüler Derneği (ÖSGD) tarafından 2005 yılında yapılan araştırmada gönüllülük çalışmalarını gerçekleştirirken toplumun gelişimine katkıda bulunmak (%61,4), eğitime ve öğretime katkıda bulunmak (%35,0), çevreye katkıda bulunmak (%30,5) nedenlerinin etkili olduğunu belirlenmiştir. TEGV'in 2008 yılındaki araştırmasında da *gönüllü olanlar*, insanlara yardım etmenin verdiği tatmin (%97,4), yeni insanlarla tanışma (%94,1), yaşadığı çevrenin sorunlarının çözümüne katkıda bulunma

(%93,7), dünyayı gelecek nesiller için daha iyi bir yer haline getirme (%91,2), ilgi alanlarında çalışma fırsatına sahip olma (%90,8) nedeni ile gönüllü olduklarını belirtmiştir (Atılğan, Erdoğan, Günim ve Güveli, 2008).

Gönüllü deneyimi olan öğrencilere gönüllülüğün nedenleri sorulduğunda dini hassasiyetleri yedinci sırada yer almaktadır. Vakti verimli kullanma da dini hassasiyetlerin önünde bulunmaktadır. Gönüllü olanların gönüllülüğü sürdürmele-
rindeki en önemli motivasyon unsuru yine insanlığa faydalı olma fikri (%41,1) ve huzur/mutluluk hissidir (%29,3). Gönüllülüğü sürdürmedeki motivasyon unsurlarına cinsiyet değişkeni bağlamında bakıldığında huzur/mutluluk hissi, insanlığa faydalı olma fikri, yeni insanlarla tanışma unsurlarında kadınların; takdir görmek/ itibar kazanma ve dini inançlar konusunda ise erkeklerin öne çıktığı görülmektedir. Nitel araştırmada da katılımcıların *kendilerinin faydalı olacağını hissetmeleri, başkalarına yarar sağlama duygusu* dini inançlardan ve dinin emirlerini yerine getirmekten daha fazla zikredilmiştir. Bununla birlikte nitel araştırma bulgularında görüldüğü üzere dini inançların (Allah rızasını kazanma, sevap kazanma, dinin emirlerinin yerine getirilmesi vb.) gönüllü olma nedenleri arasında önemli bir yeri olduğu ifade edilmelidir.

Tablo 225. Katılımcıların Gönüllü Olma Nedenleri

Gönüllü Olma Nedenleri	Geçerli	Kısmen	Geçerli
	Değil	Geçerli	
	%	%	
İnsanlara Yardım Etmek Beni Mutlu Ettiği İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	7.5	24.7	67.8
Gönüllülük Faaliyetlerine Katıldığımda Manevi Tatmin Alıyorum	10.2	23.5	66.4
Topluma Faydalı Olmak İstedığım İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	9.0	26.7	64.3
Kendimi Sorumlu Hissettiğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	13.1	34.1	52.7
Vicdani Yükümlülüklerim Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmaya Yönlendiriyor	14.2	33.5	52.3
Vaktimi Verimli Kullanmak İstedığım İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	18.9	38.5	42.6
Dini Hassasiyetlerim Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmaya Teşvik Ediyor	35.6	26.2	38.1

Kişisel Zamanımı Gönüllülük Faaliyetleriyle Değerlendirmek İstiyorum	14.5	53.6	31.2
Arkadaşlarım Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmam İçin Teşvik Ediyor	25.8	46.5	27.7
Yetkililerin Hâlihazırda Yaptıkları Çalışmaları Yetersiz/Faydasız Bulduğum İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	30.7	45.0	24.3
Gelecekte İşime Faydalı Olacağını Düşündüğüm İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	45.6	32.8	21.6
Ailem Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmam İçin Teşvik Ediyor	39.5	40.5	20.0
Ailemde Gönüllülerin Olması Beni Gönüllülük Faaliyetlerine Katılma Noktasında Teşvik Ediyor	47.8	32.1	20.0
Gönüllülük Faaliyetleri, CV'mi Zenginleştirmem İçin Gerekli	48.6	31.5	19.8
Örnek Kişi Olmak İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	43.3	38.2	18.5
Okul Hayatım Gönüllülük Faaliyetleri İçin Kaçırılmayacak Fırsatlar Sunuyor	43.9	37.15	18.5
Yalnızlık Duygusundan Kurtulmak İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	68.6	23.3	8.1
Can Sıkıntımı Gidermek İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	68.9	24.3	6.8
Gönüllüsü Olduğum Kurumdan Burs Alabilmem İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmam Gerekli	80.4	12.8	6.8
Okul Derslerim Mecbur Kıldığı İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	85.0	9.7	5.4
Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmak Popüler Olduğu İçin Katılıyorum	83.8	11.3	4.9
Popüler Olmak İstedğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılıyorum	87.6	8.4	4.0

Vakti verimli kullanmaya ve kişisel zamanın değerlendirilmesine yönelik motivasyonun *arkadaşların teşvikinden* daha önce gelmesi dikkat çekicidir. Nitel araştırmada öne çıkan nedenlerden birisi öğrencilerin *sevdiği insanların gönüllü faaliyette bulunmasıdır*. Fakat üniversite yaşamından azami fayda sağlama arzusunun arkadaşlarında teşvikinden daha etkin bir konumda olduğu söylenebilir. Burada da mesleki gelişime ve kariyer planlarına katkı sağlayacak unsurların devreye girdiği söylenebilir.

Gönüllü olma noktasında okul hayatının kaçırılmayacak fırsatlar sunduğu görüşüne katılımcıların neredeyse yarısının katılmadığı görülmektedir. Burs almak gönüllülüğü artırmıyor. Ama gönüllü faaliyetlerde bulunmada *özgeçmiş zenginleştirmenin* önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. *Şimdiki kazanç değil, sonraki kazanç* gönüllü olmada önemli bir motivasyon kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Bu arada vaktini verimli kullanmak için gönüllü olanların oranı nicel araştırmada %42,6 olarak tespit edilmiştir. Buna kısmen geçerli diyen katılımcılar (%38,5) da dâhil edilince vaktini verimli kullanma nedeni önemli bir orana ulaşılmaktadır. *Özgeçmiş zenginleştirme* vakti verimli kullanma ile birlikte düşünüldüğünde öğrencilerin *gelecek için hazırlık* yaptıkları görülmektedir. Nitekim nitel araştırmada da gönüllü alanların belirlenmesinde kariyerle ilişkisinin bulunması önemli bir değişken olarak tespit edilmiştir. *Mesleki ilgiler ve gelecek planları* gönüllülük alanının tercih edilmesinde ön planda olabilmektedir. Bahsedildiği gibi bazı fakültelerdeki öğrencilerin gönüllü alanlarını kendi mesleki yönelimleri doğrultusunda tercih etmeleri de bu duruma eklendiğinde *öğrencilerin gelecek planlarının* gönüllü olma nedenleri için mühim bir yer tuttuğu şeklinde anlaşılabilir.

Nicel araştırma verilerine bakıldığında *popüler olmak, burs almak, can sıkıntısından ve yalnızlıktan kurtulmak* için gönüllülük yapılmadığı söylenebilir. Gönüllü olma nedenlerine cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında ise arkadaş teşviki (%57,7), kişisel zamanı değerlendirmek (%64,9), okul hayatının kaçırılmayacak fırsatlar sunması (%52,5), CV zenginleştirme (%60,4), vakti verimli kullanma (%59), manevi tatmin (%60,9), ailede gönüllü olmasının teşviki (%58,4), ailenin doğrudan teşvik etmesi (%61,1), gelecekteki işine faydası (%57,8), örnek kişi olma (%52), topluma faydalı olma (%56,8), vicdani yükümlülükler (%58,1), dini hassasiyetler (%58,5), insanlara yardım etme (%59,8), kendisini sorumlu hissetme (%56,5) nedenlerinde kadınlar; burs alabilme (%57,3), gönüllülüğün popüler olması (%57,6), popüler olmak için (%59,6), can sıkıntısını geçirmek (%65,5), okul derslerinin mecburi kılması (%60) nedenlerinde ise erkekler önde yer almaktadır. Bu tablo kadınların toplumsal fayda, dini inanç ve kariyer gibi nedenlere sahip olduğunu, dolayısıyla geleceğe yönelik sebepleri olduğunu göstermektedir. Erkeklerin ise bugüne dair beklentilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

Esmond ve Dunlop (2004), gönüllü davranışının nedenlerini on başlık altında toplamıştır: (1) *değerler* (diğer insanlara yardım etmenin önemli olduğu inancını taşırlar), (2) *karşılıklılık* (gönüllü çalışmalarında “iyilik yapmanın” kendilerine

ne gibi iyi şeylerin kazandırdığı ölçülür), (3) *takdir etme* (gönüllünün katkıları-
nın ve yeteneklerinin bilinmesi), (4) *anlama* (yeni öğrenme deneyimlerine im-
kan sağlar), (5) *benlik saygısı* (kendine değer verme hissi artar), (6) *tepkisellik*
(geçmiş ve/veya şimdiki durumdaki ihtiyaçları giderme), (7) *sosyal* (gönüllüler
arkadaşlarından ve ailelerinden etkilenirler), (8) *koruyucu* (kendileri hakkında-
ki olumsuz düşünce ve duyguları azaltmak), (9) *sosyal etkileşim* (sosyal ağlar
kurması ve başkaları ile etkileşimde bulunması), (10) *kariyer geliştirme* (faydalı
kişiler ile bağlantı kurma, deneyim, beceri ve istihdam kazanabilme) (akt. Çevik,
2012, s. 8-9). Bahsedilen nedenlerin neredeyse tamamının bu araştırmanın bulgu-
larıyla örtüşmesi söz konusudur.

Nicel araştırma sonuçlarına göre gönüllü deneyimi olanların gönüllülüğü
sürdürülmelerindeki motivasyonların başında *insanlığa faydalı olma fikri* (%41,1)
huzur/mutluluk hissi (%29,3) ve *dini inançlar* (%12,4) gelmektedir. Nitel araştır-
mada da gönüllülüğün sürdürülmesinde manevi tatmin/haz/iç huzur, karşısında-
kini mutlu görme/oluşturulan etkiyi görme ve dini inançlar sıklıkla zikredilmiştir.
Bunlara ek olarak işe yarama duygusu/duygusal olarak tatmin olma, eksik gör-
düğünde kayıtsız kalamama, sosyal ortam/çevre gönüllülüğün sürdürülmesinde
önemli motivasyon kaynakları olarak vurgulanmıştır. Nitel araştırma kapsamında
ulaşılan en önemli sonuçlardan biri bireylerin bir kez gönüllü deneyimi yaşadık-
tan, oluşturduğu etkiyi fark ettikten, olumlu geri bildirimler aldıktan, insanların
gözündeki mutluluğu gördükten sonra gönüllülüğü bir şekilde sürdürdükleridir.
Diğer bir deyişle bir kez gönüllü deneyimi yaşayanlar ara verseler de gönüllü fa-
aliyetlerde bulunmaya devam etmektedirler. Zira işe yaradıkları ve insanları mut-
lu ettikleri düşüncesi onların motivasyonunu güçlendirmektedir. İlk deneyimde
kötü bir durumla karşılaşmanın öğrencileri olumsuz etkileyeceği söylenebilir. Fa-
kat araştırma kapsamında öğrencilere yöneltilen “İnsanlar gönüllülük faaliyetleri
konusunda kötü deneyimleri olduğu için gönüllü olmazlar” ifadesine katılanların
oranı %18,5, katılmayanların oranı %47,4’tür. Bu bağlamda öğrencilerin kötü
deneyimlerinin, gönüllülüğü engellemeyeceğini düşündükleri ileri sürülebilir.

Gönüllülüğün sürdürülmesindeki motivasyonlara bakıldığında huzur/mutluluk
hissinde Eczacılık (%38,9), Dış Hekimliği (%38,5), Cerrahpaşa Tıp (%38,3)
ve Florence Nightingale Hemşirelik (%47,1) fakültelerinin ön plana çıktığı
görülmektedir. Söz konusu fakültelerin sağlık bilimleri alanında olması dikkat
çekicidir. Bu fakültelerde sağlığın iyi olma hâli olarak tanımlanmasından ha-
reketle gönüllülüğün bu iyi olma hâlinin bir aracı olarak değerlendirildiği ileri

sürülebilir. İnsanlığa faydalı olma fikrinde ise İletişim (%51,6) ve Sağlık Bilimleri fakülteleri (%50) öne çıkarken dini inançta İlahiyat Fakültesi (%33) ilk sırada yer almaktadır.

Öğrencilerin *neden gönüllü olmadıklarına* bakıldığında ise kendilerinin çok fazla sorumluluk altında olduklarını belirttikleri görülmektedir. Gönüllü faaliyetlere ayıracak zamanının olmadığını belirten katılımcıların da oranı dikkate alındığında, öğrencilerin diğer sorumlulukları nedeniyle gönüllülük için yeterli vakti ve enerjiyi oluşturamadıkları söylenebilir. Bu durumda okuldaki sorumlulukların azaltılmasına yönelik çalışmalar (ders sayısının azaltılması) yapılabileceği gibi, nitel araştırmada da ortaya çıktığı üzere, öğrencilerin çok sayıda etkinliğin aynı anda sürdürmenin zorluğuna ilişkin bilinçlendirmesine gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda ilgilerin, sahip olunan zaman çerçevesinde nasıl yönetilebileceğine ilişkin yaşam becerilerinin geliştirilmesi gerektiği ileri sürülebilir.

Nitel araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere öğrenciler gönüllü olmama nedenlerini dışsal ve içsel nedenler olmak üzere ikiye ayırmaktadır. *Dışsal nedenlerin* başında öğrenciler kendilerine gönüllülük konusunda *bugüne kadar bir teklifin gelmediğini ve önlerine bir fırsat çıkmadığını* belirtmektedirler. Nicel araştırma bulgularında gönüllü olmamanın nedenleri arasında katılımcıların ikinci sırada kimsenin kendilerine gönüllü olup olmayacağını sormadığını belirtmesi dışsal nedenlerden biridir. Yine nicel araştırmada katılımcıların sivil toplum örgütlerine önemli ölçüde güvenmemesi de dışsal nedenlerden biri olarak değerlendirilebilir. Ayrıca “Sivil toplum kuruluşlarına duyulan güvensizlik gönüllülük faaliyetlerine katılmaya engeldir” ifadesine katılanların oranı %59’dur. “Gönüllülük faaliyetleri topluma karşı şeffaf olmalıdır” ifadesine katılanların oranı %84; katılmayanların oranı ise %5,7’dir. Bu durum STK’lara duyulan güvensizliğin gönüllü deneyiminde önemli bir konumu olduğunu göstermektedir.

İçsel nedenlere bakıldığında nicel araştırmada öğrencilerin “Gönüllü alışkanlığına sahip değilim” ifadesine %24,4’ünün geçerli, %39,8’inin kısmen geçerli dedikleri görülmektedir. Ayrıca “Nasıl ve nerede gönüllü olacağımı bilmiyorum” ifadesine öğrencilerin %19,6’sı geçerli, %43,3’ü kısmen geçerli demiştir. Çalışması gerektiği için yeterli zaman bulamadığını belirten önemli sayıda katılımcı (%37,4) bulunmaktadır. Nitel araştırmada ise katılımcıların nasıl gönüllü

olacaklarını bilmemeleri⁷, kendilerini üşengeç olarak tanımlamaları, gönüllü olmak için bir arayışta bulunmamaları, şehre adapte olmada bazı zorluklar yaşamaları ve düşük oranda olsa da maddi sıkıntıları içsel nedenler (kendilerinden kaynaklı nedenler) olarak kabul ettikleri söylenebilir. Bu bulgular, öğrencilerin bizatihi kendilerinden kaynaklanan nedenler konusunda farkındalıklarının olduğunu göstermektedir. Bu nedenlerin asgari orana çekilmesi için söz konusu farkındalıkları davranışa dönüştürecek çalışmalara ihtiyaç olduğu ileri sürülebilir. Bu noktada da gönüllü deneyimi olanların aktardığı gibi hiç deneyimi olmayanların gönüllülüğü en azından bir kere denemelerine olanak vermenin ve mümkünse bunu bir alışkanlık hâline gelmesini sağlamak için destekler oluşturmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan öğrencilerin kendilerini bir yere bağlı hissetmek istememesi de önemli bir neden olarak zikredilmektedir. Erkeklerin (%59,9) kadınlara (%40,1) göre daha yüksek oranda kendilerini bir yere bağlı hissetmek istemedikleri görülmektedir. Bu durum katılımcıların gönüllülük ile bir kuruluşa ait olma düşüncesini zihinlerinde önemli oranda zihinlerinden özdeşleştirdiklerini göstermektedir. Gönüllü olduklarında herhangi bir kuruluşa bağlanacaklarına ilişkin bir düşünce geliştirmeleri öğrencileri gönüllülüğten uzak tutabilmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin yarısının sorumluluk almak istemediği görülmektedir. Sorumluluk almak istemeyenlerin çoğunluğunu (%60,5) erkekler oluşturmaktadır. Bağlanmadan farklı olarak gönüllülükte sorumluluk almak en önemli gerekliliklerden biridir. Kişiler, gönüllü faaliyetlerde bulunurken kendilerini herhangi bir kuruma bağlı/ait hissetmeyebilir ancak buna rağmen gönüllü olabilirler. Fakat gönüllü olmak için ilk adımda sorumluluk almak gerekmektedir. Genç bireylerin sorumluluk almaktan çekinmelerinin nedenlerinin araştırılması elzemdir. Bu tür nedenlerden dolayı katılımcıların gönüllü olmayıp kendilerine bazı “bahaneler” oluşturdukları nitel araştırmanın sonuçlarından biridir. Bu “bahanelerin” öğrencileri gönüllülüğü deneyimlemek konusunda engellediği ve gönüllülük eylemini sürekli ertelemelerine neden olduğu söylenebilir. Örneğin öğrenciler çalışmak zorunda kaldıkları için gönüllülüğe vakit ayıramadıklarını belirtmektedir. Ancak nicel araştırma verilerine bakıldığında tam zamanlı çalışanların %34,7’si, yarı zamanlı çalışanların %41,6’sı, çalışmıyorum diyenlerin %32,4’ü gönüllü faaliyetinde bulunmaktadır. Diğer bir deyişle yarı ve tam zamanlı çalışanların gönüllü

---

⁷ Nicel araştırma bulgularına bakıldığında kadınların (%60,7) erkeklere (%39,3) oranla daha fazla nasıl gönüllü olacaklarını bilmedikleri görülmektedir]

olma durumu çalışmayanlardan fazladır. Bu durum katılımcıların zamanı da bir “bahaneyeye” dönüştürebildiklerini göstermektedir. Ayrıca bu veriler öğrencilerin önemli bir kısmının zaman yönetimi konusunda ciddi eksiklikleri olduğu anlamına gelmektedir. Zira yarı ve/veya tam zamanlı çalışanlar vakti organize edebilmekte, kendilerini programlayabilmektedirler. Öğrencilikle birlikte çalışma hayatına devam edenler, zaman yönetimi becerisi geliştirmek durumunda oldukları için birçok işi bir arada yapabilmektedirler.

Bununla birlikte öğrencilerin gönüllü olmama nedenleri arasında maddi beklentileri zikretmemeleri önemlidir. Bir başka ifadeyle katılımcılar, gönüllü çalışmalardan maddi kazanç elde etmeyecek olmalarını gönüllülük faaliyetlerine katılmamalarının nedenleri arasında belirtmemişlerdir. Bundan daha da önemlisi gönüllü olabilmek için kendilerinde yeterli özgüvenin olduğunu belirtmeleridir.⁸ Diğer taraftan gönüllü deneyimi olmayanlar arasında, yapılan gönüllülük faaliyetlerinin sıkıcı işler olduğuna ilişkin ifadenin (%37,3)⁹ ve işe yaramadığına, faydalı olmadığına ilişkin ifadenin (%31,2) kısmen ve tamamen geçerli olduğunu belirtenlerin oranına¹⁰ da dikkat etmek gerekmektedir. Gönüllü deneyimi olanlar ile deneyimi bulunmayanların bu konudaki algılarına birlikte bakıldığında ise gönüllülüğün kalıcı çözümler ürettiğini düşünenlerin oranının %51,2 olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların yarısından fazlasının gönüllülük faaliyetlerinin kalıcı çözümler ürettiğini düşündüğünü göstermektedir. Gönüllülük faaliyetlerinin sorunları tam olarak çözemeyeceğini düşünenlerin oranı %31,3’tür. Katılımcıların algılarını betimleyen bu iki bulguda hem gönüllü deneyimi olanlar hem de olmayanlar bulunmaktadır. Bu bağlamda gönüllülük deneyiminin var olması gönüllü faaliyetlere yüklenen anlamı değiştirmekte, bu faaliyetlerin birçok sorunu tam olarak çözemese de kalıcı bir biçimde çözdüğünü düşünenlerin oranını artırmaktadır. Bu çerçevede gönüllü işlerin sıkıcı olmasına ve faydasız görülmesine ilişkin değerlendirmenin deneyim eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Nitel araştırmada sıklıkla vurgulandığı gibi katılımcılar, bir kez deneyimlediğinde ve karşıdakilerinin mutluluğunu hissettiğinde

8 Nicel araştırma verilerine göre erkekler (%58,8) kadınlardan (%41,2) daha fazla özgüven sorunu yaşamaktadır.

9 Gönüllülük sırasında yapılan işleri erkekler (%70,5) kadınlara (%29,5) göre daha yüksek oranda sıkıcı bulmaktadır.

10 Erkekler (%72,8) kadınlardan (%27,2) daha fazla gönüllülük faaliyetlerinin işe yaramadığını düşünmektedir.

gönüllülük devam edebilecektir. Bu bağlamda hiç gönüllülük deneyimi yaşamamış katılımcılara bu türden bir olanağın sağlanması gerekmektedir.

Tablo 226. Katılımcıların Gönüllü Olmama Nedenleri

Gönüllü Olmama Nedenleri	Geçerli	Kısmen	Geçerli
	Değil	Geçerli	Geçerli
	%	%	
Hâlihazırda Çokça Sorumluluk Altındayım	28.6	40.1	31.3
Kimse Bana Gönüllü Olup Olmayacağımı Sormadı	38.8	31.7	29.5
Gönüllülük Faaliyetlerine Ayrılacak Zamanım Yok	28.3	45.5	26.2
Gönüllü Olma Alışkanlığına Sahip Değilim	35.8	39.8	24.4
Kendimi Bir Yere Bağlı Hissetmek İstemediğim İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmıyorum	46.3	33.5	20.1
Nasıl ve Nerede Gönüllü Olabileceğimi Bilmiyorum	37.1	43.3	19.6
Sivil Toplum Örgütlerine Güvenemiyorum	40.1	40.9	19.0
Sorumluluk Almak İstemiyorum	49.8	34.5	15.5
Hâlihazırda Çalıştığım İş Gönüllü İşler Yapmama Engel Teşkil Ediyor	62.6	23.0	14.4
Yapılan Gönüllülük Faaliyetlerinin Sıkıcı İşler Olduğunu Düşünüyorum	62.6	27.1	10.2
Yapılan Gönüllülük Faaliyetlerinin İşe Yaramadığını, Faydalı Olmadığını Düşünüyorum	65.8	24.7	9.5
Maddi Kazancım Olmayan Faaliyetlere Katılmak İstemiyorum	74.1	17.7	8.1
Özgüvenim Olmadığı İçin Gönüllülük Faaliyetlerine Girişmiyorum	71.5	20.5	8.0
Gönüllülük Faaliyetlerine Katılırsam Ek Masraf Yapacağımdan Korkuyorum	75.2	18.1	6.7
Gönüllü Olarak Yapabileceğim Bir Şeyler Olduğuna İnanmıyorum	68.8	24.9	6.3
Gönüllülük Faaliyetleri Konusunda Kötü Deneyimlerim Oldu	89,9	6,3	3.8

Nicel araştırma verilerine göre öğrenciler için gönüllü faaliyetlerden haberdar olunan mecra sosyal medya (%52,2) ve arkadaş çevresidir (%17,9). Bu durum gönüllülük söz konusu olduğunda arkadaşları ile birlikte hareket etmeyi seven öğ-

rencilerin arkadaşlarından haber aldıklarını göstermektedir. Arkadaş çevresinin gönüllülük için önemli olduğu araştırmanın pek çok sorusuna verilen yanıtlarda görülmektedir. Arkadaşları arasında gönüllülük deneyimi olanların oranı %72,4, gönüllü olmayanların oranı ise %27,6'dır. Ailedeki gönüllü deneyiminden farklı olarak arkadaşlarının gönüllülük deneyiminin fazla olması dikkat çekicidir. Ayrıca “Bir sivil toplum kuruluşunda tanıdığı olduğunda gönüllü olurum” diyen katılımcılarla arkadaşlarıyla beraber olursam gönüllü olacağını belirten katılımcılar büyük oranda kesişmektedir. Gönüllü faaliyetlerden haberdar olunan mecraların fakültelerde nasıl konumlandığına bakıldığında sosyal medyada Sağlık Bilimleri (%64,3), Edebiyat (%60,6), Orman (%58,1) fakülteleri; arkadaş çevresinde ise Hukuk (%25,2) ve İlahiyat (%24,8) fakülteleri öne çıkmaktadır. Cinsiyet değişkenine bakıldığında ise kadınların sosyal medyadan ve okuldaki/sokaktaki afişler aracılığıyla; erkeklerin ise sivil toplum kuruluşlarının internet sitelerindeki duyurular aracılığıyla gönüllülükle ilgili faaliyetlerden haberdar olduğu görülmektedir.

Gelecek bir yıl içinde gönüllülük faaliyetlerine katılmayı planlayanların oranı %46,5; planlamayanların oranı ise %9,1; bu konuya ilişkin “Fikrim” yok diyenlerin oranı ise %44,3'tür. Bu durum gelecek için arada duran önemli bir öğrenci grubunun olduğunu göstermektedir. Cinsiyet değişkeniyle bakıldığında kadınların (%57,5) erkeklerden farklı (%42,5) olarak gelecek yıl için plan yaptıkları görülmektedir. Bütün öğrencilerin aynı yıl gönüllü olmasını sağlamak ve tam gönüllülüğe ulaşmak mümkün değildir. Ancak fikri olmadığını belirterek bu konuda arada duranların gönüllülüğe yönelik olarak teşvik edilmesi önemlidir. Gelecek yıl gönüllülük faaliyetlerine katılmayı planlayanların fakültelerdeki dağılımına bakıldığında İlahiyat (%66), Eczacılık (%59), Hasan Ali Yücel Eğitim (%55,5), Hukuk (%51,7), Fen (%50,7) ve İstanbul Tıp (%47) fakültelerinin ortalamasının üzerinde yer aldığı görülmektedir.

Katılımcıların gönüllülük faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulan alan olarak çocuk (%29,4), yoksullar (%19,6) ve eğitim (%10) alanlarını belirttikleri görülmektedir. Kadınlar çocuklar, hayvanlar, engelliler, kadınlar, sağlık, insan hakları; erkekler doğa/çevre, iş/çalışma hayatı, eğitim, dini hizmet alanlarına işaret etmişlerdir. Çocuklar alanında Eczacılık (%51,3) ve Sağlık Bilimleri (%44) fakülteleri; yoksullar alanında Siyasal Bilgiler (%28,1), Veteriner (%28,1) ve İstanbul Tıp (%26,5) fakülteleri; eğitim alanında İletişim (%15,2), İstanbul Tıp (%14,5), Hasan Ali Yücel Eğitim (13,6) fakülteleri öne çıkmaktadır. Diğer taraftan Orman Fakültesi'nde doğa/çevre (%20,7), Hukuk Fakültesinde insan hakları (%13,6),

Diş Hekimliği Fakültesinde sağlık (%16,1) alanı gönüllülüğe en çok ihtiyaç duyulan alanların başında gelmektedir. Bu bağlamda ihtiyaç duyulan gönüllülük alanı ile mesleki konum arasında ilişki olduğu söylenebilir.

Katılımcılara göre gönüllülüğe ayrılması gereken zaman büyük çoğunlukla haftada bir gün (%55,1) ya da iki haftada bir gündür (%22). Bu durumda katılımcılar gönüllülüğe yoğunluklu olarak haftada bir gün ayrılması gerektiğini düşünmektedirler. Nicel ve nitel araştırmalarda katılımcıların zaman bulamamaktan şikâyetçi oldukları görülmüştür. Gönüllülüğe ayrılacak süreye ilişkin bu algılarının onları gönüllü faaliyetlerden uzak tuttuğu söylenebilir. Bir başka deyişle katılımcılar gönüllü olmak için görece fazla zaman gerektiğini ve kendilerinin bu kadar zamanlarının olmadığını düşünmektedirler. Hâlbuki zannedilenden çok daha az zamanlar ayırarak da bir STK'nın gönüllüsü olunabilmektedir. Araştırmaya katılanların STK'larda ve/veya ilgili gönüllülük faaliyetinde çok zaman harcayacaklarını düşünmeleri nedeniyle bu tür eylemlerden uzak durduğu ileri sürülebilir. Haftada bir gün zaman ayrılması konusunda öne çıkan fakülteler ise sırasıyla İlahiyat (%73), Sağlık Bilimleri (%68), HAYEF (%66,1), İletişim (%65,6), Siyasal bilgiler (%64,1) ve Edebiyat (%60,8) fakülteleridir.

Katılımcıların %71,1'i gönüllülükle ilgili bir dersin bölümlerinde yer almadığını belirtmektedir. Sadece %9,6'sının gönüllülükle ilgili bir dersi bulunmaktadır. Bölümde dersi olan öğrencilerin %73,1'i derse katılım sağlamaktadır. Gönüllülükle ilgili bir dersleri olan fakülteler sırasıyla Hasan Ali Yücel Eğitim (%32,7), İstanbul Tıp (%39,8), İlahiyat (%23,4) ve Sağlık Bilimleri (%20) fakülteleridir.

Nicel araştırmada gönüllülüğe ilişkin derslerle ilgili sorular da yöneltilmiştir. Buna göre katılımcıların %62,3'ü gönüllülükle ilgili bir ders olması durumunda bu derse katılabileceklerini belirtmiştir. Bir ders olması durumunda kadınlar (%60,3), erkeklerden (%39,7) yüksek oranla katılmayı planlamaktadır. Fakültelerdeki dağılıma bakıldığında Florence Nightingale Hemşirelik (%75,8), Sağlık Bilimleri (%72,5), Siyasal Bilgiler (%70,5), Eczacılık (%70,3), Orman (%69,4), Edebiyat (%68,8), İletişim (%67,6), İlahiyat (%65,2) ve Fen (%63,2) fakülteleri genel ortalamanın üzerinde yer almaktadır. Gönüllülük derslerinin hemen her fakültede ilgi çekeceği söylenebilir. Böyle bir dersin olmasının gerekliliği konusunda katılımcıların %74,6'sı böyle bir gerekliliğin olduğunu belirtmiştir. Gönüllülükle ilgili bir dersin gerekli olup olmadığı sorusuna "Evet" diyenler arasında kadınlar (%54,7) erkeklerden (%45,3) daha fazladır.

6.3. Gönüllülük Algıları ve Eğilimleri

Öğrencilerin gönüllülükle ilgili algılarına bakıldığında gönüllüğü gençlerin işi olarak tanımladıkları görülmektedir. Nicel araştırma verilerine göre katılımcıların %62'si böyle düşünürken, %27'si “gönüllülüğün gençlerin işi olduğu” ifadesine “katılıyorum” ya da “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Üniversite eğitimi alanların gönüllülüğe yatkın olacağını düşünenlerin oranı ise %40,5'tir. Katılımcılar üniversite eğitimi alanları gönüllülükle ilişkilendirmektedir. Ayrıca kadınların erkelere oranla gönüllülük faaliyetine daha fazla katıldığını düşünenler (%32,5) erkeklerin kadınlara oranla (%8,9) gönüllülük faaliyetine daha fazla katıldığını düşünenlerden daha fazladır. “Gönüllülük yapan insanların çoğu dindardır” diyenlerin oranı ise %11,1'dir. Öğrencilerin gönüllülük için gerekli olduğunu düşündükleri özelliklerin başında özgüven gelmektedir. Katılımcılar, gönüllülük için özgüven olması gerektiğini düşünmektedir. “Gönüllülük için özgüven şarttır” ifadesine katılanların oranı %56,6'dır. Bu durumda katılımcıların algılarında gönüllülük ile gençlik, üniversite ve özgüven arasındaki ilişki yakındır; göz konusu olduğunda cinsiyet olarak kadınlar ön plana çıkarken, dindarlık ise geri planda kalmaktadır. Nitel araştırmada ise gönüllü hemen her özelliğiyle iyi insan olarak tanımlanmaktadır. Buna göre gönüllü iyi niyetlidir, karşılık beklemez, fedakârdır, yardımseverdir, sorumluluk sahibidir. Araştırmada gönüllüye dair en belirgin özelliklerden biri karşılık beklememedir. Karşılık bekleme literatürde de sıklıkla atf yapılan hususların başında gelmektedir (Çakı, 2011, Genç, 2011). Karşılık beklememek temelde maddi bir boyutu içermektedir. Öğrencilerin önemli bir kısmı maddi beklenti konusunda net bir tavır içindedirler. Ancak gönüllünün manevi beklentileri olabileceğini, hatta bunun gönüllüyü harekete geçiren bir unsur olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte gelecekte maddi kazanımlara dönüşme potansiyeli taşıyan soyut beklentilerin olduğu da söylenmelidir. Bu durum özellikle mesleki gelişim ve becerilerin geliştirilmesinde geçerlidir. Kanada'da yapılan bir araştırmada da gönüllü olan bireylerin; kişilerarası ilişkilerde gelişme (%80), iletişim becerilerinde gelişme (%68), bilgi artışı (%65), örgütsel ve yönetsel becerilerde gelişme (%58), teknik ya da büro yeteneklerinde gelişme (%30) yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Hall, Mckeown ve Roberts, 2001'den akt. Özmutaf, 2007). Gönüllülüğün doğrudan maddi kazanç sağlamasa da bireylerin farklı beceriler geliştirmesine imkan tanıdığı görülmektedir. Bu becerilerin neredeyse tamamı mesleki gelişim için katkı sağlamaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu algılarında gönüllülük ve statü arasında bir ilişki kurulmamaktadır. Gönüllülüğün toplumda yeni bir statü kazanmak için yapılmayacağını düşünenlerin oranı %63,8'dir. Diğer taraftan gönüllülük faaliyetlerinin kariyer planlarına uygun alanlardan seçildiğini düşünenlerin oranı %27,7, gönüllülüğün CV doldurucu bir etkinlik olmadığını düşünenlerin oranı %68,8'dir. Katılımcıların statüyü ve özgeçmiş gönüllülüğün uzağında tutarken mesleki gelişimlerinde mesafeyi biraz daha daralttıkları söylenebilir. Bununla birlikte gönüllülüğün toplumsal bağları kuvvetlendirdiğine (%87,7) yönelik algı değerlendirildiğinde ve nitel araştırmadaki bulgular dikkate alındığında katılımcıların, gönüllülüğün toplumu bir arada tutan, toplumsal dayanışmayı sağlayan, toplumsal farklılıkları ortadan kaldıran ve aradaki müşterekleri artıran bir eylem oluşunu düşündükleri görülmektedir. Katılımcıların "Siyasi partiye üye olmak bir tür gönüllülük faaliyetidir" ifadesine katılım oranı %66,4'dir. Bu durum siyasi parti faaliyetlerinin büyük oranda gönüllülüğünle ayırt edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda siyasi parti faaliyetlerinin ayrıştırıcı olarak değerlendirilmesi ve bu nedenle gönüllülükle ilişkisinin kurulmaması söz konusu olabilir.

Gönüllülüğün yaygın olduğu toplumlarda toplumsal bilincin geliştiği (%85,9), vatandaşlık/yurttaşlık bilincinin gönüllü kişilerde daha yüksek düzeyde olduğu (%61,8) yönündeki algılar katılımcıların gönüllülük ile toplumsal bilinç ve yurttaşlık bilinci arasında ilişki kurduğunu göstermektedir. Literatürde de gönüllülük, gençlerin kendi toplumlarıyla kurduğu ilişkiyi sağlamlaştıran, bireysel ve kolektif vatandaşlığı güçlendiren, sosyal katılımı teşvik eden stratejilerin temel bir ögesi olarak görüldüğü (Social Exclusion Unit, 1998; Home Office, 1999; Home Office Citizenship Survey, 2001, 2003, 2005'ten akt., Kay & Bradbury, 2009) dikkate alındığında araştırma sonuçlarının farklı toplumsal yapılarla benzerlik içinde olduğu söylenebilir. Gençlerin toplumsal bilinç ve fayda konusundaki algılarının aktif yurttaş olarak değerlendirilmelerine neden olmaktadır (UNV, 2011).

"Gönüllülük sadece sivil toplum kuruluşlarında yapılır" ifadesine katılanların oranı sadece %7, katılmayanların oranı ise %80,1'dir. Bu durum gençlerin gönüllülük ile STK arasında eşitleyici bir ilişki kurmadığını göstermektedir. Buna göre gönüllülük STK dışında da yapılabilir. Nitel araştırma bulgularında da katılımcıların yoğun olarak grup hâlinde gönüllülük yapmak istedikleri görülmektedir. Zira arkadaşlar birbirlerini motive etmekte, zor durumda kalınca birbirlerine destek olmakta ve kişinin özgüvenini artırmaktadır. Sonrasında ise bireysel gönüllülük ve STK'lar ekseninde gönüllülük gelmektedir. İnternet üzerinden gönüllülük

ise güvenli bulunmadığı, insanlarla teması sağlamadığı, geçici, pasif bir gönüllüğü içerdiği için son sırada tercih edilmektedir. İnternette gönüllülük olmayacağı, onun sadece bir araç olduğunu düşünen çok sayıda katılımcı bulunmaktadır. Ancak internet gönüllülerin bir araya gelmesini sağlayan, gönüllülüğün insanlara duyurulabileceği ve daha fazla gönüllüye ulaşmayı mümkün kılan bir araç olarak değerlendirilmektedir. Nitekim nicel araştırma bulgularında da “Gönüllülük internet üzerinden de yapılabilir” ifadesine katılanların oranı %52,5’dir. İnternette vakit geçirme süresi arttıkça gönüllülüğün internet üzerinden yapılabileceği görüşüne katılma eğilimi artmaktadır.

Katılımcıların gönüllü olma motivasyonlarını sırasıyla toplumsal farkındalık sağlamak (%71,3), vicdani sorumluluk (%70,7), mutlu olmak (%70,5), manevi tatmin sağlamak (%67,6), kişisel gelişimini sağlamak (%63,2), bir ekibin parçası olmak (%50,6) oluşturmaktadır. Toplumsal hassasiyetlerin ve kişisel manevi tatminin gönüllü olmada önemli olduğu görülmektedir. Nitel araştırmada da katılımcıların gönüllükten beklentileri insanları mutlu etmek, mutlu olmak, sosyal çevre edinmek, kötü alışkanlıkları bırakmak olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Burs alırsam gönüllü olurum” diyenlerin oranı %27,1, “Maddi destek alırsam gönüllü olmak için motive olurum” diyenlerin oranı ise %39,7’dir. Katılımcılar gönüllülüğe başlarken bursu bir şart olarak değerlendirmezken süreç içinde burs almalarının kendilerini motive edeceğini düşünmektedirler. Gönüllülüğün kariyerlerini desteklemesi (%37,6) ve kariyerlerini destekleyecek iş ilişkilerini geliştirmesi durumunda gönüllü olabileceklerini belirten katılımcıların sayısının (%44,4) önemli düzeyde olduğu söylenebilir. Katılımcıların hâlihazırda gönüllükten maddi beklentilerinin az olduğu ancak gelecekteki meslek hayatlarının daha iyi şekillenmesi konusunda önemli bir beklenti içinde oldukları söylenebilir. Diğer bir deyişle gönüllülük mesleki gelişimi sağlayan ve kariyeri iyileştiren bir eylem olarak konumlandırılabilir.

Üniversite öğrencilerinin genellikle kendilerine ilişki değerlendirmelerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir. Buna göre öğrenciler gönüllü olmak için gereken empati yetisine (%77,7), sorumluluk duygusuna (%78,9), samimiyete (%76,5), girişkenlik özelliğine (%63,1), özgüvene (%72,6), toplumsal duyarlılığa (%70,3) sahiptir. Ayrıca katılımcılar birçok şeyi başarabileceklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğrenciler gönüllü olmak için ellerini taşın altına koyabilir (%69,7), gönüllü eğitimi alabilir (%69,7), her türlü fedakârlığı yapmayı göze alabilir (%47,4), kendini disipline edebilir (%70,7); gerektiğinde egosunu bastırabilir (%70,8), baş-

ladığı işi yarım bırakmaz (%74,6), kişisel becerilerini kullanır (%77,2), kişisel faydaların tamamını göz ardı ederek gönüllülük yapabilir (%45,7). Görüldüğü gibi katılımcıların kendilerine ilişkin değerlendirmeleri olumludur ve sahip oldukları özelliklerle kendilerini yeterli görmektedirler. Peki, onları gönüllülükten alı koyan nedir? Bu sorunun cevabı (düzenli) zaman yetersizliği ve sivil toplum kuruluşlarının yapısı şeklinde verilebilir.

Katılımcıların gönüllü olmasında vakit önemli bir değişkendir. “Zaman ayra-bilirse gönüllü olurum” ifadesine katılanların oranı %70,1, “Gönüllülük için harçayacak vaktim yok” ifadesine katılanların oranı ise %15,2’dir. Katılımcılar gönüllülük için zaman harcamak istemektedirler ancak ayırabilecekleri düzenli vakitten yoksundurlar. Aslında katılımcıların zamanı vardır. Çünkü “İşlerimin yoğunluğundan dolayı gönüllü olmam” ifadesine katılmayanların oranı %44,1’dir. Bu bağlamda katılımcıların gönüllük söz konusu olduğunda düzenli bir zamana ihtiyaç olduğunu düşündükleri söylenebilir. Zira “Düzenli vakit ayıramayacağım için gönüllü olmam” diyenlerin oranı %30’dur. “Devamlılık gerektiren gönüllülük faaliyetlerinde yer alırım” ifadesine katılanların oranı ise sadece %44,1’dir, katılanların oranı %18, kararsızım diyenlerin oranı %37,9’dur. Bu durum devamlılık gerektiren gönüllülük faaliyetlerine katılıp katılmama konusunda tereddüt yaşayanların önemli oranda olduğunu göstermektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının yapısına bakıldığında katılımcılar, şeffaf (%75,4), iyi bir gönüllülük sistemi olan (%65,5), gönüllülerini karar alma süreçlerine dâhil eden (%66), güvendikleri (%74,5), demokratik (%61), iyi bir liderin olduğu (%66,7); siyasetle ilgisi olmayan (%50,5), amaçlarına tam olarak inandıkları (%76), sivil toplum kuruluşunda gönüllü olabileceklerini belirtmektedirler. Katılımcılar için STK’nın maddi imkânının (%30,3) çok önemi bulunmamaktadır. Gönüllülüğe karar vermede en önemli faktörleri ortaya koymak için İYV Research Program kapsamında yapılan bir araştırmada, imaj nedeniyle o örgütte yer alma isteği (%53,9), örgütün atmosferi (%51,2), gönüllülere verilen görevler (%49,2), adayın kabiliyetleri (%30,3), örgütün başarıları (%27,5), görevleri yerine getirmede sağlanan esneklik (%21,7), gönüllülere sunulan hizmetler (%21,3), bireysel mafaatler (%14,5), ihtiyaç hissetme (%13,4), sorumluluk alma (%13,2) yer almaktadır (İYV Research Program, akt., Özmutaf, 2007, s. 410). Bu araştırmada ise kurumunun tanınırlığı, bilinirliği gibi unsurlar arka planda kalmaktadır. Ancak bazı katılımcılar için maddi kazancın önemli olduğu açıktır. “Maddi kazancım olmayan faaliyetlere katılmak istemiyorum” diyenlerin çoğunluğunu er-

kekler oluşturmaktadır.¹¹ Bununla birlikte örgütün atmosferi, gönüllülere verilen görevler gibi unsular gönüllü sisteminin bulunması ve gönüllülerin karar verme süreçleri ile yakından ilişkilidir. Gönüllülerin kurumun yapısında gönüllülerin nasıl konumlandığına ilişkin beklentilerinin bulunduğu söylenebilir.

Gönüllü olmada ailelerin önemli bir destek unsuru olduğu nitel araştırmadaki önemli bulgulardan biridir. Nicel araştırmada da “Ailem destek olursa gönüllü olurum” diyenlerin oranı %38,8 ve “Ailemden birisi gönüllü olsa ben de gönüllü olurum” ifadesine katılanların oranı ise %43,2’dir. Gönüllülük deneyiminin yaşanması ve sürdürülmesi için ailenin desteği, model olması ve teşvik etmesi önemlidir. Ancak katılımcılara göre bu mutlak şart değildir. Zira ailesi destek olmasa ve gönüllülüğe karşıysa da gönüllülük yapacağını belirtenlerin oranı %60,0’dır. Diğer taraftan katılımcılar ailesine vakit ayırmasının gönüllülükte kendine bir engel oluşturmayacağını (%65,8) düşünmektedir.

Arkadaşların desteğinden (%37,5) ve gönüllü bir arkadaş çevresi olmasından (%15,1) ziyade arkadaşlar birlikte olma (%48,9) çok daha önemlidir katılımcılar için. Nitel araştırmada da katılımcıların arkadaşlarıyla grup hâlinde gönüllülük yapma istekleri başattır. Katılımcılar mevcut arkadaşlarıyla birlikte gönüllü olmak istemektedirler. Bu durum nicel araştırma verileriyle de desteklenmektedir. Zira yeni arkadaşlar edinmek için gönüllü olmayı düşünenlerin oranı yalnızca %30,1 ve sosyalleşmek amacıyla gönüllü olabileceğini belirtenlerin oranı da benzer şekilde %36,3’tür.

Nicel araştırma verilerine göre “Sanal ortamı gönüllü olmak için kullanabilirim” ifadesine katılanların oranı %64,2’dir. Ancak algı sorularıyla ilgili verilerinden de anlaşılacağı gibi bu, doğrudan internet üzerinden yapılan gönüllülüğe değil interneti kullanarak daha fazla gönüllülük yapabileceği fikrine işaret etmektedir. Zira “Sadece internet üzerinden gönüllük yapmam daha kolay olur” ifadesine katılanların oranının %27,6; katılmayanların oranının %43, kararsızların oranının ise %29,5 olması dikkat çekicidir. Bununla birlikte “İnternet aracılığıyla daha fazla gönüllülük yapabilirim” ifadesine katılanların oranı %40,5’dir. Sanal ortam sorusu ile kıyaslandığında kişilerin internet aracılığıyla nasıl gönüllülük yapabileceğini tam olarak bilmedikleri söylenebilir. İnterneti daha çok bir araç olarak konumlandıkları görülmektedir. Bu bağlamda “İnternette gördüğüm bir gönüllülük çağrısını dikkate alırım” diyenlerin oranı %47,3 olsa da bu konuda kararsız

¹¹ Bu ifadeye katılanların %62,9’u erkektir.

(%32,1) olan önemli bir grup da vardır. Söz konusu kararsızlığın, nitel araştırma verilerinde de görüldüğü gibi internete olan güven eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Diğer taraftan katılımcılar internette geçirdiği zamanın bir kısmını gönüllü faaliyetlere ayırabileceklerini (%61,6) ve sosyal medyada harcadıkları zamanın bir kısmını gönüllü faaliyetlerde kullanabileceklerini (%66) düşünmektedir. Bu durum teknolojideki yeniliklerle birlikte katılımcıların gelecekte daha fazla interneti gönüllülük için daha fazla kullanacağına bir işaret olarak okunabilir. Zira nitel araştırmaya katılanların bir kısmı da ileride teknoloji geliştikçe interneti gönüllülük amaçlı kullanmanın mümkün olacağı görüşündedir.

“Sadece sivil toplum kuruluşunda gönüllük yapabilirim” diyen katılımcıların oranı %15,8’dir. Katılımcılar kurumların yaptığı çalışmalardan haberdar edildiklerinde (%59,1) ve birileri bana gönüllülük davetinde bulunursa (%55) gönüllü olabileceklerini belirtmektedirler. Bu bağlamda katılımcıların bir davet bekledikleri söylenebilir. Zira katılımcıların %49,9’u nasıl gönüllü olacağını bilirse faaliyetlere dâhil olabileceğini belirtmiştir. TEGV’in 2010 yılındaki araştırmasına göre ise -TEGV özelinde olsa da- “ders-özel-iş yaşamına zaman ayırma” ve “kurum tarafından davet edilmeme” cevapları oldukça dikkat çekici iki bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Atılgan, Erdoğan, Işıklı ve Günim, 2010).

Lise sonrasında üniversitede gönüllü çalışmalarda bulunma oranı görece azalsa da araştırmaya katılan öğrencilerin gönüllülüğe ilişkin güçlü algıları gönüllüğün yaygınlaştırılması için uygun bir zeminin olduğunu göstermektedir. Farklı araştırmalarında ortaya koyduğu gibi elini taşın altına koyma noktasında istekli olan Türkiye toplumunda dayanışma ilişkileri mevcuttur (UNV, 2013). Bu ilişkilerin güçlenmesini için yapılacak çalışmalarla gönüllülüğün yaygınlaşmasına ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlanacaktır.

Sonuç olarak araştırmanın bulgularına göre üniversite öğrencileri gönüllü faaliyetlerin topluma katkısında hemfikirdirler. Gönüllüğün özellikle toplumsal dayanışmayı güçlendirmesi, farklılıkları azaltması ve etkileşimi mümkün kılarak ortaklaşmayı sağlaması önemlidir. Ayrıca gönüllülüğe ilişkin bu olumlu yaklaşımın gönüllü tanımına da yansdığı görülmektedir. Gönüllü özellikle nitel araştırmada iyi insan, iyi niyetli kişi, karşılık beklemeyen, fedakâr, yardımsever, sorumluluk sahibi gibi kavramlarla tanımlanmaktadır. Gönüllülüğe ve gönüllüye ilişkin bu olumlu yaklaşımın yaygınlaşması önemlidir. Bununla birlikte mevcut iktisadi, siyasi ve toplumsal düzenin devamında gönüllülüğün konumunun eleştirel bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Giderek gönüllüğün kendine özgü boyutlarını kaybeden

gönüllülüğün kültüre özgü yönlerinin devamını sağlayacak çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bununla birlikte yeni eğilimlerin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu araştırmanın da ortaya koyduğu gibi kültüre özgü kodları olan gençler yeni gelişmelerden etkilenmektedir. Burada önemli olan yeni eğilimleri ve kültüre özgü özellikleri bir arada tutan bir yaklaşımı benimseyebilmektir. Giderek gönüllülüğün kendine özgü boyutlarını kaybeden gönüllülüğün kültüre özgü yönlerinin devamını sağlayacak çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bununla birlikte yeni eğilimlerin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu araştırmanın da ortaya koyduğu gibi kültüre özgü kodları olan gençler yeni gelişmelerden etkilenmektedir. Burada önemli olan yeni eğilimleri ve kültüre özgü özellikleri bir arada tutan bir yaklaşımı benimseyebilmektir. Bu çerçevede araştırma kapsamında yapılan tüm çalışmalardan hareketle geliştirilen önerilere bir sonraki bölümde yer verilmektedir.

6.4. Öneriler

Araştırmanın bileşenlerinden biri olarak gerçekleştirilen Gönüllülük Çalıştayı'nda her üç salonda da katılımcıların ele aldıkları ve üzerinde sıklıkla durdukları gönüllülük trendlerinden biri çevrimiçi (online) gönüllülük olmuştur. Bu oturumda katılımcılar, çevrimiçi gönüllülüğün Dünya'da ve ülkemizde artarak devam ettiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmı internetin gönüllülük için bir araç olarak kullanılabileceğini düşünmektedir. Bu nedenle elinizde tuttuğunuz bu kitabın da hazırlandığı Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Projesi kapsamında bir gönüllülük portalı oluşturulmuştur. Diğer taraftan öğrenciler gönüllülük konusunda sosyal medyayı da kullanmaktadırlar. Öğrencilerin gönüllülükle ilgili haberleri sosyal medya üzerinden aldıkları söylenebilir. Sosyal medya ile entegre olabilecek bir gönüllülük platformunun oluşturulması önemlidir. Gelecekte teknolojinin gelişmesi ile internetin gönüllülükte önem kazanacağı söylenebilir. Bununla birlikte internet gönüllülüğünün sadece bir araç olması gerekmektedir. Zira gönüllülüğün kişinin insanlara temas etmesi olduğu söylenebilir. Bu temas insanı manevi açıdan tatmin etmekte, ona vicdani sorumluluklarını yerine getirdiğini hissettirmektedir. İnternet üzerinden gönüllülük ise bunu sağlamakta yetersiz kalacaktır. İnternette gönüllülük, gönüllü olmak isteyenler için bir araçtır ancak bir amaca dönüşmemelidir. Zira bu durum hem gönüllülüğün içeriğini boşaltmaya hem de duyarsızlaşmaya yol açabilir. Ayrıca katılımcılar internette gönüllülüğün pasif gönüllülüğe yol açabilme potansiyeline sahip olarak görmektedir.

Üniversite gönüllüğün yaygınlaşabilmesi için öğrencilere alan açmak gerektiği bu araştırmanın ulaştığı en önemli sonuçlarından biridir. Uygun koşullar sağlandığında kendilerini hazır hisseden gençlerin harekete geçeceği görülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda önemi artan ve Gönüllülük Çalıştayı'nda da sıklıkla atıf verilen kurumsal gönüllülük çerçevesinde sürece akademisyenlerin ve idari çalışanların da dâhil edilmesi gerektiği söylenebilir. Üniversite öğrencilerinin gönüllülük faaliyetlerinde bulunmasını desteklemek ve teşvik etmek amacıyla akademik ve idari personelin bu faaliyetlere katılımlarının teşvik edilmesi ve desteklenmesinin önemli olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin gönüllük faaliyetinde bulunurken ilk olarak toplumsal faydayı, toplumsal ve kişisel mutluluğu ve huzuru gözettiği; bir amaç olarak ilk sıraya bunları koyduğu söylenebilir. Bununla birlikte mesleki gelişimlerine katkıda bulunan sağlayan gönüllü faaliyetlerini de önemsedikleri görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin kurumsal sosyal sorumluluk projelerinde görev almasını sağlayabilecek mekanizmalar üzerinde çalışılması gerekmektedir. Gönüllü Ol İstanbul Portalında hâlihazırda sadece STK'lara yer verilmektedir. Ancak ilerleyen zamanlarda kurumsal sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştiren işletmelerin de sürece dâhil edilmesi bu mekanizmalara bir örnek olabilir. Gönüllü olmanın özellikle üniversite öğrencilerinin iş başvurularında önemli ve olumlu bir etki oluşturduğu dikkate alınırsa mesleki gelişim ve vakti verimli kullanma gibi amaçları olan öğrencilere için kurumsal sosyal sorumluluk projelerinde gönüllü olmak katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin hâlihazırda öncelikli amaçları toplumsal fayda ve kişisel ve toplumsal huzurdur. Eğer gönüllülük konusunda farkındalık çalışması yapılmazsa gönüllüğün bir kariyer geliştirme aracına dönüşme riski bulunmaktadır. Bu riski önlemek amacıyla gönüllülüğe dair farkındalık sağlayıcı etkinlikler yapılması gerekmektedir. Bu türden bir işlev üstlenmesi için Gönüllülük Akademisi ve Gönüllülük Eğitimleri Projesi kapsamında kurulan Gönüllü Akademisi ve bunun gibi girişimlerin bu riski dikkate almaları elzemdir.

Türkiye üniversitelerinde ve özellikle İstanbul Üniversitesinde her geçen gün uluslararası öğrencilerin sayısı artmaktadır. Kültürlerarası iletişim becerisi ve yabancı dil geliştirebilme açısından da bir fırsat olarak görülen ve farklı bir motivasyon sağlayan uluslararası gönüllülük yaklaşımının benimsenmesi bir başka önemli noktayı oluşturmaktadır. Gönüllülük Çalıştayı'nda gündeme getirilen uluslararası gönüllülük programlarının yaygınlaştırılması hem Türkiyeli hem de uluslararası öğrenciler için önemli bir imkân olabilir.

Topluma fayda sağlamak için gönüllü olabileceğini belirten çok sayıda üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Ayrıca mesleki becerilerini geliştirmek isteyen bu öğrenciler için sosyal inoasyonun önemli bir imkân oluşturulabileceği görülmektedir. Dünyayı daha yaşanabilir hâle getirmek amacını taşıyan sosyal inovasyonun yeni eğilimlerden biri olduğu Gönüllülük Çalıştayı'nda ele alınan hususlardan biri olmuştur. Yenilikçi anlayışı benimseyen üniversitelerde sosyal inovasyona zemin oluşturulması gerektiği açıktır.

Araştırma verilerinden hareketle öğrencilerin gönüllülüklerini genellikle grup hâlinde yapmak istedikleri söylenebilir. Akran gönüllüğü gönüllüğün yaygınlaştırılmasında önemlidir. Akran gönüllü/danışman sistemi, gönüllü danışmanların deneyimlerini karşı tarafa birebir sunmasıyla etkili bir iletişim modeli olmaktadır. Gönüllü Ol İstanbul Portalı ve Gönüllü Akademisinin akran gönüllüğü için tasarlandı. Her iki girişiminde bu yönde geliştirilmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

Araştırma kapsamında ulaşılan bulgular, üniversite öğrencilerinin sadece STK'larda gönüllülük yapmak gibi bir isteklerinin olmadığını göstermektedir. Gönüllülük Çalıştayı'nda da sadece örgütlü gönüllülük değil örgütsüz gönüllülük uygulamalarında yeni trendlerden biri olduğu tespiti yapılmıştır. Bu durumda örgütsüz gönüllülük imkânlarının oluşturulması gerekmektedir. Gönüllü Akademisi örgütsüz gönüllülük için hem eğitim verecek hem de bir zemin olacaktır.

Üniversite öğrencilerinin gönüllülük konusunda üniversitelerden çeşitli beklentileri olduğu araştırma kapsamında söylenebilir. Gönüllüğün yaygınlaşmasında önemli bir konumda olan üniversitelerin bu konuda attığı adımlar sınırlıdır. Gönüllülük Çalıştayı'nda da ortaya konulduğu üzere üniversitelerin, öğrencilere yönelik gönüllülük faaliyetleri hakkında teşvik edici çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu çerçevede üniversitelerde gönüllü hâvuzlarının oluşturulması, lisans ve lisansüstü müfredata sivil toplum ile alakalı dersler konulması ve üniversiteler ile sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği yapılması vb. öneriler çalıştay katılımcıları tarafından zikredilmiştir. İstanbul Üniversitesi Gönüllü Ol İstanbul Portalı ve Gönüllü Akademisi ile önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu kapsamda yeni adımların gelmesi gerekmektedir. Bu çerçevede iyi yönetilecek ve öğrencileri motive edecek şekilde gönüllülüğe ilişkin derslerin konulması önerilebilir. Araştırmada bu türden dersler konulursa devam edeceğini söyleyen katılımcıların oranı %74,6'dır. Bu derslerin hâlihazırda dersler formatından farklı bir biçimde verilmesi, not kaygısından ziyade deneyimlemenin odakta yer alması ve iyi bir motivasyonun oluşturulması ge-

rekmedir. Aksi takdirde derslerin iyi yönetilmemesi, derslerin öğrencilere iyi anlatılamaması sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun için sadece teori değil gönüllülüğü yaşatacak, sahadaki deneyimli kişilerin ders verdiği ve sağlam temeller üzerine inşa edilen projelerin gerçekleştirdiği derslere ihtiyaç vardır.¹²

Gönüllülükte ailelerin tutumu belirleyici değildir, ancak kişileri harekete geçiren ve teşvik eden bir boyutu da bulunmaktadır. Diğer taraftan ailelerin bazen engelleyici bir takım müdahalelerin olduğu araştırma bulgularında yer almaktadır. Bu bağlamda ailelerin gönüllülük konusunda farkındalıklarının sağlanmasının üniversite öğrencilerinin gönüllülüğünün artmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu çerçevede atılacak adımlarda ailelere yönelik çalışmaların da düşünülmesi önem arz etmektedir.

Üniversite öğrencileri arasında gönüllülüğün yaygınlaşmasında STK'ların tutumlarının da önemli olduğu görülmektedir. STK'lar konusunda bazı tereddütleri olan (bu durum genellikle bir güven problemine işaret etmektedir) gençlerin STK'larda daha aktif bir biçimde gönüllü olabilmesi için söz konusu kurumların şeffaf, açık, katılımcı vb. ilkeleri göz etmeleri gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarına güvenmeyenlerin çoğunluğunu erkekler (%66,7) oluşturmaktadır. Gönüllülük Çalıştayında da STK'ların şeffaf ve demokratik bir yapıda olması gerektiğinin altı çizilmektedir. Öğrenciler güvendikleri ve demokratik olan STK'larda gönüllü olmayı tercih etmektedir. Siyasetle ilgisi olan STK'larda gönüllü olmam diyen katılımcılar şeffaf STK'larda gönüllü olunabileceği görüşündedir. Ayrıca öğrencilerle kuracakları ilişkinin sağlam zeminde ilerlemesi için hazırlıklar yapmaları ve bunları gerçekleştirmeleri gerektiği söylenebilir. STK'ların gönüllülük sistemine sahip bulunmaları (karşılıklı yükümlülüklerin belirlendiği, sözleşmelerin, ödüllendirmelerin, motivasyon çalışmalarının önceden öngörüldüğü kapsamlı bir sistem) ve bunu gerektiği gibi işletebilmeleri ve gençlere inisiyatif verebilmeleri ve alan açabilmeleri gerekmektedir. Böylelikle gençlerin STK'larla ve/veya gönüllülük alanı ile aidiyet ilişkisi kurmasına zemin hazırlayacaktır.

Araştırma kapsamında ulaşılan en önemli sonuçlardan biri öğrencilerin kendilerini gönüllülük için yeterli görmeleri ancak vakit problemine ve STK'ların yapısından kaynaklanan sorunlara vurgu yapmalarındır. Gönüllülük Çalıştayını'n-

---

12 Gönüllü Akademisi içeriği oluşturulurken bu noktalara dikkat edilmiştir.

da ise gönüllünün, işine ciddiyetle bağlanmadığı ve keyfi davrandığı değinilen sorunlar arasında yer almıştır. Hem gönüllülerin hem de STK'ların birbirlerini değerlendirecek sistemlere ihtiyaç bulunmaktadır. Böylelikle hem gönüllüler için uygun zemin oluşturulacak hem de STK'lar gönüllülerle ilişkilerini daha nitelikle bir düzeye taşıyabileceklerdir.¹³ STK'lar ve gönüllüler arasındaki ilişkide istismalarları önleyebilecek düzenlemelere ihtiyaç bulunduğu söylenebilir. Karşılıklı dayanışma, karşılıklılık, aidiyet, karşılıklı güven ve güçlendirme gibi değerleri barındıran gönüllü etiğini (UNV, 2011) oluşturulması gerekmektedir. Gönüllü etiği çoğu zaman sadece gönüllüleri bağlayan bir husus olarak düşünülmektedir. Ancak STK'ların da gönüllülük temelinde inşa edildikleri dikkate alınırca gönüllü etiğinin herkes için geçerli olduğu unutulmamalıdır.

Gönüllülüğün yaygınlaşmasında ve gerçekleşmesinde akran gönüllülüğünün, grup çalışması yapmanın, arkadaşlarla birlikte olmanın, birlikte bir işi başarmanın önemli olduğu araştırma bulgularında yer almaktadır. Bütün bunların sağlanabilmesi için deneyim aktarımının sağlanması gerektiği açıktır. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin hem birbirleri arasında hem de dışarıdaki inşaların deneyimlerini kazanabilecekleri platformlara ihtiyaç bulunmaktadır.¹⁴

Nitel ve nitel araştırmada üniversitelerde gönüllülüğün yaygınlaşması konusunda kulüplerin önemi ortaya konmuştur. Ayrıca bu hususa çalıştay katılımcıları da sıklıkla vurgu yapmıştır. Kulüplerin daha iyi çalışabilmesi için gerekli koşulların oluşturulması gerekmektedir. Bununla birlikte kulüplerde yer alan öğrencilerin de gönüllülük konusunda bilgilerinin, becerilerinin ve farkındalık düzeylerinin artırılması gerektiği söylenebilir. Üniversite bünyesinde olduğu için ailelerin de güvenlik endişesi taşımayacağı kulüplerin sadece öğrenciler arasında etkinlik yapan kulüpler olmamalarını, toplumsal fayda üreten gönüllülük alanlarına dönüştürmek için kapsamlı çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Öğrencilerin yaşadıkları en önemli problemlerinden birinin “kendini tanımamak” olduğunu çalıştay katılımcıları belirtmektedir. Bu durumun “öğrencilerin her şeyi yapayım derken, hiçbir şey yapmama noktasına gelmelerine” neden oldu-

---

13 STK'lar ile gönüllüleri bir araya getirmek amacıyla hazırlanan Gönüllü Ol İstanbul Portalında karşılıklı bir değerlendirme sistemi bulunmaktadır.

14 *Gönüllü Akademisi ve Gönüllü Ol İstanbul Portalı* bu amaçlar için kuruldu. Ancak zeminlerin çeşitlenerek geliştirilmesi gerekmektedir.

ğunu belirtmişlerdir. Nicel araştırmada ise katılımcıların gönüllülük söz konusu olduğunda birçok hususta kendilerini yeterli gördükleri tespit edilmiştir. Sorun onlarda değil STK'lardadır. Ayrıca zaman konusunda sıkınlar yaşamaktadırlar. Nitel araştırma bulgularına bakıldığında ise öğrencilerin genellikle bir zaman yönetimi problemi yaşadıkları söylenebilir. Birçok katılımcı zamanım yok diyen öğrencilerin "bahaneleri" olduğunu ileri sürmüştür. Ders sayılarının fazla olması, ders aralarının uygun olmaması gibi nedenler bulunmakla birlikte zamanın yönetimine dair sorunların olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin farklı ilgilerinin bulunması birçok çalışmayı yapmak istemelerine ancak birçoğuna yeterli zamanı ayıramamalarına neden olmaktadır. Bu sorunları aşabilmek için üniversite bünyesindeki derslerin sayısının azaltılması gibi eğitime yönelik müdahaleler düşünülmesi önemlidir. Ancak çok daha önemlisi öğrencilerin kendilerini tanıyabilmelerini sağlayacak ve zamanlarını daha etkin kullanmalarını mümkün kılacak adımların atılması gerekmektedir.

Üniversitelerde gönüllülüğün yaygınlaşabilmesi için üniversite öğrencilerinin gönüllülük faaliyetlerinin ödüllendirilmesi gerekmektedir. Bunun için maddi olanaklar oluşturmak yerine Üniversite web sayfasını, sosyal medya mecralarını, gazetesini, radyosunu vb. alanları kullanmak yeterlidir. Bu kişilerin ve onların gönüllülük faaliyetlerinin üniversite kamusuna duyurulması ve bu deneyimlerin diğer öğrencilere aktarılması önemlidir.

Kaynakça

Akatay, A. ve Yelkikalan, N. (2007). *Sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük ve insan kaynaklarının yönetimi*. Bursa: Ekin.

Atılğan, G., Erdoğan, E., Günim, E. ve Güveli, Z. (2008). *Türk gençlerinde gönüllülük ve sosyal sermaye*. İstanbul: Infakto. file:///Users/muratsenturk/Downloads/001-TE-GV,%20'T%C3%BCrk%20Gen%C3%A7lerinde%20G%C3%B6n%C3%BCll%C3%BCl%C3%BCk%20ve%20Sosyal%20Sermaye,%202008'.pdf adresinden edinilmiştir.

Atılğan, G., Erdoğan, E., Işıklı, E. ve Günim, E. (2010). *Gönüllülük ve Sürdürülebilirlik Araştırması Sonuç Raporu*. İstanbul: Infakto. file:///Users/muratsenturk/Downloads/003-TEGV,%20'G%C3%B6n%C3%BCll%C3%BCl%C3%BCk%20ve%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Ara%20Ara%C5%9F%20B1rmas%C4%B1,%202010'.pdf adresinden edinilmiştir.

Balıkçıoğlu, B. & Karacaoğlu, K. (2007). *Sosyal bir ürün olarak topluma pazarlanan hayırseverlik: Stratejik hayırseverlik*. Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 9(2), 121-141.

Berg, B. L., & Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Creswell, J. W. (2016). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (S. B. Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.

Çakı, F. (2011). *Gençlerin uluslararası gönüllü hizmet deneyimleri ve birey üzerindeki sosyokültürel etkileri*. Akademik İncelemeler Dergisi, 6(1), 136-177.

Çevik, A. (2012). *Gönüllü motivasyon envanteri: Türk popülasyonuna uyarlanması*. (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.

Doruk, Ö. (2010). Hayırseverlik: Sosyal adalet için yeni bir paradigma mı? iktisadi felsefe perspektifinden yazınsal bir inceleme. VII. *Uluslararası STK'lar Konferansı* içinde (ss. 28-36). https://www.academia.edu/2219255/HAYIRSEVERL%C4%B0K_SOSYAL_ADALET_%C4%B0%C3%87%C4%B0N_YEN%C4%B0_B%C4%B0R_PARAD%C4%B0GMA_MI_%C4%B0KT%C4%B0SAD%C4%B0_FELSEFE_PERSPEKT%C4%B0F%C4%B0NDEN_YAZINSAL_B%C4%B0R_%C4%B0NCELEME adresinden edinilmiştir.

Dulkadiroğlu, H. (2016). *Türkiye'nin meselelerine gönüllü bakış*. Ankara: Orion Kitabevi.

Ertuç, H. (2007). *İslam hukuk tarihinde vakıflar ile Batı kültüründeki benzeri kurumların karşılaştırılması* (Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.

Genç, A. (2011). *Sivil toplum kuruluşlarında şubesi gönüllüleri üzerine bir uygulama gönüllü olma güdeleri: Türk Kızılayı Eskişehir* (Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.

Gil-Lacruz, A. I., Marcuello-Servos, C., & Saz-Gil, M. I. (2016). Youth Volunteering in countries in the European Union: Approximation to differences. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(5), 971-991.

Güder, N. (2004). *Sivil toplumunun el kitabı*. Ankara: STGP Yayınları.

Güder, N. ve Özel Sektör Gönüllüler Derneği. (2006). *STK'lar için gönüllülük ve gönüllü yönetimi rehberi*. Ankara: STGM.

Güngör, F., & Çölgeçen, Y. (2013). *STK'larda gönüllü yönetimi ve motivasyonun performans etkisi*. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 163-187.

Kay, T., & Bradbury, S. (2009). Youth sport volunteering: developing social capital? *Sport, Education and Society*, 14(1), 121-140.

Kuş, E. (2012). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Leigh, R., Smith, DH., Lough, BJ., Mati, JM., Giesing, C., Leon, MJ., Haski-Leventhal, D. & Strassburg, S. (2011). *State Of The World's Volunteerism Report: Universal Values For Global Wellbeing*. In Hockenaz P (Ed.), Bonn, Germany: United Nations Volunteers (UNV)

Online Etymology Dictionary. (2016, Ekim 19). Altruism Retrieved from http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=altruism adresinden alındı

Online Etymology Dictionary. (2016, Ekim 19). Volunteer Retrieved from http://www.etymonline.com/index.php?term=volunteer&allowed_in_frame=0

Özel Sektör Gönüllüler Derneği [OSGD] (2005). *Türkiye'de ve özel sektörde gönüllülük araştırması*. İstanbul: Türkiye Özel Sektör Gönüllüler Derneği <http://www.tusev.org.tr/>

userfiles/image/OSGDgonulluluk%20arastirmasi%2012.pdf adresinden edinilmiştir.

Özmutaf, N. M. (2007). *Sivil toplum kuruluşlarının misyonlarını gerçekleştirmede insan kaynaklarının rolünün gönüllü yönetimi yaklaşımları bağlamında incelenmesi*. Doktora tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.

Palabıyık, H. (2011). *Gönüllülük ve yerel hizmetlere gönüllü katılım üzerine açıklamalar*. Yönetim Bilimleri Dergisi, 9(1), 83-114.

Palaz, S. & Boz, İ. (2008). *Üniversite mezunu yetişkinlerin farklı organizasyonlarda gönüllü hizmet vermesini etkileyen faktörler*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(19), 95-106.

Simmel, G. (2009). *Bireysellik ve kültür*. İstanbul: Metis Yayınları.

Snyder, M., & Omoto, A. M. (2001). Basic research and practical problems: Volunteerism and the psychology of individual and collective action. In W. Wosinska, R. Cialdini, D. Barrett, & J. Reyskowski (Eds.), *The Practice of Social Influence in Multiple Cultures* (pp. 287-307). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Sosyal İnovasyon Merkezi. (t.y.). *Sosyal inovasyon nedir?* <http://www.sosyalinovasyon-merkezi.com.tr/hakimizda/sosyal-inovasyon-merkezi/> adresinden edinilmiştir.

Soytürk, H. (2008). *Sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük: Deniz Feneri Derneği Ankara Şubesi örneği*. (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.

Tocqueville, A. (2016). *Amerika'da demokrasi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2016, Ekim 19). Gönül http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=G%C3%96N%C3%9CL adresinden edinilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (2016, Ekim 19). Gönüllü http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.581f3f8c124a51.02550458 adresinden edinilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (2016, Ekim 19). Hayırsever http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.581f3f578466c8.10140475 adresinden edinilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (2016, Ekim 19). Hayırseverlik http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=hay%C4%B1rseverlik&guid=TDK.GTS.5081691f952955.08086088 adresinden edinilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (2016, Ekim 19). Özgeci http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=252782 adresinden edinilmiştir.

UNV. (2011). *Dünya’da gönüllülüğün durumu raporu: Küresel refah için evrensel değerler*. Beyaz Gemi Eğitim Danışmanlık Yayıncılık. https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahU-KEwiX55qprpTQAhXFchQKHanmCL4QFgggtMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.tr.undp.org%2Fcontent%2Fdam%2Fturkey%2Fdocs%2Fpublications%2Fmd-gs%2FSWVR_TR.pdf%3Fdownload&usg=AFQjCNFblOh78dWIUq4ISACHuLMS-RKpX6Q&sig2=LoMWbp_mWcvNeU9INk5saw adresinden edinilmiştir.

UNV. (2013). *Türkiye’de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfe-dilmesi*. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi. <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/mdg/volunteerism-in-turkey---a-snapshot.html> adresinden edinilmiştir.

UNV. (2015). *State of the world’s volunteerism report: Transforming governance*. Washington DC: <http://www.volunteeractioncounts.org/SWVR2015-frame/21337%20-%20SWVR%20report%20-%20ENGLISH%20-%20web%201.pdf> adresinden edinilmiştir.

Üzmez, A. (2015). *Türkiye’de gençlik ve gönüllülük çalışmaları literatürü üzerine bir değerlendirme*. Gençlik Araştırmaları Dergisi, 3(1), 5-38.

Yaman, Y. (2003). *Gönüllülük psikolojisi ve yönetimi*. Sivil Toplum Dergisi, (1)2, 99-107.

Yeğen, M., Keyman, E., Çalışkan, M. & Tol, U. (2010). *Türkiye’de gönüllü kuruluşlarda sivil toplum kültürü*. Yaşama Dair Vakıf. <http://tr.yada.org.tr/pdf/d74fb3e0cab-68964840d915cbb98432f.pdf> adresinden edinilmiştir.

Yıldırım, N. (2010). *Sivil toplum gönüllülerinin adil dünya inançları sosyal baskınlık yönelimleri ve sistemi meşru algılama düzeyleri* (Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.

EKLER

EK-1 NİTEL ARAŞTIRMA KATILIMCI LİSTESİ

Kod	Gönüllü Olma Durumu	Cinsiyet	Doğum Yılı	Fakülte	Sınıf	Yaşadığı Şehir
1	G. Ol. ¹	K	1997	İşletme	1.	İstanbul
2	G. ²	E	1997	İşletme	1.	İstanbul
3	G.	K	1993	İşletme	4.	İstanbul Dışı
4	G. Ol.	E	1993	İşletme	3.	İstanbul
5	G.	E	1994	Hukuk	3.	İstanbul Dışı
6	G. Ol.	E	1996	Hukuk	2.	İstanbul Dışı
7	G. Ol.	K	1994	Hukuk	3.	İstanbul Dışı
8	G.	E	1994	Hukuk	2.	İstanbul
9	G.	K	1996	Hukuk	2.	İstanbul Dışı
10	G.	K	1994	Siyasal	3.	İstanbul Dışı
11	G. Ol.	E		Siyasal	1.	İstanbul Dışı
12	G.	K	1995	Siyasal	2.	İstanbul
13	G.	E	1993	Siyasal	4.	İstanbul Dışı
14	G. Ol.	K	1997	HAYEF ³	1.	İstanbul Dışı
15	G.	E		HAYEF	3.	İstanbul
16	G.	K	1992	HAYEF	3.	İstanbul Dışı
17	G. Ol.	K	1994	Diş Hekimliği	4.	İstanbul Dışı
18	G.	K	1996	Diş Hekimliği	2.	İstanbul
19	G.	E	1996	Diş Hekimliği	4.	İstanbul Dışı
20	G. Ol.	E	1996	Çapa Tıp	2.	İstanbul
21	G.	K	1994	İşletme	4.	İstanbul
22	G.	E	1995	Mühendislik	2.	İstanbul Dışı
23	G.	K	1996	Mühendislik	2.	İstanbul Dışı

1 Gönüllü deneyimi olmayan

2 Gönüllü deneyimi bulunan

3 Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Baba Eğitim Durumu	Anne Eğitimi Durumu	Ailede Gönüllü Olup Olmadığı	Ailenin Sosyoekonomik Statüsü
Üniversite	Üniversite	Var	Orta-alt
Lise	İlkokul	Var	Orta
Üniversite	Üniversite	Var	Orta
İlkokul	Üniversite	Yok	Orta-üst
Ortaokul	İlkokul	Var	Orta
Üniversite	Üniversite	Var	Orta-üst
Üniversite		Var	Orta
Üniversite	Lise	Yok	Orta
Üniversite	Üniversite	Var	Orta
Üniversite	Ortaokul	Var	Orta-alt
Lise	Vefat	Var	Orta-alt
İlkokul	İlkokul	Var	Orta
İlkokul	İlkokul	Var	Orta-üst
Lise	Lise	Yok	Orta
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta
Üniversite	Lise	Var	Orta
Üniversite	Lise	Var	Orta
Üniversite	İlkokul	Var	Orta
Üniversite	Üniversite	Bilmiyor	Orta
Ortaokul	Ortaokul	Yok	Orta
Ortaokul	Ortaokul	Var	Orta-alt
Üniversite	İlkokul	Var	Orta
Üniversite	Üniversite	Bilmiyor	Orta

Kod	Gönüllü Olma Durumu	Cinsiyet	Doğum Yılı	Fakülte	Sınıf	Yaşadığı Şehir
24	G. Ol.	E	1994	Mühendislik	2.	İstanbul Dışı
25	G. Ol.	K	1992	Mühendislik	2.	İstanbul Dışı
26	G.	E	1994	Mühendislik	3.	İstanbul Dışı
27	G. Ol.	E	1994	Mühendislik	3.	İstanbul Dışı
28	G. Ol.	K	1995	Mühendislik	4.	İstanbul Dışı
29	G.	K	1993	Mühendislik	4.	İstanbul Dışı
30	G. Ol.	K		İlahiyat	3.	İstanbul
31	G. Ol.	E	1993	İlahiyat	2.	İstanbul
32	G.	K	1995	İlahiyat	2.	İstanbul Dışı
33	G.	E	1993	İlahiyat	4.	İstanbul Dışı
34	G.	E	1997	Cerrahpaşa Tıp	1.	İstanbul Dışı
35	G. Ol.	E	1995	Cerrahpaşa Tıp	3.	İstanbul Dışı
36	G. Ol.	K	1997	Cerrahpaşa Tıp	1.	İstanbul
37	G.	K	1993	Cerrahpaşa Tıp	4.	İstanbul
38	G.	E	1997	Edebiyat	1.	İstanbul Dışı
39	G. Ol.	K	1994	Edebiyat	2.	İstanbul
40	G.	K		Edebiyat	2.	İstanbul Dışı
41	G.	K	1994	Edebiyat	3.	İstanbul Dışı
42	G.	E	1995	Edebiyat	4.	İstanbul
43	G. Ol.	E	1992	Edebiyat	4.	İstanbul Dışı
44	G.	E	1990	Edebiyat	4.	İstanbul Dışı
45	G. Ol.	E		Edebiyat	1.	İstanbul
46	G. Ol.	E	1993	Edebiyat	1.	İstanbul Dışı
47	G.	K	1996	Veterinerlik	2.	İstanbul
48	G.	E	1993	Veterinerlik	5.	İstanbul Dışı
49	G. Ol.	K		İletişim	1.	İstanbul
50	G.	K		İletişim	4.	İstanbul
51	G. Ol.	E		İletişim	1.	İstanbul Dışı

Baba Eğitim Durumu	Anne Eğitimi Durumu	Ailede Gönüllü Olup Olmadığı	Ailenin Sosyoekonomik Statüsü
Lise	Lise	Bilmiyor	Orta
Üniversite	Üniversite	Yok	Orta-alt
Üniversite	Üniversite	Var	Orta
Üniversite	Lise	Yok	Orta-üst
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta
Lise	Ortaokul	Yok	Orta
Üniversite	İlkokul	Yok	Orta
Lise	İlkokul	Var	Orta
Üniversite	İlkokul	Var	Orta-üst
Lise	İlkokul	Var	Orta-üst
Üniversite	Üniversite	Var	Orta-üst
Ortaokul	Üniversite	Var	Orta
Üniversite	Üniversite	Var	Orta
Üniversite	Üniversite	Var	Orta
Ortaokul	Ortaokul	Yok	Orta
Vefat	Üniversite	Yok	Orta-üst
Lise	Ortaokul	Var	Orta-alt
Lise	İlkokul	Var	Orta
İlkokul	İlkokul	Yok	Alt
Üniversite	Ortaokul	Var	Orta-üst
Vefat	Okumamış	Bilmiyor	Orta-üst
Üniversite	Üniversite	Yok	Orta
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta-üst
Üniversite	Üniversite	Yok	Orta
Lise	Lise	Var	Orta
Lise	Lise	Yok	Orta
		Yok	Orta-üst
Üniversite	Lise	Yok	Üst-orta

Kod	Gönüllü Olma Durumu	Cinsiyet	Doğum Yılı	Fakülte	Sınıf	Yaşadığı Şehir
52	G. Ol.	E		İletişim	4.	İstanbul Dışı
53	G. Ol.	E		Çapa Tıp	2.	İstanbul Dışı
54	G. Ol.	K	1996	Çapa Tıp	2.	İstanbul Dışı
55	G.	E		Çapa Tıp	5.	İstanbul Dışı
56	G.	K	1996	Çapa Tıp	2.	İstanbul Dışı
57	G. Ol.	E	1994	Veterinerlik	3.	İstanbul
58	G. Ol.	K	1993	Veterinerlik	5.	İstanbul
59	G.	E	1995	Fen	3.	İstanbul
60	G. Ol.	E	1995	Fen	2.	İstanbul
61	G.	K	1995	Fen	1.	İstanbul
62	G.	K	1994	Fen	4.	İstanbul
63	G. Ol.	K	1996	Fen	1.	İstanbul
64	G. Ol.	K	1995	Fen	3.	İstanbul
65	G. Ol.	K	1994	İktisat	4.	İstanbul
66	G. Ol.	K	1995	Hemşirelik	3.	İstanbul Dışı
67	G. Ol.	E	1994	Mühendislik	2.	İstanbul Dışı
68	G. Ol.	E	1992	Hemşirelik	2.	İstanbul
69	G.	E	1995	Hemşirelik	3.	İstanbul Dışı
70	G.	K	1995	Hemşirelik	2.	İstanbul Dışı
71	G.	K	1991	Su Ürünleri	3.	İstanbul
72	G.	K	1995	Su Ürünleri	1.	İstanbul
73	G. Ol.	E	1992	Su Ürünleri	3.	İstanbul Dışı
74	G.	K	1993	Su Ürünleri	1.	İstanbul
75	G.	K	1994	HAYEF	3.	İstanbul Dışı
76	G. Ol.	E	1993	HAYEF	3.	İstanbul
77	G. Ol.	K	1996	Eczacılık	1.	İstanbul Dışı
78	G.	E	1995	Eczacılık	2.	İstanbul
79	G.	E	1992	Eczacılık	4.	İstanbul Dışı
80	G.	K	1994	İktisat	4.	İstanbul Dışı

Baba Eğitim Durumu	Anne Eğitimi Durumu	Ailede Gönüllü Olup Olmadığı	Ailenin Sosyoekonomik Statüsü
Lise	Lise	Yok	Orta-alt
Üniversite	Üniversite	Yok	Orta
İlkokul	İlkokul	Var	Orta-üst
Üniversite	Lise	Var	Orta
Üniversite	Üniversite	Var	Üst-orta
İlkokul	Okumamış	Var	Orta
Üniversite	İlkokul	Yok	Orta
İlkokul	Lise	Var	Orta
İlkokul	Lise	Var	Alt
Ortaokul	İlkokul	Var	Orta
		Yok	Orta
Lise		Var	Orta
		Yok	Orta
Üniversite	Ortaokul	Yok	Orta
Üniversite	Lise	Var	Orta
Lise	Lise	Yok	Orta
Ortaokul	İlkokul	Yok	Orta
İlkokul	İlkokul	Var	Orta
Ortaokul	Okur-yazar	Var	Orta
İlkokul	İlkokul	Var	Orta-alt
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta
Üniversite	Üniversite	Var	Orta
Üniversite	Lise	Var	Alt
Üniversite	İlkokul	Var	Orta
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta
Üniversite	Üniversite	Yok	Orta
Üniversite	Lise	Var	Orta
Üniversite	Lise	Var	Orta
Lise	Lise	Var	Orta

Kod	Gönüllü Olma Durumu	Cinsiyet	Doğum Yılı	Fakülte	Sınıf	Yaşadığı Şehir
81	G.	E	1995	İktisat	3.	İstanbul
82	G.	K	1995	İktisat	2.	İstanbul
83	G. Ol.	E	1995	İktisat	2.	İstanbul
84	G.	K	1993	Orman	4.	İstanbul Dışı
85	G.	K	1996	Orman	1.	İstanbul
86	G. Ol.	E	1990	Orman	3.	İstanbul
87	G. Ol.	K	1995	Lojistik	2.	İstanbul
88	G.	K	1994	Lojistik	2.	İstanbul
89	G. Ol.	E	1996	Lojistik	2.	İstanbul
90	G.	E	1996	Sağlık Bilimleri	2.	İstanbul Dışı
91	G. Ol.	K	1995	Sağlık Bilimleri	1.	İstanbul Dışı
92	G. Ol.	E	1995	Sağlık Bilimleri	3.	İstanbul Dışı
93	G.	K	1995	Sağlık Bilimleri	3.	İstanbul Dışı

Baba Eğitim Durumu	Anne Eğitim Durumu	Ailede Gönüllü Olup Olmadığı	Ailenin Sosyoekonomik Statüsü
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta-alt
İlkokul	İlkokul	Var	Orta-alt
Üniversite	Lise	Yok	Orta-üst
Üniversite	Üniversite	Yok	Orta
		Var	Orta
Lise	Ortaokul	Yok	Orta
Üniversite	Lise	Yok	Orta
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta-üst
Lise	İlkokul	Yok	Orta
Ortaokul	Ortaokul	Yok	Orta
İlkokul	İlkokul	Yok	Orta
Üniversite		Yok	Orta
Lise	İlkokul	Var	Orta

EK-2 ÇALIŞTAY KATILIMCI LİSTESİ

Adı Soyadı	Kurum
Ahmet Özdemir	Hayat Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı
Ahmet Özdiç	Türkiye Yeşilay Cemiyeti
Aslı Yurtsever	Kanserli Çocuklara Umut Vakfı
Begüm Yavaş	Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
Belma Kılıç	Türk Telekom
Elif Türkmen Elbirler	Sosyal İnovasyon Merkezi
Eyüp Coşkun	Genç Gönüllüler Derneği
Fahri Çakı	Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü
Ferda Altıntaş	Atlas Yardım Derneği
Fikri Çiçek	Genç Yeryüzü Doktorları
Funda Özdeniz Demir	Haydi Gülümse ve Gülümset Projesi
Furkan Engin	Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
Gözde Kaymaz	Kanserli Çocuklara Umut Vakfı
Hasan Keklik	Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırma Derneği
Hatice Şen	Hayat Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı
Hilal Aydos	Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
Hilal Korucu	Genç Gönüllüler Derneği
Hülya Denizalp	Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Yaşayarak Öğrenme Merkezi
Hümeyra Mutlutürk	İstanbul Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü
Kerim Urallı	Koruncuk Vakfı, Sen De Gel Derneği
Kevser Çimenli	Yaşar Üniversitesi
Mehmet Altunbaş	International Labour Association
Mehmet Şirin Kanat	İstanbul Üniversitesi Genç Yeşilay Kulübü
Meltem Cantürk	Anne Çocuk Eğitim Vakfı
Meltem Sarsılmaz	İstanbul Üniversitesi Ekoloji Kulübü
Meryem Aydın	Yaşayarak Öğrenme Merkezi
Mina Ergeneli	C@rma

Muhammed Ali Teryaki	Üsküdar Belediyesi
Özlem Bağlar	Bir Söz Derneği, Üsküdar Belediyesi
Perihan Torun	Bezmi Alem Vakıf Üniversitesi
Seda Temelli	Üsküdar Belediyesi
Simay Kardeş	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
Sümeyye Açıkgöz	Bir Söz Derneği
Tuğba Altun	Haydi Gülümse ve Haydi Gülümset Projesi
Ubeyd Turgut Demirel	İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi
Yasemin Bahçekapılı	İstanbul Üniversitesi Ekoloji Kulübü
Yunus Çolak	İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği
Zafer Yılmaz	GENÇTUR
Zuhal Öztürk	Beyazgül Derneği, Başakşehir Gençlik ve Kadın Platformu
Özge Doruk	İstanbul Üniversitesi Ekoloji Kulübü
Murat Sancar	Türk Kızılayı
Ömer Akpınar	Türk Kızılayı
Ömer Özdiç	SER Danışmanlık

